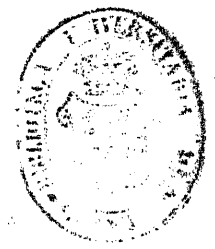

*Dal catalogo della comp. de' Lib. de' gran. de' B.
R. 9594 B.*

PETRI BEMBI PATRICII VENETI, EPISTOLAE OMNES QUOTQUOT EXtant, Latinae puritatis studiosis ad imitandum vtilissimae: quarum Libri sexdecim Leonis X. Pont. Max. nomine scripti sunt, sex autem reliqui familiares Epistolas continent.

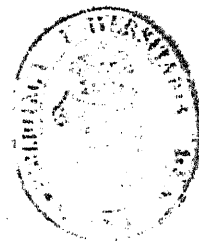
Paulo Tertio Pont. Max. dicati.

Dil. studio de Sta comp. de Sta. de. granada
179594 B

PETRI BEMBI PATRICII VENETI, EPISTOLAE OMNES QUOTQUOT EXtant, Latinae puritatis studiosis ad imitandum utilissimae: quarum Libri sexdecim Leonis X. Pont. Max. nomine scripti sunt, sex autem reliqui familiares Epistolas continent.

Paulo Tertio Pont. Max. dicati.

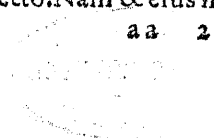

11-9594

PETRVS BEMBVVS PAV.
LO TERTIO PONT. MAX.
S. P. D.

VM Latinus Iuuenalis internu-
cius apud Rempub. nostrā tuus,
his proximis brumæ diebus Pa-
tauium uenisset, proq; iure uetu-
stæ nostræ necessitudinis apud
me diuertisset, iucundissimis inter nos sermo-
nibus percuntationibusq; habitis, & curato
corpore, bibliothecam est ingressus: erat enim
eius cubiculo proxima. Itaq; libros singulos
excutiens in uolumen incidit sepositum, nec
fatis explicatum, Epistolarum: quas quidem
ego in Leonis Decimi Pontificatu maximo
eius nomine conscripseram, non planè omni-
um: nam tot exempla difficilè fuisset uno uolu-
mine includere: erant enim propè innumera-
bilia: sed illarū tantummodo, quas porrò pro-
pterea, quòd erant multorum euentuum & re-
rum uariarum pleniores, in arculam aliorum
scriptorum Roma proficiscens conieceram.
Earum ille aliquot non sine uoluptate, ut uide-
batur, perlectis: illius enim temporis libenter
reminiscebatur, quo & ipse Leoni Decimo
per familiaris fuit: reliquarum autem congerie
inspecta: Quid tu, inquit, Bembe has lucubra-
tiones tuas prodire in manus hominum non
sinis? debueras profectò. Nam & eius muneris,

EPISTOLA

quo apud Pontificem illum Maximum fungere, erunt illę quidem semper testes, & rerum ab illo gestarum memoriam continebunt, vt eius ipsius regni tanquā historiam videri possis, si eas edideris, confecisse. Te autem vnum maximē omnium conuenit, qui res Venetas posteris tradendi laborem suscepisti, tui etiam Pontificis partem illam vitę in illustri orbis terrarum teatro positam, cursumq; muneris omnium maximi cognoscendum, his tuis literis posteritati mandauisse. Equidem fateor, is amici hominis & prudentis viri sermo me magnopere commouit. Cumq; multa ea de re inter nos essent dicta: addidissetq; ille, existimare sese tibi eam scribendi rationem valde placitū & probatū iri: pollicitus ei sum, me, quod suadebat atq; hortabatur, breui facturū: quod quidem nunc facio. Eas autem ad te, Paule, potissimum literas mitto, qui & Pontifex Maximus es, vt Leo Decimus fuit, & in optimarum artium disciplinis multo, quā ille habitus doctior. Vera enim fateri omnes non solum honeste possumus, sed etiam debemus. Pręter hęc, vt meę peruerteris in te obseruantię, pietatis, cultus, hos sexdecim Epistolarum libros (tot enim sunt) tanquam indices & quasi prędes tu a me primū, deinde cęteri abs te habeant, valde cupio: eaq; me cogitatio vehementer delectat. Qui etiā eō iustius ad te libri veniunt omnibus politioribus literis & doctrinis

perorna-

NUNCVPATORIA.

perornatum, quo magis ipsi ea Latinē loquuntur, quę adhuc quidem satis vel ineptę, vel etiam perperam, nulla quidem certę cum dignitate, more exemploq; vrbane forensis disciplinę solita sunt scribi ab epistolarum Pontificalium magistris, qui triginta esse consueuerunt. Hęc quoniam Epistolę multas ad exterās persępe nationes perferuntur, esse vsui nostra hęc diligentia poterit non hominibus solum nostris, sed illis etiam, ad quos ea non Romanę scribendi consuetudo, quod a Romanis pontificibus, proficiscitur, contagionem quandam affert tradentium maiestate fultam & comprobata, vt errare se sic scribentes nō existimēt. In eo si quid ipsi profuerimus, tibi id vni maxime acceptum referri oportebit, cuius autoritate moti, hos & digestsimos libros & edidimus. Vale. Idibus Ianuarij.

M. D. XXXV.

Patauio.

PETRI BEMBI EPI-
STOLARVM LEONIS DE-
CIMI PONT. MAX. NO-

mine scriptarum,
LIBER PRIMVS.

Leonardo Lauredano Reipub.
Venetorum Principi, 1

⁺
⁺
Non dubito, quin ab legato tuo homine & prudente & diligente ea libenter intellexeris, quæ hic proximè acciderunt: tamè illa ipsa si meis etiam literis ad te perferrentur, multò tibi iucundiora putauis fore. Nam cum Iulius secundus Romanus Pontifex, què quidè iam ad se reuocare DEVS Opt. Max. constituerat: rebus omnibus, quæ ad breui morituros pertinent, sanctè compositis, ad extremum vnctus nono Cal. Martias de vita placidè constanterq; decessisset: atq; ego, qui tum Cardinalem gerebam, ceteriq; ex eodem collegio principes eius funeri celebrãdo præstitutū lege tempus dedissemus, diuinæ mentis auram suppliciter precati, quæ incepta nostra cogitationesq; proueheret, vnum in locum in Vaticano conuenimus, vt nouum Pontificem more maiorum legeremus. Itaque quemadmodum ei placuit qui Petrum legit, vt suum vicariū in terris gereret, cuius deinceps munus reliqui summi Pontifices gereremus, omnium Cardinalium suffragia me in demortui locum ad diem quintum Idus Martias legerunt, & summum Pontificem creauerunt. Quæ cum ita se habeant, hæc ad te scripsi, non solum vt scires me, qui profectò

LIBER I. 7

fectò quandiu inter Cardinales fui, te, remq; istam pub. magno amore sum cõplexus, à paterni animi beneuolentia atque officio posthac non discessurum: sed etiam vt te certior facerem, magnam me iam spem rectè atque cum dignitate rem Romanam administrandi in Senatus tui, qui grauisissimus semper est habitus, sapientia, consilij, æquitate, quoadq; omniū est maximū, erga nos peructeri constantiq; amore posuisse. Datis prid. Id. Martias, M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchio-
ni Mantuæ, 2

IULIO secundo Pontifice Max. ex hominibus compositè sancteq; abeunte, caelestemq; in patriam à summo reuocato ac restituto DEO, quod quidem Nono Cal. Martias ante lucem fuit, ego & reliqui fratres mei ecclesie Romanæ Cardinales, cum ei funus concelebrauissemus, in conclaue vnà omnes secessimus: vbi sacris factis adhibitisq; precibus more institutoq; maiorum, omnibus ad vnum suffragijs ad diem quintum Idus Martias me in eius locum sublegerunt, Pontificemq; Max. declarauerunt. Cuius te rei certior fieri volui, vt quoniam quo tempore in Cardinalium ordine versatus sum, te amari semper equidem plurimum, planè scires atque confideres, me in posterum etiam omnibus in rebus, quæ ad tuam dignitatem pertinebunt, propensum animum & paternam voluntatem allaturum. Datis Idib. Martijs, M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Petro Bibienæ, 3

CVM ingenium, probitatem, moresq; optimos, tum fidem & obseruantiam erga me tuam, & iam inde à te sub

maiorum meorum clientela susceptam, & post magna cum tua laude multis in rebus declarata atq; adhibitā, qui ignoret, nosq; cognouerit, esse neminem existimo. Sed quoniam inter reliqua tua in me Cardinalē periocunda perq; grata officia ea mihi optatissima fuerūt, quæ apud Venetos, quoru præclara vrbs multos iam annos te continuit, plurima & maxima mihi atq; meis præstitisti: nunc quidem, cum summi DEI largitate ac munere ad Petri nauis gubernaculo regenda euocatus atq; constitutus sum, virtutē & fidem eandem tuam, quas plurimi semper fecerā, honestandas mihi esse atq; ornandas putauī. Itaq; internunciū te meū atq; interpretem apud Leonardum Lauredanum Venetorum Principem, remq; istam publicam atq; senatum facio: cui te muneri diligenter administrando idoneum, propter tuam prudentiam, propter verō consuetudinem multorum annorum, quam habes cum ista ciuitate, illi etiā reipublicæ gratum & optatum magnopere confido fore. Datis XVI. Calend. April. M. D. XXI. Ante coronationem. Roma.

Leonardo Lauredano Venetorum Principi.

4
IUSSIMVS interpretem apud te remq; pub. tuam esse nostrū Petrū Bibienam, cum prudentia & rerum gerendarum vsu præditum hominem, tum in primis nobis & probatum & gratū: scripsimusq; ad illum ea de re. Quamobrem abs te petimus, vt omnibus in rebus, quas is nostro nomine ad te perferet, eandem illi fidem habeas, quā haberes nobis ipsi, si te coram alloqueremur. Datis XVI. Cal. April. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Sigismundo Poloniae Regi.

5
INTELLEXI magna quidem cum molestia inter te atq;

atq; Albertū Marchionē, vt appellant, Brandenburgensem, societatis Marianorū Theutonicorū in Prussia magistrum, plurimas atque maximas iam inde à vestris maioribus ortas atq; traditas dissensiones extitisse: eamq; ob rem omnes homines, quibus vestrae vtriusq; rationes atq; causæ cognitæ essent, magnopere vereri, ne post eū diem, qui dies erit pridie Id. Martias, magnū atq; apertū bellum inter vos commoueatur, maximisq; cum gentium & populorum, qui vestro in imperio sunt, detrimentis atq; cladibus exerceatur: qui dies præstitutus à vobis fuit, quo die ille statueret vtrū à te imperata faceret, an se in libertatē vindicaret. Itaq; vel pro me in omnem CHRISTI populum cura & studio, vel maximè pro ea voluntate, quā quidem erga te beniuolā & propensam in primis habeo, grauius tuli hoc ingressu atq; initio mei Pontificatus certiorē me fieri, noua iam iamq; à vobis bella imminere, nouos armorū motus, noua incēdia excitari: cum illud in primis cupiam, eiq; rei omnem meam curam & cogitationem adhibendam statuerim, vt ea quæ dudum successa ardere adhuc flagrareq; videntur, bella inimicitiaq; magnorū principum, modis omnibus restingantur. Quod quidē DEI Opt. Max. auxilio, qui ad se tendentes, seq; vnū respicientes conatus hominum consiliaq; nō deserit, breui fore confidebam. Quamobrem paterno te & amore & studio esse hortandum putauī, vt cursum atq; impetum irarum tuarum tantisper sustineres, dum à me legatus amplissima cum potestate istuc venit, qui vestris causis & controuersijs cognitis, quæ æqua sint, amice statuatur, concordetq; vos, si fieri potest, & pacatos reddat. Deceui enim meos legatos, magnos viros, ad plurimas quamprimū nationes mittere. Vel tu, si id tibi erit antiquius, rem totam

integrasq; parteis tuas Lateranensi concilio iam incepto
 agi remittas atque reijcias: à quo porro maxime conuenit
 Regum & Ducum & magnorū principum contentiones
 controuersiasq; terminari. Quod & nobis crit gratius, ut
 causa ipsa, cuius nonnullas sepius partes aliquot ante me Ro-
 mani Pontifices recte utriq; uestram consulētes attigerunt,
 Romæ per concilium transigatur: & tibi certe cum ad rerū
 tuarum statum securitatemq; conducibilius, tum ad animi
 tui quietem & tranquillitatem longè aptius, non unum mo-
 dō Rom. Pontificem, sed unā cum ipso etiā reliquos omnes,
 uniuersamq; reimp. uestrarum litium, expostulationum, dis-
 cordiarum disceptatricem extitisse: cum existimandum sit,
 quæ totius reip. oculis perspecta decernuntur, ea & rectis-
 sime cōfici, & firma atq; solida planè fore. Iniquū est etiam,
 & profectō miserum, optimas populosisimasq; nationes,
 quæ ad Christianæ ditionis atq; gloriæ terminos propagan-
 dos, uel propter fortitudinem animorumq; robur omnium
 aptissimæ, uel propter locorum naturam opportunissimæ
 uideantur esse, suis inter se odijs conteri, suis ipsarum simul-
 tatibus infringi & debilitari. Tum illud uehementer timeo,
 ne si uos magnos principes, hostes perpetui nostri Turcæ,
 quos habetis finitimos, conuersis contra uos armis concur-
 rere malè animatos senserint, magna ipsi ex ea re letitia uo-
 luptateq; percepta, operientes dum uestris cladibus uires
 opesq; uestræ fractæ ac debilitatæ sint, unanimes atq; inte-
 gri nos adoriantur, & magno uestro cū malo, quod DEVS
 omen obruat, Christiano nomini notam aliquam insignem
 atq; perpetuam inurant. Hoc cauere ipse, cui quidem uni-
 uersi gregis mandata cura atque sanatio est, maxime om-
 nium debeo: & profectō cauebo, si te de me, deq; re Christia-
 na pub-

na publica bene merendi studium cogitatioq; excitabit: qua
 nulla esse regibus magis propria, nulla honestior ac planè
 laudabilior potest. Quod quidem te facturum, tua uirtute
 atq; prudentia fretus, sanè confido. Atq; id quo libentius fa-
 cias, scire te uolo, eadem me de re ad Albertum literas datu-
 rum, ab eoq; postulaturum, ut se contineat. Verū quo tu
 propter Regiam dignitatem atq; amplitudinē apud omnes
 homines maior excelsiorq; es, eò te cupimus priorem faci-
 lioremq; meis hortatibus prestō esse. Quanto enim te ipse
 leniorem & placabiliorem mihi & Reip. præsiteris, tanto
 se DEVS omnibus tuis aggrediendis tractandisq; rebus ma-
 gis beneuolum atq; propitium adiunget. Datis x v.
 Cal. April. M. D. xiii. Ante coronationem. Roma.

Episcopo Efermiæ designato, Iulij Pont.
 Max. apud Venetos internuncio.

NE ad te de eo, quod Pontifex maximus factus sum, mo-
 re maiorum scriberem, nunciij qui de tua morte ad me alla-
 ti sunt, sanè fecerunt: quos fuisse falsos letor, deq; incolumi-
 tate tua uoluptatem magnam capio. Quæ scribis de tui gau-
 dij magnitudine, deq; istius urbis letitia ex summo Pontifi-
 catu meo percepta, ea nobis gratissima fuerūt: itaq; fore pro
 tua in nos obseruantia, proq; eo amore & charitate, quibus
 semper erga illam Remp. fuimus, certum exploratumq; ha-
 bebamus. Reliquas, de quibus scribis, res in tuum aduentum
 reijcimus. Poteris autē, quoniam audita morte tua, Petrum
 Bibicnam ueterem clientē & familiarem meum apud istam
 Remp. meum internunciū esse uolui, ad Urbem atq; ad me,
 duce isto & Sen. tu salutato, redire. Datis x v. Cal. April.
 M. D. xiii. Ante coronationem. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi, reliquisq;
magistratibus regni Neapolitani. 7

CERTIORES facti sumus Selymū Maumethem Turcorum regem, classem vāidam & terrestres copias permagas, quibus trāsmisiss Rhodū insulam inuadat, summā diligentia cōparare: prēmisse etiam iam nunc naues longas, quas habebat paratas, ad tentandos eius insulæ aditus, portusq; idoneos capiendos, vt bellum ex sententia cōficere facilius atq; celerius possit. Quibus rebus cū in tempore occurrere, & societatis Hierosolymitanæ de re Romana deq; Christiana vniuersa optime merita consulere incolumitati magnopere statuerim, te magistratusq; istius regni omnes diligentissime hortor, vt Guidonis eius societatis magistri, & Ludouici Gallie Cisalpinæ Prioris eiusdē societatis promagistri, & Fabricij Legati procuratoribus commeatū omnium generis, armamenta, reliquasq; res ad munitionē & tutelam eius insulæ opportunas atq; idoneas, vestris ex locis exportare liberè permittatis: auxilio etiā, si opus erit, vestro ac diligentia, ipsos ad ea quæ volent transportanda tuuetis, vt citius comparare se ad propulsandū bellū possint. Datis XI. Cal. April. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Duci & Decurionibus Genuæ. 8

MAGNOPERE vos hortor, vt Hierosolymitanis militibus, qui duas naues ad bellum idoneas comparandi causa istuc veniunt, omnem vestram operam, curam, studium, auxiliū præbeatis, vt celeriter eas naues coëmere, atq; omnibus & ad nauigandū & ad bellum gerendū opportunis rebus ornare atq; instruere possint, seq; ijs insulamq; Rhodum tueri, quam ad opprimendam Turcarū Rex ingentem classem

classem atq; exercitum comparat. Quod quidem eō etiā diligētius facio, vt vos cōmoneam, quod cognoui scedere vos atq; sanclionibus inter illam societatem ciuitatemq; vestrā interpositis ad id teneri. Quauquam quidem, quæ rei magnitudo atq; periculum est, ac certè vestra in me obseruantia, planè cōfido etiā sine vllis scederibus sponte vos ac liberè nobis id petentibus tributuros. Datis XI. Cal. Aprilis, M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Prospero Columnæ. 9

QUOD antea tuo nomine fecerat Fabricius Columna frater tuus, vt mihi, quod Pontifex Max. declaratus essem, gratularetur, te etiam per literas fecisse, animiq; tui læticiā ostendere cumulatè voluisse, mihi certè gratissimū fuit, qui te & amaui, & virtutē tuam feci semper plurimi: quæ quidem te in primis virtus clarum apud omnes homines facit. Itaq; istam tuam in me obseruantie repetitā testificationē læto animo accipio. Quod autē scribis te nobis præstō semper futurū, offersq; mihi te amantissimis verbis, velim sic existimes, mihi te et fuisse antea omni tēpore charissimū, et nunc ista tua in nos volūtate cognita, esse etiā chariorē. Potes igitur, vel debes potius cōfidere, quæ ad tuā dignitatē conseruandā augēdamq; pertinebūt, ea tibi à me pro mea in te volūtate, proq; mei muneris ratione semper fore paratissima. Datis VIII. Cal. April. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Prolegato Piceni. 10

RENUNCIATVM mihi est, Esinos his proximè præteritis interregni diebus contra bonos mores, contraq; iudicia à fratribus meis Bernardino sanctæ Crucis, & Antonio sancti Vitalis Cardin. libus facta, atq; à Rom. Pont. compro

bata, armatos in agrū Anconitanū hostiliter irruiſſe, graſſa
toſq; quandiu libuit domum reuertiffe: Anconitanos autem
et ipſos arma ſumpſiſſe, ſeq; ulciſci, cōtrouerſiaſq; cum Eſt
niſ ſuas ferro decernere tentauiffe. Quorum rerum indi-
gnitatē pro huius imperij maiestate grauitate, ut debui, tuli.
Mando igitur tibi, ut magiſtratuū et x ciuibus Eſinae urbis
abs te appellandis denuncies, ad nos ſe ut conferant: Anco-
nae item ſex, quos uoles, ciuibus imperes ut idem faciant,
die utriſq; praſtituta ad nos ueniendi, ac poena, quanta tibi
uidebitur, committenda, ſi non uenerint. Datis V III. Cal.
April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Paulo Capello Veneto.

II

EST etiam ſine tuis literis me ad ſummū Pontificatum
DEI Opt. Max. aura prouectum eſſe te magno pere letari,
pro tua in me uetere beneuolentia facile exiſtimare potuiſ-
ſem: tua tamen per literas ea de re uoluptatis abs te perce-
pte tam illuſtris ſignificatio mihi grauiſſima iucundiſſimaq;
ſane fuit. Et amari enim te omni tempore, dum Cardina-
lem geſſi, et abs te amari uolui: tuq; omnibus in me ſtudijs
ataque officijs ſunctus es, et optimi amiciſſimiq; hominis, et
grati uiri. Illud etiam pergratum nobis accidit, quod ſcri-
bis, ciuitatem iſtam ueſtram et Senatū eum nunciū hila-
ri animo priuatim publiceq; accepiſſe. In quo cum ipſi illud
egeritis, ut noſtro erga uos beneuolo atq; propenſo animo
pares officij ac pietatis partes attuliſſe uideamini, nos id cu-
rabimus, quoad Romanae rei dignitas rationeſq; patientur,
ut nec fruſtra nec immerito uos ad noſtri Pontificatus nun-
cium gauſos fuiſſe perpetuo cognoscatis. Datis VI. Cal.
April. Anno primo. Roma.

Guidoni

Guidoni magno Magiſtro & conuen-
tui Rhodio.

12

AD diem nonum Cal. Martijs Iulio ſecundo Pontifice
Max. cœleſtibus reſtituto, quam quidem ille migrationem
omnibus ſanctē obeūdi muneribus perſunctus placidē atq;
conſtanter pertulit, fratres mei Eccleſiae Romanae Cardina-
les, quorum ipſe in collegio tunc cum magiſtratum exerce-
bant, cunctis ſuffragijs demortui mihi locum atq; munus de-
tulerunt, Pontificemq; Maximum fecerunt. Qua de re dan-
das ad uos eſſe literas duxi, non ſolum ut de mea declaratio-
ne certiores ipſe uos facerem, ſed etiam uel maximē ut illud
ſciretis, me pro antiquo perpetuoq; ueſtro in re Chriſtiana
conſeruanda ſtudio, diligentia, laboribus, atq; in Romanos
pontifices pietate et fide, uobis ordiniq; ueſtro nulla in re,
quae ad ueſtram incolumitatem dignitatemq; pertineat, de-
futurum. Ceterū ex ijs literis, quas Iulio Pont. Max. III
Non. Feb. dediftis, ea quae Selymus Turcarū Rex contra uos
inſulamq; ueſtram cogitet, facile cognoui, quantumq; iam
longarū nauium, quantum militum habeat in uicinis uobis
portibus et locis. Quā quidem, ut debui, rem grauitate mo-
leſtēq; tuli. Itaq; cum ueſtra poſtulata mihi maximē proba-
rentur, omnibus ueſtrae ſocietatis militibus, qui Rhodi non
eſſent, imperaui, ut ante Cal. Maias, uel ſummum ante Id.
Maias ſe ad uos conferant. Omnes etiam Chriſtianos homi-
nes aliquid hoc in bello muneris uobis defendendis, hoſti-
busq; ueſtris propulſandis obcuntes, omni animorum con-
tracta labe purgauiſſe, literasq; ea de re dedimus conce-
ptis uerbis: quos quidem fore permultos, expectationemq;
hominū longē ſuperaturos puto. Legatū præterea ueſtrum
cū duabus nauibus magnis, cōmeatu, armamentis, rebus bel-

licis omnibus, et bono in primis milite optimè instructis, ad vos propediem trāsmittam. Hortor autem vos, ut forti atq; inuicto animo huius belli rationē administrētis, meminertisq; quantam quamq; veram gloriā maiores vestri Rhodo insula ab exercitibus clasibusq; Sultani huius Selymi aui, defensa, sint cōsequuti. Quo in bello quoniā pietatem, quoniam CHRISTI rem, quoniam DEI Opt. Max. causam defenditis, sperandum certè est, omnia vobis prospere atq; feliciter euētura. De me verò ita vobis ipsi pollicemini, vel potius planè recipite, pro istius insulæ vestræq; societatis defensione me omnes meas vires, opes, omnium studia prompturum, in vnumq; collaturum. Extremū illud est, ut me de rebus singulis, quæ istic agantur, certiorum quā creberrimè quamq; diligentissimè faciatis. Datis VII. Calend. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Thomæ Campegio, Episcopo Feltrinorum designato, internuncio apud Ducem Mediolanensem. 13

ET magna nobis beneuolentia Cardinalem gerentibus cum Palauicinorum familia intercessit: et nunc DEI benignitate ac munere ampliori loco positi, eius ipsius gentis erga nos Romanosq; pontifices egregia promerita memoria repetentes, illud in primis magnopere confidimus, ad nostrorum oppidorū Parmæ Placentiæq; conseruationem et incolumitatē, eam familiam magno esse vsui semper posse, magnoq; ea de causa eius familie fidem et diligentiam nobis adiumento futuras. Itaq; Galeatiū Palauicinū in nostris nobis militibus placet esse, et cataphractis equitibus centum præesse: eiq; ea stipendia dari volumus, quibus cum militū nunc-

numerum alat, quæ dari nostris totidem equitum præfectis confueuerūt. Quos quidem centum equites celeriter ab illo confici magnopere cupio, ut minus moræ sit, dum se vtiliter gerere, nobisq; præstò esse possit. Hanc tu illi rem significabis meis verbis: quemadmodū etiam Iulius Medices Archiepiscopus Florentinorum designatus, et Bernardus Bibienæ. Quæstor noster, his de rebus diligentius ad te perscribent. Datis quarto Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ. 14

ET animi tui præstantiā, et fidem erga me Romanosq; Pontifices tuam, omnibus in rebus facillè cognoui. Itaque te de altera facio equidem plurimi, virtusq; tua nobis antea probata et cognita, eò nunc et optatior est et iucundior, quo ad voluntatem illam meam, quam tibi dudum perspexitam esse non dubito, amplificandi dignitatē tuam, DEVS Opt. Max. etiam facultatem adiunxit. De altera nihil miror, qui antehac et huius reipublicæ maiestatem omni semper studio ac pietate fueris prosequutus, et nos amaueris, eandem te habere nunc, vel etiam propensiorē in virosq; voluntatem, cum et tui amantes nos ampliori loco positos, et illam ad hominis tibi amicissimi curam et procurationem videas peruenisse. Ceterum de militū numero in ista urbe nobis charissima retinendo, reliquisq; de rebus quæ scribis, ea nobis omnia valde probantur. Iis de rebus quoniam literas ad Episcopum Polæ Bononiæ magistratum dedi, eas ad literas te remitto: ex quibus ea quæ per vos curari atq; administrari volumus, perspicias. Datis V. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimūdo Cardone Proregi Neapolis 15
INTELLEXIMVS. oppidum nostrum Regium Le-

pidi de re Romana optimè meritum, propter plurimas gra-
uissimasq; ea in vrbe atq; in agro multorum exercituum mo-
ras, quas aliquot annos pertulit, ita fessum laboribus, ita
iam exhaustum impensis, ac propè consumptum esse, tuos
vt milites, quos Regij & in Regiensi habes, alere vltierius
non queat. Quamobrem ego, qui eam ciuitatem valde dili-
go, incolumemq; esse, quanquam hoc quidem fieri iam vix
potest, maximè cupio, te etiam atq; etiam hortor, vt ad tua
erga nos nondum hoc loci postios plurima illustriaq; pro-
merita hoc etiam adiungas, quod quidem nobis erit maxi-
mum atq; luculentissimum, vt ex eo oppido atq; agro tuos
milites deducas, ne Regienses pro sua erga nos studio vlti-
ma se damna pati sentiant, difficilimoq; tempore suis preci-
bus apud me nullum esse locum conuerantur. Id tu si fe-
ceris, tam nobis erit gratum, quam si tantundem atq; etiam
eo amplius oneris Romæ ipsi detraxisses. Datis tertio Cal.
April. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratibus Regij Lepidi. 16

ET fides erga Romanos Pontifices, & pietas erga nos
vestra, quas quidem multis in rebus perspeximus, nobis gra-
tissime iucundissimæq; ceciderunt. Itaq; scire vos volumus,
istam nobis ciuitatem vosq; singulos planè charissimos esse,
incolumitatemq; vestram & fortunas omnes eo à me studio
defensum iri, vt vos vestri officij nunquam poeniteat. Quod
cum faciam, ad eam procurationem, quam prestare omni-
bus ijs, qui ad huius reipub. fidem se contulerunt, eiusq; sub-
tutela sunt, pro cura magistratus mei magnopere debeo,
propriam etiam voluntatè erga vos, amoremq; præcipuis
& germanum adiungam. Quod attinet ad Neapolis Pro-
regis milites à vestra vrbe vestroq; agro deducendos, scri-
psimus

psimus ad illum hac de re diligenter: cōfidoq; vos ea quæ vul-
tis, consequuturos. Prædie Cal. April. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padulæ. 17

PROCURATORES Regiensium, quorum ciuitatem
Optimè de reipub. esse promeritā omnes homines intelligūt,
apud me conquesti sunt: propterea quod annos aliquot plu-
rimorum exercituum & impressiones exceperunt, & vltimas
pertulerunt, ita se nunc attritos, ita planè confectos esse, ppe
Proregis Neapolitani milites ferre alereq; nullo modo pos-
sint. Itaque à me precibus omnibus orantes obsecrantesq;
contenderūt, ne pro suis erga nos fidei, obseruantie studio-
rum, laborū, meritis, damna vltima perpetuerentur: darent
operam, eam vrbe atq; agrū vti Prorex suis militibus sub-
leuaret. Id ille ni faceret, quo pacto quaq; via tantum ipsi
oneris sustinere, tantum perferre calamitatis possent, planè
affirmarunt se nescire. Eas ego preces, vt debebam pro cu-
ra pontificatus mei, proq; mea in illos charitate, neq; ina-
nes esse neq; irritas cum magnopere cuperem (equissima e-
nim postulabāt) literas ad Proregem dedi ea de re quàm po-
tui studiosiores & diligentiores. Quem quidem tametsi con-
fido, quem admodum sepe mihi aliās, dum Cardinalem ge-
rerem, plurimis maximisq; in rebus satisfecit, ita nunc etiā
pro sua in me obseruantia facile, quæ volo, esse facturum:
cupio tamen, magnopereq; abs te peto, vt rem apud illum
iuues, tuq; illa mirifica prudentia incredibiliq; lenitate,
quibus quidem virtutibus magnopere abundas, hac in re sic
vtare, vt quæ ipsum per se facturum puto, te hortatore li-
bentius atq; celerius faciat: prædemq; te illi des: id ab eo se
consequemur, permagni nos eam rem beneficij loco esse ha-

bituros. Tibi quidem certè tantum debebo, vt ad meum pri-
stianum erga te amorem necessitudinemq; nostrã, magnus cas-
culus sit accessurus. Datis prid. Cal. April. M. D. XII.
Anno primo. Roma.

Juliano Medici fratri. Florentiam. 18

EX tuis literis intellexi, te à Legato istius reipub. atq; tuo
qui apud Ludouicum Regem Gallorum est, certiore esse
factum, de summi Pontificis munere mihi credito, Regem
illius magnam letitiam cepisse, deq; me multa grauissimis
amantissimisque verbis fuisse loquitum. Quicq; idem Rex de
te cum illo egerit summa cum tua dignitate & illustri testifi-
catione amoris erga te sui, quantumq; tibi tribuerit, liben-
tissimè cognoui. In cuncta etiam mihi fuit voluntas, quã præ-
te fors, gratum te ei atq; memorem illius in te beneuolentiæ
offendendi ratio nesq; tunc, quibus me de tractanda pace vti
cogitem hortaris, multe illa quidem prudenterq; collectæ,
mihi magnopere probantur. Quibus de rebus omnibus
hoc te printan scire volo, nullam me ad rem tam pronam
tamq; propensum esse, quam ad omnium Christianorum
Principum animos sanctissimis concordie vinculis colligan-
dos, inter seq; cõglutinandos: nihil planè tam cupere, quam
pacem. Quam quidem si pacem omni tempore humilioriq;
in fortuna summo opere concupiui, cuius tu meæ voluntatis
optimus atq; locupletissimus esse testis potes, certè nunc Pon-
tifer Maximus, cum CHRISTI vicarium gero, qui pacis
fons atq; autor pacem hominibus diligentissimè commenda-
uit, multò magis eam velle, multò curare impensius debeo.
Nec mirum e memoria excidit, quantum Rex te amauerit,
cum in Galliam turbulentis illis nostris temporibus te con-
tulisses,

tulisses, quòue loco apud se habuerit: quanta semper etiam
in Gallorum reges cum patriæ, tum familie in primis no-
stræ obseruantia exlterit: in qua manere te, modò cum di-
gnitate fiat, non solum volumus, sed etiam optamus. Bo-
rundem Regum quanta fuerint in rem Romanam merita,
quanta huius ipsius, non sum oblitus. Ipse quoque, si per
illum non steterit, omnia ei paterina officia ita sum præstia-
turus, vt quæ tu, quæ familia nostra reliqua illi debet, et-
iam persoluere videamur voluisse. Quòd si, vt scribis, eius
animus ea quæ recta sunt cogitat, facile & ipsi inter nos cõ-
ueniemus, & tu, quæ vis hac in re, quæq; optas, assidue
tuamq; apud me autoritatẽ, tuas cohortationes plurimum
valuisse cognosces. Vnum illud cogitare te est æquissimum,
vt quoniam Rex te internuncio vti apud nos voluit, non tu
illum minus ad bene de nobis merendum tuis literis exci-
tes, quam me ad illum amantissimè complectendũ es cohortatus.
Extremum est, de quo te regem certiore facere pla-
nè volo, vt intelligas me daturum operam, vt illum de pon-
tificatu meo gauisum fuisse, nunquam pœniteat: præsertim
si æquas atq; honestas, hoc est, cum huius reipub. maiestate
coniunctas pacis conditiones proponet. Datis prid. Cal.
April. M. D. XII. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padulae. 19

TVI præsentis ijs tractandis rebus, quæ ad te magna ex
parte pertinent, valde egeo. Itaq; te hortor, quod bona cum
venia Proregis Neapolitani fieri possit, ad nos venias. Datis
Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimũdo Cardonæ Proregi Neopolis 20

QVONIAM cum Antonio Marchione (sic enim ap-

pellant) Padulæ quædam nobis tractanda sunt, rationem stipendiorum & conditiones ab eo cum Florentinis incundas firmandasq; spectantia, te hortamur, quatenus sine tuo incommodo fiat, ei permittas, ut ad nos se conferat. Datis Cal. Apr. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Bohemæq; Regi. 21

NVNCIATVM nobis est, certos Bohemorum militum duces, magnis pollicitationibus per fautores schismatis excitatos bellum cogitare: quo bello schismaticis auxilio sint, cumq; ijs coniuncti populus rectè sentientes quiq; nobis parvent, aggrediantur, remq; Christianam exagitent atq; perturbent. Id ipse agrè molesteq; ferens, qui quidem a DEO vocatus ut CHRISTI vicarium geram, Christiani gregis incolunitati salutiq; consulere in primis debeo, magno opere te hortor, abs teq; amanter ac verè patrio animo peto, ut eos Bohemorum motus comprimas, ardoremq; animorum malis artibus sollicitatum restringas, ducesq; illos in officio contineas. Nam si se schismaticis adiunxerint, præterquam quòd pœnam à Iulio Pont. Max. schismaticis constitutâ ipsi committent, ego etiam pro mei officij ratione, quin eos sacris interdictionib; pœnisq; gravissimis dedam, facere non potero. Erit itaq; optimum, ac propter tuam & eximiam in rebus omnibus prudentiam, & perpetuam in Romanos Pont. pietatem expectatum abs te, vel planè etiam postulatum, et tum illis salutare, tum tibi ad laudem & gloriam amplissimum, des operam, ut Bohemis meliora cogitantibus facilius contra hostes Christiani nominis nostra arma conuerti possint. Id si feceris, cum nobis, qui propenso animo erga te atq; beniuolo sumus, rem gratissimam facies, omniaq; ad
tuam

tuam dignitatem atq; amplitudinem ornandam nostra studia confirmabis: tum de hac repub. cuius nomen Regibus præcipuè sanctissimum debet esse, longeq; commendatissimum, bene ampliterq; promerere. Datis Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Sigismundo Poloniæ Regi. 22

POST eas literas, quas proximè ad te dedi, Maximilianus designatus Romanorum Imperator, mihi per literas et per legatum suum significauit, regni sui ac totius Germaniæ permagni interesse, ne Marianorum Theutonicorum societas vlla in re, vel armis vel etiâ concordia nomine abs te Ledatur. Itaq; à nobis petijt, quorum autoritatem apud omnes nationes maximi fore nò dubitabat, curaremus causam, utq; eæ cõtrouersia, quæ inter vos sunt, aut iudicarentur, aut certè sustinerentur efficeremus. Quamobrem ego, qui antea illis tantummodo de causis quas ad te perscripsi, vehementer optabam, ut vel meo Legato, què istuc mittere decreui, vel sacro Lateranensi concilio quod mihi magis probabatur, causam totam cognoscendam terminandamq; remitteres: nunc quidem, cum à Maximiliano certiores facti sumus, ad se suamq; imperium atq; ad omnes Germanos eas cõtrouersias pertinere: petatq; à nobis, ut pro nostri officij cura demus operam, ne quid ex ijs cõtrouersijs detrimenti Christiana respub. capiat: te magis magisq; hortari & monere volui, abs teq; pro meo in te amore, proq; tua in eum quem gero CHRISTI vicarium obseruantia, iam & petere & liberiori contendere, velis tuam causam, ut maiori cum dignitate transigatur, à Lateranensi concilio cognosci & terminari. Primum enim tua, deinde Impera-

toris totiusq; Germaniæ, denum etiam nostra maximè interest, quibus quidem ea societas præcipuè subest, ei societati præiudicium non inferre vllò modo. Cogitare etiam illud debes, firmam quidem inter vos concordie rationem posse nullam inueniri, nullam esse pacem, nulla foedera diutius permanfura, quæ non eorum omnium, quorum interest, cõsensu voluntateq; sanciantur. Id autè, nisi Romæ conficiatur, quo pacto fieri aptè possit, planè non video. Quamobrem si in eam cogitationem diligentius incubueris, vt des operam, ne frustra scripsisse, ac temerè in nostris hortationibus spem hæc vt volumus transigendi posuisse videamur, de ipsa certè repub. deq; nobis bene te esse meritum, et ipse profitebor, et tu senties. Datis Cal. April. M.D. XIII, Anno primo. Roma,

Henrico Regi Britannia.

23

ET si ea, quæ de tua religione atque in hanc rempub. nosq; ipsos propensa præstantiq; voluntate, deq; tuis plurimis egregijsq; virtutibus Episcopus Vniuersitatis Legatus tuus quotidie cõmemorat, mihi per se gratissima iucundissimaq; sunt, tamen illa ipsa gratiora etiã et iucundiora efficit eiusdem oratoris probitas, prudentia, virtus, atq; is, quo illum amplexus magnopere sum, amor charitasq; mea propè singularis. Itaq; cum de te ea, quæ volo, quæq; de Rege præstantissimo magnaq; spæi adolescente possunt dici, libenter exaudio: tum propterea, quòd ab homine nobis amicissimo et virtute prædito tuæ virtutes prædicantur, vberiorum ea res nostram eam voluptatem facit. Spem enim capio fore, vt quoniam animi tui magnitudinem atq; præstantiam cum egregia in Deum Opt. Max. pietate, in Romanos Pontifices obser-

res obseruantia maximè coniunctam et consociatam esse intelligo, et tu de tuis uirtutibus uberrimos iucundissimosq; fructus, et Christiana respub. de te magnos prouentus, egregia incrementa, illustres utilitates sit perceptura. Quam te in cogitationem incumbere noscēs atq; dies decet, ut in ista adolescentia florentiq; tua etate, ea fundamēta iacias uirtutis et probitatis tuæ, quib. reliqua atas omnis egregiè preclareq; nitatur. Quod erit, si in huius Pontificatus obseruantia non modò permanebis, sed etiam in dies singulos magis magisq; te accendes ad eius dignitatem, maiestatem, gloriam et tuendam et augendam. Id cum, ut spero, ipse feceris, curabo profectò ego curarq; ut ea tibi à me ornamenta proficiantur, quibus letari facile possis te eiusmodi cogitationes suscepisse. Hæc autem, atq; his longè plura, deq; mea non solum spe, sed etiam erga te mente, quanquã multa cum oratore tuo egerim, in meas tamen etiam ad te literas partè eorum aliqua facile cõici, ut tibi ipse omnia de me paterna officia polliceri uberius et cumulatius posses. Reliquum est ut intelligas, eundem ipsum oratorem tuum, quem tum etiã, cum fortuna leuiore nitēbamur, unice semper dileximus: nunc, quia is egregiã tibi singularemq; operã præstat, à nobis etiam impensius amari. Eius enim et prudentiam atque agendis rebus probitatem cognitã perspectamq; habuimus iam inde ab illis temporibus, cum is uiri clarissimi patris tui ipsiusq; regni res negotiaq; procurabat summa atq; mirifica diligentia: et postea ex aduersis eius turbulentisq; rebus, quæ sunt illa tempora consequente, magnam molestiã cepimus: utq; hominis planè probi et nobis amicissimi, ægrè molesteq; tulimus illam calamitatē. Quas ob res atq; causas omneis cum cum tibi esse charissimum existimem, illud ma-

gnopere cupio, ut mea commōdatione tibi sit etiam charior, omnibusq; in rebus, quæ ad eius dignitatem pertinebunt, quibus in rebus ei aspirare prouehereq; illum possit aucta studij & fauoris tui, quæ quidem res erunt semper plurimæ atq; maxime, & fidem illius erga te, & meam in illum beneuolentiam charitatemq; recordere. Datis tertio Non. April. M. D. X I I I. Roma.

Sacris Virginitibus muratarum
Florentiæ.

NUMOS aureos ducentos procuratori uestro curari iussimus, minus quidem pro mea in uos uoluntate sanè pusillum, sed hoc leuius inuitum meam erga uos liberalitatē promendi uberiores in dies largitiones consequentur. Vos tantum & hortor singulas, & amanter ac paternè rogo, D E O Opt. Max. beatissimæq; matri semper uirgini, quibus quidem uestras preces esse gratas & probatas puto, eo nomine gratias agatis, quòd me nihil omnino de se se meritum, sui uicarium filij gerere in terris uoluerunt, atque in huius Pontificatus tam illustri se stigio collocauerunt. Quæ quidem in statione atque munere me ut excitent ad ea & procuranda, quæ suæ maximè uoluntati consentanea sciunt esse, ut ab ijs sup-
pliciter petatis, ego à uobis diligenter peto & postulo. Datis tertio Non. April. M. D. X I I I. Anno primo. Roma.

Raimūdo Cardonę Proregi Neapolis. 25

GALEATIVM, Antonium Mariam, Octavianum & Christophorum fratres Marchiones Palaucinos, quorum egregiam erga Romanos Pontifices fidem & obseruantiam plurimis in rebus perspexi, tibi magnopere commendo: hortorq; te, ut omnibus in rebus, quæ quidē ad dignitatē
eorum

eorum cōmodaq; pertineant, eos eorumq; necessarios tuere: cogitesq; , si uniuersam illam familiam charissimam habueris, teq; illi commodum beneuoluntq; præbueris, te mihi rem gratissimam esse facturum. Datis tertio Non. April. M. D. X I I I. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanen-
sium Duci.

ET antehac Galeatij, Antonij Mariæ, Octauiani fratrum Marchionum Palaucinorum, uniuersaq; eorum familie in hanc remp. pietas perspecta & cognita nobis fuerat, cū in Cardinalium collegio uersaremur: & nunc planè illam illustriorem fecit Christophorus eorum frater, qui accepto de Pontificatu nostro nuncio, ad nos se contulit, ostenditq; quanti nos faceret multis amantissimisq; uerbis. Itaq; eos ipsos, necessariosq; eorum omnes summo opere diligimus, charissimosq; habemus, & certè sumus habituri. Hæc ideo scire te uolui, ut tamen si considerem uel propter familie splendorem, per se charos tibi eos fratres esse, haberes tamen ipsos multo etiam meo nomine chariores, omnibusq; eorum in rebus amori erga illos meo tantū tribueres, quantum pro ea, qua te amplector charitate, ij qui mihi sunt charissimi, expectare à te non temerè possunt. Itaq; eos tibi omnes commendo maiorem in modum: utq; ipsos mea causa perhumaniter amplectare, planè abs te peto. Erit id mihi sanè gratissimum. Dat. tertio Nō. April. M. D. X I I I. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi. 27
P R A E T E R cam, quam tu quidem omni tempore Romanæ recipib. fidem pietatemq; præstitisti, pro cuius au-

toritate maiestateq; defendenda plurimas grauissimasq; contentiones non es ueritus subire atque suscipere: praterq; illam singularem beneuolentiam, qua nos à mea familia uerò nostram ab ineunte tua etate es prosequutus, ea etiam res nos delectat, quòd qui me leuioribus in fortunis degentē semper inuisti, maioremq; esse uolisti, eundē te nunc, cum quidem hoc in situ & dignitate summū Pontificatus DEI Opt. Max. clementia nos collocarit, id tantū animo confidimus omnia curaturū quæ ad nostram eam huius imperij maiestate consociatā dignitatem tuendam amplissimamq; pertinebunt. Itaq; inter alia, quæ mihi quidem pro tua pietate uoluptati atq; letitiæ sunt, tuū & in Romæ uicinis locis animarum, & in me anagram in primis pono. Sed & hæc, et alia plura cum Hieronymo Vicco Legato tuo homine singulari prudentia prædico, nobisq; gratissimo, communicauimus, qui ad te omnia diligenter perscribet. Ea tu intelliges, dabisq; operam, ut quæ ad Petri nauis tranquillam prosperumq; cursum pertinent, ita cogites, ut tuam ueterem in CHRISTI uicarios pietatem nobis in puppi sedentibus etiā auxisse uideare. Ego certe nulli in re dignitati, amplitudini, gloriæq; tuæ dæro. Dat. prid. Nō. April. M. D. X III. Anno primo. Roma.

Bernardino Seuerinati Bissinianorum principī.

28

QUAM mihi tuo nomine reddidit Mannaæ pyxidem miles Hierosolymitanus Vincentius, ea sanè munus quidem & per se elegans, & mihi gratum fuit. Vincentium etiam ut ueterem familiarem meum, quemq; in primis diligo, & uidi ipsum libenter, & quæ abs te attulit cognoui diligenter

ter. Quibus in rebus ab eo meum consilium intelliges. Dat. VIII. Id. April. M. D. X III. Anno primo. Roma.

Ioanni Boiardo Regiensi.

29

Ea quæ tu his diebus proximis, & amanter & forti magnoq; animo egisti ista in ciuitate mihi charissima, deq; me optime merita, in officio retinenda mihi sanè gratissima ceciderunt. Itaq; te de hac tua tam præstanti uoluntate uehementer laudo, fidemq; & probitatem tuam facio plurimifereq; te uolo, tuam mihi rem, dignitatem, familiam, tuos omnino in magna curæ & esse nunc, & semper fore, modo tu, quod reliquum est, eundem te in posterum, qui quidem adhuc fuisse, atq; similem & germanum præsta. Porro officium optime te posuisse cognosces. Datis VII. Id. April. Anno primo.

Laurentio Campegio, Feltrinorum Episcopo, & Corneio Galanti, meis apud ducem Mediolanensium internuncijs.

30

MANDAUI Bernardo Bibienæ Questori meo, scriberet ad uos ea, quæ scribenda erant hoc tempore: & erant illa quidem non minimi ponderis. Quamobrem eius literis fidem omnem habebitis, quæq; uolo per uos fieri, sic ea conficietis, ut de uestra diligentia & studio uos & laudandos & ornandos putem. Datis VI. Id. April.

M. D. X III. Anno primo.

Roma.

PETRI BEMBI EPISTO

LARVM LEONIS DECIMI

PONT. MAX. NOMINE.

scriptarum,

LIBER SECVNDVS.

Petro Bibienæ, nostro apud Venetos internuncio.

LLATVM ad nos est, Senatvm istū Venetun-
remq; pub. cum Ludouico Gallorum Rege for-
dus percussisse, pactionesq; inter se atq; illum
firmauisse. Ea de re quoniam neq; ab Legato
Veneto, neq; abs te uerbum ullum: esse autem ita de ista rep.
meriti uidebimur, ut celeri ab illa tantis de rebus non de-
buissemus, uera esse que feruntur nō existimo. Quia uerō à
multis magnis illis quidem & probandis autoribus nunciā-
tur, nullam illis fidem habere planè non queo. Itaque quo-
niam res est eiusmodi, ut maxima momenta uideatur habi-
tura, maximasq; & periculosissimas rerum conuersiones al-
latura, has ad te literas per meum tabellarium magnis itine-
ribus perferri uolui, tibiq; mando, ut ab isto Senatu, cuius
quidem & erga Romanā Remp. illustri obseruantia, & er-
ga me spectato perueteriq; amore multum confido, cures ca-
te de re fieri quā diligentissimè certiorē: ipsumq; horteris
ad omnes suas cogitationes nobiscum communicandas. Esse
enim illi exploratissimū debet, suam sibi incolumitatē digni-
tatē propè nō maiori curæ esse, quā sint mihi. Quibus de
rebus omnib. per eundem tabellariū ad me rescribes que co-
gnoueris: dabisq; operā, ut is ad nos quām ocysimè reuerta-
tur. Datis v. Id. April. M. D. XII. Anno primo. Roma.

Guidoni

Guidoni magno Magistro, & con-
uentui Rhodio.

2

VINCENTIVM equitem Hierosolymitanum ueterem
familiarem meum unicè diligo: eius etiam & opera & fi-
de & utor multis in rebus hoc tempore, & uti in poste-
rum cogito. Itaq; esse illum iussi apud me. Qua de re certio-
res uos fieri uolui, ut si is cum reliquis uestre societatis mi-
litibus, qui quidem ad defendendam Rhodum præsto uobis
esse compelluntur, non erit, culpam in ipsum ne uertatis, ne-
ue pœnis in illos à nobis constitutis, qui edictis uestris non
paruerint, cum mulctandū statuatis: sed potius uti mea cau-
sa manere hic iusso, æquos uos illi atq; beneuolos præbea-
tis. Erit id nobis gratum. Dat. quarto Id. April. M. D. XII.
Anno primo. Roma.

Raphaelo Befalū & socijs apud Venetos
mercatoribus.

3

MANDO uobis, ut omnem pecunie summam, quam
habetis ex rationibus Michaelis episcopi Monopolitani,
cum Petro Bibienæ internuncio meo quamprimum curetis.
Datis tertio Id. April. M. D. XII. Anno primo. Roma.

Antonio Mariæ Marchioni Palauicino.

4

TVAM quidem & fratrum tuorum atq; uniuerse pro-
pè familiæ gentisq; uestre in summos Pont. fidem & pieta-
tem multis illam quidē in rebus mihi antea planè cognitam,
nuper ex oratione Christophori fratris tui etiam libenter
agnoui. Amorem autem & beneuolentiam officiaq; uestra,
quæ quidem in me nondum Pontificem Max. multa & præ-
clara contulistis, non tam ex ipsius uerbis: parcè enim &
prudenter eam rem attigit: quā meo more illum intueus

sum recordatus. Itaq; uos omnes, teq; in primis cum propter meas rationes, tum uestra ipsorum causa ualde amo, habeoq; charissimos. Tuam uero precipue uirtutem etiam ornare magnopere cupio. Itaq; cum primum se occasio dederit, ut militum res Romana indigeat, te uocabo, & in nostris exercitibus loco egregio habere, tuamq; dignitate amplificare in primis curabo. Quamquam etiam fratres tuos eo tempore inornatos non relinquā. Hanc meam uoluntatem latere te nolui, ut scires non solum anari te à me, sed etiam tuos omnes, teq; in primis magnae mihi curae esse. Dat. tertio Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni. §

MITTIMVS Perusiam Matth.eum familiarem nostrum ad perquirendum Nicolaum Foroliuensem, quem istic latere certiores facti sumus, curandumq; ut is in custodia, quam primum fieri potest, habeatur. Quamobrem magnopere te hortor, proq; nostra dignitate etiam atq; etiam morco, ut Matth.eum cura studio, fauore tuo iuues, omnibusq; in rebus illi prestò sis, ut facilius, atq; celerius ea, quae uolumus, curare atque conficere possit. Datis prid. Id. April. Anno primo. Roma.

Francisco Pulicæ. ¶

ET diligentia tua in nostris mandatis peragendis, & Bretinori Decurionum alacritas & fides in illis accipiendis, mihi probatur. Quamobrem ad eas, quas ad me dedisti literas ita tibi respondeo, ut si tibi à Bretinorianis satisfactum abudè est, culpamq; ab ijs ex eo tempore, quo te Bretinorum misimus, abesse cognosces. Praefecto nostrorum militum, ipsiq; militibus mandes ut ad Bretinorum ne accedat, neque
in agrum

in agrum Bretinorianum impetum faciāt: si qui in eo nunc sunt, ut inde quamprimum decedant, eorumq; res intactas posthac, atq; ipsos incolumes sinant esse. Id ni fecerint, multam quam uoles, eis statuendi tibi ius facultasq; esto. Quod uero attinet ad priorem eorum in nos mandataq; nostram temeritatem & arrogantiam, ea de re uolumus, ut Episcopus Polæ Bononiae magistratus iudicet, condemnetq; illos, ut sibi equum & iustum videbitur. Alexandrum autem, quem istic in custodia scribis esse, eidem magistratui mittes, ut is de eo modis omnibus quæere possit, quae sunt quaerenda, & statuere, quae statuenda sunt. Quibus tu confectis rebus, & rectè, ut uolumus, consütutis, ad nos te referes. Datis Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Altobello Episcopo Polæ, Bononiae Magistratui. 7

DE Alexandro Nauio, quem ad te in custodia mitti iussi, diligenter abs te quaestionem haberi uolo, ad ueritatem admisi facinoris inuestigandam, quo rectius quae equa sunt, decernere atq; statuere possis. Eius potestas tibi fiet à Francisco Pulicæ interuencio apud Bretinorianos meo, ad quem literas dedi ea de re. Id tu pro tua diligentia curabis, meq; facies de eo quod egeris, certiozem. Praeterea quoniam Nicolaum Foroliuensem esse Perusia intellexi, isq; se unà cum Ioanne Paulo Balione, qui est propediem ad Venetorum castra profecturus, fortasse in uiam dabit, ut se in tutum recipiat, iterq; istac faciet: mando tibi, ut diligenter illum inuestigari ac perquiri cures. Qui si in illius comitatu erit, des operam, ut uel à Balione ipso tibi dedatur, uel à te intercibiatur: omnibusq; modis caueas, ne elabi subterfugereq;

te possit. Caterum tuæ prudētiæ permitto, vt prioris Brettonianorum in nos audaciæ & sceleris, de ipsis sumere pœnas possis. Acquum est autem, illud te prius diligēter inspicere, metū ne illi nostrorum militū tuos admittere ad sese homines, tua facere mādata recusarint. Id si ita est, ignoscere te eis volo, nec seuerius quicquam in eos decernere. Sin' aliter se res habet, ex nostra dignitate negotiū administrabis, quæ admodum tibi æquum & iustum esse videbitur. Datis Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Francisco Marię, Urbinatium Duci, Urbis
& reip. militum præfecto. 8

ET virtus et diligētia in redigēdis exercitib. tua, egregiaq; in nos obseruantia, amor etiā erga familiā nostrā tuus, qui profectō, dum nos ipsi in collegio Cardinaliū versaremur, omnibus in reb. semper enituit: nunc quidē, cum DEI Opt. Max. benignitate summus nobis Pontificatus creditus delatusq; est, nos admonēt, vt te ijs ornāmētis afficiamus, quibus à nobis non præteritus hoc ingressu nostri numeris videri possis. Itaq; nobismet ipsi pollicētes, eundē tuū animū, eandē nobis fidē posthac non solū præstū abs te, sed auctum etiā & cumulātū iri: neq; modō adolescentiā, sed virtutes etiam tuas suū certē robur incrementūq; capturas, quo eras loco & statu apud Iuliū patruum tuū, qui Pōtifex Max. ante nos fuit, in eodē etiā apud nos esse te volumus, tibiq; imperiū nostrorū exercituum, quo cum imperio nunc es, in annum quidem proximū certē in alterū autē, quo ad nobis libebit, extendimus & prorogamus, cum eadem, quā habes, turma ducentorū equitū cataphractorū, & leuis armaturæ equitum centū, eodemq; ad eos alendos stipendio tibi solito dari

dari nummū aureorum tricies mille, ad te verò ipsum decies & ter mille atq; octingentorū quadraginta quatuor. Quod quidē certē munus meæ in te beneuolētiæ, si vt libētī animo, tibi à me defertur, ita tu co munere nauiter atq; strenuē fueris usus, quem admodum planē confidimus te facturum: non vereor, ne ad veterem meum verē paternum in te anorem adiunctis in dies singulos recentibus tuis in remp. meritis, à nobis omnia sis impetraturus, quæ ad tuā cōmodā, dignitatem, amplitudinē ab huius Pontificatus maiestate nō abborrentia pertinebunt. Datis XVI. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ internuncio. 9

SCRIPSIMVS de mense Martij Leonardo Laudano Venetiarū Principi, mādaret vt fructus ecclesiæ Adriane, qui per ipsius ministros cōtra fās impediri dicebantur, Beltradi Episcopi Adriæ procuratoribus restituerentur. Id quoniā factū adhuc non est, causam autē eius rei dicunt esse, quod quibusdā sacris virginibus Venetis, in Ferrariēsi agro sui item fructus iniuste detinentur: mādō tibi, vt eundē Leonardum horteris, quæ Episcopo Adriano cōtra ius detenta sunt, quoniam is nihil habet cum illis virginibus cōmune, ea reddi aliquando tandem eius procuratoribus imperet. Qui verò illarū virginū fructus à Ferrariēsis intercepti dicuntur esse, de ijs me confidat esse ius petētibus administraturū. Datis XII. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Episcopo Laudis Pompeiæ
designato. 10

CVM plurib. te de causis allo qui magnopere cupiā, valde te hortor, vt ad Urbē venias: vt possim corā tecū agere, quæ

uolo. Erit id mihi uehementer gratum. Datis IX. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Marię Mediolanęsiũ duci. 11

QVONAM Octavianum Episcopum Laudis Pompeiæ designatũ pluribus de causis esse hic magnopere cupio, peto abs te, vt illi ad nos vt ueniat, non permittas solum, sed etiam suadeas: quem quidem sum, si uenerit, amanter paternęq; suscepturus. Datis X. Cal. Maias. M. D. XII. Anno primo. Roma.

Magistratibus Ariminensium. 12

Mando uobis, vt Achillem Taurclium cum suis equitibus omnibus uestrum in agrum recipiatis, & quę dari nostris militib. solita sunt, ei militibusq; eius dari iubeatis, neq; difficiles vos prebeatis ea in re, quemadmodũ quidẽ mihi demonstratũ est solere vos persepe facere. Id autẽ eo uobis erit leuius, quo isti ipsi paucos apud uos dies sunt milites comoraturi. Datis IX. Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Thomę Episcopo Feltrinorum
internuncio. 13

E X E M P L V M literarum, quas ad Maximilianum Mariam Ducẽ Mediolanensium dedi de restituenda Marco Cardinali Senogallienfi oppidi Cugnoli possessione, habebis cũ his literis. Tibi uerò mando, vt cum ipso Duce agas, curesq; diligenter eam rem, quam tu ijs ex literis uelle me magnopere cognosces, ut Cardinalis ius suum obtineat, ne iam mihi sapius eadem de re sit scribendum. Datis sexto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Alphonsõ Atestino Ferrariensiu Duci. 14

FRANCISCVM & Pasotum Fantutios ciues Bononienses

nienses bene de nobis meritos, captos à tuis ministris cõplures iam menses in custodia magistratus tui habet. Eos quoniã & amo ipsos, & mihi admodũ indecorũ est meos homines, honestos viros sic affectos & captos abs te detineri: cõstitutum mihi erat, cũ hic esses, te presentẽ alloqui, ac planẽ abs te petere, vt eos permitteres domũ redire. Veruntamẽ id facere ante quã ea, quã habes mecum, magni ponderis causã cõponeretur, haberetq; finẽ suũ, sanẽ nolebã, ne quę leuiora essent, grauiorib. auicferretur. Itaq; tu quia, cõfecta nondum re, Roma discedere uoluisti, Fantutiorũ liberationẽ etiam differre aliud in tempus statuerã: & profectõ distulifsem, nisi, vt postea intellexi, tãtula illis mora, quorũ mihi salus charissima debet esse, magnũ esset detrimentũ, magnãq; calamitatẽ allatura. Nã præter quã quod in custodia esse, atq; in carcere per se miserũ calamitosumq; est: permagni eorũ interest, ipsos hoc tẽpore cum domi esse posse, tum uel maximẽ ad nos accedere suarũ fortunarũ propẽ omnium cõstituentiarũ causa. Quãrobre ne rei eiusmodi tam per se pie, tam mihi debite, tã illis salutaris cõfectio diutius proferatur, te iã nũc etiã atq; etiã hortor, vt eos missos facias, vt redire in patriã, atq; ad me venire possint. In eo tametsi boni principis munere cris ipse sanctus, quod per te facere semper debes, tuũ tamẽ tum facilẽ & liberalẽ, tuũ uerò propensum ad bene de me merendum animũ etiã libenter agnoscam. Datis quinto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Maturæ. 15

INTELLEXIMVS de Alexandro Glaboneta procuratore tuo certiorẽ te esse factũ, quosdã principes in Italia viros cõtra te cogitare, armaq; ab ijs cõparari, quibus te

ditionemq; tuā aggrediatur. Itaq; te precibus omnib. petere, ne tuos populos tuasq; fortunas vllorū hominū cupiditate atq; libidine turbari diuexariq; patremur. Quas ad res ita illi respōdimus, existimare nos neminē quidē in nostri Signiferi ditionē armis inuasurū, praefertim nobis charissimi, atq; in nostrae beneuolētie tutelā & curā amatissimē recepti. Veruntamen si quis erit tam a nobis alienus, in te ut sit atq; in tuos eiusmodi quidpiā moliturus, polliciti illi sumus, nos tibi praesto futuros, eiq; interminaturos, ut se cōtineat. Quod si ij nostri monitus atq; minae nihil proderunt exercitus ipsos nostros, Franciscumq; Mariā Vrbinatiū Ducē generum tuum, cum imperio ad te defendendū, hostesq; tuos, quos esse nostros existimabimus propulsandos & profligandos mittemus. Itaq; te volumus bono animo esse, atq; existimare vrbe istam nobis tuā, tuosq; populos nō minori curae esse, quā quae vrbes quiq; populi sub nostra ipsorū ditione sunt: eādē vtrosq; fortunā, idē periculū subituros. Quae quidem omnia tametsi Alexandrum ipsum ad te scripsisse diligenter existimo, volui tamē nostris etiā literis ad te perferri, ut per me quoq; de meo in te animo ac voluntate fieres certior. Datis tertio Cal. Maias. M. D. X. An. primo, Roma.

S. Daciae Regi.

16

PERLATVM est ad me, quod quidē mihi iucundissimum fuit, magno te istarū nationū fauore incredibiliq; voluntate Regē Daciae salutatū, illustris viri patris tui loco bene & cum laude regnare, adolescētiaeq; tuae annos egregia spe tuorū de te populorū firmare: itaq; eiusdē patris tui desiderii praesenti tua praestatiq; virtute facile leniri. Quā nos rem, cumentumq; tum fortunae tum prudentiae in primis tuae,

animi

animi erga te nostri propensione sociantes, te paternae nostrae charitate ac pietate amatissimē cōplectimur: omniaq; tibi, quae quidē ad Regiū honore dignitatemq; tuā confirmandā augēdamq; pertinebunt, quoad nostrae rationes patietur, libentissimē polliceor. Quoniā autē ea nostramens est, is animus, ut Christiani Reges atq; Principes, qui dissentiūt inter se, cōciliantur, ut ad Christiani hostes nominis repellēdos, suscipiendumq; cōtra Turcas bellū cōuertere cogitationes nostras possimus: te hortor, ut hanc nostrā voluntatē iues, Id optime fiet, si in Reges Christianos, qui sunt, tua arma non mouebis, tuasq; vires nō exercebis. Quorū quidē quod vnus in primis Henricus Britaniæ Rex multis de causis mihi esse charissimus debet: illud abs te impēsus peto & postulo, ne eū Regē eiusq; populos aut laceffas & perturbes ipse, aut id fieri permittas a tuis. Hoc nobis gratius facere nihil potes. Datis 3. Cal. Maias. M. D. XIII. An. primo. Roma.

Hippolyto Cardinali Atestino.

17

EX tuis literis intellexi id, quod etiā sine ijs exploratū mihi erat, Pontificatus mei nuncio audio te magnā letitiā cepisse. Itaq; mihi ea de re officiosissimē amantissimisq; verbis gratularis. Acgrē fers etiā, suffragiorū serēdorū tempore te non affuisse. Quae quidē mihi omnia optatissima legenti iucundissimāq; fuerunt, ex animo enim beneuolentissimo mihi dudū perspecto & cognito sanē proueniūt. Magnopere autem vellē eo te tēpore Romae fuisse: rē enim nostrā, qui tuus est in me amor, profectō in primis iuuisses. De meo verō in te animo ita te volo existimare, amorē meū, qui quidē antea erga te atq; Alphonsum Ducē Ferrariensium fratrem tuū eximius semper fuit, hac in me DEI Opt. Max. benignitate ac

munere etiã auctũ multiplicatumq; esse : vt quo maior ipse sum, eo vterq; vestrum & cõiunctior mihi sit, & certe charior. Quod autẽ mihi eundẽ fratrem tuũ commẽdas, voluit is iustis quidẽ de causis, quas ab ipso intelliges, infelicitis reb. suis Roma proficisci. Spero tamen, quoniam eius rei fundamenta iecimus, quod superest, me daturũ operã, vt intelligatis, vos mihi ambos incolumitatemq; vestrã magnæ curæ esse. Datis tertio Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgensi Foro-
sempronensium Episcopo. 81

EGREGIAM in omni propẽ disciplina doctrinam tuã, plurimarumq; optimarũ artium scientiã maximi semper feci. Quamobrẽ excellens tuũ ingenium studio ac fauore meo cõmendare aliqua nunc iam in re, atq; proficere cupiẽs libros de Paschæ obseruatõe ac mortis Dominicæ die, quos nouissimẽ consecisti, volo, atq; igni & aqua interdico, & mando, ne quis imprimere possit, imprimere facere, aut impressos venundare, quo ad vixeris, præter te : vt vsum aliquẽ ex tuis laboribus hac etiã ex parte percipias, ipsiq; tui libri diligentius impressi in lucem prodeant. Datis prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Sigismundo Regi Poloniae. 19

PROXIMIS diebus te hortari unis atq; alteris literis nõ desistimus, cõtrouersã, quam cum Alberto Prusiæ Magistro aliquot iam annos habes, habuistiq; cũ eorũ nonnullis, qui ante illũ Magistri fuerunt, vt aliquãdo tandẽ terminari sine armis possent, velles eam sacro Lateranensi Cõcilio remittere, à quo quidẽ maximẽ cõuenit Regũ causas disceptationesq; iudicari. Qua in re si meis hortationibus animũ adhibuisti,

huisti, quæq; te facere ipse æquum & iustum putabam, ea concordia inter te atq; illum voluntate es iam ita complexus, vt ei Concilio vterq; vestrum suam causam remittendam statuerit: eiusmodi nuncium læto animo accipiam, teq; de tua ista lenitate atq; in reipub. obseruantia magnopere commendabo. Sin autem, quemadmodum & à Thoma sancti Marini, & ab A. sancti Sixti Cardinalibus, qui te summo opere diligunt, & quibus incolumitas tua, dignitas, ampliudo magnæ curæ est, nuper intellexi, lubens ipse paratusq; es ad ea pacta foederaq; seruanda : quæ quidem solemniter inter vos nouissimẽ statuta sancitaq; sunt, quæq; propediem sunt sancienda, tua ista voluntas etiam, atque ad pacem propensus animus mihi planẽ vehementer probatur. Teq; magnopere hortor, ab illis ipsis, quas commemoravi, tum factis tum ijs quæ sunt pactionibus ne recedas, modò eiusmodi sint, quibus arma & discordiæ auferantur, pax atque tranquillitas exoriatur. Si enim is exitus istic aut partus iam est, aut comparari, modò velitis, potest, quid attinet noua iudicia quærere : quæ quidem vt suũ ad finẽ perducere possint, neq; breuis temporis, neq; parui sumptus propter locorũ longinquitatem indigeant, necesse est? Quamobrem abs te nunc quidem vehementer quæso & opto, primum vt in eadem sententia tete confirmes ac planẽ persites : deinde vt nullam prorsus ansam Prusiæ Magistro des à pacto inter vos foedere desciscendi, vel potius vt omnia cogites omnia præsumas, omnia molire, quibus ille nihil queri de te, nihil inuenire causæ possit ad pacem concordiamq; reiciendam. Hoc nos hortari monerq; te non magis nostrum est (quanquam id quidem nostrũ maximẽ) pacem enim à Domino relictam nobis atq; traditam, cum

alij velle cōmunicare magnopere omnes debemus: quā-
tuam etiam modis omnibus pręstare atq; efficere, ne te fru-
stra monuisse videamur. Quā in re pręterquā quōd tuā
tuorumq; populorum quieti optimē abs te consulitur, no-
bis etiam rem gratissimā faciēs: de re autem publicā cuius
te obseruatissimū semper fuisse omnes prędicant, etiam
bene merere. Datis prid. Cal. Maias. M. D. XIII.
Anno primo. Roma.

Alberto societatis Marianorum Theu-
tonicorum magno Magistro. 20

SVPERIORI epistola ad te etiam atq; etiam monui,
velles eam controuersiam, quam cum Sigismundo Rege
Polonię multos iam annos habes, vt aliquando res ipsa atq;
causa confici sine armis posset, vel tantisper suslinere, dum
noster Legatus ad istas regiones mitteretur, qui quę equat
essent, inter vos statueret: vel sacro Lateranensī Concilio
remittere, à quo maximē conuenit magnorū Principū cau-
sas disceptationesq; iudicari. Nunc autem quoniam ijs de
rebus diligentius perquirentes intelleximus, proximē inter
vos pactū sancitūq; esse quid vterq; vestrū facere, qui-
bus stare conditionibus debeat: quo ex fœdere erat statutū,
vt quę superessent cōtrouersię inter vos, pactis eę atq; fœ-
deribus ad octauū Idus Maias terminarentur: quanto ma-
iore possum studio ac diligētia, te planē hortor, quę solem-
niter celebrata inter te & Regem Polonię pacta cōuentio-
nesq; sunt, eas ne reijcias, celebresq; quę sunt celebranda, sic
planē, si erunt eiusmodi, vt bella contentionesq; deponan-
tur, securitas atq; ocium subsequatur. Nam si is istic finis vel
paratus iam est, vel parari nobis volētibus potest, quid o-
pus est nouorum iudiciorum: ad quę quidem terminanda
neq;

neque breuissimī temporis, neq; minimę impensę propter
regionum longinquitatē vterq; vestrū indigebit? Quan-
quā, vt verum fatear, pupugit me rumor quidam tibi pla-
nē non honorificus, mihi etiam permolestus, qui multorum
iam vocibus & sermone percrebuit, iactantium, per te fie-
ri, abs teq; impediri, ne res ad exitum perducatur. Quare
his quidem literis impensus etiā abs te postulo & peto, vt
quibus pactionibus pollicitus es te staturū, ijs ne te laxes, fi-
demq; tuā prestes, omniāq; agas, coneris: efficias denique,
vt pax inter vos cōficiatur, neq; Rex Polonię cōqueri de te
apud nos villo modo possit. Quā planē te ad rem vel hortari
vel monere, nō magis mei muneri est (quod tamē est in pri-
mis meū) quā tui etiam efficere, ne frustra operā posuisse
nos appareat. Ita enim & tuę tuorumq; quieti magnopere
consules, & tuā in nos pręclare officia constabunt. Datis
prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Conuentui & societati Marianorum
Theutonicorum. 21

SCRIBIMVS Alberto Marchioni Brandeburgensī
societatis vestrę Magistro, cumq; etiā atq; etiam hortamur
vt ei controuersię, quam cum Sigismūdo Rege Polonię ha-
bet, finem atq; modū adhibeat, quantumq; in se est efficiat,
vt ad pacis tandē studiū res consensumq; perducatur. Tum
illud addimus, vt quoniā nobis renūciatū est per illum sta-
re, quo minus causā eum quę cōmemorauimus exitū habeat,
det operā ne quis ipsum nolle pacē atq; concordiam apud
nos queri iure possit. Quę quidē omnia vobis etiam per-
scribere volui, cum quia exploratū habeo cōuentum istum
vestrū magnę apud illū autoritatis esse, eaq; ferē cogitare

ipsum atque agere, quæ vobis vnus probatur: tum quod intelligo huius ipsius culpam rei, quod adhuc confecta non sit, in vos reijci. Itaq; vos vniuersos & hortor & more patrio monco non id solum, vt Magistrum vestrum ad pacem atq; cõcordiam cum Rege Poloniae incundã ne impediatis, sed, vt omni etiam vestra diligẽtia & autoritate cõpellatis, ad ea pacta fœderaq; quæ cõfecta proximè inter illos sunt, amplectenda atq; seruanda: quæ verò conficienda sunt, ea vt conficiat, vt discordia omnis atq; dissensio tam utriq; eorum detrimẽtosa, tam indigna Christianis Principibus, tam nobis molesta, aliquem aliquando tandem exitũ nanciscatur: ne dissentientibus studijs nationes istæ, quæ ad Christianam gloriam augendam atq; propagandam sunt aptissimæ, similitates inter se atq; odia semper exerceant, suis semper viribus conterantur. Id si vos in animum induxeritis, communi cõsilio effeceritis, egregie de me atq; ampliter vos esse meritos profitebor: rem verò atq; operam ipsis vobis magno opere debitam, & virtute dignam vestra bonitateq; nauabitis. Dat. prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

22

DEMONSTRATVM mihi est, nostra interesse, vt Regij Lepidi forũ, aliquot peditũ tutela muniatur. Quamobrem mando tibi, vt ex ijs militibus, qui apud te sunt viginti quinque pedites, qui præfectum suum habeant strenuũ aliquem ac idoneum virum, illò mittas. Ante tamen quàm id facias, nostrum hoc consilium cum Rufino Regiensium Magistratu communicabis. Qui si etiam equitatu peditatuq; opus esse duxerit ad reliquum oppidum, eiusq; agrũ muniendum, XXV. equites leuis armaturæ cum pedibus alteris

alteris totidem eorumq; præfectis ad eum mittes. Datis Cal. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Rufino Regij Lepidi Magistratui.

23

INTELLEXI operæ preciiũ esse, istius oppidi forum aliquo militum numero præmuniri. Quamobrem mandauì Bononiæ Magistratui, vt XXV. pedites ad te mitteret cũ eorum præfecto, quibus tu stipendium dari solitum ex istius ærarij prouentibus conficies. Ceterum si ad reliquum oppidum eiusq; agrum tuendum vel peditatus alicuius vel equitatus indigebis, eos à Bononiæ Magistratu, cum erit opus, petes. Datis Cal. Maij. Anno primo. Roma.

Marco Martello, Regij Lepidi

Quæstori.

24

MANDO tibi, vt quæ Iulij secundi Pont. Max. tempore ex salis aliarumq; rerum vectigalibus, ærario isti nostro publicanorũ reliqua debebantur, ea omnia cures atq; exigas. Quam quidem tu ad rem, istius Magistratus opis atq; auxiliij si indigebis, volo, hisq; ipsis literis ei mando, vt te omnibus in rebus ita iuuet, vt negocium rectè atq; celeriter conficiatur. Dat. Cal. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ciuius & mercatoribus Lucensibus tribus.

25

FIDE atq; integritate vestra optimorum hominum ac præstantium virorum testimonio præclare cognita, vnicuiq; vestrum largior, vt & merces vestras omnis generis in Galliam transalpinam mittere, & in Gallia quicquid libuerit mercium emere, & emptum in Italiam transportare, summamq; mercaturam exercere, omniaq; agere, vt solitè

estis, & vobis vsui venerit, liberè atq; securè liceat duobus anni temporibus & mercatibus, qui Lugduni fiunt ad Augusti atq; Nouembris Calendàs. Datis XII. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Euangelistæ Tarasconio, & Jacobo Gambaro, meis apud Placentinos internuncijs. 26

MANDO vobis, vt si Raimundus Cardona noster, fœderatorumq; nostrorum Imperator, exercitum sibi à Ferdinando Hispaniarum Rege creditum educere è Gallia citiore voluerit, ipsum exercitumq; eius nostro nomine recipiatis, atq; à Placentia, quo ei liberit versus, per loca prouinciasq; nostras comitemini: curamq; & diligentiam adhibeatis, vt quæ solita sunt per nostros homines amicissimis exercitiibus parari, ea ipsi militibusq; eius per vos parentur: quos quidè meos internuncios procuratoresq; hac in re atq; illo traducendo exercitu volo esse. Datis X. Cal. Iunias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Monachis Neapolitanis. 27

INTELLEXI velle vos Gasparis Hispani præfecti militum cadauer, ab illo, quo illatum consentientibus vobis fuerat loco, in alium minus idoneum locum transferre. Quam rem, quoniam eos quorum interest, egrè molesteq; ferre audio: vos hortor, ne eorum animos ea de causa morore afficiatis, cadauerq; ne amoueatis. A quo si religione impedimini, vel aliqua alia mutandi loci satis iusta causa vos mouet, id omne ad nos deferrote: qui, quod erit æquum atq; iustum, statuemus. Datis VII. Cal. Iunias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Hannib4

Hannibali, Antonio Galeacio, Alexandro, Hermeti Bentiuolis germanis fratrib. 28

OBSEQVIVM humilitasq; vestra, quam ad me partim ipsi accedentes pedibusq; meis aduoluti, partim per internuncios idem agentes modis omnibus supplices prestistis, precesq; interpositæ vestræ atque effuse lachrymæ largiter: quibus quidem subiectissime petistis, vt vestras qualescunq; essent, in Romanos Pontifices culpas errataq; ne plecterem, ignosceremq; vobis necessitate potius & vi, quam vel sponte, vel villo certo concilio cõpulsis ea facere, quæ fecistis, me in eam cogitationem adduxerunt, vt vos non indignos venia ducrem. Quare sic existimans, vobis mala multa aliquot perpepsis annos, nihil esse antiquius, quam sub hoc imperio posse honeste pacateq; viuere, vestrum istum bonũ, vt videtur, perhumilenq; animũ fauore vel amore potius amplectens meo: nec tam pœna, quam pœnitentia vestra contētus, primũ quidem vobis cum vestra in eos, qui ante me fuerunt, Romanos Pont. omnis generis delicta, tum pœnas, ob id lege Iulia cõstitutis remitto atque aboleo: ita quidè, si mihi prædes dederitis sestertium duum miliũm, vos à meo & eorum, qui mihi successuri sunt, Pontificum Maximorum imperio mandatisq; non discessuros, neque quicquam vnquam contra me atq; illos tentaturos. Domos decimæ, villas, fundos bonaq; omnia sacerdotijs exceptis, quæ quidem bona ante diem Calendarũ Nouembris M. D. XI. Ioannes Bentiuolus, & Genera parètes vestri vestrumq; singuli quocunq; nomine habebatis, possidebatis, ea vobis vniuersa, etiam si in alios trāsata sint, cõdono ea lege, dum quæ à vobis rerum & pecuniarum summae debentur, quibus de summis liquet, earum creditoribus antea

satisfactum sit: quibus verò de summis nondum liquet de ijs vos omnibus, cum liquebit satisfacturos: deq; iuri stando prædes à vobis cautionesq; sint datæ: quos prædes quasq; cautiones esse idoneas magistratibus sit probatum. Deniq; vniuersam vestram familiam atque eos omnes, qui aut vobiscum exilio mulctati sunt, aut quoniam vestrarum partium sunt habiti, postea in exilium sunt missi, quiq; vos sequuti sunt, eundem ad statum conditionemq; repono atq; restituo: & præter hæc ad patriam etiam reditum illis omnibus tutum atq; liberum mando esse, ijs exceptis qui hominem occiderint: quos quidem volo in eo, quo nunc sunt exilio, priuatione interdictis manere, vtpote male fidei homines, atque immeritos, quibus quicquam tale res hæc publica largiatur. Volo item, vt illi, quorum nomina in nostris ad Episcopum Polæ Bononiæ Magistratum dandis propediem literis ex eo numero excipimus, ad patriam ne redeant neue recuperationem bonorum suorum adipiscantur, quoad aliter iussero. Quoniam autem perdifficile admodum vobis futurum intelligo, duum milium sestertium prædes ærario dandos nostro reperire, qui perpetui mancant: satis habebimus eos à vobis per tricennium duraturos & valituros dari: quo in tempore aut rem totam terminabo, aut alteros à vobis prædes datum tri, quoad opus erit, iubebo. Quæ quidem omnia de plena CHRISTI gratia munificoq; sinu deproptæ collataq; in vos, si ad bonam mentem reuersos perinde accepisse vos intellexero, vt propensa perpetuamq; vestra in nos obseruantia, cultu, studijs, officijs, diligentia huius vos nostri muneris in posterum esse meriti atq; grati videamini, voluntas erga vos mea promissq; ad incolumitatem vestram animus etiam augetur: deq; vestro ipsorum ad patriam

etiam atque lares vestros reditu, quem adhuc vobis liberisq; vestris præcludimus, ea quæ à nobis precibus omnibus petiistis, quæq; vultis aliquando statuemus. Datis VII. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Bononiæ magistratui. 29

MAXIMILIANVM Romanorum Imperatorem designatum summopere amo, eiusq; maiestas, amplitudo, dignitas resq; omnes mihi magnæ cure sunt. Itaq; cum intelligam in illius oppido Mutina periculum esse, ne per se ditiosos homines tumultus aliquis excitetur, qui in eius fraudem vergat, inclinationemq; afferat eius rebus, quibus de omnibus valde quidem sollicitus sum: mando tibi, vt si Vitus Frusto, qui eius nomine ei oppido præest, seditionum & novarum rerum causa, quas is commoueri videat, abs te auxilium petierit, omnem eam armatorum hominum & militum nostrorum manum, illi mittas ad urbem tuendam, tumultusq; compescendos, quam is volet: curesq; omni studio, vt Imperatoris res tam sint tutæ, quam huius reip. atq; nostræ. Datis prid. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Heluetiorum pagis duodecim. 30

LECTIS vestris literis, quibus à me petitis, vt declarationem vestram de Episcopo Gebennensi factam, velim ratam probatamq; esse. Equidem libenter hac in re vestris postulatis annuissim, nisi Duci Allobrogum antea scripissim, mihi statutum esse, cuius nomen ad Episcopatum illum sine sublecurus. Itaq; vos potius hortor, vt eum ipsum, quem nominabo, gratum optatumq; habeatis. Id si feceritis, & erit mihi sanè gratum, & reip. dignitatis per vos ratio habebitur. Datis prid. Cal. Iun. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Regij Lepidi, & M. Martello Quæstori. 31

VOLLO, & vobis mando, ut omnes istius erarij prouentus & vectigalia pristinum ad statum & rationē, atq; eam, quam lege Iulia formā acceperant, reuocetis: caq; deinceps vtamini. Cal. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ internuncio. 32

EXEMPLVM literarum, quibus literis ad Leonardum Lauredanum Venetiarum principem scribinus, Franciscum Marchionem Mantuæ in nostrā fidem esse receptū, ipsasq; literas cum his ad te literis mitto, vt & nunc quidem eam illi rem meo nomine significes, reddasq; quas ad eum literas dedi, & posthac quibuscunq; in rebus Francisco ipsi apud istum senatum esse usui possis, cum iues vti & hominem de nobis optimē meritum, nobisq; charissimum & Signiferum nostrum, & in fidem nostram receptum. Datis VI. Non. Maias. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 33

FRANCISCVM Gonzagam Marchionē Mantuæ, vrbemq; eius & ditionem in benevolentia nostræ fidem & patrocinium recepi. Nam & amari hominem, cum inter Cardinales essem, omni tempore, & amari me ab illo plane perspexi: plurimaq; eius in nos familiaritatem, nostram egregia officia & studia extiterunt. Eam rem tibi esse cognitam volui, primum ut ipse pro eo, quo te remq; istam publicam amore charitateq; amplector, mea omnia, benevolentiaq; in primis rationes tibi senatuiq; tuo notas atq; declaratas facerem: deinde vt tu illum eiusq; oppidum, populos, reliqua omnia omnibus posthac in rebus ita tractares, vt intel- ligeret,

tigeret, cuius ipsius tuendi nos curam studiumq; susceperimus, cum non solum propter huius imperij maiestatem Signiferiq; officium, quem gerit, sed etiam quod à nobis vni- ce diligitur, abs te tuaq; repub. esse tutissimum. Datis VI. Non. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratibus Parmæ. 34

OPTIMUM vestrum in nos alacremq; animū, quem quidem mihi Benedictus Rubeus vestro nomine detulit, libenter agnosco. Et quoniam diligentiam adhibui, vt sub reip. imperium rediretis, redeuntes nunc vos paterno amore charitateq; amplector atq; recipio: dabiturq; à me quidem opera, vt vos ciuitatemq; istam perinde tractē, vt neq; mea me diligentia in ea recuperanda, neq; vos vestri in repub. recolenda studij obseruantiaeq; pœniteat. Datis tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratibus Placentiæ. 35

ET obsequium vestrum, & cultus quem mihi Lazarus Maducinus, & Nicolaus Scottus, Interpretes vestri diligenter præstiterunt, gratus mihi atq; optatus accidit. Itaque de eo vos studio, quod quidem maximum, ut sub huius reip. imperium rediretis, communi omnium consensu adhibuistis, & laudo, & redeuntes in fidem meam clientelamq; recipio: daboq; operam, vt magis magisq; in dies singulos id voluisse vos atq; fecisse letemini. Datis tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum apud Mediolanenses internuncio. 36

MANDO tibi, vt oppida Placentiam & Parmam sub reip. imperium redeuntia nostro nomine recipias, liberali-

terq; tractes, quemadmodum quidem eorum civium erga nos voluntas, studium pietasq; postulat. Datis III. Non. Maias. Anno primo. Roma.

M. Antonio Columnæ. 37

MANDO tibi, vt Cotignolam oppidum in deditioem nostro nomine recipias, itaque tractes, vt eius municipibus atq; incolis nihil detrimenti tuis à militibus inferatur. Ceterum quod ad arrogantiam ipsorum attingit, multamq; ea de causa Decurionibus statuendam, quid fieri oporteat scribam ad Bononiæ Magistratū propediem. Datis III. Non. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ. 38

MANDO tibi, vt Achilles Taurellij, cui nuper præfeturam militarem contuli, eiusq; militibus statua des eo in loco, qui tibi esse opportunior videbitur: eisq; dari mandes lectum, lignum, stipulam, vti solitum est, maximeq; conuenit. Datis quinto Id. Maias. Anno primo. Roma.

Guidoni Vainæ. 39

CVM tibi certum statutumq; sit Roma discedere, idq; vt nobis volentibus tibi facere liceat, precibus omnibus petieris: vti de Iulio Secundo, cuius stipendia annos aliquot multa cum laude fecisti, optimè merito tibi quod petis, do atq; tribuo. Itaq; & Roma proficiscendi, & ad quasq; nationes, reges, populos te conferendi, atq; vbi volueris gentium commorandi, harum literarum significatione tibi facultas esto: teq; illis ipsis, ad quos accesseris, quemadmodum quidem de viro egregiè spectat. eq; virtutis, deq; homine meis omnibus valde amico mihiq; percharo, facere me conuenit, studiosè diligenterq; commendo. Datis tertio Id. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco

Francisco Marchioni Mantuæ. 40

INTER Petiliani Comites, quemadmodum appellant, & meam familiam, meq; ipsum in primis, quo tempore Carinalem gessi, plurima benevolentie necessitudinèq; officia paria & mutua extiterunt; vt nihil nolle nos eorum causa, nihil ipsi nostra potuerint, quod amantissimis coniunctissimèq; beniuolentibus esset petendum. Ea necessitudo à maioribus nostris constituta eo nunc quidem cum ijs, qui supersites sunt, seruatur à me diligentius, quo ipsi magis de rep. benemerentur, cui præesse me Dei largitas atq; benignitas voluit. Quamobrem etiam atq; etiam abs te peto, vt Cola Chiappino honorum, quæ ab egregio viro patre suo amantissimo tui, sibi relicta in Brixiano habet, Asulanam possessionem ne perturbes, sed ipsum patris sui hereditate optimè parta frui permittas, vel quia ita te velle æquum honestumq; est, vel quod in eo mihi ipsi gratissimum feceris. Datis prid. Id. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ. 41

EX tuis literis intellexi, Cotignolæ oppidum sese nostris militibus dedidisse. Itaq; postulas, vt tibi mentè meā in eo significæ. Qua in re volo, et tibi mando, vt oppidanos ita multes itaq; punias, vt arrogantia, qua in nos sunt vsi, eos poeniteat, discantq; se gerere reuerenter, exemploq; cæteris sint, nihil temerè faciendi. Datis prid. Id. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Foroliuiensium. 42

MANDO tibi, vt quicquid stipendij nomine M. Antonio & Mutio Columnæ Præfectis equitum nostris, ab ista

ciuitate dudum instituti atque recepti debetur: debetur autem, ut mihi demonstratum est, Mutio quidem propè integrum solidum, M. Antonio uerò non minima certè portio: id eis omne subductis rationibus curari iubeas sine ulla mora. Datis quarto Non. Iun. Anno primo. Roma.

Alphonso Atestino Ferrarientiū Ducī. 43

SVPERIORIBVS diebus te sum per literas hortatus, uelle Franciscum & Pasottum Fantutios ciues Bononienses, huius reipub. homines captos à tuis, liberos missosq; facere, sperans me id abs te pro reipub. dignitate facile impetraturum. Postea uerò, quàm ab Hadrianorum episcopo legato tuo cognoui, te laxiorē quidem illis commodiorēq; carceris conditionem mea causa dedisse: de libertate uerò eis restituenda, tempus ad deliberandum sumpsisse, dum Hippolytus Cardinalis frater tuus Romam accederet: iterum te atq; sæpius & hortor & monco, cogites, quàm sit honestum nostros municipes, honestissimos uiros abs te captos tandiu detineri. Quæ quidem res, quoniam sine nostræ dignitatis diminutione differri diutius non potest, præterquàm quòd illis nihil tale meritis, mora omnis laboriosissima & erummosissimaq; est: abs te magnopere peto, ne Fantutiorum liberationi tempus ullum ulterius des, ut gratis erga DEVM humilisq; animus, atq; officiosa in eius Vicarium mens esse tua facile appareat, quo nihil potest esse laudabilius. Dat. Octauo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

44

VENIT ad me Hercules Atestinus, narravitq; mihi ab Augustinis ciuibus tuis ad festertium ducentis sibi iam pridem deberi: proq; ea summa adamantem cum, quem ab

ipss

ipssis Iulio Secundo diuenditum nos habemus obligatum sibi esse affirmauit. Itaq; petijt agerem tecum, ut Augustinis mandares, sibi quod debent, persoluerent: id ni facerent, à me cuius in potestate adamas est, eos numos sese dixit petiturum. Quamobrem quoniam Iulio nihil omnino harum rerum denunciatum fuit, isq; gemmam eam apertè mercatus omne illis precium persoluit, quo de precio atq; summa, pacta inter ipsos stipulationesq; extiterunt: ego sanè qui nihil eius rei habeo, quod non sit reipub. pecunia comparatum, te etiam atq; etiam hortor, cogis ipsos ciues tuos Herculi fidem soluere, ut & is perspicua in re neq; sanè noua perueniat ad suum, & mihi molestia ea de causa non exhibeatur. Datis octauo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

45

ET si mihi dubium non est, quin omnes nostri præfecti militum paratissimi sint, quocunque oporteat, proficisci: uolo tamen, ut ijs omnibus eorunq; uicarijs, qui istuc sunt significes, sese mihi rem gratissimam esse facturos, si quam primum cum suis militibus Parmam Placentiamq; se conferant: tantisper, dum ea municipia in ijs bellorum motibus, quos illis in locis excitari audio, se à me deserta esse destitutaq; ne arbitrentur: quæ quidem certè merita de nobis sunt, ut eorum incolunitatē, salutem, fortunam non negligamus. Id ut libentius fiant, recipere te eis uolo, quartam alteram unius anni stipendiorum partem, quam adhuc non merent, à Questoribus representatum iri. Quod si nihilo secius profectiois excusationē aliquam quispiam afferret, ei te uolo dicere, abundè me ea incommoda repositurum: non enim facti modo prædicationē atq; laudem, sed etiam labo-

d d 4

rum suorum premium consequetur. Datis quinto Id. Iun.
Anno primo. Roma.

Præfectis militum, eorumq; vicarijs. 46

CUM magnopere vos cupiam, cum ea manu, quam habetis, Parmam atq; Placentiam accedere ad ea municipia, nobis quidem charissimam tuendam atq; muniendam, ne se illi à me citius atque municipes in his rerum motibus turbulentisq; temporibus vel obliuione præteritos, vel amore ac studio desitutos putent: scripsi ea de re ad Magistratum Bononiæ pluribus verbis, quas ad literas vos rejicio. His tantum vobis literis exploratum esse cupio, si eam profectioem alacri animo atq; studio susceperitis, apud me præclare posueritis. Datis V. Id. Iun. Anno primo. Roma.

PETRI BEMBI EPI
STOLARVM LEONIS DE
CIMI PONT. MAX. NO-

mine scriptarum,
LIBER TERTIVS.

Maximiliano Mariæ Mediolan. Duci. 1

ILLATVM est, Heluctios pro tua ditionisq; tue propugnatione, cū Gallis apud Nouariam cōstixisse, eosq; superauisse, ac propè ad interitionem pulsos fugatosq; redegisse. Ea res tametsi propter occisorū magnū numerū, qui quidē Christiane reip. esse vsui aliquando potuissent, meum animū dolore admodum perculit: tamē pro tua in nos obseruantia et meo in te tuosq; omneis veteri singulariq; amore magnopere gauisus

uisus sum, qui te de statu rerū tuarum deturbare atq; expellere sunt aggressi, eorum conatus cogitationesq; non solum irritas & inanes fuisse, sed ipsis etiam insignē cladem attulisse. Cuius quidem euenti atq; uictorie DEO Opt. Max. qui te tueri atq; defendere uoluit, gratias agere, tantorumq; beneficiorum summā illi acceptam referre te in primis decet: ut pius in illum esse, ac dignus eo munere maximè fuisse uideāre. Quod quidem fiet, si duci esseriq; te uictorie dulcedine nō sines, neq; statues eos omneis, qui cōtra te aliquid conati sunt, usquequaq; uelle te perdere ac persequi. Quam in cogitationem ut incumbas, lenissimeq; agas, eodem illo meo in te amore beneuolentiāq; admonitus uel potius impulsus te rogo, & quidem ualde rogo: atq; ut si quid à quoquā erratum peccatumq; est (est autem fortasse à multis) uenia id magis, quā uindicta dignum existimes, à te peto. Sic enim melius eorum, qui ab alienati sunt, animos tibi beneuolos reddes, neque infirmabis ullam rerum tuarum partem. Quī enim potes in illos animaduercere, quin ditionis tuæ homines multos ac punias: quod si sepe facias, tuas ipsius opes debilitaueris. Accidet enim id, quod esse tibi exploratissimum debet, ut minus multa perficias, cum timore, non beneuolentia, erunt negocia constituenda. Extremum illud adiungitur, quod quidem haud scio, an omnium primum atq; maximum sit: quod si parces multis, si ueniam pluribus dabis, imitatus Dominum fueris, qui tibi uires subministravit ad tui nominis hostes fugandos atque propulsandos. Nihil enim illo mitius, nihil iniuriarū minus retinens, nihil ad parcendum, ad miserandum promius atque profusius unquam fuit. Quamobrem redeo ad illud, ut te amantissimè horter, ut tua uictoria quā moderatissimo

quamq; lenissimo animo utare. Quod si feceris, neq; aures maleuolis hominibus præbueris, id quod solet esse difficillimum efficies, prudentiamq; cum fortuna cõiunges. Dat. III. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 2

HEL VETIORVM contra Gallos uictoria, de qua nuncij nuper ad me sunt allati, non solum propter Maximiliani Insubrum Ducis incolumitatem fortunãsq; eo prælio restitutas planè atq; confirmatas, sed etiã quia tu pro illo laborasti, mihi gratissima atq; iucundissima accidit. Quamquam sanè tot fortes homines, tot claros uiros, tantã tamq; bellicosam manũ, quæ quidem reipub. Christiana dignitatem tueri facile propagareq; potuisset, funditus periisse non molestissime ferre non potui. Pacem enim maximè, non bellũ, hominumq; in DEVM pietatem, non iacturam Christiani sanguinis, aut prælij dimicationem cupere singuli exoptareq; debemus. Quoniam autem ad Maximilianum dedi literas, quibus literis hortatus cum sum, ne omnes illos, qui aliquid in se conati molitiue sunt, dignos putaret quos usq; ad interitione persequeretur: peto abs te, quem quidem scio plurimum apud ipsum ualere, ut autoritate tua studium meum iuues, ostendasq; ei nihil esse uero Principe dignius, nihil omnino laudabilius placabilitate, lenitate, misericordia: nihil contra detestabilius inclementia, iracundia, crudelitate. Itaq; uelit iniuriarum obliuisci, mitemq; se atq; flexibilem ad humanitatem præbere, ut & dignus eo munere, & optimi tranquilliq; animi, atq; in primis DEO grati esse maximè uideatur, suorumq; populorum non tam fortunatas, quam etiam animos possidere, eis amicissimis & beneuolen-

beneuolentissimis uti possit. Id si feceris, & ipsi optimè consulueris, & certè mihi, qui summa illũ beneuolentia sum cõplexus, quietemq; & multorũ finem laborũ cum omnibus, tum illis maximè populis aliquando tandem dari cupio, feceris gratissimũ. Datis tertio Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolan. Duci. 3

HERI pro meo singulari in te amore & studio te sum per literas hortatus, velles in ista tua recenti contra Gallos uictoria, moderatissimo animo uti, neq; duceres eos uniuersos, qui quidem aliquid in te conati sunt, esse vsquequaq; persequendos: rationesq; quæ me ad eas hortationes impellebant, illis in literis exposui. His autem literis Gulielmum Marchionem Montisferrati eadẽ de causa tibi magnopere diligenterq; commendo. Qui quoniam tenuem ditionem, neq; opibus neq; uiris præstantem habet, nõ potuit se inimicis tuis opponere, eisq; interdiceret, ne per ipsius fines contra te copias suas ducerent, aut etiam ne illis ex locis secum traherent quos uellent: tibi idem permissurus, si tu in Galliam exercitum ducere uoluisses. Quamobrẽ cum mihi omnium Principũ Christianorum, omnium populorum salus incolumitasq; curæ esse maximè debeat, existimaui esse te cõmonstrandum, malles in eum, qui præter ea nobis familiarisq; nostræ omni necessitudine coniunctissimus, liberalitatem & beneuolentiam, quam vel odia vel crudelitatem exercere. Sic enim & quæ te digna sunt, statues, & ditione tuæ ditioni proximam, eo tibi officio magnopere deuincies: & mihi erit gratissimum, si te in illum mitissimo esse animo atq; amicissimo intellexero. DEVS etiam, qui tantum in te præsidij tantum gloriæ contulit, ea de re atq; clementia ma-

gis magisq; in dies & amabit & tuebitur. Datis secundo Id.Iun. Anno primo. Roma.

Raimundo Proregi Neapolis. 4

GVLIELMVM Marchionem Montisferrati, uirum probum & spectata uirtute hominem, & cum mihi planè charissimum, tum meis propè omnibus ueteri beneuolentia & necessitudine coniunctissimum cõmendo tibi sanè quam diligenter petoq; abs te, ut Maximiliano Insuabrum Duci persuadeas, ne in eum ditionemue eius uelit quicquã diuinus aut acerbius cogitare, propterea quòd is Gallorum rebus non aduersissimus fuerit. Is est enim eius Regni status atque conditio, ut inimicus esse Gallis etiam si uelit non possit. Sed quoquo modo se res habet, mihi gratissimum feceris, & DEI Opt. uoluntati maxime consentaneum, qui suas iniurias obliuisci, quàm uindicare mauult: quemq; imitari nos oportet, si Gulielmum cura, ope, studio, autoritate tua iuueris. Idq; ut facias te planè rogo. Ipsum autem gratissimum et tua beneuolentia dignissimum cognosces. Datis Idib. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium. 5

PALAUCINORVM gentem tibi quidem magnopere deditam, tuiq; nominis obseruantem omni tempore fuisse non dubito. Ego certè uniuersam singulari beneuolentia sum complexus. Itaq; te planè hortor, ut in hac tua illustri contra Gallos uictoria Palaucinos omnes liberaliter trahes, habeasq; meo nomine commendatissimos. Quorum si quis etiam in his rerum mutationibus animorumq; fluctibus, quos hæc tempora tulerunt, à te alienior fuit (quãquam id qui-

id quidem credere uix possum) sed tamè si fuit, eam tu rem ne uindices, neue propterea in illum animaduertas, abs te peto: sed ut lenissimo animo sis, atq;, ut Principem uirũ decet, planè mitissimo ac liberalissimo. Datis Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 6

CONSTANTINVM Cominatum Achæorũ Ducè Macedoniæq; Principem, & Concilij Lateranensis custodè, quem propter eius plurimas egregiasq; uirtutes, atq; in Romanos Pont. merita perq; ueterem obseruantiam tuendum mihi atq; ornandum suscepi, auxilio tuo ijs in rebus, quas in Monteferrateni si habet, egere magnopere intellexi. Eum igitur tibi commendo in maiorem modum. Rem profectò mihi gratissimam feceris, si omnibus in rebus, in quibus illi esse usui poterit studium & liberalitas tua, Constantinum iuueris. In quo certè tuam in me obseruantiam maxime agnoscam. Id ut facias, pro meo quidem in te amore paternè, pro nostra uerò in illum beneuolentia studiose diligenterq; abs te peto. Datis Id. Iun. Anno primo. Roma.

Heluetijs.

SCRIPSIMVS uobis, uosq; pro nostro singulari amore charitateq; erga uos paternè hortati sumus, uelletis in hac illustri recentiq; contra Gallos uictoria, moderatissimo animo uti: neq; duceretis eos omnes, qui quidè aliquid in uos conati sunt, à uobis esse usquequaq; persequendos: rationesq; quæ nos ad eas hortationes impellebant, illis in literis exposuimus. Nunc autem uobis dilectum filium nobilem

virum Gulielmum Marchionem Montisferrati ea de causa magnopere diligenterq; cōmendamus : qui quoniā tenuem ditionem, neq; opibus neq; viris præstantem possidet, nō potuit se inimicis vestris opponere, eisq; interdiceret ne per ipsius fines contra vos copias suas ducerent: aut etiam ex eius regionibus secum traherent quos vellent: idem pro vobis factururus, si vos in Galliā exercitū ducere voluissetis. Quam ob rem nos, quibus planè omnium principum Christi fidelium, omnium populorum incolumitas curæ esse maximè debet, vos etiam atq; etiam hortamur, vt in Gulielmū nobis familiarēq; nostræ dudū in Domino charissimū, & amore coniunctissimū, ne vindicta malitis quàm liberalitate, odio quàm beneuolentia vitiosa enim et quæ vobis digna sunt statuētis, & ditionem vestræ ditioni vicinissimā, eo officio vobis deuincietis, & nobis facietis rem gratissimā, cum vos in illum mitissimo esse animo atq; amicissimo intelligemus. Dominus etiam qui vobis id muneris dedit, quiq; tantum in vos beneficiorum cōtulit, ea de re atq; clementia, magis ac magis deuotionem vestram amabit, atq; in posterum tuebitur. Datis Romæ Id. Iunij, M. D. XIII. Pontificatus nostri anno primo.

Magistratui Parmensium.

7

CONTVLIT se ad militiam nostrā Benedictus Rubens Parmensis, cum leuis armaturæ equitibus L. De fide egregiaq; voluntate ac virtute, locupletissimos testes habeo municipes eius propè vniuersos. Quamobrem mando tibi, vt ei statim tribuas, quo in loco agri Parmensis aptius atq; cōmodius id fieri posse constitues: stipendiumq; des, quemadmodum solitū est dari. Et præter hæc eum ita tractes, vt

mibi

mibi esse planè charus videatur. Datis XV. Cal. Iulij. Anno primo. Roma.

Guidoni Magno Magistro, & Conuenti Rhodio.

8

SCRIPSIT ad me Anconitarum ciuitas, nauem eorum permagnam Byzantium euntem, cui Vincentius Anconitanus præerat, mercibus Florentinorum & Picentium onustam, apud Melum insulā à Santolino Rhodio pirata nulla reipub. Florentinæ, nulla huius imperij ratione habitam atq; abductam fuisse. Eam ego rem, vt debui, agrè molesteq; tuli, à vestris scilicet ciuibus: qui quidē omni tempore Christianæ reipub. propugnatores acerrimi omnibus ab hominibus sunt habiti, cum amicos & socios, tum etiam vetigales meos ita turpiter esse violatos. Itaq; te cōuentumq; istum tuū diligenter maximepereg; hortor, des, quo celerius fieri potest, operā, vt ea nauis cum mercibus omnibus, quæ quidem merces in ea erant tum cū est capta, earum dominis sine ulla impensa restituatur. Aiunt enim, piratam illum sestertia centum sexaginta captiuis dimittendis, nauis mercibusq; reddendis petiisse. Id tu cū pro reip. dignitate efficies, vt ea, quæ omnium Christianorum communis est mater, lesa proditaq; à tuis, te quasi gratum filium sui defensorem habeat: tum certè vt iustitiæ seruias, ne cuiquam quicquam per tuos contra fas, contra æquum, cōtraq; bonos mores auferatur. Sed omnino etiam ea te causa mouere debet maxime, ne istius societatis optimū sanctissimumq; adhuc nomen illustriq; gloria notam hanc ignominie cōtrahat. Quibus quidem causis rationibusq; omnibus illud adiunges, te in eo

mibi, qui te summopere diligo, rem gratissimam esse facturum. Dat. XVI. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiensi. 9

MANDO tibi, ut Petro Elisco Censuræ Magistratui cum militum numerum mittas, quem is abs te petierit, ad falsos sceleratosq; latronum duces, quos illis in locis impune uersari audio, cõpescendos & cõprehendendos. Is enim animi nostri sensus est, ut qui male uiuunt, flagitiosiq; sunt, suorum scelerum pœnas luant. Datis XII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Guidoni magno Magistro, & conuentui Rhodio. 10

SCRIPTIS prioribus literis, quibus tecum egeram de nauis Anconitanorum, quam Santolinus Rhodius interceperat, restituenda, certior factus sum præter eorum, quos cõmemorauis, Senensium etiam ciuium sericas lanceasq; merces magni precij ea in nauis fuisse. Quamobrẽ ut idem illud conficias, eo maiori studio te nunc hortor, quo nobilissimæ urbis & nostri studiosissimæ, deq; nobis optimè merita, ciuium damna detrimentaq; adiuncta sunt cum Florentinorum & Picentiũ iacturis. Itaq; ad eas hortationes, quas illæ meæ literæ continebant, magnum ut cumulum his additum literis existimes, ad te Conuentumq; istum accendendum, ut eam curã procurationemq; suscipiatis, magnopere à uobis peto. Erit id mihi supra quam dici possit gratum. Dat.

XIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alphon-

Alphonso Duci Ferrariensium. 11

SI te non amarẽ, neq; tua mihi dignitas curæ esset, tamẽ pro reip. maiestate te hortarer, uelles Franciscũ & Paulum ciues Viceinos ex nobili Portorum familia honestos homines, quodq; maxime ad rẽ pertinet, sacerdotio adlectos, quos quidem ad Urbem uenientes, captos in mari multos tamenses in custodia istic habes, aliquando tandem missos facere. Acquum est enim, ut qui omnium Christianorum omnibus in terris, curam tuendorum & conseruandorum generorum, qui Romæ in Cardinalium familijs, in ore Pontificum Maximorum, in sacerdotum collegio plures sunt annos laudabiliter uersati, iacturas incommodaq; non negligam: Nunc autem, cum ea beneuolentia erga te sit nostra, ut tuarum actionum, famæ, nominis rationem habeamus, te etiam atque etiam eadem de re his duci literis esse commonefaciendum. Peto igitur abs te, ne id ulterius malum sinas progredi: quod cum tibi in primis dedecori est, dum quos ubiq; gentium tutos esse conuenit, ij abs te uiolantur, tum reip. fraudem indignitatemq; continet: quæ probos & egregios uiros, ac diu Romæ multa cũ laude uersatos sacris præsertim addictos malè abs te haberi aut negligat: aut si non negligit, tamen ferat. Sed ipsos quamprimum in libertatem restituas. Neq; enim quæ fortasse ratio illos capiendi tunc fuit, quanquã quidem nulla adduci ratio eius rei satis iusta potest, ea nunc est etiam retinendi: cum non solum cõmercia cum nostris hominibus & locis tua oppida tuiq; populi habeant, sed tu ipse quoque fauore meo, studio, beneuolentia tuis iam in rebus non semel usus fueris. Quamobrẽm ne uel Pontificis Maximi ratio, uel meus in te amor parũ apud te

habere ponderis uideatur, erit tua prudentie & probitatis, dare operam, ut ij ad Urbem venire quamprimum possint. Datis XII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ. 12

QUONIAM satis confidimus omnes nostros militum prefectos paratissimos esse, quocumq; opus est, sine ulla mora proficisci: mando tibi, ut eos omnes eorumq; vicarios, qui istic sunt adhibeas, eisq; meis uerbis denuncies, ut ad urbem Veronam Maximiliano Imperatori contra Venetos defendendam, se quamprimum conferant, qui quidem meritus de nobis est, ne eius ditioem vllis ab hominibus vexari diripi q; permittamus. Quod ut etiam facere libentius aggrediantur, recipere te eis volo, quam alteram vnius anni stipendiorum partem per Questores eis nostros propediem datum iri. Dat. XIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Rauennæ. 13

ADLATVM ad nos est, Federicū Gonzagā Francisci Marchionis Mantuæ filium, dum à me (ad quem quidem officij causa venerat) in patriā rediens iter per agrum Rauennatem faceret, ab agricolarū magna manu, qui se insidijs locauerant, ita exceptū fuisse, ut parum abfuerit, quin ab illis trucidaretur: accipitiq; fuga atq; cursu extra illius agri fines se celeriter eripientem, equos, vestem suam atq; suorum, vi ab armatis interceptam direptamq; amississe. Quod quoniam indignissimum factu est, & à nostra dignitate meoq; studio alienissimum: qui non illum modò optimè de me meritum, sed omnes etiam, qui bene viuunt homines, in huius reip. ditioe tutos esse magnopere volo, mando tibi, ut super

per ea re queras diligentissimè, perferutereq; eius sceleris omnes partes, atq; in reos animaduertas, quemadmodū tibi æquū & iustum uidebitur: in primisq; ut ablata omnia restitui cures Federici procuratoribus, si reperiri poterunt: vel eorum precium, si distracta fuerint. Quibus in rebus omnibus administrandis conficiendisq; ita te geres, ut egregij adolescentis, qui quidem à me propter suam iam indolem et mores regio nobilitatemq; generis paternè diligitur, detrimentis per te atq; iniuriæ rectè atq; abundè cōsuletur. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium. 14

CERTIOR factus sum, Scipionem Eliscum & Hieronymū Adornium ad te atq; ad Helucios foederatos meos ex agro Genuensi magnis itineribus contendisse, ut te atq; illos ad Octavianū Fregosij Genuensium Ducis nuper lecti, res cogitationesq; perturbandis excitarent. Quamobrem statim has ad te literas quamprimum dare, ut intelligeres eum meritum propter eius plurimas excellentesq; virtutes magis semper fecisse, atq; vniuersa nostra cum gente atq; familia omni officio necessitudinis cōiunctissimū habuisse. Quas ad res accessit cum ipsius Octavianū, tum etiam Federici Archiepiscopi Salernitanorum eius fratris, viri omnium virtutum genere perornati, quem etiam inter sacrorum nostrorum ministros domesticos asciimus, in Romanos quidem Pontifices perpetuus cultus: in me verò egregia præter illius singularisq; obseruantia & studiū, ut nihil ab illis vnq; ante prætermisissimum sit, quod ab optimis spectatissimisq; hominibus & Pontificum Maximorum studio sissimis, optari expecta

riq; potuiffet. Itaq; illos in fidē clientelamq; meam libentiffimē suscepī, animoq; meo gratiffimos sanē atq; chariffimos habeo. Quapropter non solum te hortor, sed etiam magnopere abs te peto, ut cum his de causis omnibus, quas comemoravi, tum vel maximē, ne ulterius ea ciuitas tam egregia tamq; illustri, nouis rebus excitādis perturbetur, Scipionē & Hieronymū cōtra Octavianū aliquid abs te postulantes ne audias, nēue eos, quantum in te erit, impetrare ab Heluetijs quicquam sinas hac in re, sed persuadeas quiescere, tranquillitatemq; suae potius amare patriae, quod bonos uiros facere, egregiosq; ciues decet, quam sua ipsorum desideria & cupiditates sequi. Quod si feceris, tua in me obseruantiae consuetudine atq; officio maximē usus fueris, remq; feceris tum & rectam per sese & honestam, tum mihi in primis & gratam & iucundam & optatā: quemadmodum etiā tecum aget Fabricius familiaris meus, quem ad te hac de causa his cum literis misi. Datis VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 15

MAGNOPERE te hortor, ut si Raimundus Neapolis Prorex, qui exercitum foederatorū cum imperio habet, tormenta ulla bellica, quaeq; ad ea exercenda usui sunt, abs te petierit, eum tua ope iuuēs, cōmodēsq; ei quibuscunq; in rebus poteris. Quod eo facere libentius debebis, quod is tormentis illis ad defendēdū Maximiliani Imperatoris oppidiū Veronam uti uult. Id si feceris, quemadmodum te facturum confido, cum Ferdinando Hispaniae Regi, tum erit mihi planē gratiffimum. De Maximiliano uerō ipso optime praeclareq; merebere. Datis VIII. Cal. Anno primo. Roma.

Eidem.

Eidem.

16

RES rationesq; omnes Archiepiscopi Raucennae, commendo tibi sanē perdiligenter, eaq; praesertim, quae ad immunitates eius pertinent. Is quoniam in primis cupit possessiones emphyteoticas, quae quidem ad Ecclesiam suam reciderunt propterea, quod qui eas habebant, pensionē, quam tenebantur, non persoluerant, neq; pactionibus steterant, recuprandi sibi ius & potestatem dari: te hortor, ut ei te tam facilem hac in re tamq; beneuolum praebas, ut quae à religioso Principe impetrari fas est, ea is abs te cōmendatione mea impetret. Datis VII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Francisco Mariae, Urbinatium Duci. 17

SCRIPSI VS ad eam nostram militum equitumq; manū, quae Bononiae atq; illis in locis hyemauit, ut quāprimū Veronā se conferrent, eamq; urbem, quā uelle aggredi Venetos intelligo, tueantur & muniant. Quoniā autem puto fore, ut te quoq; cum tua manu illuc accedere oporteat, uolo ut te tuosq; omnēs uia atq; itineri cōpares: ne quid more per te sit, quin ei profectio, cum aduero, praestō esse possis. Datis quinto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Heluetijs.

18

SCRIPSI nudius tertius ad uos, quantoq; amore Octavianum Genuensium Ducem complecterer, sanē ostendi. Quem quoniā cum ipsum maximē, tum etiam Federicū Archiepiscopum Salernitanorū eius fratrem, familiarē meum mihiq; in sacrificijs assidentē, in meam fidem tutelamq; receperam, hortatus sum uos, ne ullos homines contra eos quip-

piam apud vos molientes audiretis, neue permitteretis eam urbem tam egregiam tamq̃ illustrem bellis ciuilibus diu vexatam, quæ sibi finem bellorum & laborem omnium in illo Duce creando magnoperè sperauit fore, posthac ulterius nouis rebus excitandis conflictari: eaq̃ de causa Fabricium familiarem meum ad vos cum mandatis misi, qui vobis mentem super ea re meam, quam ipsi aperuerat, latius atq̃ como dius explicaret. Nunc autem tametsi pro mea in vos singulari beneuolentia, proq̃ vestro in Romanos Pontifices cultu, existimen plane vobis esse facturos: tamen quia certior factus sum, eosdem illos de quibus ad vos scripsi, à suis apud vos postulatis non recedere, sed omni conatu contendere, vt Fregosios fratres & à reip. administratione prohibeatis, & domo expellatis: iterum vos hortandos monendosq̃ esse magnoperè existimauit, ne quid omnino contra illos suscipere. Ego enim, qui quidem mores eorum & virtutes optimè cognitæ & perspectas habeo, vobis polliceor & spondeo, si id, quod peto feceritis, vos apud ipsos præclarissimè posituros, suamq̃ illos beneuolentiam, suum vobis studiū cumulatissimè præstituros: cuiusq̃ rei vadem me pro illis apud vos constituo, ne quid amplius dubitare possitis, quin si à vobis contra illos quis impetrare quippiam volet, causam reijciatis. Nemo enim vobis illis fratribus anicior, nemo fide præstantior, nemo certè in officio constantior atque perseuerantior est futurus. Quare totam hanc rem atq̃ causam ita vobis commendo, vt maiore studio & diligentia cõmendare nihil possim. Magni enim & nostra et vestra, atq̃ in primis Maximiliani Mariæ Insubrū Ducis interest, eos fratres, de quorum fide, probitate, cõstantia magnoperè confido, ei vrbi præesse: quæ magni sanè momenti ad

res

res Italiæ vel turbandas, vel confirmandas semper fuit. Datis quarto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Insubrū Duci. 19

ETS I existimen ijs te literis lectis, quas Fabricio familiari meo ad te dedi, ipsoq̃ audito in causa Fregosiorum ea quæ volo esse facturum: tamè quoniam postea intellexi, te arcem Genæ ab Octauiano petere, eamq̃ velle tuis militibus committere, vt securus esse possis, eum tecum in officio futurum, has alteras etiam dandas ad te literas duxi, quibus te commonefacerem, ne quid omnino contra Octavianum statueres propter eam causam. Ego enim, cui tota eius viri vita, natura, mores omnes perspectissimi sunt, quiq̃ tum ipsum, tum Federicum Archiepiscopum Salernitanorum eius fratrem, mea fide & clientela sum complexus, spondeo tibi, in meq̃ recipio, fore vtrunq̃ tui studiosissimum: ne quid tibi posthac dubitandum sit, quin omnes contra illos quippiam abs te postulantes reijcias. Nemo enim illis tibi vel in beneuolentia officiosior, vel in fide atq̃ perseuerantia constantior, vel in reddenda gratia diligentior, vel in vicinitate vtilior & fructuosior est futurus. Itaq̃ non iam nostra modò & reip. dignitatis maiestatisq̃ interest, Octauiano et Federico nihil abs te laboris, nihil molestiæ adhiberi: sed maxime etiam tua, qui ab optimis illis fratribus, & magni creatiq̃ animi viris, & summa prudentia summaq̃ integritate præditis hominibus, quoad illi ciuitati præerunt, sperare debes, plurimas te utilitates adiumentaq̃ esse maxima atq̃ firmissima percepturum. Quas ob res omneis si non solum mihi rem gratissimam, sed tibi quoq̃ maxime cõmandam maximeq̃ salutarè facere vis, eos fratres ad illius reip.

ce 4

administrationē à suis ciuibus uocatos, non modò non uexē
bis ipse: sed si qui erunt qui id facere quoquo modo anima-
ti sint, etiam defendes. Dat. IIII. Cal. Iul. Anno I. Roma.

Francisco Mariæ, Metaurensum Duci. 20

DE cura, studio diligentiaq; tua in Fani municipum se-
dādis factionibus adhibita, de qua certior factus sum multo-
rum sermonibus & literis, epistolaq; tua grauius & prudē-
ter scripta: scire te uolo, mihi in eo rem gratissimā te fecisse.
Nihil enim æquē cupio, q̄ ut populi quibus præsum, nul-
la inter se odia, nullas simultates exerceant: sed mutuis ani-
morum studijs & beneuolentia coniungantur. Verum quia
non solum bonarum rerum fundamenta iacere, sed eas etiā
aliis construere ac planē perficere oportet, etiam atq; e-
tiam te hortor, ut adhibitis (si tibi uidebitur) ad consiliorū
tuorum administrationem teq; leuandum laboribus, Episco-
po Polycæ, iurenfi & Bernardo Cardulo familiari meo, opus
iam abs te præclare inceptū erigas, producasq; ad summū:
desq; operam, ut illius oppidi ciuū omni ex parte odia si-
multatesq; sedentur, ipsos quibuscunq; uoles luendis pœnis
dandisq; cautionibus obstringendo. Volo enim tibi liceat o-
mnia facere atq; constituere super ea re, perinde atq; mihi si
adessem liceret, non solum ratum, sed planē etiam gratum
habiturus, quicquid statueris, egeris, iusseris: dum id unum
abs te contendatur, ut earum inimiciarum & factionum,
quas extinguere & aboleri cupio, nulla porro semina, nullæ
renascendi facultates relinquuntur. Quod si, quemadmodū
de tua uirtute confido, ita rem conseceris: præterquam quòd
erit id mihi supra quam dici possit gratum, resp. tibi etiam
multum debebit. Quarto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maxi-

Maximiliano Romanorum Impe-
ratori designato. 21

HERI, quemadmodum DEO Opt. Max. placuit, qui
delinquentium interitum non uult, sed ut eos pœniteat &
uiuāt: Bernardinus, Carauaiialis Episcopus, et Federicus Se-
uerinus Diaconus Cardinales, quos ante propterea quòd in
DEI Ecclesia sacrosancta atram perniciosamq; schismatis
nec ulam excitatissimam, Pisanumq; Concilium conflauissent,
Iulius II. Pontifex Maximus Cardinalatus amplitudine ac
munere sacerdotijsq; omnibus multauerat, priuatosq; red-
diderat, aura Zephyri celestis afflati ad ueram pœnitenti-
am reuerentes, frequenti fratrum meorum Cardinalium
Conuentu, populari in veste ad pedes se nostros demissi sup-
plicesq; proiecerunt, veniamq; suorum errorū & delictō-
rum precibus omnibus petierunt, paratosq; se dixerunt esse,
quā ipsis cunq; pœnam statuissimus, eam luere & perpeti
animis libentissimis: pollicitiq; sunt se posthac sacro Latera-
nensi Concilio semper adhaesuros, semper mæ fratrumq;
meorū uoluntati mandatisq; obtemperaturos. Quod ipsum
tametsi antea per eam schedam manu sua scriptā fecerant,
quæ in postremo eiusdem Concilij die perlecta, pœnitentiā
eorū humilitatemq; declarauit, idem tamen multo quidem
clarius atq; apertius præfentes egerunt: Pisanoq; Concilio
repudiato, altera à se perlecta scheda pleniore scilicet, ex-
presiorisq; sententiæ planeq; submissioris, quæcunq; in eo
acta essent, dannauerunt, magno pereq; improbauerunt.
Quamobrem nos, quos quidem à lege yniuersæ Christianæ
reip. DEVS posuit, ut nemini uerè pœniteni, pietatis suæ,
cuius nos ministros esse uoluit, fores occluderemus, humilita-

tem eorum, confessionē, pœnitentiã, gratissimũ DEO sacrificium sperantes futuras: eos ambos paternè quidem antea reprehensos atq; castigatos eorundem Cardinaliũ consensu ad Cardinalatus officium, dignitatē sessionemq; , qua prius utebantur, restitimus. Quod eo libentius feci, quòd perniciosum illud schismaticis vulnus, quo tũc ecclesia DEI scissa dissecta q; ab illis non solis fuit, eorũ duorũ , ad veram pœnitentiã reditu coire planè iam sanariq; videbatur. Ad cuius quidem schismatis nomē extinguendum atq; delendum ipse eorũ negligentior ac dissolutior si fuissẽm, iure tamẽ prudentes hortationes me in primis excitare potuissent, vt nihil prætermittere, quod ad negotiũ conficiendum, ad exitumq; perducendum posse aliquid afferre opis & facultatis videretur. Itaq; cum per me ipse nihil æquè vnquã optauissẽm, q̃ in DEI sponsa vultu eam notã cicatricemq; aboleri, te hortatore libentius atq; procliuius in eam cogitationẽ incubui, vt eos viros, quos commemoravi, ab alienatos dudum à rep. desciscentesq; ad veritatis fontem recta redeuntes via amicè paternèq; exciperem. Quia omnino de re nõ solum nos, sed vniuersa vrbs visa est magnã voluptatem cepisse, seq; admodum audito eiusmodi humilitatis pœnitentiæ restitutionisq; nuncio exhilarauisse. Ipse autem maximas DEO gratias cum egissẽm, qui suos de alienis facit, quiq; nobis dedit tanti sceleris comprimendi facultatẽ, hæc tibi omnia in primis duxi esse significanda: quẽ quidem pro tua in reipub. conseruandam atq; amplificandam cura, studio, diligentia, labore, planè scio libenti animo has literas perlecturũ: in quib. erit vtrariq; de quibus mentionẽ feci, schedarũ, & cũ ijs abolitionis nostræ eorũ peccati restitutionisq; ad priorẽ statum exemplum, quo cognoscere singula melius atq; facilius

lius possis. Te verò, tametsi minus id quidem necesse est facere me, sed pro meo in te studio mihi tamen faciendum puto, amantissimè sanè hortor, vt, quod adhuc quidem semper fecisti, posthac etiam facias, pianq; matrem omnium DEVM amantium Ecclesiam, cuius protegendæ causa post CHRISTI vicarios maximum ipse in terris magistratũ geris, ab omnibus eius pacem atq; concordia perturbantibus, vindictes atq; defendas. Datis. IIII. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Petro Bibienę apud Venetos Internũcio. 22

INTELLEXI Pontechianos, qui vicus in Rodigiensẽ est Hadriane dioceseos, nolle Aloisij Durantis ipsorũ Fano præfecti procuratoribus, eos fructus decimasq; persolvere, qui fructus quæq; decimæ ad eum iure spectant: idque pernegare se facturos. Quod quoniam & perimiquum quidem est, & à nostra dignitate valde alienum, mando tibi, vt Leonardum Laurdanum Venetiarum Principem meis verbis moneas, ne permittat ad templi sui fructus percipiendos, vllis ab hominibus Duranti moram fieri: mandetq; magistratibus, dent operam, vt nihil posthac molestiæ Pontechiani, eius procuratoribus exhibeant. Ea in re tota omne tuum studium sic adhibebis, vt non videar frustra scripsisse. Erit hoc & honestum ipsum per se, & mihi in primis gratum: illi autem etiam necessarium, qui ex ijs prouentibus se sustentat. Datis prid. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 23

ALLATVM ad nos est, Sebastianum Bonum, Vincentium Venerium, & Bernardinum Taiapetram, ciues Ve-

netos, cum captiui apud Gallos quatuor ipsos annos fuissent, missos tandem factos, eiq; Gallia in patriam redeuntes in tuo regno iterum captos fuisse, esseq; nunc apud Iacobum Galenarum Mediolanensem ciuem in custodia. Quod quoniam per se quidem illiberale admodū est, à tui verò non nimis gloria etiam abhorrens, eos qui nullam partem militiæ attigerūt, quiq; per tua loca, quo magis tuti essent, iter faciebant, pacis & quietis homines, à tuis malè haberi: etiam atq; etiam te hortor, velis eos sine ulla mercede quæ primum missos facere. Quæ res eo etiam erit iustior, quod Mediolanenses ciues tui apud Venetos tam securè tamq; liberè degunt, quam Mediolani: neque illos quisquam captiuos ullis in eorum locis facit. Vterer pluribus verbis, nisi res satis per se ipsa loqueretur. Vnum addam, quod quanti tibi faciendum sit, statues ipse: si Venetos liberaueris, occasione eorum reip. eripies malè in tuos cogitandi. Datis quinto Non. Iul. Anno primo. Roma.

Ioachimo Marchioni Brandeburgensi. 24

LITERAE tuæ, quibus mihi de Pontificatu Maximo gratularis, pergratæ mihi perq; iucundæ fuerunt. Nam & tuum in remp. obsequium atq; cultū, & in me ipsum veterem obseruantiam & studium præ se tulerunt. Itaque si quid erit, in quo amplificare tua commoda tuamq; dignitatem possim, meam tibi operam in eo libentissimè polliceor. Quod autem mihi Ioannem Plancheselem iurisperitū procuratorem tuum, doctum sanè hominem, & prudentem virum, & agendis rebus in primis idoneum, diligenter commendas, facis & ex more boni Principis, & ex ipsius, ut mihi videtur, meritis. Quamobrè & complector iam illum liben-

libenter per me ipse, et posthac sua commendatione mihi erit etiam charior. Dat. V. Non. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Insubrum Duci. 25

IOANNIS Galcatij Corrigij ius, quod super oppido Castellatio, cuius est ipse dominus, vel, ut vulgo dicitur, Comes, ratione dotis auitæ habet, tibi magno perè commendo. Is eo oppido à Gallis vi atq; iniuria expulsus, quo primum tempore rebus Mediolanensibus sunt potiti, nunc, cum tu illos è tuo Regno expulisti, restitui per te in eius oppidi possessionem cupit: speratq; fore, ut id, quod optat, nobis commendantibus facile assequatur. Ea opinio ne cum fallat, abs te peto cum ipsius, quem vnicè diligo, causa, tum maxime tua: ut in ista tua surgenti adhuc ætate ea fundamenta iactas optimi iustissimiq; Principis, ut à te quilibet, quod sui iuris sit, facile se obtenturum existimet, eaq; de causa & hominibus omnium principum charissimus, & DEO Opt. Max. omnium hominum gratissimus esse possis. Datis Non. Iulij. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ, Metaurensium Duci. 26

CONCESSERAM Superioribus diebus Ioanni Mariæ Germano viro, artis Musices peritissimo, meoq; familiari sanè perueteri arcem Verruchianā per Vicariū custodiendam. Nunc autem quoniam certior factus sum, veterè arcis Præfectum, oppidanosq; ipsos omne studium adhibituros esse, ne is aut eius Vicarius ad arcis custodiam admittatur: te hortor, ut Ioanni Mariæ tantum auxilij tui des, quantum ei satis sit ad incundam illius arcis custodiā. Datis octauo Id. Iul. Anno primo. Roma.

Magiftratibus Bononiensibus. 27

AD ea quæ nouissimè Bernardo Bibienæ. Quæstru meo scripsistis, de ijs, qui se defendunt, morâq; faciunt restitutioni, quam de rebus Bentiuolorum fieri iussimus: appellationibus Romæ interpositis alijsq; eiusmodi adminiculis nixi, ita vobis & respondeo breuiter, & mando, vt ea tantum vobis curanda esse tractandaq; statuatis, quæ in nostris ad ipsos Bentiuolos fratres literis, quarum exemplum ad vos misimus, continentur: neq; ullius hominis tergiversationes et moræ, quæ contra eas concessiones fiant, vobis impedimento sint, quo minus, quæ imperaui, per vos conficiantur, ad exitumq; perducantur. Datis VII. Id. Iul. An. primo. Ro.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 28

GRAVITER ac permolestè accepi, te Fabricio familiari meo ad te propterea misso, vt tum Episcopo Comensi, tum Petro & Augustino & Philippo Triuliijs fratribus, possessiones bonorum vel hæreditatû, cretione, vel alijs nominibus iure quæsitorum, per te illis impeditæ restituerentur, respondisse: te quæ feceris, iure fecisse, scireq; te nos ita iudicaturos fuisse, si rem atq; causam intellexissemus: misisse autem te magnis itineribus Romam cum literis certum hominem, qui me omnibus de rebus doceret. Nam neq; vllas abs te literas accepi, neq; tuorum vidi quempiam, quin etiam si nulla itineris celeritate vsus esset, Romæ tamen esse hoc temporis potuisset. Vereor autem, ne dum abs te facti rationem expecto, frumenta eorû interea per tuos, & messes, quæ adhuc quidem in agris sunt, & diripiuntur, & diſtrahantur,
eâq;

eâq; de causa sint istæ interpositæ moræ. Quid enim in te admittere ij, qui apud nos viuunt, qui nobis præsidio sunt, qui reip. operam suam dant, fratres Episcoposq; potuerunt? De eorum propinquis & necessarijs, si in aliquo deliquerunt, nihil tibi mando, quo minus in eos animaduertas, vt voles. Tameſi nihil Principe viro dignius, nihil est altis crectisq; animis magis propriû liberalitate atq; clemētia. Hos qui Romæ degunt, qui nostros ob oculos quotidie versantur, quiq; in DE Ecclesia, in ipsa Petri puppe, nostro se mînistrio dediderunt, eos quidem & tuendos mihi esse magno opere existimo: & nisi per tuos impediri rectas & cogitationes & actiones meas pateris, sanè tuebor. Nam velle te eis ire ipsum obuian, existinare nullo modo possum. Veruntamen quoquo modo se res habet, non horror modò, sed etiam atq; etiam abs te peto, vt vel iustitiæ inductu, quâ quidē tueri ipse omnibus modis debes, vel meo, qui tuas omnes paterno amore charitateq; sum complexus, atq; ita complexus, vt nullas magis, sine vlla excusatione aut mora eorum quos commemorauit, bonorum possessiones vniuersas atque integras, ipsorû procuratoribus mandes restitui, tum etiam reponi, si quid ablatum interea fuerit. Ne ipse qui pro tuo statu dignitateq; tuenda atq; conseruanda, nihil prætermitto aut cogitationis, aut studij, aut laboris, aut certè benivolentiæ, homines honestissimos mihiq; charissimos ac bene de me meritos malè à tuis habitos, tueri apud te atq; defendere non possum: meue mihi toties eadem ad te de re sit scribendû. Quod quidem quam indignum sit, existinare per te ipse facile potes, atq; vt existimes sanè velim: quam verò agrè à me molestèq; feratur, idem tibi Fabricius exponet, quem ad te propterea remitto. Sexto Id. Iul. Anno primo. Roma.

Alto-

Altofaxo exercitus Heluetiorum Ducī. 29

CVM de tuo forti magnoq; animo & in nos propensissimo, & à M. Cardinali Seduno, qui de te nobiscum sepe summa cum tua laude ac dignitate esse loquutus, et summa ipsa ac rumore nuncio ea, quæ de claro & excellenti viro dici possunt, auribus libentissimis audierim, & virtutem tuam plurimi facio, & te magnopere diligo. Itaq; filium tuum ab eodem Cardinali mihi tuo nomine diligenter cōmendatum, in ipso iam paternæ nostræ charitatis sinu collocatum esse existimare te planè volo, ornaturus iuuentem, cum primum se occasio nobis dederit, ijs ornamentis, quibus perspicere possis quantum te amem. Neq; tamen non te ipsum etiam multo maioribus aliquando premijs atq; muneribus afficiã, vt agnoscere meam erga te voluntatem omnibus in rebus facile possis. Hortor autem te, vt quem adhuc quidẽ te in Dei Ecclesiam Romanosq; Pontifices prebuisi, eundem posthac etiam prestes: gloriamq; tuam, quam es pie fortiterq; agendo consequutus, eisdem artibus non conferues solum, sed etiam augeas. Datis quarto Id. Iul. Anno primo. Roma.

Anselmo Grafeuo Acolito. 30

STVDIVM & diligencia in rem Romanam atq; nos tua mihi sanè gratissima accidit: quemadmodum cum et M. Cardinali Seduno loquutus sum, qui mihi sepe de te honorificè multa narravit. Itaq; te sublegi ad ea sacerdotia, quæ putavi ex tuo usu animæq; salute tibi fore, cuius rei literas ad te confectas mittimus: vt & bene sperare de nobis possis,

& in tuo erga nos officio posthac libentius constanterq; permanes. Dat. quarto Id. Iul.

Anno primo. Roma.

PETRI

PETRI BEMBI EPI-
STOLARVM LEONIS DE-
CIMI PONT. MAX. NO-
mine scriptarum,

LIBER QVARTVS.

Heluetijs, libertatis Ecclesiasticæ defensoribus, fœderatis nostris. 1

QVIDEM cum in ea victoria, quam superioribus diebus maximam estis atq; clarissimã cōsequuti, vnum illud uel pro naturæ meæ sensu et lenitate, uel pro credito mihi cōmunis parentis atq; Pontificis munere doluerim, tantum scilicet humani sanguinis effusum esse, tantam Christianorum hominum manum tamq; fortem cecidisse: ualde tamen vehementerq; letor, vos, qui ecclesiæ Romanæ libertatem defendendam tuendamq; suscepistis, uel uos & eiusdem libertatis hostes fugauisse, propeq; delcuisse. Quia ex re magna uos gloria magnæq; utilitates sunt subsequutæ. Neq; enim minorem ex uestris cōmodis, honoribus, incrementis, voluptatem capio, quam par est patrè capere in optimorum & charissimorum filiorum prosperis felicibusq; rebus. Illud etiam me uoluptate magnopere afficit, quod qui legitimã DEI sponsam uexare, nõ futilemq; CHRISTI tunicã scindere sunt aggressi: quos quidẽ, ante quã in eã cogitationẽ atq; scelus animum induxissent, omnium rerum gloria florere uidebamus, vt primum se malis conatibus dederunt, infeceruntq; schismaticis prauitatibus, execrationumq; Iulianarum iustissimis uocibus tacti percussiq; sunt, statim illis amare omnia infelicitatq; ceciderunt: partaq; ab ipsis gloria simul cum Regno, ad

ff

cos qui aut Ecclesie Romanae parent, aut eam tuentur, facile transijt. Quibus de rebus omnibus ago maximas immortali optimoq; DEO gratias, agamq; dum uiuam, qui ab alienatis a se, desciscentesq; respuit: suos aut iacentes subleuat, aut stantes non descriit. Vos autem, quos idem DEVS suae voluntatis esse ministros uoluit, charissimos animoq; meo sensibusq; omnibus plane habeo coniunctissimos. Neq; uos moueant improborum voces, quae, ut intelligo, iactantur temere illae quidem atq; iniuste, nos reliquosq; foederatos nostros compositis & pacatis rebus, uestrum praeterea nomen uestramq; beneuolentiam non curaturos. Nam me quidem ab eo foedere, quod mihi uobiscum est, quoad uos non poenitebit, nihil profecto abducat. Quin illud etiam dies noctesq; cogito ac uerso, quoniam uos pacto cum omnibus foederatis mihi Regibus ac populis, coniunctos facere atq; foederatos possim: ut & securiores esse, maiori fulti praesidio possitis, & eorum omnium adiumento & conspiratione ornatiores. Quod DEI benignitate breui futurum confido. Itaq; hoc sic habetote, ut de mea prona propensaq; ad uos amandos ornandosq; uoluntate, studio, beneuolentia, uobismet ipsi omnia polliceamini, quae expectari possunt ab huius reipub. Praefecto, uestri nominis amantiissimo, uobiscumq; consociatissimo. Hortor autem uos, planeq; a uobis etiam atq; etiam peto & postulo, ut quemadmodum adhuc quidem egregie laudabiliterq; fecistis, seduci uos ab alienariq; a nobis quorundam maleuolorum artibus posthac ne permittatis: sed contra erigatis potius, diligentiamq; uestram ea in re etiam adaugeatis. Quibus de rebus omnibus Ennius Episcopus Verulanus aget uobiscum latius. Datis prid. iul. Anno primo. Rom.

Maxi-

Maximiliano Mariae, Insubrum Duci. 2

INTELLEXI, quod quidem mihi permolestum accidit, te quorundam non optimorum hominum hortationibus, Augustinum Panigarolan Genuensem, uirum egregia uirtute & iuris ciuilibus scientia in primis clarum, una cum eius filio comprehendere a tuis, custodiriq; iussisse, cum existimares uera esse posse, quae de eo iactabantur, ipsum scilicet contra te ditio-nemq; tua cogitauisse facereq; uoluisse. Quam rem cum melius intellexisses, neq; quicquam uere ab eo contra te perpetratum comperisses, laxiore ei te carere dari mandauisse: fortasse etiam nihil in illum durius atq; acerbius praeterea cogitare. Id autem non statim ab initio intellectum est. Itaq; primus eius rei nuncius mihi, ut dixi, molestissimus fuit. Secundus, aliquantum de mea priore molestia detraxit. Verum quoniam eum uirum propter eius egregias plurimasq; uirtutes & excellentem doctrinam & amari multum quidem, ante quam essem Pontifex Maximus, eiusq; in me beneuolentia, opera, studio, multis in rebus usus sum, & nunc etiam uti certis in causis maximis atq; grauissimis cogitabam, etiamq; ad illi ijs de rebus literis iam daturum te quantum consequi amore erga te meo possum, horror, ut quicquid illud est, quod superest aut suspicione aut cause, quin illi missum facias, id omne mihi remittas & condones, ipsumq; Augustinum & eius filium rogatu meo statim non solum resitum mandes suis, sed etiam eo loco habeas apud te, quo habebas antea, tuamq; illi beneuolentiam integram atq; solidam reddas, quemadmodum & ipsius uirtus mereatur, & meae in te charitati largiendum est: ut eo uiro uti, atq; illi ea quae uolo, curanda tractandaq; mandare quamprimum possim. Erit illi mihi tam gratum, ut nihil gratius. Datis. XXV. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

ff 2

Lucretiae

Lucretia Ducis Ferrariensium. 3

COGITATIONES tuas ardoremq; mentis et propensum ad religionem studium, & amavi antea, plurimiq; semper feci: pulchrum atq; arduum existimans, te in magna deliciarum omnium affluentia, propter doctam amplitudinem splendoremq; positam, continere in timore DEI cogitationes tuas, dareq; te in omnia pietatis officia, erectoq; animo caelestia aeternaq; spectare: & nunc studiū idem tuū prosequi amplectiq; favore aliquo meo cupiens, id, de quo me diligentissime rogas, feci, ut quaecunq; tibi & Alexander VI. & Iulius Secundus, Pontifices Maximi, ad tuæ animæ salutem spectantia suis ad te datis literis concesserunt, aut etiā quoquō modo tibi cōdonauerunt, ea omnia, uti recte ratioq; cōcessa magnopere probarem. Quod quidem & si esset ipsum satis amplum per sese ad id, quod optas cōsequendam: tamen quo melius atq; facilius voluntatem erga te meā perficere possis, quatenus opus sit, eadem illa tibi ipse etiā concedo & largior. Quorum omnium sensum nō secus, atq; si cum his in literis expressissem, certum & ratum haberi volo: deleoq; quicquid officere huic meæ uel confirmationi, uel concessioni atq; inueniri potest. His autem ad te dandis literis eo promior sui, quod te spero de caelesti DEI gratia, deq; bonitatis eius fonte uberius haurientem, in illius purum cultū, atq; in omnia laudabilia & illi grata studia animæq; tuæ salutaria libentius etiam posthac atq; ardentius quotidie ituram. Reliquum est, ut tibi persuadeas, me earū rerum omnium, quæ honestam tui animi uoluptatem, comoda præterea, incolumitatemq; tuam contineant, nihil tibi unquam negaturum. Dat. XIII. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Herculi

Herculi Marcoscotto Bononiensi. 4

GRATIAE mihi tuæ literæ fuerunt: & amo enim te quidem ipse, & ex te mihi omnia sunt iucunda. Itaq; uelint tibi persuadeas, charissimum te mihi esse. Quoniam autem certior factus sum, Ioannem Aloisium & Aemiliū liberos tuos haud ita moderate temperanterq; uiuere, ut ex te natos decet: de quibus meminisse potes quem tecum sermonem habuerim, dum Bononiæ Legatum agerem: uolo ut illos Romanam uirtutem tantisper, dum continere discant sese, paternāq; uirtutem atq; modestiam imitari, quos quidem pro eo, quo te complector animo, & libenter uidebo & tuebor diligentissime. Dat. X. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ. 5

ALLATVM ad nos est, te certis hominibus locum ad certamen singulare, tuis in oppidis, quæ oppida in huius reip. imperio sunt, concessisse. Id quoniam est contra Iulij Secundi Pontificis Max. literas, quibus in literis eam certaminis rationem grauisimis pœnis interdicat, mando tibi ut nullo pacto tuis in oppidis atq; locis certamen aliquod singulare permittas fieri, easq; (de quibus dixi) Iulianas literas omni ex parte, & ipse per te ratas habeas, et haberi mandes à tuis: quorum exemplum his cum literis ad te misi. Datis VIII. Cal. Aug. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratū & XL. uiris Bononiensibus. 6

QUONIAM & urbem Bononiam singulari beneuolentia sum cōplexus, & eius urbis ciues incolasq; omnes, pacatē atq; tranquillē posse degere maxime cupio: eos homines abesse ab ea urbe uolui, quibus presentibus vos minus

ff 3 odij

odij ciuilibusq; seditionibus vacuos putabã fore. Nunc aut cum intelligã, redire Bononiã quotidie sine venia cõcessio- neq; nostrã nõnullos ex illis ipsis, quos dico: ea res cum pro- pterea quod cõtra voluntatem meam in primis est, tum vel maxime quod sine fraude istius ciuitatis & bonorum offen- sione accidere nõ potest, ferenda mihi esse nullo pacto vide- tur. Itaq; volo, edicoq; vt qui dolo malo non datis cautioni- bus, spretisq; eis cõditionibus, quæ in nostris de Bentiuolo- rum restitutione scriptis literis continentur, ad urbem istam reuertuntur, ij animaduersionibus per magistratũ adhibitis puniantur, vt & ipsorum retundatur audacia, & reliqui di- scant nihil contra cõcessiones nostras audere. Eorum si quis erit, qui nõ tam malitiose, quã inconsideratè, neq; malo ani- mo redierit ad suos, is exire cõfessum iubetur de Bononiã finibus. Præterea quoniam certior factus sum, illis planè ab- sentibus, quos abesse in primis volui, nõ desere in ista ciuita- te, qui sese in eorũ locũ ipsi subrogent, libidinemq; pro tem- perantia, audaciã pro virtute exercentes, sibi vnus omnia li- cere arbitrentur: his vos literis cõmonefacio, vt eam animo- rum improbitatem esse vobis cõprimendam statuatis modis omnibus, qui à iustitia proficiscantur: idq; in primis curan- dum, vt quæ iustis de causis à magistratu imperantur, ea quamprimum explicentur, cõficianturq; nõ secus, ac si essent me præsentem imperata: neq; aliquis sit qui ea negligat, quos quidem esse sepe multos intelligo. Id si feceritis, temerita- temq; certorum hominũ, vestrorũ ciuium surgentẽ, ac iam planè nimium lasciuientem cõpescueritis, mos certè, cõsuetu- do lenitasq; mea nihil immutabitur. Sin autè, quod vercor, indulgentia vestra de sua insolentia vestri, qui malè viuunt, ciues nihil remittent, cogar ipse ea quæ mihi opportunior esse

esse videbitur ratione, publicè istius urbis incolumitati salu- tiq; consulere. Ea enim mens est nostra, vt paucorũ hominũ causa, populorũ pax atq; tranquillitas ne impediatur. Dat. VII. Cal. August. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Insubrum Duci. 7

EXISTIMABAM te & meo rogatu & publicæ utilitatis causa permotum, Octauiani Fregosij Genuensium Ducis rebus nullũ negotium, nullã omnino molestiã allatu- rum, vt primum certior factus esses, illum fratremq; eius Fe- dericum Salernitanorum Archiepiscopũ in meã societatem esse receptos: illosq; & fuisse antea meũ, & cum mea fami- lia vniuersa omni necessitudinis genere coniunctissimos, & nunc amari à me ita paternè, vt eos apud me in optimorũ et charissimorũ filiorũ loco positos habeã. Putabam enim eos omnes, quos amare tuererq; ipse, eosdẽ abs te non minus tu- tos esse, quã sunt à me vel tui omnes, vel ipse tu: cuius inco- lumitas quantæ mihi curæ semper fuerit, non dicã, ne uidear beneuolentiã erga te meã verbis repetens, de tuo in me stu- dio minus liberali velle cõqueri. Nunc aut cũ intelligã ipsum Octavianũ sollicitari à tuis, postea quã non vnã à me ijs de rebus literas acceperis, petiq; tuo nomine quandã pecuniæ summã ab eius legatis, si se tutum esse à tuo imperio uult, nõ potui non ægrè molestq; ferre istã indignitatem: quã tamen ipsam proficisci abs te, vix adduci possum vt existimẽ. Itaq; illã in tuos ministros libenter rejicio. Verũ utcumq; se res habet, te quo maiore studio possum, hortor: neq; solum hor- tor, sed planè etiam cõmonefacio, vel mado potius, eo more scilicet, quo, qui amat, ijs, quorũ amantes sunt, mandandi ius habet æquisimũ atq; optimũ, ne permittas Octauiani rebus

tua causa quicquam molestiæ adhiberi: quæ tam mihi curæ nunc quidē sunt, quā res Florentiæ atq; nostræ, neq; minus cordi nunquā fuerūt, quā ipse tuæ semper fuerint. Sed potius si qui sunt, qui id facere conentur, eis tu aut persuadas ne faciant, aut quæntū in te est, prohibeas: existimesq; si modo ea cogitatio mouere animum tuum potest, ut Octauiano etiam amicus auxiliatorq; uelles esse, nulla te in re æquē de me mereri posse, ac si illi te beneuolum beneficūq; præbueris. Iis aut uirtutibus cum Octauianus ipse, tum eius est frater præditus, nullū ut officiū ponere melius queas, quā quod in eorum beneficio posueris, etiā si socij nostri non essent, nosq; ipsi pro eorum incolumitate dignitateq; uel conseruanda uel etiā augenda non laboraremus. Quod si nunquā quicquā operæ in eorum cōmodum quietēq; adhibuisti, quod ab initio ex ipsis intelligebam fecisse te, scire te placet uolo, id mihi tam esse gratum, quā quod gratissimum. Datis IX. Cal. Aug. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Marco Musuro Cretenſi. 8

CVM magnopere cupiā Grecorum sermonē & Græcas disciplinas iam propē abolitas atq; deperditas restituere, & quantum in me positum est, consulere bonis artibus, exploratumq; habēā & præstanti te doctrina & iudicio esse præditum singulari: mando tibi, ut suscipias diligentē curam adducendi ad nos ē Græcia decē aut duodecim, aut sanē quot uoles ipse, liberalis ingenij bonæq; indolis pueros, unde Latinis hominibus linguæ illius uerus germanusq; usus, rectaq; cognitio, & tanquā seminarium quoddā bonorū studiorum cōmodē confici & cōparari possit. Quæ de re Ioannes Lascaris, uir propter suas uirtutes & multā ijs in literis doctrinam, mihi ualde charus, scribet ad te pluribus uerbis.

Te

Te uerò pro tua uetere in me obseruantia, quæ opus esse ad eorum studiorū rationem & hanc rem, quā paro, cognoueris, sanē confido summa diligentia curaturū. Datis VII. Id. August. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Verruchianæ arcis Præfecto. 9

CVM mea uoluntas sit, ut tibi de stipendio, quod ex custodia arcis Verruchianæ debetur, integrē satisfiat, itemq; si quid aliud est, quod ad te iure aliquo spectet, de eo tibi pro iustitia cōsuletur, ut sine tuo damno arcem ipsam uel Ioanni Mariæ, familiari meo, cui eam arcē conceſsi, uel eius procuratori tradere possis: mando tibi, ut sine ulla excusatione aut mora ad nos uenias, ut ex te intelligere possim, quæ uolo. Dabitur aut à me opera, ut rebus tuis bene cōpositis Roma proficiscare. Datis tertio Id. Aug. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 10

ANTONIVM Cominatū, quem ad me misisti, & uidi & audiui libentissimē, cum propter ipsius uirtutē & in rebus, quas mecum egit enunciantis mirificā prudentiā: tum uel maxime quod abs te ueniebat, à quo nihil mihi esse non gratissimū potest. Eum aut celeriter confectis constitutisq; de quibus agendum erat, rebus, ad te remittere maxime cuperem: tamen eæ fuerunt eiusmodi, ut is propter temporum difficultatem, dum diem ex die ducimus, spe expectationēq; ea, quæ uolebamus, ex sententia conficiendi, suū ad te reditū meo iussu ad hoc dici distulerit. Quamquā quidem nō illum idcirco nunc ad te remitto, quod omnia, quæ per me confici cupiebamus, cōfecta iam explicataq; sint: de certis enim adhuc rebus cōstituere ea (de qua dixi) temporū difficultate impediēte, sanē non potui. Sed uolui, ut & rerum non con-

ff 5 factarum

fecliarum causas, et reliquarū rationē & statū mentēq; super
ijs meo, eodē internūcio cognoscendi diutius tibi sc̄cultas no
deesse. Itaq; illū ad te remitto, cui animū meum aperui: eius
omnē sensum, qua est probitate, ipsum ad te diligēter perla
turum planē confido. Datis. Id. Aug. Anno primo. Roma.

Angelo Cospo. 11

ACCIPIO excusationem tuam, quā affers de aduētus
Vlixis fratris tui ad nos dilatione et mora, agrā scilicet ipsi
us ualeitudine: quæ quidem mihi permolesta est: amo enim te
atq; illū, ut scis, charosq; habeo. Itaq; illi meis verbis denun
ciabis, curet ualeitudine suā: quā quidē cum recuperarit, det
se itineri, ad nosq; veniat, quemadmodū Bononiæ Magistrā
tui etiā scribimus hac de re, quas ad literas te atq; illum reij
cio. Datis XV III. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Herculi Marcscotto. 12

AD tuas literas, quibus excusas te ad ea quæ scripsi de
mittendis Romā liberis tuis, breuiter sic respondeo: amari te
à me, excusationemq; tuā accipi bonā in partē: uerū uelle
me, te omnino eos Romā mittere, ut etiā Magistratui Bono
niæ scripsi. Datis XV III. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Laurentio Maluitio. 13

EXCVSATIONEM tuam, qua mecum per literas
uteris de tuo ad nos aduentu, catenus admitto, ut te bono in
me animo esse planē existimem. Volo autem, & tibi mando,
ut reiectis omnibus impedimentis, Romam uenias. Cæterum
ad eas literas, quas hac de re tota Magistratui Bononiæ de
di, te referes, quæq; tibi is meo nomine mandauerit, ea facies
sine ulla tergiversatione aut mora. Dat. XV III. Cal. Se
ptemb. M. D. XIII. Anno primo. Roma. †

Hanni-

Hannibali Bentiuolo. 14

ALLATVM ad nos est, te quædā cōtra meā & reip.
dignitatē libertatemq; moliri: quod quidē ut crederē, nō po
tui adduci. Excidisse enim ex animo tuo qua in te liberalita
te usus sim, nō existimo. Itaq; potius à maleuolis hominib. ea
iactari & fingi putauī. Verum ne illis si qui sunt, tui ulterius
criminandi des locū, tuq; eas calumnias diluas, te hortor, ut
vnā cum filio tuo Cōstantio ad me quāprimū uenias: te e
nim ego atq; illum amico, ut soleo, animo paternoq; videbo:
tuq; ijs de rebus, quæ tibi obijciuntur, præsens melius et faci
lius nobiscū trāsiges. Dat. V. Cal. Sep. Anno primo. Roma.

Magistratui Perusiæ. 15

HERI media in vrbe Carolus Gratianus sicarij, qui
cum eo erāt quinq; Gentilem Marcianū districtis gladijs ag
gressi trucidauerunt. Quæ res tā mihi molesta accidit, ut om
nem curam adhibendā statuerim, ut illi latrones sui sceleris
pœnas luant. Quamobrem mādō tibi cum indignationis no
stræ, tum aquæ & ignis interdicti pœna, ut nihil prætermit
tas corū, quæ ad illos omnes capiendos conferre iuuareq; te
poterūt. Itaq; si de me bene mereri postulas, cura, enitere, cō
fice: primū, ut Carolum ipsum tanti facinoris caput, dein
de reliquos quinq; cōprehendas, tradasq; custodiæ. Id si asse
qui poteris, statim ad me ea de re mittito. Scribo aut in hanc
ferē sententiam Malatestæ Balioni, qui cum rem omnem cō
municabis. Spero enim ipsum pro ea, qua illum prosequor,
charitate, proq; eius in me studio omnia facturum, quæ ad
ea, quæ volumus, conficienda pertinebunt. Tu uerō si vlla in
re alia studium diligentiamq; in me tuam ostendisti, aut
ostendere concupiuisi, hanc ipsam mihi te in posterum
commen-

commendandi occasionem, ne pretermiseris. Dat. quarto Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Malatestæ Balioni.

16

QVO te amore cōplexus semper fuerim, quantoq; studio ornandi tui, tuasq; fortunas dignitatemq; amplificandi teneat, profectō tibi esse debet exploratissimū. Multa enim atq; illustria mea in te paterna officia & studia extiterunt. Hanc benevolentia uoluntatemq; erga te meam, longē maiorem atq; in tua cōmoda paratiorem & proniorem efficiendi pulcherrima tibi sese facultas obtulit. Hæc media in Vrbe, Carolus Gratianus socij q; , qui cum ipso erant quinq; , Gentilem Marcianum multis vulneribus confossum, turpiter secde q; interfecerunt. Quæ res ita me vehementer cōmouit, ut omnem curam adhibendam statuerim, ut illi sicarij pro sui sceleris atrocitate puniantur. Quid enim ulli tutū, aut quis esse locus securus potest, si talia Romano propè in foro moliri atq; patrare homines audeat? Quamobrem mando tibi atq; impero, ut vnā cum Perusie magistratu des operā, ut Carolum sociosq; , quibuscunq; modis atq; artibus comprehendatis. Quā sanè rem eo curare diligentius debebis, quod eius sceleris audacia notam atq; ignominia affert Gentili Balioni propinquo tuo, qui cum nefarius ille trucidator Romā uenerat. Itaq; ut mētis animiq; mei sensum melius atq; apertius intelligas, scire te planè uolo, si mādatis imperioq; meo ea in re obtempaueris, Carolumq; ipsum & socios captos cōprehensosq; Magistratui tradideris, me daturū operā, ut intelligas te mihi rem gratissimā fecisse, melioreq; , quā adhuc fueris, loco apud me futurū. Sin aliter, ac spero, et studio diligentiaeq; tuæ confido, tibi statues esse faciendum: hoc est, si latrones illi tua cura tuoq; studio sulti non capientur, quo

te

te magis amo, charioremq; habeo, fortunatq; tuas dignitatemq; , amplificare magis cupio, eo te grauioribus indignationis odiq; mei stimulis insectabor. Datis quarto Cal. Sep. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Malatestæ Balioni.

17

INTELLEXI profectum te in Volscos esse, ut id municipium Hippolyto Atesino Cardinali traderes. In quo tamen si gratius mihi fecisses, si eam profectiōne mihi antea per literas significauisses, meq; vel mandante vel admonito suscepisses, te tamē de eo adhuc officio nō culpo. Mando autē tibi atq; ijs, qui tecū sunt, ut domū quam primum redeatis, nē uellum aliud municipium aggrediamini. Quod si, ante quā hæc tibi literæ sint redditæ, locū iam aliquē fueris aggressus, impero, ut eo statim relicto, omnibusq; tuis abductis militibus ab eo recedas. Id qui nō fecerint, ea poena, quæ est de lesa maiestate, teneatur. Ceterum quoniā hæc ad te scripsi de scelere per Carolū Gratianū sociosq; , perpetrato, te hortor, ut cura, studio, diligentia, & labore deniq; omni tuo, mandata nostra explices. Nihil enim mihi aut gratius potes facere, quā si rem cōfeceris, aut molestius, quā si mihi nō parueris præstoq; fueris, quodq; magis indignationē in te meā excitare possit. Datis tertio Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Magistratui Foroliuensium.

18

ATTULERUNT mihi non mediocrē molestiam ea, quæ scribis de parricidio isto in agro perpetrato. Quamobrem non diligentia solum tua, quam adhibes in conquirendis eius sceleris sicarijs, mihi magnoperè probatur: sed mando etiam tibi, ut in illis puniendis, si eos cōprehendes, nihil remittas seueritatis, quæ cum iustitia cōiuncta sit, sed ita agas, ut id, quod egeris, exemplum cæteris præbeat, quo exemplo

ab

ab eiusmodi concipiendis facinoribus absterreantur. Datis prid. Cal. Sept. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Sixto Cardinali Sancti Petri ad vincula
Procancellario. 19

SIGNIFICAVIT mihi Bernardus Bibiena Quæstor meus, Nicolai fratris tui nomine, Episcopatū te Lucensem Andreæ Fraciotto velle tradere. Quæ quidē mihi res vehementer probatur. Amo enim valde hominē cum mea quidē sſōte, tū vel maxime, quod is charissimus fuit Galeotto Cardinali fratri tuo, qui cū mihi, vt scis, summa necessitudo singularisq; beneuolētia intercesserat. Itaq; non solum ea de re te magno perē laudo, sed hortor etiā, vt quod semel in animū induxisti tuū velle facere te, id re efficias. Quod vt commodius facere possis, polliceor tibi, me & Episcopatus tuī tibi, quādiu vixeris, et præfecturorū militū Hierosolymitanorū, quas ille possidet, fructus ipsi Andreæ reservaturum. Quin etiā, si erit opus, tuq; ita status esse faciendum, Episcopatus tuī fructus, aliorū sacerdotiorū fructibus, qui tantidem sint, tibi facile compensabo; nihilq; prætermittam eorū rerum quas tu fieri voles, vt id iam ipsum libērius facias. Datis prid. Non. Sept. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi & Parmæ Magistratui. 20

DE istarum ciuitatum nostrarum, nobisq; multis ob causas charissimarū, Parmæ ac Regij, propenso spectatoq; in me animo quæ scripsisti multa, cum ipsarū laude municipumq; propē omnium cōmendatione, ea mihi optatissima fuisse. Nihil enim æquē cupio, quā in eos, qui hoc in la perio sunt, cum esse ipsos egregia probataq; virtute, tum i. o. stræ in eos beneuolentiæ atq; amorī cumulatē respondere. Dabo autem

autem operā, vt sese bene possuisse cogitationes suas eiusmodiq; officia cognoscāt; meq; eorū commodis, vt iustitiam, dignitatem, neq; negligentem, & certē gratū experiantur. Quo enim ipsi ad huius reip. Imperiū & ardentius se contulerūt, & in eo constantius permancant, eo magis conuenit me omnia cogitare & statuere, quæ quidem aut hanc ipsorū egregiam voluntatem augeant, aut certē perpetuā faciant. Quæ in re nihil omnino vel studij prætermittam vel laboris. Itaq; vtrūq; ciuitatem meis uerbis bono animo iubebis esse, tuq; eas iuste cōtinenterq; reges. Quod facies, si te non tanquam ad tempus propositum istis ciuitatibus, sed quasi verum atq; à natura institutum vniuersitatisq; ciuis esse te parentem existimabis. Datis prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magistratui. 21

LEGI permolestē tuas literas, quibus me de duobus ciuitibus, isto ipso in foro trucidatis, certiores facis. Itaq; quoniam municipes istos & magno perē diligo, & esse cupio quā in turissimos, ages contra illos, qui tam audax tamq; atrox facinus atq; scelus perpetrauerunt, nō solum iustē, sed etiam seueritate summa, vt exemplum cæteris facias ab eiusmodi facinoribus se continedi. Reliquis de rebus proximis ad te literis scripsi. Itaq; nihil addam nunc quidem. Tu verò mandata nostra cōficies, curabisq; diligenter, quæ curanda sunt. Datis prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Bohemiæq; Regi. 22

LECTIS tuis ad me fratresq; meos Cardinales literis, quæ quo in discrimine tuum Pannoniæ Regnū ob Turcarū apparatū versaretur, significabant, & Martino Colocensis Ecclesiæ custode, Intermuncio tuo audito, statim vnā omnes

tota re diligenter atq; amanter cogitata statuimus, vt nihil eorum, quæ ad tuam ditionem tuendam, cõmunesq; Christiani nominis hostes hoc tempore à tuis finibus repellendos esse vsui possent, à nobis præmitteretur. Existimabamus enim & pro tua maiorumq; tuorũ in Romanos Pontifices obseruãtia, & pro gentium, quæ tuo in Imperio sunt, fortitudine bellandiq; vsu propè assiduo, quotidinoq; cum Turcis, si quo incõmodo tuũ istud Regnũ tuĩq; populi afficerentur, id omne huius certè Reipub. nostrumq; singulorũ incõmodũ planè futurum. Itaq;, quod primũ petijsti de tribuiti auxilio, quantum quidem præsentũ rerũ status atque hæc tempora tulerunt, tibi vt permisimus, ijs vt opibus ad te uandam bellumq; administrandũ vii posses. Deinde, quod nos rogas, vt sedandis Christianorum Regum & Principum inter se dissidentũ animis atq; ad commune bellũ contra Turcas incitandis, curam & studium adhibeamus: in eodiet ac noctes cogitationes meas planè consumpsi. Mitto autem nunc quidem ad illos ea de causa internuncios meos Episcopos, viros autoritate, experientia doctrinaq; præstantes, qui eorum controuersias componant, ipsosq; concilient. Quos quidem singulos tandiu hortari vrgeriq; per eosdem Internuncios non desistam, quoad res ad eum, quem volumus exitum perducatur. Id si confieri per illos minus commode poterit, aliquot ex meis fratribus E. R. Cardinalibus legabo, qui ad illos properè se conferant, remq; conficiant. Qua confecta, facereq; ab Regibus inito, tributum ipsum per vniuersum Christianum orbem edictis amplissimis promulgabo: sacerdotibusq; cum sanctissimis, tum eloquentia clarissimis mandabo, vt omnes homines ad id non minus pium, quàm necessarium bellum accendant: vt celerimè

rimè periclitanti sanè, totq; iam damna, tot porro calamitates perpeßæ Christianæ Reip. tuoq; in primis Regno optimè de ea merito succurratur. Quod quidem certè bellũ hoc si tẽpore à nobis susciperetur, irritos conatus nostros omnes atq; inanes ipsa tempora facerent. Quis enim pecuniam, quis militem remotissimis à se gentibus tribuat, qui pro patria, pro liberis, pro salute sua arma domi tractare cogatur, hostemq; intra lares suos habeat? Neq; Principes sanè ipsi, etiam si populi sui velint, in præsentĩ rerum perturbatione militem egredi, pecuniam erogari, arma, opes vllas exportari suis è finibus patiantur. Nos verò ipsi per nos mouere aggrediq; tantam rem fortasse possumus, sustinere atq; perficere non possumus. Quæ cum ita sint, confido tamen, & pacem eam, quam omnes votis omnibus cõcupiuimus, Christianos inter Principes maturè posse confici, & tuã incommoda, de quibus ad nos scripsisti, vel cum scenore celerimè reponi. DEVS enim Opt. Max. qui ob eximũ rerum optimarum euentum præclarosq; exitus, interdum malum finit aliquod non maximum existere, istos tuos labores, cum Turcarum apparatus, ad conciliandos Christianorum Regum animos, quasi molitionem quandam exhibet, quæ infectas odijs malisq; cupiditatibus obstructas eorum mentes ad eam, quam uolumus, coitionem consensumq; attrahat, impiaq; illorum adhuc quidem arma ad mutuam aliquãdo tandem pietatem cõmunemq; cum utilitatem, tum etiam dignitatem conuertantur. Quamobrem, fili mihi quidè charissimè atq; optatissimè, erit tuæ fidei atq; prudentiæ, Domino atq; eius viribus cõfidere. Neque enim à militum robore & numero, aut ab apparatu ullo bellico, sed à Dei uirtute, sed à Domini nutu, de tuis atq; nostris hostibus tibi uictoria est

expectāda. Recordare, quæ is quondam facinora, quis res, quamq; magnas per Gedconis, per Ieptæ, Ionatæ, Davidis, per Iudæ Machabæi manus consecerit: quarū rerū memoriā antiquæ literæ sempiternam esse voluerunt. Quæ profectō omnia maximam tibi afferre spem debēt, eodem à Domino nihil omnino tuis conatibus in tempore defuturū. Atq; ut aliena vetustissimaq; prætereantur, ea respice, quæ ipso tuo in Regno Dominus apud Taurinū oppidum paucos ante nostram ætatem annos per Ioannem Capistranū confecit plebeium propè hominē, quem ad maximas tractandas res suæ porrō voluntatis & interpretem esse voluit & administrū. Nostra verò ætate Rhodij præcæguo militum numero gloriabundū iam ac propè victorem Turcarum exercitum numeroissimū instructissimumq; fugauerunt. Non est debilior nūc, quàm olim fuerit, DEI Dominiq; nostri dextera: neq; tu Vladislæ filii Ioanne Vaiuoda, qui vnā cum Capistrano Turcas superauit, es inferior. Id ex eo intelligi potest, quòd dum hæc ipsa, quæ supra scripta sunt, cogitationes nostras exhauriunt, exercitasq; habent, tuæq; nos res maxime commouent: allatum ad nos est à tuorū militum pusilla sanè manu multa milia Turcarū militum, quæ Illyricum vastabant, cæsa ad vnum interiisse. Ita qui tibi semel affuit DEVS, confidere profectō debes, eum tibi posthac ritè præsertim atq; suppliciter præcati non defuturum. Cuius ego in terris vicarium gerens, fratresq; mei Cardinales, ut ad id redeam, quod initio dixi, nihil eorū quæ ad tui, qui nobis es charissimus, Regnorumq; tuorum, quæ profectō toti Christianæ Reip. quasi valli quidā & muri sanè solidi contra illorū impetum semper fuere, propugnationem & defensionem attineat, omitemus. Creaueramus autē iam antè, quàm tuas ipsas

ipsas literas accepissemus, rumore tantum eius rei audito, qui ad nos incertis autoribus & priuatorū literis afferebatur, utpote tuis de rebis etiam ad primas eiusmodi voces planè solliciti, Thomam Cardinalem Strigonensem, qui Legatum nostrum tuis in Regnis ageret, cuius tu prudentiam, diligentiam, fidelitatē erga te plurimis maximisq; in rebis optimè omniam cognouisti: ut ijs quæ nunciabantur, de imminenti Regnis tuis periculo obuiam celeriter iretur. Is tametsi iam se ad iter explicabat per sese, mandauit tamen ei acceptis tuis literis, ut id etiam diligentius maturiusq; contenderet. in quo quidē ita nobis morē gerit, ut nihil illo fieri possit ardentius. Ex eo plenius meam in te tuasq; res paternam voluntatem & studiosissimū bene consulendi Christianæ Reip. animum cognosces: pro qua tuenda, atq; in ea, in qua oportebat, pace tranquillitateq; restituenda neq; opere, neq; vigilijs, neq; laboribus parcam: libentissimèq; in ea cura & administratione vitam posuero. Vale. Dat. Non. Sept. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Abbati sancti Bertini. 23

VOLVPTAS, quam ex eo quòd Pōtifex Max. declarauis sum, accepisse te mirificam atq; incredulū scribis, etsi ea nihil mihi noui attulit (amoris enim erga me tui abundantiam dudum cognitā atq; perspectā habeo) mihi tamen suæ gratissima iucundissimāq; accidit. Visus enim mihi ipse sum, dum tuas literas legerem, illo ipso tuo cultu atq; cōspetu suauissimo & liberalissimo perfrui, quo me olim per Germaniā atq; ista per loca iter facientē amantissimè suscepisti. Itaq; mihi in memoriam reuocasti eos ipsos dies, quos vnā sumus: qui quidem tamen dies nunquam ex animo meo

exciderūt. *Quamobrē scire te planē volo, & amari te à me unicē, charissimūq; mihi esse ac semper fore: & si vnquam occasio dabitur uidendi tui, quod sine tuo incommodo posse fieri sanē peruelim, id mihi nō minori voluptati fore, quam si meorū quēpiā mihi sanguine coniunctissimū vsu & cōsuetudine optatissimū, longo nō visum tempore, cōueniendū amplectendūq; potestas fieret. Quō fit, vt ijs quæ scribis, tēneri te scilicet incredibili desiderio videndi mei, facile fidem habeā. Reliquū est, vt si quid erit quod impetrare à me vel tibi cupias, vel tuis scribas id ad nos certa cum spe, nihil te frustra petiturū. Vale. Datis VII. Id. Sep. Anno primo. Roma.*

Ioanni Saxatello.

24

INTELLEXI te ab Hannibale Bentiuolo possessiones cum molis frumentarijs, quas ille in Rhēni vico habet, nuper emisse, aut certē emere statuisse. Eam emptionem contra Bononiensium decreta esse, certior factus sum: Itaq; quoniam nolo ulla in re eorum legibus præiudicium fieri, mandando tibi, vt ab ea emptione prorsus abstineas. Quod si aliquā in eo pecuniæ summam expendisti, aut fortasse totum iam precium persoluijsti, dabo operam, vt ab ipso Hannibale tibi omne persolutum restitatur. Datis XVI. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali
Mantuano.

25

REDDITAE mihi sunt abs te literæ, gratæ illæ quidem & optatæ, vtpote amore illo tuo verē fraterno plenissimæ: sed tamen quæ mihi voluptatem illam, quam ex tuis literis capere soleo, magnā ex parte imminutam attulerunt. Sigisficabāt enim, te in quartanā incidisse. Itaq; pupugit me,

vt

vt sanē debuit, incommodum valetudinis tuæ, quæ mihi curæ est æquæ, atq; ipsa mea. Hortor autē te, vel potius abs te quaeso & peto, vt omnē curam & diligentiam adhibeas, vt quam celerrimē conualescas: vt integra valetudine & corpore bene confirmato, ad Urbem atq; ad nos, qui te videre atq; amplecti cupimus, reuerti possis: quod tamen efficies commodo tuo. Interea volo tibi persuadeas, res tuas, eaq; omnia quæ ad dignitatē tuam pertinent, curæ mihi & cordi fore. Ceterum Franciscū Marchionē Mantuæ fratrem tuum, qui à me unicē diligitur, si saluere iusseris, erit mihi gratum. Datis XVII. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno I. Roma.

**PETRI BEMBI EPI
STOLARVM LEONIS DE
CIMI PONT. MAX. NO
mine scriptarum,
LIBER QVINTVS.**

Sixto Cardinali sancti Petri ad Vincula. 1

LECTIS tuis literis, quibus me certiore facis ad aquarum Veneris balnea curandi tui causa te accessisse, neq; nunc quidem sine tuæ valetudinis incomodo posse isthinc discedere: itaq; rogas, ne te accusem si ad Cardinalium comitia Romæ esse, quemadmodum tibi scripsi cupere me, eiq; rei interesse nequiuisti. Ego verò Sixte, te excuso: valetudinisq; tuæ rationē tibi in primis esse habendam statuo. Quid enim possumus, aut quid planē sumus egroti? Quare manebis tu quidem isto in loco perlibente me tandiu, quo ad tibi vsui erunt

aque istæ, à quibus tibi profici valde cupio: vt recta post-
hac valetudine vti possis, mecumq; & cum nostris fratribus
Romæ esse. Hortor autem te, quo res melius tuo etiam con-
sensu transigatur, vt tuo chirographo, vel mihi, vel cuiuis,
qui tibi ad eam esse rem idoneus videatur, mandes tuam vi-
cem: vt is in creandis Cardinalibus, Laurentio Puccio, Iulio
Medice, Bernardo Bibiena, & Innocentio Cibo, quæ tu di-
cere, agere, si adesses, posses: dicere, agere, ipse quoq; possit.
Dat. XVI. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Frâncisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. 2

QVO amore quæue charitate complexus semper fue-
rim Carolum Orpheum, templi Marciani istius oppidi Præ-
fectum, à me ipse intellexisti, quo tempore anno superiore
apud te aliquot dies fui. Ei nunc in Galliâ proficiscenti man-
davi te vt viseret, salutemq; plurimam tibi diceret meis ver-
bis. Peto autem abs te, vt eum suscipias vti hominē propter
plurimas eius virtutes egregiamq; ac veterē in me fidem &
pictatem, mihi sanē charissimum, propter meam verō in te
beneuolētiam abs te etiam amandum, atq; inter tuos collo-
candum. Id si feceris, erit mihi maiorem in modum gratum.
Ipsū enim Orpheum ad me reuertī hac de causa tibi pluri-
mum debentē, tuāq; liberalitate maxime deuinctum, valde
cupio. Dat. XV. Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali. 3

CAROLVM Orpheum, vnum ex ijs, qui mihi sunt
charissimi, hominem plurimis virtutibus præditū, profici-
scentem ad te, commendo tibi maiorem in modum. Porro
mihi gratissimum feceris, si eum ita suscipies tractabisq;, vt
intelligat

intelligat se, quoniā à me diligitur, abs te amari. Dat. XV,
Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ, Insubrum Duci. 4

AMAVI semper multum Octavianum Marchionem
Palauicinum, cum pro ea, quam in me, dum Cardinalem ge-
rebam, familiamq; meam omni tempore beneuolentiam mi-
ro studio conseruauit, tum pro eius egregia in Remp. ob-
seruantia & cultu, vt multis in rebus expertus sum, propè
singulari. Quare illum ita tibi cōmendo, vt maiore studio et
diligentia commendare non possim: tēq; hortor, vt quibus-
cunq; rebus poteris, meo rogatu eum ita tractes, vt intelli-
gat eos, qui mihi charissimi sunt, tibi quoq; esse commenda-
tissimos. Equidem te de eo aliquanto plus etiā diligam, si effi-
cies vt Octavianus propter has meas ad te literas mihi pluri-
mas gratias agat. Dat. XV. Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

Magistratui Regij Lepidi. 5

EXEMPLVM literarum, quas Ioanni Boiardo scri-
psimus, habuisti cum his literis. Mando autē tibi, vt ei meis
verbis imperes eidem propositis pœnis, quas ei constitui,
ne contra Maximiliani Romanorum Imperatoris designa-
ti municipes quicquam tentare armatis hominibus audeat.
Itaq; literarū mearum sensum mandatis tuis auctum conso-
ciatumq; accipiēs & ipse quiescat, et alios ne perturbet. Sed
iure æquitatiq; suas iniurias, si quas habet, remittat. Dat.
XIII. Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

Ioanni Boiardo. 6

ALLATVM ad nos est, te armatorū hominū manum
cogere, vt ea certos homines ciuus Mutinenses, qui in Maxi-

miliani Imperatoris designati Regno ditioneq; sunt, impetū facias: quibus à ciuibus illatas tibi esse iniurias præ te fers. Quæ res cum mihi permolesta sit, qui Maximiliani oppidorum æquè atq; meorū ocio, quieti, paci consuli cupio: mando tibi, ne te aut tuorum quæpiã contra illos commoueas, nec eos coacta manu perturbes. Teneri autem te ijs pœnis, quæ de læsa Maiestate sunt, volo, nisi parueris. Quòd si te ab illis offensum existimas, pergas ea in re legum & iudiciorum via: neq; enim sumus tua iura impedituri, sed potius curaturi, vt tibi ius abundè ac sine dilatione administretur. Dat. XIII. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi. 7

ESTI scio ijs de rebus, quæ per nos publicè geruntur, à Legato tuo homine per diligente, fieri te quotidie certior: volui tamen, vt quod nouissimè pro Reip. ornamento & incremento statui faciendum, id meis etiam literis cognoscres. Non enim vereor, quin tibi pro tuo erga me amore Remq; pub. Christianã studio, eiusmodi omnia æquè iucunda sint, atq; ipsi mihi. Itaq; scies me ad XI. Cal. Octob. fratribus meis E. R. Cardinalibus cõsentiētibus Laurentiū Pucium, familiarem meum, à dandis literis, et Iuliu Medice, Archiepiscopū Florentiæ designatū, patruelem meum, & Bernardum Diuitium Bibienam Quæstorē, atq; Innocentiū Cibum, sororis meæ filiū, Innocentiij Papæ octauij nepotē, plurimis maximisq; de causis in Cardinaliū collegium cooptauisse. Quorū trium prudentiã, integritatē, agendisq; rebus vsum atq; scientiã virtutesq; ceteras, & esse tibi perspectas existimo, & recip. et honori et præsidio confido fore. De Innocentio autē spero fore, vt volumus: habet enim egregiam indolem

indolem coniunctam cum optimis moribus, quos ornat literarum & bonarum artium studijs: vt nihil iam sit adulescentem illo probius, elegantius, charius. Eius rei confectio, quæ me magnopere delectauit, erit sanè mihi et gratior et iucundior, si tibi quoq; qui rectè omnia prudenterq; iudicas, perpendereq; soles, probabitur. Existimare autem debes, quoniam tuorū in me familiamq; meam, plurimorū non solum officiorum, sed etiam beneficiorum, illi ipsi omnium optimi testes semper fuere, quæ ad tuam dignitatem tuendã atq; amplificandã pertinebunt, eos esse non minus diligenter, quàm quæ nostra ipsorū intererūt, omni tempore curaturos. Dat. IX. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensiu Ducī. 8

PLVRIMA egregiaq; in me atq; in omnes meos tua Federiciq; Archiepiscopi Salernitani fratris tui officia, atq; ea quæ in vobis summa sunt, maximarū virtutum ornamenta te atq; illum mihi, & omni tempore charissimos reddiderunt, & nunc vt maximè erga vos liberalitatē & beneficentiam exerceam, me hortantur. Itaq; cum olim Guidus Vbaldu Vrbinatū dux, auunculus tuus, quòd durissimo ac difficillimo eius exilij tempore strenuam ei operam nauaueris, arcemq; & oppidum montis Feretrii maximū atq; pulcherrimum eius Regni propugnaculum omnibus in difficultatibus et cunctarū rerū angustijs positus, consilijs auspicijsq; tuis & tua singulari ope atq; virtute tutatus fueris, Sanctæ Agathæ municipium vnã cum omnibus eius oppidi regionibus ac finibus, tibi sororis suæ filio dederit, donauerit, vt sui erga te amoris et beniuolentiæ, tuicq; in illum amplissimi beneficii pignus monumentumq; esset: nunc vt pulcherrimi

cuis atq; clarissimi nostra etate facinoris testimonium ac premium mea quoq; ope adaugatur, Sanctæ Agathæ oppidum omnisq; eius regionis ditio, quod oppidum quamq; ditione in huius Reipub. Imperio nostriq; iuris constat esse, tibi data donataq; recte sunt, eaq; donatio auctoritate mea probata est: atq; etiã tibi illa ipse quoq; do, dono, largior. Quod si te sine liberis legitimis cõtingat mori, hæc donatio ad Federicũ fratrem tuũ extenditor: ut ea, quoad uiuat, uti frui iure possit. Dat. Sept. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

9

QVONIAM Antonium Cardinalem Bononiensem summo opere amamus, multumq; et fidei eius et prudentiæ atq; in nos beneuolentiæ tribuimus, volo ut Baltasaris Catanei libros ab eo ne repetas: sed eos permittas esse sub ipsius fide. Scribo autem Cardinali, ei me Catanei libros ea conditione remittere, ut si erit opus, uel habere ipse illos hic, cum uoluero, possim: uel ipsi isthic ita seruentur, ut ab illis ueritas, quæ per nos queritur, de Bentiuolorum cogitationibus eliciatur. Dat. VI. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Dominico Cardinali Grimano.

10

LECTIS tuis literis, quibus me certiore facis, te propter tabellarij tarditatem Cardinalium creationi interesse non potuisse, magna molestia affectus sum. Qui enim te pro tuis eximijis uirtutibus excellentiq; doctrina magno opere diligo, ualde sanè cupiebã ei declarationi te adesse. Verum quoniã tabellariũ accusas, mandavi ut is suæ negligentie poenas daret. Sed is ita se purgat. Ait enim, quoniã Vrbe ueteri te non offenderit, se Spoletũ rectè tetendisse, quod ad oppidum

oppidum te iter fecisse intellexerat. Quò cum accessisset, rediisse te Vrbeni ueterem ei nunciatũ fuisse, eoq; reuertisse. Itaq; se tardio rem, quàm oportebat, fuisse. Sed quoquo modo se res habet, animi tui alacritatem, quam præ te fers, libenter accipio. Reliqua, quæ te scire uolo ea de re, nuncius tuus ad te perferet, qui cum loquutus sum. Datis V. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ.

11

SANE quàm mihi gratum atque optatum accidit id, quod heri ex Venetorum Legato publicisq; istius Senatus atq; tuis literis intellexi, cum scilicet Senatũ remq; pub. nobis arbitris suarum cum Maximiliano Romanorũ Imperatore designato discordiarũ: quæ quidẽ diutius quàm oportebat, uiguerunt, causam cognitionemq; permisisse. Eoq; accepto nuncio ualde meherculè gauisus sum, cum propterea, quòd ista Resp. Senatusq; illustris, qui prudentissimus atq; grauissimus semper fuit, de nostra in se uetere beneuolentiã tantum spei atq; fiduciæ conceperit, ut suarum maximarum controuersiarum atq; rerum summã mihi esse planè credendam statuerit: tum quia magnopere confido ex ea re ipsis quidem primũ atq; eorum oppidis et municipijs omniq; Imperio, Italicis deinde rebus magna ex parte diuturno bello contritis atq; labentibus, toti demum Christianæ Reip. plurimas esse leuationes maximasq; utilitates prouenturas. Dabo equidem ipse operam, ut huius ipsorum de me iudicij tam illustris tamq; præclari eos nunquã poeniteat. Idq; eis tu iam nunc meis uerbis, ut certum exploratumq; habeant, denunciabis. Reliquas autem huius negotij partes, quæ plurimæ quidem sunt, quas te atq; illos scire uolumus, ex lite-

ris, quas ad te Iulius Medices Cardinalis, frater patruelis meus dabit, facile intelliges. Quibus etiam de rebus omnibus cum Petro Lando, corū Oratore, sum loquutus. Caput autem illud est, ut confidant, quæcumq; ad ipsorum salutem, incolumitatem, commoda, quæcumq; ad dignitatem retinendam pertinebunt, à me amantiſſime ac diligentiffimè curatum iri. Dat. tertio Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Achilli Crasso Cardinali Bononiensi. 12

CONTROVERSIAM, quã Borninus Blacus ciuis Bononiensis, cū Petro & Ioanne Francisco Ocellano aliquot iam annos habet de fundo & villa, satis quidẽ luculenta, cōponere iam tum, atq; ipsos conciliare cupiebã, dum in Cardinalium collegio positus, istius oppidi Legatū agerem. Itaq; rem aggressus breui eam ex sententia consecissem, nisi confestim Bononia decedere, mearum me rerum cursus atq; celeritas coegisset. Idem autem mihi nunc quoq; animus voluntasq; cum sit, maximeq; cupiã, ut ab honestis istius oppidi municipibus, nullæ offensæ nullaq; odia exerceatur, tuq; vnus apud eos omnes autoritate et gratia plurimum valeas: peto abs te, des operam, ut inter vtrâsq; partem ea de re atq; causa omnes controuersie sedentur, lisq; vniuersa componatur, concordiaq; via finiatur. Erit ea res & ingenio moribusq; tuis propria, qui pacis es & quietis amantiſſimus, & meæ de tua lenitate atq; prudentia expectationi nõ aliena. Datis IIII. Non. Octob. Anno primo. Roma.

Municipio Rauennati. 13

MANDO vobis, ut Ioanni Baptistæ Bonauenturæ, vestrae arcis Praefecto, reliqua, quæ ei ex arcis custodia debentur, curetis ad eum vsq; diem, quo die is eam custodiam Antonio

tonio Medici tradet, quem ei arci praeficimus. Dat. Quar Non. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo. 14

MANDO tibi, ut Nicolao Blanco ciui Bononiensi reditum in patriã des, reuocēsq; eum ab exilio, quemadmodum ego illum reuoco: itaq; statuas, ut nulla posthac molestia ea de causa Nicolao afferatur. Dat. ter. Non. Octob. Anno primo. Roma.

Achilli Crasso Cardinali Bononiensi. 15

SCRIBIMVS Altobello Polæ Episcopo, istius oppidi Magistratui, ut Nicolaum Blancum ciuem Bononiensem exulem restituat, fruiq; patria permittat, & fortunis suis omnibus. Eam rem tibi etiam meis literis esse notam volui: hortorq; te, ut negotium, si erit opus, autoritate tua iuues, quo melius atq; facilius explicetur. Datis tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 16

FRANCISCVS Foscarus, qui tuum Oratorem apud nos egit, perfunctusq; suo munere abs te reuocatus isthuc proficiscitur, egregiã tibi quidem omnino, Romæ dum fuit, & præstantẽ operam nauauit. Nam & in consilijs tuis explicandis probitatem, & in rebis tractandis prudentiam & grauitatem, & in omni genere studium & diligentiam singularẽ semper ostendit. Mihi verò cum his atq; cæteris suis virtutibus, tum præclaris in rem Romanam meritis cumulatè & pulcherrimè satisfecit. Hæc autè ad te scribenda esse duxi, non quidem, quòd ea vlla ex parte latere te existimarem: sed ut meæ in illum paternæ charitatis sensum, & constans de eius præstantissimis virtutibus iudicium meis apud

te, remq; istam pub. literis declaratum atq; testatum relinquerem. Datis Octauo Id. Octob. Anno primo. Roma. Octauiano Fregosio Genuensiu Duci. 17

MITTO ad Ludouicum Gallie Regem, Sebastianum Pistoriensem familiarē meum, qui iter isthac faciet. Quare abs te peto, vt cum in itinere conficiendo quibuscunq; rebus poteris, iuues. Et quoniam certior factus sum, in tuæ ditioni vicinis locis, magna hoc tempore latrocinia fieri, per mihi erit gratum, des operam, vt Sebastianus in Galliam transalpinam tutō atq; celerimē se conferat. Datis VI. Id. Octob. Anno primo. Roma.

Dominico Grimano Cardinali. 18

QUONIAM ad proximē sacri Lateranensis Concilij futuros dies aliqua sunt nobis iam nunc constituenda, peto abs te, quod commodo tuo facere poteris, vt ante diem XII. Cal. Nouembris Romam te conferas. Datis. V. Id. Octob. Anno primo. Roma.

Regi Britanniae. 19

LECTIS tuis literis, quibus me de tua in Morinis contra Gallos victoria, Morinorumq; deditone certiore facis, magna sanē letitia pro mea in te paterna beneuolentia, proq; rei cōfecte magnitudine affectus sum: habuiq; DEO Opt. Max. gratias, quōd is eorum, qui pro huius Imperij dignitate tuenda & cōseruanda pio ac recto animo arma sumptulerunt, curas conatusq; fortunauerit. Quanquā id quidem certe propē pro comperto semper habui. Sperabam enim fore, vt omnia tibi prosperē atq; feliciter euenirēt, cum propterea, quōd prudentibus consilijs, summis opibus, magno apparatu, numerosissima validissimaq; manu, Maximilianō ctiā Romanorū Imperatore designato, sua tecum cōstitū-

com-

Comunicante, bellum hostibus inferre es aggressus: tum vel maxime, qui DEI causam agendam & defendendam suscepisti. Itaq; cum non multos dies de tua victoria letus inter tuorum Legatorum iucundas salutationes conficissem, vellemq; vt par erat, ea de re tecū per literas gratulari, ecce alteras abs te literas, quæ secundam nobis partam abs te victoriam longē maximam atq; clarissimam attulerunt, Britannicos scilicet exercitus tuos cum Iacobo Scotorū Rege, qui quidem ingenti militum numero inuaserat in ditionē tuam, manū conseruisse, eius exercitum fuisse, magnā eorum partem Rege ac Regni Principibus occisis internitioni dedisse, magnam etiam captiuam fecisse. Itaq; paucis te diebus belis atrox ac periculosum felicissimē conficisse. His intellectis tametsi per mihi molestū fuit, tantū Christiani sanguinis effusum fuisse tot hominū millia ē populo Dominico desiderari, tum Christianum Regem egregij sanē nominis neq; spernendarū virium, sororis tuæ virum, Christiani Regis sibiq; cōiunctissimi ferro confossum cecidisse valde tamen sum gauisus, alteros tuos exercitus tam illustrem tamq; celerem victoriā de alteris tuis hostibus qui te ab optimo tuo incepto reuocare conabantur, reportauisse. Quamobrē eundem illum, qui hos duplices glorie tuæ proventus subministravit, DEVM flexis ad terram genibus, erectisq; caelo manibus adorari, quōd tibi Regi placē iuueni bellorum initium ab Ecclesie suæ defensione aspicienti hæc rudimēta tam præclara tamq; cōspicua, quasi fundamenta iecerit reliquæ sanē vel glorie vel ætatis tuæ. Te verō in primis decet existimare, ab illo te omnia, non ab humanis opibus accepisse: quōq; Dominus DEVS q; noster pluribus atq; maiorib. ornamentis virtutē illustrare atq; cōdecorare voluit tuā, eo te quidē

certè illi humiliorè submissiorèq; fieri, erit virtutis & prouidentie singularis. Quod cū feceris, nō solum credibile est fore vt tibi is secunda prosperaq; omnia in ijs, quas nunc tractas, rebus atq; bellis largiatur: sed viam etiam muniat, per quā ingrediens, tuū nomen optimis atq; sanctissimis artibus æternitati cōsecrare facile possis. Id erit, cum tibi cas cogitationes propones, quibus reliquis tuis resinctis pacatisq; bellis ad contundendam Turcarū nimis iam incitatā exultantemq; ferociam accendāre. Quas ad cogitationes ineundas, quemadmodum nunc quidem se res habet, multū dari nobis posse temporis, non est existimandum. Ita iam et Pannoniæ Sarmatiæq; regna populata debilitataq; ab illis sunt, premunturq; indies acrius: & ipsa Italia amissis in proximis regionibus non vnis præsidijs, illos sibi vicinos finitimosq; acerbum sanè dolendumq; spectaculum contuetur. Hæc pericula, vt verè dicam quod sentio, me suspensum atq; sollicitū habent, meamq; de secundis tuis rebus voluptatem & letitiam esse solidam atq; propriam non sinunt. Quare ab ipso immortalis DEO precibus omnibus atq; votis peto, vt quē admodum Ecclesiæ suæ dignitatē ab ijs, qui eius propugnationem suscipere in primis debebant, aliquando malè habitam egregiè prosperrimeq; est tutatus: ita eam & ab accenso ad inflammanda sacrosancta eius templa atq; delubra igne, & ab imminente populorum sibi dicatorum ceruicibus ferro, inimicarū perpetuò gentium, aliquando tandem eripiat. Quibus de rebus omnibus cum Episcopo Viuigornensi, Legato tuo, loquutus sum, vt is tibi mentem meam perscribere latius ac diligentius possit. Datis quinto Id. Octob. Anno primo. Roma.

Episco-

Episcopo Feltrinorum, Magistratui Placētiae, & Paulo Sumontio. 20

MANDO vobis, vt quoniam Hierosolymitani milites in Insule Rhodi contra Turcas propugnatione hoc tempore distinentur, prouentusq; suos ea in re maxime quidem necessaria impendunt: ex eius ordinis possessionum atq; fructuum omnis generis pensionibus in eam decimā, quam nuperimè curari exigiq; mādaui ab ijs, qui clerici essent, partem vllam ne inferatis, neue quicquam eo nomine ab ipsis militibus aut eorum procuratoribus exigatis, aut exigi erogariq; permittas. Volo enim illum ordinem horum onerum collationumq; omnium immunem expertemq; esse. Datis XIII. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Mathæo Cardinali Seduno. 21

NON oblitus quantū in nos beneficiorū contuleris ei, qui has tibi literas reddidit, Goro familiari meo ad Helueticos proficiscenti mandauit, te vt viseret, tecumq; comunicaret causam profectiois suæ. Qua in re peto abs te non id solum, ut eum instituas omnibus ijs in rebus, quas ad te deferret, doceasq; quid illi agendum, quid statuendum, quid conandum sit: sed illud etiam, vt meam causam apud Helueticos agas ipse, measq; omnes suscipias parteis. Quod te facturum & facile pro ea, quā plurimum apud illos polles dignitate, autoritate, gratia, & libenter pro tua singulari atque mirifica in nos beneuolentia planè confido: Volo autem in primis, vt ipsos Helueticos de mea propensa perpetuaq; in illos voluntate certiores facias: doceasq; eo animo esse me, vt in eadem cum ipsis fortuna magis magisq; quotidie coniungi & consociari cupiam: deinde vt eos confirmes in Maximiliani Mariæ Insubrium Ducis statu atq; in
h h

perio, quemadmodum adhuc quidem egregiè fecerunt, & fulciendo & defendendo: quæ sanè tibi quidem res curæ nã gnopere semper fuit: nobis autem non minus cordi est, quàm Florentinorum Reipub. atque vr̄bis, quæ mihi patria est, incolumitas & conseruatio: quemadmodum ab ipso Goro intelliges. Qui quidem ea etiam, quæ ad te de me falso delata sunt, diluct: purgabitq; me tibi, eaq; patefaciet, quam-obrem mentem erga te meam atq; animum perspicere facile possis. Te verò etiam atque etiam hortor, eiusmodi uocibus hominum vel inuidientium nostræ coniunctioni, vel certè maluolorum aures tuas ne præbeas. Quemadmodum & ipsi etiam fecimus, facturiq; sumus ad ea, quæ de te ad me præter tuam dignitatem & allata adhuc quidem sunt, & fortasse afferentur. Neq; enim de tuis summis præstantissimisq; virtutibus ullorum hominum artibus tantulam quidem partem detractum iri patiar. Reliquum est, ut Goro ipsi meis te uerbis alloquenti, omnem fidem habeas. Vale. Datis VI. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio. 22

PROFICISCENTI ad Heluetios Goro, ut meum Internuncium apud illos ageret, mandauit pro mea in rem istam pub. charitate, ut omnem suæ profectionis causam tibi de uia communicaret. Cui tu fidem habebis nõ secus ac nobis ipsis: quæq; ex ijs, quæ ab ipsa intelliges, erunt reticenda, nemini patefacies. Dat. VI. Cal. Nouemb. Anno I. Roma.

Heluetijs. 23

MITTO ad vos Gorum familiarem meum, hominem mihi uehementer probatum: ut is meum Internuncium apud vos agat. Quare vos eius uerbis tantum fidci habebitis, quantum

tum nobismet ipsis haberetis, si vos præsentibus alloqueremur. Datis VI. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Raimūdo Cardonæ proregi Neapolis. 24

CVM id meum consilium semper fuerit, ut inter Maximilianum Romanorū Imperatorem designatū, & Leonardum Lauredanum Venetorum Principem, discordiæ, quæ quidem uterque diutius, quàm opus fuerat, exercuit, federe inuito cõponerentur, ut bella cædesq; in Italia desinerent, pax atq; tranquillitas existret: idemq; optare prudentissimum Regem tuum sepe numero intellexerim: gratissimus mihi atq; iucundissimus is profectò nuncius fuit, quem nuper accepi, Venetos scilicet ad inuendam cum Maximiliano pacem animum induxisse, nobisq; arbitris omnem discordiarum suarū causam totiusq; rei summā uelle permittere. Ab hoc enim fonte, confido plurima esse atq; maxima Christianæ Reipub. cõmoda, ex quibus haurire omnes homines possint, prope diem emanatura. Hanc eorum uoluntatem cum certam propemodum exploratamq; habeam, neq; dubitem, quin illi ea, quæ nunciatur, omnia ut uolumus sint cõfecturi: etiam atq; etiam te hortor, ut magis in ea sententia Veneti confirmentur, ab armis atque in Venetos impressiõibus abstineas tantisper, dum syngrapha, quæ mihi eius rei potestas permittatur, ipsi conficiant. Est autem prudentiæ tuæ, paucorum dierum moram tanti non aestimare, ut eam ob causam ab utrisq; nostrum diu optate, communiq; consilio susceptæ, & toti rei Christianæ maxime profuturæ pacis, atq; federis cõfectio impediatur. Quæ quidem mora ne longior sit, quàm necessitas postulat, Petro Bienenæ, meo apud Venetos Internuncio mando, det operam, ut trium aut quatuor dierum spacio, post has sibi redditas

litteras ea, quam dico, à Senatu Veneto syngrapha conficiatur: teq; illico tota de re certiore faciat. Tu verò ea intellecta, Caesarios tuosq; milites vsquequaq; continebis, dum pax ipsa foedusq; sanciat. Summa hæc est, vt maximi momenti atq; ponderis rem vnus quatruidi preestolatione hortatu meo iuues. Quod te facturum pro tua prudentia, humanitate, lenitate pkare confido. Datis quarto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ episcopo. 25

QVONIAM Matthæus Cardinalis Gurcensis ad Urbem atq; ad nos propediem est venturus, volo vt si isthac iter faciat, omni eum honoris & liberalitatis genere excipias: itaq; tractes, vt se mihi esse charissimum intelligat. Ea in re omnes diligentie tue numeros te implere sanè peruehim. Dat. quarto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Mediolanensium
Duci. 26

REVERTITVR ad te meo iussu Hieronymus Moronus Interpers tuus, cuius singularè erga te fidem & diligentiam omnibus ijs in rebus, quas mecum egit, perspicere mihi visus sum: eaq; ipsum de causa, vti probè & spectata virtute hominem, fècile amo. Is tametsi recusaret Roma, te non mandante velle discedere, ostenderetq; mihi habere se abs te plures causas apud nos cõmorandi, coactus tamè est à me itineri sese dare. Putaui enim, eum in tractandis apud Heluetios rebus tuis magno tibi vsui futurum. Qui cum multa ad tuum commodum dignitatemq; spectantia sum loquutus: eaq; collegi, quæ horum temporum conditio poscere maxime videbatur. Ea ipsa, tum quo studio teneat, vt tibi omnia prosperè atque feliciter eueniant, ab ipso cognosces: qui quidem

quidè nostræ erga te volūtatis locupletissimus esse testis potest. Dat. quarto Cal. Nouem. Anno primo. Roma.

Magistratui Placētie, & Paulo Sumõtio. 27

MANDO vobis, + aqua & igni interdicatis, ne quis ex ea pecunia, quæ ratione decimæ à sacerdotibus, qui in Regno Mediolanensi sunt, exigitur, quicquam capere, habereq; apud sese audeat, præter eum, quem vos eius rei curatorem esse iusseritis: cuius eligendi vobis vnus facultas est. Volo enim, vt is tantummodo, qui à vobis erit lectus, eam pecuniã administret. Dat. quarto Cal. Nouemb. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ proregi Neapolis. 28

POST eas, quas ad te proximis diebus dedi litteras, qui bus te certiore faciebam, Venetorum Remp. discordiarum suarum cum Maximiliano Romanorum Imperatore designato, causas omnes nobis arbitris velle permittere: itaque te hortabar abstinere eos, qui in eorum Imperio essent, armis laceffere tantisper, dum syngrapha eius rei per Senatum Venetum conficeretur: eam syngrapham, quemadmodum volebamus, confectam Veneti nobis miserunt. Quamobrem quo maiore possum studio, etiam atque etiam abs te pcto, statuas arma esse reprimenda, Caesarisq; milites atque tuos ab omni offensionum cõtra Venetos genere cõtinedos, dum res negotiumq; per nos transigatur. Ita enim & nos Venetis recepimus te facturum: & te, cui quidem Ferdinãdi Regis tui mens atq; animus perspectus est & cognitus, maxime decet facere, nitiq; vt nihil eorum, quæ ad pacem conficiendam opportuna sint, prætermittatur. Ea de re plura cõ Bercenno procuratore tuo sum loquutus. Is ad te omnia

perferbet. Dat. III. Non. Nouemb. M. D. XIII. Roma.

Francisco Mariæ, Urbinatium Duci. 29
CERTIOR factus, eos numos, qui Urbini percutiuntur, probos esse, volo, ut tibi es, argentum, aurum flare, ferire, quem admodum consuevit, et numos cudere liceat: neq; ea tibi obsint, quæ nostris edictis numarijs nuper propositis continentur. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci. 30
ETSI pro animi tui consuetudine tuaq; propensa in omnem iustitiam voluntate, certum exploratumq; habeam, omnes tuæ dittonis populos, ipsorumq; incolumitatē tibi magnæ curæ esse: tamē quoniā Sauonē oppidum municipesq; illos, vel quia cum eorum plurimis magnus mihi usus intercessit, vel quod ij omnes vetere instituto ciuitatem Florentinam sunt adepti, mirum in modum diligo: non solum te hortor, sed etiam valde rogo, Sauonenſium fortunas municipiumq; ipsam et ciues omnes habeas etiam meo nomine chariores: eosq; ita tractes, ut intelligant meam apud te commēdationem magno illis vsui fuisse. Erit id mihi tā gratū, quān quod gratissimū. Dat. Non. Nouēb. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmæ. 31

QUONIAM mihi satis constat, Castrum nouū, quod est in Parmensi diœcesi, ad Hippolytum Atesinum Cardinalem iure spectare: mando tibi, ut id oppidum cum iuribus eius omnibus, Cardinali ipsi, vel eius procuratoribus des, tradas sine vlla mora. Quem enim utpote Reip. perutilem, atque in ea administranda maxime idoneum virum præstantemq; hominē vnice diligo, impediri ei sua iura minime omnium volo. Itaq; dabis operam, ut is ad integram eius

ius oppidi possessionem confestim admittatur. Dat. Non. Nouem. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcensi. 32

CVM certior factus sim, te ad Urbem atq; ad nos aduertare, qui quidem mihi nuncius sanè gratissimus fuit, statutumq; mihi sit relaxandi animi causa, hodie Roma discedere: ne propterea tuum aduentum differas, si fortasse Romæ nobis absentius esse non appetis, scire te volo, per paucos me dies absuturum. Quin etiam cum appropinquare tuum aduentū intellexero, dabo operam, ut nos tan reuersos offendas, ut te alloqui, et quamprimum videre possimus. Dat. Non. Nouemb. Anno primo. Roma.

Municipio Norfino. 33

ALLATVM ad nos est, exules Casianos, qui eius oppidi arcem magna cum mea indignitate vi atq; armis expugnauerūt, confidere se à vobis auxilium ad se defendendos, si à nostris militibus oppugnabuntur, impetraturos. Quāobrem mando vobis ea lege, quæ de maiestate est, et decem millium numorū aureorum fisco inferendorum multæ, ne illis vlla in re auxilium præbeatis: necue quicquam aggredi et tentare audeatis, quod eis exulibus vsui et adiumento esse possit. Dat. octauo Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Fabrizio & Marco Antonio Colūnæ. 34

QUONIAM exulum Casianorū audaciam, qua superioribus diebus in eius oppidi arce inuadenda capiendaq; sunt vsi, ægrè, ut debui, molestq; tuli, atq; ad arcem recuperandam studium et diligentiam adhibui: magnopere à vobis peto, ne eis exulibus quicquam opis ad se defendēdos subministrētis. Quod tametsi existimē vos, pro vestra in nos

pietate per vos ipsos esse facturos, volui tamen ea de re literas ad vos dare, ut magis etiam de mea voluntate certiores fieretis, cum id à me intellexissetis. Dat. octavo Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Francisco Hernando Aualo, Marchioni
Aterni. 35

IULIANVM Rodolphum familiarcm tuum, probū virum, & spectatā virtute hominē, multos iam annos bene cognitum, valde sanè amo. Is quoniam nobis in primis idoneus visus est, qui Iuliani Medicis fratris mei rerum domesticarum curam administrationemq; susciperet, ipsum ei rei præfeci: speroq; fratri meo magno vsui eius virtutē & probitatem fore. Quod te meis literis scire volui, cum ut intelgeres, existimare me tibi nos non ingratum facere, qui familiaris tui opera nostris in rebus utamur: tum ut certior fieres, nobis illum tua causa etiā chariorē fore. Datis VIII. Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni
Mantuæ. 36

ALOISIO Crepello Mantuano, cuius filio familiarissimè vtor, à certis hominibus in tua diocesi quædam pecuniæ summa debetur: quam nisi te adiuvante recuperarit, arbitratur se in perditis & desperatis habiturum. Pergratum igitur mihi feceris, si dederis operam, ut Crepellus ad suum quamcelserrimè perueniat: & cum ipsum, tum Franciscum eius filium omnibus in rebus tueberis. Probos homines, & gratos, & tua fide dignos cliētelaq; cognosces. Dat. quarto Id. Nouemb. Anno primo.

de Centumcellis.

PE-

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM LEONIS DECIMI
PONT. MAX. NOMINE
scriptarum,
LIBER SEXTVS.

Alphonso Ferrariensium Duci. 1

VANQVAM iniquum sanè fuerit ab huius Reipub. Vicario eos homines, qui in eiusdem Reip. Imperio essent, capi, captosq; in custodia diu haberi: potuerimq; ipse Franciscum et Pasotum Fantuos, cuius Bononienses captos à tuis, custodiaeque traditos, reposcere abs te iuris & iustitiæ via, petere; ut eos in libertatem sine vlla mercede restitueres: volui tamen & pro nostra veteri necessitudine, & pro mea recenti charitate, qua te Pontifex Max. amplector, amantissimi hominis officio uti, hortariq; te id ut faceres: ad teq; non vnas literas ea de re dedi, sperans te ad id, quod æquitas ipsa postulabat, facile nobis hortantibus descensurum. Quæ res cum aliter, ac sperabam, ceciderit: teq; Pasotum quidem magna accepta pecunia missum fecisse, Franciscum vero in custodia, & quidem dura etiamnum habere intellexerim, deq; tua in illum asperitate nihil omnino remississe: æquius certè erat, & huius Imperij Maiestati cōuenientius, nihil nos te amplius per literas hortari: ne totiens eiusdem Imperij dignitas autoritasq; nostra, nullius esse apud te ponderis momentiq; videretur. Quod quidem statuerā facere, atq; ut scis, iam planè faciebam. Veruntamen precibus tandem & lachrymis Francisci necessariorum permotus, idem

hh 5

illud etiam nunc scribo: abs teq; vno verbo peto, vt pro tui Magistratus officio, proq; ea, quam nobis obseruantia debet, Franciscum iam tandem patriæ restituas & suis: neque patiaris eius hominis libertatem, quam tucri potius & defendere debuisses, aut impediri abs te, aut vlllo precio emi. Id si feceris, iustitiam, pietatem, dignitatem meam tibi esse curæ non dubitabo: si non feceris, & tu meam de te opinionem maximè fallas, & ego de me deq; tota re tuam. Datis XII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Lucretiæ Ferrariensium Duci. 2

NON vnis literis Alphonso viro tuo, Fantutios fratres, ciues Bononienses, honestos viros, nostros homines commendauimus, vt quidem adhuc videmur, frustra. Nam cum is eos captos à suis in custodia iam per annum haberet, ego autem illum sæpius hortatus sim, Fantutios liberaret, ne vel in viros egregios, qui nihil vnquam in sese deliquerint, agere inhumaniter, vel Ecclesiasticam libertatem comminere, demum vt aliquid etiã nobis potentibus tribuere videretur: alterum quidem eorum, qui se magna pecunia redemit, patriæ atq; suis restituit: alteri autem neque de carceris incommodo, neq; de pecuniæ summa, quam ei ab initio condixerat, adhuc planè quicquam remisit. Itaq; vt verum fatear, egrè molesteq; ferens, parum apud illum pietatem, iustitiam, Reip. dignitatem, parum etiam nostras literas valuisse, statueram nihil ei amplius ea de re scribere: indignum existimans me, qui illum & veteris benevolentie et recentis Magistratus nomine multum sanè amo, in re præsertim tam honesta tamq; plena egregiæ laudabilisq; pietatis, totiens ab ipso frustra quicquam sineq; fructu petiisse.

Sed

Sed vicit flexitq; me necessariorum Francisci perpetua obsecratio: aiunt enim ita illum aduersa valetudine laborare, vt si paulo modo vltius in custodia teneatur, spiritus illum & vita sit relictura. Itaq; nos orant, ne illum miserū atq; se nostra, hoc est omni spe destitutos relinquamus. Quare id, quod sæpius à viro tuo petij, idem nunc etiam ab eodem per lucras peto, vt & illorum obtestationibus atq; lachrymis, & rei æquitati, honestati, pietati, ipsi deniq; humanitati, qua induimur, satisfaciam, Franciscum Fantutium scilicet sine redemptione vt missum faciat: satisq; habeat eam, quam à fratre pecuniam accepit. Volui autem te etiam hortari & monere (quæ cum scemina sis, tangi te pietate misericordiæque duci verisimilius est) ut apud uirum ea in re iustitia, measq; partes amplectare atq; suscipias: eiq; persuadeas, nostris hortationibus morè gerere aliquando tandem in animum inducat suum, veliq; hominem se esse meminisse. Itaq; in homines durius, quam ipsa humanitas postulat, ne agat. Deniq; cum Reipub. Vicarium sustineat, sciat indignum atq; iniuquum sibi esse, eiusdem Reip. homines capere, captosq; in custodia tamdiu habere ipsa Reipub. Pontificeq; Max. ut eos missos faciat, postulante. Nam quoniã supra mulierum captum te & prudentem, & plurimis maximisq; uirtutibus orn. atam omnes homines prædicant, non dubito, quin à viro tuo sis, quæcunq; uoles, impetratura, à quo te amari ijs de causis uehementer existimo. Itaq; hanc tibi rem meo nomine remitto, utpote qua huiusmodi causæ apud uirum Internuncius esse aptior atq; coniunctior nullus potest: teq; ingenijq; tui bonit. atq; qua excellis, ea cura oner. atam magnopere uolo. Id si feceris, quod te facturam pro tuo mirifico in nos cultu pietateq; confido, & mihi rem gra.

tiſſimam, teq; ac virtute tua dignam facies, & virum ipſum tuum magna calumnia liberabis. Ero etiam ipſe tuis in rebus huius officij nõ inmemor, diligentiamq; aliquando tuã faciã. Dat. XII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. 3

INTELLEXI, Gulielmũ Marchionẽ Montisferrati abſ te accerſitum, Mediolani propediem futurum, vt de veſtris rebus alloqui hominem poſſis. Fuit is mihi nunciuſ fanẽ gratiſſimus. Qui enim et te verẽ paterna charitate ſum complexus, & illum propter eius plurima in nos, dum Cardinalem gerebamus, officia, atque in Romanos Pontifices perpetuam obſeruantiam, in meam fidem tutelamq; recepi: maximẽ opto, vt ea per vos ſiant, quibus arcto inter vos planeq; duraturo amoris & beneuolentiæ ſcødere denũcia mini. Quod tamen ipſum etiam pro ea voluntate, qua in omnes Chriſtianos Principes ſumus, quos quidem eſſe cupio inter ſe quã coniuñtiſſimos, eſt nobis, vt debuit iucundiſſimum. Eo autem ad te ſcribere ſum aggreſſus, vt te hortarer, quo maior ipſe eſt, quoq; tua eſt & fortuna & dignitas excelsiore loco, longeq; illuſtriorẽ poſita, eo velles Gulielmum ad te venientem amantiùs liberaliùsq; ſuſcipere, atq; omni beneuolentiæ oſtentione ita tractare, vt ſe tibi plurimum debere fateatur. Id & ad tuæ ditionis ſecuritatem propter vicinitatẽ locorum, & ad nominis dignitatem propter illius ſplendorem expectationemq; hominum, erit aptiſſimum, mihi verò tam gratum, vt in me ipſum magnum aliquod egregiumq; beneficiũ te contuliſſe ſim exiſtimaturus. Dat. XII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo

Gulielmo Marchioni Montisferrati. 4

PER fanẽ gratum mihi fuit id, quod proximẽ intellexi, te Maximiliani Mariæ Inſubrũ Ducis hortatu ad illum breui acceſſurum: vt is de veſtris rebus te alloqui, ac tecum, quæ ex vſu vtriuſq; veſtrum ſint, commodẽ conſtituere poſſit. Nam qui propter plurima tua in me Cardinalẽ familiamq; meam officia, & in Romanos Pontifices egregiam voluntatem magnopere te amo, valde cupio, vt ea per vos ſtatuatur, quibus ſumma inter vos beneuolentiã perpetuaq; coniuñtio ſit futura. Quod quidẽ pro Ducis natura, optimiſq; moribus ſore conſido: vtq; fieret, quod ad illum attinet, cum per literas ſum hortatus. Abſ te autem etiam atq; etiam peto: primum vt, ſi te itineri nondum dediſti, pergã Maximiliano ea in re morem gerere, libentiſſimoq; animo te ad illam quamprimũ conferã: deinde vt deſ operam cum illò veneris, vt is te non minus voluntate animi tui, quã locorum vicinitate, ſibi eſſe cõiuñctum cognoſcere atq; profiteri poſſit. Id erit mihi pro ea, quam votis omnibus ſemper concupiui, Chriſtianorum Principum vnanimi voluntate conſtituendã, iucundiſſimũ. Dat. XII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magiſtratui. 5

DEMONSTRATVM mihi eſt, Ioannẽ Petrum Gonzagam Numolario Comitem, rebelles meos Regienſes homines ſuam in oppidum recepiffe. Id ſi ita eſſe cõpereris, meas ad illum literas, quas vnã cum hiſ literis accepiffi, quamprimum mitte. Earum exemplum haſ in literas conieci, vt tuas apud illum poſtulationes ad earum ſenſum accommodare atq; aptare poſſes. Summa eſt, cures omni diligẽtia, deſq;

operã, vt eos habeas, & quemadmodũ meriti sunt, multet ac cupias. Dat. VIII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuuo-
Iariæ Comiti.

EX literis optimorum virorum intellexi, id quod sanè credere pro mea in te vetere beneuolentiã, vix egregè potui, te meis rebellibus Regiensibus tuo in municipio receptũ ac perfugium dedisse. Id si ita est, te non solum moneo atque hortor, sed tibi etiam precipio ac mando, vt quotquot ex illis tuis in locis habes, eos omnes Regij Magistratui tradas: qui autem posthac ad te venerint, eos ne recipias, sed expellas, ne conqueri de te meritò & magna cum causa possimus. Dat. VIII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo. 7

DEDERVNT ad nos literas ij, qui publicè bonas arteis isto in oppido profitentur, mores atq; cõsuetudines illo in ludo constitutas, magna ex parte remitti & negligi sic, vt neq; horæ profitendi, neq; cõuentus differentiũ, neq; Magistrorum immunitates, atq; comitia haberi solita custodiantur. Eam ego rem, vt debui, agrè molesteq; tuli, qui ludum istum esse quàm ornatisimum cupio. Mando igitur tibi, vt omnibus professoribus imperes, vt leges atque consuetudines vsquequaque tueantur, nihilq; prætermittant eorum, quæ tum fieri assolent, tum discipulorum vtilitatem atque commoda continent. Qui non fecerit, ei salarium auferri, et in ærariũ inferri iubeto. Dat. VIII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi. 8

CERTIOR factus, Bentiuolos fratres, suarum rerum recuperatione

recuperatione iuxta literarum sententiam, quas ad Altobel lum Polæ Episcopum Bononiæ Magistratum dedimus, asséquutos nondum fuisse: te & moneo & hortor, des operam, incumbasq; in eam rem, vt omni ex parte ea recuperatio meis ex literis conficiatur, neq; vltèrius à quopiam illo nomine differatur. Quam sententiã voluntatenq; meã XL. vi ris Bononiensibus denunciabis, eosq; meis verbis admonebis, si mihi rem gratissimã facere volent, cuiusmodi cõsuetudinem ne impediãt. Dat. VIII. Cal. Decemb. Anno I. Roma.

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis. 9

EX literarũ Octauiani Genuensium Ducis, illiusq; oppidi Decurionum ad nos exemplo, quo in loco eius ciuitatis res sint, propter illorum audaciam, qui perturbare eam ar- mis, collectisq; exercitibus omnia permiscere aggrediuntur, facile perspicias. Ea res cum nihilo sanè minus Ferdinandi Regis tui tuamq; dignitatem, quorũ auspicijs is, qui nunc viget, eius vrbis status magna cum omnium ciuium voluptate fuerat constitutus, quàm nostram ipsorum, qui municipium illud in fidem & clientelã recepimus, diuinuere labefactareq; videatur: hanc mihi operam sumpsi, vt curare, vt eorum te nihil lateat. Quæ cum erunt abs te intellecta & cognita, tui consilij erit, perferre ne ac perpeti velis tantam indignitatẽ, vt paucis Gallie Cisalpinæ rebus reliquis, quæ turbari fortasse poterant, planè iam constitutis, teq; propè vno in Italia paratissimum exercitum habente, cæteris aut superatis, aut communi sententiã bellum tecum administrantibus: tamen sint, qui urbem Genuam in tuam nostramq; fidem receptã oppugnare audeant sub oppidi propè iam manibus, atque ipsas ad portas positis castris. Equidem, quod

ad me attinet, eos, unde illa, de qua loquor, armatorum hominum manus ad quietem eius oppidi auertendam comparari audiebatur, propterea quod cum rerum motum totius Italiae res turbandi & permiscendi, ac bellum maximum excitandi, nouisq; res moliendi afferre initium existimabam, non uis uel literis, uel certis missis hominibus monui, ab incepto desisteret, praesentemq; eius urbis statum meae fidei commissum & traditum, ne vexarent: existimans, ipsos hortatu meo facile quieturos, praesertim cum scirent in eo non minus Ferdinandi Regis, quam meum nomen dignitatemq; conuelli & conteri. Triremes etiam meas eam ad urbem tuendam misit. Nunc uero cum neq; nostrae neq; Regis tui, dignitatis, maiestatis, nominis uel ab ipsis ratio habeatur, aequum est te, qui exercitui lectissimo atque fortissimo praees, eiusdem cum Regis, tum nostras, tuas deniq; ipsius partes suscipere: omnesq; nos, teq; in primis ab iniuria tam insigni praeteferre vindicaturum, ne te nominisq; tui amplitudinem, partemq; iam gloriam contemnendam quispiam posthac ducat. Quis enim tuae se, Regisq; tui fidei creditum, tutum securumq; existimabit, si Genuae statum tuis armis constitutum, in Regis tui fidem receptum uiderit uel peruertere, uel labefactari? Quamobrem incumbe in eam cogitationem, sensusq; tuos omneis atq; animu excita, ut oppidum egregium, cuius oppidi otium caeteris Italiae oppidis quieti, bellum tumultui esse maxime potest, ab imminente hostium periculo tua diligentia, consilio, autoritate, armis etiam, si necesse erit (quae quidem arma hoc tempore tibi praecipue parat) tuis deniq; opibus eripiat. Quod unum & Regi tuo sempiternam gloriam pariet, & mihi tan erit gratum, ut me tibi ea de causa plurimum debere sim existimaturus: tibi certe ipsi nomi-

niq;

niq; tuo magnum sane splendorem, magnam auctoritatem afferet. Dat. VII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Episcopo Ceruiae, Cefenae Magistratui. 10

MANDO tibi, ut apud te meo nomine adserues numos aureos mille, quos habes reliquos ex rationibus Saluatoris, qui nuper mortem obiit, cum uectigalia Flaminiae administraret. Quarto Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Francisco Mariae Urbinatium Duci. 11

VALDE mihi ea omnia probantur, quae ad Fani Fortunae municipium quietem spectantia, per tuos ad me homines perferre uoluiti, cum in persoluedo salario Bernardo Cardulo, qui procuratorem meum eo in oppido proxime gessit, tum in restituendis Francisco Alexandro Cefennati ijs, quae ei ratione spoliatorum debentur. Quare uolumus ut sic fiat, quem admodum ipse consulit: scilicet ut Cardulo nihil persoluatur ultra id, quod tu ei curari iussisti: Alexandro autem quae debentur, restituendi ea ratio adhibeatur, quae tibi esse comodiore ad otium eius oppidi uidebitur: mando etiam Episcopo Polycastrensi Fani Fortunae Magistratui, ut ex tua sententia utramq; rem administret. Dat. tertio Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Heluetijs, qui apud Genuam sunt. 12

NON sane quini pro Rep. lesa spectatq; maiestate, non permolestè ferre, vos, qui eiusmodi Reip. libertatis propugnatores acerrimi nouissimis his temporibus semper fuistis, atq; ab ea magno in honore habiti praecleara ipsius erga uos atq; illustria beneuolentiae, amoris necessitudinisq; signa monumentaq; accepistis, ad praesentem Genuae statum, & Octavianum, eius ciuium Ducis, quietem conturbandam collecto exer-

ii

citū armatosq; accessisse: cum multo antea intellexissetis & meis missis ad vos ea de re Internuncijs, ipsum Ducem fratremq; eius Federicum Archiepiscopum Salernitanorum in meam fidem fuisse receptos. Quamobrem Fabricium familiarem meum magnis itineribus ad vos his cum literis mitto: ut is vobis ea, quæ mihi æqua & iusta magnopere visa sunt super ea re, nūciat meis verbis, cui fidē habebitis. Summa omnium est: ut sine vlla mora & à Genua exercitū abducatis, & nihil agri Ligurū vastatum, nihil villarum incensum relinquatis. Id si feceritis, de meā in vos benevolentia nihil remittam: quam omni à me quidem officiorum cultam genere, quoad ipsi volueritis, conservabo: Datis prid. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Pontis Curui Magistratibus. 13

SCRIBITVR ad nos vestrorum hominum magnam manum ad arcem Guillelmam incursiones fecisse, perq; eius oppidi agrum depopulabundam prædabundamq; fuisse vastatam. Id quā alicui sit à meā, cum in omnes homines, qui nostro in Imperio sunt, tum vel maximè in Franciscum Mariam Vrbinatium Ducē nostrarum copiarū Imperatorē volūtate, ipsi per vos scire cogitareq; debeatis: neq; quæ iniquissima sunt, grauissimasq; animaduersiones merētur, tam audacter tamq; temerè admittere. Quare vobis ea lege, quæ de Maiestate est, præcipio & mando primum quidem, ut ab omni non modò incurfione & præda direptioneue eius municipij atq; omnino agri, sed etiam tum à rerum arcis Guillelmæ, tum ab hominū quantulacunq; lesione offensioneq; prorsus abstineatis: deinde etiam si reliquorū ei municipio vicinorū hominū vllæ manus aut in idē oppidū, aut in reliqua eius Ducis oppida incurfiones facere volent, quantū in vestris

vestris opibus erit positū, ea vniuersa omni ab iniuria tuca-
mini, eisq; auxilium, quo se defendere & tueri possint, diligentissimè antistissimeq; subministratis, in quo ipso ne studia officiaq; vestra vlla ex parte, à nobis desiderentur, ut curam adhibeatis eadem lege committenda vos moneo. Dat. tertio Id. Decemb. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi. 14

PETO abs te, & quidē valde peto, ut quoniā Baldassarē Mediolanensi municipe tuo viro & probo & pereleganti multos iam annos familiarissimè vtor, des operā, ut is inter illos admittatur, qui idonei sunt, ut ad Magistratus Bononienses gerendos recipiantur. Dat. Idib, Decemb. Anno primo. Roma.

Guilielmo Marchioni Montisferrati. 15

ET amauius te antea dum Cardinalem gerebamus, omni tempore: amari enim nos, familiamq; nostrā à te sciebamus: & nunc quidem, cum mihi nihil merito Pontificatū Maximum contulerit DEVS, paternā te benevolentia atq; intimo amoris & charitatis in me sinu complector atq; cōtineo. Est enim mihi exploratissima tua tuorumq; maiorū in Romanos Pont. obseruantia & fides: quæ te mihi præter eam, qua me prosequeris, pietatem commendatissimum faciunt. Itaq; sic velim existimes, te tuosq; omnes, uxorem, liberos, fratrem mihi magnæ curæ esse. Idq; ut omnes homines intelligant, nos si erit opus, operā & studium libentissimè posituos. Porro quæcūq; ad tuā incolumitatē, quæcūq; ad ditionis tuæ tuorumq; populorum & tuarum rerū omnium conseruationem pertinebunt, in ijs tibi nunquam deero: neq; te, uti de hoc Imperio deq; me optimè meritū, & in meā initio Pontificatus fidem tutelamq; animo libentissi-

mo receptum, sed à quoquam, quoad potero, patiar. Dat. XI. Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi. 16

INTELLEXI te Petro Cardinali Anconitano fructus Ecclesiæ Gaditanæ retineri mandauisse. Quæ mihi res & pro meo in illum fraterno amore, & pro eius in re Romanam plurimis maximisq; promeritis nõ parua sanè molestiam attulit: præsertim cum perspectissimū mihi sit, eum tui studiosum semper fuisse, tuasq; res, dignitatem, gloriam, & v. bus omnibus antetulisse. Quare te hortor, neq; hortor solum, sed etiam peto abs te diligentissimè, velis Ecclesiæ Gaditanæ prouentus Cardinalis procuratoribus remittere: quod erit mihi tam gratum, quam quod gratissimum. Ceterum polliceor tibi, in meq; recipio, reliquis in rebus, quas cum eo tractas, quemadmodum voles ipse, sic planè fore. Dat. IX. Cal. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Internuncio Hispaniensi Episcopo
Consentino. 17

EXEMPLVM literarum, quas Ferdinando Regi scribimus, postulâtes vt is Ecclesiæ Gaditanæ fructus interdictos à se, Cardinalis Anconitani procuratoribus remittat; habuisti cum his literis. Mando autem tibi, vt apud eum agas, cures, curare, vt res quemadmodum volumus, conficiatur: in quo nihil prætermittes, si mihi rem gratissimam voles facere, neq; diligentia, neq; studij, neque planè laboris. Est enim mihi permolestum, Cardinali de Rep. deq; nobis optimè merito, in colligendis Ecclesiæ suæ fructibus negocium fieri. Nam quod ad eas res attinet, quibus tu de rebus ad me scripsisti, certiozem facere Regem poteris, me

curatu-

curaturum, vt quemadmodum ipse postulat, sic aptentur. Dat. nono Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Federico Archiepiscopo Salernitanorū. 18

IVSTITISSIMIS me causis impellentibus mando tibi vt quem habes sacrorum tuorum in Ecclesia Salernitana Vicarium, cum quamprimum amoueas ab administratione illa & loco, teq; id meo iussu facere neq; ipsi, neq; cuiquam patefacias. Dat. quinto Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magistratui Polæ Episcopo. 19

MANDO tibi, vt ex ijs ducētis peditibus, qui sub Rainaldo Gazo prætorij Præfecto istic merent, L milites eximas: quorum stipendium in alios milites tot numero, quot tibi, & XL viris satis esse videbuntur, per vos deligendos transferatur: quibus militibus ea mandetur cura, isq; præficiatur, quam curam esse ex vsu istius vrbis, quemq; Præfectum ei rei fore idoneum iudicabitis: ita sanè, vt posthac Rainaldus CL milites tantummodo habeat, quibus imperet: illi autem, qui per vos deligentur, tibi & XL viris obediant præstoq; sint suo cū Duce. Dat. III. Cal. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Duci Genuensium. 20

VENIUNT ad Urbem atq; ad nos è Gallia Trāsalpina sacerdotes aliquot honore & dignitate præditi, tollendi schismatis causâ, seq; cum sacro Lateranensi Concilio reliquorum illius Ecclesiæ sacerdotū nomine coniungendū: quibus obuiâ mitto eum, cui has ad te literas dedi, viatorè meū quî cum tutius atq; securius accedere Romā possint. Quare abs te peto, des operā non solum vt ij sine vlllo impedimēto per tuæ ditionis loca iter faciant: sed etiā vt à tuis & amicè

liberaliter excipiantur. Dat. Cal. Ian. M. D. XIII.
Anno primo. Roma.

Petro Bibienſe apud Venetos Internūcio. 21

INTER eos, qui meo ſtipendio aluntur, eſt Auguſtinus Coppus, iſtius Urbis ciuis, vir & multum terrarum peruagatus, & omnis laboris experientiſſimus, tum & induſtrius & elegās, et planè comis, et mihi certè gratus. Is quoniam à patria ſua in exilium miſſus, multoſ iam annos exteris in locis duriter & laborioſe conſecit, cupitq; quā maxime, vt ſibi redire ad lares ſuos liceat, mando tibi, vt Leonardum Lauredanū Principesq; ciuitatis adeas, horteriſq; meis verbis, velint rogatu meo Auguſtinum ab exilio reſtituere: eiſq; perſuadeas, vt exemplo Domini, qui quidē delinquentis pœnitentiam, quam mortem mauult, ea in re pietate potius & miſericordia, quā vindicta vtantur. Quod quidem tametſi pro iſtius in me Reip. voluntate facile me aſſequuturum confido: volo tamen vt eam rem diligenter adminiſtres, oſtendasq; Senatū iſtum mihi planè gratiſſimum facturum, ſi in Auguſtino ad patriam reuocando mitem, ſe liberalemq; præbuerit. Tota autem de re quid egeris, facies me quamprimū tuis literis certioſem. Dat. prid. Non. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori deſignato. 22

ET ſi & animo ſemper agitaui ex eo tempore, cum Pōtifex Max. creatus ſum, vt pro Reip. Chriſtiane ocio cōmuniq; bono te ab armis, ab ardore animi, ab odio exercēdo cū ijs, quos hoſtes tuos appellas, Chriſtianiſ Regibus atq; Principibus, ad pacem atq; amicitiam reuocarē: & poſtea quā Mathæus Cardinalis Curcenſis, Vicarius rerū Italicarum tuus,

tuus, prudens excellensq; vir Romam ſe cōtulit, cum eo ſæpius eadem de re ſum loquutus: tamen quoniā ijs diebus fratres mei E. R. Cardinales nō ſolum ſeparatim, vt cuiq; vſui fuit (quod ſæpe antea fecerant) ſed etiam vnā omnes atq; palam nos ea de re multo diligentius atq; accuratius monuerunt, veriti, ne ſi paulo modo ulterius noſtrorū Principum diſcordiæ inter eos vigiſſent, Chriſtianiã Remp. bellis ciuilibus debilitatam validiſſimi hoſtes noſtri Turcæ adorirentur atq; opprimerent, qui tractare arma, parare exercitus, claſſem conſicere audiebantur: idem nunc quoq; mihi tecum per literas multo accuratiſſimè agendū eſſe, contendendūq; exiſtimauit: præſertim cum & nōnullorū Regū ac principū querelæ acceſſerint literis eorū, & nuncijs ad nos perlatæ, petentiū, ne Chriſtianos populos noſtræ curæ fideiq; creditos, diutius inter ſe concurrere collidiq; ſineremus: & ipſe Italiæ deuaſtatæ propè ac deſolatæ, vocibus et quaſi lachrymis exciter, vt de grege Domini paſſim pereunte ac ſe contereſcente ſolicitus, nihil non curæ in eo continendo conſeruandoq; adhibeam, nihil remittam laboris. Itaq; te et moneo & hortor, & planè etiam atq; etiam rogo per DEI Opt. Maximi nomen, à quo tuo ſanè nomini dignitas omnis Maieſtasq; acceſſit: per ſedem hanc Chriſtianiæ Reip. cuius vnus tuendæ cogitatio ad te maxime omnium atq; iuſtiſſimè pertinet: per tot ſanctorum virorum humata hac in vrbe atq; tellure corpora, qui multos labores, multas arumnas pertulerunt, multum etiam ſanguinis inſtituēdis noſtris ſacris augendisq; profuderunt, vt ad pacem cum tuis hoſtibus incundam animum & cogitationem tuam des, eamq; de ſedibus deq; populis Domini propè expulſam, te quidē certè in proſperam, ne aſpernere: præſertim ſi æquas illam ad te cōditio-

nes afferre perspexeris. Quam certè in sententiam adduci eo facilius debes, quo laudabile illud propositum animi tui, qui cum in primis ad arma prosiluisi, ut libertatè Ecclesiasticam audacia nonnullorū violatam cōminutamq; defenderes, dignitatemq; nostram ab iniuria vendicares, suos iam exitus habet: hostesq; tui DEI munere ac tua incredibili virtute tuorumq; fœderatorum auxilio, positis animis contumacibus, ad huius Reip. cultū et obseruantiam humiles accesserunt. Certè quemadmodum te bello fortissimum atq; inuictum adhuc quidem omni tempore præstitisti, ita optimis consilijs tractabilem dari nunc te, erit nō minus prudentiæ tuæ, quàm illud fuerit fortitudinis. Meminisse etiam debes, cum omnium Christianorum Imperatorem geras, datum te à DEO esse quasi tutorem eius populis, ut non tam tibi cogitandum sit, quos vincere atq; subijcere tuæ ditio- ni possis, quàm ut omnes esse incolumes te procurante conspiciantur. Deinde quo maior ipse excelsiorq; es, eo te decet omnibus hominibus faciliorem commodiorēq; esse, benignitatemq; nō acerbiter naturæ, obliuionē iniuriarum, non vindictā, liberalitatem, non potentiam exercere: neq; tam quærere, quibus artibus latiores Imperij tui fines habeas, quàm quibus virtutibus gloriam tui nominis extendere, hominumq; in te beneuolentiā augere atq; amplificare melius atq; facilius possis. Quamobrē, ut ad illud redeam, quod initio dixi, rogo obtestorq; te, primum quidem, ut animum tuum ad pacem inter omnes Christianos Principes conciliandam applices: deinde ut te ad eas pacis conditiones cum tuis hostibus deducas, quæ si non tales erunt, quales ipse voles maximè, sint tamen eiusmodi, ut qui te summo- pere diligunt, non esse eas abs te reiiciendas putent. Cruen-
tari

p̄ari enim gladios, vastari prouincias, oppida dirui (quæ quidam mala cum bellis semper coniuncta sunt) exerceri denique inter Christianos Principes tam acerbis contentiones, non solum Reip. Christianæ periculosum est, sed ne illis quidem ipsis, qui eas exercent, non triste, non miserum, non fugiendum. Id si ipse per te feceris, planè confido reliqua bella omnia in vniuerso eiusdem Reip. Imperio, omnibus hominibus, tuum vnius præclarū factū respicientibus, facile quietura: quicq; nostris ceruicibus imminēs hostis noster perpetuus Turca, deq; nostris seditionibus incredibilem lætitiā capiens, nos eam ob causam à sese facilius debellatum iri, spem non dubiam alit, vel se intra suos limites continebit, vel nos vnā in redimendis à seruitute Christianis gentibus conspicientes aliquando victores sentiet. Me quidem ipsum, qui te vnice atq; summopere amo, fratrumq; meorum Cardinalium collegium, vel potius Christianam rem vniuersam tibi egregiè atq; in omne tempus deuincies. Dominus autem, ut est in remunerando benefacta hominū largus, quicquid hac in re atq; hoc tempore amore sui, me hortatore tuis hostibus remisseris, tibi nominiq; tuo Augusto, reliquis tuis in rebus postulatisq; decupla mensura atq; centupla sarciet. Datis quinto Cal. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Singulis ijs, qui creandi Imperator-
rem ius habent.

23

EXEMPLVM literarum, quas ad Maximilianū Imper. desig. dedimus, quibus cum ab armis, à bello, à cōtentionibus cum Christianis Principibus exercendis, ad pacis studia cogitationemq; reuocamus, habuisti cum ijs literis. Ex eo curam in ea re nostram, diligentiam, studium, pietatem

deniq; , quant adhibemus, vt eius cæterorumq; Principū a-
nimi pacem ineant, facîle perspicies. Quare cum te pluri-
mis legitimisq; de causis magnæ esse apud illum autoritatis
exploratum habeam, nec dubitem, quin pro tua virtute a-
nimiq; temperantia, proq; officio optimi prudentissimiq;
Principis te quoq; communia Christianorū populorum ma-
la vel presentia, vel etiam impendentia commoueant: pror-
sus vehementer etiam atq; etiam abs te peto, vt meas apud
illum hortationes literis, postulationibus, internuncijs, per
te ipsum deniq; , si fieri poterit, & quantum pateris, iuues.
Planè enim cum in eo, qui tuos conatus adiuuabit DEVS,
tum in tua diligentia, prudentia, autoritate, spem maxi-
mam habeo, fore, vt ab illo sis quæcunque voles impetratu-
rus, tam iusta presertim in re atq; causa: quæ quidem id a-
git, vt Christiani sanguinis, quem exhauriri profundiq; tam
largiter his temporibus perditis atq; miseris vidimus, ali-
quando tandem ratio habeatur, resq; Christiana publica
vel neruos atque vires resumat, proferatq; in dies sese: quod
erat sanè conuenientius, vel ne perpetuis nostris hostibus
ludibrio internecioniq; dedatur. Id si tu quidem fili, mihi a-
nimoq; meo pergrate, quantum in te erit, confeceris, & DEI
causa per te sustinebitur, & me beneficijs tuo deuincies, &
tibi ipse gloriam paries sempiternam. Datis quarto Ca-
lendas Ianuarias, millesimo quingentesimo decimoquarto.
Anno primo. Roma.

Laurentio Episcopo Feltrinorum
Internuncio.

24

EX literarum exemplo, quas & Maximiliano Imper.
designato, & ijs qui Imperatorem creandi ius habent, de-
dimus,

dimus, ea, quæ de pace inter Christianos Principes concilia-
da ad eos scribimus, intelliges, quæ quidem exempla atque
ipse etiam nostræ ad eos literæ tibi reddite sunt cum his li-
teris. Volo autem primum quidem, vt eas literas ijs, ad quos
data sunt, quamprimum quamq; diligenter cures reddenda-
das & perferendas: deinde, vt quantum in te erit, omni stu-
dio, diligentia, labore, omnibus animi tui sensibus, rem con-
siliūq; nostrum apud eos singulos iuues, nihilq; omnino
pretermittas, quod ad persuadendam Imperatori concor-
diam & pacem esse vsui & adiumento possit: nullaq; te in
re existimes æquè gratum nobis facere posse, quàm si hac in
re id, quod volumus, confeceris. Datis quarto Cal. Ian.
M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ.

25

SCRIPSIMVS & Maximiliano Romanorum Im-
per. designato, & Ferdinando Hispaniarū Regi, & Henri-
co Regi Britanniæ diligentissimè: qui quidem Reges nonul-
lis cum Regibus & Principibus Christianis bellum gerunt:
eosq; pro nostri muneris officio ac propensa in rem Chri-
stianā pub. voluntate hortati sumus, vt ab armis inter se exer-
cēdis, quæ sanè diutius, quàm oportebat, tractata vibrataq;
viguerunt, ad pacis aliquando tandē studia cōuerterentur.
Nam præterquā quòd plurimæ semper cum bellis mala ca-
lamitatesq; coniunctæ sunt, id etiam planè timemus, ne con-
tritis Christianæ Reip. per eiusmodi odia cōtentionesq; ner-
uis atq; lacertis, totoq; corpore debilitato, validissimī hostes
nostri perpetui, Turcæ nos adorianur, atq; opprināt: qui
Ducem audacissimum Selynum regem nacti, tractare ar-
ma, parare exercitus, classem conficere dicuntur, vt nos

disfidentibus labefactatosq; pessudent, seq; nostris cervicibus imponant. Ad hæc accesserunt perpetua fratrum meorum E. R. Cardinalium, idem prope verentium & respicientium iam ab initio nostri Pontificatus agi coeptæ postulatio nes: qui sanè diligenter non solum secreto aut separatim, sed etiã publicè atq; frequentes sæpenumero nos admonuerunt, curarem, ne ulterius Christiani inter se populi concurrerent. Certi etiam Reges atq; Principes per literas ac per Internuncios, ut eam curam cogitationemq; susciperem, pacemq; inter disidentes conficerem, multis me precibus rogauerunt: quos quidem commune periculum sollicitat: quiq; magnopere, ne hostibus nostris lætitiæ simus atq; ludibrio, pertimescunt. Quas ob res omnes cum ad eos Reges, quos supra cõmemoravi, diligenter scriptas literas dederim: te etiã & monere & hortari volui, vt eisdem Regibus ipse quoque in eam sententiã scriberes, hominesq; tuos mitteres, qui eos ad pacis studia cogitanda suscipiendaq; hortarētur. Quod tu quidem certè facere eo diligentius debebis, quo periculo es proximior, teq; ipsi Turcæ his temporibus primum omnium ex Christianis Principibus delegerunt, in quem inuaderent, quemq; debilitare ac proterere conarentur. Id vt facias, non solum quia tua interest, sed etiam quia omnium, & quod maxime in eo rei Christianæ dignitas Maiestasq; defenditur, abs te etiam atq; etiam peto. Datis tertio Cal. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Thomæ episcopo Feltrinorū internūcio. 26

REVERTITVR isthuc ad Maximilianū Imperat. designatū Antonius Cominatus, mihi multis de causis valde charus: qui cum multa & tecum communicanda, & Maximiliano significanda sum loquutus. Quibus in omnibus
ei si-

ei fidem habebis: quæq; illi mandata dedimus, ea tua prudentia & diligentia reddes faciliora. Quin etiam vnã cum ipso, si tibi opus esse videbitur, ad Imperatorem te confres: resq; cõmuni consilio nostras administrabis. Datis VII. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 27

CVM intelligeremus Antonium Cominatum, quem ad nos miserat, abs te accersitū redire ad te, sciremusq; cum abs te amari: nos verò ipsi vel propterea quòd abs te diligitur, uel propter eius singularem uirtutem, hominẽ diligere mus: multa cum eo cõmunicauimus, quæ conducere ad cõmune vtriusq; nostrum commodum dignitatemq; his temporibus magnopere videbantur. illum igitur audies, nosq; diliges. Datis VII. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Bononia Magistratui. 28

QUONIAM certior factus sum, his diebus eiusmodi motum isthic animorum fuisse, sic ad arma concursum esse, vt mirum propemodum fuerit, plurimorum ciuium cædenti & optimorū virorum interitum non fuisse consequutum: mado tibi, vt cum aliquid excitari audieris inter istos ciues, edicta grauissima constanter atq; intrepidè proponas: operamq; des, vt omnes te homines timeant, auctoritatemq; vereantur tuam, ne tibi quisquam illudere, vel nostræ potius dignitati tuo sub nomine audeat: sed tibi pareant, hoc est nobis, quorū tu munus in isto Magistratu geris. Itaq; volumus, vt omnia agas, cures, prouideas, ne armatorum hominum conuentus à quopiam excitetur. Esti verum esse compere-ris, quod à nonnullis affertur, Antonium Volteium eius, de quo dixi, tumultus atq; motus causam occasioneq; dedisse,

acriter eum reprehendēs, monebīsq; ab armis se abſtineat, ne grauius aliquid in illum decernere vel inuiti cōpellamur. Datis VI. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Volteio Bononiensi. 29

INTELLEXI magna certè cum moleſtia, eius tumultus, qui proximè iſto in municipio excitatus, parùm abſuit, quin maximorum malorum, & plurimorum ciuium cedis initium fuerit, te autorem exitiſſe. Ea res, quo te magis diligo, eo me acrius vehementiusq; cōmouit cum tua ipſius cauſa, quem eſſe iuſtum & temperantem, paciſq; cupidum & ſtudioſum maximè conuenit: tum propter iſtius uerbis ocium, quod tueri omnibus modis debeo. Quamobrem te hortor, vel potius mūdo tibi, atq; impero, omni ſtudio & diligentia caueas ab cuiſmodi motibus excitandis: ne iuſtè de te conqueri, nè in te grauius aliquid decernere atq; ſtatuerè cogamur. Datis VI. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Bartholomæo Liuiano Venetorum exercituum Præfecto. 30

QVÆ ad me perferri per Dominicū Malium Inter-nuncium tuum, probum hominem curauitſi, ea mihi planè gratiſſima fuerunt. In ijs enim & tuam erga me familiamq; meam veterem beniuolentiſſim agnouit: & illa tua multarum rerum experientis, prudentia, conſilium, ex quibus ea manabant, & quorum plena Malij oratio fuit, non mediocrem mihi voluptatem attulerunt. Itaq; ea de re atq; cura, quam ſumpſiſti, ut cogitationes tuas mihi notas faceres, ualde te amo. Quæ quidem à me omni diligenter conſiderabuntur: daboq; operam, quoad potero, temporatq; patientur, ne frustra

frustra laborem ſumpſiſſe uideare. Quod ad totius oppidum attinet, tibi quidem ſatis libèriſſimè feciſſem, ſi modo aliquo potuiſſem. Sed res eſt planè perplexa, ſic, ut explicari hoc tempore non poſſit: quemadmodū ab ipſo Malio intelliges. Reliquum eſt, ut te nobis eſſe chariſſimum, tibi perſuadeas: tuatq; omnia nobis magnæ curæ eſſe, ac ſemper fore. Datis V. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 31

AMA VI, quod te ſcire non dubito, quoad uixit, Antonium Cardonam Marchionem Padule, gentilem tuum cum propter eius plurimas egregiaſq; uirtutes, tū quòd me ſingulari obſeruantia proſequeretur. Eius uxor uidua, proba ſane, nobiliſq; mulier, propinqua mea, quod dotis reliquum ſibi debetur, & præterea portionem illam, quam lege petere uiduæ mulieres in Regno Neapolitano ſolent, per procuratores ſuos dari ſibi ex mariti teſtamento poſtulat: cupitq; maximè, ne impenſis cōteratur, ius abs te ſuum quam celerrimè conſequi. Quare abs te peto, eius ſocietate cauſant fortunatq; omnes, quæ hoc in negotio maximè verſantur, habeas meo rogatu quam commendatiſſimas: uel ſq; pro tua in nos obſeruantia dare opera, ut quod ei iure cōpetit, de eo mulieri, à quibus debetur, integrè ac ſine dilatione ſatiſſiat. Erūt id & uiduarum nomine, quæ præcipuè ſubleuandæ ſunt, ſane pium, & nobis apprime gratum. Datis quarto Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Marchioni Brandenburgenti. 32

REVERTENTIBVS ad te Legatis tuis, probis uiris, has ad te literas dedi: quibus tibi ſignificarè: me illos tuo nomine à te uenientes, conſiliatq; tua nobis oſtendentes, &

libentissimè vidissè, & non semel audiuisse, tuisq; & fratris tui postulationibus omni ex parte satisfecisse. Amo enim te, atq; illum, tantiq; facio, quantum vtriusq; virtus atq; dignitas postulat, hoc est plurimi atq; maximi. Itaq; existimare te planè volo, & pro tuo maiorumq; tuorum in Remp. cultu, & pro ea, qua nos ipse pietate prosequeris, que ad te dignitatèq; tuam pertinebüt, ea nos aequè ac si de nostro ipsorum commodo ijs in rebus ageretur, quàm cõmendatissima semper habituros. Datis quarto Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Proregis Neapolitani Vicario. 33

CVM maximè nostra intersit, vt Franciscus Mariani Scottij filius, ciuis Romanus, què esse Capreis intellexi, mihi dedatur: te etiam atq; etiam hortor, des operam, vt eum, quãtò celerius fieri potest, habeas in custodia, semoto aliquo et secreto in loco. Id si feceris, quod vt facias magnopere abs te peto, spondeo tibi, te in eo non solum mihi, sed Regi etiã tuo gratissimum esse facturum. Tota autem de re quid egeris, facies me quàm diligentissimè certiozem. Datis XIX. Cal. Feb. M. D. XIII. Anno primo. Capranica.

Parmæ, Regijq; Lepidi Magistratui. 34

EGREGIAM mulierè Paulam Gonzagam, paternè amo, vel propter eius probitatè & mores, vidua scemina dignos, nobilitatemq; generis: vel quia soror est Alberti Pij, quem scis apud me Maximiliani Rom. Imper. desig. Legatũ agere, doctissimi pr. estantissimiq; viri, quemq; ipse vnicè diligo. Itaq; certior factus, illam maximè cupere impetrare à me Monticullũ oppidulum, quod in agro Regiensi est, eam ob causam tantummodo, vt habitare in eo suis cū mulieribus possit,

possit, vitamq; cœlibem, quam degit, commodius atque honestius ducere: m. indo tibi, vt Paulæ oppidum Monticullũ, ad easq; oppidi des, quibus vtatur: diligentiamq; adhibeas, vt eas vacuis, cum vti volet, habeat. Dat. XVII. Cal. Feb. M. D. XIII. Anno primo. Thuscanelle.

Maximiliano Mariæ, Mediolanensium Ducì.

35

ALLATVM ad nos est, quod quidem nobis molestissimum fuit, quàm indignè præterq; morè sacrorũ hęc iræ & virorum religiosorũ Cisterciensis societatis monachorũ quot isthic nuper se gesserint, qui conducta armatorũ hominum manu, monasteriũ Ambrosianum maius eiusdem societatis noctu aggressi, portas vi fregerũt: Basiliumq; Casatensem eius monasterij Præfectũ cõprehenderunt, comprehensumq; secum abduxerũt. Ea res cum maximam inter omnes monachos perturbationem pariat cum audacie nouitate facinoreq; ipso, tum verò etiam exemplo, quàm tibi quoq; summo opere displicerit pro animi tui iustitia & pietate, planè non dubito. Quia de re tota quid nobis statuendum sit, mature considerabimus, tibiq; perscribemus. Nunc autem, quia periculum est, ne inter istos armatorũ discursus atq; licentiã aliquis improbus, vt sunt multi ad hęc ea monasterij Clareuallensis eiusdem societatis atq; ad supellectile animã adijciat (quæ quidè supellex perluculenta peregrinãq; est) eamq; appetat atq; diripiãt: te magnopere hortor mitas illò religiosos viros vnã cum tuis militibus, quibus mandes, dent operã, ne quid omnino ex monasterij rebus atq; ex ea supellectile vniuersa, maximeq; argentea depercat. Dat. XI. Cal. Feb. Anno primo. Grauisicis.

kk

Magistratui Sinuessano. 36

AMO sanè quidem paternè Aloisium Sinuessanū, familiarum meum: eiusq; opera et fide meis in rebus quotidie vtor. Quamobrem patrem eius Franciscum, bonum et frugi hominè, ipsiusq; Francisci res et fortunas omnes tibi commendo maiorem in modum. Qui cum isti municipio præsides, cuius est ipse civis, et in quo domicilium remq; suam omnè habet, non est dubium, quin illi vsui et ornamento esse plurimum possis. Id ut facias, omnibusq; illum in rebus et negotijs quam cõmendatissimū habeas, abs te peto. Dat. VIII. Cal. Febr. M. D. XIIII. Anno primo. De Centumcellis.

Ennio Episcopo Verulano. 37

FIDES, opera diligentiaq; tua, quibus te in nostris rebus cum Heluctijs ecclesiasticæ libertatis defensoribus administradis vsus intelligo, magnopere mihi probatur: hortorq; te, ut quemadmodum adhuc quidem te laudabiliter prudenterq; gessisti, ita deinceps ea sedulo agas, quibus optiam erga te voluntatè meam etiam atq; etiã augeas. Omnibus autem de rebus quæ te scire volo, ea ex meis ad Gerum Gherium Internunciū meum literis intelliges. Datis sexto Cal. Febr. Anno primo. Ex Scueriano.

Vni ex primatibus Heluetiorum. 38

EX Ennij Episcopi Verulani et Gori Gherij, Interpretum meorum literis intellexi, qua cura et diligentia, quantaq; tuæ in nos voluntatis ostensione, procuradis apud Heluctios rebus nostris te gesseris. Quod quidem neq; nouū mihi pro tua probitate atq; consuetudine pluribus in rebus cõgnita, neq; sanè nõ iucundissimū fuit. Amo enim te, charissimumq; habeo, utq; magis magisq; in diès singulos tua in

nos

nos merita exaugcas, valde opto: ut etiam vberiorè à nobis gratiæ relationè, ab hominibus reliquis veram laudem atq; gloriam, à DEO Opt. Max. autè, cui ista procuratur, secundiores tuarū rerum omnium exitus, euentumq; prosperiorè consequare. Itaq; te hortor, ut eandem diligentia studiumq; tuum ijs quæ restant, tractandis rebus adhibeas, red dasq; omnia tuo studio tuaq; opera, ope, consilio, prudentia faciliora. Dabo autem ipse operam, ut tu labores illos nostra causa suscepisse nunquã non gaudeas: quemadmodum Interpretibus meis latius super ea rescripti. Datis septimo Cal. Febr. Anno primo. Ex Scueriano.

PETRI BEMBI EPISTOLA LARVM LEONIS DECIMI

PONT. MAX. NOMINE.

scriptarum,

LIBER SEPTIMVS.

Ludouico Gallia Regi.

1

DE ANNAE Reginae, vxoris tuæ morte ceterior factus, magnã sanè molestia cepi, cum propterea, quòd feminã egregia singulariq; virtute, et spectato in DEVM ac DEI Ecclesiam cultu pietateq; amissimus: tum, quia te pro tuo in illam laudabili amore, illiusq; in te, maximo esse dolore affectum multorum literis intellexi. Accedit ad hæc, quòd me illa, quasi patrem optatissimū pia amantissimaq; filii, incredibili obseruantia prosequatur. Regnum etiam ipsum tuum ceteraq; gentes opis alienæ indigæ, in quas illa munificentia

kk 2

exercebat suam, multum mihi amississe in ea muliere bonæ
spei atq; præsidij videbantur. Itaq; pluribus & quidem iu-
stis maximsq; de causis vehementer is me nuncius perturba-
uit. Verum cum optimam viuendi rationem summamq; pro-
bitatem, & eximia mulieris temperantiã tam amplo in Im-
perio posita, ceterasq; eius præstantissimas virtutes animo
repetere nus, & simul huius vitæ miserias atq; horum tem-
porum incommoda perturbationesq; respiceremus, in eam
sententiam adducti sumus, vt bene cum ijs actum esse statue-
remus, qui hoc tempore mortem cum vita commutauissent:
DEVM q; Opt. Max. Annã Regiam ad sese, tanquam de
terrarum estu & fluctibus in portum, aut tanquam de flebi-
li hospitio ad plenã hilaritatis pateriam domũ, coelum ip-
sum, beatorũq; conciliũ vocauisse, magno pere existimare-
mus: vbi illa bene actæ vitæ præmia, & cũ liberalitatis atq;
beneficentiæ, quibus duabus virtutibus supra mulierũ ca-
ptum enituit, tum verò etiam temperantiæ patientiæq; sue
speratos fructus læta felicissimãq; perciperet. Quæ omnino
cogitatio mœrorẽ quidẽ mecum multũ leuauit. Quare te hor-
tor, vt eadem atq; similia uel etiam meliora, quæ tua tibi uel
prudencia, uel animi magnitudo facillè subministrabit, ad co-
gitationes tuas adhibeas, egritudinemq;, quã te uxoris tuæ
morte contraxisse audio, leues: ferasq;, æquo animo, quæ fe-
renda sunt: sunt autem ea omnia, quæ aliter se habere non
queunt. In quo & tuam ipse temperantiã atq; prudentiã ma-
ximè ostendes, & mihi qui te unice diligo, omnem mœro-
rem absterges, si te leuatum sensero. Dat. tertio. Cal. Febr.
Anno primo. Roma.

Claudie Ludouici Regis filia. 2

AVDITA morte Annæ Reginæ, matris tuæ, multis qui-
dem

dem de causis magnum sensi dolorem; sed eum præcipuè,
quòd te filiã in tam tenera ætate reliquit, vt tuas exoptatas
sibi nuptias iam tractari cœptas conficere, Letitiãq; de te
capere quam ei debebas, non potuerit: ex quo te etiam ma-
gnum dolorem accepisse magis quidem ingenij tui mirifi-
ca indole, quàm ætate tua ad animorum affectus percipien-
dos idonea, te mouente ac excitante sanè puto. Sed quoniam
ea DEI Opt. Max. voluntas fuit, matrisq; tuæ virtutes tot
tamq; egregiæ extiterunt, vt memoriã eius nominis omni-
bus seculis conseruaturæ videantur, curandum tibi est, non
tam vt homines ex eius te obitu mœrentẽ sentiãt, quam cogi-
tantẽ quibus artibus ei esse quàm simillima possis. Quod pla-
nè futurũ confido: atq; vt ei rei curam adhibeas, & in timo-
re te Domini exemplo matris instituas, amantissimè te hor-
tor. A me autem te sperare omnia volo, quæ ad tuã cõmoda
dignitatẽq; pertineãt: eoq; magis, quòd te tam illustri ma-
tre tamq; optima orbatam & spoliatã video. Et quanquã is
tibi pater sit, qui suppeditare tibi omnia, quæ à te expeten-
tur, & propter Imperij magnitudinẽ poterit, & volet pro-
pter amorẽ, quo is matrem tuam complectebatur, cuius tu
illi imaginem refers, quoq; tibi parentis nomine afficitur:
nosstrum tamen studium, si quid tibi esse vsui poterit, volun-
tasq; ad te ornandam propensã tibi certè nunquam decrit.
Dat. tertio Cal. Feb. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Brensellæ Pago Heluetiorum. 3

INTELLEXI nouũ vos in Heluetijs pagũ cõfecisse,
duodecimq; prioribus atq; antiquis pagis vestrũ Brensellæ
pagum adicisse. Quæ de re non mediocrem sanè lætitiã
& voluptatẽ cepi, cum intellexerem sociorum meorum mi-

liq; christianiorū & conuulsiuīū vires atq; nomen au-
geri. Itaq; de eo vobis atq; illis gratulor. Ceterum eis rebus
fidem habebitis, quas ad vos Ennius Episcopus Verulanus
& Gorus Giberius, Interpretes mei deferent. Dat. prid. Cal.
Febr. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolīs. 4

COGNOSCI de procuratore tuo Berceno, quanto
studio quantaq; diligentia & quā multiplicibus modis v-
sus es, vt bella controuersiēq; inter Maximilianum Romā.
Imp. def. atq; Venetos sedarentur, planēq; restinguerentur.
Quæ res ita mihi grata atq; iucunda accidit, vt nihil gra-
tius, nihil iucundius esse potuerit eo nuncio. Itaq; cum plu-
rima atq; maxima tua erga nos omni tempore officia exti-
terint, obseruata, beneuolentiæ amorisq; plenissima: tamē
propter eam curam, qua tenor nostrorum hominū conse-
ctis odio animis exulceratisq; medendi, tua ista recens miri-
ficaq; solertia, nullo tuo est antehac ad mea cōmoda dignitate
temq; adhibito studio inferior. Nunc autē, quāquā mihi du-
bium non est, quā superest (superest autē, vt mihi qui-
dem videtur, etiā paululū quiddam) quod tamē ipsum pro
mea voluntate nimū quantum est, eadem sis diligentia con-
fecturus: te tamen eū atq; etiam hortor, & pro nostra ne-
cessitudine abs te peto, nihil posthac intermitas neq; studij
aut vigilantie, neq; operæ, neq; planē laboris, vt quemad-
modum res, quæ tibi atq; flectere in peiorem partem coepe-
rat, tua est prudentia & diligentia cō reuocata, vt bene no-
bis sperandum sit: ita, quod reliquum est, quod quidem cer-
tē iam minus difficile videri debet, ad optatos exitus spe-
ratosq; quā celerrimē perducatur. In quo & si rem sanē
quā

quā Ferdinando Regi tuo gratam, Christianæ autem Rei-
pub. maxime profuturam efficias: me certē ita tibi deuinci-
es, vt omnium maximum benefactorum & meritorum cu-
mulum tuis prioribus meritis te addidisse sim existimatus.
Tibi verō, nominiq; tuo iam illustri tantū gloria splendo-
risq; adiciet, quantum te vlla alia ex re hoc quidem tempo-
re posse assequi vix est vllō modo credendum. Planē autem
in Domino confido, cuius tu partes susceperis, qui concor-
diam inter disidentes, pacem inter bello implicitos concili-
andi curam atq; munus geris, tuam te operam non frustra
positurū. Ceterū tota de re latius cū Berceno sum loquutus:
is ad te omnia perscribet. Dat. prid. Cal. Febr. An. I. Roma.

Vicario Proregis Neapolitani. 5

MITTIVS isthuc ad recuperandam sacrarij no-
stri suppelletilē, à Vicario Episcopi Salernitani malē ab-
latam, Gabrielem Archiepiscopum Dyrrachinorum eius-
dem sacrarij custodē, qui tota de re, mentem te nostram do-
cebit. Itaq; eum causamq; ipsam cōmendo tibi maiorem in
modum. Gratissimū mihi erit, si dederis operam, vt quemad-
modum is tecum statuet, ita res quam celerrimē transigatur.
Dat. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Fabricio Carreto Magno Rhodi
Magistro. 6

LECTIS literis tuis, quæ me cū de Guidonis ma-
gno Rhodi Magistrī morte, tum de te in eius locum per Con-
ciliū societatis legitime suscepto certiorē reddiderunt: in alte-
ro perinde, atq; de optimi pr. est. antiſsimiq; viri, maximeq;
temperati prudentisq; hominis tactura, sanē perquā dolui:
illumq; tam breue temporis spaciū societati suæ pr. fuisse
se, vt parum ei ornamentū accidere ab ipso potuerit, molestē

admodum tuli. In altero tanta letitia is me nuncijs affecit, ut statim DEO Optimo Max. gratias egerim, & quod dolorem, quem ex Guidonis morte contraxeram, tua declaratione lenierit: & quod illud tibi numeris tradi mandariq; voluerit, qui pro tua virtute, animi magnitudine, diligentia, religione maximis in rebus perspecta saepe atq; cognita nihil es eorum praetermissurus, quae ad rem Christianam conferendam atq; amplificandam, ipsiusq; cultum & illustrandum & propagandum pertinebunt. Atq; hoc cum publice mihi gratum & iucundum est, tum illud priuatim adiungitur, quod te, dum Cardinalem gererem, multos quidem annos & amari ipse, & abs te amari me plane sensi: ut si vnus ex omni sociorum tuorum numero mihi optandus fuisset, quem sibi tua societas praeficeret, neminem tibi sane praetulisset. Itaq; duplici nomine ea de dignitate ac praefectura tibi tradita magnopere gratulor, altero Reipub. altero vnus ipsius atq; proprie meo: optoq;, ut & honor tibi isse salutaris, & tu societati tuae vsui atq; gloriae sis futurus: quod quidem plane confido scire. De me quidem tibi ipse omnia promittas volo, quo ab optimo atq; optimissimo filio de patre amantissimo sunt speranda. Non fallam opinionem tuam. Ceterum obsequij tui peregrina perq; illustris significatio, quod mihi eadem tuae literae Philippusq; Prouarus societatis procurator tuis verbis praesulerunt, mihi gratissima accidit: eamq; libenti animo sum complexus. Societas etiam ipsa tua, quam mihi magnopere comendas, quaeq; mihi, tanquam de vniuersa re Christiana optimè merita, charissima per se est, erit posthac mihi tuo etiã nomine charior: proq; ea insulaq; ista ab Turcarum cupiditate bellicisq; apparatus, de quibus scribis, tuenda & defendenda, si erit

opus,

opus, nihil sum neq; studij neq; diligentiae neq; omnino laboris praetermissurus. Certè non si vitam ipsam profundere me oporteat ea in re, tuae vnquam societatis, curam, tutelam, procuracionem negligam. Quod te spòdere ei meis verbis opto & volo: eamq; bono animo esse atque fortè iubeo. Cui quidem gratulor, quod te sibi Magistrum legerit: utq; te ea, qua debet obseruantia prosequatur, quanquã id quidem me scribere pro antiqua ipsius in omnes Magistros pietate nonus necesse est, eam tamen hortor. Etiam atq; etiã mi Fabricij vale. Datis. VIII. Id. Febr. Anno I. Roma.

Fabricio magno Rhodi Magistro. 7

BERENGELLVM Rechesium, qui à Rainundo Cardone Principe Neapolis vnice diligitur, estq; ex eius intimis maximeq; familiaribus, comendo tibi maiorem in modum. Is vt ei Prioratũ Aliagensem, qui est in agro Tarraconensi tradat, per me impetrare abs te postulat: dignusq; admodũ Rechesius videtur esse tum Proregis nomine atq; causa, tum etiam quòd multos annos ordini tuo egregium studium nactus, in quem eiusmodi beneficium conferas. Id si feceris, erit mihi sane quàm gratum. Datis VII. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiae Polae Episcopo. 8

QUONIAM & coli per te legum iussa, animaduersioneq; in sanctos fieri summo opere volo, & Antonium sancti Sixti presb. Cardinalem Bononicensem, vt scis, vnice amo, charissimumq; habeo: vt harum duarum omnium, meo quidem iudicio, maximarum atq; sanctissimarum rerum rationibus iuris reddendi amicitiaeq; colende satisfiat, in reorũ istorum causa, quos in vinculis habes, de quibus tuis me lite-

kk 5

ris consulis, petisq; quid fieri velim: ita tibi respondeo. Nam cum & iniuste administratio offensionem maxime postulet iuris administrati, et humiles atq; assiduas Cardinalis postulationes multis admixtas non modo precibus, sed etiam lacrymis, nihil impetrare à me, durum admodum atq; implacabile videri possit: mado tibi, ut eos ipsos omnibus, quae ijs in rebus fieri assolent, more atque consuetudine seruatis condemnas perinde atque meriti sunt: condemnatosq; ad eum locū duci mandes, ubi eos morte multari oporteret, si multari vellemus. Cum autem inspectante populo ante mortis instrumenta in habitu damnatorū perducti consiterint, eos Cardinali nostro nomine dono des facta testificatione postulationis, quae is apud nos supplicii atq; accuratissima est usus, nostraeq; erga illum voluntatis, ut plurimum valere apud nos Cardinalis bene de Rep. meriti auctoritatem omnes homines intelligant. Ceterum de ijs, quos in posterum sceleratos comprehendens, mandata nostra exhauri. Dat. VII. Id. Febr. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiae Polae Episcopo. 9

MAGNA cum molestia percepi, contemptis edictis tuis meo nomine propositis, ab improbis sceleratisq; hominibus istius ciuitatis admitti quotidie indignum insolensq; aliquid, & nefaria crimina creberrimè perpetrari. Quae admodum nuper accidit, admissumq; est ab ijs, qui armati per oppidum incedere noctu atq; interdum sunt ausi, magna cum perturbatione ingentiq; motu istorum ciuium: quos quidem in ocio atq; officio continere nullo non studio et diligentia nitimur. Quorum ex numero sceleratorū seditiosorumq; hominum quoniam cognoui aliquot fuisse, qui dum illa committerent,

rent, quo se facilius tuerentur, Antonij Cardinalis Bononiensis familiaribus se immiscuerunt: ita tibi mando atq; inpero, ut quod ad Cardinalem attinet, qui propter suas plurias maximasq; virtutes, egregiaq; in Remp. atq; nos merita, mihi est, uti debet, sanè charissimus atq; coniunctissimus, ratione habeas nostrae erga illum voluntatis, & benevolentiae dignitatemq; eius atq; amplitudinem omnibus in rebus, quoad rectè fieri poterit, illam esse atq; integram studeas. Quantū verò ad illos pertinet, quos in custodia iam habes, ita facies, ut ex meis literis, quae vnà cum his tibi reddita sunt, intelliges velle me. Ceterum quos posthac comprehendens, cum ex edictorū tuorum scripto, tum maxime pro sceleratū grauitate multabis audacter, & punies. Tibi verò ne quancumque de causa molestia nullo tempore Magistratus afferre vllus possit, scrupulus tibi aliquis oborietur: siue tu in populares atq; solutos, siue in sacris initiatos sacerdotēsq; homines sis animaduersurus, tibi quouis genere animaduersionis in omnes pariter homines animaduertendi ius potestasq; esto: neue tibi ea de causa Magistratus vlli siue Romani siue exteri succensento: neue facti rationem petunto. Itaq; dabis operam, ut omnibus modis seditiosos turbulentosq; coerceas: in aliorum fortunas impetum facientes punias: sceleratos atq; nefarios multes: omnibus hominibus summis, infimis ius aequabiliter administres, si de me optime mereri postulas. Dat. VII. Id. Febr. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi. 10

NON dubito te existimare, si quid eiusmodi accidat, quod ciuiū istorū ocium quietemq; perturbare motumue vllum animorū excitare possit, id mihi esse, uti debet, molestissimum

num. Nam & mentem super ea re meam, & muneris mei partes pro mea in te fide, rerumq; à te gestarū ratione atq; usu maxime omnium cognouisti. Itaq; nihil attinet me ad te scribere ea, quae isthic nuper acciderunt contra Magistratus edicta, mihi summo pere dupliciisse. Quae verò ipsi de rebus ad eum scripserim, quae tunc fieri mandauerim, ab ipso intelliges, quibus ex omnibus facile cognosces, quantae mihi curae tua dignitas atq; ampliudo fuerit. Nunc autem etiam atq; etiā abs te peto, ut tu item ipsi in rebus, quibus in rebus dignitas nostra versabitur, velis primus omnium praesto esse, adhibereq; omnem diligentiam, ut & Magistratibus nostris Bononienses tui pareant, & scelesti flagitiosq; puniantur. Id si feceris, quemadmodum quidem & amor charitasq; in te nostra postulat, & te facturum pro tua prudentia magnopere cōfido, feceris planè rem & te dignam, & patrie tuae salutarem, & nobis mirandum in modum gratam. Scripimo Id. Feb. Anno primo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano. II

AMAVIMVS ab ineunte aetate, atq; inter familiares paternos atq; nostros charissimū semper habuimus Vincentium Papacodam tuae societatis hominē & probum & fortem & industriū. Ei cōmodari de tui collegij magistratibus, qui in Regno Neapolitano sunt, valde cupio: quo se alere, paratioremq; ad res societatis nauandas laboresq; subeundos alacriorem prestare possit. Itaq; te hortor, ut Vincentio prerogatiuam des ad eos magistratus, quos qui gerunt, primum isto in regno demorentur: quorum pensio prouectusq; numerum aurcorum quingentorum summam efficiant. Id si feceris,

feceris, & hominem strenuum tibi deuincies, et me item tuis in rebus gratum atq; memorem experiere. Datis VI. Id. Feb. Anno primo. Roma.

Petro Remirae Magistratui Sinuessano. 12
SUPERIORIBVS literis cōmendauit tibi Franciscum Sinuessanū satis quidem pro re diligenter. Eas cōmendationes nostras quonia non tantum apud te valuisse, quantum de tua in me obseruantia confidebā, certior factus sum: has ad te alteras dare literas volui, quibus te etiam atq; etiā hortarer, velles habere rationem eius hominis, qui cum nihil inuiste egit, tum pater est Ludouici familiaris mei, mihiq; propter optimos eius mores, singularemq; animi ad virtutes omnes indolem planè charissimi: quem his cum literis ad te mitto, ut praeter id, quod ego abs te peto, ut patrē eius saluum esse atq; incolumem velis, filij te etiam aspectus atq; preces moueant ad pietatem & liberalitatem. Ex quo reliqua intelliges. Vnum illud à nobis, si nostris hortationibus morem gesseris, id tibi omne voluptati futurum. Datis VI. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci. 13

ALLATVM ad nos est, Episcopus eos, qui è Gallia praedeli suo & reliquorum Episcoporum & sacerdotum nomine ad sacrum Lateranense Concilium pro communi bono veniebant, paululum supra fines regni tui consedissee, neq; ulterius progredi voluisse, quonia tutum iter per tuam ditionem non haberent. Ea de re quanquam ad te antea literas dederim, nunc tamē etiam atq; etiam his te literis hortor, ne in tam opportuno & salutari Christianae Reipub.

negotio velis impedimento esse, quo minus ij cum Romana Ecclesia, à qua, vt scis, aliquandiu alieniores fuerūt, paribus studijs, vnanimiq; volūtate coniungantur: mittasq; aliquem ex tuis probum virum cum autoritate, qui eos tua per loca tuto ac sine molestia in agrū Genuesem perducat, quò illos tendere volui, vt eo minus curæ tibi minusq; oneris afferrent, quo breuius per tuam ditionem esset illis iter conficiendum: quemadmodū cum tuis oratoribus sum loquutus. Datis XVI. Cal. Mar. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Romanorum Imper.
designato. 14

COMMENDARUNT mihi tuis verbis Mattheus Cardinalis Gurcensis atq; Antonius Cominatus Bernardinum Cardinalem sanctæ Crucis sanè diligentissimè: pctieruntq; à me, vt eius fortunas, quæ quidem naufragium fecerūt, liberalitate mea restituerem. Ea commendatio me certè plurimum mouit: tuā enim ex eo propensam in illum voluntatem benevolentiamq; perspexi, quod mihi gratissimū fuit. Nam & amari antea illum omni tempore: & nunc, cum in Reipub. muneribus obeundis etiā mihi prestò sit, singulari ex charitate benevolentiaq; complector. Itaq; dabo operā cum se occasio tulerit, vt cum magistratibus atq; prouentibus honestum atq; ornatū reddam. Tu verò interea Ferdinandum Hispaniæ Regem si hortaberis, ea in re vt tecū atq; mecum sentiat, quod tamen illum facere per se iam video: erit ea hortatio & Cardinali ipsi magno vsui, & mihi plurimum grata. Datis XV. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum. 15

EXEMPLVM literarum, quas ad Maximilianū Romanorum

manorum Imp. dedi, quibus ad ea respondeo, quæ mecum per Internuncios suos egit, vt Bernardini Cardinalis sanctæ Crucis fortunarū iacturæ atq; vlcibus consulere mederiq; vellemus, habuisti cum his literis. Mando autem tibi, vt earum literarū sensum oratione tua apud illum iuues, cōmendesq; vicissim ei meis verbis Cardinalē ipsum diligentissimè. Datis XV. Cal. Mar. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi. 16

GRATVM admodū nobis fuit id, quod ex literis Galeatij Butrigarij Internuncij apud te nostri perspeximus, Bernardini scilicet Cardinalis sanctæ Crucis Episcopi Sabienfis causam tibi curæ atq; cordi fore: daturumq; te operā, ne nostræ de illo cōmendationes apud te vulgares fuisse videantur: tum cōmendare te etiam illum mihi, rogareq; me, vt eius fortunis afflicto atq; miseris opem aliquā afferam. Quæ de re valde te laudo. Magnanimi enim Regis & maximè liberalis officio sūgeris, qui clarum virum fortunis omnibus deiectum & spoliatū tuendum fouendumq; suscepisti. Itaq; sic habeto, nihil esse potuisse ista tua in illū voluntate prestantius. Nos quidem certè cum per nos ipsi qui hominē diligimus, tum tua cōmendatione adducti sumus ea, quæ postulas, diligenter curaturi. Datis XV. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum
Principi. 17

MITTIMVS Venetias Ioannem Franciscum Valeriū, ciuem tuum, Bernardi Cardinalis sanctæ Mariæ in porticu familiarem, ab epistolis ad Petri Bibicnæ ipsius Cardinalis fratris internuncijq; apud te nostri, nuper vita functi, uxorem liberosq; cōueniendos: vt meorū meum, qui qui-

dem perinde atq; in morte hominis mihi charissimi veterisq; necessitudine coniunctissimi, deq; gente mea meq; ipso optime meriti, certè non leuissimum est, meis apud illos verbis testatur: eisq; vel marito, vel patre singularis virtutis viro deiectis & orbatis in tam graui vulnere solamen aliquod afferat nostræ ad eorū fortunas modis omnibus subleuandas paternæ atq; amantissimæ voluntatis. Cui etiam mandari vt te salutaret, significaretq; tibi quedam cum hac ipsa lre, tum reliquis etiam in rebus, quæ te scire magnopere volo. Ceterum demortui liberos & familiam omnem eo libertius & accuratius tibi commendo, quo ipse amorem erga Remp. vrbeinq; istam suam plurimis maximisq; officijs, & multorum annorum perpetuis suis laboribus apud omnes homines testatissimum reliquit. Dat. XIII. Cal. Mart. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgensi, Forosempronienfium Episcopo. 18

QUONIAM & in temporum ad Romanā rationem referendorum computatione indagacioneq; et in sacri Lateranensis Concilij rebus tua nobis virtute atq; doctrina magnopere opus est: te hortor, vt Romanam, quod tuo comodo fiat, primo quoq; tempore te cōferas. nostra enim interest te hic esse. Dat. XIII. Cal. Mart. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Mediolanensium Duci. 19

PAVLAM Gonzagam Alberti Pij sororem cum ipsius, tum fratris causa paternè diligo. Ea cum maxime cupiat impetrare abs te, vt quod sibi dotis nomine debetur, id

omne

omne mandes procuratoribus suis sine dilatione curari: peto abs te, vt & hortatu meo, & iustitiæ causa velis in illam liberalitatē tua vt, dareq; operā, vt quod illa iure postulat, id vniuersum atq; solidum etiā non laboriosè consequatur. Dat. VI. Cal. Mart. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Andreas Burgio. 20

SCRIBIMVS Maximiliano Mariæ Insubrū Duci, vt quicquid Paulæ Gonzagæ Alberti Pij sorori, ratione dotis debetur, id ei curet quærprimum, quamq; integrum atq; solidum reddi: quemadmodum ex literarū mearum ad ipsum Ducem exemplo cognosces. Hortor autem te, ita rem apud illum inues, vt mulier vidua ius suum sine mora sineq; diminutione consequatur. Dat. sexto Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Burghesio Petrutio Senensium. 21

CERTIOR factus, Alexandrum & Hieronymum Senenses, bellicis rebus priæfectos ad portum Herculis cum armatorum manu se contulisse, oppidumq; atq; arcem occupauisse expulsis Augustini Ghisij, probi hominis, mihiq; grati & probati, ministris: ad quæ quidem, vt mihi sepe demonstratum est, eius loci ius omne publicis consuetū syngraphis pertinet: non potui non moleste ferre, vos iustæ fidei possessorem vestrum ciuem spectatæ virtutis virum, qui ciuitati isti ornamento liberalitate sua esse consuevit, indicta causa vi atque armis eiecisse. Quamobrem etiam atq; etiā te hortor, des operam autoritate prudentiæque tua, vt Augustino eius oppidi atq; arcis possessio, in qua aliquot annos pacifice fuit, amicè atque omni amota procrastinatione restituatur. Quod quidem certè pro eo, quanti hominem fa-

cio (facio autem sanè plerimi) proq; eius in nos Romq; pub. multis maximisq; officijs erit mihi porro gratissimum: teq; eo nomine bene de nobis meritum facile profitebor. Quod si ius aliquod eo in portu atq; arce sibi competere ista ciuitas existimat, iuris ad id via, quàm vi atque iniuria, multo melius atq; honestius procefferit. Datis Nonis Martijs, M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Raimūdo Cardone Proregi Neapolis. 22

MITTIT ad te Franciscus Maria Vrbinatium Dux, nostrorum militum Imperator, Antonium Nigofantem Internuncium suum, vt se per illum purget, causamq; apud te suam tueatur ea in re atq; calumnia, qua de ipsum in ius vocatus. Eum quoniam nihil admisisse contra Ferdinandum regem tuum exploratum nobis est, te hortor, ne patiaris no bilem atq; magnum virum, qui cum mihi omnes necessitudines sunt, eiusmodi delationibus vexari. Sed cum cum apud te calumnia iniusta liberes, tum vel maximè apud Regè testimonio tuo iuues: ad quem ipse Internuncios suos ea de re propediem est missurus. Itaq; prudenter & perturbanè egeris, si Regi ipsi integrum negotium remiseris. Quod videris, in primis abs te peto. Est id nobis tam gratum, quàm quod gratissimū. Datis prid. Id. Mart. Anno primo. Roma.

Baldefhari Castilionio Mantuano. 23

VEL egregia tuæ præclaræq; virtutes, optimarumq; artium studia, quibus excellis, & iam nobis pridem cognitus & probatus es, vel præcipua pietas singularisq; cultus, quæ nobis omni tempore præstitisti, nos hortantur, vt quæ fortunæ & dignitatē tuam ornare atq; augere possunt, ea libenter & propenso animo complectamur. Itaq; cum Fran-

ciscus

ciscus Maria Feltrius Vrbinatium Dux, vrbis Præfectus, nostrorum exercituum Imperator, quod fidelem diligentemq; operā multos annos ei nauaueris, in suæ erga te beneuolentiæ testimonium laborumq; tuorum premium, tibi liberisq; posterisq; tuis maribus legitimè procreandis Nubiliaria castellum diocæseos Pisaurensis, quod quidè nostri iuris est, curamq; eius castelli ditionem tibi dono dederit, cesserit: nos te etiam nostræ beneuolentiæ testimonio hac in re amplius atq; prosequi volumus. Quare donationem eiusmodi, quæq; in ea cōtinentur omnia, probamus, confirmamus: quatenusq; oporteat, Nubiliaria castellum cum iuribus eius omnibus, tibi, liberis posterisq; tuis maribus legitimè procreandis damus, donamus: & tuum atq; tuorum quoad aliquis eorum supererit, perpetuò vt sit, decernimus: multo etiam maiora, si se occasio dederit, libentissimè largituri. Datis V. Id. Mar. M.D. XIIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmæ. 24

DILIGENTIA, qua vsus es cum in significanda nobis morte Comitis Soragnæ, tum in adhibenda cura vt Comitibus bonorum & locorum nostro nomine possessionem caperes, nobis egregiè probatur. Qua in re, quoniam, vt scribis, propter demortui nepotis temeritatē, qui se in ea bona iniecit, nihil consequi potuisti: mando tibi, vt ei meis verbis denuncies, eorum bonorum & locorum possessionē quamprimū quamq; liberam tibi relinquat. Id ni fecerit, armis te illum aggressurum, & vi expulsurum magnopere confirmes: itaque sine vlla mora facias. Scribo autem Galeatio Palaucino, ope illum auxilioq; suo posthac ne iuuet: quod illum facturum puto. Scribo etiam Troilo Rubeo, armatorum hominū manum tibi, quantum volēs, det, qua ma-

nu abs te ille ijs ex bonis eijci & detrudi possit: mando insuper omnibus ijs, qui dono aliquid à Rep. obtinent, idem vt faciant. Quod si parum adiumenti positum ijs in omnibus ad rem conficiendam intelliges, Guidi Rangonij equites arcesses, & ad illas, quas coëgeris, copias adiunges. Quibus mando, vt tibi præsto sint. Itaq; diligentiam, curam, vigilantiam laboremq; omnem tuum adhibebis, vt in capienda Soragne Comitum bonorum possessione id, quod volumus, consequamur. Nam quod scribis demortui nepotē habere se ius ijs in bonis palam dicere, mihi id verisimile non est. Sed vt sit experiundo id à nobis consequi postulet, non vi atq; arrogantia rapere aggrediat. Nihil enim ei à nobis, quod iustum honestumq; sit, negabitur. Dat. tertio Id. Mart. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Galiatio Palauicino. 23

INTELLEXI Soragne Comitum demortui nepotem, armatorum hominum manu abs te iuari, fauoreq; tuo atq; auxilio niti, quo minus ipse locorum & bonorum eorum possessionem, in quam se iniicit, Magistrati Parmæ nostro nomine id petenti & postulanti remittat: ad quos quidem pleno iure pertinet, teq; id propinquitati, qua cum illo coniunctus es, tribuere atq; largiri. Quamobrē his te literis & monco & hortor, primum vt nullum propinquitatis nomē aequitati & iustitiæ anteponendū putes: deinde vt nostrā in te atq; in omnes tuos benevolentiam, tuumq; in Romanos Pont. multorum annorum studium ob vnius pueri temeritatem atq; audaciam ne violes, neue profundas: sed potius & illi consulas, ne se nostris conatibus, quibus par esse non poterit, frustra temereq; opponat atq; obijciat, & Magistrati nostrū in assequenda eorum bonorū possessione opera diligentiaq;

gentiaq; tua iuues: quod te facturum pro tui animi recto sensu sanē confido. Quod si propinquus tuus competere sibi ius aliquod ijs in bonis existimat, volo te ei dicere planeq; polliceri, nihil ei me, quod iustū honestumq; sit, negaturū. Itaq; iure id, non iniuria expetat. Erit hoc & ipsi vtilius, & tibi magis honorificum, & mihi summopere gratum. Dat. tertio Id. Mart. Anno primo. Roma.

Parmēlibus dono aliquo Reip. affectis. 26

MANDO vobis, vt quibuscunq; rebus poteritis, Magistrati nostro Parmæ, id à vobis requirenti, presentem operā adhibeatis sine vllius hominis respectu, aut planē temporis interuallo & mora, quo is Soragne Comitum nuper demortui locorum & bonorum possessionem assequi nostro nomine possit. Idq; à vobis cum pro iure vestri numeris fieri volo, tum pœna proposita bonorum vestrorum omnium arario inferendorum, nisi parebitis. Quod si quis eorum bonorum ius sibi cōpetere existimat, nemini iuris via experienti, quod suum erit, posse assequi negabitur. Dat. III. Id. Mart. Anno primo. Roma.

Troilo Rubeo Parmensi. 27

MANDO tibi, vt quibuscunque in rebus poteris, tum armatis hominibus, tum etiam fauore tuo reliquo Magistratum nostrū Parmæ iuues, eiq; præsto sis: quo is Soragne Comitum nuper demortui bonorum possessionē nostro nomine capere, atque illum, qui se in eam temerē iniicit, expellere atq; deicere possit. Quod quidem sic abs te peto, ut quantum mihi charus esse atq; iucundus postulas, tantum te studij ac diligentia pōnere hac in re negotioq; conficiendo sane peruelim. Dat. tertio Id. Mart. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanen-
sium Ducî.

28

COMMENDAVI tibi sanè multos, vt quisq; esse
aliquid petiturus autoritatem apud te meam, quo id facilius
impetrare posset, expetiuit. Idq; non tam mea sponte sape
feci, quàm quòd opem nostram iusta in re studiosè peten-
tibus negare me, alienum esse à mei muneris officio magno
pere existimavi. Itaque eam ob causam commendandis tibi
hominibus crebrior fortasse adhuc quidem, quàm volui,
fui. Veruntamen cum id accidit, vt pro ijs, qui illustri ali-
qua dignitate in DEI Ecclesiâ eminent, commendandis ad
te literas dem, tunc quidem eo tecum munere animo liben-
tissimo vtor. Quemadmodum tibi nunc commendo Anto-
nium, Episcopum Astæ designatum, sanè diligentissimè: cuius
Episcopatus reliquorumq; sacerdotiorum pensiones in-
tercipi seponiq; iussisti. Petoq; abs te, ne id fieri aut mandes
ipse, aut permittas à tuis: sed vti sunt DEI Opt. Max. mu-
nere ipse Antonio eæ pensiones attributæ, ita illum ad eas
assequendas et fruendas iuues potius, quàm impediās. Neq;
tu in Ecclesiæ te bona, si me audies, vllorū hominum suasio-
nibus immiseris: sed eris tuis ipse bonis contentus, quæ qui-
dem maxima atq; amplissima sunt. Habes enim Regnum o-
pulentissimum, vt nullius opis non modò ad amplitudinem,
sed ne ad satietatem quidem, si te ipse noueris, indigere pos-
sis. Quæ cū ita sint, valde abs te peto, ne Antonio molestiam
adhibeas in suis pensionibus exigendis: præsertim cum is fra-
ter sit Episcopi Nouocomensium, cuius et in sacris obcen-
dis, et in reliquis Reip. negotijs administrandis egregia et
fidei opera quotidie vtor. Quemadmodū et cum Oratore
tuo

tuo Hieronymo Morono ea de re sum loquutus, et Fabri-
cius familiaris meus, quæ ad te mitto, tibi significabit. Dat.
XIX. Cal. April. Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuola-
riæ Comiti.

29

MULTI ad me deferunt, te non solum exules è Re-
gio Lepidi excepisse, eosq; quemadmodū tibi mandauerā,
expellere noluisse: verum etiā ciuibus quibusdam Regien-
sibus honestis hominibus, qui prædia tuo in agro habēt, noua
institutaq; onera imposuisse, eosq; ad ea persoluenda te co-
acturum interminari nouis modis. Quæ cum eiusmodi sint,
vt mihi ferenda esse non videantur, mando tibi atq; impe-
ro, priuim vt sine vlla mora eos exules, quos excepisti ha-
besq; in tuis oppidis, expellas et cijcias, lo cumq; posthac at-
que per fugiū nemini illorū des: deinde vt ciues Regienses no-
uis oneribus ne premas, sed eos frui prædiorum suorum fru-
ctibus et pensionibus sine molestia permittas. Id si feceris, bo-
ni viri, et meum imperium non detrectantis, officio finge-
re, atq; munere. Sin aliter te, atq; opto, maximeq; conuenit,
hac in re gesseris: exploratum tibi esse volo, eam me indi-
gnitatem vltius non laturum, daturumq; operā, vt te pœ-
niteat mihi non paruisse. Dat. XVI. Cal. April. Anno pri-
mo. Roma.

Magistratui Placentiæ.

30

VENIT isthuc nobis mandantibus ad eos perquiren-
dos et puniendos, qui nouas res isto in oppido molientes tu
multas maximos excitauerūt, Bonifacius Vallenfis iure con-
sultus familiaris meus, non sanè quia tua prudentia, diligen-
tia, rerum gerendarum scientia atq; in primis probitate ma-

gnopere, vt soleo, confidere non possim; sed vt tuum tibi minus atq; onus aliquanto leuius faciam, illo ad partem oneris tecum ferendam adhibito atq; addito. Quare volo, vt, si tibi videbitur, omnibus gerendis rebus unà cum illo adsis, praesensq; ei tete socium, ut communi utriusque vestram consilio negotium administretur. Itaque si hominem & libenter exceperis, & accuratè iuueris, erit mihi gratum. Datis decimo quinto Cal. April. Anno primo. Roma.

Ioanni Saxatello, Praefecto equitum apud Placentinos. 31

MITTO isthuc ad quaestiones exercendas, atq; in eos animaduertendum, qui nuper isto in oppido nouos tumultus excitauerunt, Bonifacium Vallengem Iureconsultum familiarem meum. Quamobrem mando tibi, ut quibuscunque is in rebus sibi te tuosq; equites fore vsui existimabit, auxilio & fauore tuo ei praesto sis: omnemq; operam adhibeas, quo is facilius atque celerius mandata nostra persequi atq; conficere possit. Datis xv. Cal.

April. Anno primo,

Roma.

PETRI

PETRI BEMBI EPI-
STOLARVM LEONIS DE-
CIMI PONT. MAX. NO-
mine scriptarum,
LIBER OCTAVVS.

Francisco Mariae Vrbinatium Duci. 1

LECTIS literis tuis, quibus nos certiores facis, conuentum & nundinas, quas quidem te Pisauri posse facere de mense Martij, concesseramus ab Andrea Corio mercatore Genuesi, mercibus Iudaeorum intercipiendis, pro eo, quod ipsi debetur, perturbari atq; impediri, fidemq; tuam omnibus eas ad nundinas aduentibus publicè datam labi & fluere: magnopereq; postulas, eo te nomine accusari et redargui ne permittamus, praesertim cum ea nundina hoc anni tempore nunc primum instituantur: ea tua postulata nobis aequa et digna visa sunt, quibus annuamus. Itaq; volo ne ea de causa, quod Andrea Corio concesserim, vt exigere centesimam cum dimidia posset ex Iudaeorum bonis, sub Imperio Turcarum Regis degentium, vlla molestia tuas ad nundinas Hebraeis accedentibus infratur: fidemue tuam fallere tibi necesse sit, aut ullos homines ad eiusmodi centesimae solutionem compellere, praeter eos, si qui erunt, qui iam antea cum Andrea pacti sint: quos quidem volo, vt stipulationibus inter ipsos confectis stare, promissaq; dissolueri teneantur. His autem rebus eo libentius adducimur, vt tibi morem geramus, quo dignitas omnium tua mihi magnae curae est, tuamq; apud me plurimum valere auctoritatem facile patior. Datis Idib. Mart. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano. 2

ALTERIS literis hortatus te sum, velles mea causa Vincentio Papacodæ, qui est in tuæ ordinis societate, vno strenuo, familiari perantiquo meo prerogatiuâ dare ad eos vestros magistratus, qui primo quoque tempore prefectos amiserint: qui magistratus pensionem annuam quingentorū numorum aureorum efficiant. Nunc verò quoniam etiam atque etiam opto, ne Vincentius in eiusmodi desiderio suo, cuius per me compos fieri postulat, abs te deseratur: nō horror te solum, sed etiam pro meo iure obsequijque tui vi et virtute tibi planè mando, vt ei, quemadmodum scripsimus, de prerogatiua statim commodes: vt et societati tuæ, cui permultos iam annos omnem operam et studium detulit atque impendit suum, maiori esse vsui possit, et inter vestri Magistrati familiares tandiu illum fuisse, aliquam iam ei tandem vtilitatem atque fructum pariat. Dat. nono Cal. April. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni. 3

HORTOR te, atque abs te planè peto, uel, si opus est, mando etiã, vt Sibiciani Dominos fratres vlla molestia neque afficias ipse, neque affici permittas à tuis. Cures autem potius, desque operam, vt eorum agri atque oppidula tuis à militibus tuta sint: quemadmodum quidem conuenit ea omnia per te esse, quæ nostra sub tutela cõquiescunt. Id enim magno opere volo, vt eis fratribus negotium villo ab homine temerè atque iniuria ne adhibeatur. Quod si tibi ius eorum in bonis competit, dabo ipse operam, vt tibi, quem vnice diligo, modò id iuris vi postules, non vi atque armis appetas, quamprimum, quamque

quamque ampliter satisfiat. Datis VII. Cal. April. Anno secundo. Roma.

Iacobo, ciui Bononiensi, quaestori militum. 4

CVM equitatus is, quem Bononiã accedere, atque isthic esse maxime oportet, quãobrem sese aliat, nisi ex stipende ab incolis atque inquilinis vestri agri dari solita, nihil planè habeat: mando tibi, vt ea stipende tantummodo excepta, quam stipendam Ramazoto curari volui, reliquam stipendam omnem ad Vitellij prefecti militum vsus alimentaque conuertas: qui quidem nunc Vitellius ad tutelam istius oppidi me volente proficiscitur. Cui rei mandatoque meo nullas volo vel meas ipsius, vel ab eo, qui ante me fuit, Romano Pontifice scriptas ad te Magistratumue literas impedimento esse. Datis sexto Cal. April. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Decurionibus & Magistratui municipij Asculani. 5

QUONIAM intellexi, Firmanos exules magna armatorum hominum coacta manu oppidum Firmanum vi ingressos esse, veritus vestros quoque exules exemplo illorum permotos atque percitos, idem ausuros, in Asculumque inuasuros: volo, ac vobis mando, vt et arma ipsi capiat, et propinquos clietesque vestros armari celerimè iubeatis ad defendendam urbem vestram, vestraque urbis eum statum, qui nunc est, conseruandum atque muniendum: ne vestri exules nobis nolentibus, vobis autem etiam inuitis oppidum aggredi atque adeò ingredi possint. Caueri autem à vobis precipue volo, curamque omnem et diligentiam adhiberi, ne tumultus aliquis eo nomine, intestinumue malum possit existere. Itaque ad nouam vim atque iniuriam vestrorum exulum repellendam promptos

vos atq; paratos esse iubeo: non autem, vel ad veteres iniurias viciscendas, vel ad potentiam extraordinariam exercendam. Vt cum improbi ciues vestri flagitiosiq; homines armatos vos atq; animatos ad commune bonum senserint, à male cogitando maleq; agendo absterreantur & conuiescant.

Dat. prid. Cal. April. Anno secundo. Roma.

Fabricio Magno Rhodi Magistro. 6

AMAVI omni tempore probum hominem, multisq; virtutibus præditum & ornatum virum Iulianum Rodolphum: qui præter veterem suam cum meis omnibus necessitudinem, studia, officia, nunc etiam Iuliani Medicis fratris mei, domus & rerum familiarium curam gerit. Is cupit impetrare abs te, vt cum in diplomatibus tuis conficiendis super Capuæ Prioratu, quæ ei deferri à Iulio Medice Cardinali fratre patrueli meo volui, vt nostræ in sese benevolentia hoc iam nunc signum atq; indicium haberet: tum in Mortorio (sic enim vos appellatis) officio atq; munere tibi persoluendo rem nullo sumptu conficiat. Quare vt ei te liberalem & munificum ijs in rebus præbeas, atq; vt illum solutionis impendio subleues, abs te peto. Est enim admodum senex, pensionesq; Prioratus sui atq; fructus adhuc quidem nullos percipit: eos enim Cardinalem sequi, quoad prouentibus abundaret, volui. Itaq; impensas nunc primum facere, quas longo tempore reponat, ipse non potest: quemadmodum illi possunt, qui iuuenes sunt, quibus longa esse nulla expectatio potest. Quæ res facit, vt mihi planè gratissimū sit futurū, si Iulianū abs te ea, quæ postulat, impetrasse intellexero. Est autem profectò ipse ita præstanti & animo vir & virtute, vt si tua societas eius opera suis in rebus vti volet, abundè ei atq; largiter, vel tibi etiam ipsi referre gratiam possit.

Dat.

Dat. Cal. April. M.D.XIIII. Anno secundo. Roma.

Priori Galliaë Cispalinæ Rhodi Promagistro. 7

EXEMPLVM literarum, quibus literis Iulianum Rodolphū, Capuæ Priorem Fabricio Magno Rhodi Magistro diligenter commendavi, mitto ad te cum his literis. Ex eo quo in loco illum habeam, tū quid ei velim à Fabricio tribui, cognosces. Atq; hoc ideo ad te scribo, vt quoniam tuam apud illum auctoritatem plurimū valere multi mihi significauerunt, te horter, ac pro meo iure mandem etiam, cures desq; operam omni studio, agas apud illum, perficias denique, vt Iulianus ea, quæ optat te adiuvante consequatur. Optat autem Magni Magistri liberalitate nobis cōmendantibus subleuari. Id erit mihi tam gratum, vt nihil abs te in me possit esse gratius. Quod ita esse tuis in rebus, si mea opè vllò tēpore tibi opus erit, facile perspicias. Dat. Cal. Apr. M.D.XIIII. Anno secundo. Roma.

Magistratui Regij Lepidi. 8

DE LATVM ad nos est, Ioannem Petrū Gonzagam Nuolarie Comitem quosdam ciues Regienses coegisse ad certam pecuniæ summam sibi persoluendam, vt trecentū quinquaginta numos aureos, quos quidem ipse curare Cesaris negociatoribus iubebatur, statim reponeret. Id & me primum omnium de te non intellexisse, & te eos ciues præsertim spectata fide homines ea in re nihil iuuisse, nullam omnino eis opem tuam, nullum adiumentum præstò fuisse, valde miror. Quamobrè mando tibi primum, vt omnē rem perquiras diligentissimè: deinde, si iuuare Regienses poteris, adhibereq; remedia, ne quid ab Ioanne Petro dispendij perpetiantur, iuues, curesq; rem omni studio & diligentia,

Sin autem non poteris, nos tamen, quemadmodum se res habet, certiores facias, doceasq; quo pacto ei occurrere malo possimus. Quod si operæ precii erit mitti à nobis isthuc aliquem, qui controuersias inter Regienses Comitumq; componat, id verò à nobis facile curabitur: ut isti posthac ciues à Comitibus iurisdictione separentur discretiq; sint, ne calumnij eiusmodi vlla in posterum causa, vllis onerum perfren dorū, munerūve obeundorū scrupulus, vlla quæstio exoriri possit. Id enim maxime opto, vt Regienses ciues sub Regiensiū Principū ditionibus ne censcantur, vt Reip. rationibus nullam præiudicium inferatur. Dat. sexto Id. April. M.D.XIIII. Anno secundo. Roma.

Cardinali Seduno.

9

CVM perspecta nobis esset & virtus & prudentia tua, tuq; in me atq; in Remp. in quā quidem plurima tua egregia præclaraq; officia extiterunt, fide & cultu magnopere considerem, Carratiolū notarium meum, & Petrū Magnum familiarem tuum ad te misi: à quibus consilia mentemq; omnem meam in tractandis nostris rebus intelligeres. Itaq; nō vereor, quin ea omnia, quemadmodum volebamus, ad Heluetiorum Magistratus amanter accurateq; detuleris. Quoniam autem multa sunt, quamobrem existimem nihil accidere posse his temporibus, quod plus afferat rebus omnibus momenti & ponderis ea re, quam illi ad te meis verbis per tulerunt: abs te etiam atque etiam peto, vt si tibi totum ne gotium quoquo modo in dubium adducetur sic, vt vereri possis, Heluetios in ea mecum sententia, per quam nihilo certe minus illorum, quam Reipub. commodis consulitur, non futuros, de eo nos quāprimū facias quamq; celerrimè certiores: ne dum ipsi de illorum in nos obseruantia frustra con fidimus,

fidimus, aliquod alicunde Resp. inconmodum & detrimen tum accipiat. Neq; enim interea vel de oblati in dies condi tionibus ab alijs & populis & Regibus, vel de induciarum pactione confirmanda, vel omnino vlla de re quicquam sta tuere atq; cōficere possum, neque planè quiescere, donec abs te aliquid afferatur. Datis XV. Cal. Maias. Anno se cundo. Roma.

Paulo Victorio.

10

MANDO tibi, vt postea quàm ex ratione decimæ istius Reip. sacerdotibus impositæ quindecim mille nummū aureo rum summa exacta fuerit, des persoluasq; è summa reliqua Roberto Nasio & eius socijs id, quod eis curari mandauit: ea tamen conditione, vt si ex tota ratione illius decimæ, sum ma tricies mille nummū nō exigetur, Robertus socij q;, quod abs te curatiū accepertint, id omne reponere ac restituere teneantur. Quicquid autem vltra totam triginta milium aureorum nummū summam erogabitur, id Roberto & so cijs ad abietem in templi Romani Principis Apostolorū sub structiones cedendam atq; aduehendam deferatur. Dat. XI. Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Vgoni Pepulo.

11

CVM te, qui in nostra ditione domum & lares patrios & fortunas omnes habes, quemq; propter familie splendo rem animiq; fortitudinem magnopere diligo, Gvidum Ran gonium necessarium & propinquum tuum nostrumq; Præ factum equitum ad singulare certamen intellexerim prouocauisse, locumq; ei ad certandum statuisse apud Mediolanen sium Ducem, ad diem duodecimam Cal. Iunij: literasq; ad te dederim, vt quāprimū te ad nos cōferres, tuq; mādatis nō

stris parueris, urbemq; Romā ad nos accesseris: quod quidem eo consilio feci, ut te ab incepto reuocarem: idem nunc etiam cum optem, magnopereq; cupiam, ut ex vinea Domini, quam colendam purgandamq; suscepi, irarum & odij & bellorū semina radicitus euellantur: mando tibi cum obedientiā vi & virtute, tum aqua tibi & igne interdicens, tuorumq; honorū scisco inferendorum poena proposita, nisi parueris, ut ea de re & prouocatione tua totaq; ratione certaminis, causiq; quas habuisse te idoneas atq; iustas ad eam prouocationem exercendi existimas, nullum posthac verbum vllō in loco, vllō cum Principe aut planē homine modo vllō, colore vllō, facias: neq; ad Maximilianū Mediolanensium Ducem, locumue vllum illius Regni ea de causa te conferas vsq; ad diem decimam Cal. Iunij: neq; omnino quicquam aut loquaris aut statuas animo decertandi. Dat. decimo Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Guido Rangonio.

12

CERTIOR factus sum, quibusdā te de causis ab Vgone Pepulo, necessario & propinquo tuo ad certamen singulare prouocati, ei rei libenti animo annuisse, velleq; ad Maximilianū Mariam Mediolanensium Ducem proficisci: apud quem tibi ab illo ad diem XII. Cal. Iunij certamen est indictum. Quae res mihi & minime noua, & maxime molesta accidit. Nam cum mihi perspecta est animi tui magnitudo, tum fortitudinem & singularem tuam istam bellicis in rebus praestantiam, quae quidem maximo vsui esse in Reip. Christianae dignitate vel tuenda vel augenda potest, ob inanes atq; leuissimas causas tam dubijs fortunae casibus iri propositam, mihi maximo dolori sane fuit: qui, ut patris tui, viri optimi, domusq; tuae in meam familiam antiqua & pluri-

ma of-

ma officia sileam, te vnice atq; paternē vsq; à puero amom. Quonobrem, ut & nostrae dignitati, cuius tu equitum Praefectum geris, & Domini pacem nobis diligentissimē commendantis, monitis praecipisq; satisfiat, mando tibi & aqua atq; ignis interdico, & laesa maiestatis poena committenda, ne ea de causa te ad Ducem Mediolanensium conferas, aut vllum ad eius ditionis locum: neq; profusus quicquam agas, loquaris, statuas, ut sit tibi cum Vgone decertandum. Dat. X. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolan. Duci. 13.

MULTI ad me detulerunt, te & Guido Rangonio & Vgoni Pepulo ad certamen singulare locum tutum scriptis ad eos literis esse pollicitū ad diē XII. Cal. Iunij. In quo non potui, ut verum fatear, non moleste ferre, non te mihi eam rem ante, quā quicquam statueres, significauisse: cum scire posses eorum alterum in huius Reip. Imperio ex clara esse charissimaq; familia progenitum: alterum etiam agere nostrorū equitum Praefectū, atq; à me plurimis maximisq; de causis & veteribus & recentibus valde amari. Itaq; cum mecum in primis munus sit è Domini agro controuersiarum & bellorum stirpes succidere, ad quem sum publicē colendum adhibitus: abs te etiam atq; etiam peto, ut eas tuas literas, quibus locum tempusq; illis ad certamen statuisi, reuocēs: desq; separatim ad vtrunq; alteras quamprimum literas, quibus id significes, nolle te amplius eis locum ad certamen dare: iubeisq; ne ad te ea de causa proficiscantur. Dat. X. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi. 14.

MITTIT ad te Franciscus Maria Vrbinatū Dux, no-

m m

stri (vt scis) exercitus Imperator, certum hominem familiarum suam, qui se apud te purget ijs in rebus, quas res aliquot iam annis admisisse illum contra te, Magistratus in Regno Neapolitano tui sunt nuper criminati. Quæ quidẽ criminatio mihi, vt verè dicam quod sentio, nõ molestissima esse non potuit: cum quæ obijciuntur, eiusmodi sint, vt quæ sita potius ab illis in simulandi Ducem quoquo modo causa, quàm merito suscepta fuisse videri possit, cum propterea, quòd ea, quæ obliuioni iam propè tradita, vel planè citian sopita & extincta sunt, per illos in iudiciũ reuocantur: tum quòd illa ipsa non illius modò culpa, sed ne colore quidem culpæ vllò sunt admissa. Quæ enim tui apud Soram gesta in tuum, vt ipsi aiunt, dedecus offensamq; afferunt, ea neq; sciri aut caueri à Duce propter longinquitatem itineris potuerunt: neq; in ipsius, sed in eius matris administratione eorũ loco procuratio tunc fuit. Nam quòd ad Rauennæ prælium tuorumq; militum recessum attinet, nobis quidem, qui eo in prælio fuimus, satis constat illum contra nomen dignitatemq; tuam nihil ipsum fecisse, nihil vt fieret iussisse, nihil denique fieri permisisse. Sed quis est, qui possit magno commisso prælio in soluti exercitus fuga omnes vicinæ prouinciæ populos in officio continere? Quamquam quidem, quòd ad illum attinet, non solum nihil egit ipse contra tuos: sed eis etiam per sui Regni fines sine ordine, vt fit, temereq; properantibus comites itinerumq; duces dedit: debilitatosq; vulneribus multis suis in oppidis insit curari: iuuit etiã quàm plures rebus omnibus. Itaq; functus in eo est boni viri amantissimiq; tui officio. Quæ quidem omnia, vel plura etiam, palam, vt intellexi, ipsi tui milites præ se iulerunt. Sed hæc atq; alia ab eius Interuincio cognoscet. Ego

Ego autem qui plurimis maximisq; de causis tum priuatis & familiaribus, tum certè publicis summo illum amore singulariq; beneuolentiæ sum complexus: abs te quæso magno peto, vt eius procuratorem libenter excipias, excusationesq; quas afferet, audias, admittas quòq; pro æquitate & iustitia, cuius semper studiosus fuisisti, mea de causa aliquot etiam libentius. Erit id nobis tam gratum, vt nihil magis: tibi verò laudi etiam & gratiæ. Nam quoniam is Iulij Secundi Pont. Max. fratris filius fuit, eiusq; copiarum Imperatorem gessit, & nostrarum gerit, nihil tam liberaliter agere tamq; humaniter erga illum poteris, quin te optimè fecisse omnes homines sint existimaturi: teq; de eo etiam amaturi. Dat. quarto Cal. Maias. M. D. XIII. Anno 2. Romæ.

Leonardo Lauredano Venetiãrũ princ. 15

CONQUESTI apud nos perquã sanè grauiter sunt Legati Anconitanorũ ea de causa, quòd eorum nauim, ipsorum & Florentinorũ onustã mercibus, domo in Asiam tendentẽ, triremis Venetæ ductor Sebastianus Memmus hostili animo atq; impetu non longè ab Ragusis sit aggressus, propeq; depresserit tormentorũ vi: depressisset autem, nisi se illa in Epidauri portum recepisset. Id quoniam parum successerit, obseruari eam aiunt ab eodem Memmo, alijs etiam Venetis triremibus in præde societatem adscitis vicinis in portibus: vt eam ex Epidauri portu exeuntẽ intercipient. Quæ res quoniam contra ius & bonos mores, contraq; vestras cũ Romanis Pontificibus initas pactiones et fœdera in primis est, id, quòd accidit, existimo præter tuam istiusq; Reip. voluntatẽ accidisse. Hortor autem paternè te, atq; monico, des quamprimum operam, mandesq; ne quid posthac à vestris triremibus detrimenti nostrarũ hominum, præfer-

tinq; Anconitanorum nauibus inferatur. Pusias etiam multesq; ductorem illum, qui ei naui tantū molestie tantumq; iacturae temerè atq; hostiliter attulit, vt alijs vestrarum trirremium ductoribus & nauarchis exemplo sit, nihil iniuste posthac in nostros homines moliendi. Id si feceris, quem admodum pro Senatus istius equitate cōfido te facturum: crit & mihi, qui te remq; istam publice amo, sanè gratum, & tibi cum honorificum, cum te iustitiae colentem foederumq; obseruantem esse homines intelligent, tum etiam salutarem: omnem enim ijs, quorum interest, cogitationem eripies potiora ei rei fructuosioraq; remedia perquirendi. Dat. Cal. Maijs. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Magistratui Arimini. 16

VARIÏ atq; difficilis fortunae casus, quos egregia mulier Violantis Bentiuola Malatestis, quatuordecim ferè annos est perpeffa, dum mariti sui ditioe pristina excussa nouem liberos alienis opibus nutrit, me commouent vt eius erumnas atq; labores parte aliqua subleuem. Itaq; certior factus, bona quaedam in Ariminenfi ratione dotis illi deberi, mando tibi, des operam, vt ei pro iustitia satisfiat: eoq; magis, quod intelligo, Ariminenfes ipsos eam satisfactione non impedituros. Dat. tertio Non. Maias. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Recanatensibus. 17

CERTIOR sum factus eam materiam, quam Bernardo Bibienae Cardinali vos daturos recepistis, qua materie ad templi Lauretani edificatione vteremur, probā atq; idoneam nō esse. Quamobrē mando vobis atq; impero, vt bonas arbores, quaeq; vsui ei edificationi possint esse, ex Andrea

Andreae Sarini eius edificationis magistri sententia, apportari illò quam celerrimè iubeatis: vt quae iam coepta sunt fieri, ne intermittantur, sed procedant: ne tum nos, tum etiam Deam ipsam inani lignorum inutilium donatione lussisse videamini. Dat. XVI. Cal. Iulias. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 18

ALLATVM ad nos est, Venetos, cum Flumen oppidum tuum, quod est in Istria, cepissent, multam lignorum vim ad naues conficiendas idoneā in vicinis ei oppido soluis caedi iussisse: eaq; ligna Venetis abs te repulsis, recuperataq; prouincia humi proiecta atq; imbribus exposita iacere, periculumq; esse, ne breui ita vitentur, vt nullus ex ijs percipi vsus possit. Quod cum ita sit, ad phani autem Lauretani edificationem omni à me cura diligentiaq; inceptam atque institutam, quod quidem phanum summo atq; admirabili gentium & populorū concursu pietateq; celebratur, eius lignorum generis atq; materiei magnopere indigeam, hortor te etiam atq; etiam, velis, vt Diuæ honos tua liberalitate augeatur, celeberrimo orbis terrarum phano donare eam materiem, mandareq; tuis Magistratibus, vt nostris hominibus, quos eò mittemus, omnem à Venetis caesam arborem auehendi, atq; Anconam & Lauretum transportandi potestatem faciant: eoq; libentius, quod te aiunt ijs arboribus, quem ad vsum vti possis, vix habere. Id si feceris, & rem tua religione atq; amplitudine dignam statues: & me, qui quidem suppeditare tam apte ei edificationi ligna idonea nequaquam possum, eo munere ad edificationem conficiendā reddes etiam diligentiorē, tibiq; debitē. Dat. XVI. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Ioanni Lunæ Siculo, viro Principi. 19

LAETITIA tua, quam ex eo, quod ad propinquitatem inter te atq; nos familiamq; nostram incundam & confortuendam animū induxerim, accepisse te scribis, mihi planè grata accidit. Itaq; Sigismundū filium tuū, cui Lucetiae Saluatae sororis meae filiā spondimus, amore iam propè paterno pietateq; cōplector, quemadmodū ostendis cupere te neq; sanè illū modo, sed reliquos etiā liberos tuos, vniuerfamq; domū atq; familiā in meā fidem beneuolentiamq; recipio: quā rem fortunare DEVM volo. Tibi quidē certe omnibus in rebus, quae ad tuū cōmodum, quae ad honorē dignitatemq; pertinebunt, voluntas nullo tēpore nostra, pietas, liberalitas deerit. Reliqua ex literis Iuliani fratris mei, qui te maximè diligit, cognosces. Dat. XII. Cal. Iul. Anno 2. Roma.

Carolo Duci Allobrogum. 20

GRATISSIMUM sanè mihi optatissimumq; fuit, te, quē quidē propter animi tui egregias praestantissimasq; virtutes, generisq; nobilitatem à maioribus tuis magnis atq; claris viris, antiqua laudatissimāq; serie deductam atq; traditam, plurimi semper feci, Philibertam sororem tuam Iuliano Medici fratri meo nuptui velle tradere, affinitatemq; nobiscum inire, & consociare atque astringere vtrāq; familiam eo vinculi genere, quod idem esset omnium arctissimum atq; sanctissimū. Inductioq; animi & propensio ista tua valde me delectat. Itaq; quoniam non dubito, quin, quae vtrique nostrum probantur, ea etiam vterq; rescancitū tri atq; ad exitum perductum magnopere velit: DEVM Opt. Max. oro quae soq; ut cum ea confici annuat atq; mandet ipse: tum velit, primum quidem fratri meo & sorori tuae, deinde mihi atq; tibi, qui & propiores illis sumus, & amore atque beneuolen-

nevolentia coniuncliores, deniq; vtriusq; nostrum familiae atq; generi ea de re & propinquitate prosperè atq; feliciter euenire. De me quidem ea omnia sperare expectareq; te volo, quae ab optimo optatissimoq; filio de patre amantissimo sunt expectanda: quemadmodū ab Amadeo Berruto, notario & familiari meo latius cognosces, quem ijs de rebus ad te mitto, hominem & nobis charum, & tui cupidum. Dat. octauo Id. Aprilis. M.D.XIII. Anno secundo. Roma.

Philibertae Ducis Allobrogum sorori. 21

MITTO ad Allobrogum Ducem, fratrem tuum, ijs de rebus, quas ab ipso cognosces. Amadeum Berrutū familiarem meum, cui mandavi, meis ut verbis tibi salutem diceret, tecumq; ageret, quae agēda essent. Ei tu fidem habebis, & valebis. Dat. octauo Id. April. Anno secundo. Roma.

Comiti Geneuensium. 22

AMADEO Berruto, notario & familiari meo ad Ducem Allobrogū, fratrem tuum proficiscenti ijs de rebus, quas tecum cōmunicabit, mandavi, ut tibi salutē nunciaret meis verbis. Ei fidē habebis: tibiq; ipse omnia de me pollicebere, quae ex vsu tuo esse cū Domini voluntate cognosces. Dat. octauo Id. April. Anno secundo. Roma.

Ludouico Galliarum Regi. 23

ALLATVM ad nos est, tibi à certis hominibus insurratū fuisse, Claudij Episcopi Massiliensium designati Legati tui curam atq; operam nobis gratam non nimium esse. Quae sanè res eo mihi grauior atq; molestior accidit, quod cum illum ob eius doctrinam, ingenium, probitatem, multum semper amaerim, postea quam is ad me, ut Legatum tuum ageret, Romam venit, nihil ipso tui amantius, nihil ardentius vidi, nihil planè tuis in rebus omnibus tractandis

atq; administrandis diligentius, accuratius, laboriosius illo fuit: quod quidem certe me illi etiā deinceps arctius. Itaq; cū se aliquando ad te redire velle mihi significauisset, ne id faceret, sum illum pluribus fortasse verbis, quā vel nostra dignitas, vel mea fert consuetudo dehortatus. Quæ cum ita se haberēt, hæc ad te scripsi, vt esset eius rei testimonium apud te meum, hortarerq; te, ne posthac de mea in Claudium voluntate plus vllis hominibus crederes, quā ipsi mihi, neue velles, vt is abs te suorum pro te officiorum, laborum, curarum, vigiliarum lōgè aliam, quā te atq; ipsum deceat, mercedem atq; fructum caperet. Datis Id. Iun. Anno secundo. Roma.

Carolo Duci Allobrogum. 24

EX oratione Amadei Berruti, de tuo erga me studio atq; ijs in rebus, de quibus tecum egit, voluntate, quæ maximè optabamus, quæq; mihi gratissima fuere, cognoui: tuasq; literas libenter legi, per quas mihi de paterno meo in te animo gratias agis humanissimis verbis. Eas ad literas, & Amadei sermonē, quid rescribi tibi, quæq; scire te volo, ex ipsius ad te literis intelliges. Ipse autem Berrutus, quē quidem multis de causis admodum diligo, erit mihi posthac tua cōmendatione etiā charior. Caterum amari te magnopere à me, commodaq; omnia dignitatemq; tuam atq; amplitudinem mihi magnæ curæ esse si existinabis, minime decipere. Dat. XI. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Comiti Geneuensium. 25

ET tuæ ad nos plenæ officio & obseruantia literæ, & Amadei Berruti familiaris nostri sermo tuum erga me cultum & voluntatem vberrimè ostendunt. De eo & valde quidem

quidem te amo, & meam ad te ornandum pronam benivolentiāq; mentem & studium omni tempore tibi polliceor. Reliqua ex Berruti literis cognosces. Dat. XI. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Magistratibus Senensium. 26

MITTIMVS ad sedandos compescendosq; tumultus vestrorum exulum, qui vt ciuitatem vestram perturbarent, manum armatorum hominum coegerunt, Pindarum Santesium familiarem meum, hominem & virtute præditum, & nobis in primis gratum & probatum. De quo mentem & consilium super ea re meum cognoscere facile poteritis, quāq; vos urbemq; istam diligam. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Pindaro Santesio. 27

ET nuncijs & multorum literis cognoui, nouarum rerum motū ab exulibus Senensibus excitari, coactamq; iam esse operarum magnam manum armatorumq; hominum, qui urbem Senas inuadant, perturbentq; eum statum, qui nunc est, quoq; oppidum in præsentia regitur. Quamobrè ægrè molestq; ferens, esse vllos eius oppidi ciues tam scelestos tamq; perditos, qui eiusmodi consilia concipiant atque agitent: mando tibi, cuius mihi probitas atq; prudentia probantur, vt illò te quā celerrimè conferas, desq; operam, ne quid ea vrbs detrimenti capiat. Qua in administratione atq; cura quicquid iusseris, imperaueris, id ita iussum imperatumq; volo esse, vt esset, ipse idem si iussissem, imperauissem. Itaq; tu ea in re vicarius meus esto: autoritas tibi mea, siue dixeris, siue quid statueris, adesto: qui mihi Reiq; pub. parent, tibi parento. Tu verò singula pro tempore, vt res feret, consulto atq; prudenter administrabis: & me adesse om-

nibus rebus, quas dices, quasq; statues, existimabis. Datis octavo Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Reipub. Florentinae. 28

MITTIMVS ad sedandos tumultus & audacia exultum Senensium compefcendam Pindarum Sentesium, familiarem nostrum, & gratum nobis hominem & probatum. Valde enim cupimus, ne scelere perditorum hominum id oppidum, quod nostros ad fines pertingit, cuiq; oppido non minus animorum benevolentia, quam locorum propinquitate coniungimur, insigni aliquod detrimentum atq; molestiam capiat: sed nostra cura diligenti, q; munitur atq; defendatur. Ei mandauimus, vt si ad rem, vt volumus, conficiendam vestrae opis indigebit, literas ad vos det, pctatq;, quae sibi esse vsui existimabit, quaeq; administrandis ad se rebus opportuna esse conducibiliaq; cognoscet. Itaq; vt Pindaro fidem habeatis, operamq; vestram, si erit opus, & officium strenue atq; impigre nauctis, etiam atq; etiam a vobis peto. Erit id nobis in primis gratum, atq; ita, vt nihil possit esse gratius. Datis VIII. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniae. 29

PETRV M Bergnauum, familiarem meum mitto ad te cum mandatis ijs de rebus, quas ab ipso cognoscet, quaeq; mihi pro mea in te benevolentia magnae cure sunt, eius verbis omnem fidem habebis, & valebis, nosq; diliges. Datis V. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Magistratui Parmae. 30

CATANEO ad te proficiscenti, vt de conficiendis cum Malatesta Medice, propinquo meo, nuptijs, meo & Guidi Medicis eius fratris nomine te alloquatur, has ad te dare literas volui: quibus comone facerem, vt quoniam eos fratres

in primis diligo, quorum alterius etiam diligens fidelisq; opera domesticis meis in rebus atq; familiaribus quotidie mihi magis probatur, omne tuum studium & diligentiam adhiberes, vt si ea nuptiae vsui & honori futurae illis essent, rem conficeres, teq; ita gereres, vt intelligeremus propinquorum meorum hominum mihi charissimorum, honestorum virorum causam tibi curae atq; cordi fuisse. Reliquum est, vt & Cataneco & Guidi literis fidem habeas, vtq; ipsi tuam operam deposcent, teq; facere volent, sic facias. Dat. VI. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Hannibali Paleotto. 21

ET virtutem probitatemq; tuam, quibus agendarum rerum experientia & in omni vita prudentia coniuncta esset, dum Bononiae Legatum agerem, sepe probavi, & Romanos a te Pontifices miro studio ac pietate semper cultos fuisse plane cognoui. Ac praeter haec etiam patris tui Vincentij Paleotti, equitis Bononiensis legum scientia magni atq; clari viri nomen, fratrumq; tuorum Alexandri & Camilli, excellentes diuersis in literarum & doctrinarum studijs disciplinae mihi ante oculos versantur, meq; admonet, vt meam in te paternam propensamq; voluntate egregio aliquo munere apud omnes homines testatam faciam. Itaq; te Bononiae, cuius municipij ab antiqua & honesta familia oriundus ciuem geris, omnesq; tui gessere, XL virum facio Antonij Mariae, qui propter senectam ei magistratui renunciauit, loco omnibus ijs cum muneribus, honoribus, comodis, quibus reliqui XL viri vtuntur, fruuntur, gaudent, vel vt, frui, gaudere eis licet. Quare mando ijs, qui in eo magistratu sunt, vt te in suum collegium recipiant. Tu vero dignum te et maioribus tuis & mea benevolentia fac praestes, vt spei, quam de te ha-

te habeo, planè respondeas. Datis Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Laurentio Feltrinorum Episcopo, Internatio apud Imperatorem. 2

INTELLEXI, Vitum Frustum Magistratū Mutinæ, in custodia Guidum & Sigismundum Rangonio: fratres habere, qui vel propterea, quòd ex ea familia sunt, quæ pro suis plurimis atq; maximis in me meosq; omnes officijs, est mihi, uti debet, cõiunctissima: vel, quòd Maximiliani Rom. Imp. des. studiosissimos esse cognoui, habentur à me in propinquorum mihi & necessariorum loco. Itaq; mando tibi, ut eos Maximiliano ipsi quàm accuratissimè commendes meis verbis, cum reliquis corū in rebus atq; causis, tum præcipuè in salute, quæ mihi cordi est, quantum potest esse maximè. Datis Non. Iul. Anno secundo. Roma.

PETRI BEMBI EPI-
STOLARVM LEONIS DE-
CIMI PONT. MAX. NO-
mine scriptarum,

LIBER NONVS.

Federico Lando Placentino. 1

VDIVI de ijs, qui te amant, ciuibus tuis, qui Romæ sunt, & te ex interitu Baptistæ Landi filij tui, Romæ à Petro Francisco Maluicino, ciue Placentino proximis diebus interfecti

terfecti permotum atq; perturbatū, reliquosq; liberos tuos ira iniuriq; percitos parare arma in Maluiciorum familiam, ut defuncti mortè modis omnibus vindicetis. Ea in re tamen si tuo tuorumq; dolori iusto præsertim facillè ignosco, molestissimèq; fero ea, quæ acciderunt: te tamen, quem quidem certè in primis diligo, cuiusq; & prudentiam & temperantiã omnibus in rebus semper probavi: moneo paternè atq; hortor, ut quam adhuc quidem moderationè animi tui vitæq; rationem es complexus, ea posthac etiam vitare: teq; ipse primum, deinde tuos contineas, ne quid Placentiæ tumultus vestra causa exoritur: quod planè fiet, si & ipse quiesceris, & quiescere iusseris tuos. Id ut facias, etiam atq; etiam abs te peto. Erit & mihi gratum, et tua ætate, integritate atq; prudentia dignum. Equidem quæ cogitari atq; statui à me debent, ut dolori tuo atq; iniuriæ pro iustitia satisfiat, in ijs tibi eo minus deero, quo te magis intellexero meis monitis præceptisq; paruisse. Datis XVIII. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Canonicis et societati ecclesiæ Veronensis. 2

INTELLEXI vos emphyteoscos nomine villam atq; agrū, Cederelli qui fuerat, Domitio Pomedello dedisse. Qui quidem Domitius cum alumnus sit Antonij Thebaldei, quæ ego virum propter eius præstantem in optimarum artium studijs doctrinam, pangendisq; carminibus mirificam industriam vnicè diligo, grata herclè mihi ea vestra liberalitas fuit. Itaq; certior factus superesse etiam vobis portionem quandam ex illis ipsis Cederelli bonis, quam nemini adhuc quidè donauistis: has ad vos literas dedi, ut sciretis, si quod est reliqui eorum bonorū, eo à vobis Domitius augebitur, mihi id perquam gratum futurum. Vos autem in eo præte-

rea & modesti ac probi adolescentis arctâ angustamq; rem
vestra liberalitate explicabitis: & virum egregium ac per-
elegantem, deq; vestra ciuitate optimè meritum, eius patro-
num eo beneficio vobis deuincietis. Datis XVI. Cal. Aug.
Anno secundo. Roma.

Sigismundo Regi Poloniae. 3

PERFERTVR ad me, seditionibus nō negligendis in
Pannonia per factiosos homines & scelestos excitatis ar-
ma temerè tractari, ac trucidari passim plurimos, & inte-
stinum quoddam quasi bellum existere contra Vladislai Re-
gis Pannoniæ fratris tui voluntatem. Itaq; timendum esse,
nisi ei rei quàm celerrimè occurratur, ne freti ac permoti ea
occasione Turcæ, Regnum illud cōuulsam iam per se ac de-
bilitatum (ad quod quidem maxime omnium mentem atque
animum adiecerunt propterea, quod est cū suis Regnis cō-
iunctissimum) ipsi integri collectis viribus adoriantur. Eo
Regno atq; populis vel sub iugum missis, vel profligatis ac
perditis, qui vos casus maneat, nemo est, qui non videat etiā
tacente ac silente me. Eas ob res omnes te hortandum esse
in primis duco, vt vel sublato modis omnibus eo bello, quod
te in presentia intelligo cum Mosconitis exercere: vel, si fieri
potest, suspenso atque in aliud tempus dilato ac reiecto,
properes auxilium atque opem ferro fratri germano tuo,
exercitumq; in Pannoniæ fines adducas. Non enim vercor,
si te modò appropinquare populi illi senserint fratri suppe-
itis allaturum, quin se omnes in officio contineant. Quod
cum fecerint, etiam Turcis spem eripient primam quidem
in Pannonios, fratremq; ipsum tuum, deinde in reliquos Chri-
stiani nominis populos atque gentes malè cogitandi. Id
abs te ita peto, vt, quanquam videar tuorum etiam causa
te cohor-

te cohortari atque commonescere: tibi tamen nihilo sin-
minus ea de re debiturus, ac si mihi vni tantum, quantum
postulo, tribuisses. Quintodecimo Cal. Aug. Anno secun-
do. Roma.

Liuoniæ Magistro. 4

PROXIMIS diebus Prusiæ Magistri atq; tuis peten-
tibus Legatis, vt Regis Poloniae ipsiusq; Magistri veterem
illam maximarum rerum & controuersiarum causam, quæ
habent, sacro Lateranensi Concilio iudicandam terminan-
damq; aliquando tandem remitterem: nunciatum est in Pan-
nonia tumultus magnos & seditiones exortas esse, ob eamq;
rem trucidari plurimos excitariq; tanquam intestinum bel-
lum contra Vladislai Regis Pannoniæ voluntatem: verē-
dumq; esse, nisi id tempestiuè bellum sedatum sopitumq; sit,
ne animati ea occasione Turcæ Regnum illud, quod vicini-
num ipsis est, inuadant atq; diripiant. Ea regio atque natio
cum quasi vallus quidam atq; agger munitissimus inter nos
atque illos adhuc quidam semper sit habita, quantum ex
eo periculi rei Christianæ impendat, satis etiam tacente
me, res ipsa per se loquitur. Itaq; cum existimarem primum
omnium oportere, vicinorum & Regum et principum vni-
nimi cōsensu rebus Pannonicis quàm celerrimè succurri, ne
inchoatū iam malum atq; labes augendi confirmandiq; sese
moram atq; spacium nancisci possit, tuorum & Magistri
Prusiæ Legatorum postulationes in aliud reieci tempus, atq;
distuli: ne dum animorum voluntatūq; vestrarum concili-
ationis nouus hic Pannoniæ rerum status maxime indiget,
lis inter vos ac disceptatio magnis de rebus atq; causis agi
tractariq; Romæ incipiat. Quamobrem tametsi Regē Polo-
niæ bello Mosconitano esse implicitū audierim: tamen quia

Pannoniæ Regno in periculum adducto vicina ei Regna in tuto esse nequaquam poterunt, dedi ad eum literas, quibus literis, ut vel sedato eo quoquo modo, vel suspensio bello ad Pannoniæ fines cum exercitu se conferret, deq; sedandis eo in Regno seditionibus intestinoq; bello, cum Rege fratre suo ageret, sum illum diligenter hortatus, speroq; fore, ut meis monitis, salutaribus præsertim atque amantissimis pareat. Eam ad rem tu quoq; uti curam cogitationemq; tuam adhibeas, pro mei muneris officio etiam atque etiam abs te peto. Nam quoniam propter eam, quæ tibi cum Moscovitis est, uicinitatem cōfido tua me opera et autoritate posse, quod postulo, facile consequi, ut id quod dixi bellum, vel finem aliquem nanciscatur, vel ipsum differatur, quo Rex Poloniæ Regi Pannoniæ auxilium afferre, eiq; præstò esse possit: valde de cupio, ut eam tu ad rem tam honestam tamq; laudabilem conficiendam, consociandasq; duorum Regum voluntates atq; mentes auctoritatem tuam cōferas nobiscum atq; adiungas. Id si feceris, quemadmodum quidem tua fretus cum prudentia, tum in me, qui te vnicè diligo, voluntate, maxime confido te facturum, et officio eris functus optimi prudentissimiq; principis, et spem omnem hostibus nostris communibus auferes: Regnum quidem Pannoniæ primùm, deinde alias atq; alias nationes Christianas inuadendi atq; proterendi: et tibi ego plurimum debebo, cuius eris precibus atq; monitis obsequutus. XV. Cal. Aug. Anno 2. Roma.

Antonio Mariæ Palauicino. 5

RECORDARI facile potes, me cum Romæ esses, nõ semel te paternè monuisse, ut cum Gaiatio Palauicino fratre tuo ageres, ut Castrum Cornelij, quod quidem Castrum egregia Rubeorum familia apud nos est cõquestu ad se pertinere

tinere, mihi et Reip. ille atq; tu remitteretis, ut quæ æqua honestaq; essent, de eo statuerem: teq; ita facturum, nobis pollicitum fuisse, puto te nõ esse oblitum. Id cum à te differatur, nihilq; de eo confectum adhuc quidem sit, scribendum ad te putavi, ut quemadmodum pollicitus fuisti, te cum fratre tuo curaturum, ita faceres, Reiq; pub. atque mihi tu fraterq; tuus Castrum Cornelij traderetis, ut de illo pro iustitia decernere et statuere possem. Id si feceritis, erit mihi admodum gratum: vosq; uti viros mei obseruantes posthac etiam impensius diligam. Datis quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 6

PROFICIS CITVR Mediolanum is, cui has ad te literas dedi, abs te petiturus, ut sibi emere isthic liceat thoracas ferreos quater mille, quibus nostri pedites uti possint. Qua in re te hortor, des ei atq; commodes non id modò, ut emere thoracas illos, sed etiam ut sine portorij solutione caducere de tuâ ditione possit. Datis quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Ludouicæ Tornaboniæ. 7

NARRAVIT mihi Iulianus Tornabonius propinquus tuus de tuâ in me pietate sanè multa, quæ mihi grata admodum atq; iucunda fuerunt. Animi enim tui erga me plenam beneuolentiæ voluntatè à primis vtriusq; nostrum annis mihi et perspectâ et probatâ libentissimè agnouit. Itaq; ea te de re amabiliq; officio valde diligo, voloq; scire si quid acciderit, in quo tibi aut tuis esse vsui perpetua mea erga te charitas amorq; paternus possit, nullum me grati animi signum

prætermiffurum, vt intelligas te mihi effe chariffimam, femperq; fore. Dat. tertio Cal. Aug. Anno fecundo. Romæ.

Municipibus Arimini. 8

CERTIOR factus sum, Claræ Malatefidi Mōtis Fere-
trianæ facerdoti, quæ vxor Roberti Malatefæ fuit, certantē
summam dotis & hereditatis nomine à vobis deberi: itaq;
à Sex viris fifci Romani, cum in cōtrouerfiam res veniffet,
iudicatum fuiſſe. Quare hortor vos, vt fecundum Sexui-
rum iudicium curetis, efficiatisq; vt mulier ad suum perue-
niat sine difpendio & morâ. Datis prid. Cal. Aug. Anno
fecundo. Romæ.

Petro Mariæ Scotto Placentinō. 9

INTELLEXIMVS te quafidā poſſeſſiones Ghifellē
Marchionis Maleſpine per tuos vi occupauiffie, eiusq; vxori
sorori tuæ, virum vt relinqueret, perſuaſiſſe: itemq; quof-
dam ex tuis abs te adiutos magnum frumenti numerum do-
minus hoſpitalis Placentinæ interceptiſſe: tum diui Benedi-
cti ſocietatis aquæductus perſregiſſe. Quæ quidem mihi om-
nia per ſane grauiâ perq; moleſta fuerunt, eiufmodiq; viſe
ſunt, vt tolerari à me nullo pacto debeant. Quod ſi Palau-
cinorum familiæ nobis chariffimæ cauſa, tuam adhuc arro-
gantiam pertulimûs, ſcire te planè volo, nos poſthac tibi P. l-
lauicinorū autoritate nihil remiſſiuos: ſed cum illa priora,
tum iſta nuper abs te admiſſa eo acrius vindicaturos, quo
in te mitiores adhuc quidem fuimûs. Itaque mando tibi, vt
ablata abs te atque à tuis Ghifelliq; coniugem illico reſti-
tuas: aquæductus perſractus reponas: audaciamq; tuam re-
primas: teq; ipſe modeſtia noſtra impunitateq; abutentē
colligas, atq; cōtincas, moresq; induas & clemētia noſtra &

tu.

tua familia dignos: parcāsq; iſtius vrbis Magiſtratuū omni-
bus in rebus, quas te res volet facere, tibiq; iuſſerit. Hæc om-
nia niſi abs te curabuntur, non ea modo, quibus te libera-
litas noſtra donauit, ſed etiam patrimoniū tuum omne ad-
dici fifco mandabo: teq; vti rebellem noſtrū atq; hoſtem mo-
dis omnibus puniā. Dat. prid. Cal. Aug. Anno 2. Romæ.

Magiſtratuū Placentiæ. 10

EXEMPLVM literarum, quas ad Petrum Mariam
Scottum dedi, habuiſti cum his literis. Itaq; mando tibi, vt
quæ me ei precipere ijs in literis cognoſceſ, eadem tu quoq;
meis verbis illi mandes atq; præcipiſ. Quod ſi is meis man-
datis nō obtemperauerit, volo eum releges, quo in loco tibi
videbitur eiusq; bona fifco addicas, ceteraq; omnia ſtatuas
pro noſtra dignitate: ne quis poſthac malefacere audeat,
ſperetq; ſe id impune laturum. Dat. prid. Cal. Aug. An-
no fecundo. Romæ.

Galeatio & Antonio Mariæ Pala-
uiciniſ fratribus. 11

PERTVLIMVS adhuc quidē veſtra cauſa Petri Ma-
rie Scotti intemperantes mores audaciamq; non ferendū. Il-
le verò benignitate noſtra magis magiſq; in dies ſingulos
abutitur, atq; in omnia mala promior fit. Quomobrem has
litteras dictaui, vt vos cōmonefacerem, niſi ſe ille audaciamq;
ſuam feroremq; repreſſerit, & quæ nuper damna intulit,
ea ſtatim omnia illis ipſiſ repoſuerit, qui pertulerunt, nos in
illum neque vos neque quempiam reuerentes, quemadmo-
dum meritis eſt, ſic animadueroſuros. Dat. prid. Cal. Aug.
Anno fecundo. Romæ.

nn 2

Philippo Capello, & eius patruelisbus Andreae Capelli filijs, Venetis ciuibus. 12

LECTIS vestris literis, quibus mecum multis precibus agitis, vt cum olim Iacobus Franciscinorū minorum societatis Magister, qui tunc erat, cubiculum in sociorum domo, quæ Venetijs est, Victori Capello, auo vestro eiusq; liberis dederit, concesserit: idq; deinde factum Romani Pontifices duo, Paulus Secundus, & Sixtus Quartus probauerint: eam ipse dationem & concessionem in vos, qui Victoris nepotes estis ex duobus eius filijs Andrea & Paulo geniti, ita transferam, vt parentum vestrorum ius in vobis tribus eorum liberis resideat: pro mea in vos pietate facile animum induxi, vt vestris postulatis satisfacerem. Itaq; dationis et cōcessionis eiusmodi sensum seriemq; omnē ipse quoq; approbans idem illud, quod Victori Capello, auo vestro eiusq; liberis vestris parentibus datum concessumq; tunc fuit, autoritate mea æqua portione in vos transfero: voloq; vt ius ex semisse illud in cubiculum habeas tu Philippe Capelle vnicus Pauli Capelli filius: vos autem Andreae Capelli, duo filij ex altero semisse, hoc est ex quadrante quilibet. Quorum quidem patrum vestrorum alter à me valde sanè diligitur Paulus, Remq; pub. Venetam administrat: alter plures abhinc annos Romæ Legatum Venetum agens, mortem obiit. Ita & mea in viuum beneuolentia, & mortui nex publicè suscepta vobis proderit. Dat. quinto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Raphaelo Vrbinati. 13

CVM præter picturæ artem, qua in arte te excellere omnes homines intelligunt, is à Bramante Architecto etiam in con-

in construendis ædibus es habitus, vt tibi ille rectè Principis Apostolorum templi Romani, à se inchoati ædificationem committi posse moriens existimauerit, idq; tu nobis forma eius templi consecra, quæ desiderabatur, totiusq; operis ratione tradita doctè atq; abundè probaueris; nos quibus nihil est propè antiquius, quàm vt phanum id quàm magnificentissimè quamq; celerimè construatur, te magistrum eius operis facimus cum stipendio nummū aureorū trecentorū, tibi annis singulis curandorum à nostris pecuniarū, quæ ad eius phani ædificationem erogantur, ad nosq; perferuntur, Magistris: à quibus id stipendium æquis pro tempore positionibus dari tibi cum petieris, sine mora etiā mensibus singulis iubeo. Te verò hortor, vt huius muneris curam ita suscipias, vt in eo exercendo cum existimationis tuæ ac nominis, quorū quidem in iuuenili ætate bona fundamenta iacere te oportet, tum spei de te nostræ paternæq; in te beneuolentiæ, demum etiam phani, quod in toto orbe terrarū longè omnium maximum atq; sanctissimum semper fuit, dignitatis & celebritatis, & in ipsum principem Apostolorum debitæ à nobis pietatis rationem habuisse videre. Dat. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Legato Auinioniensi. 14

ANTONIVM Thebaldeum, probum hominem, atq; in bonarum artium, imprimisq; poetices studijs tum nostræ, tum Latina lingua facillè præstantem virum, multos iam annos vnicè diligo. Cui cū portorij munus, quod in pōte Sorgiæ fluminis est Auinioniensis dioceseos Legationis tuæ, cōferri cupiam, vt eo sese alere ac sustentare liberaliter possit, peto abs te velis, vt homo egregius & excellens, & mihi

valde charus eo munere per nos te libente afficiatur. Dat.
Nonis Aug. Anno secundo. Roma.

Regi Britannia. 15

HADRIANVM Bardum, ciuem Florentinum Tam
plebanum, propter plurimas ipsius virtutes, eamq; necessi-
tudinē, quam cum domo mea veterē atq; arctam habet, val-
de diligo. Quē cum intelligam in Regio tuo triginta propē
annos innocenter fuisse versatum, commendo tibi eum sanē
perdiligenter. Quicquid in illum beneficij liberalitatisq; cō-
tuleris, id tam nobis erit gratum, quam quod gratissimum.
Dat. VIII. Id. Aug. Anno secundo. Roma.

Laurentio Medici, fratris filio. 16

ETS I ex aliorū literis de consilatu Constantiopolita-
no Zenobio Medici tradendo mentē meam cognoscere po-
tuisti, te tamen meis etiā literis putavi esse cōmonstrandū,
dares operā, efficerēsq; autoritate tua & gratia, Magistrat-
um ut illum Zenobius ab ista Repub. consequeretur. Valde
enim cupio, ne propinquus noster ea in re ferendis suffra-
gijs pretereatur vel propterea, quod augeri illum omni-
bus in rebus sanē volo, vel maxime, quod Zenobium ipsum
ei muneri fore idoneum vehementer existimo. Dat. septi-
mo Id. Aug. Anno secundo. Roma.

Ioanni & Gentili Saxatellis Foro-
corneliensibus. 17

MULTI ad me scribunt, rumor etiam ipse quasi me
admonet, Bentiuolos fratres modis omnibus dare operam,
ut in patriā vi redire, Bononiæq; statū perturbare atq; per-
uertere possint, eisq; vos auxilio in primis futuros. Quod
virumq; tum pro illorum, tum etiam pro vestro in me cultu,
nostraq;

nostraq; in illos atq; vos paterna voluntate & charitate cre-
dere nullo pacto possum. Quid est enim minus hominis,
quam hominum bene viuentium conuentus & societates cō-
suetas diripere, eisq; vim asferre conari? ne dum id etiā a-
micorum & necessariorum hominum minus esse atq; cogi-
tatio credatur. Vt cunq; autem se res habet, mando vobis ea
lege, quæ de maiestate est, non id modò, ut à Bentiuolis vl-
la in re iuuandis in eorum ad patriam reditu prorsus absti-
neatis (quanquam id quidem maxime) sed etiam ut illos mo-
dis omnibus ab ea cogitatione reuocetis, operamq; vestram
omnē, curam, diligentiam adhibeatis, ne facere, aut etiam
tentare id omnino possint. Dat. prid. Id. Aug. Anno se-
cundo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 18

NON vnus optimorum hominum & prudentium vi-
rorum literis certior factus sum, reditum in patriam à Ben-
tiuolis fratribus vi atq; armis parari: existimariq; à multis,
vel iam planē sermone hominum confirmari, eis te auxilio
futurum, opesq; tuas subministraturum, ut id facilius conse-
qui atq; conficere possint. Quæ sanē res mihi quidem, qui
te atq; illos amo, deq; vtriusque ut bene meritus essem etiam
laboravi, omnino verisimilis non fit. Neque enim vel illis
esse obscurū potest, me id non laturum, sed ei rei modis om-
nibus occurrurū: vel tu is es, qui sis nescius, quiq; non offen-
sionem in me tuam damnosorem tibi, quam Bentiuolorum
in patriam reditum fore vsui existimes. Verum enimvero,
quoquo modo ea se habeant, te etiam atque etiam hortor,
planeq; commonesacio, ut si illi ad reditum vi comparandū
animū adiecerunt, non oratione modò eos tua, vel autorita-
te sententiæ abstrreas ab eiusmodi consilijs suscipiendis, sed

etiam quibuscumq; rebus potes (potes autem & plurimis & maximis) prohibeas, ne rem aggrediatur: sed quiescant, seq; contineant, neq; pergant eò progredi, unde sciunt reditum nullum esse. Id si feceris, & ipsis optime consulueris, & mihi tam fuerit gratum, quam esset molestum, si te adiutorem & socium meorum hostium atq; rebellium prestiisses. Datis prid. Id. Aug. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

XL viris Bononiensibus.

19

EX vestris ad Virgilium, Legatum vestrum, literis intellexi, quæ ad me deferri curauistis, argumenta coniecturasq; : quibus in eam sententiam adducti estis, vt credatis tentari à Bentiuolis fratribus multa, armatorumq; hominum manum ab eis cogi, vt redire in patriam vi, istiusq; ciuitatis statum atq; ocium perturbare atq; peruertere possint. Itaq; auxilia contra illorum conatus postulatis. Quæ autem per uosmetipsum parari atq; effici poterant, ea vos cõparauisse iam omnia, suisq; disposuisse singula, & collocauisse locis adscribitis. Quibus de rebus omnibus studium, cura diligentiaq; mihi vestra uehementer probatur: fidemq; uestram facimus certè plurimi. Nam quod ad præsentem uestrarum rerum formã attinet, etsi existimem tum Bentiuolos, tum etiã reliquos, quos cõmemoratis, nihil tale cogitare: ne vereri tamen queatis istius urbis ocium & tranquillitatẽ mihi minori, quam profectò debeat, curæ solitudiniqu; esse: primum quidem Alphonso Duci Ferrariensiu, & Iohanni & Gentili Saxatellis fratribus interminatus sum per literas, ne manũ ullam, nec ue auxilium uestris exulibus mitterent: sed eos modis omnibus prohiberent, ne conuellere ciuitatis uestræ statum molirentur: quod eos facturos sanè confido. Idem etiam

Guido

Guido Rangoni scriptis ad eum literis mandauit: neq; vereor, quin ipse quoq; nobis sit, uti debet, potius, quam illis satisfacturus. Laurentium deinde Medicem, fratris mei filium, cõmonefeci, vt si vos Episcopusue Polæ Bononiæ Magistratus opem ab eo Req; pub. Florentina petitum miseritis, rebus uobis omnibus præstò sit sine ulla mora. Quod, si erit opus, facietis, atq; ad illum, tanquã ad me mittetis. Nam is propterea, quod uobis est uicinus, faciliè iuuare uos, atq; celeriter, poterit. Quod si maiore auxilio esse uobis opus existimabit, meq; de eo certiorẽ facietis, copiæ nostræ omnes ad uos tuendos defendendosq; mittentur: sic enim maxime Reip. nostræq; dignitas retinebitur. Vos autem singulis de rebus, quæ isthic agentur, diligentissimè ad nos, vt adhuc quidem fecistis, literas dabitis, vt uobis in tempore opitulari cum initia rerũ cognoro, facilius & exploratius possim. Datis Id. Aug. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Fabricio Magno Rhodî Magistro. 20

ET SI exploratum nobis erat, pro tuo fraterno amore ac pietate tristem te nuncium accepturum, cum intelligeres Cardinalem Finarium, fratrem tuum, mortem obiisse: uolui tamen, vt de eo meis literis fieres certior, vt cognosceres te atq; tuos tuaq; omnia paternæ mihi curæ, uti debent, fuisse. Quem sanè uirum cum propter plurimas eius eximiasq; uirtutes & diligerem, ut fratrem, & magno esse usui in Reip. administratione uiderem, quantũ mihi molestiæ, quantum mœroris eius mors attulerit, existimare faciliè ipse per te potes. Ego quidem certè sic existimo, multum in eo uiro splendoris & præsidij Reip. amisisse. Nostri uerò in ipsum amoris & beneuolentiæ testimonium id supremũ fuit, quod

11 5

omnibus profecto in rebus, quas impetrare à me voluit, vt beneficeret suis, ei petenti satisfeci. Ipse autem ita fortiter temperateq; decessit, vt credi par sit, DEVM Opt. Max. ex hoc impuro lachrymabilq; hospitio ad cœlestis illum patriæ iucundissimã beatissimamq; sedem euocare atq; traducere voluisse. Nihil enim eorũ, quæ ad sanctissimè deccedentes pertinent, prætermisit. Quæ cum ita sint, te hortor, vt eam iacturam æquo & erecto animo feras, vt virum magnũ, & ætate iam deuexa, & terrena omnia infra se habentem & cõtemnentẽ decet. Ego autem, si quid in eo solatij tibi esse poterit, pollicor tibi atq; recipio, me omnibus in rebus, quæ ad te dignitatemq; tuam pertinebunt, fratris tui clarissimĩ viri amorisq; eius erga te partes atq; munera subiturum, libentissimeq; representaturum & præstaturum. Tu modò ad rem Christianam iuuandam, tuãq; cura & diligentia, vt soles, amplificandam à luctu atq; mœrore te auoca. Erit id & te dignum, & tuæ antea vitæ proprium, & mihi gratum & optatum. Datis XIII. Cal. Aug. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Laurentio Medici, fratris filio. 21

SIGNIFICAVIT mihi Matthæus Cominus Montisferetrianus, se bona sua nondum recuperavisse. Quod mihi quidem fuit sanè molestum: qui hominis nobis familiæq; nostræ in primis dedito satisfieri valde cupio. Quamobrem volo des operam, vt is in pristinas suas fortunas omnes sine mora sineq; dispendio reponatur. Præterea quoniam per suum præsyndicos Cortinarum Aretij propediem creandus est is, qui Camerariatus & Massariatus muneri præsit: erit mihi pergratũ, si abs te curabitur; vt Matthæus ipse à suprajudicis

dicis Arctimis legatur, qui cum magistratum gerat. Datis XII. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Marchioni Mantuæ. 22

QUONIAM ad sacra conficienda, precesq; diuinas celebrandas cantore mihi opus est, qui grautori voce concinat: velim, si tibi incommodum non est, vt ad me Michaelem Lucensem, cantorem tuum mittas: vt eo nostris in sacris atq; templo, quod est omnium celeberrimum atq; sanctissimum, communemq; totius orbis terrarum pietatem & lætitiã continet, vti possim. Dat. tertio Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Alphonso Cardinali Senensi. 23

SCRIPSIT ad te Iulius Medices Cardinalis meis verbis, velles ad me mittere cum puerum, quem habes Gallum, Musicæ artis peritum. Ex ijs enim, quos è Gallia accersui, vnus atque is quidem, qui peritior erat, voculaq; blandiore ac flexibiliore præditus, mortem obiit. Eas literas cum tibi arbitrer redditas nõ fuisse (nihil enim ad illas adhuc quidem respondisti) has ad te alteras literas dare volui, quibus item te hortarer, velles de puero illo sacris nostris commodare: quibus in sacris tu quoq; cum huc veneris, pium honestumq; oblectamentum capies. Datis prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Mariæ Vrbinatium Duci. 24

INTELLEXIMVS te in recenti eorũ Cesenæ oppidi ciuiũ tumultu, quib. priora delicta pepercimus, quiq; nobis fidem apud te dederant se pacta seruaturos, pacemq; nõ violaturos, opportune prudenterq; curasse, ne malũ serpere vltcrius posset firmata tuo præsidio ciuitate, missisq;

illō, qui eam regerent, cū eius te rei arbitrum fecissemus, quæ nobis omnia magnopere probantur. Manda autem tibi, vt in eos, qui pacta quicq; fidem non prestiterunt, animaduertas, quemadmodum tibi æquum esse atq; opportunum videbitur: vt cæteri, qui fidem nobis suam vel iam dederunt, vel daturi posthac sunt, eam fallere minus audeant. Faciesq; nos de eo, quod egeris atq; statueris, quàm diligentissimè certiores. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Internuncijs apud Regem Hispaniarum nostris. 25

EXEMPLVM literarum, quas ad Ferdinandum Regem dedimus, habebitis cum his literis: ex quo quàm mihi gratū futurum sit, vt cū Genuensis Ecclesiæ Episcopus defecerit, velit vt eam Gabrieli Archiepiscopo Barensi conferamus, faciliè cognoscetis. Itaq; volumus, vt omnem curam diligentiaq; adhibeatis, vt ab ipso Rege, id, quod volumus, consequamur. Datis quarto Non. Sept. M. D. XIII. Anno secundo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi. 26

IOANNIS Scotti, cuius fides & industria pro re Romana tuisq; rebus egregia atq; mirifica bellis Italicis extitit, controuersiam, quam habet cum ijs, à quibus res eius domestica retinetur atq; diripitur, cōmendo tibi maiorem in modum: petoq; abs te, vt eius causam cū veterem, tum aduersariorum artibus conturbatā explices: fauoremq; te homini forti, atq; prudenti præbeas. Erit mihi sanè quàm gratum. Datis prid. Non. Sept. Anno secundo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 27

CONQUESTI apud me sunt Legati Maximiliani Romæ.

Romanorū Imperatoris desig. multis & quotidianis propè querelis, Ioannem Paulum Balionem, dum is vestri exercitus præfectum ageret, captum ab Hispano exercitu, postea fide data reuertendi cum tuberetur nobis petentibus dimissum, denum redire sæpius iussum nunquam viæ se dedisse. Quæ rem agrè molesteq; ferre Maximilianū, seq; delusum existimare, idem mihi sæpe Legati significauerunt. Quibus cū bona semper verba dedissemus, proximè mecum egerunt longa constantiq; oratione, vt vel ipsum Io. Paulum ad Hispanorum exercitum, cuius est captiuus factus, remitterem: vel darem operam, vt tu Christophorum Frigapanem, Maximiliani exercitus item præfectum captiuū tuum missum faceres illius loco: earum rerum alterutram nisi breui tempore consecissem, Maximilianum graui se à me affectum iniuria, irrisuq; habitum, existimaturum. Quamobrem vt ipse vel promissi mei onere, vel expostulationis eorū molestia aliquando tandem subleuer: peto abs te etiam atq; etiā, vt quemadmodum Maximilianus meo rogatu Ioanni Paulo Roman veniendi potestatem fecit, ita tu quoq; Christophoro se ad nos conferendi potestatem facias, fide ab eo accepta, se Roma me nolente non discessurū, neq; contra te hoc toto bello arma sumpturum. Id si feceris, & me magna molestia liberaueris, & te illis æquū & iustum præstiteris, qui fidem meam adhuc quidem desiderant: ego verò illius quidem certè, sed me herculè etiam tuam. De eo cum Legati tui scriba sum loquutus: is ad te sermonē meum perscribet. Datis VI. Id. Septemb. Anno secundo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 28

IACOBYM Sadoletum, ciuem tuum, cuius egregia & fideli opera scribendis epistolis quotidie vtor, ob eius ex-

cellens atq; præclarum ingenium, optimarumq; artium singularem doctrinam, & præstantem omni virtutum genere animum magnopere amo, facioq; sanè plurimi. Eius sororis vir, Tadeus Gilinus, cupit impetrare abs te magistratum aliquem tuis in locis, quem triennium aut biennium exerceat: ut & honestius eos dies traducere, & familiam suam alere facilius atq; commodius possit. Itaq; te non solum hortor, sed etiam rogo, velis præclari hominis mihiq; charissimi propinquo prudenti, ut intelligo, viro & virtute prædito satisfacere: qui tamen rem omnem desideriumq; suum tibi coram ipsemet diligentius explicabit. Dat. quinto Id. Sept. Anno secundo. Roma.

Ludouico Gallorum Regi.

29

ETSÌ te antea certiores feci, me tum ad monasteria, tum etiam ad Ecclesiam Caturcensem, quorum & possessor & Episcopus Cardinalis Finarius mortem Romæ obierat, Ludouicū Carretum demortui propinquū, & Franciscum Fliscum Cardinalem sublegisse: hortatusq; te sum, velles diplomata eis conficere, quibus significares ea, quæ statuerā, probari abs te, atq; ita fieri tibi placere: tamen his etiam literis commonesciendum putavi, ne rem differres longius, nè in eo te duriores & difficiliorem præberes, quam vel meus erga te amor, vel optimi hominis tibi placere dediti, atque duorum alterius viui, alterius nuper mortui, Cardinalium egregia atque illustria in te multorum annorum officia, studia, labores etiam postularent. Dat. XVII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Ludouico Gallorum Regi.

30

PETRV M Nauarrum Cantabrum, præstantem in rebus

hæus bellicis virum, captiuum tuum, cuius res fortiter & præclare gestas pro Rep. Christiana egregiamq; in nos fidem & pietatē tibi notas esse arbitror, valde amo, eiusq; incoluinitas & salus mihi magnæ curæ est. Itaq; quo maiori studio possum, abs te peto, velis eum aliquando tandem missum facere. Quæ de re Ludouico Episcopo Tricauicensi Legato apud te meo per literas, & Ioanni Roccaforti, Legato apud me tuo præsens ipse mentem meam latius & diligentius explicui: ij ad te omnia deferent. Datis XII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Petro Nauarro Cantabro.

31

PROFICISCENTI ad te Ferrando, qui est ex societate Franciscinorū minorum, familiari tuo dedi ad Ludouicū Regem literas: quibus literis peto ab illo, te ut missum faciat, quod cum facturum pro me in illum voluntate & beneuolentia sanè puto. Itaque hæc ut scires volui, tum ut bono animo esses, consideresq; me nulla in re, quæ ad salutē libertatemq; tuam pertineret, negligentem fore. Quod etiam plenius, & vberius ex ipso Ferrando cognoscēs. Dat. XII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Municipio Firmano.

32

MAGNA cum molestia percepi. Ioannem Franciscum, Astuldi filium, Asculanum ingenti armatorū hominum manu vestro in oppido comperat. res Asculanorū perturbare aggressum fuisse, perductisq; ad oppidi muros ijs militibus, quos coegerat, penetrare oppidum hostilibus adortum modis multum turbarum excitauisse, magnumq; terrorem oppidanis incussisse. Quæ res cum indignissima sit, quæ nobis ferenda videatur, præsertim cum certior factus sim, omissis

Francisci protectioni vos ipsos fauisse, propterea quod is multos tum ex ijs militibus, qui tuendi istius oppidi causa apud vos merent, tum verò etiam ex vestris municipibus secum habuerit: mando vobis atq; impero, poena decem milium numum aureorum proposita, si dicto audientes non eritis, ut impetum posthac à vestris hominibus quoquo modo in res & fortunas Asculanorum, eiusq; municipij temperam. ntum fieri ne permittatis, neue vestrum in oppidum Ioannem Franciscum, Astuldi filium, aut vllos ex Asculanis exulibus recipiatis: sed eos vniuersos ex municipio agroq; vestro, quoad fieri per vos possit, celeriter expellatis. Id si feceritis, harum turbarū, quibus alimenta praeuistis, admiffiq; vestri culpa ne vobis fraudi sit statuendi, vobisq; ignoscendi occasio mihi aliqua fortasse parabitur. Sin mandata nostra despexeritis, dabimus profectò operam, ne id impune fecisse vos gloriari vllos apud homines vobis liceat. Dat. XII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Heluetijs.

33

PROFICISCENTI ad vos Ennio Episcopo Verulano, Legato meo, mandavi ut vobis plurimam salutem impartiret meis verbis, vosq; magnopere laudaret de vestra in me obseruantia, deq; ea cura & studio, quod pro nostra & Reip. dignitate maiestateq; tuenda & geritis quidē nunc, & semper gessistis: hortaretur autem etiam amantissime, ut posthac quoq; quo ea, quae adhuc quidem fecistis, concilio, non temerè fecisse videamini, viam quam institistis, in ea eodem passu pergeretis iter facere: talesq; vos omni tempore prestaretis, quales & ipsa Resp. experta non semel est, & ego, qui virtutem vestram atq; constātam noui, vehementer fore confido. Quae praeter haec scire vos atq; cognoscere

cognoscere volui, ea vobis Ennius exponet. Me si vestri esse nominis amantiſsimū existimabitis, non fallam vestram opinionem. Sexto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Heluetijs.

34

EA, quae in causa Eleutherij Ruschi, Lurcani Comitiss ex nouem pagorum sententia pro iustitia statuistis, & laudabilia profectò sunt, & nos de ijs ipsi vestrum sanè iudiciū collaudamus. Hortamur autem vos, ut quae etiam nunc restant, ut res ad exitum perducatur, ea consiciatis, hominisq; bene de vobis meriti iurium in eo, quod est reliquū, quemadmodum adhuc quidem fecistis, rationem habeatis. Erit id mihi admodum gratum: quod etiam Ennius Episcopus Verulanus, Legatus meus vobis latius atq; apertius significabit. Datis V. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Matthæo Cardinali Seduno.

35

CVM Ennius Episcopus Verulanus, Legatus meus isthuc proficisceretur, ei mandavi, ut tibi salutem nunciatet; ostenderetq; tuum studiū, curam, diligentiam, laborē, quem mihi Reiq; pub. impendis, esse gratissimum: atq; omnia ut bene possuisse te sentias, me effecturum. Is alia etiam nonnulla, quae te scire volo, tibi significabit. Valebis igitur; nosq; diliges. Datis VI. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium.

36

EGO verò & magnopere te amo, & tibi omnibus in rebus, quod cum Dei Opt. Max. voluntate fieri possit, satisfacere valde cupio. Itaque Latinum Iuuenalem, familiarium meum ad te mitto, ut is Herculem filium tuū sacro chrismate perungendum meo nomine teneat, eiq; adsit: quod te & Lucretiā Ducem eius matrem vxorē tuam maxime cuperē

mibi significauisti. Qui quidem puer, DEVM oro, vt patri sit quàm simillimus, vel etiam te vt virtute facile vincat atq; superet. Ego in eum amore atque beneuolentia parentis vicem secundum te atque illam me præstaturum polliceor: cui suauitolum dabis, & matri salutem dices. Datis quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Sebastiano Ferrerio, Quæstori Regio
Galliæ Cisalpinæ. 37

INSVLAM & hortos, quos Romæ in Quirinali habes, emere de te valde cupio. Itaq; peto abs te, quod sine tuo incommodo fiat, eos mihi vt vendas, quanti ipsi tibi videbitur. Neq; enim vel te puto pluris postulaturum, quàm posteres, si vulgò venirent: vel ipse minoris cogito. Datis quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Cardinali Alberto Gallo. 38

AMORE & beneuolentia, qua te fraternè prosequor, tuaq; valetudine me impellente has ad te literas dedi: quibus literis, quemadmodum Iulius Secundus Pont. Max. tibi extra Italiam commorandi potestatem fecit, ita & ipse, vt in Gallia moram ducere saluis legibus posses, tibi permisi, quoad aliter statuerẽ. Quod tamen ipsum non fiet, nisi commodo tuo: tibi enim valetudiniq; tuæ consultum iri maximè cupio. Quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Iano Parrasio. 39

CV Mid magnopere optem, vt Romanus literarum ludus à præstantissimis doctioribus exerceatur, vt ij, qui se bonis artibus dederunt, ea ex re fructus vberimos percipiant: de tua in studijs mitioribus doctrina certior factus, ad ea publicè docenda Romæ te sublegi, stipemq; tibi dari iussi

iussi annis singulis ducentorū aurcorū nummum. Quare volo vt ad Urbē quamprimùm venias: libenti enim te animo atq; paterno videbo. Dat. tertio Cal. Octob. Anno 2. Roma.

Classis Præfecto. 40

MANDO tibi, vt Ioannem Roccafortē, Ludouici Galorum Regis Legatum nauibus longis, quibus præces, Masfilianam, aut quem ad Prouinciæ locum ipse voluerit, peruehas cū primùm nauigandi tempestas idonea erit. Nam quoniam is infirma admodum & valetudine est & viribus, valde cupio, vt tranquillo nauiget mari. Dat. prid. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Dauidi Regi Abissinorum. 41

PROFICISCENTI ad te Andreae Corsalo, cui Florentino mandauit, vt tibi meis verbis plurimam salutem diceret, certioremq; te faceret, pro tua in nos obseruantia, & pro ardore tuo atque cultu in Christianam Remp. mirifico propeq; singulari, & amari te à me summopere, & fieri sanè plurimi. Quod etiam his ad te literis perferri volui, vt te hortarer, vt in istis remotissimis à Romana Ecclesia regionibus DEI Dominiq; nostri IESV CHRISTI nomen atq; gloriam, quantum posses maximè, propagares & extenderes, poteris autem, si in eo curam atque animum intendes tuum, semper quidem plurimum. Ipse etiam Dominus, quem colueris, cuiq; gratum te earū, quas ab ipso possides, maximarum fortunarum atq; memorè præstiteris, te fouebit, adiuuabit, prouehet. Caterum Andream ipsum honestum sanè virum, & industrium hominē, et ciuem meum, & mihi valde gratum, commendo tibi maiorem in modum. Dat. sexto Id. Octob. Anno secundo. Roma.

Octauiano Genuensiu Duci, & Federico
Archiepisc. Salernitanoru fratribus. 42

AMOR erga vos meus propè singularis, quem quidem
vos plurimis vestris maximisq; virtutibus & egregia perq;
veteri pietate fidelibusq; officijs excitauistis, efficit, vt, ta-
met si de comodis ornamentisq; vestris saepe cogitem, mihi
tamen quotidie magis magisq; esse cogitandum putem. Sed
cum hoc tēpore multa essent, quæ ad vos perferri magnope-
re cuperem, Augustinum Folietam, municipem vestrum,
familiarem meum, cuius mirificam probitatem atq; virtu-
tem & eximiam ac propè incomparabilem in tractandis
rebus consiliorum prudentiã, propensumq; in vos studium
satis cognitū habebam, nisi ad vos cum mandatis, vt is vos
de rebus omnibus doceret. Datis prid. Non. Octob. anno
secundo. Rosillione.

Ludouico Regi Gallorum. 43

ARCHIEPISCOPVM Burgensem, quē ad nos cũ
mandatis misisti, & ipsum libenter vidi: est enim mihi & co-
gnitus & probatus, & tuas literas legi diligenter. Ex ijs
atq; Archiepiscopi sermone, tuam in nos egregiam propen-
sionem mirificamq; voluntatē abundē cognoui. De quo ta-
met si non semel neque vnis internuncijs, sed multiplicibus
& autoribus & literis certiores facti sumus: est illud tamen
nobis, vt verissimē dicam, magnopere semper gratum. Ean-
dem enim tuam illam erga me benevolentiam, quam qui-
dem, vt debeo, facio plurimi, vel augeri repetitione testifi-
cationis tuæ, vel magis magisq; confirmari quotidie puto.
De nostro verò in te dignitatem amplitudinemq; tuam pa-
terno sensu atq; animo, quanquam nihil eius latere te existi-
mo,

mo, multa sum tamen cum archiepiscopo loquutus. Ea te ab
ipso cognoscere malo, quam ex meis literis. Quem quo-
niam mihi cōmendas, dabo operam, vt extet fructus com-
mendationis tuæ. Datis III. Id. Octob. Anno secun-
do. Viterbio.

Francisco Mariæ Vrbinatium Duci. 44

ET legi tuas literas, & Horatium Floridum Internun-
cium tuum libenter audiui, excusationemq; tuam accepi li-
bentissimē. Equidem is sum, qui te cum amicorū copia, tum
reliquis opibus et presidijs cupio esse quā munitissimum:
neminiq; in te amando atq; amplificando cedimus. Eoq; te
impensius decet et nostræ dignitatis et Reip. Maiestatis atq;
amplitudinis habere rationem. Verum de ijs deq; reliquis
rebus, quas te scire magnopere volo, ab eodem Horatio in-
telliges: cui mandauī, vt sermonem, quem cum ipso habui,
curaret ad te quamcelerrimē perferendum. Datis tertio
Id. Octob. Anno secundo. Viterbio.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM LEONIS DECIMI

PONT. MAX. NOMINE.

scriptarum,

LIBER DECIMVS.

Ioanni Neroni ciui Florentino. I

VM statutum nobis sit à curis atq; laboribus,
quibus assidue pro Christiana Rep. nobis cre-
dita regenda atq; administranda distinemur,
auocare interdum nos ijs animi remissioni-
bus, quæ a cupij & venationis studio continentur, propte

vea quòd eiusmodi per agros atq; saltus peruagatio, dum in equis sumus, ad valetudinē viresq; corporis firmandas plurimum valet, mediciq; nostri nobis magnopere suadent, vt eo motus & veltationis genere quā creberrimē vtamur: molestum admodum nobis est id, quod ad nos multi perferunt, quicquid agri atq; sylvarum intra vigesimum ab vrbe lapidem quoquò versus iacet, ita temerē vulgoq; à venatoribus aucupibusq; frequentari, vt omni auium & ferarum genere, quarum copia esse maxima consueuerat, magis magisq; in dies singulos exhauriatur, sic profectò, vt earum breui tempore magna Romæ caritas, magna in agris inopia videatur futura. Quamobrē cupienti mihi ne priuatorum hominū maximeq; vel lucri causa, vel quod nullam rem aliam gerunt, aucupio & venatui se deditiū libidine meus & fratrum meorū E. R. Cardinalium, qui vnà mecum ad Reip. gubernacula vigiliam exercent, eiusmodi siue vsus siue voluptas impediatur: visum est eius te rei ministrum facere, cuius mihi & industria & diligentia, & quidem certè probitas atq; prudentia probantur. Itaq; mando tibi, vt eius tantummodo agri, qui ad decimum à porta Vaticana villaq; nostræ Manliana atq; ab Hostia, totoq; à Tiberi lapidem intra viam Cassiam & maris littora pertinet, saltus syluasq; omnes custodias: curesq; diligenter, ager vt is atque tractus ab incolis, ab exteris, à peregrinis, à ciuibus, deniq; vllis ab hominibus aucupij aut venationis exercendæ causa ne adeatur, præter eos, qui auiculas visco & noctua capiunt. Quod vt facere commodius possis, volo vt tibi facultas sit, & armatos homines, quò volueris, intra illos fines mittendi: qui retium & cassium genus omne, quod in agris atq; syluis comportatum repererint, venabula omnia,

canem

canem vel ad indagandas, vel ad consequendas capiendasq; feras idoneū, accipitrē, aquilam manu assuetā intercipient: & illos, siue domini siue serui sint, quos cum ijs aucupio aut venatui operam dantes offenderint, multandi, quemadmodum tibi æquum & iustum videbitur, pro captarum volucrum aut ferarum vastatarū modo. Quas quidem multas tibi omnes remittimus, volumusq; tuas esse. Confidimus enim, te in eo non tuorum cōmodorum aut planè lucri cuiuspiam, sed tantummodo nostræ voluntatis rationem habiturum. Volumus autem, vt cum Roma exire nobis licebit, atq; per illa, quæ dixi, loca iter facere, nō ipsi modo nos, sed Cardinales etiam, qui nobiscum erunt, atq; adeò multo magis, cohorsq; nostra omnis, & confirmare se aucupij & venationis studio, & exhilarare voluptate possit. Dat. Non. Octobr. Anno secundo. Viterbio.

Ludouico Canossæ Episcopo Tricaricensium Legato. 2

PETRV M Nauarrū Cantabrum Ludouico Gallorū Regi per literas perq; eius Legatum cōmendauī sanè quā diligenter. Amo enim magnopere hominem propter eius spectatam virtutem, quod te non latet: cupioq; vt cum Rex captiuum è custodia, in qua propè triennium confecit, ad libertatem restituat, missumq; faciat rogatu meo. Eam tu rem quanto maximo studio & diligentia fieri poterit, si mihi vobis gratissimum optatissimumq; facere, procurabis atq; conficies, ita tamen, dum adhibeas ut cōsiliū orationis tuæ lenitatem atq; prudentiam. Datis XII. Cal. Nouemb. Anno secundo. Cereuetere.

Vladislao Pannoniæ Regi. 3

DEDI proximis diebus ad te literas, quibus te de pace à Ludouico Rege Gallorū & Henrico Rege Britannie me autore nuper inita certiore feci. Postea verò & ex literis Thomæ Cardinalis Strigoniensis, & Francisci Marsupini eiusdem Cardinalis interuencij sermone intellexi, te plurimis maximisq; bellorum sumptibus iam propè exhaustum ad tuenda istius regni vicina Turcis oppida solū atque à socijs destitutū, tuis tantummodo opibus & præsidijs idoneum hoc tempore non esse. Itaque rogare obsecraeq; nos, vt quoniam cum oppidorum illorum conseruatione tui etiā vniuersi propè Regni salus incolumitasq; coniuncta est, velimus tantum nostræ opis tibi subministrari, vt ea tueri atq; defendere possis, ne Christianæ Reip. hostes captis expugnatisq; ijs vires lacertosq; confirment atque augeant, quibus, cum libuerit, in reliquis tui Regni partes, atque adeò in robur & pectus ipsū audacter vtantur. Habere autem in loca & ditionem multos hominum milibus ad bellum aptissimorum referissimam, vt si tibi stipēdium ad eos alendos suppeditatum sit, validissimum contra Turcas exercitum cogere atq; conficere faciliè possis. Itaque statuamus, vt tuum Regnum istud per sese firmissimum & populosissimū gentibus inimicissimis proijcere ad seruitutem & ludibriū velimus: an pro re facultatibusq; nostris dare operam, ne hostes eo nostri potiantur. Quas ad tuas postulationes tibi respondeo. Primum quidem, pro mea in te gentesq; tuas charitate, proq; Reipub. dignitate, te tuosq; populos, Regnumq; istud omne mihi magnæ curæ esse: deinde versare me noctes atq; dies animo non tuam modò salutem & incolumitatem tuam, quæ mihi charissima est, sed etiā de ampli-

tudine

tudine tua deq; gloria sepiissime cogitare, quoq; te pacto iuueni, curamq; adhibeam, vt in bello, quod tibi à Turcis nunquā nō imminet, administrādo ipse te possis apud DEVM quidem primum, deinde apud omnes homines commendare quam maximis quamq; pulcherrimis virtutis atque gloriæ monumentis. Quamobrem si iustum exercitum conficere, atque in Turcas impetum facere statueris, bellumq; sic administrare, vt illi stris aliqua in illos impressio expugnatioq; oppidorū consequatur, quinque decies mille nummū aureorum me ad id erogaturum datumq; tibi spondeo atq; recipio. Sin verò id tantummodo consilij suscipies, vt tuta ab hostibus reddere tua illa præpinqua Turcis oppida, de quibus scribis, tibi satis futurum putes: his decies mille nummū aureorum tibi præsto vt sint, cum me commonefeceris, curabo. Itaque excita exuscitaq; te Vladislæ filii præclaras ad actiones animi magnitudine atque constantia suscipiendas: exemploq; maiorum tuorum maximorū atq; amplissimorum Regum tibi proposito, te cum ad tui Regni populorumq; tuorū & gentium, turn ad Christianæ Reip. nō solūm propugnationem, sed etiā amplificationē paratam. Quod cum feceris, statutum habeas velim, meas fortunas opesq; omnes fore in tua potestate. A D E O autem Opt. Max cuius causæ patrocinium hoc quidem tempore vnus omnium maximè suscipies, secundi tibi tuorum conatuū exitus euentusq; prosperrimi sunt expectandi. Quibus de rebus omnibus multo sum latius atq; vberius Marsupino loquutus: eiq; mandauit, vt tibi singula perscriberet. Vale igitur, nosq; dilige. Dat. XI. Cal. Octobris.

Anno secundo. Roma.

Thomæ Cardinali Strigoniensi. 4

EXEMPLVM *literarum, quas Vladislao Regi scribimus, erit cum his literis. Ex eo mentem erga illum meam planè perspicias: quam tu etiam meis ad illum verbis deferres, explicabisq; singula & accuratius & prolixius. Ac te quidem scire volo, nos nihil aliud singulis planè horis cogitare atq; prospicere, quam vt pacem inter omnes Christianos Principes conficiamus: eiq; rei neque studio, neq; diligentia, neq; labore, neq; certè ardore animi contentioneq; deerimus. Et quoniam in eo id, quod volebamus, à Gallia atq; Britannia Regibus iam consequuti autore Domino sumus, cæterorum etiam Regum & Principum controuersias placandi & terminandi, animosq; consociandi confido eundem mihi Dominum vires & facultatem subministraturum. Ac fieri profectò poterit, vt ad id autoritas atque prudentia Regis Poloniae, Vladislai Regis fratris mihi magno vsu sit futura. Quod cum erit, statim te faciam per literas certiorè: vt nauare in eo tu quoq; operam mihi tuam possis. Atque ea quidem, de qua loquor, pax atq; concordia DEVM Opt. Max. oro & queso, vt suum ad exitum nobis viuentibus perducatur: vt reliqua: quæ restant multo meo quidem iudicio opinione quam re maiora, contra eius nominis hostes perpetuos communi omnium consensu & voluntate aliquando moliamur. Sed & hæc & alia, quæ in eum sermonè conieci, quem quidem proximè habui cum Francisco Marsupino procuratore tuo, homine in primis diligente, ipse ad te perscribet: cui mandauit, vt tibi salutem adscriberet. Dat. XI. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.*

Maximiliano Imperatori desig. 5

AVDITA *ea victoria, quam ingentem & maximam Turcarum*

Turcarum Rex Selimus contra Ismaelè Sophim Persiæ Regem, de mense Augusti prosperrimo successu est consequutus, fratribus meis E. R. Cardinalibus statim adhibitis, diligentiq; consilio ea de re habito, visum est nobis ad omnes Christianos Reges esse literas dandas: quibus literis & eos certiores tanta de re faceremus, & hortaremur, vt imminenti vniuersæ rei Christianæ periculo communi consensu atq; sententia ire obuiâ vellent. Quorû quidem Regum cum tu primus & dignitate & autoritate sis, id mihi tecum primum atque potissimum esse agendum existimaui. Itaque exemplum Selini literarû ad Epidaurenses, quibus victoriæ summa seriesq; continetur, ad te mitto: quo perlecto pro tua singulari prudentia facile perspicias, auersus à nostris moribus atque sacris homo esset ab ineunte etate bello exercitibusq; ductandis assuetus, qui se regnandi libidine contra patrem senem armauerit, eumq; Regno expulerit, ad mortemq; compulerit, per fratrum & propinquorum aliam super aliam coaceruatis cædes ad maximum orbis terrarum Imperium euectus, eo demum in Asia Rege deuictò, cuius vnius maximè opes atque potentiam verebatur, eiusq; Regno capto, quid sit facturus: cum illo integro superstitibusq; fratre atq; fratris filio, qui ei dubium paterni auitiq; Regni sceptrum faciebant, perturbare tamen nos exercitibus in Pannoniam missis, oppidisq; aliquot vi captis, anno proximo sit aggressus. Nemini profectò dubium esse debet, qui modo rectè minus etiam quam mediocriter sentiat, postea quam is cum hostem perdomuit, à quo sibi vno ab altero Regni sui latere, Asia videlicet superiore esse timendum videbat: quin sit in illos, quos ad Europam habet, exercitum victorem suum omnesq; suas Imperijq; sui vires, ipsamq;

illam tot secundis successibus, tam crebris tamq̃ illustribus victorijs sibi blandientem fortunam suam quam celerrimè conuersurus: qui quidem & maiori odio illi sunt propter alienam sacrorum rationem, totiusq̃ vitæ studia: & maiorem ei curam incutiunt propicere, quòd nos multo se potentiores esse, multoq̃ rebus omnibus ad bellū terra mariq̃ administrandum paratiores, homo minimè demens intelligit. Itaq̃ primum omnium debilitare nos cogitat ea societate, Panoniāq̃ suam facere: quæ tametsi est ipsa quidē per se firmissima atq̃ bellicosissima, sustinere tamen tantos impetus vna nō poterit. Id cum fuerit assequutus, quid erit amplius, quod illius animum ad te atq̃ nos oppugnandos vnum tantummodo diem coercere atq̃ continere possit? Nisi forte, qui propinquus, qui fratribus, qui parenti regnandi cupiditate non pepercerit, eum volumus credere à nobis vnus, qui & moribus illi & certè voluntate hostes sumus, animi facilitate atq̃ ad eò lenitudine temperaturum. Huic tam presentim malo atq̃ periculo nobis remedium medicinamq̃ adhibere sedulo querentibus, vnum illud sese offert, multo antè iam à me & prouisum, & tibi reliquisq̃ Regibus & Principibus Christianis propositum: vt pace atq̃ concordia inter illos omnes, teq̃ in primis tuosq̃ hostes conciliata, depositisq̃ priuatis inimicitijs publicè communiq̃ consensu hosti victori ac fortunæ dulcedine ebrio, opes viresq̃ nostras omnes coniunctas atq̃ confociatas opponamus. Atque id quidem nos, si sæpe aliàs, vt dixi, & tibi & reliquis Regibus frustra & sine vllò vsu proposuimus: est certe ea re tarditateq̃ nostra factum, vt idem Turca & antea non vnos suos hostes, & nunc Ismaelem ipsum, qui vnus ei ex non Christianis imminēbat eratq̃ reliquus, debellare atq̃ proterere, Imperijq̃

Imperijq̃ sui fines longè lateq̃ promouere, opesq̃ suas multo & firmiores ad se defendendum, & ad nos aggrediendo, explicatiores paratiorēq̃ reddere sanè potuerit. Qui nobis rerum euentus quàm sit formidabilis, nemo nō videt. Quòd si nunc etiam non audiemur, aut potius si liberator noster CHRISTVS, qui vos per vicarium suum alloquitur, atq̃ id populos Remq̃ pub. suam tuendam impellit non audietur, dicāme, an taceam? locus iam iamq̃ tot peccata nostra corrigendi, segnitiamq̃ sarcienti nullus dabitur: vnusq̃ omnes exitus, vna clades atque interitus manebit. Gliscit namq̃ malum, serpitq̃ in dies latius, & vires horis propè singulis ita sumit, vt si paululum præterea præstolabimur, ac nosmet ipsos, quemadmodum adhuc quidem fecimus, nostris ipsorum viribus conteremus, spes iam nobis auxilij atq̃ præsidij nulla reliqua sit futura. Quamobrem per illam te baptismatis tui sacram salutaremq̃ vnam, qua te Christianum es professus, perq̃ tuum Imperatoris nomen, quod te apud omnes nationes verè magnū & venerandum facit, oro, abs teq̃ precibus omnibus peto & quaeso, vt quando tu omnium Christianorum Regum Principem geris, primum etiam odia inimicitiasq̃ tuas, quas cum Christianis populis exerceas, deponas: proq̃ animi tui magnitudine pacem, si non qua vtilius, certè qua facilius fieri potest conditione cum tuis hostibus incas: omnesq̃ moræ causas planè reijcias: ne per te cuius iam stetit videri possit, quo minus Christianæ Reip. Turcarum gladijs ac furori propositæ in tempore succurratur. Id vel officij tui, propter quod Reip. Christianæ plus quàm ceteri debes, vel tui regni causa facere te oportet, ne tuos etiam aliquando populos, si obdormieris, ea ipsa imminens omnibus illuies atq̃ perniciēs trahat:

deinde tuo vt nomini atq; gloriæ consulas, ne te eum locum tenente, quem tenes, vlla insignis Christianæ Reip. nota atq; calamitas inuratur: demum etiam vt reliqui tuo se exemplo Reges ad id faciliores præbeant. Non enim vereor, cum tu vnus nostris fidelibus monitis obtemperaueris, quisquã omnino vt sit Ecclesiæ senatusq; consilij hac in re cõmuniq; periculo aduersaturus: vt nostra hæc in Turcas profectio, quã dies ac noctes cogitamus, necessitasq; ipsa nobis suadet, parari celerius atq; commodius possit. Quemadmodum quidem te facturum, quæ tua semper fuit pietas atq; prudentia, sanè confido. Reliquum est vt valetudini tuæ seruias: à qua tibi non rectè esse, permolestè tuli. Quanquam quidem cum has literas dabam, sperabam te conualuissè: iam enim erat fibracula illa leuior, qua tentabare. Saluebis igitur à nobis omnibus & valebis. Datis Non. Nouemb. M.D. XIII. Anno secundo. Roma.

Laurentio Episcopo Feltrinorū Legato. &

EA, quæ scribimus Maximiliano Imp. desig. de pace cõ suis hostibus ineunda, vt imminente Reip. nostræ periculo ire obuiam possimus, ab earum literarum exemplo his concluso literis cognosces. Mando autem tibi, vt ad eas literas etiam vim adiungas orationis tuæ: quam tibi cause ratio facile subministrabit: adiuesq; quãtum poteris, sermone tuo consilium & sententiã nostram. Quod cum feceris, literas ad me de rebus omnibus dabis quã celerrimè quãq; diligentissimè. Dat. Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Fabricio Magno Rhodi Magistro. 7

ETS I te existimo de recenti Turcarum Regis victoria, Sophianiq;

Sophianiq; belli exitu ante quã nos intellexisset: tamẽ cum id ipsum ex me etiam vt scires volui, literisq; ijs, quæ erunt infra scriptæ, quibus tota rerum series explicatur: tum illud in primis, quod tibi viro optimo & rei Christianæ studiosissimo fore pergratum puto, me scilicet ad omnes Christianos Principes dedisse literas, quibus eos quanto maximo studio & contentione potui, hortatus obtestatusq; sum, vt pacem inter se quamprimùm reiectis priuatis inimicitijs conficerent: vt nos ad illam iam diu à me, vt scis, institutam, animo, & ipsis propositam, nunc verò etiam necessariò suscipiendam in Turcas profectiõẽ atq; bellum accingere comparareq; possimus. Quæ, vt pax conficiatur, scire te volo, me omnem meam curam, vigilantiam, autoritatem adhibiturum, omnem lapidem, vt est in prouerbio, conuersurum: speroq; pro Domini, cuius res agitur, clementia non frustra cum me laborem suscipere. Te autem & hortor, & planè rogo, vt quando vicinus illis es, quid agat, quid moliantur, quid etiam cogitent, perquiras diligentissimè, faciasq; me in dies singulos de rebus omnibus certiorè: vt prorsus ne quid ignoretur, quo facilius quid agendum nobis sit, statuere in tẽpore possimus. Erit id & tui officij tuæq; diligentie proprium, & nobis peropportunū perq; gratum. Datis prid. id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Sebastiano Ferrerio, Quæstori Regio Galliæ Cisalpinæ. 8

ET literas tuas, quibus me de lætitia, quam de meis fami-
liæq; meæ prosperis rebus percipis, deq; tuis pro mea meo-
rumq; incolumitate decretis supplicationibus certiorẽ fa-
cis, libenter legi: & Ioannis Lascaris de ea re sermonem

audiui exceptiꝫ; libentiſſimè. Volo autem, vt exiſtines, te tuosq; omnes chariſſimos mihi eſſe: idq; me, quotieſcunq; ſe occaſio dederit, re comprobaturum. Caterum excuſatio; quam aſſers, quod des ad me minus ſepe literas, mihi probatur. Ea de re, deq; reliquis rebus omnibus ad ipſius Laſcaraſ literas te reiicio: qui ad te ſingula perſcribet. Datis tertio Non. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Franciſco Gherino ciui Florentino. 9

GRAVITER ac permoleſtè tuli, proximis te comitiꝫ in nouis iſtius Reip. magiſtratibus creandis preteritum fuiſſe. Scire enim debes, paucos meorum ciuium mihi te iucundiores eſſe, paucos à me pluri fieri. Et quoniam ea in re voluntatem erga te meam atq; beneuolentiã perſpicere facile potuiſti: te hortor, æquo vt animo, quæ euenerunt, ſeras. Dabo enim apud iſtam Remp. operam, efficiamq; proſectò; vt dolor, quem ex ea reiectioe cepiſti, alicuius tibi potioris vel honoris vel commodi voluptate celeriter ſarciatur. Datis prid. Non. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Bartholomeo Liuiano, Venetorum exercitui Praefecto. 10

SCIRE te arbitror, Ludouicum Canoſſam Tricaricenſium Episcopũ propter plurimas ſuas maximasq; virtutes, & magnopere à me diligere, & mecum Legatum apud Gallie Regem agere. Eius fratrum germanorum bona & fortunæ omnes atq; prouentus, quos è fundis ſuis colligunt, ſunt in villa Garzani, quæ eſt in agro Veronenſi & ampla & luculenta. Quare peto abs te, des operam, vt ſi tuus exercitus in ea loca peruenerit, ea bona tuis à militibus ne diripiãtur, ſed tuta prorsus ob omni tuorum militũ incurſione ſint. Quod etiam

etiam Legato Veneto, qui tuis in caſtris eſt, meo nomine ſignificabis. Id erit mihi tam gratum, quàm quod gratiſſimũ. Datis ſexto Id. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Vito Fruſto Praefecto Mutinæ. 11

ET mihi & Maximiliano Imp. deſig. fœdus initum eſt, pactiq; ſumus, vt is Mutinæ oppidi, cuiusq; agri ius omne mihi cederet atq; remitteret, quæadmodũ ex diplomate, quod ea de re conſectum eſt, poteris cognoscere. Tamenſi id te ſcire iam arbitror, literasq; à Maximiliano, quæ tibi eam rem ſignificarint, accepiffe. Quare velim vt Fabiano Lippo, ſimilari meo, viro probo & mihi probato, quã ad te his cum literis miſi, ius & poſſeſſionem oppidi Mutinæ, cui præes, eiusq; arcis, agri, vicorum omnium des tradasq; liberaliter. Dat. prid. Id. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Inſubrum Duci. 12

ET SI cum ſuperioribus diebus nobis renunciãtũ eſſet, Nicolaum Scottum ſeſe ad Venetos, vt apud illos cõtra Maximilianum Imp. deſig. ſtipendia faceret, contuliſſe: ſanè quàm pro eo, ac res poſtulabat, grauiter moleſteq; tuli, tam temerarium tamq; audacem eum fuiſſe, vt non ſolum ignominie nobis, ſed contra omnino quàm volebamus, proficiſci ad illos non dubitãrit, tamen cum nuper certior ſim factus, eum Crema proficiſcentem interceptum ab hoſtibus, Mediolanumq; perductum eſſe, nõ potui non dolere, quod vir fortis & bello egregius, gentisq; ſuæ facile princeps in manus hoſtũ incidiffet. Itaq; tamenſi pro ea tam inſigni temeritate hoc quidem certe mereri videbatur, vt alieniori nunc eſſe nos in ſeſe animo, ſuo in periculo experiretur: tamen quoniam exemplo illius, cuius vicarium in terris geri-

mus, mites esse clementesq; nos maximè omnium cohucit;
 has ad te literas statim dedi: quibus etsi te pro animi tui ma-
 gnitudine nihil in eum grauius, quàm in captiuos milites sta-
 tuere homines magni solent, quàmq; consuetudo militiae ac-
 ius quasi quoddam belli fieri permittit, esse facturum arbi-
 trarer: tamen abs te peterem, vt quando is multo in me ve-
 rius Romanamq; Remp. cuius est ipse socius, quàm in te deli-
 quit, Nicolaũ ad nos remitteres, vt in eum statuere pro mo-
 re nostro possemus. Erit id cum ad gloriam tui nominis au-
 gendam aptius, tum nobis vehementer gratum. Datis de-
 cimo Cal. Decemb. Anno secundo. Roma.

Duci & Magistratui Genuensium. 13

MAGNA me letitia is nuncius affecit, quo certior fa-
 ctus sum, quietis vestrae hostes, qui cõtra vos contrãq; præ-
 sentem vestrae vrbs statum animis insensissimis se armauc-
 rant, irritos conatus suos effudisse, vosq; eis fortiter repu-
 gnantes magna cum vestra laude & gloria dignitatem ue-
 stram fuisse tutatos. Itaq; ea de re vobiscum verè atq; ex ani-
 mo gratulor. Sic enim existimo DEVM Opt. Max. qui re-
 ctas hominum bene viuentium proborumq; virorum volu-
 tates facile perspicit, acta vestra atq; consilia probauisse,
 statuisseq; ne vobis noceri ab iniquis atq; improbis posset.
 Veruntamen quoniã de Federico Archiepiscopo Salernita-
 no Legato vestro intellexi, eosdem illos hostes nihil dum de
 sua in vos improbitate voluntateq; remississe, atq; aliqua e-
 tiannũ moliri: egi cum Florentinorũ Magistratib. Laurentioq;
 Medice fratris mei filio, mandarent eis equitibus atq;
 militibus, qui Pisis sunt, vt ad vos tuendos defendendosq; co-
 tenderet, vobisq; præsto essent, quo tẽpore quoq; loco ius-
 sissetis. Quod si vobis erit opus maiori auxilio, Florentino-

rum

rum equites militesq;, quotquot habent, & nostrae copiae om-
 nnes ad vos statumq; vestrum & dignitatem retinendam at-
 que oppidum conseruandum & cõfirmandũ celeriter traif-
 cientur. Volo enim omnes homines intelligere, me pro ve-
 stra salute non minus quàm pro meis patriãq; meae fortu-
 nis, laribus, incolumitate laborare. Quemadmodũ cum Fe-
 derico ipso sum loquutus, qui vobis reliqua perscribet. Da-
 tis septimo Id. Ianuar. Anno secundo. Roma

Heluetijs.

14

EX Ennij Episcopi Verulani & Gori Gherij Legato-
 rum meorum literis intellexi, vos in foedere mecum quidem
 prorogando, cum Florentinis autem & cum mea gente atq;
 familia ineundo, nonnihil esse suspensos: non quod dubium
 vlli sit, quin, quo ardore animi hoc Imperium Romanosq;
 Pontifices antehac semper coluistis, eorumq; auspicijs mul-
 ta egregia præclaraq; facinora gessistis, eodem quoq; esse in-
 posterum statueritis (nam id quidem inter omnes iam pro-
 pè constare significant) sed quia de ratione capitum, quæ in
 foedere scribendo firmari oportet, inter vos non conuenit,
 & multi multa asserunt, plura immutant, aliqua nec reci-
 piunt quidem, eo tardiores vos ad rem conficiendam quoti-
 die fieri adscribunt. Qua in re nihil vobis præscribere de-
 beo, quos tam diligo, quàm qui maximè, tam cõiunctos esse
 nobiscũ puto, vt vestra ipsorũ commoda mihi esse vsui existi-
 mem. Puto etiam vos ijs in rebus atq; sententijs optimo cõ-
 filio duci. Illud dico, nostra vtrorumq; maximè interesse, vos
 in hoc foedere siue confirmando siue sanciendo non esse len-
 tissimos. Imminet enim nobis omnibus hostis efferus atque
 præpotens Turca, quæ quidem tot prosperrimis successibus
 atq; victorijs exultantem nisi retulerimus, iam iamq; adierit

pp 2

nostris in iugulis suos gladios cruentaturus, quos modò è necessariorum, quos è propinquorum, quos è fratrum suorum abscisis ceruicibus ac propè patris sui canò corpore atq; tremulo eduxit. Nam & magnos cõparare illum exercitus, & ingentem classẽ ornare atque instruere ad nos perferunt, qui Bizantio veniunt: quibus vtrifq; rebus simul vti, nisi contra nos, plane non potest. Id veritus rem pulcherrimam illam quidem, maximeq; salutarem, sed implicatam ac perdifficilẽ & cogito dudum, & paro, vt pacem inter Christianos Reges omnes atq; populos conficiam: speroq; DEI Opt. Max. benignitate atq; munere non frustra me laborare: modò vos vni vestram mihi operam nauetis. Id erit si quàm celerrimè hæc, quæ instant, fœdera sancietis: quibus constitutis maior mihi erit apud reliquos Reges autoritas, si vobis socijs eos cõmonescero, vt pace atq; concordia cum suis hostibus inita, ad profectiõẽ se in Turcas comparent. Itaq; à vobis quanto maiore studio possim, peto, vt quemadmodum adhuc quidem maximarum rerum gestarum Romanis Pontificibus autores extitistis, ita nunc etiam nobiscum tam exoptatæ pacis initium & quasi fundamenta iaciatis: vt reliqua, quæ restant, multo quidem & laudabiliora & magis salutaria, aggredi vnà, atque ad exitum perducere possimus. Sed & hæc & alia quæ oportet, mei vobis Legati explicabũt. DEVM oro, vt qualem nobis mētem erga vos dedit, talem vobis esse velit erga nos ad ea celeriter communi consilio constituenda, quibus eius maxime nomen, gloria, cultus, pietas augeatur. Datis sexto Cal. Febr. M. D. XV. Anno secundo. De villa Seneriana.

Francisco Regi Galliæ. 15

GRATISSIMAE mihi tuæ literæ fuerunt, quibus ostendis

bus ostendis assentiri te, vt de Narbonensi Episcopatu, quẽ conferre Iulio Cardinali fratri patrueli meo cupiebam, quæ vellem statuerem: omnesq; causas & rationes, quas quidem plurimas neq; leuissimas colligis, quibus aliorum trahere, desiderio meo te adscribis posthabuisse. Quod tamen ipsum etiam ex Episcopi Tricaricesis Legati mei literis intellexi: qui de tuo propenso & liberali erga me Cardinalemq; ipsum animo ad nos multa perscribit. Ea res præterquam quòd illum tibi magno pere deuinxit, ita mihi grata atq; optata accidit, vt studium, quo tenebamur, vt te, qui quidem plane adolescens ad omniũ amplissimi nobilissimiq; Regni gubernaculũ accessisti, & beneuolentia complecteremur, & autoritate nostra consoueremus, nõ parum medijs fidius auxerit. Itaq; intellecta voluntate tua de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia, eam illi Ecclesiã hodie cõtuli. Te autem, quod superest, hortor, eadem animi liberalitate cures, vt sine villo impedimento vel mora negociũ conficiatur. Eo et officium erga me Cardinalemq; ipsum tuum, & illius erga te studium, & mea sanè charitas augebitur. Dat. ter. Non. Febr. M. D. XV. Anno secundo. Roma.

Aloisïæ Regis Gallorum matri. 16

EX Legati mei literis intellexi, quanto studio cũ Francisco Rege filio tuo egeris, vt is vellet, vt de Episcopatu Narbonensi, cui præficere Iulium Medicẽ Cardinalem fratrem patruelem meum cupiebam, pro nostra voluntate statueremus. Quæ res ita mihi atque illi grata atque iucunda accidit, vt quanquã tu in eo huius Reipub. quæ tibi quidẽ pro tua pietate charissima debet esse, dignitatem & autoritatem es tutata, officiumq; præstitisti optimæ & præstantissimæ mulieris, plurimum tamen ex eo tibi debere vtriq; no-

strum facile præ se ferat: eoq; magis, quod Rex non paucis neq; vulgaribus sanè causis, quæ in alia ipsum impellebant, desiderium nostrum prætulit. Quamobrem scire te planè volo, eo te officio & Cardinalem tibi tuoq; filio deuinxisse, & meam in illum beneuolentiam auxisse: quemadmodum ab eodem Legato meo latius intelliges. Datis tertio Non. Febr. Anno secundo. Roma.

Matthæo Cardinali Seduno Heluetio. 17

MOLESTE sanè tulimus, Maximilianū Mariam Infibrum Ducem, haberi in custodia iussisse Ioannem Petrum Moronum, ciuem Mediolanensem, Federici Cardinalis sancti Angeli procuratorem, ea de causa, ut fructus monasterij Morimūdi, quos is Cardinali debet, quicq; apud ipsum sunt, ab eo per vim atq; iniuriam extorqueantur: cuiusq; te rei autorem fuisse, quem minimè quidem decuit, minimèq; opus fuit. Eo de genere toto iniuriarum, tametsi proximè ad te literas dedimus, quibus te hortabamur, velles inferendis Cardinali detrimentis modum aliquè aliquando tandem statuere: tamen quia non solum eæ te literæ nihil mouerunt, sed post eas multo etiam, quàm antea, grauius atq; iracundius te gessisti: has ad te alteras dare literas volui, ut te diligentius commonefacerem, meminisses, Federicum & esse Cardinalem, & haberi nosq; id Romanamq; Rempub. statuisse: neq; esse Regem aut populum Christianum vllum, qui nõ ipsum eo nomine appellet. Hæc quanti tibi faciendæ sint, si nescis, cur te fieri Cardinalem appetieris, non intelligo. Si scis, & magni æstimas istam dignitatem, vide, ne quod tibi amplum putas, in altero te minimi facere, non tam vllius vitii redarguat, quàm sit tuum. Quod si reliquæ causæ omnes pariter apud te quidem valent, tui te ordinis & dignitatis ratio ab

eiusmodi

eiusmodi cõsilio reuocare certè debet: ne tuo exemplo quilibet laceßere reliquos etiam Cardinales ordinemq; ipsum a gustissimū audeat, vnumq; vestrum malè habendi licètia ad cæteros facile contemnendos emanet. Hæc scripsi, impulsus non magis Federici causa, quàm amore in te meo mutuæque nostræ beneuolentia. Tu si offensionum iracundiæq; tuæ finem feceris, & illum frui monasterij sui fructibus & pensionibus passus fueris, profectò & reliquis Cardinalibus tibiq; ipse consules, & huius Reipub. dignitati videbere tuas rationes posthabuisse, & mea mandata non desperxisse. Datis XVI. Cal. Martias. Anno secundo. Roma,

Magistratui Parmæ.

18

VENIT isthuc meo iussu Iacobus Corregius, ut in Casfri Gibelli possessione nobis tradenda curet agatq; meo nomine, ut res sine armis ex voluntate nostra transigatur. Quamobrem curabis, ut quoad ipse adire ad eos, quorum interest, tractareq; rem possit, omnia suspendantur, pacatq; sint: cuiq; fidem habebis ijs in rebus, quas ad te meis verbis deferret. Datis XV. Cal. Martias. Anno secundo. Roma.

Ioanni Iordano Vrsino.

19

INTELLEXIMVS inter Aldobrandinum Archiepiscopum Nicosensium, & Ludouicū Petilianum comitè, germanos fratres, disceptationè quandam super Fiani oppido rebusq; alijs magno animorū ardore susceptam exerceri, timeriq; ab eorum propinquis, ne breui ad acerbissimas contentiones atq; ad arma profiliat. Quare te hortor, atq; abs te, tanquã ab homine Vrsinæ gentis facile principe, diligenter peto, cures quamprimum, desq; operam tua prudentia, ut ea controuersia componatur. Quod si perficere non po-

pp 4

teris, vtriq; eorum meo nomine volo mandes, ab altercatione ut abstineant, quoad ipsi te audito statuere, quæ æqua erunt, possimus. Datis XV. Calend. Mart. Anno secundo. Roma.

Laurentio Tuccio civi Florentino. 20

GRATIAE nobis tuæ literæ fuerunt, quibus tuâ in nos mirificam observantiâ veteremq; in familiam nostram cultum, multo quidem antea nobis & perfectum & cognitum, facile ostendisti. Itaq; volo existimes, nos in tua comoda esse propensos, teq; si Romam veneris, libenter visuros: ita tamen, dum id itineris senectutis ualitudinisq; incommodo ne suscipias. Datis prid. Cal. Mart. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Rom. Imper. desig. 21

SI vnquam aliâs vlla in re concupiuiimus impetrare abs te optatos exitus nostræ petitionis, hæc vna est, in qua id per te consequi maxime omnium expeto, vt Marco Cornelio Cardinali aliquando tandem remittas atq; restituas fructus Ecclesiæ Veronensis, cui præest, reliquorumq; sacerdotiorum, quæ is in tuâ ditione habet. Quæ de re non hortor te solum, sed etiâ magno opere & vehementer rogo ijs de causis, de quibus ad Thomam Episcopum Feltrinorū desig. Legatum meum scripsi, cuius ad sermonem, ne his in scribendo sum longior, te reijcio. His autem literis te rogo, ita mihi respondere, ut singulas petitionis meæ causas & amanter & prudenter te appareat considerauisse. Datis octauo Id. Mart. M. D. XV. Anno secundo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Legato. 22

E A, quæ ad Maximilianum Imper. desig. de fructibus Ecclesiæ

Ecclesiæ Veronensis & reliquorum sacerdotiorum M. Cornelio Cardinali restituendis breuiter scripsi, ab exemplo meorum ad illum literarum, quas ad te mitto, quod erit cum his literis, cognosces. Quoniam autem magno opere mihi est cordi, neque solum cordi est, sed mea etiam interest, ut res ad optatum exitum perducatur, uolo captes obseruesq; tempus id, quo tempore nihil te ab eo non impetraturum possis confidere, literas meas ei reddendi: ijsq; redditis petitionem meam tuis tum uerbis tum precibus, quantum maxime poteris, accurate atq; appositè subsequare. Cuius tui cum illo sermonis illud sit caput: me pro Cardinali Cornelio non tantopere laborare solummodo, quia Cardinalis sit: quanquam id quidem & me mouet maxime, & illius etiam animum mouere & flectere sanè debet: uel quia fratrum meorum E. R. Cardinalium uniuersus senatus precibus omnibus, expositionibus, contentionibus propè quotidie hæc de re nos appellet, atque ut eius ordinis iura auctoritatemq; ne prodamus, à nobis non tam petat, quam etiam exigat: quibus quidem tam assidue tantoq; opere æqua præsertim petentibus deesse nullo pacto possum: sed etiam propterea, quod est ipse quidem de me optime amplissimq; promeritus, & quod ei maiorem huius mei Pontificatus partem sanè debeo. Ea enim is in nobis Reip. præficiendis egit cura, studio, diligentia, labore, animiq; sui motibus & sensibus, ut illi multo maximam eius rei gratiam habeamus. Quanquam quidem, ut pergam ad reliqua, diu est, quod cum illo, tanquam cum fratre optimo atq; iucundissimo uiuo: omniaq; fraternæ germinæq; beneuolentiæ studia atq; officia inter nos exercentur. Nunc autem ad priorem veteremq; nostram necessitudinem amoremq; mutuū additis ingentibus illius meritis, ita est mi-

hi animoq; meo gratus, nihil ut addi posse ad nostrā conium-
 ctionem videatur. Itaq; meo à latere fere nunquam discedit.
 Quoniam autem adeptis ei distractisq; ijs, quos dixi, fru-
 ctibus, alere sese ipse non potest, alo cum ego atq; sustenta
 impensa mea. Quod etsi libentissimè facio, est tamen mihi,
 ut verissimè dicam, permolesta perq; grauis eius impensæ
 causa: præsertim cum eius rei is sit autor, à quo subleuari me
 in rebus etiam dubiè iustis, pro meo in illum singulari amo-
 re atq; beneuolentia, æquissimū profectò esset, nedū in hac,
 in qua certè ipsa rectus mos, consuetudo, ius omne, æquitas
 omnis, pudor ipse, pietasq; inest, debeam. Neq; enim obesse
 Cardinali debet, quòd Venetus natione sit: cum ipse ita mo-
 deratè omnibus in rebus, quæ ad Maximilianum pertineat,
 ita temperatè, ita non ambitiosè semper se gesserit, ut in-
 dignissimum planè sit, cum ipse in illum nihil omnino agat,
 nihil cogitet, debitum etiam illi cultum & obseruantia præ-
 se ferat, suæ se vitæ atq; victus alimenta atq; præsidia, quo-
 niam ab illo interceptantur, desiderare. Quam indignita-
 tem reliqui Cardinales omnes periniquo animo cum ferant,
 ea de re ita apud me contendunt, ut dixi, propè quotidie, ut
 quilibet suam se causam agere in Cardinalis causa, quilibet
 pro seipso laborare atq; niti existimet. Timent enim & ve-
 rentur maximè, sibi quoque aliquando idem ne accidat alijs
 ab regibus, s; Cardinalis Cornelij dignitas cum Reip. digni-
 tate coniuncta, per nos hac in re atq; causa negligatur. Itaq;
 quod initio dixeram, non tam moueri me cæterorū Cardi-
 naliū causa & precibus ad fructus Cornelianos procuran-
 dos: nunc meherculè, ut iam liberius dicam quod sentio, non
 moueri modò fateor ea me re & concuti, sed planè etiam
 conselli magnopereq; perturbari. Neque enim sustinere
 illos

illos iam, meq; ab eorum & iustis & quotidianis querelis
 tueri possum. His omnibus de causis petere te ab illo meis
 verbis atq; precibus volo, ut me quidem hac animi sollicitu-
 dine, his impensis atque onere, se verò ea calumnia, atque e-
 tiam hac molestia liberet: neque enim ab incepto possum, ni-
 si re impetrata desistere. Itaq; remittat aliquando tandem
 Cardinali Cornelio eos, de quibus loquimur, fructus, vel iu-
 stitiæ, quam vnus omnium maximè atque sanctissimè omni
 tempore coluit, vel sacri Cardinalium ordinis & collegij,
 quod apud omnes homines augustissimū semper fuit, vel hu-
 ius Reip. dignitatis, quam tueri ipse in primis debet: vel ma-
 demum causa, qui illum tantopere amo tantiq; facio, vel se-
 mul omnium. Atq; mea quidem certè causa non eo modo,
 quo illi atq; alijs Regibus commendare sæpe multos soleo:
 sed quo agerem, si pro Iuliano Medice fratre germano meo,
 vel etiam si pro ipso me (quanquam & pro me ago) hac in
 re atq; causa laborarem. Id si fecerit, confirmabit ille quidè
 in omnium hominum mentibus atq; sermonibus existimatio-
 nē, quam alit, liberalissimi Regis atq; iustissimi: de Cardinali
 Cornelio autè, deq; cæteris Cardinalibus optimè merebi-
 tur: ego verò id eo loci apud meum animum atq; memoriæ
 sensum reponam, ut eius in rebus & postulationibus, si quid
 acciderit, in quo me quoque ipse velit sibi petèti satisfacere,
 ut sunt omnium rerum vices, facillè appareat, mihi se in eo
 fecisse gratissimū. Ex ijs verbis potes facillè perspicere, quā-
 tū prudentiæ, studij, diligentia sit abs te adhibendum, ut res
 ex sententia transigatur. Itaq; non erimus longiores. Vnum
 addam, quanti me facis, tantundem hoc in negotio & pro-
 curando & conficiendo tute labora. Dat. is octauo Id. Mart.
 M. D. XV. Anno secundo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ.

23

CVM & Reip. Christianæ dignitas, & tui Regni atq; populorum salus, in eo mihi versari hoc tempore maxime videretur, si certa in Illyrico atq; Croacia municipia Turcis exposita, loci natura satis ad resistendum idonea, etiam hominum opibus atque presidij munirentur: Vincentio Otontiensium Episcopo, & Iulio Cortonensi procuratoribus meis mandavi, ut eam curam susciperent, eoque se conferrerent, quam celerrimè fieri posset. Eis magnum tritici numerum, magnum ordeï illò comportandum iussi dari, puluerisq; perfecti ad tormenta impellenda libras mille: sulphuris præterea libras decies mille: salis nitri quinquies mille: quibus ex rebus puluis, si esset opus, confici posset; Tormenta etiam uarij generis aliquot. Atq; ijs quidem rebus omnibus curatæ pecuniæ adieci numos aureos uicies centi: qua pecunia quibusq; rebus ex Episcopi Vesprimiensium Croaciæ præfecti, sententia & consilio vterentur. Audio autem, operæ præcitiu esse maxime quidem certè, ut moenia eorum oppidorum reficiantur, & vallo ac fossa præcingantur: sed si quid esset aliud, quod vel edificari, vel muniri oporteret, id eos ita iussi procurare, si Episcopus Vesprimiensium mandauisset. Te autem magno pere hortor, ut quam ad te pecuniã ex Reip. propediem erario sum missurus, quæ quidem erit ad uicies mille aureorum numum, eius multo maximam insumas partem illis in locis & municipijs & firmandis & communicandis. Hæc cum me videas pro tua tuorumq; incolumitate laborare, quid te ipsum facere Vladislao oporteat, facile iudicabis. Itaq; non ero longior. Datis tertio Cal.

April. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Episco

Episcopo Vesprimiensium præfecto Croaciæ.

24

DEDI ad Vladislau Pannoniæ Regem Vincentio Otontiensium Episcopo, & Ghilio Cortonensi interpretibus & procuratoribus meis literas: quos ad certa Illyrici Croaciæq; municipia, ut scis, & firmanda & munienda ad Turcarum impetus sustinendos mitto, petente maxime & monente te: quibus ex literis quantos labores, quantas etiã impensas susceperim, facile intelliges. Nunc te hortor, ut quando in cã procuratiõne atq; curam te autore sum ingressus, cuius prudentiæ, atq; in rebus gerendis experienciæ plurimum tribuor: quibuscumq; in rebus esse illis vsui poterit virtus autoritasq; tua, eos iuues, Ghiliumq; præsertim, cui mandavi, tuo ut consilio muniendis illis oppidis, & bello, si fortè in aliquẽ tumultum eorum aduentus incidere, administrando & ducendo vterentur. Id facere te oportet cum Reip. Christianæ, cuius res agitur, causa, tum tuã, quo impulsore vsus sum, tum verò etiam mea: qui te secundum Regem tanti facio, ut tibi tota ista in regione latissima atq; populosissima præferã neminẽ. Dat. tertio Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

25

MITTO ad certa Illyrici Croaciæq; oppida, Turcarum incursionibus exposita, Vincentium Episcopum Otontiensium, & Ghiliũ Cortonensem procuratores meos cum comœatu armamentisq; ut ea bene atq; celeriter muniant: ijsq; mandavi, ut omnẽ diligentiam adhiberent, ne quid illis in locis detrimenti Res Christiana pub. acciperet. Quare te hortor mandes quamprimum tuis Magistratibus, quos in Illyrico habes, ut quibuscũq; in rebus ferre opem meis pro-

curatoribus poterunt, ut mandata nostra facilius atq; celerius conficiant, illis præstò sint: maximeq; in calce reliquaq; materia atq; operis ad fossas, vallum, moenia vel sarcienda, vel ex edificanda subministrandis: recipiantq; ac seruent ea omnia fideliter, quæ ij à nobis secum ferent, quo ad illa ulterius deportari opus sit: demù ita se gerant, ut ea cura, quam ad communem Christi populorum vtilitatem suscipio, quantum maxime potest, proficiat, & illos apparatus ministros esse principis optimi, summaq; religione præditi. Dat. tertio Cal. April. M. D. X V. Anno tertio. Roma.

Emerico Pannoniæ Palatino Principi. 26

LEGI tuas literas, quibus & tuam in nos mirificam voluntatē, & in Romanâ Remp. singularē cultū pietatēq; prætefers. Quarum duarū rerū animiq; tui propensionum & inductionum, quæ ad me pertinet, valde mihi grata est, quæ ad Remp. ea etiam sancta & vehementer probata & mihi esse debet & bonis omnibus. Itaq; de vtraq; valde te amo: Quod ut etiã apertius scire possis, exemplum literarū, quæ ad Vladislauum Regem dedi, tibi describi iussi, tū vt quam curam pro Christianæ Reip. dignitate tuenda suscepi, ea ne te latēret: tum etiã, vt te hortarer, vt communem causam apud Regem ipsum iuuares autoritate tua & gratia: vt quas impensas fecissem pro istius regni maxime salute atq; gloria, eæ quàm fructuosissimæ essent futuræ. Cæterum quod ad Episcopatum Varadiensium attinet, cui postulas vt filium tuū velim præficere, est illius quidē certè ætas ad id ponderis sustinendū imbecillior: sed quia te, vt dixi, valde amo, dabo operam, vt quanto aptius & citius pro nostra dignitate fieri possit, satis appareat tuam apud me autoritatē plurimum valuisse. Dat. Cal. Apr. M. D. X V. Anno tertio. Roma.

Nico-

Nicolao Leoniceno.

27

LITERAS tuas, quibus literis egregiam & singularē tuam in me obseruantiam doctē sanē luculenterq; ostendisti, legi libentissimè: tuumq; studium mihi operam nauandi, si qua in re vti vellem, in illis agnoui: quod mihi gratissimum fuit. Te verò & amaui profectò omni tempore, multiplicemq; & excellentem in optimarum artium studijs doctrinam tuam magni, vt debui, feci: & nunc etiam Petri Bembi scribe à Latinis mei, qui te mirificè diligit, & Ferrariæ in Prodominatu patris sui admodum adolescens cum esset, de tuo pleno fonte hausisse se præcepta philosophiæ dictat, riuumq; duxisse: apud me habito multa cum tua laude sermone facillè adducor, vt ad priorem meam in te benevolentiam magno addito cumulo vnisè te complectar & prosequar, cupidusq; sim ornandi tui meritis & præmijs & laudibus. id te scire volui, vt si quid esset, in quo tibi & vsui & ornamento esse posset amor erga te meus, confideres te à me omnia, quæ velles, posse consequi. Datis quarto Non. April. Anno tertio. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

28

EGREGIA singularisq; probitas, prudentia, virtus, atque in agendis tractandisq; rebus istius Reipub. summa cum lenitate cōiuncta, tum grauitas tum etiam diligentia Petri Landi Legati tui, cum nobis magnopere cōmendarunt. Itaque & hoc tempore toto, quo eum apud me esse voluisti, magno amore hominem sum complexus, & vidi atq; audiui vsquequaq; libentissimè: & nunc ad te atq; ad patriam iussu tuo reuertentem his prosequi literis volui, tanquam

testibus & nostræ in illum voluntatis, & muneris nõ solum prudenter, sed etiam præstanti modestiâ, integritate, studio acti ab illo cum magna tua semper, tuæq; Reip. & Senatus istius laude ac dignitate. Quæ quidē res officijq; perfunctio chariorem tibi illum reddere sanè debet. Ipsum autem redire nunc ad te, eo nobis minus molestum est, quo aliquot iam menses sunt, cum is Romæ incōmoda valetudine vititur. Sperat autem se, cum isthuc atq; ad suos redierit, faciliè conualliturū. Quæ spes ne eum fallat, DEVM Opt. Max. precor. Tibi verò illum Senatuiq; isti, non quòd existimem cuium vestrum, optimum hominem & prudētē virum, deq; vobis optimè meritum, apud vos cōmendatione mea egere: sed vt mihi ipse charitatiq; in illum meæ morē geram, summo opere atq; diligentissimè commendo. Datis octauo Id. April. Anno tertio. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

29

ALTERIS meis literis hortatus te sum, vt Paulæ Gōzage id, quod ratione dotis ei debetur, dari iuberēs vel æquitatis causa, cuius esse minister in primis debes: vel mea, qui eius fratrem clarum & præstantem virum vnice diligo: vt se sustentare, & cœlibatum, in quo aliquot iam annos est, ducere honestius atq; cōmodius possit. Quod quidem te facturū vel propterea confidebam, quòd nihil esse propè intelligebam fauore atq; tutela maximorum hominum & virorum principum dignius, viduis mulieribus: quibus sanè omnium gentium leges, mores, cōsuetudines plurimum tribuunt. Verum cum præter spem expectationemq; nostram nihil abs te curatum, nihil mandatū ea in re adhuc quidem sit, cre-

fit, credo, quòd occupationes magnæ tuæ, cogitationem tibi illam eripuerint: non enim arbitror nihil te tribuere meis cōmendationibus voluisse: iterum te & hortor, & planè rogo, velis dare operam, vt mulieri satisfiat. Omnino eam renita tibi commendo, vt etiam cupiam te in ea procuranda diligentiorē esse, quàm causa ipsa postulat: vt ostendas me à te pluris, quàm cætera, fieri. Datis XII. Cal. Maias. Anno tertio. Roma.

Philippo Gualterotto ciui Florentino. 30

ALLATVM ad nos est, te apud animum tuum propo fuisse, vnicam filiam tuam Raphaëli Medici gentili meo nuptui velle tradere: quod mihi admodum iucundū fuit. Nam & Raphaelē ipsum valde diligo, et te facio, vti debeo, plarimi. Quare tua hæc voluntas mihi vehementer probatur: scireq; te volo, nuptias istas si confeceris, eum me nuncium libentissimè auditurum. DEVM autem in primis precor, vt quæ tibi & filie domuiq; tuæ, atq; illi nobisq; omnibus vsui & voluptati futura sint, ea per te hoc in negotio transigantur. Datis Cal. Maijs. Anno tertio. Roma.

Latino Iuuenali familiari meo. 31

CVM magnopere cupiā, vt similtates ac belli semina, inter Maximilianum Mariam, Mediolanensium Ducem, & Octavianum, Ducem Genuesium populūq; Heluetiorū, exorta iam atq; iactata, pro cōmuni bono atq; ipsarum partium statu, per me adiutore Domino q̄ celerrimè sōpianantur & abolcantur: mando tibi, cuius fidei atq; in agendis rebus experientiæ magnopere confido, vt magnis itineribus ad Maximilianum quidem primū, deinde ad Heluetiorū eos pagos, qui militiam in Italia faciunt, demum Genuam te con-

feras: omneq; tuum studium, diligentiam, curam, labore^{is} adhibeas, ut pacem inter illos omnes firmare atq; conficere possis. Pro qua conficienda rebusq; cōsiliendis si quid meis te verbis promittere atq; recipere siue vni, siue alteri corū, siue planē omnibus oportebit: id omne, quod promiseris quodq; receperis, ratum & gratum me habiturum, fidemq; tuam in eo præstaturum, omniaq; illa, quæ tu egeris, probaturum, hoc meo chirographo polliceor & spondeo. Datis decimo quinto Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuensiu, & Federico Archiepisc. Salernitanorum fratribus. 32

QV A de causa Latinum Iuuenalem, familiarē meum, adolescentē probitate atq; virtutibus præditum ad vos miserim, ipse vobis exponet. Quoniam autem simultates odijq; semina, quæ inter vos & duce[m] Mediolanensium populūq; Helueticorum, nimis iam & diu & acriter iactantur, sine graui & vestrae urbis & totius Italie incōmodo ulterius progredi exerceriq; non possunt: pro mea in vos charitate etiā atq; etiā a vobis peto, animū et mentem inducatis ad ea statuenda, quæ mihi, qui propterea quōd absūm ab earum rerū culpa longius iudicare rectē possūm, fore vobis & vsui & dignitati, & certē ocio magnopere videntur. Nō enim, ut bene vobis atq; feliciter sit, minus laboro, q̄ si vel pro patria ipsa mea, vel hoc pro Imperio Romanoq; Reip. eam curā suscepiſsem. Dat. XV. Cal. Iun. Anno 3. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 33

NON vni ad me nuncijs, rumor etiam ipse attulit, esse quosdam, qui in huius Reipub. ditionem inuadere armis cogitent, Parmamq; atq; Placentiam in primis. Quod etsi non
quco

quod credere (rectē enim sentio de omnibus) tamen ne prorsus imparati offendamur, si quispiam erit, qui malē cogitata exequi cupiat, peto à te, cuius in me Remq; hanc publicam pietatem animiq; magnitudinem neq; paucis & grauissimis in rebus sum expertus, velis Iacobo Gambaro, quem ea de causa ad te venire iussi, eam militum tuorum manum tradere ad ea municipia munienda, quā is à te requiret. Pluribus verbis non utar cum propterea, quōd te eius sceleris, quod paratur, si modō quisquā est, qui tantū ad scelus se cōparet, ipsa indignitate permotū excitari per tete, atq; ardere animo puto: tum quia tota de re Bernardus Bibiena Cardinalis, meo iussu literas ad te dabat, cum hæc scriberem. Datis VI. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Fabricio magno Rhodi Magistro. 34

CLEMENS Rhodius metropolitæ tum tua, tū verō maxime Ioannis Lascaris familiaris mei, docti hominis commendatione, & gratus mihi est, & probatus sic, ut cum itē tibi ipse eiusq; res cōmendare facile statuerim. Nota tibi esse arbitror, quæ à me proximē concessa & condonata illi fuerunt. Ea ne ipsi abrogari vllis ab hominibus, neue iniuriam fieri permittas, abs te peto. Datis tertio. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuensiu, & Federico Archiepisc. Salernitanorum, fratribus. 35

QVONIAM (quod tantopere cupiebam) de pace nihil esse adhuc confectum & constitutū video, has ad vos literas dedi, ne ea de causa rem posse confici diffideretis, aliaq; cogitanda vobis esse atq; statuenda existimaretis. Nam & ea in re nihil prætermittam vel studij, vel diligentie, vel

laboris, tentaboq; omnia & moliar, in quo nihil dum etiam eiusmodi video, prorsus ut sit desperandum: & si erit is meus inanis atq; irritus de pace labor & cogitatio, tum illud aggrediar, quod quidem mihi præripere vestrorum inimicorum nullus poterit: atq; ad vos oppidumq; & dignitatem vestram tuendam & cõservandam omnes meas, omnes Florentinorũ copias, quæ quidem sunt paratissimæ, statim mittã: ostendamq; omnibus hominibus, quanti vos vnos faciã, quiq; sit meus erga vos sensus, studium, benevolentia. Quare volo bono vos atq; magno animo esse. Quin etiam ut cogitationes meas omnes clarius atq; plenius intelligeretis, Ioannem Vespucium familiarem meum magnis ad vos itineribus, his cum literis venire iussi, qui mentem vobis nostram explicaret. Dat. tertio Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Ioanni Blasixæ trirremium Præfecto. 36

MANDAVI Ioanni Vespuccio, quem ad Octavianũ, Genuensium Ducem, & Federicũ, Archiepiscopum Salernitanorum, fratres misi, ut ad te sermonem meũ, quem cum eo habui, perferret, ijs de rebus, quas te scire magnopere cupio. Cuius illud caput est, ut hanc ad oram littoraq; nostra à piratis & purganda & munienda cum ijs nostris trirremibus, quas nunc quidem tecũ habes, Centumcellas nauigatione non intermissa te conferas. Datis tertio Cal. Iunias. Anno tertio. Roma.

Sigisfredo Trotto Ferrariensi. 37

QUAM ad me scriptam, probè sanè & multa musicæ artis suavitate atq; dulcedine, aspersam cantilenam atulit Vincētius Mutinensis, missam abs te mihi, ea me reliquosq; quos habeo multos, ut scis, ea in re doctos homines oblectavit

uit tenuitq; plurimum. Mirificè enim placuit, visaq; est eiusmodi, ut nihil ei ad aurium delectationẽ, animosq; permulcendos propè deceffet. Ita vocum inflexione, varietate, concinnitate, artificio deniq; omni & temperamento continebatur. Quæ in re & tuam in me obseruantiam, & optimum ijs in rebus sensum & iudiciũ animi ingenijq; tui profectò agnouit. Itaq; ista tua diligentia cum de veteribus tuis misisset me scriptis cantibus, tum de hoc nouo, mihi valde grata est. Quod te scire volui, ut confideres, me de te & remunerando & ornando cogitare. Datis V. Id. Iun. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Florentinis.

38

VALDE mihi opus est cis libris, quos Angelus Politianus à perueterebus illis, qui à vobis publicè afferuantur, Iustinianarũ legum & Digestorum libris, quos Pandectas vocant, sua ipse manu descripsit. Qui quoniam apud vos sunt, vos hortor, ut eos Laurentio Medici fratris mei filio mihi mittendos dari iubeatis. Eos vobis, cũ vsus fuero, statim remittam. Datis XV. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Laurentio Medici.

39

PROFICISCENTI Florentiam Francisco Saluato deesse nolui, quo minus scriberem ad te, dares operam, ut à suis creditoribus insigni aliqua molestia ne afficeretur: maximeq; eam ob causam, ne quid ex suis fortunis rebusq; ijs, quæ moueri solo nequeunt, siue insulam, siue fundum, vendere atq; distrahere cogeretur. Itaq; erit mihi sanè quàm gratum: valde enim hominem diligo, ut facilitate prudentiaq; tua eius cum creditoribus ita agas, ut malum malo ne addant: contentiq; sint, ut eius rei modus aliquis & ratio ami-

ce inecat, quem admodum tibi esse aptius expeditiusq; videtur. Quod quidem creditores velle ipsi cum propterea debent, quod est Franciscus plane soluendo, iam etiam, quod ipse adiumento illi esse, eamq; solutionem mea pecunia explicatiorem facere cogito. Datis XII. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Ludouico Areosto Ferrariensi. 40

SINGULARIS tua perq; vetus erga me familiamq; meam benevolentia, egregiaq; bonarum artium, literarum doctrina atq; in studijs mitioribus, praesertimq; poetices elegans ac praeclearum ingenium iure prope suo exposcere videntur, ut quae tibi vsui futura sunt, iuxta praesertim et honesta petenti, ea tibi a me non libenter modo, sed etiam liberaliter concedantur. Quare cum libros vernaculo sermone et carmine de gestis errantium, quos appellant, equitum ludicro more, longo tamen studio et multorum annorum cura vigilijsq; confeceris, eosq; conductis abs te impressoribus, eedere in manus hominum statueris, ut ea tua diligentia probiores exeant: tum ut si quis fructus ea ex te percipi potest, is ad te potius, qui conficiendi poematis laborem es perpessus, quam ad alienos deferatur: edico et mando, ne quis te viuente eos tuos libros imprimere, aut impressos renundare vllis in locis audeat sine tuo iussu et voluntate. Qui contra mandatum hoc nostrum fecerit, admiserit, is vniuersae DEI Ecclesiae toto orbe terrarum expers esto. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariae Vrbinatium Duci. 41

IOANNI Mariae Mutinensi Internuncio tuo mandavi, ageret tecum, tuas ut copias esse paratas ad professionem iuberes,

iuberes, efficeresq; ut essent quam optime quamq; celerissime instructae. Eumq; ad te venire iussi tum hac de causa, tum ut te de meo beneuolo in te paternoq; animo et voluntate coram certiore faceret. Quare te hortor, ut et charitatem erga te meam, et hominum de te spem, quam excitasti, fide, cura diligentiaq; tua in Reip. negotijs administrandis, mandatisq; meis explicandis et conficiendis, hac in iuuenili tua surgentiq; adhuc etate atq; florenti non confirmes modo, sed etiam augeas. Decimo Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Antonio Sanctae Crucis. 42

CUM de tua in bellicis rebus virtute et fide magnopere posse me confidere existimem, ut libentius cum res exigat, mihi praesto sis, ornatioq; te, quo eris iussus, conferas: sexcentorum nummum aureorum pensionem in annos singulos stipendij nomine, tibi ut dent, aerarij Quaestoribus mando: ita quidem, ut quarto quoq; mense tibi vel tuis procuratoribus, eius summae tertiam partem persoluant. Datis decimo Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Populoniae Domino. 43

ET tuam fortitudinem bellis exercendis, et vigilantiam atq; solertiam administrandis, et fidem animiq; tui sensum, vel ardorem potius nobis et colendis et obseruandis, pluri mihi sane facio. Id ut clarius atq; apertius intelligas, atq; etiam ut mihi maiori esse vsui, cum opus erit, possis, ad quinquies mille nummorum aureorum pensionem, annis tibi singulis ab aerarij Quaestoribus iubeo dari. Tu vero ita te geres, ut facile ostendas te magnam curam exercere, ut et sanguinis propinquitati, qua nobiscum es coniunctus, et tuae dignitati, et expectationi nostrae maxime satisfacias. Dat. XII. Calend. Iul. Anno tertio. Roma.

Bernardo Bibicnæ Cardinali. 44

CVM omnium, quas in Pontificatu curas gerimus, ea non postrema sit, ut Mariæ semper virginis Dominiq; nostri matris Lauretanae phanum augustissimū, quod magnis sumptibus atq; impensa multos iam annos à Romanis Pontificibus constructur, qua maxime conuenit diligentia & studio conficiatur, eiusq; phani prouentus probè custodiantur, reliquaq; omnia, quæ ad ipsius Virginis matris cultum lociq; religionem non solum retinendam, sed longè etiam, si fieri possit, ad augendam atq; amplificandam pertinent, re-
 cte à ministrètur: ipsius te Lauretani templi, ædiū, domus, loci, prouentuum omnis generis, eiusq; templi ex ædificationis, cultus, curationis, ministrorum operumq; omnium procuratorem facio. De tua enim in Diuā pietate, in rem Romanam studio: in me autem, cui quidem familièq; meæ omnia penè vsq; à puero summæ cum integritatis & fidei, tum verò curæ atq; diligentia, egregia & præclara officia præstitisti, peruenire obseruantia voluntateque admonitus, nihil est rerum omnium, quod tibi rectè mandari crediq; posse non existimem. Itaq; tibi in eo procurationis munere obsecundo, eandem potestatem idemq; ius largior, in teq; transfere agendi omnia, mandandi, statuendi, quæ potestas quodq; ius mihi, idem si agerem, mandarem, statuerem, profectò esset. Quare tuū erit, qui virtute atq; ingenio sic abundas, nemo tibi in verisq; ut præferatur, in singulis æquentur pauci, cum magistratū ita gerere, ut & phanum illud apud omnes homines plus in dies venerationis & celebritatis acquirat, & mihi extet fructus laboris & industriæ tuæ. Datis Cal. Iul. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 45

CVM existimarem propter ea, quæ tibi scœdera cum Turcarum rege sunt, non posse te aperte quicquam atq; palam contra illos moliri, eorum autem atrocitatis & incurfionibus, quas creberrimas faciunt, per me ipse ire obuiam, oppositaq; illis loca nostra communire atq; defendere cupere: statui triremes aliquot, quæ Anconi fabricatæ sunt, deducere, & ornare eam ob causam. Quare abs te peto, ut tormenta bellica, ceteraq; armamenta, quæ ad naues eas insruendas satis sint, mihi commodes. Ea de re Augustinum Beatiannum familiarem meū & ciuem tuum, probum ipsum virū, & ingenio, doctrinaq; præstantem ad te mitto, qui tibi mentem meā latius explicabit. Cui etiā mandavi, ut certos Græcorum libros, quibus ego, Venetijs perquireret. Ea in re si illum iuueris, erit mihi gratum. Dat tertio Non. Iulias. Anno tertio. Roma.

Rafaello Petrutio Episcopo Grossetanorum, Romanæ arcis præfecto. 46

VT amoris erga te mei atq; benevolentia, & eius curæ, quam in Romana arce custodienda mihi impendis, fructum aliquem iam nunc percipias: Carrantianā domū meam cum hortis, quæ ad portā Vaticanā egressis urbē prima omnium sese ostentat, tibi dono do, trado: eamq; domum cum hortis tuam esse volo, ita tamē, ut hæredes tuos ne sequatur. Dat. XIII. Cal. Aug. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 47

DEDI ad M. Antonium Columnam, meum Præfectum equitum literas, quibus ei mando, ut cum suis equitibus CL,

99 5

(tot enim sunt) Veronã se quàm celeritè conferat. Quamobrem te hortor, vt eos equites, qui Veronæ sunt, quorum præfecturas Mutius Columna & Troilus Sabellus gerunt, proficisci Parmam atq; Placentiam iubeas per Mantuanum agrum, aut quã securius posse eos iter facere intelliges: sed ita, vt omnem profectiois opportunitatem in celeritate possitam existiment. Datis VII. Id. August. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 48

GVISIAE Dominum consiliarium tuum, prudentem sanè hominem, & grauem ac eloquentè virum, ad nos cum mādatis, abs te missum, libenter vidimus horis aliquot. Cui ad te redire festinanti bonum reditum sum precatus. Eorū, quæ me rogas, quantam tibi partem cōcesserim, ab ipso intelliges. Equidem omni tempore paternā tui curam & rationem habui: sumq; posthac honesta præsertim postulantis, et quibus Reipub. dignitas cōiuncta sit, quæ quidem mihi mea vita est charior, sic habiturus, vt faciliè cognosci possit, nullius apud me hominis auctoritatem plus valere, quàm tuam. Datis septimo Id. Aug. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensiū Duci. 49

ETSI in dubium mihi non venit, pro tua in me voluntate animiq; tui magnitudine, quin omnem sis celeritatem adhibiturus, vt quemadmodum tibi mādauī, Internunciūsq; eius te facturum mihi recepit, cum tua manu quamprimum Placentiam te conferas: tamen magnitudo rei facit, vt etiam atq; etiã te de eo & monendum & hortandum putem. Itaq; summopere tibi præcipio, vt quantis maxime potes itineribus eò te conferas. Nam cum maximi quidem interest, te
cum

cum tuis copijs ibi præstò esse: tum verò in tua tuorumq; celeritate totius rei pondus atq; summam esse positam debes existimare. Quare maiorem in modum conuendendum tibi est, vt de aduentu illuc tuo, quemadmodum quidem res postulat, quamprimum certior fieri possim. Datis quarto Id. August. Anno tertio. Roma.

Prolegato Vmbriæ. 50

RVMOR est, ex tua prouincia multos quotidie proficisci, vt cum ceteris Regulis militiã faciant. Quo cum nihil esse possit indignius: pertinet enim ad maiestatem huius Imperij, suos homines atq; milites sibi potius, quàm alienis nationibus vsui esse, mando tibi, eam profectioem prohibeas studio diligentiaq; tua: edicasq; ne quispiam ad militiã exercendam aliò se conferat. Qui secus fecerit, ei læsæ maiestatis poena esto. Quod si erunt posthac in tua prouincia, qui abitu parent, dabis operam vt capiantur & puniantur. Datis decimo septimo Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Rafaello Vrbinati. 51

CVM ad Principis Apostolorum phanum Romanum exædificandū maxime intersit, vt lapidum marmorisq; copia, qua abundare nos oportet, domi potius habeatur, q̄ peregrè aduchatur: exploratum autem mihi sit magnam eius rei facultatem vrbis ruinas suppeditare, effodiq; passim omnis generis saxa ferè ab omnibus, qui Romæ, quiq; etiã prope Romam ædificare aliquid, vel omnino terrã vertere parumper moliantur: te quo magistro eius ædificationis vtor marmorum, & lapidum omnium, qui Romæ quiq; extra Romam denūm miliū passuum spacio posthac cruentur, præfectum facio ea de causa, vt quæ ad eius phani ædificationē

idonea erunt, mihi emas. Quare mando omnibus hominibus, medio cribus, summis, infinis, quæ posthac marmora, quæq; saxa omnis generis intra eum, quæ dixi, loci spacium erunt, effodient, vt te earum rerum præfectum de singulis erutis effossisque quamprimum certiores faciant. Id qui tri-duo non fecerit, ei à centum vsq; ad trecentum numum aureorū, quæ tibi videbitur, multa esto. Præterea quoniã certior sum factus, multum antiqui marmoris et saxi, literis monumentisq; incisi, quæ quidem sæpe monumenta notam aliquam egregiam præ se ferūt, quæq; seruari operæ precium esset ad cultum literarum Romaniq; sermonis elegantiam excolendam, à fabris marmorarijs eo pro materia vtentibus temerè secari, ita, vt inscriptiones aboleantur: mando omnibus, qui cædendi marmoris artem Romæ exercent, vt sine tuo iussu aut permissu lapidem vllum inscriptum cædere secarcue ne audeant: eadē illi multa adhibita, qui secus atque iubeo fecerit. Dat. sexto Cal. Sept. Anno tertio. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi. 52

EXCVSATIONEM, quã affers, cur Episcopus Malacitanus venire ad me hoc tempore non possit, libenter accipio. Estq; id, quod scribis, verū. Nam si quo ei tempore per literas mandauī, vt Romam se conferret, scire potuissē te illi munus aliquod mandauisse, ipsumq; in Regni tui tractandis administrandisq; rebus occupatum versari, eiusmodi ad eum literas profectò non dedissem. Præter enim quàm quod ea, quæ tibi negotium aliquod aut incommodum afferūt, mihi esse vsui nequaquam possunt: hominem etiam valde diligo: estq; mihi cum illo consuetudo sanè peruetus: vt gratū mihi atq; iucundum sit, intellexisse eius te opera magnis in rebus vit. Itaque hoc ille viæ atque itineris duplici de causa æquo ani-

æquo animo remitto, & quòd ei bene atq; honorificè apud te esse mihi gratum est, & quòd tibi, vt scribis, eius est & opera & industria domi cum iucunda, tum fructuosa. Dat. quinto Cal. Sept. Anno tertio. Roma.

Heluetijs.

53

HANNIBALEM Rangonium Præfectum Prætorianorum equitum, eiusq; cohortis, qua tota ex vestris militibus vtimur, & præstantis animi iuuenem, & mihi in primis gratū, venire ad vos ea de causa volui, vt & vos meis verbis saluaret, & mea in vestrā fortissimā inuictissimamq; nationem, studia beneuolentiamq; ostenderet: certioresq; vos faceret, quantæ mihi curæ esset salus, dignitas gloriaq; vestra. Nam cum is meo à latere ferè nunquam discedat, qualis in vos animus mensq; nostra sit, optimè omnium nouit. Ei etiã mandauī, vt & forti vos animo atq; cōstanti esse ad rem cōmunem tuendam et conseruandam iuberet, quo & fuisse ad huc quidem vos planè cognoui, & posthac futuros magnopere confido: & me nulla in re, quæ ad vos fouendos atq; orandos pertineret, defuturum polliceretur, planeq; reciperet. Quæ quidem ei ad vos mandata nostra perscrunda eo libentius dedi, quo ipsum scio animo esse in vestram nationem beneuolentissimo, vestramq; virtutem atque in bellicis rebus præstantiam magnopere & mente suspicere, & oratione laudare. Sed & hæc & reliqua ab illo. Ego certè & vt amicissimi hominis in vos officia præstitisse me omni tempore profiteri prædicareq; possitis, libētissimè procuro: et DEVM Opt. Max. vt vos in vestra fortiter cōstanterq; agendi cōsuetudine cōtineat, suppliciter rogabo. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Reip. Florentinorum.

54

QUONIAM ad exaedificandū principis Apostolorū phanum Romanum, cui quidem rei, ut scitis, omnem meam curam & diligentiam adhibeo, arboribus ad constructionem idoneis nunc etiam deficiamus: hortor vos, quod etiam anno superiore sum hortatus, ut pro rei pietate & vestra religione, eam abictum vim cedi ab eius phani procuratoribus, vestris in montibus permittatis, quam ipsi à vobis petent, ut facilius atq; celerius tam laudabilis tamq; veneranda omnibus hominibus aedificatio vestra ope surgere conficiq; possit.

Dat. tertio Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Henrico Nolæ Comiti.

55

ET audiui Traianum Nolanum Internuncium tuum, & tuas postulationes cōfēcissē, si quo modo facere potuissē. Sed quoniam Ludouicus Petilianus Comes, patruus tuus, mea causa domo est profectus, eaq; est horum temporū natura, ut nulla pacis & concordie studia exerceri posse commodē videantur: te hortor, ut pro meo in te amore duos aut tres ad summū menses nihil moueas, causamq; ita se habere, quē admodum nunc se habet, sinas. Cōfido enim interea occasio non mihi datū iri, rem ita, ut volumus, maximeq; conuenit, inter vos communi concordia statuendi. Quemadmodum ab ipso Traiano cum his ad te literis reuertente clarius intelliges. Dat. prid. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Heluetijs.

56

EX literis Marci Cardinalis Seduni de vestro in praesentibus rebus forti, atq; ad omnia difficilia superada fidenti alacriq; animo, ea, quae à vestra sanē virtute expectari maxime poterant, intellexi: quaeq; mihi magnā spem attulerunt, incepta

incepta nostra cū DEI Opt. Max. nutu eos, quos voluimus exitus habitura. Itaq; cū magnam verissimamq; vobis laudem ea de re tribuendam puto, tum vos hortor, etiam si minus necesse est id me facere. Quid est enim vobis omnibus ad viriliter agendum vel constantius vel omnino ardentius? sed tamen vos hortor, ut eosdem animos, fortitudinem, alacritatem adhibeatis, vsq; eo, dum res, quā aggressi estis, autore me vel domino potius, explicata, soluta cōfectaq; sit. Quod quidem vos facturos, multorum vestrorum antea rectē praecleariq; factorū recordatione, non dubito. Quod ad me attinet, dabo certē operā, ut vobis omnibus in rebus, quae ad vestra vel cōmoda vel ornamenta pertinebunt, pro Reip. viribus dignitate adhibita, quā vobis esse charissimā video, satisfiat. Dat. prid. Cal. Sep. M.D.XV. Anno tertio.

Vincentio Granatae.

57

QUAE ad me de Consalui Ferrandi Magni & voluntate in nos, & pietate scripsisti, ea mihi planē notissima perspectissimāq; sunt. Bene autē in eo se res habet. Nam illū item ego & vnice atq; summopere amo, & facio, uti debeo, maximi. Virum enim pluribus virtutibus praeditum, bellicisq; in rebus clariorem hominē, etas nostra nō habet: atq; haud scio an etiam parentum auorumq; nostrorum etates habuerint. Respondere tibi autem ad reliquas partes epistolae tuae, ut te cupere video, planē nō possum. Haec enim tempora alicui rationem postulant. Reliquum est, ut scias tuum mihi studiū valde gratum esse. Dat. prid. Cal. Sept. M.D.XV. Anno tertio. Roma.

N.

58

AD XII Cal. Septembris quas ad me literas dedidisti, ea

diligenti. mihi vestram ostenderunt, qua vfi estis, vt me de Astaticis rebus certiore faceretis. Itaq; quoniam video vos a thibere operam, ne quid eorū à nobis ignoretur, in ea vestra diligentia atq; officio plurimum conquiscaim. Curabo autem, quod vos peruelle intelligo, ne quid eminet, ne officium vestrum vobis noceat. Vos modò pergite, ut facitis, licet rās q; ad me omnibus illis de rebus date quam creberrimas, quamq; plenissimas. Erit id mihi vehementissimè gratum. Datis quarto Non. Sept. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensium Duci. 59

ETSI prioribus meis vnis atq; alteris literis hortatus te sum, vt quanto celerius fieri posset, cum tua manu Placentiam accederes, idq; curare te omni diligentia existimo: tamen quoniam permagni interest quamprimum te illic esse, etiā atq; etiam te cōmonefacio, vt diligentia tue celeritate, celeritati etiā alas, quod aiunt, addas, vt id, quod volumus, abs te tuisq; copijs citius atq; temporius fiat. In quo si nihil prætermiseris vel curæ, vel operæ, vel laboris, nihil erit tam magnum tanq; amplum, quod non tibi à me deberi facile sim existimaturus. Datis decimo septimo Cal. Sept. Anno tertio. Roma.

Marco Antonio Columnæ. 60

ETSI existimem ante quam hæ tibi nostræ literæ redantur, intellecturum te de Iulio Medice Cardinali Legato, quid te facere oporteat: ad tuas tamen literas prid. id. Augusti datas, tibi respondeo, mihi placere, vt te quamprimum cū tuis equitibus Veronā conferas, vt celerius, quemadmodum quidem valde opus est, Raimundus Neapolis Prorex, eiusq; equites Verona discedere, et quo expedit proficisci possint.

Quæ

Quæ ad tuendum id oppidum pertinent, ea tibi à Prorege parabūtur. Cæterum de tuis rebus vel admonitus à tuis, ea faciam, quæ volent ipsi: vel quod per me existimare potero velle te, non prætermittam: vt facile intelligas, me tui absentis commodorum et dignitatis rationem habuisse. Datis XVII. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 61

GRATISSIMA mihi voluntas tua fuit, quæ in Bernardum Bibienam Cardinale ostēdisti ijs literis, quibus mihi significasti, cupere te, vt si Federicus Cardinalis sancti Angeli mortē obiret, Ecclesiæ illum Maleacensi præficerē. Nam cum is propter suas plurimas excellētesq; virtutes, vitæq; cōsuetudinem, mecum et cum meis omnibus propè usque à puero actæ, laboresq; quos quidē maximos administranda mecum Repub. sustinet, ita mihi gratus probatusq; sit, vt neminem plus amem: nihil mihi accidere iucundius potuit, quam te perspicere in eius fortunis, quæ quidē per exiguæ perq; tenues sunt, pro dignitatis ratione amplificandis penē nobiscū certare. Itaq; cum tibi ea de re magno pere debeo: tum volo te scire, homini tibi deditissimo tuiq; studiosissimo, atq; in primis beneficiorū planè memori et vehementer grato te fauisse, cuius ipsius in te obseruantia et studiorum, ipsi optimi testis sumus. Verū quod ad Ecclesiā Maleacensem attinet, quoniā ei Petrū Cardinale Anconitanum, virū doctū ac bene de me deq; Rep. meritū iam præfeci, nō quoc aliter ea de re statuere. Tibi tamen neq; ipse Bernardus Cardinalis minus debet, quam si eam esset Ecclesiam consequutus: neq; beneuolentia in illum liberalitasq; tua minus mihi grata atq; iucunda est, quam si ei Ecclesiam ipsam tua in tempore intellecta voluntate contulisset. Itaq; existi-

rr

mare planè potes, quantum ad animū vtriusq; nostrūm at-
tinet, nihil omnino ea in re de tuo beneficio fortunam de-
traxisse. Quo te magis hortor, vt hanc ipsam egregiam in
illum animi tui propensionem vel retineas in posterum, vel
etiam augeas: quando ipse hac illius ostensione abs te facta,
suam in te beneuolentiam magis magisq; in dies omnibus est
officiorum generibus illustraturus Datis VII. Cal.
Septemb. Anno tertio. Roma.

**PETRI BEMBI EPI-
STOLARVM LEONIS DE-
CIMI PONT. MAX. NO-**

mine scriptarum,

LIBER VNDECIMVS.

Francisco Gallorum Regi.

CAPITA fœderis inter te atq; me Remq; hanc
pub. sancienti, ab Episcopo Tricaricēsi Lega-
to meo allata Roman, tanquam primordia &
quasi fundamenta voluntatis vtriusq; nostrūm,
(quod magnopere concupiui) consociandæ, libentissimè vi-
di. Libentius autem ipsum Episcopū audiui: plura enim mi-
hi & clariora de tuo optimo in DEI Ecclesiā atq; nos a-
nimo egregiaq; voluntate narrauit. Quæ si vera sunt, quē-
admodū quidem puto, cum te de hac tua pietate atq; mente
vehementer laudo: nihil enim potes te dignius atq; præcla-
rius facere, quàm nihil cōmittere, quo te malè gratū appel-
lare Dominus tam in te largus tamq; beneficus possit: tum
spero fore vt hoc virtutū tuarum specimen, quod quidem in
tam tenera ætate nobis das, cum ijs opibus, quas maximas
atq;

atq; amplissimas habes, coniunctum & consociatū, uniuersæ
Reipub. Christianæ magnum breui adiumentum atq; or-
namentum afferat. Itaq; eiusmodi tuæ & virtuti & pietati
omnem nostram & Reip. dignitatē tuendam statui permit-
tere, vt existimare planè possis, mihi te & esse iam charissi-
mum, & semper fore. Neq; enim vereor, cum videas te à me
plurimi fieri, quin statuas, hoc in fœdere sanciendo, honorē
meum abs te neglectū iri non oportere. Quenadmodū ab
ipso Episcopo, quem quidem ad te eadem celeritate, quæ est
ad me profectus, intra biduum, aut summum triduum remittē-
tam clarius omnia atq; apertius intelliges. Vale, nosq; di-
lige. Dat. V. Cal. Octob. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Magno Galliarū Magistro.

INTELLEXIMVS ab Episcopo Tricaricēsi, quā-
to studio, quātāq; pietate nostras Ecclesiæq; res, omni tēpo-
re iuueris, quamq; te nostri obseruantem semper ostēderis.
Quod quidem mihi gratissimū sanè fuit. Meam enim de iuis
plurimis maximisq; virtutibus, illustriq; probitate tua, quā
omnes homines prædicant, spem expectationemq; egregiè
confirmauit. Itaq; ea de re cum te vehemēter laudo: tum ti-
bi polliceor, me tuæ opera & studij memoriā nunquā abie-
cturū. Reliqua ex eodem Episcopo ad Regem tuū propediè
reuerfuro cognosces. Dat. V. Cal. Octob. Anno 3. Roma.

Duci Allobrogum.

STVDIVM & officium apud Franciscum Gallorum
Regē, pro mea Reiq; pub. dignitate tuenda adhibitū tuum,
plurima me voluptate afficit: de quo sum ab Episcopo Tri-
caricēsi coram admonitus, qui mihi summa cum tua laude
multa narrauit, quamobrē meā dignitatē tibi fuisse charissi-

nam cognoscere: attulitq; capita foederis inter regem atq; me fanciendi, tuo labore diligentiaq; confecta: quæ quidem mihi magna ex parte magnopere probantur. Verum quod ad illa attinet, idem Episcopus, qui se ad Regem celeriter referet, mentem tibi meam explicabit, meq; eius tui officij fore bene memorem pollicebitur. Te interea hortor, ut quod reliquum est, in eo eandem curam habeas nostræ dignitatis, quæ tibi etiam ornamento esse poterit. Vale. Datis quinto Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Juliano Medici fratri. 4.

NARRAVIT mihi Ioannes Vespucius familiaris tuus, de valetudine tuâ, quotidie tibi melius esse, sperareq; se brevi te conualiturû: quod nihil mihi potuit afferri gratius, nihil iucundius. Neq; enim in vita quicquam habeo te vno charius. Quare te hortor, ut reiectis alijs cogitationib. omnibus, vnum illud cures, te ut quamprimum confirmes, restituasq; tum pristinae valetudini, tum nobis: tibiq; persuadeas, nos tui absentis tuarumq; rerum omnium eandem curam habituros, quam haberemus tu si hic esses, atq; à latere meo nunquam discederes. Proinde optime et suavissime frater, si me amas ipse, si te à me amari existimas, bono sic animo, hoc est, læto atq; vacuo sis, ac nihil cogites præter hoc vnum, ut citò te valentem et confirmatum habeamus. Datis Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 5

VENIT ad te Ioannes Lascaris Constantinopolitanus observantissimus et studiosissimus tui, vir et genere apud Græcos admodum illustri, et doctrinae optimarumq; artium et literarum præstantia, et agendis rebus experientia, et morum

morû probitate omnisq; vitæ comitate planè insignis. Eum his tot tantisq; de causis et amavi omni tempore, et in Pontificatu propè quotidie ita eius virtute sum usus, ut nemo illo mihi charior sit, nemo iucundior. Neq; solum nos, sed universa domus nostra, atq; in primis Laurentius pater meus quotidiano propè in conuictu illum habuit, hominisq; familiaritate et consuetudine mirificè est delectatus. Quare gratissimû mihi erit, si præterquam quod is tuo in ære iam pridem est, quodq; valde dignus est qui abs te diligatur, mea etiam causa arctius benignitate illum tua et liberalitate fueris complexus, ostenderitq; ei meam apud te commendationem plurimum valuisse. Dat. Non. Octob. Anno tertio. Roma.

Marco Antonio Columnæ. 6

GRATVM mihi admodum et optatum fuit id, quod tuis ad nos literis est allatum, Maximilianum Rom. Imperat. desig. sui te exercitus Legatum fecisse. Omnis enim tuæ dignitatis accessio, pro meo in te amore magnam mihi voluptatè affert. Quare quod ad meam voluntatè attinet, sine cuius significatione scribis nolle te eam legationem accipere, libenti animo titulos tuos ut augeas, idq; muneris obeas, tibi permitto. In quo ut magno illi vsui esse possis, tibi erit enitendû, non solum ut quod te decet facias, sed etiam ut tibi viam munias ad reliquos honorum et dignitatis gradus capeffendos, quos quidem magnis atq; fortibus viris et diligentibus tuiq; simillimis hominibus virtus atq; industria patescit. Datis Non. Octob. Anno tertio. Roma.

Magistratui Spoleti. 7

POST LXIII virorum creationem, quam ex omni civitate fieri iussi ijs literis, quas Non. Iulij dedi, qui qui-

dem pro istius oppidi statu conseruādo munia publica procurarēt, intellexi facile accidere posse, vt ciuitatis quieti conduceret, vt is numerus vel augetur, vel subtraheretur, tum aliquorū iam declaratorū loco alij subrogarentur, ipsi eijcerentur. Itaq; quoniam omni ex parte istorum ciuium paci & cōmodo consulere magnopere cupio, nihilq; pretermittere eorū, quæ tuare cum rem possint, volo vt tibi, cuius prudentiam maximis in rebus & perspexi sepe et probauī, potestas facultasq; sit eum, quem dixi, LXIII. virium numerum augendi, subducendi, antiquandi, reponendi, quæq; tibi esse vsui ea in re videbuntur, iubendi & statuendi. Quare te hortor, vt omnem curam adhibeas, vt quam de te spem habeo, fore municipium vt istud optime abs te regatur, ea ne deserat. Dat. XIII. Cal. Nouem. Anno III. Thuscanellæ.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 3

ALLATVM est ad me, Picētes exules, quos quidē de nobis male meritos esse omnes homines intelligunt, confidere sese ab exercitu tuo Regnum Neapolitanum per agrum Picenum petente restitutum iri, auxiliaq; eis iri prebitum, quibus auxilijs eorum municipiorū statum conturbare atq; conuellere, deq; aduersæ sibi factionis ciuibus, qui de nobis bene merentur, vindictam sumere pro libidine possint. Id tametsi mihi, qui te prudentiamq; tuam et probitatē noui, credibile nō est, volui tamē te & hortari & impensius cōmone facere, nolles eiusmodi postulationib; Picentū exulum præbere tuas aures, neue quid eis concederes, quo moliri quippiam contra eius prouinciæ quietē nostramq; voluntatem audeant. Nihil enim ferē mihi grauius posset atq; molestius accidere, quam si contingeret res illas ab eo, in quo nunc sunt,

sunt, statu & temperatione diuelli & prorui, Dat. XIII. Cal. Nouemb. Anno tertio. Thuscanellæ.

Cardinalibus absentibus singulatim. 9

ACCEPTIT quemadmodū DEO Opt. Max. placuit Franciscus Gallorum Rex, eas pacis condiciones, quas ei dedimus, libentiq; animo nobiscū foedus iniit; quam quidē pacē nō solum huic Vrbi atq; imperio, sed vniuersæ etiā Christianæ Reip. cōfidimus maximē vtilem & salutarē futuram. Nunc autē cum existimem ad eiusdem Reip. dignitatē magnopere pertinere, vt tota de re te relictosq; fratres meos E.R. Cardinales quamprimū cōsulam, vt quæ agenda nobis sint, cōmuni omnium sententia constituantur: peto abs te, vt omni mora posthabita, quod cōmodo tuo fiat, Viterbiū ad nos te conferas, quam ad urbem ad tertium Cal. Nouemb. erimus. Dat. XI. Cal. Nouemb. Anno tertio. Grauisicis.

Francisco Gallorum Regi. 10

MANDAVIMVS Nicolao Flisco & Iulio Medici Cardinalibus Legatis nostris, vt tibi Bononiā ad nos venienti obuiam proficiscerentur, teq; nostro nomine exciperent, beneq; tibi precarentur meis verbis, & cum de letitia, quā ex aduentu tuo capio, tum alijs de rebus te certiore facerent. Quæ ad te propterea scripsi, vt & ipsis fidem haberes te alloquentibus, et scires magnæ mihi curæ esse dignitatem tuam. Dat. III. Non. Decemb. Anno 3. Florentia.

Domínico Cardinali Iacobatio, Legato Romæ relicto. 11

QUONIAM in hoc Francisci Gallorū Regis ad nos aduentu cupio, vt is à me præclarū aliquod piūq; munus habeat, volo vt sanctæ Crucis phanū quod in Hierusalē dici

tur, castè atq; persanctè ad eas, capiasq; tantum de Crucis
Dominicæ trunculo, qui ibi asseruatur, quantū formæ cau-
sa hac in membranula scriptum atq; depictum conspicies.
Id ubi feceris, eam ligni partem bene obsignatam per cele-
rem tabellarium ad nos mittito, cum eius facti testificatione
tua manu scripta, quæ Regi vnà cum ligno tradatur. Hæc di-
ligenter curabis, & valebis. Datis III. Non. Decemb. An-
no tertio. De villa Casagioli agri Florentini.

Aloisîæ Francisci Regis Gallorū matri. 12

QVEM AD MODVM ei, qui cum vult atq; ubi vult
spirat, sane placuit, Franciscus Gallorum Rex filius tuus ho-
die Bononiam ad me veniens, clarū atq; illustre mihi obse-
quij obseruantiaeq; munus præstitit, ea pietate & religione,
vt libentissimè illum amantissimèq; obortis propè paterna
letitia lacrymis cōplecterer, ageremq; DEO Opt. Max.
gratias, qui mihi filij sui vicarium in terris gerenti dedit,
vt huius Reip. maiorem dignitate & autoritate filium, tan-
tam Regem, tantis opibus, tanta potentia præditum, omni-
bus animi corporisq; dotibus perornatum, florentem æta-
te, eidem Reip. se tam piè coniungentem, ad dicentē submit-
tentemq; conspicerē. Valde enim confido fore, vt ea res vni-
uersæ Christianæ Reip. maximā & vtilitatem & gloriā pa-
riat. Quamquam hoc quidem nostrum tam mirificum gau-
dium ea etiam letitia est cōsequuta, quod cum illum sub po-
stra priuato in cōgressu haberemus, spem expectationemq;
quā nobis primo aspectu atq; intuitu, primisq; illis habitis
à se verbis excitauit, pleno religionis & prudentiæ sermo-
ne, suisq; in iuuanda Christiana re atque populis erecti pro-
pensiq; animi, deq; nobis bene merendi cupidi ostensione e-
tiam atq; etiā auxit. Itaq; has ad te quamprimum literas de-
di, qui-

di, quibus meam ex eius aduentu conceptā tecum letitiam
cōmunicarem, significaremq; tibi, nulla eum ex parte, nulla
ex re mihi non egregiè, non ampliter, nō cumulatissimè sa-
tisfecisse: hortarerq; te, ageres ipsa etiā Domino gratias, qui
te non solum tam potentis atq; magni, sed etiā tam piij, tam
prudentis, tam alti animi Regis, tam tui (quod quidem per-
spexisse mihi videor) obseruatis, esse matrē voluerit, quodq;
ipsa tuum in eo educando & instituendo studium, diligen-
tiam, laborē bene positū planè iam videas, magnosq; ex eo
atq; optatissimos fructus capias: cōfidas etiam te in dies lon-
gè quidem maiores atq; vberiores percepturam. Non enim
vercor quin existimes, qui tibi neque dum planè adulescens,
& vt verius dicam, puer matri filius satisfaciit, impletq; cu-
pidum sc̄mper animum, eundem esse etiam deinceps annis
pariter cū virtute crescentibus, firmiores tibi de sese iucun-
ditates pleniorēq; letitiam allaturū. Quod ad me attinet,
scire te planè volo, nullum te in nobis erga illum boni pa-
tris officium vlllo tempore desideraturam. Neq; enim vllam
Regis ornandi & dignitatis illius amplificandæ occasionem
pretermittam, vt se mihi sentiat esse quā charissimū. Per-
gat modò ipse: quodq; specimen veræ pietatis ac timentis
DEVM animi ceterarumq; virtutum tua in primis cura,
tuisq; prudentibus consilijs sultus iam dedit, id in posterum
tueatur, vel etiam exaugeat. Quod vt facere melius atq; fa-
cilius possit, etsi currentem, vt credimus, incitatura sis, tuas
tamen maternas amantissimasq; hortationes ipsa ne inter-
mittito, adulescētēq; bene institutum tibiq; in primis pa-
rentem, in eodem DEI cultu & Reipublicæ obseruantia, à
qua sibi sperare omnia ornamenta potest, magis magisq;
in dies tuis præceptis tuisq; monitis confirma & contine.

Datis tertio Id. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.

Maximiliano Romanorum Imp. desig. 13

EGIDIUM ordinis Augustinianorum Eremitarum magistrum, meum ad te Legatum mitto, ut tecum non sanè pauca utriusq; nostrū ad munus, officium, dignitatē, Reiq; pub. Christianæ utilitatē magnopere spectantia, cōmunicet meis verbis, apud teq; sit, quoad illa tractabuntur & terminabuntur. Is quoniā est eximia integritate, religione, doctrina, omniumq; propè linguarum, quæ nunc quidem excoluntur, usum atq; scientiam, omnium bonarum artium disciplina cognitas & explicatas habet, te hortor, ut eum liberaliter excipias cum mea, tum ipsius etiam causa. Hominē egregium & tuæ clientelæ dignissimum cognosces. Dat. Id. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.

Matthæo Cardinali Gurcenſi. 14

EGIDIO ordinis Augustinianorū Eremitarum magistro, ad Maximilianum Imp. designatum proficiscenti, ut legatum meum apud illum ageret, in primis mandavi, ut tibi salutem plurimam diceret, quæq; à me discedens ad Maximilianum mandata habuit, ea tibi omnia nota faceret, videreturq; in ijs tractandis maxime omnium cōsilio tuo. Itaque quoniam exploratum mihi est, pro tua prudentia et auctoritate, quantum adiuventi tuus illi fauor sit allaturus: peto abs te, ut rem non magis illam quidem meam, quam huius Reipub. atq; tuam, vel potius, ut verissimè dicam, omnibus Christianis populis communem, quantum poteris iuves: Egidiumq; ipsum (quem quidem pro singulari eius humanarum diuinarumq; rerum scientia, bonarumq; artium omnium & literarum doctrina, probitate, religione, ita diligo,

ut nemi-

ut neminem eius ordinis æquè charum habeam) & libenter videas, & ei quasi dux & moderator sis earum rerum, quas tractabit: desq; operam ut ipse tibi plurimum debeat. Mihi certè nihil gratius facere poteris: idq; ut facias abs te peto. Dat. Id. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.

Vincentio Martinæ Lusitano nauium Præfecto. 15

CVM propediem ad Italiam atq; ad Urbem duas naues sis adducturus, volumus ut Aluarū Rodrigium et Garſiam Reberum Lusitanos, qui nuper ab Hebraica secta recedentes Christianæ Reipub. baptismatisq; sacramento se addixerunt, cum ijs, qui vnā cum ipsis volent conscendere, tuis nauibus imponas, ad Italiamq; perducas omni cum eorum suppellectili, quæ cum trāsmisſuri te adierint. Quibus omnibus, si mihi gratissimū facere vis, cura atq; effice, ne qua molestia vllō ab hominum genere adhibeatur, ut, quod in te erit, incolumes se Romā conferant. Dat. XVIII. Cal. Ianuar. Anno tertio. Bononiæ.

Ludouico Comiti sancti Bonifacii, à cubiculo meo. 16

PETIT à me Ioannes Franciscus Picus Mirandulæ Dominus, multis precibus, vellem eius filiolum, quo proximè auctus est, ad sacrum baptismatis fontem meo nomine ad moueri. Quare te, cuius sedulitas & studiū mihi probantur, interpretē & Internunciū eam ad rē meū facio: mandoq; tibi, Mirandulam te ut conferas, Piciq; & vxoris eius nuper editū filiū, qui lauandus est, tuis ipse manibus teneas, vicariumq; meū geras, omniaq; dicas atq; agas, quæ agi, quæq; dici consuevere in eiusmodi celebritate ab ijs, qui cōpatrum

nomine atque vinculo colligandi sunt cum infantium lauā-
dorum parentibus. Infanti autem, cum lotus erit, benedices,
beneq; precabere meis verbis. Dat. XVIII. Cal. Ianuar.
Anno tertio. Bononia.

Regi Lusitaniae.

17

CUM nobiscum per literas et per internuncios diligē-
ter egisset Franciscus Gallorū Rex, ut se ad nos accedere vel
lemus, intellexissemusq; de illius recto in nos atq; in Remp.
vniuersam propēso animo multa, quae spem nobis faciebāt,
si se is ad nos contulisset, fore ut eiusmodi congressus noster
aliquid certē in communem vtilitatem boni pāreret, liben-
ti animo ei permisi, ut ad me Bononiam accederet. Itaque il-
le ad tertium Id. Decem. Bononiam cum venisset, ita omnes
boni et pij Remq; pub. atque nos obseruantis ac verē Regis
partes impleuit, ut nihil neq; à me neq; ab ullo meorum frā-
trum Cardinalium, qui penē omnes mecum erant, desidera-
retur. Secretioribus verò in sermonibus colloquutionibusq;
nostris cum illius animum atq; mentem diligentius pertenti-
tarem, studia cogitationesq; eius omnes ad rem Christianam
tuendam, iuuandam, amplificandam mirificē conuersas atq;
directas cognoui: ipsum autē cum et probū, et ut illa aetas
fert, etiam prudentem et alto ac magno animo praeclitum,
tum etiam facile ad curas suas, desideria, spes conatusq; om-
nes remittendos perspexi, dum illud tam pium, tam iustum,
tam sanē etiam necessariū in Turcas bellum non verbis et
literis, ut saepe aliās, sed re atq; opera vnanimi consensu cō-
spirationeq; susciperetur. Quae cum vidissem, Regiumq; ani-
mum, quasi quod manu tangitur, tenuissem (est enim planē
bonus, hoc est, aperto ingenio ac perliberali) egi quidē pri-
mum DEO Opt. max. plurimas genibus innixus gratias,
qui

qui mihi eius filij vicario in terris dederit, ut tantū Regem,
tāta virtute, tanto gerendarū rerum initio, ea aetate, ijs opi-
bus, ad eam perfectionem suscipiendam tam alacrem, tam
nobiscum coniunctum et consociatum, quasi de caelo mis-
sum aspicerem. Deinde has ad te literas dare volui, tum ut
tibi omnia significare, quae quidem tibi pro tua religione et
pictate, proq; tuis Reip. Christianae causa, multa impensa,
singulari perseverantia, incredibili labore, nouis insinuatissq;
ac propē inauditis antea susceptis peregrinationibus et bel-
lis, fore tibi gratissima non dubitavi: tum ut te hortarer, abs-
teq; etiam atq; etiam peterē, quando imminere nostris cer-
nicibus Turcarum regem acerrimum atq; bellicosissimum
vides, te ut nobiscum hoc ad bellum pares, atq; ita quidem
pares, ut reiectis reliquis consilijs tuis omnibus, nihil cogi-
tes, nisi hoc, quod dixi, vnum: quod quidem maximē omnium
cogitandū, aggrediendum explicandumq; est. Spero enim
in ipso, cuius causam agimus, DEO, si ad nostram Regisq;
Gallorum copulatā voluntatē, tuam etiam voluntatē, tuam
prudentiam, auctoritatem, tuas opes alacri magnoq; animo
adiunxeris, fore ut quae alij omnes multorū seculorum Re-
ges vix optare ausi sunt, ea nos summa cum Christianae Rei-
pub. tuaq; in primis laude celeriter atq; facillimē consequa-
mur. Nullus enim reliquorū Christianorū regum atq; prin-
cipum erit, modò verē Christianus sit, qui cū nos ad id con-
iunctos animatosq; viderit, non se etiam comparet ad bene-
de Christiano nomine pro virili parte cōmuni in re atq; cau-
sa promerendum, quemadmodū omnibus his de rebus cum
Legato tuo sumus loquuti. Accinge itaq; te cū DEI auspicio
et nomine ad rē cogitationemq; tam praeclearā suscipiē-
dam: et Domino qui tibi tantum Regnorum dedit, corum-

dem Regnorum opes prome, vt recuperare amissa turpiter à maioribus nostris ea, in quibus ipse nasci versariq; inter mortales, demum etiam pro salute nostra obire mortem voluit, loca terranq; planè sanctam possimus. Vt qui te illi gratum Christianæ ditionis fines vltimo in orbe terrisq; ignotis tua tantum virtute, nullis socijs nulloq; adiutore longè lateq; promouendo præstitisti, idem te media in Europa atq; Asia vnà nobiscum recuperanda gratū etiam præbeas, possisq; ad tuam propriā pristinamq; gloriam cōmunis quoq; gloriæ cumulum adiungere, sisq; omnium pariter & gratissimus, & vera solidaq; laude cumulatissimus. Dat. XIX. Cal. Ianuar. M. D. XV. Anno tertio. Bononia.

Heluetijs fœderis Grisij. 18

PRO mea in vos vestraq; cōmoda libenti paternaq; voluntate, proq; ea coniunctione & fœdere, quod inter me atque vos sanctū firmatumq; est, certiores vos facio, me, cum Franciscum Gallorum Regem ad huius Reipub. vniuersaq; rei Christianæ dignitatem tuendam atq; amplificandā propensum animatumq; cognouissem, cum illo fœdus iniissem quo in fœdere vnum est caput, quo capite eum ditionemq; eius defendere contra omnes bellum Regi molientes tencor. Itaq; hoc vobis cognitum esse volui, cum vt sciretis vnà cum Reip. maiestate, cōiunctam esse Gallorū Regis amplitudinē atq; potentiā: tum vt, quoniā intelligo esse quosdam, qui armis inuadere in eius ditionē cogitent, illos in eo cognoscere-tis non solum contra regem, sed etiam contra me esse facturos, idq; me quidem nihilo secus, ac si tantummodo in me arma sumpsisent, esse existimaturū. Dat. quinto Cal. Ian. M. D. XV. anno tertio. Florentia.

Francisco

Francisco Gallorum Regi. 19

CONSTANTIAM Varambonā Philibertiæ fratris mei vxoris, materteræq; tuæ familiarem lectissimam foeminam, paterna charitate sanè prosequor, eiusq; causa cupio omnia. Quare te hortor, vt in re dotis ei inprimis debita, cuius dotis Maximilianus Sfortia sese prædem constituerat, mandes vt mulieri satisfiat: neq; permittas probam nobilemq; foeminam sua dote spoliata iacere tandiū, frustra; implorare auxiliū pietatis & liberalitatis tuæ. Egit tecum proximè Bononiæ cū esses, hac ipsa de re matertera eadem tua per sese, agitq; nunc etiā, vt intelligo, per internuncios: quæ quidem pro sua excellenti virtute & vestra propinquitate digna est, quæ à te talia impetret, præsertim nobis commendantibus. Itaq; non agam tecum pluribus. Vnum dicā: si Constantiæ satisfieri celeriter iusseris, id mihi per quā gratū fore. Dat. tertio Non. Ian. M. D. XVI. Anno 3. Florentia.

Magistratū Viterbiensī. 20

MANDA VIMVS Ioanni Iordano Ursino propinquo nostro, vt cōtrouersis inter hæredes Bartholomæi Aluiani nuper exortas, autoritate sua cōponeret, easq; quo celerius posset, omni studio & diligentia sedaret. Id cum Iordanus facere sese posse planè diffidat, nobisq; significet, per alteros eorū stare, quo minus res, vt volumus, conficiatur, qui honestati & quieti sese dare nequaquam voluit, vni alteri imperata facere paratissimi sint: mando tibi, vt tui muneris atq; officij partes ea in re atq; causa posthac præstes, omniaq; agas & efficias, quæ tibi & Iordano ipsi agenda esse videbuntur, cui scimus equa & honesta & vtriusq; cōmoda & salutaria vehementer probari. Dat. Id. Ian. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Alphonso Duci Ferrariensium. 21

VOLVMVS, vt naues sale onustæ vsq; ad numerum quinque nauium, quas Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps Pado anne Bergomum mittit, liberè & sine ulla portorij mora per tuam ditionem iter faciant. Datis sexto Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Episcopo Foroliuensium in Hispania Internuncio. 22

MISSVS isthuc à Iuliano Medice fratre meo, ad Hispanos equos aliquot emendos, ad nosq; perducendos, is, qui has tibi literas reddidit, certiores nos fecit, eos sese equos emisse quidè iam, existimareq; ea se nobis emptione satisfacturū. Verūm ex ista eos prouincia educēdi impetrare se facultatē non potuisse à Regijs ministris. Quare mando tibi, vt Regem ad eas ea de re, petasq; mandet suis, vt equi illi, qui quidem ad decē sunt, educi ex eius Regno possint, ad nosq; perduci, vt si eorum aliquis ad nos uectandos erit idoneus, eo utamur. Dat. quarto Cal. Feb. Anno tertio. Florentia.

Antonio Abbati sancti Bertini. 23

IMAGO diui Christophori, quam nobis dono misisti, pro mea in te singulari perq; vetere beneuolentia mihi sanè gratissima fuit, non quòd ea mihi ad tui memoriam, vt scribis, excitandam vti necesse sit, cuius ob oculos ex eo, quo te vidimus, valde quidem longinquo tempore, satis crebro amantissime suauissimeq; versaris: sed quia ea omnia, quæ abs te proficiuntur, vti ab homine mihi charissimo iucundissimoq; missa mirificè me delectant. Reliquū est, vt te conserues, senectamq; istam tuam & valentem & firmam cura diligentiaq; tua quàm longissime protrahas: existimesq; te

ame

à me & summopere amari, & fieri plurimi. Dat. Calend. Febr. Anno tertio. Florentia.

Maximiliano Rom. Imp. desig. 24

ETS I existimo eius te rei nuncium iam accepisse, quæ de re graui cum dolore ad te scribo: vel magnitudo tamen ipsius, vel mea in te beneuolentia facit, vt statuerim de ea te certiore fieri meis etiam literis oportere. Itaque scies meos in Hispania Internuncios scribere, Ferdinandum Regem eæ nocte, quæ nox diem XI. Cal. Febr. est consequuta, vitant cum morte commutauisse. Equidem satis cōmemorare non queo, quantum nobis molestiæ, quantum inceroris, tam grauis, tam prudentis, tam nostri & Reipub. obseruantis, tam bello & pace præclari excellentisq; Regis mors atque interitus attulerit, existimantibus multum nobis, multum Romanæ rei, multū etiam Christianæ publicæ eo extincto Regem tum præsidij tum ornamenti esse sublatū. Quas ad causas tot atque tantas doloris mei illud etiam accedit, quòd te scio eius viri obitum grauius & molestè latitum, quippe qui magno sapientissimoq; Rege & tui amantissimo tecūq; coniunctissimo, te deiectum & spoliatum intelliges. Quamobrem vti de communi vtriusq; nostrum, aut etiam vniuersæ Christianæ rei damno atq; iactura grauius atq; magno pere doleo, animiq; mei vberrimum tecum incerorem & egrimoniam partior. Quod cum facio, tum DEVM oro quæsoq; vt te esse apud homines eo diutius velit, quo Ferdinando Rege optimo atq; maximo nostri homines spoliati, autoritatis, prudentiæ, temperantiæ, consiliorumq; tuorum impensius indigebunt. Datis quinto Id.

Febr. Anno tertio. Florentia.

Vladislao Pannoniæ Bohemiæq; Regi. 25

LECTIS tuis ad nos literis, quibus cum literis erat exemplum earum literarum, quas Turcarum Rex de pace tecum faciendâ, aut saltem de inducijs statuendis ad te scripserat, quibus me literis super ea re consulis, petisq; à me, velim, quid tibi agendum sit, maturè cōsultuere, ad teq; perscribere: visum est mihi faciendum, vt adhibitis statim meis fratribus E.R. Cardinalibus, tanta de re inter nos sententiæ dicerentur. Quod cum esset agitatū, tandem omnium consilio atq; sententiâ decreuimus ad te scribi oportere, nullo vt pacto nō solū pacē, sed ne inducias quidem ullas cum Turcarum Rege faceres: ne tuā illi fidem, qui nulla fide obstringitur, obligares: neue causam dâres eo fœdere perpetuis nostris hostibus rem Christianam pub. commodius atque facilius perturbandi. Non enim Rex pacem tecum vult vilius boni causa, sed tantummodo te vt consopiat, quiescereq; faciat, dum ipse cæteros suos hostes expugnet: vt postea ab ijs, qui ei nunc imminet, hostibus securus, & fortior robustiorq; factus, te tuāq; regna cum prima rei bene gerendæ occasione aggrediatur atq; opprimat. Quamobrem non te quidem pax ista tutum à Turcis reddet, ociumq; tibi comparabit, sed te quidem ipse primum tuāq; Regna ea pace inita, deinde eniam Christianam Remp. opportuniorē illi obijcies ad debellandum, & quasi de manu, quantum in te est, trades. Quod quā tibi committendum sit, statues ipse, & puto statues ex tua maiorumq; tuorum dignitate. Veruntamen quoniam exploratū nobis est, sine nostro cæterorumq; Christianorum Regum & virorum principum auxilio non posse te à Turcarū impetu Regna tua tueri atq; defendere, externis præsertim intestinisq; bellis defessa iam propè ac debili-

debilitata, dedi Regibus singulis et principib. literas, quibus petij diligentissimè ab ijs, te vt pecunia vnâ nobiscum iuuarent. Quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es. Confido enim tantū tibi pecuniæ in tempore conmuniter ministratū iri, vt nihil tibi verendum sit, ne repellere hostem possis, tuosq; fines facillè tueri. Quod cum ita sit, summopere te hortor, abs teq; pro tua religione & pietate vehementer quaeso, ne te vlllo pacis aut induciarum genere cum Turcis coniungas. Quamquam quidem non id peto, vt eorū postulationes iam nunc respicias atq; reiicias: sed potius vt eis verba des, tempusq; interposita spe teras, quæ admodum ipsi tecum fecerunt, qui Legatū tuum ad se profectum ante bienniu non admiserunt, dum quid mihi à Chrèstianis Regibus respondebitur, scire possis. Quod vt celeriter fiat, omnem operā adhibebo, incumbamq; in eam rem, vt in te defendendo nullum à me paternæ charitatis & benevolentie munus atq; officium prætermittatur. Vale, nosq; dilige. Datis sexto Cal. Febr. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Carolo Hispaniarum Regi. 26

SACERDOTIVM sancti Iacobi Ventosilianū, quod nuper Consalvi Ferdinandi magni morte vacuum factum est, Galcatio Butrigario meo in Hispania Internuncio cōtuli, quemadmodū meis ex literis, quas ea de re scribi iussi, cognoscet. Mouit autem me ad hominem eò & dignitatis & beneficij genere honestandum, cum ipsius virtus, probitas, industria, mitis elegansq; natura, tum mea in illum mirifica voluntas, plurimis eius et veteribus & recentibus officijs excitata: cum nihil ei defuerit meis in rebus procuradis vel ad prudentiam, vel ad diligentiam, vel ad fidem. Itaq; & opinio-

nem, quam de eo pridem cepi, cum minorem dignitatem gererem, non sustinuit solum, sed etiam auxit, et in dies suis meritis factus est mihi quidem charior. Hæc autem eo spectant, ut intelligas et debuisse nos Galeatio omni tempore bene facere, et nunc magnopere voluisse. Quare te hortor, ut eius sacerdotij possessionem ita ei liberaliter mandes dare, ut cognosci facile possit, qui mihi charissimi sunt, eos etiam abs te diligi: id quod ego quidem in tuos et feci sepe, et facio quotidie, ut quos mihi commendas ipse, eos sic ornem, ut tibi non vel chariores esse videantur, vel coniunctiores, quam mihi. Id si tu quoque hoc in homine feceris, ut videre eius ornandi causa mecum quasi certare voluisse, erit mihi supra quam di ci possit gratia: utque facias, etiam atque etiam abs te peto. Dat. prid. Non. Febr. Anno tertio. Florentia.

Episcopo Vesprimiensi.

27

CVM intellexissem, Turcarum Regem ab Vladislao Poloniae Bohemique Rege per legatum suum petere, ut vel pacem secum, vel inducias triennes conficeret: de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia dedi ad eum literas, quibus ab eo magnopere petij, nihil eorum, quae postulabantur, faceret, neque se cum hoste suo nostroque, vlla conditione coniungeret. Pollicitus autem ei sum, daturum me operam, ut communi Regum omnium et Principum Christianorum pecunie collatione iuuetur, ut se suosque populos tueri, atque propellere hostem possit: scripsi quoque ad singulos ea de re diligentissime. Quorum qui vicinus nobis erat, Franciscus Gallorum Rex mihi amantissime rescripsit, omnia, quae vellent, libentissime se facturum. Itaque confidimus, ut maxime opus est, ita fore: reliquosque Reges omnes idem responsuros, idemque facturos. Quod cum erit ab ipsis confectum, omnem illorum

illorum stipem mea cum stipe, quanta maxima fieri poterit, per meos homines magnis itineribus isto mittam. Quibus de rebus omnibus te certiosem facere volui, ut spem haberes, Vladislavum Regem et ipsum et eius populos non solum qua se tueri, sed etiam quasi volent, offendere hostem possint, propellere habituros. Dum hæc autem interea comparantur, si tibi ad tuenda auxiliisque; munienda Illyrici municipia opere pretium erit commeatu is, quem in oppido Sibinico Gilius Cortonensis meo nomine asseruandum reliquit, permitto tibi, ut eo uniuerso, quemadmodum tibi videbitur, sic utare. Hortor autem te, ut studium diligentiamque tuam, curam, laborē, animique; tui fortitudinem mihi plane iam, vel omnibus potius hominibus cognitam, ijs in rebus administrandis ita exerceas, ut, quod spero, et Reipublicæ Christianæ dignitas per te retineatur, et tui gloria nominis augetur, et tibi ipse magis magisque debeam. Datis XVII. Cal. Martias. Anno tertio. Florentia.

Helvetijs pagorum octo.

28

GRATISSIMAE mihi vestrae literæ fuerunt, quibus me certiosem fecistis, vos meis hortationibus impulsos cum Francisco Rege Gallorum amicitiam contraxisse, foedusque percussisse: eaque de re vestram in me pietatem, quam pulcherrime ostendistis, et propensos ad pacis studia concordiamque vestros animos vehementer probō, efferoque magnis et verissimis laudibus. Spero enim fore, ut vestra ea cum Rege illo imita benevolentia et coniunctione admoniti reliqui nostri Reges, ad communem pacem, quam velle omnes atque optare tantopere debemus, conciliandam faciliores et libentiores conveniant, eaque statuunt, quae ex usu dignitateque Reipublicæ maximopere sint futura. Hortor autem vos, amantissime

meq; comonesacio, in eam curā cogitationemq; incumbatis, id entiamini, ut reliqui etiā vestre nationis populi, eandem pacem, idem fœdus conficiant, conglutinentq; cum vobiscū quidem sese suosq; animos, ne dum eiusdem corporis partes atq; membra contraria inter se pugnātiaq; tendunt esse, exitumationem apud omnes homines vestram incredibilem virtute partem imminuant, & opes ipse viresq; vestre discretæ atq; dissociatæ debilitentur: tum certè etiam cum Romanare atque nobiscum: ut quam antehac DEI Opt. Max. Ecclesie maiestatem contralabefactare illam atq; protelere impudenter aggressos vestro sanguini non parcentes se penumero protexistis, eadem in posterum per discordiam dissidiāq; vestra nullam à suis hostibus offensionem, nullam insignem notam accipiat: vosq; omnes & vestra natio vniuersa tam præclara, tam fortis, tam semper huius certè Imperij Romanorumq; Pontificum studiosa, consentiens secum ipsa atq; vnanimis in eisdem studijs maneat: quæ quidem studia multum vobis dignitatis, multum autoritatis & pepererunt iam, & sunt profectò, si neq; in vestris inter vos sententijs, neque in huius Reip. obseruantia infirmi labantesq; eritis, etiam deinceps paritura. Cæterum quod ad Cardinalem Sedunum attinet, ita illi scribimus, ut sperandum vobis sit, ipsum quidem amantissimis nostris & consilijs & precibus permotum, vestra posthac concordie studia non impediturum. Nihil autem eorum prætermittam: tum hac ipsa, tum cæteris in rebus, quæ ad vestros animos coniungendos & consociandos, esse vsui vel ipse per me cognoro, vel à vobis admonebor. Quod ut faciatis, literasq; ad me quam creberrimas omnibus de rebus mittatis, sanè peruehū. Dat. XVI. Cal. Mart. Anno 3. Florentia.

Matthæo

Matthæo Cardinali Seduno.

29

CERTIORES nos per literas fecerunt Heluetiorum Legati vicorum octo nobiscum fœderatorum, qui in oppido Bergensi conuenerant, se, quo facilius nos communē omnium Christianorū concordiam inire, necessariamq; in Turcas profectorem parare atq; conficere possemus, suas cum Francisco Rege Gallorum similitates atq; inimicitiam deposuissentq; dubitare, quin consentientes statim vnā cum ipsis futuri ea in re fuissent reliqui eorum fœderis socij, nisi tu eis impedimento fuisses, tuisq; eos studijs à proposito retraxisses. Deq; eo grauius apud nos sicut conquesti: ut pote qui præui deant, si, quæ optat, quæq; conaris, effeceris, nouos bellorū in Christiana Rep. motus, magna inter ipsorum societates dissidia, grauissimāq; breui tempore dissensiones futuras. Quæ quidem nobis enima incredibilem molestiā attulerūt, fortissimè illius nationis consensum atq; concordia, et Christianorum Principum vnanimem præclarū illud ad bellum cōspirationem, summo iam pridem studio desiderantibus atque spectantibus. Quamobrem huius ad te statim literas duci dandas, quibus te commonescerem atq; hortarer ab incepto desisteres, quietiq; potius & tranquillitati, quam bellorum et discordiarū fouendis imitijs incendendisq; animis te dices: cogitaresq; quā te deceat cum à nobis dissentire atq; in alia omnia discedere, qui pro tua dignitate vnā nobiscum Romanæ Reip. curam sustines, tum Heluetiorum nationem tam egregiā, ex qua oriundus es, concordie præsertim cupidā, velle dissociare atq; dirimere. Quod si tu vel priuatus omnino, vel alienus homo esses, deberes tamē & cum Reip. voluntate, Romaniq; Pontificis studijs cōsociare studia & voluntatem tuam, & velle fortem præclaramq; gentem

illam & populos concordēs potius inter sese esse, quā bel-
lis intestinis laborare. Nihil est enim tam alienū a boni vi-
ri prudentisq; hominis consilijs, quā quæ coniuncta pacis
& beneuolentiæ studijs præstat esse, ea cupere dareq; ope-
ram, vt bellis & dissensionibus conterantur. Cū verò &
vnus sis ex meis ipsijs fratribus E. R. Cardinalibus, & in Hel-
ueticorū terra Helueticjs parentibus atq; maioribus genitus,
vide quam de te hominū opinionē sis excitaturus, cū &
à nobis atq; à Rep. dissentias, & ea tractes, quibus Heluetio-
rum natio, quæ te progeniuit, à pace atq; concordia ad ar-
ma seditionesq; concietur. Quāquam id quidem etiā mo-
uere te plurimum debet, quòd in eo vniuersæ rei Christia-
næ pub. malè consulis: quæ quidem maximè in Helueticorum
& inter se concordia, & cum re Romana cōiunctione, tan-
quā in optimo totius spei rerum bene gerendarū fundamen-
to atq; initio, nititur. Neq; à me illud quoq; silēbitur, amo-
rem erga te meū, quo te semper fraternè colui, veteremq; be-
neuolentiā mereri, vt ne nostris conatibus, præsertim cum
omniū Christianorum bono atq; salute cōiunctis, ad pacem
ociumq; tendentibus ire obuiā statuas, aduersariūq; te pa-
res. Quod ne pergas facere, atq; vt verborum Domini me-
mor, qui pacem nobis discēdens cōmendauit, pacem & con-
cordiam nationis tuæ iniri cæptā ne impedias, per huiusce
Reip. dignitatē, cuius esse propugnator in primis debes, &
mehercule consuesisti, perq; eam, qua Christianus es, religio-
nem, abs te magnopere quæso et postulo. Id si feceris, et ipse
tuorum in me officiorum & plurimorū neq; sanè leuissimorum
memoriam nunquam proijciam, & dignitas tua prin-
cipem apud me curam locumq; semper obtinebit: & facies
quidem ex vsu cū omnium hominū, tum tuorum maximè
cuium,

ciuiū, sed certè, atq; in primis tuo. Datis XVI. Cal. Mart.
M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Ioāni Frāncisco Pico Mirādulæ domino. 30

E G I T mecum per Internuncium suum Franciscā Triul-
tia, quæ Ludouici fratris tui vxor fuit, grauissimis mehercule
querelis, cū se diceret intolerabilibus à te iniurijs quoti-
die affici, qui bona & fortunas ad se suumq; filiū spectantes
intercipias, ruptis spretisq; stipulationibus, quas veriq; Mat-
thæum Cardinalem Gurcensem autorem sequuti probastis.
Itaq; precibus omnibus petijt, vt se viduam mulierē suumq;
filium pupillum fratris tui filium, abs te spoliatum tri ludi-
brioq; esse ne permitterem. His auditis, cū Internuncium
item tuum aduicijsem, is apud me de Franciscā ipsdem ferē
verbis est cōquestus, atq; ab illa tum intercipi fortunas tuas,
tum nō stari pactis Gurcensianis, longa constantiq; oratio-
ne differuit, opemq; meā atq; auxiliū implorauit. Ego qui-
dem cui familia sanè vestra magnæ curæ semper fuit, eger-
rimēq; sero disceptationes eiusmodi atque disidia inter vos
exerceri, te, quem quidem cū vir sis, & bonarū artium sa-
crarumq; literarum excellas studijs, decet etiam sceminis &
prudentiorem esse, & ab inferendis iniurijs alieniorem pri-
mum atq; præcipuè hortor, si lapsus in aliquo es, pactaq; il-
la vestra lesa abs te præteritaq; sunt, velis meo rogatu &
ablata restituere, & in postremum curare, ne quis eo nomine
cōqueri de te iurè possit. Quid enim facere illos oportet, qui
obscuri & sine nomine sineq; vllō cultu literarum sunt, cū
doctos & philosophia diuinarumq; rerum scientia prædi-
tos homines, & præclaros ac perillustres viros videāt tan-
turpiter labi, tamq; acerbè delinquere non in alienos, sed in
suos? Hoc autem, quod te hortor, quodq; te facere est æquis-

simum, vt libentius facias, scire te volo hęc me omnia per litteras à Frācisca ipsa petere, quę his abs te literis peto. Quare tuū erit dare operam atq; efficere, ne nos quicquam abs te eiusmodi frustra petijisse videamur, neue cogamur asperius aliquid in te, quā vellemus, quamq; cōsuetudo nostra fert, eo nomine statuere. Dat. sexto Cal. intercalares prioris. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Franciscę Triultię Concordię dominę. 31

ET longum apud me sermonem, & plenum querelarū grauissimarū habuit Ioannis Francisci Pici Mirandulę, qui viri tui frater fuit, pro curator ipsdem ferē verbis, quibus antea Internuncius apud me tuas causam tuā egerat: se scilicet non vnīs à te neq; leuibus contumelijs esse vexatum, dum ea, quę sui iuris sunt, vel furtim subripis, vel temerē intercipis, & pacta, Cardinalis Gurcensis auctoritate omnibus de rebus inter vos confecta & sancta pro nihilo habes. Itaq; petijt à me, ne sibi fraudi esset, si ipse quoque in te eiusmodi aliquid admitteret, quod tuę in sese temeritatis impudentięq; cursum atq; impetū refrenaret. Quibus intellectis rebus, facere nō potui, quin animo perturbarer, cum mutuas esse inter vos iniurias pactorumq; transgressiones cernerem. Quare cum Ioanni Francisco litteras dederim diligentissimē quidem scriptas, vt tuis postulatis & querelis satisfaceret, idem quoq; statui ad te scribere. Itaq; te hortor, ac primum quidem, vt illud cogites, æquius profectō esse te scēminā, etiā si offendare, vel aliquid ei permittere, qui viri tui frater fuit, vel dissimulare te offēsam esse potius, quā velle aut iniurias vlcisci, aut ius tuū vsquequaq; persequi. Nihil est enim in muliere laudabilibus continētia, placabilitate, lenitate, nihil audacia temeritateq; putidius. Deinde, vt si quid contra

tra pacta vestra ablatum à te aut à tuis ex illius bonis est, id ei omne reponas atq; restituas. Deniq; vt quibus semel te pactis Cardinali statuente obligauisti, ijs omni ex parte des operam vt stes, brastisq; in posterum ea omnia tam diligēter, vt meritō apud me conqueri de te nemo possit. Id si feceris, & quieti prospexeris tuę, & filij tui salutē optimē consulueris, & mihi curam eriperis, durius in te, atq; à mea in vos beneuolentiā & consuetudinē alienius, vt huic occurri malo possit, quippiam cogitandi. Dat. VI. Calen. intercalares prioris. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Frācisco Gonzagę Marchioni Mantuę. 32

CONQUESTA grauitē apud nos est Frācisca Triultia, quę Ludouici Pici mirandulę vxor fuit, de Ioanne Francisco Pico Mirandula viri sui fratre: à quo se ait plurimis maximisq; iniurijs & contumelijs premiti, dum stipulationibus inter se atq; illam Matthæo Cardinali Gurcensi autore imitis, nequaquā stat, sed iura omnia conuentionesq; perturbat, petijtq; à me, vt suę filijq; sui incolumitati pro mei muneris officio consulerem, ne quotidie ipsa mulier vidua, eiusq; filius puer, patre orbatu in fortunarum suarum salutisq; discrimen per Ioannis Francisci auaritiā & crudelitatem adducerentur. Idem subpostea Ioannes ipse Picus fecit, conquestusq; de Francisca eadem ferē attulit, petens à me, vt mulieris audaciam importunitatemq; retunderem. Quę cum mihi essent permolesta: totam enim illam gentem atq; familiam & amo iam pridem, & tueor: dedi ad vtrunque litteras, hortatusq; eos sum, inferendis inter se damnis & offensionibus modum statuerent, concordiamq; Cardinali statuente seruari vtrinque iussam ne violarent. Peto autē abs te, vt pro ea, quā apud illos polles auctoritate, cum

illorū oppida ditionis tuæ fines perſingant, teq; ipſi vnum vereantur planè atque ſuſpiciant: des operam, vt ea familia paci & quieti & bonis artibus potius, quàm diſidio & inimicitiarum ſeminibus & irritandis animis ſtudcat, præſteiq; vterq; eam fidem, quam pepigere. Confido enim ſi tu illos comonefeceris, ſucrisq; interminatus te vtriſq; ſucceſſurum, ſi pergant inter ſe læceſſere, ipſos facile quieturos, ad officiumq; redituros. Datis ſexto Cal. intercalares ſecundas. M.D.XVI. anno tertio. Florentia.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolani. 33

IOANNE FRANCISCUM PICUM Mirandulam doctum hominè & pereruditum cum ipſum, tum Franciſcam Triultiam, quæ Ludouici Pici Mirandulæ vxor fuit, eiusq; filiū in huius Reipub. tutela me Pontifice ſuſceptos, paterno amore atq; beneuolentia iam pridè tueor. Eos, dum magnopere inter ſe diſiderèt, Matthæus Cardinalis Gurcenſis pactis quibusdam & ſtipulationibus, quibus ſtare tenerentur, initis ſeruatatisq; ad concordiam reduxit. Eis ipſos non acquieſcere hoc tēpore intelligo, ſed diſidere inter ſe, inferriq; ab vtriſq; in alteros iniurias magno cū illius familie nō ſolūm dedecore, ſed planè etiā detrimento. Scripſimus ſanè illis nos, quæ admodum quidem erat ſcribendum, ea de re, vt eos ad hęc atque cōcorditer viuendum reuocarem. Quoniā autem exploratū nobis eſt quantū ipſe autoritate valeas tum apud familiam omnem Triultiorum, quæ tua in prouincia eſt, tum apud Ioannem Franciſcum ipſum: te hortor, velis eos comonefacere, à pactis atq; conuentionibus, vt diximus, initis ne recedant, amentq; inter ſe potius, quàm ſe ſuasq; oſpes inferendis iniurijs conterant. Id ſi fecerint, te illos prudenter feciſſe eſſe exſtimaturum, pluriſq; facturum: ſi non fecerint

fecerint, daturum operam, vt ſuæ ipſos ſtultitiæ improborumq; conſiliorū aliquando pœniteat. His atq; talibus tuis monitis non vereor quin egregia familia in officio cōtimeatur. Mihi certè feceris gratiſſimum. Idq; vt facias, abs te peto. Datis ſexto Cal. intercalares ſecundas. M.D.XVI. Anno tertio. Florentia.

Ennio Epifcopo Verulano, apud Heluetios Internuncio. 34

SCRIPSI ad te prioribus literis poſt fœdus à me cum Franciſco Gallorum Rege initum, ita te apud Heluetios fœderatos gereres, vt Regis animum nulla in re procuratio- nēve offēderes. In quo tamen ſi pro tua prudentia & fide morem à te mihi geſtam putem, Regij tamen miniſtri ſuſpicionem illam priorem de te non abiecerunt. Quamobrem cenſeo à conuentibus iſthic publicè proximeq; celebrandis prorsus abſtineas, abdasq; te potius in aliquem deuium & priuatum locum, ex quo exploratum illis ſit te ne cogitare quidem quippiam contra Regis voluntatem. Nam aggredi & moliri qui poteris? Datis prid. Calend. Martias. Anno tertio. Roma.

Ifabellæ Aragoniæ Barionis dominae. 35

ACCEPI de Ioanne Iacobo Lamello equū miſſum abs te mihi & pulchrum quidem & perornatum, & quoniam vti eo iam cœpi, qualem ad me cōmodè vehendum maximè idoneam habere cupiebam. Itaq; ſcito tuum mihi munus & gratū & iucundum accidiffe. Quod verò attinet ad petitionem tuā in ornado eo, quæ nobis idem Lanellus tuis verbis cōmendauit, dabimus, cum ſe occaſſo nobis obtulerit, proſectō operam, vt intelligas tuas apud nos cōmendationes plu-

rimum valuisse. Dat. III. Non. Mart. M.D.XVI. Anno tertio. Roma.

Odoni Lutrechæ, Præfecto Mediolanensium. 36

REDEVNTI ad te Minioni, quem tuis cum literis ad me miseris, has ad te literas dari volui: quibus tibi significarem, mihi quidem displicere non potuisse me satisfacere petitioni tue de monasterio Clareuallensi propter eius rationes, quas ad te proximis diebus scripsi. Quonia autem confido non defuturas mihi occasiones ornandi tuos, dabo quidem operam, ut intelligas resque ipsa experire, tuas apud me commendationes multum valuisse, auctoritatemque tuam quemadmodum quidem mea et cum Rege tuo benevolentie, et de tuis excellentibus virtutibus opinioni maxime conuenit, à me fieri plurimi. Dat. quarto Non. Mart. M.D.XVI. Anno tertio. Roma.

Lutrechæ Præfecto Mediolanensium. 37

MITTIT ad te Iulius Cardinalis Medices frater patris mei procuratoris suum, ut in causa monasterij Clareuallensis, quod ei nuper contulimus, tuo auxilio ea consiciat, quæ agenda illi sunt, quemadmodum ab ipso intelliges. Quæ de re literas ad regem tuum dedi: nec vereor pro nostra in illius benevolentia, proque recentibus ipsius Cardinalis totiusque nostræ familiæ in Regem studijs, quin ea mea in fratrem liberalitas, grata illi probataque sit futura. Nunc autem his de causis cum existimem eam te amanter rem administraturum, minus diligenter te hortor: hortor tamen, et erit mihi sane gratissimum, ut efficias, ut Cardinalis procurator id quod petet, ex sententia consequatur. Dat. quarto Non. Mart. M.D.XVI. Anno tertio. Roma.

Ioanni

Ioanni Paulo Balioni. 38

VENERAT proximis diebus Romam Alphonsus Cardinalis Petrutius vocatu meo: quod quidem feceram, ut disceptationes et controuersie, quas habet cum gente ipsa sua, me autore sedarentur et consopirentur. Cumque is nobiscum mensam integram propè fuisset, vellemusque iam plene omnia ex eius sententia statuere, nobis non salutatis repente profectus est, cum tamen nos ea profectio abitusque non lateat. Quoniam autem certior factus sum, versare illum animo, ut, si qua ratione poterit, suæ patriæ ocium perturbet, conuellatque eum Senarum statum, qui nunc est: fidere enim plurimum Perusinarum quorundam auxilijs: tametsi putare neminem eo in oppido, qui cum mihi et huic Reip. iniuriam facere cogitantibus se coniungat: hortor tamen studiose te, scribas tuis, non id solum ut ab eiusmodi scelere se abstineat, quod eos per se facturos facile crediderim, sed etiam ut absterreant contineantque alios, si qui erunt, qui id moliantur: eaque omnia facias, quæ de Laurentio Medice fratris mei filio Urbinate Duce, operæ pretiæ esse abs te fieri et curari latius intelliges. Datis tertio

Non. Martias. Anno tertio.

Roma.

PETRI

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM LEONIS DECIMI
PONT. MAX. NOMINE
scriptarum,
LIBER DVODECIMVS.

Iacobo Bannifio Maximiliani Romano-
rum Regis ab epistolis.

T antea te paterna beneuolentia sum comple-
xus, atq; vti virum prudentē & huius Reip.
meiq; studiosum hominem inter illos qui mi-
hi maximē chari & probati sunt, libenter ha-
bui: & nunc multo sanē vberius atq; prolixus idē mihi ef-
se faciendum puto, propterea quod Latinus Iuuenalis fami-
liaris meus isthinc rediens de tuis in me Remq; pub. officijs
ea retulit, quae mihi quidem gratissima iucundissimaq; acci-
derunt. itaq; volo te scire, eius me rei memoriā nullo tempo-
re abiecturum. Hortor autem praeterea te idem illud, quod
pro tua probitate non dubito, quin tua sponte sit facturum:
vt quoniam ad Maximilianum Regem tuum Bernardus san-
ctae Mariae in porticu Cardinalis Legatus proficiscitur, ad
mea & Christianae Reip. negotia procuranda, velis ei praes-
sto esse, cum prudentia & consilio, tum verō studio & dili-
gentia tua, vt quae tractare atq; agere incipiet, tua ope sul-
tus etiam explicet. Ipse porro, cuius causam ages, Dominus
tuam in eo pietatem intuebitur, eamq; tui patrocinijs merce-
dem constituet, quam nulla vnquā eripiet dies. Nos quidem
certē, cum primum se occasio dederit, aut etiā quotiescumq;
se dederit, bene grati erga te animi praecleara sumus signa
atq; indicia ostensuri. Dat. III. Cal. April. Anno 3. Romae.
Helue-

Heluetijs.

2
QV AE ad me proximē de componendis Maximiliani
Romani Imp. desig. et Francisci Gallorum Regis cōtrouer-
sij, sedandoq; bello scripsistis, ea legi oculis libentissimis:
vosq; vti & prudentes viros & religione praeditos homi-
nes & illorum Regū peramantes, ea de re magnopere lau-
dandos puto. Nihil enim neq; sapientius per vos fieri po-
tuit, neq; nobis gratius & iucundius significari: DEO etiā
Opt. Max. qui pacem à nobis atq; concordiam coli amariq;
in primis vult, satis vos in eo facere arbitror. Quare nulla
quidem in re vobis deero, in qua tam iuste vestrae petitioni,
tamq; pie, tam cum Domini voluntate coniunctae, opitulari
praestoq; esse autoritas, cura, diligentia, studium, labor etiā
meus possit. Reliqua ex Ennio Episcopo Verulano cogno-
scetis. Datis tertio Non. Aprilis. M. D. XVI. Annō
quarto. Roma.

Ludouico Pannoniæ Bohemiæq;
Regi puero.

3
EX his literis Thomae Cardinalis Strigonienfis Legati
intellexi, Vladislaum Pannoniae Bohemaeq; Regem patrē
tuū, magno cum illorum populorū mœrore & luctu viuere
desuisse. Quo sanē nuncio uehementer sum perturbatus: ma-
gnūq; vt debui, cepi dolorem ex amantissimi mei prudenti-
ssimiq; Regis morte, praesertim tam alieno Reipub. Chri-
stianae tempore: existimoq; te quidem primū, qui in tam te-
nere aetate patrē tuum, maximū clarissimūq; virum amifi-
si, reliquos deinde istorū Regnorū viros principes, Regna
deniq; ipsa et populos magno esse & praesidio et ornamento
spoliatos, remq; hanc pub. beneuolentissimi in se animi Re-
ge, fidelissima societate, maximis auxilijs eo extincto planē

carere. Verum cum eisdem literis certior sim factus, Regno-
rum te istorum à patre tuo heredem fuisse institutum, citius
indoles egregium iam specimen magnamq; excellentis vir-
tutis spem præbeat, statui mihi à luctu atque molestia esse
temperandum. DEVMq; Opt. Max. rogadum, et ut illum
mortali exutum corpore terrenisq; compagibus, caelestem
in patriam inter beatissimas fortium optimorumq; virorū
& sanctissimorum hominum animas cōuentumq; recipiat:
& ut te, cui quidem planè puero, duo Regna maxima iure,
recteq; obtigerunt, tantū pollere bonis studijs optimisq; ar-
tibus velit, ut expectationem de te nostram, tuorumq; popu-
lorum vota æquare atq; implere facile possis: euadāsq; in
eum Regem, qui quidem in timore Domini cruditus, omni-
bus Christianis populis atq; gentibus multum gloriæ, mul-
tumq; roboris sis allaturus. Quod profectò animo libentis-
simo & facio iam, & sæpe in posterum faciam: speroq; fore
ut me pro te pie se atq; suppliciter precatē Dominus au-
diat. Et quoniā idem Legatus scripsit ad nos, patrem tuum
ex tremo vite suæ tempore, mihi te commendauisse, omnes
meas opes, omnem autoritatē ad te fouendum ornandumq;
polliceor, teq; iam in charissimi mihi filij locū agnosco at-
que recipio, bonisq; verbis atq; omnibus & complector &
prosequor. Tu verò ipse optimi viri patris tui, maiorumq;
tuorum fortissimorum & clarissimorum Regum gressibus
atq; vestigijs inambulans, Regnum tuum à DEI pietate &
cultu, atq; ab huius Reip. obseruantia & studio auspicares
atq; operam, ut non minus religione, quam ætate, neq; ma-
is corporis viribus, quam virtutibus animi, subcrefcere tui
populi videant. Datis prid. Non. April. M. D. XXVI.
anno quarto. Roma.

Episcopo

Episcopo Vespriinēsi, tum cæteris singu-
lis in Pannonia magnis viris. 4

SCRIBIMVS ad Bernardum Cantorem Agriensem
Internuncium nostrum ea omnia, quæ per illum tibi hoc
tempore significāda esse duximus nostris verbis. Hortamur
itaq; te, ut pro nostra in te paterne sanè beneuolentia expe-
ctationeq; ea & spe, quam de tua probitate magnitudineq;
animi, & religione, cæterisq; tuis virtutibus magnam atq;
mirificam semper habuimus, des operam, ut quibuscunq; re-
bus poteris, istorum Regnorum quieti & tranquillitati per
te consulatur: autoritateq; tua, qua multum polles, ad eam
rem cum huiusce Reip. dignitate, quæ quidem in tua erga se
illustri voluntate & studio libentissimè conuiescit, maxime
omniū atq; in primis vtare. Erit id cum per se præclarum,
& tibi laudi atq; gloriæ, tum certè egregiæ isti fortissimæq;
nationi & populis apprimè salutare. Dat. Nonis Aprilis.
Anno quarto. Roma.

Thomæ Cardinali Strigoniensi. 5

QUANTVM mihi molestiæ, quantum mæroris Vla-
dici Pannoniæ Bohemiæq; Regis mors attulerit, de qua
tuis ad nos literis est allatū, ex mea in illum charitate atq; be-
neuolentia tibi quidem vni omniū maxime perspecta & co-
gnita, per te ipse facile potes existimare. Videor autem mihi
in illo non magnum & prudentem modò Regem, sed opti-
mum etiam filiū meiq; obseruantissimū amisisse, quo tempo-
re propter Turcarū insidias, adiectumq; ad ista Regna sem-
per animū, maxime illum viuere oportuisset. Itaq; cū mea et
certè istorum populorum, vel potius vniuersæ Christianæ
Reip. causa vehemēter dolerē, angererq; propè animi om-

nibus articulis & sensibus, illa me res non mediocriter est consolata, quod is, ut scribis, Ludouicum filium suum mirifica indolis magnæq; spei puerum, Regni hæredem sibi reliquit. Qui quidem si non satis dum propter aetate sit ad id regendum & procurandum idoneus, habet certe non paucos excellenti virtute, singulari prudentia viros principes, quibus nitatur, quorumq; consilij & ipse recte institui, & eius Regnum administrari, commodè atq; feliciter possit. Quã obrem sedato, quantum potui, mœrore meo & luctu, consilioq; cum meis fratribus E. R. Cardinalibus super ea re mature amantissimeq; habito, tibi quidem negotiũ damus, primum, vt Regem puerum saluere iubeas nostris verbis, affirmesq; illi salutem eius & dignitatem magnæ curæ nobis fore, nosq; singulos in eo & fouendo & ornando, Vladislai patris eius curam & studium planè gesturos. Deinde vt reliquos istius Regni principes qua maiore animorũ nostrorũ ostensione poteris, hortere, velint, quemadmodum quidem confidimus te atque illos esse facturos, in eam præcipuè cogitationem incumbere, nihil vt inter vos disidij, nihil omnino discordiæ suboriatur, sed vno omnium vestrum consensu & voluntate, sedatè atq; amanter Regni & Regis pueri res, prouētus, ocium, negotium procuretur. Id erit & prudentia vestra dignum, & nobis omnibus in primis gratum, sic, vt iam nunc libentissime profiteamur, eius nos rei gratiam vobis singulis aliquando etiam relatueros. Ceterũ quod ad municipiorum illorum curam & tutelam attinet, quæ municipia isto in Regno vicina oppositaq; Turcis sunt, atq; in summa rerum omnium inopia versantur, celerisq; auxiliij magno pere indigent, ea in re omnem meam curam adhibebo, daboq; operam, vt eis omnibus in tempore succurratur.

Itaq;

Itaq; volo bono vos animo esse, neq; vereri, quin à me omnia paterna in vos officia, procurationesq; proficiantur. Quod quidè vt iam re fieri perspicere omnes homines possint, mittere isthuc quamprimum decreui Robertum archiepiscopum Reginũ familiarem meum, illustri ortum gente, probumq; ipsum hominem, & doctrinæ studijs præditum, quem quidem valde amo, tecum vnà vt à Regis pueri latere nunquã discedat, auctoritatemq; illi afferat nostram, quibuscumq; in rebus & opus erit, & oportebit: ne is tam illustrem patri sui de sese cõmendationem, apud nos parum valuisse suspicari possit. Scripsi etiam Bernardo Cantori Agrienti Internuncio meo, vt cum istius Regni magnis viris, quos ad singulos etiam literas dedi, diligenter ageret, vt in Regni negotijs procurandis concordia in primis exerceat: vt rectius atq; commodius publicæ per eos vtilitati regiæq; dignitati cõsuleretur. Iubebam autem tum has ipsas, tum ceteras, de quibus dixi, literas eiusmodi tabellario dari, qui celerissime iter faceret, vt ante conuentus vestri tempus, qui ad diem nonum Cal. Maij est futurus, ad te perferrentur. Dat. Octauo Id. April. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi puero. 6

Q V O D Hieronymo Vicco excellenti virtute, mirifica diligentia, singulari fide viro, qui Romæ Ferdinandi Regis aui tui Legatum multos annos gessit, velle te hoc tempore vti scribis, habereq; illum eodem apud me loco, sanè gaudeo. Nam et ego illum valde amo, gratissimaq; mihi eius consuetudo semper fuit: & tu hominè ad eãrẽ magis idoneum habere nullum poteras. Habes autè eo in munere multa cum laude diu versatum, & cui vrbs Roma notior, quàm vlli domus ipsa sua sit, qui neq; fallere propter probitatem

tt 3

volet, neq; falli poterit propter vsum rerum atque prudentiam. Itaq; verissimū de illo testimonium Antonij Stunige, magni Castelle Prioris, de quo scribis, plurimum apud te valuisse valde letor. Hortor autem te, quem quidem & amavi semper antea, & nunc pluris etiam facio, cum quidem ad priorem in te charitatē meam Regij etiā nominis tui dignitas maiestasq; sit adiuncta, vt, quo horum ipsorum in te beneficiorum Domini bene memor videre, velis in ipsius Domini cultu & timore, quemadmodū quidem intelligo facere te, & in huius Reip. obseruantia amantius in dies atq; ardentius versari, addicereq; animum in hoc ingressu in adolescentiam tuo ad omnium hominū pacem atq; salutem, quantum in te crit (crit autem semper plurimū) procurandam. A me certē omnia boni amantisq; patris officia in te proficiantur: quemadmodum cum Vicco ipso, de quo, vt ad initium reuertar, magnopere probo consilium tuum, his de rebus omnibus sum loquutus. Datis VII. Idus Aprilis. Anno quarto. Roma.

Sigismundo Poloniae Regi. 7

CVM Vladislai Pannoniae Bohemiaeq; Regis fratris tui mors, eiusq; filij Ludouici nimis tenera ad perferenda onera duorum Regnorum aetatis, aliquot nos dies moerentes suspensosq; habuisset, de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia, Robertum Archiepiscopum Regnum designatum, familiarem meum, quem propter familie splendorem & singularem ipsius doctrinam atq; virtutem ita complector, vt sit mihi planē charissimus, legavi: quem illuc quam celererrimē mitterem, vt esset, qui vnā cum Cardinali Strigoniensi Regi puero meo nomine adesset, atq; ad pacem & ocium eius Regni procurandum, auctoritatem adderet meam

meam: vt quantū pro tempore possem, puerum quem quidem nobis pater extremo vite suae tempore diligentissimē amantissimisq; verbis cōmendauerat, & pueri Regnū ornare atq; protegerem. Volo enim omnes homines intelligere, fratrem me tuum fortem virum & prudentem ac religione praeditum hominem cum fruente vita dilexisse, tum eius cōmendationem morientis nō neglexisse, Regnorumq; illorum & nationum fortissimarum & bene de re Christiana meritum, quam debui, curam & rationem habuisse. Cui quidem Roberto cum maturare, quantum posset, profectiōnem suam mandauissem, has ad te literas iussi dari certo tabellario & celeri, vt te antē omnibus de rebus docerem, quā is Pannoniam attigisset. Ego si cōmendare tibi fratris tui filium velim, diffidere videar probitati tuae, cui sanē non diffido: est enim mihi quidem probatissima: sed tamen facere non possum, quin tibi illum cōmendem. Vale. Datis tertio Idus April. Anno quarto. Roma.

Viterbiensibus. 8

CVM nuper intellexerim Piratarum Punicorum iustam classē ad vicina vobis littora oramq; istam maritimā aduentare, vos quidem vnos maxime omnium & cōmouere facere & hortari volui, paratos vt vos alacresq; ad ea munera obeunda, cuius laboresq; capeffendos praestaretis, quae munera Franciscus Pitta Hetruriae Prolegatus, vobis mandauerit, quamobrem tam inopinato teterrimorum hostium & latronū aduentu atq; impressionibus iri obuiam possit. Ea in re si, quemadmodum quidem spero, & vestris confidō studijs, sic egeritis, non vos quidem ipsos plus amauero: quā enim fieri potest, nihil cum sit meo perueteri erga vos amore charitateq; ardentius? sed plus amari à me meritis

esse vos facile profitebor. Dat. VI. Cal. Maias. M. D. XVI.
Anno quarto. Roma.

Faliscis.

9
QUONIAM renunciatum nobis est, Poenorum, qui
Piraticam exercent, non parvam classem in mari nostro es-
se, vestraq; ad littora atq; ad Centumcellas cursum tenere:
mando vobis, ut omnibus in rebus, quæ à Fracisco Pitta He-
truriæ prolegato, vobis imperabuntur, sine vlla ei mora pa-
reatis, non secus, ac si ipsis à nobis presentibus iuberemini:
ad vestram enim & vestrarum rerum incolumitatem salu-
temq; pertinebunt. Datis sexto Cal. Maias. Anno quar-
to. Roma.

Grauiscis.

10
ALLATVM est ad me, satis magnam Piratarum clas-
sem à vestris littoribus non multū abesse. Quare vobis man-
do, & oppidum istud, quo celerius fieri poterit, cōmuni-
tis, ne imparati ab hostibus paratissimis offendamini: & ut
Francisco Pittæ Hetruriæ Prolegato, omnibus in rebus ve-
stram operā nauandam statuatis, quas ille per vos fieri iusse-
rit, non secus, ac mihi ipsi. Volo autem vos bono animo esse.
Eorum enim quæ ad vos oppidumq; vestrum defendendum
pertinebunt, nihil prætermittam: ut intelligere possitis ve-
stram incolumitatem mihi magnæ curæ esse. Datis sexto
Cal. Maias. Anno quarto. Roma

Francisco Pittæ Hetruriæ Prolegato.

11
QUOD me de Piratarum classe celeriter monuisti,
quam appropinquare nostris littoribus scribis, diligentiaq;
tua & vigilantia, quam adhibes, ne imparati offendamur,
mihi vehementer probatur. Scribimus autem ad ca munici-
pia,

pia, quæ in Legatione sunt Marci Cardinalis Cornelij, ut
quoniam eiusmodi classis in mari nostro est, primum se præ-
muniat, provideantq; ne offendi possint: deinde tibi omnib.
in rebus, quas fieri per eos & curari voles, ita præsto sint,
ut mihi essent, si à me præsentibus iuberentur. Te verò hortor,
(quam mandare tibi, cum omnia per te facias, nihil debeo) ut
pergas, quemadmodum quidem cœpisti, nulla in re deesse
ad istorum populorum salutem, incolumitatemq; protegen-
dam: sic enim & præstabis ipse mihi fidem tuam, & ego te
chariorem habebō, & pluris plurisq; faciam. Datis sexto
Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Federico Fregosio Archiepiscopo Sa-
lernitanorum.

12
GRATAE mihi tuæ literæ fuerunt, quibus ostendis, si
quid aggredi contra Piratarū classem velim, eam quæ Ita-
liæ oram nuper insedit, infestatq; Tyrreni maris littora, te
paratū animatumq; esse cum nauibus longis quatuor, quas
ista vrbs deductas & ornatas habet, quò e porteat quoq; iu-
beam accedere: neq; vereri, quin ipsa ciuitas nihil sit mihi
eiusmodi pro sua in me obseruantia & cultu recusatura.
Deq; ista tui animi propensione & studio, mehercule gau-
deo. Video enim honorū ciuium & fortium virorum pro-
uentu, hanc Rempub. nō prorsus inopem factam, cum iuge-
re adhuc quidem in nostris hominibus eiusmodi sensus &
cogitationes intelligo. Erit autem eo mihi tua hæc liberali-
tas opportunior, quo celeritate opus est, ad rem rectè atq;
ut volumus conficiendam. Scribo itaq; ad Octavianum fra-
trē tuum Præfectum Genuæ, eiusq; oppidi decuriones, ve-
liut mihi & eas, quas dicis, quæq; in anchoris sunt, trēmēs

naues commodare, & ornare alteras totidem, ad nosq; mitte
re, vt communes hostes nostros eo & tutius aggredi, & cele-
rius opprimere possimus. Te verò etiam atq; etiam hortor,
rem apud ciues tuos inuere, atq; in eo multū infumas operæ,
vt quæ comparanda erunt, quæ celerrimè cõparentur. E-
rit id mihi apprime atq; summopere gratum. Reliqua ex li-
teris Petri Bembi familiaris mei ab epistolis, qui te plurimū
diligit, cognosces. Datis III. Non. Maias. Anno 4. Roma.

Octauiano Fregosio Præfecto, & Decu-
rionibus Genuæ. 13

APPVLISSE ad Italiæ insulas & littora vobis vici-
na Punicam Piratarū classē non spernendam, eaq; infestis-
sima reddere, diripere, depopulari, intellexisse vos aliquan-
to etiam quā me temporis arbitror. Eam ad classē vel
repellendam, vel, si fieri poterit, conterendam, omnē meam
curam & cogitationem adhibeo. Sed quoniam ad id & ma-
gna classe opus est, & quæ celerrimè conficiatur, pro ve-
stra vetere in Rom. Pontifices & DEI Ecclesiam pietate,
proq; meo in vos paterno amore culto à vobis diligentissi-
mè, etiam atq; etiam à vobis pcto, vt ad hanc rem, quam pa-
ro, Italiis quidem omnibus in primis honorificam, vobis cer-
tè propter periculi societatem etiam salutarem, & eas ve-
stras triremes, quæ instructæ paratæq; sunt, commodetis, &
simul ornari alteras totidem quæ celerrimè imperetis: qui-
bus nauibus cum nostra classe consociatis, communes om-
nium nostrum hostes nobis turpiter insultantes aggredi atq;
opprimere possimus. Ea res vt facilius confici possit, si me
admonueritis, partem stipis ad vos mittam in nautas & mi-
lites cogendos nauibusq; imponendos. Toto verò in appa-
ratis

vatu atq; negotio vos oportet vnos, tum diligentiam & stu-
dium, tum maxime celeritatem adhibere. Si enim præstola-
bimur, nihil est cur illos, qui omnia temporum momentis me-
tiuntur, posse nos consequi spem vllam habeamus. Id autem
vt animis alacrioribus vobis esse faciendum statueretis, pe-
tij à Francisco Gallorum Rege per literas, nō hoc ipsum mo-
dò, vt vestras naues permitteret mihi præstò esse, sed illud
etiam, vt suam ipse classē cum nostra classe coniungeret,
quoad aliquid actum & confectum esset. Quod quidem il-
lum confido pro nostra coniunctione, proq; suo in tuenda
Christianæ re studio, libentissimè esse facturum. Datis tertio
Non. Maias. Anno quarto. Roma.

Abbati sancti Bertini. 14

MITTIVS ad Carolum Hispaniæ Regem Pindariū
Santesium familiarem nostrum, eiq; mandauimus, vt Rege
salutato te inuiseret, tibiq; significaret, me tui memoriam
crebrò libenterq; repetere, vtpote boni hominis & religio-
ne præditi, & mei obseruatis, & quem ego vnice atque sum-
mopere amo. Itaque ei te meis verbis alloquenti, deq; mea
in te voluntate plura & certiora deferenti fidem habebis, ti-
biq; persuadebis gratissimā mihi fore, si te & rectè valere,
& bene agere intellexero. Dat. VI. Id. Maias. M. D. XVI.
Anno quarto. Roma.

Prospero Columnæ Cauio. 15

LITERAS tuas Decurionibus municipij Acutini et
Vicario Episcopi Anagnini scriptas, quibus literis demor-
tui Episcopi bona tuis procuratoribus dari postulas, legi
missas ab ipsis mihi, nō illas quidem dignas quæ à te profici-
scentur, & cum iniquas, tum contumeliosas, præsertim in

hominem mihi charissimum, quiq; à latere meo nunquam discedit. An tu vnus nesciebas, Acutum oppidum et Episcoporum bona, non ad te, sed ad nos pertinere? Quamobrem primum quidem paternè te hortor, deinde mando etiam atque impero, ne te causa ulla, modo vlllo, colore vlllo, illis in bonis inmiscas, neue animù addas Episcopi aduersarijs male in eum cogitandi: faueas etiã potius prestòq; sis eius procuratoribus, qui has tibi meas literas reddiderunt. Quòd si ius tibi aliquod ijs in bonis competere existimas, id à me postulato, qui tibi, quod rectum honestumq; sit, nulla ex parte decero. Datis tertio Id. Maias. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 16

PROFICISCENTEM ad te Antonium Stunigam Castellæ Priorè, dimittere sine meis literis nolui: in quo cum ad generis nobilitatem animi etiam magnitudinem, prudentiam, continentiam, plurimas egregias excellentesq; virtutes adiunctas et consociatas agnouerim (apud nos enim propè biennium in sui Prioratus cõtrouersia, dum sibi ius fieri postulat, summa cum temperantia et equanimitate versatus est) eum dignum existimaui, quem et mea beneuolètia vnice complecterer, et tuæ pietati diligentissimè commendarè. Moram autem eam, quam iudiciorum præstituta tempora sibi deposcunt, illud etiã auxit, quòd Ferdinando Rege auo tuo, quotidianis propè postulationibus agente apud me, vt rem illius et causam paululum protrahi permitterem: fore enim propterea, vt dilatione aliqua iudicij interposita, Prior ipse ad concordiam adduceretur: sententiã iudiciumq; differri aliquantisper rogatu Regis passus sum, existimans ipsum concordiam cõditiones, quæ Regis et aduersariorum ei nomine proponerentur, non recusaturum. Quamquam quidam

quidem postea cum illum nullas pactiones accipere, nullas sibi leges velle dari cognouissem, neque vllis conditionibus adduci posse, vt ad concordiam sese demitteret, iussi vt causa lisq; omnis terminaretur, ad exitumq; perduceretur. Iis verò in actionibus omnibus biennioq; toto planè perspexi id, quòd mihi gratissimum profectò accidit, ipsum quidem obseruantissimù tuum esse, tuumq; nomen maxime colere, maximiq; facere nutus singulos voluntatis tuæ. Itaq; tibi illum cõmendare iustissime sanè videor, tum morum optimorù hominem, eximieq; cõstantiæ atq; virtutis, tum fidei exploratæ erga te planèq; singularis. Gratissimum igitur mihi feceris, si præter id, quòd Antonium diligere merito eius debes, habebis illum mea causa etiam chariorem. Vale, nosq; dilige. Datis Idibus Maij. Anno quarto. Roma.

Laurentio Medici fratris filio. 17

IOANNIS Iordani Vrsini propinqui nostri precibus adductus, charitate etiam, qua illam gentem, vt scis, atque familiam prosequor, me impellente, te hortor, vt Virginium Vrsinum Angullariæ dominum, istius Reip. Præfectù equitum, in ea qua nunc est conditione dignitateq; retineas, neq; eum missum facias: quem quidem etiam in meliore esse apud te remq; illà pub. loco, si fieri posset, magnopere vellem: meamq; hanc voluntatem ipsi quidem exploratissimam esse scio. Itaq; sic velim tibi persuades, te mihi rem pergratam esse facturum, si curabis vt Virginium, quam in me spem adhuc quidem positã habuit, ea ne deseratur. Dat. XVII. Cal. Iunias. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Ioãni Paulo Balioni & Sipitiani dominis. 18

CVM mihi quæ quidem pacis atq; concordie iuasorem

autoremq; esse maxime omnium conuenit, non mediocriter molestiam attulisset ea controuersia, quam de Peri & Grassiani oppidulis obstinata nimis animorum contentione inter vos aliquot iam annos exercuistis, ne semper iisdem in disceptationibus versaremini, quod sine vestro magno mehercule malo, nostri uero propè, ut uerissime dicam, contemptio fieri non potest: Laurentium Medicem fratris mei filium, Florentinorum exercitus Imperatorem delegi, quo utriusque arbitro uestrarum disceptationum uteremini: quiq; interea, dum de iure uestro cognoscit, illorum oppidorum possessionem meo nomine capiat, ne periculis in dies malis grauioribusq; impendijs implicemini. Quamobrem uobis singulis mando atque impero, ut sine uel mora, uel recusatione ulla, Matthæo Cautio Laurentij procuratori eorum oppidorum possessionem tradatis, ab ijsq; ipsi recedatis, sponsonemq; faciatis, per illum iudicato uos staturos & quieturos. Secus si feceritis, quo maiori charitate uos amplector, eo cogar et diligentius & celerius dare operam, ut meam dignitatem tucar. Dat. XVII. Cal. Iunias. Anno quarto. Roma.

Thomæ Feltrinorum Episcopo Legato. 19

PUTO te non latere quanto studio cum Venetis egerim, ut Christophorū Friapanem Matthæi Cardinalis Gyracensis sororis uirū captū ab eis sui redimerent. Quod quoniam parum successit, neq; uelle Venetos intelligo missum illum propterea facere, quod Iulii Mansionium eorum prefectum equitum hostes captum item à suis, si id fiat, missum se facturos recipiant: multorum ualde mihi & gratorum et probatorum hominum precibus adductus mando tibi, ut tum apud Maximilianū, tum cum Cardinale ipso agas, contentas, efficias, ut conditione aliqua neutri parti graui, Iulium liberent

liberent, missumq; faciant hortatu meo. Dat. XV. Cal. Iun. M.D.XVI. Anno quarto. Roma.

Boiorū Duci Præfecto Mediolanensiu. 20

SCRIBITVR mihi, nō paruam militum manum extra Regis tui ditionem abs te mitti. Ea de re cum nihil mihi significaueris, non potui non molestè ferre me à te ijs de rebus esse cælatum, præsertim cum intelligerē eos milites iam primum ad conturbandum Carpi & Mirandule statum uiderē municipiorum mihi in primis commendatorum, nostraq; in tutela ociose atq; imparatè quiescentium. Quamobrem cum existimem pro summa nostra beneuolentia Regem ipsum, ad quē quidem ea de re literas dedi, non permittendum, ut ij, qui nobis commendati sunt, ab eius militibus diripiantur: peto à te etiam atq; etiam, primum quidem, ut ab illorum oppidorum impressione tuos milites contineas, quoad aliquid ab Rege afferatur: deinde ut de militum itinere, si tibi uidetur, cogitationibusq; tuis, quæ admodum quidem nostræ cōiunctioni ualde conuenit, aliquid nobis impartiares. Dat. XII. Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 21

RENUNCIATVM nobis est, non exiguam tuorum militum manum extra tuæ ditionis fines transq; Padum iter facere. De eo cum neque ad me scripseris ipse, neq; tui, qui quidem in Italia sunt ministri, mihi quicquid significarint, affectus molestia sum propterea, quod est sine rumor, eos tuos milites ad peruertendas Carpi & Mirandule res contendere, quæ quidem municipia aliquot anni sunt, cum in meam clientelam tutelamq; sunt recepta. Quare te hortor, ne permittas eos, qui se mihi dederunt, à tuis militibus uexari,

praesertim cum illos constet nulla in re contra te dignitatemque tuam vel egisse unquam, vel omnino cogitavisse. Id erit, & te dignum, & a coniunctione nostra postulatam, & mihi gratissimum. Datis XIII. Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Boiorum Duci.

22

HERI ad te scripsimus, ut quoniam rumor erat, tuos milites ad Carpi atque Mirandulae municipia laceffenda iter facere, velles eos continere, dum sciri posset, quid Rex tuus ea de re fieri vellet. Eas meas literas tametsi confidimus tantum, quantum profecto debent pro mea summa in Regem benevolentia, proque nostra coniunctione, apud te ponderis habituras, tamen increbrescente magis magisque horis singulis rumore illo & sermone hominum, statui Latinum Iuvenalem familiare meum magnis itineribus ad te mittere, qui coram tota de re diligentius tecum ageret meis verbis. Ei tu igitur fidem habebis, pacemque & pacis studia, si me audias, plus diliges bellis & turbis omnibus. Datis ad XII. Cal. Iunij. Anno quarto. Roma.

Episcopo Vespriemensi.

23

REVERTENTI ad te Thomae Nigro Vicario tuo, qui non solum apud me, sed etiam apud fratres meos E. R. Cardinales publice oppidorum eorum, quae a Turcis obsidentur, Regnique istius causam, atque in primis tuam graviter & accuratè egit, mandavi, ut te meis verbis salutaret: ac primum tibi significaret, quod plurimos pro re Christiana labores pertuleris, gravia omnia periculosaque adieris, impensas maximas feceris, nos te efferre maximis & verisimis laudibus, deque ea optime esse meritum libentissime profiteri. Deinde tibi cognitam faceret diligentiam meam, quam adhibeo,

beo, ut tibi tantum auxilij, quantum satis sit ad illa oppida munienda hostesque propulsandos, communi consilio atque opibus quam celerissime mittatur, ut tuam & istius Regni Christianaeque Reip. dignitatè defendere ac tueri possis. Demum te hortaretur, ut pro tua virtute animique magnitudine hostium furorem tandiu sustineres, dum haec conficerentur: quod quidem paucis diebus confidebamus fore. Itaque bono animo es, optimamque spem alere populos istos fortissimos & constantissimos iube, breui se incolumes futuros. Reliqua ex ipso cognosces. Datis octavo Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

24

BINAS iam ad te literas dedi, quibus te literis sum hortatus, ut fessis atque labantibus Pannoniae rebus, propter assiduam in Dalmatas Turcarum impressione diuturnaque nimis bella, pecuniae auxilio mecum et cum ceteris nostris Regibus pro tua liberalitate succurreres. Et quoniam ea res magnae sane diligentiae celeritatisque indigebat, communi in primis te, ut quae tibi agenda esse ea de causa putares, ageres efficeresque, quamprimum neque committeres, ut elapsa rei bene gerendae occasione, quae quidem erat perbrevis, tueri postea ab audacissimis hostibus nostris Regnum illud, cum velles, non posses. Eas ad literas postulatamque nostram, quod te dignum erat, rescripsisti, te scilicet velle facere, quae proponebantur: itaque ei te rei pro tua portione non defuturum. Quod quidem statim ego Regi Pannoniae principibusque illius Regni viris significavi, acciditque eis omnibus plane gratissimum. Verum cum novissime per literas Episcopi Vespriemensis, Praefecti Croatiae Pannoniaeque Proregis optimi atque fortissimi viri certior factus sim, ipsum quidem in exigua spe esse, posse se ulterius Turcarum vim atque impetum sustinere: ipsius autem

Episcopi Vicarius coram mecum & cum meis fratribus E.R. Cardinalibus prostratus ante meos pedes, illorumq; genibus aduolutus flens, fidenter nostram atque omnium Christianorum Regum implorans, obtestansq; DEOS & homines egerit, ne Regnum illud, quod quidem adhuc hostium gladios nostris à iugulis atque ceruicibus semper repulit, iri perditum nostra ignavia atque segnitia sinceremus: oppidorum enim eorum, quæ à Turcis hoc tempore obsiderentur premerenturq; modis omnibus, Iazæ, Timinij, Clisij, Scardonæ, eam naturam esse, cum propter portus, quos haberet maximos atq; utissimos, tum propter materiam ad naues ædificandas idoneam, qua abundarent, demum etiam propter ipsorum situs atq; positus, ita Pannoniæ atq; Italiæ opportuno nos imminentesq;, ut vno eorum aliquo in Turcarum potestatem redacto, Pannonia quidem ipsa se tueri nullo modo possit: Italiæ autem ora, quæ ad mare Adriaticum est, notis vnus navigatione eorum classibus pateat, quibus diripi atq; incendi possit. Hæc itaq; cum ita se haberent, de eorundem fratrum meorum sententiis statui ad te scribere, teq; hortari, & rogare, ut quamprimum quamq; celerime, saltem quindecies mille numum aureorum ad nos mitteres, qui vnà cum meis alteris totidem illuc transmitterentur, quibus se opibus illa municipia communirent, ne nostris hostibus sese dedere, fame ac rerum omnium egestate atque inopia magno cum nostro, nostro inquam te coniungens, reliquorumq; Regum nostrorum dedecore & ignominia cogerentur. Plura me ad te scribere hac de re, fortasse res ipsa postulat, quæ quidem secum maximum in vtranque partem rerum omnium motum atque faciem trahit: sed persona, quam sustines, nomenq; quod geris, planè non postulat: ea te mouere etiam

etiam tacentibus nobis debent, ut nõ magis verbo, quam re, tuendisq; CHRISTI populis & esse & haberi velis Rex & maximus & Christianus maxime. Quod quidem te facturum & pro animi tui magnitudine, quam et omnes prædicant, & ipse agnouit, proq; tua prudentia, religione, pietate, liberalitate, sanè confido. Hæc verò ipsa, quæ ad te scribo, scribo item cæteris Regibus, quos quidem in eo non defuturos puto. Sed te decet, qui & illis maior es, et nobis cum vicinus, tum coniunctus magis, ad tui partes muneris peragenda etiam priorem & alacriorem accedere, ex quo tamen & vberior à Dijs immortalibus gratia, & clarior ab hominibus gloria te sequetur. Fratres mei tibi salutem ascribunt. Vale. Dat. Idib. Maij. M. D. XVI. Anno 4. Roma.

Maximiliano Rom. Imp. desig.

23

PROXIMIS diebus à te cum venisset Sigismundus, Alberti Legati tui familiaris, multa nobis narrauit, quæ libentissimè audiuius, quæq; nobis pro summa nostra in te beneuolentia gratissima & iucundissima fuerunt. Quinquè quidem, quod ad te attinet, nunquam sanè dubitauimus, te, qualem confidimus decetq; esse, talem futurum. Sed pupugerunt me quorundam hominum voces non tam maleuolorum, quam timidorum, & omnia sua ipsorum natura moribusq; metientium: quos tamen ipsos nunc valde pœnitet minus rectè de animi tui magnitudine, quæ par erat, cogitauisse. Sed hæc quidè hæcenus. Sigismundo verò ipsi ad te reuertenti multa mandauit, multa etià cum Legato tuo sum loquutus, quæ ad te perferri volo. Quare & illius sermoni, & huius literis semihorà dabis, tibiq; persuadebis, dignitatè amplitudineq; tuâ mihi magnæ curæ esse. Vale nostrum hominum Imperator verè maxime atq; optime, Dat. Cal. Iun. An. 4. Ro.

Vrbinatibus.

25

INTELLEXI vestris ex literis id, quod mihi pro ea, qua urbem istam omni sum tempore benevolentia charitateq; prosequutus, iucundissimum sanè fuit, vos ad meum & huius Reip. imperium libenti animo rediisse: equidem vos ea de re vehementer laudo, qui tempestatibus huc illuc diu iactati, post longos atq; multos labores in Reipub. pie optimaq; matris sinu, tanquam in portu, coquiescere voluistis. Itaq; municipium istud, vosq; omnes in meam curam atque fidem libentissimè recipio, daboq; operam, ut in mea erga vos tum benevolentia tum studio & diligentia securè pateat; degatis: atq; aliquè ex intimis charissimisq; mihi perfectaq; probitate & virtute virum propediem isthuc mitam ad vos nò solum regendos, sed maximè etià & fouèdos, et omni pietate cõplectendos. Neq; interea vobis deerit Laurentij Medicis fratris mei filij vestri Ducis industria, qui suis vos opibus amàtissimè tuebitur. Hortor autè vos, ut quã vobis nuper Dominus in recuperanda huius Reip. benevolentia mentem dedit, eam in postremum pietate, fide studijsq; vestris etiam augeatis. Dat. Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Genuensibus.

27

QUESTI apud me sunt per literas VIII. viri Reipub. Florentinæ, grauitè illi quidem, & plus dolore, quàm atramento illitis codicillis, cum scriberèt, nauè quandam Cypriam à Florentinis mercatoribus conductam, onustamq; sale Ebusitano in ciuitatis ipsorum vsu, Pisano in portu aestrarum quatuor trirèmium Præfectis captam fuisse, perductamq; isthuc: inquietibus, ita sibi facere per vetustissimas

Romano-

Romanorum Imperatorum concessiones licere, velleq; se eo detracto sale nauem cõburere, iactantibus præq; se ferentibus. Quod quidem mihi, vt verè dicã quod sentio, molestissimum accidit, visumq; est valde mercurie indignè vestra maiorumq; vestrorum æquitate ac frugalitate, addo etiam vrbis vestræ dignitate & nomine: eoq; magis, quòd quibus à ciuibus vestris se defensum iri Florentini ciues contra Pœnorum Piratarum classem existimabant, idq; ab ipsis prædicabatur, quosq; ciues vestros ea de causa suo in portu amicissimè receperant, rebus omnibus iuuerant, illis ipsis eorū fortunæ prædæ atq; ludibrio esse, speciem quandam habet insolitæ vel perfidiæ, vel auaritiæ, vel sceleris. Quid enim hostes ipsi Pœni vi atque armis illos aggressi, durius in eos atque crudelius statuissent? Aut quis vobis posthac fidem vllam habendam existimabit, si quos ab alijs tuendos ipsi palam suscepistis, quiq; vos sanè liberaliter, atq; etiã verius hilariter, tanquam bonos hospites, amicos quidem certè atque socios suis in terris atque portibus exceperant, ij à vobis capiuntur, diripiuntur, incenduntur, eiusmodiq; habentur, in quos exempla crudelitatis exerceatis? Quamobrem statui vos magnopere hortari, ne plus antiquas vllas vestras Imperatoris concessiones, quàm ius gentiū, quàm bonū & æquum, quàm humanitatē ipsam faciatis: iubeatisq; vt mercatoribus Florentinis, vel Reip. potius, ea enim me hoc rogat, tam quidem mecum & cum re hac pub. coniunctæ atq; consociatæ, vt vna atq; eadem ambæ esse videantur, ablata per vestros Præfectos omnia sine mora sineq; impediè restituantur, quod erit & iustitiæ modestiæq; vestræ: duas enim has præclaras maximeq; vrbibus populisq; salutare adhuc in vobis virtutes agnoui, magnopere propriū, & mihi vehe-

mētissimè gratum. Sed tota de re Franciscus Ghibertus fisci Romani minister, ad quem longiores literas dedi, mentem vobis meam diligentius exponet. Datis octavo Id. Iunias. M.D. XVI. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 28

MVLTO antè, quàm ab hominibus emigraret Ferdinandus Rex avus tuus, literas ad me dedit, quibus se literis Hieronymo Vicco Legato apud me suo, pollicitum fuisse narrabat, quem quidem virum optimè de se meritum fatebatur, daturum se operam, vt quæ primum Ecclesiæ boni proventus suis in Regnis Episcopo deficeretur, ei nos Ecclesiæ Vicci fratrem preficeremus: qua de re mecum Hieronymus non semel egit, quippe qui ea spe plurimum fovebatur, nec verebatur quin Rex, quemadmodum quidem et sibi receperat, et mihi scripserat, primo quoque tempore esset facturus. Hæc mea commemoratio quam vim habeat, per te ipse facillè iudicabis. Nunc autem, cum Hieronymus mihi significarit, Ludouicum Episcopum Dertusensem vita functum esse, testis verò ipse fin non solum promissi Regis, vt dixi, sed Vicci etiam in Regem fidei, diligentia, merito- rum, probo et prudenti homini, et eximia in Reges suos obseruantia, et cum summa illorū laude maximisq; suis laboribus decem totos annos Romæ versato, optimè de avo ipso tuo, bene de te merito, mihi propter eius excellentem virtutem in primis grato, deesse planè nolui. Itaq; nō solum te hortor, sed etiam atq; etiam abs te peto, velis vt ei Ecclesiæ Pontificis cura atque solatio destituta, frater Hieronymi proficiatur, cum propterea, vt tu, qui fortunarum aui tui et Regnorum tot atq; tantorum hereditatem, DEI Opt.

MAX.

MAX. munere creuisti, illius etiam fidei et promissorum, ratione præsertim meritoq; factorum, heredem velle agere videre, tum vel maximè vt legati tui, qui tuorum Regnorum negocia tam diligenter, tantaq; cum dignitate, totq; annos apud Romanos Pontifices procurauit, laborum et vigiliarum rationem te habuisse, omnes homines intelligant. In quo cum illud egeris, quod facere tua sponte sanè debes, quodq; tibi et laudi et gratiæ apud tuos est futurum, qui hoc exemplo ad bene de te merendum excitari poterunt, mihi quidem ipsi tam gratum feceris, quàm si tantundem aut eo amplius alicui ex meis familiaribus mihi charioribus et coniunctioribus contulisses. Datis XIII. Cal. Quintiles. Anno IIII. Roma.

Agnesiinæ Montisferetrianae Fabriciæ
Columnæ uxori. 29

AFFERTVR ad nos, multa quotidie latrocinia, multasq; caedes in Algidi sylua fieri, impeditiq; itinera, sic, vt iam à viatoribus nō frequententur. Quod cum et mihi per molestum sit, et cum Reip. indignitate magnopere coniunctum, peto à te, des operam mandesq; tuis hominibus, vt latrones intercipient, vt et eiusmodi scelera reprimantur, et itinera purgentur. Ea in re cum id quod, tametsi scemina es, à tua tamen virtute postulatur, teq; maximè dignum est, facies, tum viri tui absentis optimi hominis atq; fortissimi desiderium mihi et Reip. lenies. Datis XI. Cal.

Quintiles. Anno quarto.

Roma.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM LEONIS DECIMI

PONT. MAX. NOMINE

ſcriptarum,

LIBER TERTIVS DECIMVS.

Thomæ Cardinali Strigoniensi. 1

LECTIS tuis literis, quas binas vno tempore
accepi, alteris ad decimū, alteris sexto Cal. Iu-
nias datis, statim fratres meos E. R. Cardinales
adhibui, vt vnā, quid tibi ad illas respondere
nos oporteret, maturē cōsuleremus. Itaq; de cōmuni nostrū
omniū ſententia tibi respondeo. Vt. ar. autem ordine, ad prio-
rem ſcilicet epiſtolam prius: Gratiffimum nobis accidiffe,
quōd in conuentu Pannonico nuper habito, omnia tran-
quillē atq; pacatē acta, confecta tranſactaq; ſint. Nam cum
proximē propter recentem Vladislai Regis mortem, inbe-
cillamq; Ludouici eius filij ad regendos populos etatem, ne
turba ſeditionesq; inter iſtos Principes exiſtrent, magno-
pere timuiſſemus: nunc, cum res aliter ceciderit, iamq; om-
nia per vos et prudenter et temperatē adminiſtrentur, ma-
gna certē voluptate tuæ nos literæ affecerūt. Valde enim ſo-
re credimus, vt ſi vos in tractandis Regnorum iſtorum ex-
plicandisq; negotijs idem atq; vnum omnes reſpicietis, ma-
gna cum pacis et quietis, tum dignitatis et cōmodorum in-
crementa publicē atq; priuatim veſtris rebus ſint acceſſura.
Pacis enim atq; concordie cupidos et retinentes, protegit
augetq; pacificus et mitiſſimus Dominus. Quare eo de con-
ſenſu et voluntate, maximis vos ſingulos et ſtudijs proſe-
quimur et laudibus. Hortamur autem, vt in inſtituendo Re-
ge pue-

ge pucro, etateq; illa tenera et ſlectenda et dirigenda, eun-
dem conſenſum, eandem curam adhibeatis, quo ad Rex ſe at-
que ſua regere per etatem poſſit. Nam vt arborum ſemina
dum puſilla ſunt, palis indignet quibus nitantur, ne ventis
et tempeſtatibus incurſcant, obliquitatemq; ducant cre-
ſcentia, ſic puerorum ingenijs moderatore opus eſt et magi-
ſtro, qui ea regat atq; contineat, ne ſlectere in vitia malasq;
artes poſſint, ad quas tenera omnis et infirma etas pronos
maximeq; lubricos lapſus habet. Reſcripſi ad priorē epi-
ſtolam tuam, nunc ad poſtremā venio, qua me de aduentu ad
vos Turcarū Regis Legati certiore facis, induciarum cum
Rege tuo conſiciendarum cauſa: conſiliumq; requiris me-
um, vt quid vobis faciendum ſit, ſcire poſſis. Quod quidem
nullum habeo, tibi quod dem, præter illud, de quo ad te nō
vnis literis ſcripſi: quod idem nunc ſcribo, nobis ſcilicet eā
dem eſſe mentem, eundem animū, qui antea fuit, quiq; ſem-
per eſt futurus. Cupimus enim, vt debemus, ne cum perpe-
tuis noſtris hoſtibus vlli Reges noſtri, vlla imperia ſe con-
iungant. Qui non id poſtulant propterea, quōd pacem et
ocium velint, cum nihil niſi bella meditentur; vel quōd vlllo
vos cōmodo affici nō ægerrimē moleſtiſimeq; ferant, quo-
rum oppida ditionemq; ipſas inducias ſtagitantes de popu-
lantur et proterunt: ſed vt à vobis populisq; iſtis bellicoſiſ-
ſimis atq; fortiſſimis ſecuri tantisper ſint, dum vel alia, quæ
ſibi cordi ſunt explicent, alioſq; Reges opprimant, vel ſibi
opes comparent, ad vos poſta, quibus maxime inhiant, va-
lidis integriſq; viribus aggrediendos, planeq; conſiciendos.
Itaque non poſſumus aſſentiri ijs conditionibus, quas in ve-
ſtras ceruices atq; perniciem credimus reuerſuras. Eam ob-
rem, vt ſcis, diligentiffimē ad omnes Chriſtianos Reges non

semel scripsimus, multisq; precibus contendimus ab ijs, vt Regi Regnisq; istis ad hostium conatus repellendos vna nobiscum open atq; suppetias ferant. Id etsi ferius fit, quam volumus, quamq; decebat, futurum tamen in tempore confidimus, vtq; fiat, damus nunc quoq; ad eos ipsos eadem de re literas, monemusq; singulos, longiorem mittendo auxilio meram ne addant, ne dum ipsi cunctabundi sedent, ad id vos ne cessitas compellat, quod postea factum recidere in maximâ vniuersæ Christianæ Reipub. damnum atq; dedecus facile possit. Qui si, quod petimus, in tempore fecerint, vobis ante omnes erit vtile, nihil cum Turcis statuisse, quibus fortasse veteres etiam eorum in vos iniurias viciscendi occasio propterea dabitur. Nos quidem certè pro vestra dignitate tuenda, Regnoq; defendendo, omnes nostras opes, sanguinem etiam nostrum si expediat, sumus libentissimè profusuri, quemadmodum cum Francisco Marsupino familiari ab epistolis tuo, latius et ipse loquutus sum, et meorum fratrum plurimi idem fecerunt, cuius te ad literas referes. Datis octavo Calendis Quintiles. M.D.XVI. Anno quarto. Roma.

Hominibus sancti Martini in fines Ariminensium. 2

IULIANVM ordinis Franciscini Theologicis in studijs Magistrum, Internuncium vestrum libenter audiui, gratiq; mihi eius oratio fuit: intellexi enim cognouiq; ex ipso, nostrum vos exercitum proximis diebus ad vicina vobis loca missum, omni ope copiaq; vestra iuuisse: de quo etiam Laurentij Medicis fratris mei filij literis sum certior factus, qui mihi vos ipsdem ipsis literis diligentissimè commendavit.

uit. Ea de re studijsq; vestris vos et laudo vehementer et probo. Volo etiam confidere, posse vos æqua honestaq; omnia vobis ipsis de me polliceri. Atq; vt primas postulationes vestras me non neglexisse intelligatis, in meam vos iam nunc curam tutelamq; recipio. Datis Octavo Cal. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Petro Ioanni Gallicæ classis Præfecto. 3

GRATA mihi fuit voluntas et alacritas tua, quam tuis ex literis perspexi, Francisci Regis tui iussu in nostra contra Piratas Pænos classe, operâ studiumq; tuum mihi nauandi. Qua in re quoniam me consulis, querisq; quid per te maxime fieri velim, nihil sanè, præter vnū, vt Federico Archiepiscopo Salernitanorum, quem classi nostræ legavi, præfissis, eiq; parcas rebus in omnibus. Ille enim is est vir, eaq; tum prudentia, et rerum gerendarum experientia, tum facilitate temperantiq; præditus, vt mihi dubiū non sit, quin huius belli administrandi, eam quam debet, et curam sit et rationem habiturus, tibiq; in primis satisfactorus. Ceterum quoniam accidere poterit, vt cum Caroli Regis Hispaniæ classe, quæ quidem etiam proximè Neapoli ad Pænos persequendos est solutura, nostra classis se coniungat, te hortor, vt cum eius classis Præfectis omnia amici hominis officia exerceas, teq; ijs facilem atque beneuolum præbeas: sic enim Regijs ministris recepi, te reliquosq; nostros et Præfectos et ministros omnes esse facturos. Itaq; meam in eo fidem vt præstas, etiam atq; etiam abs te peto. Quod attinet ad morte multandos Piratas illos, si capientur, vt magis ceteri à locorum nostrorum vastatione absterreantur, eius rei deliberationem, quemadmodum reliqua omnia, ipsi Legato remisit, quem scio tuis consilijs multum serui-

per tributurū. Perge modò ipse, & quæ tuæ erunt partes, hoc in bello fortem te & diligentem præsta, vt bene de me, addo etiam cæteris de populis, quorum interest, quosq; defendes atq; tueberis, bene agendo beneq; consulendo mereare. A me certè tuorum & laborum & meritorum paterno animo ratio semper habebitur. Datis septimo Cal. Quintiles. M.D.XVI. Anno quarto. Roma.

Philibertæ Allobrogi Iuliani Medicis fratris demortuæ vxori. 4

E A, quæ cum Bauro Internuncio tuo, de tuis meisq; rebus loquutus sum, ab ipso intelliges. Vnū hoc te volo ex me cognoscere: Ego cum te semel in filia mihi charissimæ loco collocarim atq; habuerim, etsi is, cuius te causa impensius amabam, frater meus optimus & suauissimus deccdens è vita me atq; te mœrentes reliquit, tui tamen curam, rationem, beneuolentiam, amorem deniq; paternum meum nunquam reijciam. Id virtus, probitas, religio tua, optimi tui castissimiq; mores atq; nobilitas postulant. Datis prid. Cal. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Duci Allobrogum. 5

BAVNVS Philibertæ sororis tuæ Interpres, quæ mecum egerit, ipse ad te veniens tibi significabit, mentemq; meam atq; animum explicabit: qui quidem animus ad tuam sororisq; tuæ dignitatem, commoda, rationes, & fuit præstò antea, & erit posthac, quoad vixero. Datis prid. Cal. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 6

QVAM mihi grata & probata sit Ludouici Episcopi Tricaricensium egregia in me obseruantia, probitas, virtus,

tus, ea res præbere tibi argumentum potest, quòd esse illum apud te volui, quo Internuncio tractandis tecū meis rebus vterer. Eo in munere obeundo cum ille ita se gesserit, atque adhuc quidem gerat, vt cum nobis maximè satisficiat, tua etiam beneuolentia tuaq; liberalitate dignus esse magnopere videatur: æquum esse duximus, vt ad ipsum, qui quidem Episcopatum satis tenuem habet, pro virtutū dignitate fortunis amplificandū te sociū adiutoremq; haberemus. Quare te hortor, vel etiā pro meo iure abs te peto (est autem beneuolentiæ atq; amoris tuis omnium optimum atq; maximū) vt cum primū Ecclesia aliqua, aut omnino sacerdotium aliquod eiusmodi, quod prouentus liberales habeat, tuis in Regnis vel Pontifice vel curatore destituetur, Ludouicū velis esse, cui illud, quicquid erit, conferatur. Equidem si exploratum non haberem, vel pro animi tui munificentia, vel etiam pro ea familiaritate, qua is tecum iam est biennium prope totum versatus, id, quod opto, te libenter esse facturum, vterer pluribus verbis. Valde enim cupio, in eo me homine ornando habere te, qui esse mecum non abnuas eius muneris atq; oneris particeps. Sed cum nihil minus necesse putem esse, quàm me ad te hac de re multa scribere, sinem faciam scribendi. Addam tamen illud, si ei commodè feceris, tuum te beneficium optimè atq; pulcherrimè posturū. Dat. Cal. Quintilibus. Anno quarto. Roma.

Octauiano Pregosio Præfecto, & Decurionibus Genuæ. 7

SANE quàm pro mea vetere in vos beneuolentia molestè tuli, de nauì à Florentinis mercatoribus conductà, atq; à vestris triennium Præfectis in eorum portu capta, post

acceptas meas ea de re literas vos ea statuisse, quæ maximè illis fraudem atq; iacturam afferrent. Nam & meam apud vos auctoritatem alicuius esse ponderis existimabam, et equitatem atque bonos mores usq; ipsum gentium nihil à vobis fieri non credebam, ea præsertim in re, quæ vnicæ vobis atq; amicæ, neq; spernendarum opum, Urbis & Reip. animos maximè læderet atq; exulceraret. Sed hæc quanti faciendæ vobis sint, ipsi videritis, quorum interest rectè dissimulare atq; cognoscere, quid cuiq; tribuendum aut negandum sit. Ego, cum Octouiri Reip. Florentinæ iterum à me postularint, ut vellem suis ciuibus non deesse, hæc dictavi ambulans, cum me dolor, quem ea de re capio, quiescere non poteretur. Itaq; & planè & bene Romanè vos moneo, ut mercatoribus Florentinis dependi et reponi ablata omnia, damna omnia iubeatis, sic, ut sartos tectosq;, quod dicitur, se videant, ne si ij sæpius apud me eadem de re conquerantur, cogar ipse aliter, ac mea fert voluntas, eorum incommodis mederi. Cupio autem, ut debeo, pacatè potius atq; amanter ijs de rebus statui inter vos, quam ea fieri, quibus odij & inimicitiarum semina subnascentur. Id ne fiat, vestra in manu est. Meo ipse munere & functus adhuc quidem sum, & deinceps fungar: neq; meos ciues malè à vestris ciuibus acceptos, atq; à vobis indignè habitos deseram. Datis Id. Quintil. Anno quarto. Roma.

Decurionibus Egubinis. 8

CAROLVM Gabrielè Ecclesiæ vestræ præpositū, et Hieronymū Acoramboniū doctū hominè & philosophiæ studijs illustrem, optimūq; medicum, ciues Internunciosq; vestros ociosè audiui, quæq; mihi ij vestris verbis accurate & prudenter exposuerunt, excepi auribus libentissimis. Itaq;

Itaq; vos de vestra in me pietate etiā atq; etiā laudo. Quod verò ad postulationè vestram attinet, optimis illam quidem fultam causis & rationibus, dabo operam, ut id, quod petitis, breui consequamini. Reliqua omnia, quibus de rebus ijdem vestri mecum interpretes egerunt, aliud in tempus distuli, eo cōsilio, ut vobis plenius atq; vberius satisfaceret. Datis Idibus Quintilibus. Anno quarto. Roma.

Matthæo Strozze civi Florentino. 9

CVM ex Aenea Pio Alphonsi Ducis Ferrariensii procuratore intellexissem, nolle te ei gemmas illas restituere, quas apud te esse ipse Dux voluit propterea, ut mihi item eius nomine sponsonem quandam faceres, nisi ego ea d. retinè fidem liberè: has ad te literas iussi dari, quibus sciri omnibus ab hominibus volo, tuam me fidem, quam mihi Ducis nomine dederas, liberam solutamq; fecisse, quodq; sponsonem mihi fueris Alphonsi Ducis verbis, tibi fraudi nulla in re aut iudicio esse debere. Itaq; eas illi gemmas per me quidem reddes, cum voles. Dat. Idib. Quintil. Anno quarto. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali. 10

ETSI per mihi gratū atq; iucundum est pro eo amore, quo Iacobum Episcopum Albanum Cardinalem Arbonensem prosequor, ipsi melius esse de ea valetudine, qua omnes ei medici mortem allatum iri existimabant, maximeq; illuc cupiam conualescere, egrè tamen fero, commodare tibi me non potuisse de ea domo, quam is in Vaticano ædibusq; nostris habet. Nam quoniā domo illa, quam adhuc quidem inhabitasti, ipse vti volebam (est enim maximè apta ad letitiā animi et exultationè, propter mirificā porticū specularq; quas habet multas atq; bellissimas) eam ipsam Cardinalis da

num, is si vita functus esset, cogitabam tuam facere: quam esse percommo dam perq; amplam sciebam, latis spatiosisq; & thalamis & atrio, festiuam etiam & sumptuosam aureis laquearibus & pavimento tessellato: tibiq; magno illam et vsui & voluptati putabam fore, vel propter confluentē ad te omnibus horis populi multitudinem, vel propter ingrauescentem iam etatem tuam, quae natura etiā sua letitijs & hilaritatibus gaudet. Quare non potest mihi non molestum esse, inuideri tibi eam commo ditatem. Sed profe ad tibi nos non decrimus: dabimusq; operam, ut quae prior nostrarum aedium pars elegans vacua erit, ea tua sit. Interea cura ut valeas, ut te saluum et sospitem quamprimum videre possimus. Datis tertio Id. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Duci Grauinæ.

II

SCRIPSIT ad me magistratus meus ex ijs, qui in Latio sunt, te nescio quibus Andree atque Massentio, qui ob suas disceptationes armis dimicaturi sunt, in oppido tuo Nerula locum certamini concessisse. Id cum à Domini nostri voluntate atq; preceptis valde abhorreat, qui pacē, qui animorum concordia, qui amorē nobis mutuū ante omnia commendauit, magnopere te hortor, aut si minus hortatu meo commouebere, mando tibi pro eo quanti me facis, duellum istud tuis in locis fieri ne permittas, sed illorum potius animos, qui dissident, auoces ab eare autoritate sententiāq; tua, cōponasq; si poteris. Id & à virtute tua postulatur, & omnes æquum est facere, & mihi erit gratum. Dat. Id. Quintil. Anno quarto. Roma.

Fabricio magno Rhodi Magistro.

I2

QVOD tuis me literis de Turcarum Regis apparatu bellico

bellico certiore fecisti, valde mihi gatū fuit: idq; ut quam creberrimē facias, neq; solum quid speculatores tibi tui referant, aut amicorum literis ad te perferatur, sed quae rumor ipse dubius saepe iactet, ea ut mihi significes abs te peto, ut quid ille agat, quid paret, quod cogitationes intendat suas, ex te sciri & cognosci possit. Equidē quod assequi cōiectura possum, sic existimo, in Asiam illum potius hoc tempore, quam isthuc, aut nostras in oras cogitare. Itaque aut contra Sultanum Aegypti Regem, aut contra Sophiam Regem Armeniæ puto illum suos exercitus moturum, ut eos, à quibus ferē singulis annis premitur, prius aggrediatur atque opprimat: quibus integris, nullum tibi, nullum Christianæ Reipub. periculum impendere magnopere arbitror. Nam nisi illos, quos habet hostes paratissimos atq; audacissimos, & quibuscum bello ferē semper est implicitus, antea vel deuicerit, vel debilitarit, vel inducias cum ijs inierit, vires suas in nos atq; furorem exercere satis commodē profectō non poterit. Tibi tamen sum autor, Insulam ut istam atque oppidum, quod tanquam in ore atq; in faucibus est nostrorum hostium, cōmeatibus, apparatu reliquo, rebusq; omnibus ad repellendum & ad sustinendum bellum idoneis iam nunc fulcias, teq; antē compares atq; prēmunitas, ne imparatus offendi possis. Neq; tamen recuso, quin, si accidat ut te Turca velit aggredi, omnes meas opes tibi præstō futuram putes. Volo enim te scire, me pro collegio isto bene de re Romana, optimē de re Christiana merito, omni tempore omnia, pro tua verō & salute & dignitate, uti & prudentis hominis, & optimi fortissimiq; viri, & mihi amicissimi, plurima atq; maxima esse facturum. Itaq; bono animo es, valetudinemq; tuam cura, meq; ut facis, dilige, si te scis à me

et amari, et fieri plurimi. Dat. XI. Cal. Sept. M. D. XVI.
Anno quarto. Roma

Francisco Gallorum Regi. 13

QVOD Ludouicum Episcopum Tricaricensium Legatum meum honestaueris Ecclesia Bellouacorum et locuplete et honesta, valde letor. Nam cum illum, ut proximè ad te scripsi, magnopere diligam, sitque is in meis summis atque intimis familiaribus, hæc eius fortunarum accessio, præsertim abs te profecta mihi magnæ voluptati fuit. Itaque sic existimes velim, non te quidem minimum recentis amoris cumulum ad meam veterem in te benevolentiam tua ista liberalitate addidisse. Qua in re cum mea de illo apud te commendatio tantum valuerit, quantum ego eam valituram confidebam, efficiam profectò, ut tua item autoritas in tuis familiaribus mihi commendandis, vel potius omnibus in rebus tantum habere ponderis cognoscatur, ut et ipse videar vincti abs te in officio noluisse, et tu letere meo in homine ornando munificum et liberalem te fuisse. Dat. nono Cal. Sept. Anno quarto. Roma.

Ludouico Canossæ Tricaricensium & Bellouacorum Episcopo. 14

SANE mihi pergratum et periucundum fuit, Regem istum in te augendo voluntatem et liberalitatem suam contulisse. Nam cum te propter tuam excellentem virtutem nostramque veterem necessitudinem, et plurima tua in me officia, non solum tuendum mihi, sed etiam honestandum amplificandumque susceperim, tam illustri et fortunarum tuarum accessione, et regis in te benevolentie ostensione, mirificè sum delectatus: a quo me beneficium accepisse existimo, tibi
cuius

eum dederit, teque ornauerit nec exiguis prouentibus et honesta dignitate. Itaque et contuli tibi Ecclesiam Bellouacorum libentissimè, et reliqua quæ habes sacerdotia tibi manere volui, ut intelligeres te mihi esse charissimum, excitareque ad bene, ut soles, de me in posterum etiam atque etiam promouendum. Ages autem Regi gratias eo de munere meis verbis, ostendesque id mihi planè ac verè gratum accidisse, quod ei tamen ipse et nunc ijs libenter ostendi, quas ad illum dedi, literis, et sæpe re, cum potero, libentius declarabo. Datis nono Cal. Sept. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 17

REDIT ad te Villabranius, quem ad me miseris, quemque libenter vidi, ut et diligentem hominem, et familiarè tuum. Ei sum omnia, quæ à me petijt, sic elargitus, ut ab ipso intelliges. Reuerenti autem hominem ad te nolui sine meis literis, quibus tibi significarem meam optimam in te voluntatem magis magisque in dies singulos augeri. Datis octauo Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum principi. 18

PROFICISCENTI Venetias Ioanni Georgio Trifino ciui Vicentino, quem quidem propter bonarum artium doctrinam et politiores literas, excellentemque virtutem vnicè diligo, mandavi ut tibi salutem nunciaret meis verbis, tecumque certis de rebus ageret, quæ cum mihi cordi sunt, tum nostra utriusque interest ea confieri, tibi verò etiam honestatè atque gloriæ sunt futura. Datis prid. Non. Septemb. Anno quarto.
Roma.

Federico Archiepiscopo Salernitanorū. 19

ET SI antea de rebus tuis classe ea, cui meo nomine præfuisi, contra Pœnos gestis, abundè ex alijs intellexi, tuæ tamē literæ, quibus ad me singula è bello domum rediens ordine præscripsisti, me magnopere delectarunt. Aliquanto enim plenius ex ijs & liquidius, consilia, actiones, impressiones in hostem tuas, difficultates, euentusq; singulorum cognoui. Quæ quidem omnia, quoniam magno constantiq; animo, multoq; tuo labore ex nostra dignitate sunt cōfecta, te de ijs vehementer collaudo, meoq; te benedicto plurimo optimisq; verbis impartior. Hortor autem te ciuitatemq; istam præclaram & fortem (quæ sanè omnibus in maritimis artibus semper excelluit) eundem vt animum, eademq; alacritatem parandæ contra eosdem hostes classis, in æstatem insequentem retineatis, vt si erit opus, Christiani nominis offensam atq; illusam ab illis dignitatē, nostrasq; & nostrorum iniurias communi consilio vindicemus. Datis decimo Cal. Octob. M. D. XVI. Anno quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi. 20

IOANNEM Iordanum Vrsinū propinquum meum, hominem istius Regni atque Regum omnium Italarum studiofissimū, tibi deditissimum, mihi certè multo charissimū, omnibus in rebus, quas impetrare abs te non minus confidit pro tua liberalitate animiq; magnitudine, quam cupiat, ita tibi cōmendo, vt quicquid vel commodi vel dignitatis in illum contuleris, id omne tam mihi gratū sit futurū, quam si tantundem in meipsum contulisses. Itaq; ut eius postulationes liberaliter excipias, tuasq; bonitate cum iuues, etiam atq; etiā abs te peto. Dat. prid. Cal. Octob. Anno 4. Viterbio.

Procuratori

Procuratori Cardinalis Seduni. 21

IOANNES Lascaris Byzantius, homo Græcis literis percruditus, nostrarum non ignarus, omnium bonarum artium appetens, bonus planè uir, cupit ut de ea domo, quam Cardinalis Sedunus herus tuus in Esquilijis habet, ei commodes, hoc tantummodo tempore, quo is Roma est abfuturus. Idq; ea de causa vult, ut dum ego hic autumnal calores & Romanum cœlum deuito, ipse isthic & pulcherrimarum ædificiorum elegantia, & hortorum amœnitate, & sylua viridissima, suis cum libris oblectare sese possit. In eo si illum iuueris, erit mihi gratum, idq; vt facias te hortor. Dat. prid. Non. Octob. Anno. quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi. 22

PERDIV est, cum Rolandum Palauicinum hospitem meum, rectum & probum hominē valde diligo. Ei quoniā intelligo negocium & molestiam per tuos ministros parari in possessione oppidorū Zibelli & Rochæ Blanchæ, te hortor, uel etiam abs te peto, mandes, ne quid ei aut damni aut laboris contra æquum & fas inferatur, habeasq; hominem tum hac, tum cæteris eius in rebus commendatū mea causa. Dat. tertio Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

Petro Nauarro Cantabro. 23

EX Ferrando familiaris tui oratione, intellexi te magno desiderio teneri, contra Christiani hostes nominis, virtutem tuā mihi nauandi, rogareq; ea de causa nos, vt in paranda ad id classe, opem tibi nostram subministremus. Equidem ualde letor te tam laudabili voluptate curasq; affici, vt de omni Christiano nomine bene mereri studeas, teq; de eo & præstantiā istam egregiam in rebus bellicis tuam, miris-

canq; pietatem & religionem, summopere & amandam
& collaudandam puto, nihilq; profecto est, quod tibi publi-
ce non deberi existimem. Quod vero ad petitionem tuam atti-
net, scire te volo, id ipsum nos hoc anno, summo studio &
diligentia curauisse, duasq; classes magna impensa, Neapo-
li alteram, Genue alteram parauisse. Quod si alio tempore
aggredi prouinciam statueris, & me commonesceris, dabo
operam, ut tibi, quantum fieri poterit, satisfiat. Datis Non.
Octob. Anno quarto. De Faliscis.

Guilielmo Gallo Medico. 24.

QUOD me certiores feceris, nosse te locum quendam
in agro Centumcellarum, in quo thesaurus sit absconditus per-
antiquus, pollicerisq; te mihi illum reperiturum, si tibi & ter-
ram fodiendi potestatem, & eius thesauri partem aliquam
fecero: etsi agnosco credulitatem inanemq; spem tuam, neq;
me fugit, quam haec leuia fallaciaq; sint, tamen ut ijs, qui me
pro te hoc rogant, magnis illis quidem & claris viris mi-
hiq; charissimis satisfaciam, fodiendi ubi uoles eo in agro ti-
bi facultas esto edicto meo, quod ualere mensum integrum
uolo, tecumq; dum fodies, Centumcellarum Decuriones bi-
ni sunt. Dat. sexto Id. Octob. Tuscanella.

Odoni Lutrechæ Praefecto Medio-
lanensium. 25

MULTI ad nos detulerunt, in Francisci Mantuae domi-
nionem, eo quo Veronam spectat latere, à Regijs militi-
bus uasitate iam propè inductam esse, caesis arboribus, in-
censis uillis, comprehensis & multatis colonis, ciuibus aut
magno precio redemptis, aut in custodia abductis, eaq; de
causa cum Franciscum ipsum, tum eius municipium omne,
magnò

magno in luctu atq; moerore uersari. Quam quidem indigni-
tatem eo iniquiore animo ferimus, quod te atq; illos non la-
tebat, & ipsum & eius populos dudum sub nostra & Reip.
tutela esse receptos; ut facile appareat à regijs & Praefe-
ctis & ministris nullam nostri, nullam Reipub. habitam fuisse
rationem. Sed acta quae sunt, ea reprehendi facile possunt,
reuocari & restitui non possunt. Itaq; quod superest, si cu-
rabis ut à Regis tui exercitu, nullum ulterius damnum, nul-
la iniuria Mantuanis inferatur, & quod te decet, feceris, &
mihi minus magnam ansam dederis, uel de te atq; illis apud
Regem, uel de Rege tuo apud Reges reliquos conuenerendi.
Datis Idib. Octob. Anno quarto. Grauiscis.

Raphaëlo Medici. 26

QUONIAM certior factus sum, Carolum Regem,
qui adhuc in Gallia se continuit, profectionem ad Hispanias
suam, in prima Veris tempora distulisse, ne is Internuncio
nostro diutius careat, mando tibi, cuius prudentiam facile
perspexi, ut meum hominem apud illum agas, tractesq; mea
negotia ea fide atque diligentia, quam & abs te amor in te
meus postulat, & te allaturum pro tua probitate, & nostra
propinquitate planè cōfido. Datis XI. Cal. Nouemb. Anno
quarto. Palo.

Carolo Hispaniæ Regi. 27

COGITANTEM me quidem certe, iam inde ab ini-
tio Regni tui, mittere certum aliquem ad te meum interpre-
tem, qui & tibi de adeptis abs te Regnis, regioque nomine,
meis uerbis gratularetur, & apud te, qui mihi es, uti debes,
planè charissimus, mea negotia tractaret, quaeq; ad te or-
nandum & amplificandum pertinerent, in ijs autoritate
mea factus esset: ea res tenuit, quod statim te in Hispaniam

transmissurum & nuncijs & literis & rumore ipso affre-
batur prope quotidie. Itaq; cum ibi nostros homines pro-
batos nobis viros haberemus, eis mandauimus, vt cum ad Hi-
spaniam appropinquare te intelligerent, tibi obuiâ progres-
si, eo apud te munere fungerentur. Nunc autem cum intelli-
gamus eam te profectioem in prima Veris temporareie-
cisse, ne diutius, quàm & ipsi volumus, & amor in te meus
postulat, homine nostro careas, Raphaelo Medici propin-
quo meo, viro mihi & grato & probato, qui nunc isthic
est, versaturq; tua in aula, familiariter scribo, vt quoad tu
proficiscare, internumcium meum apud te agat, quem qui-
dem propterea quod est obseruantissimus & studiosissimus
tui, gratum tibi & optatum fore confido, vtq; sit, si adhuc
fortasse minus est, aut si est, vt multò sit magis, & ei meis te
verbis alloquenti fidem habeas, abs te peto. Dat. XI. Cal.
Octob. Anno quarto. Palo.

Brixellanis.

28

INTELLEXERAM his diebus proximis, magnas
inter vos & fisci Mediolanensis Magistratos altercationes ex-
titisse ijs de rebus, quarum illi rerum precia, fisco deberi exi-
stimabant. Earum cõtrouersiarum cum me arbitrum vtriq;
delegeritis, hoc statuo, vos municipiumq; vestrum, ripamq;
istam Padi, ad earum rerum solutionẽ fisco teneri, de quibus
Arestin' Regni tempore, more atq; consuetudine tenebami-
ni, sic, vt ad plus eo fisci nomine præstandum, & fisco infe-
rendum cogi, aut minoris absolui nequeatis, quoad aliud
per nos mandabitur. Dat. XII. Cal. Nouemb. Anno quar-
to. De Centumcellis.

Cardinali Toletano.

29

MAGNA molestia tuæ nos literæ affecerunt, quibus
scripsisti

scripsisti eum, quem contra communes nostros hostes in A-
phricam exercitum transmiseras, ab Aphris atque Turcis
reiectum & fugatum, magnam plagam apud Alzarẽ acce-
pisse, te tamen animo fractum non esse, neq; quicquam de
tuo ardore & diligentia, eam ob causam esse detractum.
Quæ quidem tua constantia & fortitudo, dolorem meum
multò leuiorem fecit. Sic enim existimabam, si te ipse non
contraxisses, & spem vincendi non abiecisses, fore vt breui
hæc ipsa res secundior multò maiorem luctum & diuturnio-
rem tuis hostibus pareret. Sed auxit eundem illum statim do-
lorem meum atq; molestiam, Turcarum regis contra Sulta-
num Aegyptii regem, recens mirificaq; victoria (de qua &
te arbitror cognouisse, & ipse his diebus cognoui) tum eius-
dem Regis ducentarum longarum nauium classis, quã illum
habere paratã dicunt qui illinc veniunt. Sed hæc Dominus
moderabitur. Te autem etiam atq; etiam hortor, vt quando
hoc tuo parando mittendoq; exercitu, magna tua diligen-
tia, maiore impensu confecto, maximã verissimamq; gloriã
apud omnes homines optimi fortissimiq; principis, apud
nosq; in primis tibi ipse comparauisti, magis etiam ad eos-
dem hostes opprimendos et profligandos, Remq; pub. Chri-
stianã iuuandam, pro virili tua iterum, atq; sæpius te accen-
das & pares, atq; in hac quidem causa dignum te, dignũ tua
virtute, dignum etiam autoritate ea, quã tibi Resp. dat, ani-
mum, quid dicam sumas, qui tantam iam rem egeris? sed ta-
men illum ipsum, quem sumpisti multò antea, magnum &
fortem animũ vel retineas diutissimè, vel auceas. Nam quod
ad insequentem annum attinet, esse nobis exploratũ potest.
Vere inuito, mare nostrum omne, Turcarũ classibus plenum
fore. Itaq; nos neq; desistimus reliquos Christianos Prin-

cipes magnopere hortari, vt se ad capeſſendum contra Turcas bellum in tempore comparent, neq; ſi quid erit, in quo viuare ipſe cauſam tam ſanctā, boniſq; omnibus tam expetitam poſſimus, non id ſumus libentiſſimē iam nunc, ſi expediat, præſtaturi, modò vnū omnes ſentiant, vnū ſibi & tantandum, & conandum, et perficiendum putent. Sed vt ad te exercitumq; tuum redeam, & dolco tuas cogitationes atq; conatus in communē vtilitatem ſuſceptos, non multum profuiſſe, & letor tui te ſtudij & voluntatis, hoc accepto incōmodo nihil remiſiſſe. Dat. quarto Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Firmano, & Hieronymo Brancadoriæ.

30

QVAE ad me perferri de Præfecto Hiſpano curauisti, qui à vobis captus, accepto in femore vulnere, in veſtra curſtodia eſt, ea libenter cognoui. Is cum eiſmodi ſit, vt queri ab eo ſacinatoris cauſa rectè poſſit, mando vobis, & vt in eo curando nihil operæ aut diligentie, ab vlllo veſtrum prætermittatur, ſic, vt ad ſanationē quanto celerius fieri poteſt, ſi modò poteſt, perueniat, & vt reſtitutus, elabi veſtris è manibus non poſſit, cautio per vos adhibeatur. Quòd ſi iſto in loco atq; curſtodia ſeruari tutiſſimè non poteſt, volo vt aliquò, vbi nihil eiſmodi timeatur, perferri hominē iubeatis. Vtrunq; enim, & viuere, & curſtodiri illum valde cupio. Dat. ſis tertio Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Palauicino Antonij Mariæ Palauicini filio.

31

QVOD patrem tuum magnum & clarum virum proximis diebus amiſeris, tum tuā cauſa vehementer doleo, tum mehercule

mehercule etiā mea. Nam & tu illius viui hoc ipſo tempore maxime indigebas, & ego cum ſummopere amabam, et ille me colebat plurimum. Omnino neque vir melior, nec mei amantior quiſquam fuit. Ita & tu patre optimo, & ipſe homine amiçiſſimo priuatus ſum, vt te ſeparatim conſolari cum magnopere cupiā, non poſſim. Sed eſt proſectò illa conſolatio propoſita omnibus, qua nobis nō vti turpiſſimū eſt, vt quando DEVS Opt. Max. hunc illi vitæ finē atq; laborum voluit eſſe, nomē quidem atq; memoriam optimi clarifiſimiq; viri & retineatis ipſi, & poſteritati etiam mandandam literis & monumentis ſtatuas: nihil autem cum illo mali actum exiſtmetis, quem Dominus tanquam è carcere, ſic ex hac corporis compagine atq; vinculis, euolare iuſſerit ad ſeſe. Nobiscum ſi malè actum eſt, id ſeramus æquo animo, & DEI voluntate, qui nihil mali vult, noſtrum deſiderium leniamus. Quod te in primis ſacere ſanè velim. Ego, ſi quid eſt, quo mederi tuo vulnere, aut reponere parte aliqua iacturā iſtam poſſim, id tibi omne polliceor amorēq; quo patrē tuum ſum vita fruente proſequutus, in te libenter transfero. Tu modò & tanto patre te, & amore meo dignū præſta. Dat. Cal. Decemb. M. D. XVI. Anno 4. Roma.

Galeatio Palauicino.

32

ANTONIUM Mariam Palauicinum fratrem tuum, egregium præſtantemq; hominem, cum alijs multis de cauſis planè doleo vita ſunctū iſſe, tum propterea, quòd quanti te facerem, vnus ipſe optimè omnium intelligebat. Nam cum mihi tecum neq; vetus, neq; magna familiaritas interceſſiſſet, propterea quòd nō ſepe neq; multum vnā fuimus, cum illo qui Romā ad me crebrò veniebat, ſum de te ſepenumero ea locutus, quibus illi oſtenderē te mihi eſſe chariſſimum

simum, dignitatemq; tuam à me fieri plurimi. Itaq; graui te-
ste priuatus sum, amoris summi erga te mei, summi. eq; bene-
uolentiæ, illo mortuo. Sed hoc leuius. Non enim vereor, ne
tibi sepe declaraturus sim per me ipse, meã in te voluntatẽ,
meumq; animum. Illud grauius, multum te, multum eius fi-
lium Palauicinum, multum propinquos reliquos, gentemq;
omnem vestram atq; familiam, in eo viro præsidij, multum
etiã splendoris amisisse. Sed hæc ipsa etiã, propterea quod
humana sunt, æquo & forti animo sunt ferenda, homini
præsertim magno, vt tu es, & multarum rerum atq; cuncto-
rum experientia prædico. Quod sanè facit, vt in te cõsolan-
do minus operæ insumendũ putẽ, quod te existimo pro tua
prudencia, & magnitudine animi, deorũ immortalium vo-
luntatem, tuam ipsius voluntatem iam fecisse. Reliquum e-
rat, vt tibi pollicerer, quæ fratre tuo, si viueret, petente
& rogante facerem, ea me omnia vel eius filij, vel tua causa
omni tempore esse facturum, amorcmq; meum, quo illum
cõplectebat, in vos ambos conuersurum. Sed id malo vos re-
quã verbis cognoscere. Extremũ est, vt Palauicinũ ipsum
orbem patre maximo, fratre tuo, filij loco tibi habendum
putes. Ita enim & quod te decet feceris, & quod præstare a-
mor fraternus debet, & quo mihi esse gratius atq; proba-
tius nihil potest. Dat. 3. Non. Decemb. Anno 4. Roma.

Marchioni Montisferrati.

33
QVOD me rogas, vt & tibi permittam, vt Iuliũ Me-
dicem Cardinalem, fratrem patruicem meum, tuarum rerum
procuratorẽ, apud me facere possis, & illi mandem, vt eam
curam suscipiat, alterũ tibi do, vt cum voles, facias: alterum
perferci ipse hodie bene manẽ, cum me ille, vt quotidie solet,
prima luce salutauisset, iussiq; eum procuratorẽ tuum age-
re. Neq;

re. Neq; enim decet quicquam te à me rogantem non impe-
trare. Id tua tuorumq; maiorum virtus, atq; in me meamq;
familiam fides, studium, beneuolentia, postulat. Datis o-
ctauo Id. Decemb. Anno quarto. Roma.

Fuggeris mercatoribus Germanis. 34

ALIQUANDIV est, cum ad nos non tantum infecti
argenti transmittitis, quantum soletis, quanti; indigemus.
Ita sepe fit, vt cum ad cudendos numos, tum ad alia publicẽ
priuatimq; conficienda, ea materia Urbem deficiat. Quare
hortor vos, operam adhibeatis, vt infecti & probi argenti
plus ad nos, quã nunc sit, & quantum opus est, afferatur.
Erit id vobis perutile, quibus præcia sine dilatione à Que-
storibus Urbanis curabuntur, & nobis, qui in vestra dilige-
tia conquesimus, planè gratum. Datis prid. Idib. De-
cemb. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Odoni Lutrechæ Præfecto Medio- lanensium.

35

QUESTVS est apud me per Legatum suum Leonar-
dus Lauredanus Venetiarum Princeps, sex naues sale onu-
stas, quod is ad suas in Gallia vrbes mittebat, à regis tui mi-
nistris, in Padi ripa detentas esse. Qua in re, quod ad me at-
tinet, scire te planè volo, mihi id displicuisse, neq; me vn-
quam voluisse vt eæ naues retinerentur. Itaq; si procedere
illas sine vlllo impendio permiseris, erit mihi gratum: idq;
vt facias, te hortor. Datis X. Cal. Ian. M. D. XVI. An-
no quarto. Roma.

E. N.

36

GRATIAE mihi vestrae literæ fuerunt, bis iam ad me
per tabellarios vestros allatæ, quibus me de Turcarum Re-

gis bello Aegyptiaco, deq; rebus ijs certiore fecistis. Gra-
ta etiam ea, quae ad Dominicū Allegretum super eisdem re-
bus scripsistis, quae quidem ille statim omnia, ut iusseratis,
ad me detulit. Itaq; de ea vestra diligentia atq; officio, planè
vos collaudandos censeo. Hortor etiam, ut ea in re studia ve-
stra ne remittatis, ut quid ille agat, quid cogitet, quò se ver-
tat, quid molietur, per vos, ut adhuc quidem fecistis, scire de-
inceps possim. Nam ea mihi & vera & certa erunt, quae à
vobis afferentur. Ceterum quòd res vestras mihi summo
studio comendatis, dabo operā, ut quod ex Reip. dignitate
fieri possit, eas comendationes vestras, & ratas & probatas
me habuisse intelligatis. Dat. 3. Non. Ian. M.D.XVII.
Anno quarto. Roma.

Ioanni Georgio Trifino Vicentino. 37

QUONIAM opera & diligentia tua atque virtute,
certis in meis & Reip. rebus vti quamprimum volo, qua-
rum rerum causa te ut alloquar magnopere oportet: man-
do tibi ut, quod tuo commodo fiat, Leonardo Lauredano
Principe Venetiarum salutato, ad me confestim reuertare.
Dat. Non. Ian. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 38

AQVILAS quatuordecim auibus capiendis idoneas
quas mihi Adulfus Vandra familiaris tuus attulit, regium
sanè munus, libenter, ut debui, accepi: & sunt enim mirè
pulchritudinis, & abs te, quem ego mihi filij loco esse duxi:
eius praeterca generis, quod omnium & nobilius est & ra-
rius, ut neq; multae vllis in locis capiantur, neq; sepe ad nos
veniant. Tu verò vno munere tot misisti, ut existimem ca-
rum capiendarum artem aliquam te callere, nisi fortè ipse
sponte

sponte sua, omnibus è regionibus isto conuolant, ut abs te ca-
pantur, tibiq; seruiant. Quod si est, tu eis malè gratis fui-
sti, qui ad me miseris. Sed omnino extra iocum, mallet tibi
cas retinuisse, quàm mihi misisses, quippe quae tibi volupta-
ti multò magis fuissent, quàm mihi erunt, qui tantummodo
cum autumnu Romanū coelum fugio, valetudinis interdum
causa venatione aucupioq; me oblecto, vel eos potius, qui
mecum sunt, ut iucundior per agros vagatio & delectabi-
lior nos diutius in labore via teneat. Tu verò adolescens, et
Rex ut multas horas omni tempore consumere arbitratu
tuo possis, eis & sepius vsus fuisses, & vtilius, addo etiā &
decentius. Quod mihi tamen munus ipsum tuum multò cha-
rius atq; amabilius facit, cum eo te defraudes ipse, qui vti re-
etè potes, ut mihi des, qui non possum. Et quoniam bellissi-
me, ut dixi, sunt, dabo operā ut aliquo te remunerer munere.
Interea valebis, nosq; ut facis, diliges. Dat. quarto. Id.
Ian. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

PETRI BEMBI EPISTO

LARVM LEONIS DECIMI

PONT. MAX. NOMINE

scriptarum,

LIBER QVARTVS DECIMVS.

Alphonso Duci Ferrariensium.

NTELLEXIMVS Franciscū Mariā Ru-
uerem, Vrbinatum olim Ducem, cui sacris in-
terdictum est, Hispanorū peditum manu coa-
cta, iter per tuam ditionem esse facturum, ut

ad nostram municipia perturbanda, nouasq; res molliendas pertendat. Ego tamen si te pro tui muneris partibus, id ci nō permiffurum puto, volui tamen ad te scribere, monereq; te, vt Francisco Mariæ, Hispanisq; peditibus, loca nostra iētaturis, nihil opis des, nullum prorsus commeatum praebeas, sed itinera potius claudas, arceasq; illos à Padi ripa, tū abductis nauibus, tum flumine cōmunito: nec eos finas oportunitatem vllam tuis ex locis, ad tam scelestos ausus exercent dos, Remq; pub. perturbandam posse nancisci. Id si feceris, quod te facturum confido, erit nobis vehementer gratum, dabimusq; operam, vt bene te de nobis esse meritum letēre atq; gauācas. Sin aliter statues tibi esse faciēdum, scire te volumus, nos id ægerrimē molestissimeq; laturos, quemadmodum ab Internuncio tuo, qui cum his de rebus loquuti sumus, latius intelliges. Datis XIII. Cal. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Maximiliano Rom. Imp. de fig. 2

ET ex Legati tui literis, & ex mei sermone, quæ hoc tempore Franciscus Maria Vrbiniatū olim Dux (cui quidem igni & aqua interdictum est) in nos Remq; pub. molitur, intelliges. Ea tamen si existimen eum exitum habitura, quæ par est tam scelestæ initia consequi: omnē tamen meam cogitationem, omnem curam adhibeo, vt ne quid ab illo incommodi Respub. accipiat. Itaq; etiam atq; etiam te et hortor & rogo, vt quando ipse primariam aduocationem rerū Romanarum sustines, quibus opibus melius atq; celerius potes, & nobis prestō sis, & nostris hostibus ire obuiā pares. Plura nō dicam, ne vel docere te videar hominē summa prudentia, summaq; rerum experientia præditum, vel diffidere probitati tuæ, quo nemo melior vir, nemo sanctior unquam

quam fuit. Vnū dicam, si ad priora tua multò maxima atq; plurima in Remp. officia, hoc adiunxeris, vt ei hoc tempore opem atq; auxiliū feras, & ipsam tibi magnopere obstructum & deuinctum iri, & te ex eo fructus vberrimos atque pulcherrimos esse capturum, hominum laudem et gloriam sempiternam. Dat. nono Cal. Februar. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Praefecto militum Hispanorum. 3

EX sermone Stephani Camporemiri, de optimo vestro in nos animo, quæ volebamus ferè percepimus. Quæ de re etiā atq; etiā vos collaudamus, scireq; volumus istud vestriū in nos studium, mirificamq; voluntatum propensionem, nobis planè gratam accidisse. Itaq; quoniam vestrarum rerum & petitionum causam, Laurentio Medici fratris mei filio, Vrbiniatū Duci tractandam & cognoscendam remisi, hæc adscripsi, vt sciretis, quicquid ab eo ijs de rebus postulationibusq; vestris statuetur, id mihi omne ratum & probatū fore. Datis octauo Cal. Feb. M. D. XVII. Anno 4. Roma.

Episcopo Pacensi. 4

SCRIBIMVS Carolo Hispaniæ Regi, de Francisci Mariæ Ruueris olim Vrbiniatium Ducis, subita in Reipub. vrbes impressione, ea quæ scribenda sunt, quæq; tu ex ipsiis nostris ad eum literis intelliges. Cum verò te propter tuas plurimas excellentesq; virtutes summopere amem, putemq; cum Episcopus sis, atq; huius Reipub. magistratum geras, eam tibi eiusq; dignitatem & maiestatem, pro tua probitate & fide magnæ curæ esse, peto abs te, vt eiusdem Reipub. apud Regem tuum tuendæ atque defendendæ causam suscipias, desq; operam, vt quanto celerius quantoq; fauor-

rabilius fieri potest, negotium transigatur, nobisq; respon-
deatur. Id erit nobis vnicè atq; summopere gratum: atq; i-
pse bene officium & diligentiam ineam posuisse, cum se occa-
sio dederit, facile cognosces. Sed si me amas, atq; cura, persi-
ce, ut res ne differatur. Hoc in te atq; in tua erga nos volun-
tate pietateq; reponimus. Dat. nono Cal. Febr. M. D. XVII.
Anno quarto. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Māntuæ. 5

ETSI tua in nos fides plurimis maximisq; in rebus, mul-
tò antè nobis perfecta est et cognita, tamen quæ nouissimè
prestisti officia, fidei, amoris, diligentiaeq; plenissima, ea no-
bis multò maximè & grata & iucunda acciderunt: deq; ijs,
quantū plurimū laudari quis & recta sentiens, & honesta
persequens debet, tantū te effero meritis atq; verisimis lau-
dibus. Itaq; has ad te literas dedi, cum vt scires te ad vetera
tua de nobis merita, magnum cumulum nouorū officiorum
adiecisse, tum vt te hortarer, etsi id minus necesse est, vt infi-
stres, qua nunc quidem pergis, viā, adderesq; tibi ipse qua-
si stimulum ad ea, quæ cogitas, quæq; facis, etiam ardentius
& constantius vsquequaq; persequenda. Id erit mihi tam
gratum, vt eius rei memoria, meo ex animo deleri nunquam
possit. Quod re, cum opus erit, cognosces. Reliqua ex Ale-
xandri procuratoris tui literis intelliges. Dat. octauo
Cal. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Octouiris Reip. Florentinæ. 6

ETSI ex Laurentio Medice fratris mei filio, quam no-
bis grata, quamq; iucunda fuerit diligentia alacritasq; ve-
stra, in parandis promendisq; ijs, quæ opus erant ad repel-
lendos comprimendosq; nefarios Francisci Mariae conatus
atq;

atq; impetus, cognoscere potuistis: tamè cum postea et qui-
dem singulis propè horis intellexissem, & diligentiores vos
& ardentiores ea in re quotidie fieri, ac nihil prætermitte-
re eorum, quæ ad vestram primū, deinde nostram dignita-
tem tuendam pertinerent, non potui, aut etiam non debuī
cōtinere me, quin his apud vos literis testarer, probari à me
vehementer officia omnia studiaq; vestra, nihilq; esse tam
magnum atq; arduum, quod non se à me impetraturā, ciui-
tas vestra confidere facile possit. Quod cum ita sit, hortor
iam liberius vos, vt quod superest, pergatis etiam reliqua,
quo cœpistis animo atq; ardore persequi, existimetisq; no-
stras res, dignitatem, autoritatem, vobis maximè omnium su-
stinendas & tuendas esse, quemadmodum nos quidem cer-
tè vestras res ita tuemur, semperq; tuebimur, ac si nostræ i-
psorum essent. Neq; enim secundum DEI Ecclesiam, remq;
hanc pub. vel esse in vita quicquā nobis debet, vel planè po-
test, nostra patria charius. Dat. 7. Cal. Febr. M. D. XVII.
Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 7

EXPLORATVM tibi puto esse, quo amore atq; be-
nevolentia fuerimus in Antonium Mariam Palauicinum,
quamq; illum in arctam atq; intimā domus nostræ familia-
ritatem & necessitudinē admiserimus. Eo ab humanis subla-
to, meā in illum charitatem, ad Palauicinū eius filiū, quem
quidem vnicū reliquit, libentissimè traduxi, eumq; & tuen-
dum & fouendum & ornandum mihi, omni genere & offi-
cij & liberalitatis & planè benevolentia suscepi. Quod
cum ita sit, ille autè fortunas suas omnes in ditione tua Du-
catuq; Mediolanensi habeat, etjī propè compertum nobis
est, pro tuo magno regioq; animo, proq; patris in te sui stu-

dio & fide, proq; laboribus plurimis atq; maximis te mandante susceptis, illum tibi per sese satis iam commendatum esse: volui tamen pro meæ etiam pietatis officio, à te diligenter petere, vt omnibus illum in rebus, quibus in rebus opus ei erit, gratia, auxilio, liberalitate tua, habeas mea causa & rogatu etiam comendatiorem. Erit id cum mihi mirandum in modum gratum, tum tibi etiam laudi, necessarium & familiarem meum, tuum hominem, cuius pater dum tibi obtemperat ac præstò est, mortem obierit, tua te liberalitate atq; beneuolentia in primis tueri. Datis quinto Cal. Febr. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Ceurio.

8

EX meis ad Carolum Regem tuum literis, quam mihi gratum fuerit, in despondenda Maria Constantia Maneriana, Annibali Rangoni equitū cohortis nostræ Præfecto, voluntatē illum suam adhibuisse, facile perspicies. Id tu quoq; illi non solum vt confirmes, sed etiam vt augeas, abs te requiro. Veruntamen quoniam à regijs, qui apud me sunt Legatis, ei rei mora quædam interponitur, neque possumus quæ de causa id fiat, interpretari: petimus more nostro abs te, agas apud Regem, atq; efficias, vt quod semel velle se per literas mihi significauit, id aliorum inductu ne mutet. Effet enim eiusmodi voluntatis illius commutatio, mihi multas ob causas apprimè atq; summopere molesta. Pluribus tecū verbis non agam, ne vel regie fidei, vel tuæ virtuti videar diffidere. Si quid autē præterea erit, quod te scire opus sit, de Raphaelo Medice familiari meo id cognosces. Datis prid. Calen. Feb. M.D. XVII. Anno quarto. Roma.

Fabricio magno Rhodi Magistro. 9

ET gratum mihi tuum studium fuit, quod, vt mihi notos faceres

faceres Turcarum Regis inopinatos progressus, scribendis ad nos literis adhibuisti ijs, quas ad diem XV. Cal. Nouembris dederas, & cura vigilantiaq; tua in munienda ista Insula, de qua me certiolem facis, vehementer mihi probatur. Enimvero nec abs te quicquam optatius contingere nobis potest, quam ita te animatum esse ad societatem istam atq; ordinem vnà cum Rhodo ipsa contra illorum conatus, si acciderit, fortiter atq; viriliter defendendum: nec minora de te quidem nobis ipsi pollicebamur, cum ad ea mentem & cogitationem nostram conuertebamus. Perge igitur magno erectoq; animo, vt facis, de vniuerso Christiano nomine bene mereri. Nam etsi existimem hoc sanè tempore Turcarum Regem aliò vires suas conuersurum: est tamen tuæ prudentiæ ea comparare, ita te instruere, quasi ille ad te opprimendum, nervos omnes intendat suos, omnes cogitationes istò conferat, omnē conatum, vt si quis casus in tua damna Turcas armauerit, ij te imparatum non offendant: teq; Dominus tanquam vigilantem agricolam, suæ isti colendæ vineæ arcendisq; ab ea furibus cum cognouerit, meritos tibi laborum tuorum fructus, vindemiamq; affluentē paret. Quod ad me attinet, omnibus ijs in rebus, quas ad res, opem auxiliumq; mecum expetis, quo ad fieri rectè poterit, libentissimè satisfaciā, quemadmodum ab ijs, qui apud me sunt procuratoribus tuis latius intelliges. Tuam enim societatisq; tuæ salutē, incolumitatē, dignitatē proximè facio, facturussq; semper sum, ac huius ipsius reip. atq; nostræ: idq; & scire te, & collegio isti tuo meis verbis polliceri sanè volo. Quod autem me hortaris, vt ad omnium Christianorum Regum pacem conciliandam animū adhibeam, vt possumus in communes nostros hostes, nobis acriter imminentes, ali-

quando tandem arma nostra cōuertere: scire te planè volo, nihil me aliud dies atq; noctes cogitare, nihil omni mea cura, diligentia, contentione, precibus deniq; omnibus moliri ac niti, quàm ut hoc ab illis consequar: sperare etiam, moderatore & adiutore DEO, cogitationes eiusmodi & cōtentiones meas in tēpore profuturas. Tu velim me, cum de Turcarum molitionibus, tum de tuis rebus, quantum quidem locorum longinquitas & traiciendi tempestates patientur, quam creberrimè certiozem facias. Datis prid. Cal. Febr. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 10

CVM intellexisses superioribus mensibus cupere nos, ut quæ prima Ecclesia vberior, tuis in Regnis Pontificè amississet, de ea Bernardus Bibiena Cardinalis honestaretur, per nosq; aueretur, liberalissimè nobis per literas significasti, si quod cupiebamus, consecissemus, id tibi ratum & probatum fore, præsertim cum scires Ferdinando Regi tuo, idem etiam placuisse, nobisq; illum significauisse. Hæc tua liberalitas eo nobis gratior fuit, quod primis nostris ea de re sermōnibus, cum Legato tuo habitis, id quod dico, tribuisti, neq; voluisti nos multum operæ, eo petendo beneficio infamere. Quæ cum ita sint, Ecclesiæq; Cauriensis, quæ in tuo Hispaniæ regno est, Pontifex mortè obierit, de fratrum nostrorū E.R. Cardinalium consilio, Ecclesiæ Cauriensis Bernardo Cardinali contulimus, existimantes te, ut pollicitus fuisti, quicquid egissemus, libentissimè comprobaturum. Id si ita, ut volumus, acciderit, erit nobis tam gratum, ut nihil possit esse gratius: sin aliter se res habuerit, ut quidam non belli iam homines dictitant, mirabor, præsertim cum scias ea nos in re, pro Cardinali optimè de nobis me-

bis merito, neq; solum veterè vsu, beneuolentia, fide, studijs, officijs coniuncto, sed etiam ab incunte ætate nobiscum educato, laborare, quiq; præterea duorū clarissimorū hominū auorum tuorū, Maximiliani & Ferdinandi studiosissimus amantiissimq; semper fuerit, non secus ac si ipse vnus ex vestra gente fuisset, ut iam non te modò id mihi permissurum facile quilibet non ineptus existimarit, sed planè etiam gauisurum fuisse, occasionem tibi dari, magnum & prudentem & summo ingenio summis facultatibus virum, deq; vobis optimè meritum, maximeq; gratum hominè promerendi. Quæ cum ita se habeat, tu, minus vereor, ne sis fiden mihi tuam præstaturus. Itaq; familiarius iam abs te peto, mandes ut Episcopatus Cauriensis possessio, Bernardi procuratoribus sine mora tradatur, ut tua & in illum liberalitas illustrior, & in me obseruantia testator appareat, & ego tibi amplius atq; prolixius debeam. Datis III. Id. Febr. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Ceurio. 11

E A quæ à Carolo Rege tuo, in re Bernardi Bibienæ Cardinalis peto, ipse de meis Legatis intelliges. In ijs, cum & ipsius Regis fides interposita sit, & voluntas maxima atq; iustissima versetur mea, non dubito quin ab eo sim facile omnia, & sine vlla mora impetraturus. Sin verò aliter se res habuerit, te hortor ita apud illum agas, ut impedimenta omnia, ea in causa reijciantur. De eo tibi ego haud multò certè minus, quam ipse Cardinalis debebo, qui tibi tamen omnia sanè debebit, vel vtriq; potius debebimus. Datis tertio Idus Febr. M.D. XVII. Anno quarto. Roma.

Maximiliano Imp. desig. 12

AGET tecum meis verbis Thomas Legatus meus, in re

Bernardi Bibienæ Cardinalis, cū magni certè præstantisq; hominis, & mihi familiarissimi planeq; coniunctissimi, tum tui, vt scis, tam cupidi, nihil vt illo possit esse in te amando et colendo ardentius. Plura me ad te scribere non oportet, qui quamleuissima tuorum familiarium cōmendatione, omnia tua causa facio. Totam rem ita tibi cōmendo, vt me abs te bene fectū accēpisse sim existimaturus, si is, id quod petit, à Rege Carolo nepote tuo, per te consequetur. Datis tertio Id. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcensi. 13

ET SI existimem non necesse esse, vt res & fortunæ Bernardi Bibienæ Cardinalis, Maximiliano magnopere commendem, cuius percelebris perq; vetus in illum obseruantia, studiū, amor, exposcere iure propè suo videntur, vt ipse aliorum cōmendationis apud Cæsare non egeat: feci tamen id per literas diligenter, per Legatos autem meos multò etiam diligentius, cum cuperem, vt si quis casus ferret, vt Cardinalis, in Ecclesiæ Cauriensis (cui hodie illum præposui) possessione, à Carolo Hispaniæ Rege assequenda, difficultatis aliquid experiretur, Cæsar in eo interponeret autoritatem apud nepotem suum, remq; ex mea & Cardinalis voluntate conficeret. Nunc autem, quod superest, etsi minus necesse est pro homine tibi deditissimo, tui studio sissimo, tuorum bonorum cupientissimo, tui præterea ordinis, me apud te agere, tamen quantum maxime possum, te hortor, velis, si erit opus, atq; vbi erit, eius causam apud illum tueri atq; suscipere, quoad is voti compos per te fiat. In quo, tum Cardinali Cæsar maximum beneficium fecerit, tum sibi ipse apud omnes homines beneuolentiæ plurimum compararit. Nemo est enim, cui non cognita perspectaq; sit Bibienæ in illum

illum obseruantia, plurimis maximisq; officiorū testata generibus, planeq; comprobata. Ego verò vtriq; vestrum debere me facile profitebor, ipsi qui apud Carolum Regem, tibi qui apud illum egeris, vt fieret vtriq; nostrum satis. Dat. tertio Id. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 14

VENIT ad te Ioannes Bernardinus Montorius homo tuus, pro fortunis quibusdam suis abs te recuperandis. Is quoque existimat paruo se negotio, quæ cupit mea commendatione abs te impetraturum, facile pro meo in se amore, mihi persuasit, vt se tibi commendarem. Quare erit mihi certè gratum, si te is liberalem suis in rebus experietur. In quo etiam illud consequere, vt hominem tibi iam tum sua sponte, tum quod in imperio tuo est, sanè deditū, tuo beneficio tibi deuincias. Dat. prid. Id. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 15

EX Caroli Regis tui literis cognoui id, quod cum mihi vnicè gratum accidit, tum fuit nostræ in illum beneuolentiæ & spei, quam de illo cōceperam, magno pere consentaneū, velle illum scilicet, tibiq; mandare, vt quibuscumq; in rebus ipse auxilium tuum requirerem, ad nefarios Francisci Mariæ in nos Remq; pub. conatus atq; impetus compescendos mihi præsto esses, quemadmodum ex ipsius ad te Regis, Legatorumq; regionum literis intelliges. Quamobrem te hortor, vt quod iam tua sponte faciebas, in quo mihi fides diligentiaq; tua valde mehercule probabatur, id nunc eo libentius facias, vel perficias potius, quod ad tuam in me propensionem & studium, Regis tui voluntas atq; imperiū accessit:

vt quos milites mihi parabas, eos itineri des, vt cum nostris militibus se cōiungere. & vsui esse in tempore possint. Sed hæc & reliqua, quæ te scire opus est, de Iuliano Rodulpho Priore Capuæ, quem ad te his de rebus mitto, melius & planius intelliges. Dat. XIII. Calen. Martias. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 16

DE ijs, quæ quidem ad commune nostrum in Turcas bel lum parandum pertinerent, alijs ad te literis scripsi. His ve rò liberis te hortari volui, vt quando esse nobis exploratum potest, etiam si Turcarum Rex iustam illam (quam quidem magnâ diligentia comparauit) classent hac æstate non sit deducturus, partem tamen aliquam eius classis, priuato rumq; hominum nostrorum hostium, longas naues ad pirati cam exercendam non defuturas, quibus mare nostrum in fra supraq; nauigantes, nostraq; littora infestentur, dares o peram, vt tuis in locis idonea quæ celerrimè classis conficere tur, qua cum mea & cum Hispaniæ Regis, à quo idem peti mus, classe coniuncta & consociata, & hostibus iri obuiam possit, & nostra in comunem vtilitatem littora præmuni ta sint, præsertim cum ad me perferatur, & paratas esse iam nunc in Græciæ littoribus biremes aliquot & triremes na ues, quibus damna & cædes nostris hominibus inferantur, & parari alias ad id ipsum pluribus in portibus et locis. Id si ita est, vt vnâ curâ adhibeamus, ne audacissimis hostibus nostris, Christiani homines & eorum fortuna, ludibrio & prædæ obijciantur, etiam atq; etiam abs te peto.

Dat. Cal. Martijs. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Odoni

Odoni Lutrechæ præfecto Mediola nensium. 17

LEG I eas literas, quas ad te Rex tuus dederat, missas abs te mihi: quibus cum literis consentiunt Legatorum meo rum literæ, de optimo Regis in nos animo, propensissimaq; voluntate: cui quidem ea de re plurimum debeo. Itaq; quod ex me quaeris, quid te velim facere: equidem te hortor, vt quam celerrimè mitas Parmam equites grauis armaturæ, tercentum ex ijs quos habes & paratiores & firmiores, vt in tempore mihi præsto sint. Parmæ autem aderunt, qui eos equites & doceant, quò cundum ipsis sit, & ducant iussu meo. Id erit mihi abs te etiam atq; etiam gratū. Dat. octauo Calen. Februar. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 18

LECTIS tuis ad nos literis, cognitoq; cum edicto tuo Hispanis militibus proponendo, qui cum Francisco Maria bellum gerunt, tum mandatis ijs, quæ ad Raimundum Car donam, qui Neapolis pro Rege est, misisti super nostræ Reiq; pub. dignitate, modis omnibus tuenda & defendenda, magnam cepi voluptatem, non solum quia maiestatem huius imperij, te adiutore contra subitos audacissimi hostis cona tus, defensum iri videbā, sed etiam propterea, quod te intel ligebam ex illius in nos impetu, grauissimoq; bello, vehe menter esse commotum. Itaq; de hac tua tam egregia in nos voluntate, ago tibi, quas debeo, gratias, hoc est, maximas at que amplissimas, spondeoq; me eius rei memoriā, meo ex a nimo nunquā dæleturū; daturū autem operā, vt parè in me voluntatē, persimilemq; semper animū experire ijs in re bus, quæ ad tuā dignitatē vel sustinendā vel amplificandam

pertinebunt. Datis XIII. Cal. Mart. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Episcopo Pacensi.

19

CVM ad petitiones nostras, super auxilio nobis mittendo, Carolus Rex & celeriter & amantissimè rescripserit, idq; factum, te in primis nostram causam adiuuante cognouerimus, sanè non tam mihi grata fuit spes quam cepi, fore vt Franciscum Mariam suorum conatum audacièq; peniteat, quam voluptas etiam iucunda, cum videam huius Reipub. dignitatis & maiestatis propugnatores isthic nõ deesse magnos & claros viros. Itaq; & agitur tibi nunc quidem à me par gratia pietati tuæ, & voluntas similis ostendetur, quotienscunque se occasio dederit, vt te ornare atq; augere possim. Reliquum est, vt Regem tuum in ea, qua nunc est voluntate, confirmes, vademq; te illi des, nulla nos in re, quæ ad eius vel cõmodum vel dignitatem pertineat, vnquã defueros. Dat. XIII. Cal. Mart. M. D. XVII. anno 4. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

20

ET mea vetus in Robertum Sansueverinum Galatiæ commitem charitas, & propinquitas qua is mecum nuper coniunctus est (despondi enim ei Hippolytam Ciboam sororis meæ filiam) iure à me requirere videntur, vt & ipsum & res & fortunas eius omnes tibi diligenter cõmendem. Est sanè is ea ex gente oriundus, ijsq; virtutibus præditus, vt per sese tibi esse commendatus facile possit. Cum verò ad hæc accedat etiam necessitudo: quam mecum inijt, valde sperat nullis in rebus, quæ ad dignitatem fortunasq; suas pertineant, te sibi defuturum. Ea spes ne eum fallat etiam atque, etiam abs te peto. In quo si quid beneficij in eum contuleris, id ego

id ego sic accipiam, quasi tu tantundem in me ipsum contulisses. Quibus autem in rebus liberalitate illi tua opus sit, de Nicolao Scombergio familiari meo, qui est ex societate Augustinianorum, quem ad te mitto, cognosces. Datis tertio Cal. Mart. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Regi Britannia.

21

SANE QVAM pro mea in rem Christianam pietate gauisus sum, & Maximilianum Rom. Imp. desig. & Franciscum Gallorū Regem, & Carolum Regem Hispaniæ, super capessendo in Turcas cõmuni sententia bello, paratos se esse omnia facere, nuper mihi amatissimè significauisse: qui quidem omnia sua studia, omnes opes, facultates, semetipsos demiq; ad id pollicendo, nostram omnem de illis spem expectationemq; impluerunt. Itaq; sperare iam incipio, non longissimè abesse illud tempus, quo viuere nos non poeniteat. Nam vt adhuc quidem se res habuit, dum & nos nostris inter nos odijs disceptationibusq; conterimur, & Turca suis progressibus maior in dies formidabiliorq; fit, bene cū illis actum videri poterat, qui se ab ijs, quæ impendere mala putabantur, moriendo præripuerant, præsertim si essent eiusmodi, qui alios regerent, vt si quid mali accidisset, ipsis tribueretur. Nunc verò cum & illi, quos dico, Reges, nihil se recusaturos profiteantur, vt bellum suscipiatur, & tæ item literæ, tuorumq; legatorum sermones, in eandem nos opinionem erexerint, vt, quod ad te attinet, nihil simus desideraturi eorum, quæ per te parari conficiq; poterunt, cum, vt dixi, lætor tantum esse consensum vestrorum animorum belli gerendi, tum in eam spem adducor, vt existimem, qui extrudere nos nostris sedibus cogitant, audacissimi hostes nostri, suis ipsos Regnis exturbatos, suis expulsos breui

tempore domicilij, ea nobis victoribus relictu-
 obrem cum venerabilibus fratribus meis E. R. Cardina-
 libus re maturè considerata, adhibitis ad id tuis cetero-
 rumq; Regum Legatis, primùm quidem quinquennales in-
 ductis inter Christianos omnes indiximus, easq; sumus his
 diebus inter sacra, dijs immortalibus testibus, edicto nostro
 publice sancituri: deinde quoniam numi, quasi nerui bello-
 rum sunt, ad eos cogendos, eam propè rationem inire no-
 bis placuit, de qua nos Maximilianus admonuit scripto suo,
 cuius exemplum ad te mitto, additis quæ mihi addenda esse
 & ad celeritatem et ad facilitatem sunt visa, vt vel id tu quo-
 que, si tibi videbitur, probes, vel scribas ad nos cur non pro-
 bes, afferasq; ipse meliora. Sed te puto facile probaturum:
 noui enim ingenium & liberalitatem tuam. Atque vt hæc,
 & reliqua quæ agenda sunt, maiori cum dignitate transig-
 antur, ad te Regesq; reliquos mittere Legatos decreui ex
 ijs qui Cardinales sunt, magnos & claros viros, quibus ex-
 sola cura sit, quæ ad bellum pertinent, apud vos procurandi,
 vt celerius omnia confici, atq; testatius possint. Quæ cum ita
 informata sint, vt res iam caput habere videatur, quod est
 omnium difficillimum atque maximum, te non hortor mo-
 dò, sed planè etiam atque etiam abs te peto quæsoq; vt quod
 mihi significasti, velle facere te, id ita iam re cures, agas, effi-
 cias, vt si quis erit Regum nostrorum ad fidem suam præstã-
 dam lentior, is tuo exemplo commoueri possit, vt cum tu, à
 quo propter longinquitatem minus celeriter curari potest,
 tuas iam partes impleueris, sese pudeat tardiozem te fuisse,
 negligentiamq; suam, plura etiam quàm pollicitus fuerit, in
 commune conferens reponat. Id quante tibi gloriæ futu-
 rum sit, nemo te melius intelligit. Plura non dicam: res enim
 satis

per se ipsa loquitur, vel DEVS Dominusq; noster potius
 te pro se alloquitur. Eum te par est audire, cui tantum ip-
 se rerum optimarum, maximeq; expetendarum dedit, vt nisi
 carum multò maximam, si sit opus, partem ipsi te hoc tem-
 pore poscenti profuderis, non satis dignus eo munere fuis-
 se videre. Hæc dies atque noctes cogitare te oportet, & vt
 video, cogitas. Sed non tam pulchrum est proficere atq;
 recipere te facturum rectè aliquid, quàm perficere quod pol-
 licitus es, etiam necessarium, vt boni Regis nomen adipisca-
 re. In altero nutus animi voluntasq; tantum ostenditur, quæ
 flecti & commutari facile potest: in altero inest constantia
 perpetuasq; voluntatis, quæ quidem multum roboris, mul-
 tumq; virtutis requirit. Sed hæc tu fortasse melius. Reliqua
 quæ sunt, ea de tuis Legatis intelliges, quibus cum & mul-
 ta & sæpe sumus loquuti. Tu velim ad nos literas omnibus
 de rebus des quam creberrimas, vt quod locorum longinqui-
 tas intercipit, sedulitate nobis diligentiaq; tua restituat-
 ur. Das. ter. Non. Martias, M. D. XVII. Anno quar-
 to. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

22

HODIE Romæ Xistus Cardinalis eius Ecclesiæ, quæ
 ad Petri vincula dicitur, graui longoq; morbo conflictatus,
 cū mortem obicrit, monasterium Clarcuallense Cisterciensis
 ordinis, Mediolanensis dioceseos, quod is habebat, Iulio Me-
 dici Cardinali fratri patrueli meo contuli, cum existimarem
 eam tibi rem cum mea, tum ipsius causa, cuius plurima in te
 officia semper extiterunt, non ratam modò & probatam,
 verum etiã voluptati fore. Paucis igitur, quemadmodū con-
 iunctioni necessitudiniqu; nostræ cõuenit, te hortor, mandes

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolani, curet efficiatq; ut eius monasterij possessio, Cardinalis procuratoribus sine mora tradatur. In quo & mihi gratissimum feceris, & Cardinalem tibi pridem valde deditum, tuiq; cupidum, tuo beneficio magnopere tibi deuinxeris. Datis octauo Id. Martias, M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum
Principi.

HERI Xisto Cardinali eius phani, quod est ad Petri vincula, Romæ vita functo, cū vellemus Ecclesiæ Patavinæ, cui etiam is præerat, aliquem ex tuis ciuibus præficere, quæ admodū Marcus Minius Legatus tuus, à nobis per hos dies diligentissimè petierat tuis verbis, nemo ea nobis dignior Marco Cornelio est visus, cum propterea quòd is & Cardinalis est, & ciuis tuus, & plurimis maximisq; virtutibus præditus: tum etiam, quod tibi esse omnium maximum debet, quia is istius reipub. studiosissimus semper fuit, atq; omnibus eius difficillimis durissimisq; temporibus nullum unquam laborem euitauit, nulli rei pepercit, ut illi vel commodo vel ornamento esse posset. Itaq; suis omnibus fructibus et pensionibus, eam ob causam nouè ipsos annos caruit, quod te scio non latere. Quæ cum ita se habrent, Marcum Cornelium Cardinalem, Ecclesiæ Patavinæ præposuimus, in quo tibi rem perquam gratā facere nos eo exploratius nobis fuit, quòd te scire arbitrabamur, quanti nos eum hominem faceremus, qua porrò beneuolentia prosequeremur, ut cum tibi eius rei esset opus, confideres nihil illum à me frustra petiturum. Nunc autem, quod superest, etiam si minus necesse est, amoris tamen in illum mei abundantia, magnitudi-

magnitudinèq; te hortor, des operam, ut illius Ecclesiæ possessio Cardinali sine vlla mora tradatur, ut is et muneris in se mei, & suorum de te meritorum fructum hunc celeriter capiat. Datis octauo Id. Martias, M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum
Principi.

MVLT A mihi necessitudinis officia cum Ioanne Francisco Gambarà vita functo, magnus nostræ familiæ cū eius familia vsus, magna sanè beneuolentia multos iam annos intercesserunt: neq; quicquam propè est apud nos gratiæ, officij, pietatis, quòd si eorum in nos atque nostros merita respexerimus, illis planè non debeatur. Quæ cum ita sint, ea verò familia post multas bellorum tempestates; in istius reip. sinu, quasi portum, vnà cum reliqua ciuitate Brixienti redierit, seq; receperit, non hortor modò te, sed abs te etiam atq; etiam requiro, ut Robertum Gambaran familiarem meū, iuuenè multa virtute, reliquosq; eius fratres Ioannis Francisci liberos, vniuersanq; eam familiam, libenti beneuolèq; animo excipias, foueas, tuare, nostraq; causi ita tractes, ut præter id, quod ipse indies suis in istam rempub. studijs, officijs, sua fide consequuturos se ab ea gratiæ benignitatisq; cōfidunt, nostra hac tam diligenti cōmendatione abs te impetrèt, ut iam nunc placabilem liberalemq; tuam, ciuitatisq; tuæ in sese animum experiantur, sentiantq; multum sibi apud te, meam summam in te remq; istam pub. beneuolentiam, meamq; auctoritatem profuisse. Datis sexto Id. Martias, M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Alphonso Petrutio Cardinali Senensi. 15

QVOD nobis, qui te amanter Romam accesseramus, non salutatis profectus sis, cum res tuas conficiendi curam paterna diligentia atq; amore suscepissimus, atque illas ex tua sententia confecturi breui effemus, sanè pro nostra in te beneuolentia, propensq; ad tuam dignitatem fortunasq; tuendas animo, molestum nobis atque inexpectatum fuit. Quòd verò mihi denunciatum est, cogitare moliriq; te res nouas ad Senarum statum & quietem conuellendam, id mihi quidem, cum esses huius Reipub. pars, fratremq; meum gereres, sciresq; id municipium in meam curam esse receptum, verisimile mediufidius non est visum. Veruntamen quoniam ea quæ dico, magnis autoribus affercbantur, his te literis & monere, & hortari volui, vt ab eiusmodi motibus excitandis abstineres, auocaresq; te ab ijs cogitationibus, quæ nobis negotium facefferent, sciresq; prorsus atque cognosceres, si quicquam omnino contra hunc Senarum statum egisses, tentauisses, id me nihilo planè fecius, ac si in me ipsum admississes, atq; conspirauisses, esse vindicaturum. Datis quarto Idib. Martias, M. D.

XVII. Anno quarto.

Roma.

PETRI

PETRI BEMBI EPI
STOLARVM LEONIS DE
CIMI PONT. MAX. NO-
mine scriptarum,

LIBER QVINTVS DECIMVS.

Ludouico Regi Pannoniæ.

INDICTIS per nos his diebus inter Christianos omnes quinquennialibus inducijs, ob sciendum in Turcas cõmuni consensu bellum, sta tuerã ad te mittere certum hominem, qui te multis de rebus doceret, quas te scire oportere maiorem in modum existimabam. Itaq; nunc ad te mitto Nicolaum Scombergium Germanum, qui est ex societate Augustinianorum, eum qui tibi has literas reddidit, & prudentem sanè hominè, maximisq; tractandis rebus exercitatũ, & mihi summopere probatum & gratũ, vt & illa, quæ dico, tibi significet, & curam gerat, ea quæ ad bellum pertinēt, tecum & cum tuis procurandi, quoad Cardinalis aliquis ei succedat, qui tibi nostro nomine præsto sit, quemadmodum tibi reliquisq; regibus scripseram, velle facere me. Reliquum est, vt te horiet, vt prætermisissis omnibus alijs occupationibus tuis, huic curæ totum te planè des, hoc cogites, in hoc neros omnes intendas tuos, vt Christianæ Reipub. plurimum opis atq; præsidij compares. In quo & maiorum tuorum, qui multa cum Turcis bella, magno animo gesserunt, æquare gloriam poteris, & tuos fines longe lateq; promouere, & DEI Opt. Max. qui tibi tantum Regnorum dedit, causam, valde quidem illam periclitantem, defendere, planeq; restituere. Dat. 16. Cal. April. M. D. XVII. Anno 5. Romæ

Episcopo Saguntino. 2

ETSI ex legatorum meorum literis intellexi te, & illorum audaciã, qui huius Reip. municipia, comparato exercitu aggredi expugnareq; sunt ausi, ægerrimè tulisse, & omnem tuam curam, operam, auxilium, ad ipsius Reip. dignitatem tuendam, animo libentissimo illis detulisse, tuæ tamen literæ, quibus idem significauisti, gratæ mihi atq; iucundæ fuerunt, spondeoq; tibi eius me rei parem aliquando gratiam relaturum. Interea te, etiam si nihil necesse est, tamen hortor, pergas facere, quod profectò facis, idq; tandiu, dum finis aliquis harum molestiarum reperitur, quo de fine, sacra cum facis, supplicare te Domino precibus omnibus sanè velim. Equidem & illi supplex ea de re quotidie sum, & spero fore, vt huius reip. hostes propèdiem audaciæ suæ valde poeniteat. Dat. tertio decimo Cal. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Hadriano Episcopo Dertufenfi. 3

QUOD tuis ad me perhumaniter scriptis literis significauisti, molestissimam tibi fuisse eorum hominum audaciam, qui aperto bello in reip. loca inuadere, eaq; diripere sunt aggressi, de eo etiam ex legatorum meorum literis sciebam certior. Equidem valde consolor, cum te hominè & prudentè & grauem, & magna apud Carolum Regè autoritate, non æquissimo animo ferre sentio hanc indignitatem, mederiq; cupere reip. vulneri, non illi quidem magno aut introrsum adactò, sed tamen vulneri quod sanari sine Regis tui curatione, propè non potest. Itaq; cum te de tuo in reip. optimo amantiissimoq; animo, quem & mihi & meis interpretibus ostendisti, vehementer laudo, tum hortor, vt
quod

quod laudabiliter cœpisti suadere Regi, vt nobis suppetias ferat, idem insistas pergasq; tandiu facere, dum audacissimi hostes nostri, suarum impressionum poenas luant, Totã igitur reipub. causam, vel ipsam potius reipub. tibi commendo maiorem in modũ. Dat. XII. Cal. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Prolegato Perusiæ. 4

CVM huius vrbis exulem Carolum Balionem fecerimus, propterea quod is è conspectu nostrarũ ædium, ac propè ante nostros oculos in Ioannem Paulum Balionem propinquum suum, stricto gladio impetum fecit, mando tibi, vt Perusiæ Decurionibus denuncies meis verbis, vt Carolum item exulem Perusiæ factum pronuncient edicto meo. Dat. III. Cal. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Potentiæ Comiti. 5

QUONIAM nostra maxime interest, te regioq; milites quibus imperas, cum nostra manu ea, quæ in Piceno est, quam celerimè coniungi, hortor omni studio te, festines quantum maxime fieri potest, teq; ad Laurentiũ Medicem fratris mei filium, magnis itineribus conferas. Id si feceris, quemadmodum te facturũ confido, dabo ipse operã, vt bene te studium tuum posuisse, cognoscere & letari possis. Dat. III. Cal. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Societati & Canonicis templi Romani, Apostolorum principis. 6

MANDAVIMVS Latino Iuuenali familiari nostro, qui est in vestra societate, vt se ad viam compararet. Missuri enim sumus cum in Galliam Transalpinam, vt apud Franciscum Gallorũ Regè, nostris tractandis rebus & constituen-

dis, moram trahat. Quē quidem propter excellens eius ingenium, atq; in agendis rebus cum incredibilem diligentiam, tum fidem eximiam & singularem, atq; nimiram probitatem, magno nobis & reip. vsui futurū confidimus. Quibus virtutibus etiam illud adiungitur, quod civis Romanus est, patrijque iuris maxime retinens. Is cum munus non renuisset, nos admonuit, eam sibi rem magnum detrimentum allaturam, propterea quod in societatis vestre legibus est, ut qui Roma annum absunt, collegij prouentibus ne iuuentur. Id cum nobis magnopere indignum atque illiberale sane sit visum, eos omnino, qui Rom. Reip. magno cum labore operam impendunt, suorum sacerdotiorū fructibus defici, vobis singulis & societati vestre mandamus, ut nihil ea de causa, quod is Roma abfuturus sit, de illius sacerdotij prouentibus detrahatis, sed operam adhibeatis, ut omne id, quod presen- ti curatur, ad absentem integrū & solidum perueniat. Prid. Cal. Aprilium, M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

DEDIMVS paucis ante horis ad te hodie literas, quibus tibi significauimus, nos, ut tuis postulatis satisfacere- mus, Episcopū Cameracensem designatum, ad amplissimam Cardinalatus dignitatē legisse: deq; nostri in te animi propensione, omnibus in rebus ab huius reip. dignitate non alienis, multa in easdem literas coniecimus, cum de ijs tamen sub antea cum Episcopo Syracusano & Hieronymo Vicco Legatis tuis, essemus diligenter loquuti. Quæ cum ita se habeant, videasq; id me propemodum agere, ut tibi nihil negem, æquū est eundem te animū nostris in rebus præ te ferre, velleq; mihi, quibus in rebus honeste possis, autoritatē et liberalitatem tuam nō claudere. Id etsi exissimem ob eximiam

tuam

tuam maiorumq; tuorum in Romanos Pont. pietatē te esse facturū, præsertim cum ego te tam officiosē tamq; amanter prouocem: hortor tamen meo, hoc est, paterno iure, idem quod antea non vnis literis sum hortatus, atq; vt expressius animi mei sensum testatū apud te faciā, planē te rogo, mandes vt Bernardo Bibienæ Cardinali, tam spectatē virtutis viro, tam mihi grato, quā scis, Cauriensis Ecclesiæ possessio aliquando tandem tradatur, neq; vtriusq; nostrū in eos- ptem expectationemq; tandiu differas, dum & muneris tui gratia, & voluptas mei, ex eius animo effluat atq; depereat die, accidatq; id, quod illis solet accidere, qui biduum aut tri- duum stomacho ieiuno fuerūt: nulla enim amplius capiendi cibi decantur auiditate, neque vescentes voluptatem vllam sentiunt, propterea quod esca sibi in tempore non allata, i- psum etiā edendi propē sensum, fractū debilitatumq; amiserunt. Sic enim tu, si Bernardo Cardinali multos dies benefa- cere prætermiseris, erit illud quidem beneficium atq; munus quoquo tēpore, sed amittet opinor suauitatē illam atq; dul- cedinem, quam secum statim veniens attulisset. Id ne fiat, ad- huc in tua manu est, sed non multum diu erit. Quod cum fe- ceris, plura erunt quæ te merito delectent: primū huius reipub. dignitatis rationem te habuisse: deinde Ferdinandi aui tui optimi clarissimiq; Regis voluntati satisfecisse: ad hæc præstantem hominem, deq; te tuisq; omnibus optimē meritum, tuo beneficio tibi deuinxisse: postremò tam mihi gratum fecisse, vt nihil possit esse gratius. Hæc quanti facien- da tibi sint, æstimare te malo, quā me scribere. Vale igitur, & nos dilige, si te & amari a nobis, & pluris fieri quotidie perspicias. Datis Calend. April. M. D. XVII. Anno quin- to. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

8

RENUNCIATVM nobis est, Ecclesiæ Placentinæ, quæ in tuis Hispaniæ Regnis est, Episcopum vita functum esse. Id tamen si minus certis autoribus est perlatum, volui te men ad te scribere, ut si ita esset, velles, ut eius Ecclesiæ interuentu, Bernardini Cardinalis S. Crucis controuersia, quam cum Federico Portugali, propter Ecclesiam Saguntinam tandiu habuit, sedaretur et terminaretur, dum hanc ipsam alteri eorum nobis permitteres concedendam. Ita enim & reliquos fratres meos E. R. Cardinales, qui quidem omnes pro Bernardino laborant, quotidieq; me postulationibus comendationibusq; suis onerant, & te ipse, cui literas mittere his de rebus non desistimus, magna molestia liberaueris, & mihi gratissimum feceris. Erit etiam id prudentis Regis, et suorum pacis & quietis cupidi, verè propriū. Datis tertio Non. April. M.D.XVII. Anno quinto. Romæ.

Laurentio Medici fratris filio.

9

NIHIL nobis gratius & iucundius offerri potuit tuis literis, quibus scribis, de medicorum omnium sententiâ, vulnus tibi omnino non penetrare, breuiq; coaliturum, & te valentem futurum. Quod quidem ei si ita fore, spem in dijs immortalibus haberemus, tuiq; omnes idem nobis significarent, magna tamen lætitiâ nos affecit is medicorum consensus, tuæq; literæ, manu præsertim tua scriptæ, neq; vacillantibus literulis, quæ nos ea de re certiores fecerunt. Itaq; maximas quidem gratias DEO Opt. Max. ago agamq; dum viuâ, qui te tam præsentis periculo eripuit, precorq; quod reliquum est, ut is mihi te & matri & tuis omnibus saluum atq; sospitem sistat. Interim bono animo es, quo te tamen esse iam

se iam video, nihilq; cogites præter prosperam & celerem sanationem. Nos porro tibi usq; hinc, quod nostri muneris est, manu quidem nostra in crucis effigiè ducta, vulnus, quæ possumus, obsignamus, beneq; ominamur. Itaq; fili optime atq; exoptatissime vale. Dat. Non. April. Anno V. Romæ.

Francisco Gallorum Regi.

10

ACCEPI tuis cum literis & canes venaticos ad perquirendas feras, & casses ex tela ad concludendas idoneas quos misisti: utrunq; munus & numero & pulchritudine sanè regium, & mihi apprime gratum vel per sese, vel quod abs te proficiscitur. Itaq; & ijs iam sum bis terue usus multa cum voluptate (quos mihi etiâ probatiores fecit Barberiæ familiaris tui, qui eos attulit, industria) & utar posthac, cum per negotia occupationesq; meas exire Roma mihi licebit. Omnino enim experior tum equitationem illam, tum auocationem animi, quam sibi vendicat tantisper venatio, valde mihi proficere ad valetudinem, viresq; corporis vel firmandas vel restituendas. Quare cum eo de munere, tum de cura, quam geris de salute mea, valde te amo. Hortor autem, etiâ si minus necesse est, ut quando ego te vera solidaq; benouolentiâ prosequor, tume amare magno opere te ostendis, perstemus vterq; quemadmodum quidem facimus, in eodem, tum inter nos, tum erga remp. sensu, ut & nobis ipsi & DEIEcclesiæ esse vsui & dignitati possimus. Datis Idibus April. Anno quinto. Romæ.

Prospero Columnæ Cauiō.

11

INTELLEXI, quod quidem mihi, ut debuit, permolestum fuit, nonnulla Latij loca tuis à militibus impudenter exagitari, & cum prædas abigi, tum cedes etiam ab

eis perpetrari magna cum mea cōtumelia, Latinorumq; hominum perturbatione & querela. Quorum etsi pro mea in te beneuolentia multa fieri te ignorāte facile mihi ipse persuadeo, non possum tamen populis in mea & reip. fide degentibus, opemq; nostram implorantibus deesse. Quamobrem quanto maiore possum studio te hortor, ut eos tuos milites ab eiusmodi vel cædibus vel rapinis contineas, tum quæ ablata nullo iure sunt, ea cures ut restituantur. Est enim tui officij atque muneris, ut quæ passim temere scelerateq; per tuos homines admittuntur, ips tua prudentia tuaq; animaduersione finis imponatur. In quo tu si negligentior, quod non lūm, fueris, cogar ipse, quibus potero rationibus, ei rei occurrere, teq; tam paruifacere, quam tu meam autoritatem videberis vel neglexisse, vel etiam cōtempnisse. Datis septimo Calen. Maias. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali, meo apud Venetos
Internuncio. 12

HERI de morte Episcopi Malfetani cum mihi esset renunciatum, fuere qui dicerent, esse in ista vrbe apud certos homines quandam pecuniæ summam, quam Episcopus mutui nomine deposuerit. Quæ quidem summa quoniā fisco nostro debetur (intestatus enim decessit Episcopus) mando tibi, ut Leonardum Lauredanū Principem Venetiarum adeas, petasq; ab eo meis verbis, det operā, ut eius pecuniæ integrum tibi curetur. Quæ de re eis, à quibus pecuniæ exigetur, volo te posse syngrapham conficere, nominaq; perinde libera facere, ac si ipse scribendo affuisset. Datis sexto Calen. Maias. Anno quinto.

Roma.

Ioanni

Ioanni Bernæ Heluetio. 13

LITERAE tuæ, quibus me de tua egregia in nos uoluntate certiore facis, etsi serius quam debuerant sunt redditæ, mihi tamen pericundæ fuerunt. Valde enim letor, bonos & fortes homines, & virtutibus perornatos ac magni animi viros, ut tu es, etiam religione præditos esse, & DEI Ecclesiæ cupidos et obseruantes uideri. Itaq; oblationes tuas libenti animo accipio, cumq; opus erit, & quanti te faciam, & quid te uelim mea causa facere, vel de filio tuo magna pietate adolescente, vel ex aliquo meorum intelliges. Datis Calen. Maijs. Anno quinto. Roma.

Sebastiano Ferrerio Quæstori Regio Gal
liæ Cisalpinæ. 14

QVOD de me bene mereri non intermittis, est mihi planè gratum: tuaq; ista & Bonifacij Episcopi Hipporegini filij tui & pietas & studium mihi uehementer probatur. Dabo etiam operam, ut vos officia uestra bene posuisse cognoscatis. Dat. Cal. Maijs. Anno quinto. Roma.

Ameto Beno Cercinæ insulæ domino. 15

GRATAE mihi tuæ literæ fuerunt, quas de mense Martio ad me dedisti. Ex ijs enim quasi quoddam uerissimū testimonium habui & multæ uirtutis tuæ, neq; minimæ in me Romanamq; remp. obseruantem: ita & prudenter & apposite ad ea respondi, quæ Aloisius Faninus Veneticus familiaris meus tecum egerat meis uerbis. Quod mihi officium liberalitatisq; tua pericundæ sanè accidit, Dominumq; tibi ea de re & propitium & beneficium cupio esse. Ad ea uerò, quæ scribis, accessit etiā plurimus & accuratissimus eiusdem Aloisij sermo, quem quidem libenter audiui. Ipsi autem

isthuc atq; ad te reuertenti mandata dedimus ea, quæ nostra
vtriusq; interesse æquè existimo. Ceterum accepi munuscu-
la tua amoris scilicet & beneuolentiæ, vt scribis, indicium,
eãq; & grata & iucunda mihi fuere. Vale, & Dominum
dilige. Dat. sexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Comiti Potentiæ.

16

EX literis Bernardi Bibienæ Cardinalis Legati cogno-
ui, quàm diligēter quāq; strenuè te geras, quàm nullos la-
bores, nulla pericula fugias, vt mihi vsui et dignitati esse pos-
sis. Quod tametsi minimè mirū fuit ijs, qui te, qui mores &
probitatem tuam animiq; tui fortitudinem dudum cognitā
& perspectam habent, quorum ego ex numero iam pridem
sum, cui nihil est virtute porrò tua exploratius, accidit ta-
men mihi quidem sanè gratissimum. Quare velim tibi per-
suadeas, me et istius tuæ diligentie, vigilantie, fidei, laborū,
meritorum, memoriam cōseruaturum, & in tua virtute at-
que constantia, tuorumq; militum robore multò maximam
huius belli rectè conficiendi spem expectationemq; posuis-
se. Dat. sexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi,

17

BIS iam ad te literas dedimus de ea victoria, quam qui-
dem maximam atq; clarissimam Rex Turcarum contra Sul-
tanum Aegypti Regem, vnam atq; alteram prosperrimis
euentis est consequutus, hortatiq; sumus te, vt in suscipien-
do in eiusmodi hostem bello, quod in postrema Lateranen-
sis Concilij rogatione Senatus decreuit, auctoritatem consti-
tiaq; tua nobiscum coniungeres, atque vt res ad aliquas ali-
quando tractationes deduceretur, aut legatos ampla cum
potestate ad nos mitteres, aut idonea mandata, ijs quæ opus
essent

essent conficiendis, ad eos, quos hic habes, transmitteres.
Id etsi te pro tua pietate atq; prudentia animiq; magnitudi-
ne curaturum planè confido, quoniam tamen non vnus ex
locis, neque leuissimis autoribus idem nobis significanti-
bus certiores facti sumus, Turcarum Regem, non Sultanū
modò Regno ditioneq; omni potitum, Aegypti & Syriæ
maximarum opulentissimarumq; prouinciarum Regem,
atq; Dominum esse factum, sed classem etiam centum eoq;
amplius triremium, cæterarumq; longarum nauium, apto-
rumq; ad bella nauigiorum, propè innumerabilium omni
apparatu tormentisq; in primis bellicis egregiè instructam,
suis è portubus eduxisse, his te etiam literis, id quod antea fe-
ci, hortor, ac per DEI matris testata nobis sepius visce-
ra, oro obsecroq; , vt vel missis Romam alijs Legatis tuis,
vel eis, quos hic habes, facultate addita, des operam, vt vnā
cum reliquis Christianis Regibus atq; Principibus consti-
tuere, quæ sunt constituenda, celeriter atque in tempore pos-
simus. Non enim dubito, neq; quisquam rectè sentiens exi-
stimare aliter potest, quin ille, cum primum rebus suis erit
vtilē, commodeq; poterit, eam suam tantam tamq; oppor-
tunam classem in nostrum sit excidium vastitatemq; conuer-
surus. Itaq; ne à Domino suprema die quasi serui nequā ta-
lentis ab eo traditis malè vsos fuisse deprehēdamur: aut etiā
ne iam nunc quidem tanquā indignos, quibus gregem suum
regendū fouendumq; permiserit, idem nos ignauiæ atq; iner-
tiæ redarguat & condemnet Dominus: antequam lupus sa-
me rabidus, sanguinemq; ouium rore baptismatis respersa-
rum sitiens, qui iam è sylua siccis faucibus est egressus, eas
predatum & depopulatum veniat, paremus ipsi quæ parā-
da sunt, vt postea in tempore vnā omnes, pro virili sua qui-

libet, in communem utilitatem vires opesq; nostras explicemus. Quod si facere ceteri Christiani Reges debent, vt profecto debent, imita praesertim DEI Opt. Max. beneficio teq; in primis admittente, inter ipsos concordia, sedatisq; controuersijs & disceptationibus omnibus, quid a te cum maximus maximeq; Christianus sis, omnes homines non solum sperent, sed iure propè suo etiam expectant, te latere non existimo. Quare per DEOS atque homines excita te, accelera, accingere, atque ad bellum iam para, nostrisq; gentibus, quae in te vnum oculos maxime omnium contecerunt, profer, ostendeq; te, vt non plus fortunam, quam virtutem admirentur tua: neq; minus quod optimus sis, quam quod maximus, veris laudibus in caelum ferant. Sed de communi bello haecenus. Ceterum quoniam allatum ad nos est, quadraginta hostium biremes inter Corsicae atq; Sardiniae litora nuper visas, maie illud omne insulasq; ipsas metu atq; formidine impleuisse, peto abs te, vt quicquid habes Genuae atq; Masiliae longarum nauium (habere autem te aliquas, certo scio) eas imperes mihi praesto esse, vt cum mea, cumq; Caroli Regis classe, ad nostras communiter oras tuendas coniungi possint. Id quo celerius confeceris, eo de hac omnino reipub. in quam quidem optimi clarissimiq; Reges maiores tui, plurima atque maxima beneficia contulerunt, meritum amplius atq; vberius fueris. Verum haec atq; alia de Ludouico Episcopo Bellouacorum, Legato meo, latius intelliges. Vale igitur mi Rex, gloriæq; tuae veræ atq; solidae, hoc est: hominibus iuuandis, mentem omnem tuam da, neq; horam vnā sine ijs cogitationibus transi. Datis VII. Id.

Maias. Anno quinto. Roma.

Io. ann.

Ioanni Paulo Balioni. Perusiam. 18

PVTO te iam intellexisse, per hostes reipub. ea parari, quibus istius oppidi nobis charissimi, oculi statusq; conuelli possit. Qui sanè nuncijs, quonia nobis molestissimus fuit, non tam quidem, quod vllas eorum copias apparatusque pertimescamus, quam quod maxime cupimus Perusinos ciues atq; incolas, ne minima quidem turbata tangi & commoueri: semper enim fidem suā & officium reip. praestiterunt: quin tibi quoq; mentem pupugerit, non dubito. Sed volo te bono animo esse, idq; tuis ciuibus dicere meis verbis, bono & ipsi animo vt sint, neq; rumore vllō eius rei perterreantur. Nam & nos vires nostras omnes comparabimus, vt irriti hostium conatus efficiantur, & Galliae atq; Hispaniae Regū copias, quae mihi praesto esse iussae sunt, celeriter istud mittam, vt vobis opem atq; suppetias ferant. Te vero etiam atq; etiam hortor, quam potes manum cogas, iubeasq; in armis esse, vt dum ij, quos dico, milites conueniunt, oppidum praemuniant, praesidioq; sint, quo minus hostis audeat eo accedere. Reliquum est, vt intelligas, me isthuc Antonium Pucium mittere ampla cum potestate, vt si qua paranda erūt, quae per te, aut per eum, qui pro Legato est, aut per Decuriones nequeant fieri, ea ipse imperet edicto meo, vobisq; singulis auctoritatem meam communicet, quo celerius atq; facilius omnia conficiantur. Quae cum ita constituta sint, existimare tamen debes multū me in tua fide & virtute bellica istius oppidi defendendi, opis atq; auxilij reposuisse. Prid. Id. Maias. Anno quinto. Roma.

Decurionibus Tudertinis. 19

EX meorum literis & rumore nuncio admoncor, Fran-

ciscum Mariam eiusq; foederatos cogitare, quibus modis Perusinae civitatis, mihi multis de causis merito charissimae, statum opprimere atque pervertere possint. Id ne accidat, & meam quam habeo militum manum satis magnam, & Galliae atq; Hispaniae Regum sociorum milites, qui mihi parent, festinare illuc iussi, ut illorum conatibus se opponeret, eosq; irritos & inanes facerent. Quod quidem pro ea, quam in Domino spem habeo, confido brevi fore. Sed quoniam propter locorum vicinitatem, vestrorumq; civium fortitudinem, maximo Perusini adiumento atq; praesidio esse municipium istud facile potest, magnopere vos hortor, ut quicquid parari atq; confici hoc tempore ad illorum usum atq; auxilium per vos potest, id omne diligenter atq; celeriter administratis, existimetisq; tam mihi gratum facere, quam si pro mea ipsius defensione, vel Romae urbis propugnatione, eum laborem suscepissetis. Non sane adest semper vllis hominibus oportunitas, de Romanis Pontificibus bene merendi. Quare cum hoc sit tempus ad eam rem aptissimum, ut melius atq; commodius nullum possit aliud reperiri, erit vestrae prudentiae, omnes vestras cogitationes adhibere, ut nunc quidem maxime mihi & reipub. vsui fuisse videamini. Datis prid. Id. Maias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni, Perusiam. 20

QUOD ductu auspicioq; tuo Perusini ciues, sumptis armis in reip. hostes impetum fecerint, eosq; fortiter & viriliter pugnando, magna cum illorum clade atq; pernicie reiecerint, fuderint, & prosperrimo euentu parta victoria in oppidum se receperint, letor, eaq; de re cum tibi gratulor, qui tantam rem egeris, tum civitati isti, quod & suum in nos officium fidemq; praestitit, & se ab audacissimis hostibus

hostib. magno animo est tutata. Vtriq; autem gaudeo, propterea quod vestra in Remp. merita, isto facinore confecto, praeclare amplificauistis. Itaq; decretis supplicationibus DEO Opt. Max. gratias egimus, qui vobis tantum animi tantumq; virium subministrarit, quantum satis fuit, ut & eius & vestros & reip. hostes audaciae suae pcciteret: Quos quidem arbitrator in vos nihil amplius molituros. Sed si relictis viribus vos laxessere non desinent, adierunt iam iamq; nostri, Regumq; sociorum milites, quibus mandauimus, ut ad vos defendendos maturarent. Quos si expectabunt, facile eos confido suorum conatum pccenas daturus. Mitto etiam Tuderatum, quibus tamen antea scripseram, Herculem Episcopum Vrbeuetanum designatum propinquum tuum, qui eo in oppido, alijsq; locis istius provinciae, quae paranda sunt, comparet, ut si hostis illo flexerit, operam se luisse cognoscat. Haec ipse ut intelligeretis, has ad vos literas dedi: vos, ut ad me quotidie literae a vobis afferantur, quae me singulis de rebus erudiant, curatote. Datis XVI. Cal. Iunias, Anno quinto. Roma.

Senensibus.

21

SI qui vobis vrbiq; isti praeclara negotium facessere conantur, hostes reipub. non essent, quorum Duci igni & aqua interdictum sit, vobis esse verendum arbitrarer, ne quam ab illis contumeliam acciperetis, nec animo pacato essem, dum ista cernerentur. Nunc vero, cum & illi eiusmodi sint, ut quoquo se vertant, odia in se hominum exardescere videant, & ego ad vos defendendos, non minorem sim curam adhibiturus, quam si pro vrbe Roma laborarem, bono animo debetis esse, existimareq; cum ij Perusiam frustra tentarint, ipsorum conatus in vos nihilo magis efficaces futuros.

Nam præterquam quòd meæ vobis opes & facultates omnes atq; copiæ suppeditabunt, mittā etiam ad vos defendendos eam manum, quam vterq; Rex mihi præstò esse voluit suorum militum, quæ cum mea manu coniuncta est, & vnà omnes pro rep. bellum gerūt. Hæc ad vos illicò scripsi, cum ad me esset allatū, illos ad vos cogitare, Perusinus è finibus se conuertere. Quod si fecerint, nostri milites eos subsequantur, sic enim iam imperaui, neq; procedere permittent. Vobis tamen sum autor, vt ea cogitatis, paratis, quæ per vos fieri poterunt, ne ab illis imparati offendamini. Nam si primi eorum impetus sustinebuntur, omnia erunt confecta: non enim poterunt consistere. Singulis autem de rebus quid egeritis, quorum vobis opus sit, quæ fieri per nos velitis, scire cupio. Itaq; vestras literas auidè expecto. Datis XV. Cal. Iulianis. Anno quinto. Roma.

Ludouico Tudertino.

22

GRATA mihi opera studiumq; tuum fuit, quod in oppido isto muniendo, ne ei noceri ab hostibus posset, ex Antonij Puccij literis te adhibuisse cognoui: eoq; gratior mihi tua ista sanè cura atq; iucundior accidit, quo difficiliore tempore virtus enituit tua: cumq; alij partim timore periculi, partim inertia sua, nonnulli etiam perfidia, vel è medio se subduxerint, vel cum hostibus se coniunxerint, tu non modò in officio permansisti, sed præclare etiam te gessisti, eaq; magno & præstanti animo curauisti, quamobrem resp. istis in locis, nullam insignem contumeliā posset accipere. Quòd si me bonū virum, si gratum scis esse, debes existimare officium te tuum bene atq; vtiliter posuisse. Quanquā quidē, etsi ego nihil horum sum, te tamen rectissime officio functum esse omnes homines dixerint, qui Romano Pont. qui DEI Ecclēsiæ,

Ecclēsiæ, qui Petro & Paulo CHRISTI sociorum principi bus, quorum numine hoc imperium regitur, nauasse operā es existimandus. Sed hæc hæctenus. Quod superest, te hortor, vt tui similis pergas esse. Quid te facere oporteat, vel virtus tua fidesq; in nos, et studium te docebit, vel ab ipso Antonio faciliè cognosces. Datis XV. Cal. Iulianis. Anno 5. Roma.

Francisco Regi Gallorum.

23

CVM comperissemus Bendinū Saulum, & Alphonsum Petrutium, Cardinales, qui à me vnice diligebantur, in vitam meam cōspirauisse, deq; nobis dolo malo occidendis cōgitauisse, operamq; suam ad eam rem adhibuisse, hodie comprehendi eos iussimus, atq; in arce, quam Hadriani molem vocāt, in custodia tandiu esse, dum legitimæ de eo probationes haberi cōficiq; possent. Id volui tibi notum esse, vt scires quā ob causam statuerim eos esse cōprehendendos. Cui etiā probationes ipsas, cum primū erunt confectæ, describendas mittendasq; curabo, quemadmodum & ipse cum Episcopo Dionysiano Legato tuo loquutus sum, & Ludouicus Episcopus Bellovacorum Legatus meus, te docebit. Datis quartodecimo Cal. Iulianis. Anno quinto. Roma.

Comiti Potentiæ Praefecto Hispaniarum copiarum.

24

DISCESSERE Perusia hostes nostri: neq; quòd pergere, aut quid aggredi cogitent, sciri etiā dum potest. Quoniam autem statutum mihi est, eos quoquò tendant, persequi: magnopere te hortor, eorum extremum agmen celeriter atq; acriter insequare, omneq; genus molestiæ per tuos equites, qui paratissimi sunt, illis inferas, ne consistere aut quiescere vllis in locis possint. Quod facies cum mea causa.

qui te magnopere amo & facio sanè plurimi, tum Regis tui nomine, cuius voluntas atque autoritas, & mehercule etiam honor, hoc in bello maxime versantur. Reliqua & hinc ab Legatis regijs, & isthic è Bernardo Bibiena Cardinale Legato cognosces. Vndecimo Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Sissæ Præfecto Gallorum militum. 25

CUM Perusino ex agro nostri hostes profecti sint, nequod sciri possit, optimum esse duxi eos insequi, vltimumq; egrè conuellerè, nihilq; ei molestie, nihil detrimenti non adhibere. Id cum meam Caroliq; Regis manum, tum te maxime velim facere, omnemq; curā in eo ponere, ne vos effugiant. Nam, vt nunc quidem se res habet, eo accepto ab illis apud Perusiam incommodo & plaga, turpissimū nobis erit, si qui reliqui sunt, integri in tua se receperint. Itaq; vrge atque adnitere, vt quos Perusini parua manu fudere, vos legitimo exercitu deleatis. Hoc esse vobis non difficilius sanè debet, quàm id illis fuit. Quanquam in hoc sunt omnia: nam qui hostem fugat, is est laudi proximus: qui opprimit, omnem gloriā est assequutus. Datis XI. Calen. Iun. Anno quinto. Roma.

Petro Nauarro Cantabro. 26

EX Oddi cuius Florentini famliaris tui sermone cognoui, id quod mihi notum atq; perspectum iam pridem erat, ardere scilicet te desiderio egregiam aliquam atq; insignem operā in Christianæ Reip. vtilitatē incrementumq; nauandicūq; propter agitare te animo, classe quā poteris valida comparata, contra Pœnos Maurosq; proficisci. Equidem piā istam atq; persanctam animi inductionē tui, plurimis cum virtutibus & præstanti fortitudine, bellicisq; artibus

tibus propè omnibus coniunctā, probo efferoq; magnis laudibus, facioq; vti debeo, sanè plurimi. Puto tamen propter Turcarū Regis classē, quā is paratā iam atq; instructam eduxisse dicitur, illud in cōmune fore vtilius, si te classēq; tuam eò compares, vt nostram ei classē opponere, si opus erit, facilius & exploratius te adiuuante possimus. Quam ad rem si cogitationes tuas cōferes, quicquid per me curari efficiq; poterit, vt virtuti tuæ adiumenta subministrantur, id tibi omne libentissimè polliceor. Quemadmodum ab Odo ipso, qui cum sum ijs de rebus diligenter loquutus, poteris cognoscere. Datis sexto Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 27

SUPERIORE anno ad te scripseram, cupere me pro tui Regni commodo, dares operam, atq; efficeres autoritate tua, vt ea controuersa, quā Antonius Stuniga, Didacusq; Toletanus Ducis Albæ filius, de Castellæ Prioratu ordinis Hierosolymitanorū plures iam annos animis insensissimis exercuerāt, aliquando tandem componeretur. Quod quidem propter vtriusque gentis atq; familiæ splendorem, Regno isti admodum salutare præuidebam futurum. Idem etsi nunc quoq; etiam atq; etiam cupio, propter eam quā dixi causam, quæ quanti abs te faciendā sit, ipse optimè intelligis: tamen quoniam accidere facile poterit propter controuersæ difficultatem, quæ quidem magna est, vt res ad exitum perducere non possit, literas Romanorum iudicum, quibus possessio eius Prioratus Antonio iubetur dari, his ipsi cum literis ad te mitto, cum ne cuiuspiam iura, quæ optima sunt, supprimantur: tum vt ipse melius intelligas eius causæ statum: demum etiam, vt harum literarum autoritate illos perducere ad concordiam possis. Quod si fiet, & te

prudenter fecisse existimabo, & mihi erit vehementer gratum. Datis prid. Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Prospero Columnæ Cauiō. 28

ET SI æquius profectō erat, me ad te nihil omnino iterum eadem de re scribere, sed cūm viderem me as priores apud te literas parum valuisse, nihilq; minus à tuis militibus agros Latinorum vastari, prædas abduci, cædes fieri, quàm antequam scripsissem fiebat, debebam meorum populorum incolumitati per me ipse consulere, utcunq; tibi ea res damno atq; dedecori esset futura: tamen quoniam meum in te amorem & benevolentiam exuere vsquequaque non potui, quemadmodum quidem tu omnem tuam in me obseruantiam videre funditus abiicisse, malleq; ut tu tibi præciperes, cōtineresq; te quidem primum, deinde tuos milites, quàm mihi esset aut in te aut in illos animaduersione utendum: hanc tibi epistolam conscripsi, ut te admonerē, si quid ea res proficere & iuuare posset. Itaq; mando tibi atq; impero, cures, efficias, ne quid isthinc eiusmodi posthac ad nos perferatur, quod cum te turpe sit facere, tum sit ipsum indignum tuæ familiæ celebritate ac nomine, quæ quidem & prudens, & grauis, & temperata semper est habita. Id si feceris, profectō consulueris cūm famæ, si modò aliquid esse bonum nomen & rectam hominum æstimationem putas: tum etiam salutem tuam, quæ si tibi curæ nō erit, mihi eam non fuisse minus mirabere. Quamquam & fuit illa certè adhuc quidem mihi curæ plus aliquanto, quàm tibi, qui quæ meritus es, in te statuere distuli, cūm tu malè mereri valde festines, & quoad tu voles, in eadem erga te voluntate permanses. Si non feceris, te nullam mei, nullam recipere habere rationem voluisse, D E O S atq; homines testatus, equidē animo

non libente, sed tamen statuam in te, quæ erunt statuenda. Datis quinto Id. Iun. Anno quinto. Roma.

Sissæ præfecto Gallorum militum. 29

QVÆ adhuc quidem egisti, ut contra hostes rei publicæ maximo nobis vsui esse posses, ea mihi omnia valde probantur. Nunc autem quoniam rumor est, & quidē satis certus, eos in Metaurensium fines reuerii, ut exercitum eum, cui Legatus meus præest, opprimant, te hortor, ut collectis nostris copijs omnibus, quæ isthic sunt, eos insequare, extremosq; quæ poteris lacessendo, moram & impedimentum illis afferas, ut cūm aggredi Legatum copiasq; eius volent, te à tergo habeant, à quo sibi timendum putent. Id erit mihi vehementer gratum. Reliqua quæ agenda erunt, cūm id egeris, de Legato intelliges, vel etiam per te ipse cognosces. Prid. Cal. Iul. Anno quinto. Roma.

Vitellio Tifernati.

30

QVOD mihi Reiq; pub. in defendendo oppido Perusia, fidem, studium, operamque tuam præstitisti, valde te laudo, idq; mihi planè gratissimum accidit. Sed eius rei memoriam, illud in tempus retinebimus, quo tibi amor in te meus, vsui & dignitati esse possit. Nunc quoniam perferatur ad me, hostem in Metaurenses se referre, Sissæ Præfecto regio scripsi, ut unā cum mea manu omni, cum subsequeretur, extremisq; insisteret, ut cūm aggredi Legatum volent (si modò volent) illum à tergo sciant esse, à quo sibi sit cauendum. Quamobrem tibi mando, ut quamprimum quamq; celeriter cum illo te coniungas, confliumq; hoc meum studio diligentiaq; tua, quantum poteris, iuues. Poteris autem, quæ tua virtus est, sanè plurimum. Datis prid. Calend. Iul. Anno quinto. Roma.

Heluetijs.

31

CVM omni vos tempore cognouerim non solum animi robore ac fortitudine, sed etiã religione præditos, huius reip. maxime omnium obseruantes amantesq; fuisse: scirent autem non latere vos, quot et quã graues impressiones, au dacissimi homines, quibus à sacris interdictum sit, in nos atq; proximè in rempub. fecerint, qui vrbes nostras obsidere, capere, vastare agros, rapinis, cædibus polluere atq; sceddare omnia nõ desisterunt, eaq; de causa coactum impensas maximas me fecisse: existimaui minime vobis mirum videri, si pensiones e.e, quæ à me debebantur, nondum vobis essent persolutæ. Illud etiam mihi sæpius in mentem venit, pro vestra pietate atq; beneuolentia, maiore vos molestiam, maioremq; laborem accepisse, cum cognouissetis, quam hostiliter ijdem illi paratissimi homines, CHRISTI rem peterent, diriperent, ferro atq; igni depopularentur, quam mihi successuisse, si tardior in præstanda vobis mea fide fuerim. Quæ cum ita se habeant, sinq; adhuc quidem ipse in eisdem difficultatibus, eodemq; iactur atque impellar mari, curabo tamen, nec curabo solum, sed etiam efficiam, vt citò, quicquid vobis debeo, dependatur. Neque tamen intercedere à vobis non audebo, quæ petenda sunt, vel quia ipse vobis omnia tribuo, vel quia vos Romanis quidem Pont. nunquam defuistis, vel quòd malo vestræ nationi me debere, quam vllis omnino hominum omnium. Petenda autem sunt hæc, primum quidem, vt octies mille vestrorum perditum delectum, ex ijs qui fortissimi paratissimiq; sunt, ad nos defendendos haberi iubeatis: deinde vt quanto celerius fieri potest, ij se in viam dent, magnisq; itineribus ad nostros

stros exercitus se conferant, quemadmodum ab Ennio Episcopo Verulano, et Iacobo Gambi. ro Legatis meis opus esse intelligetis, qui vos omnibus de rebus docebunt, stipendiaq; ad eos milites subministrabunt. Reliquum est, vt quam virtutem, quamq; diligentiam, alijs tempestatibus in Reip. reb. ostendistis, eadem nũc, aut eo etiam maiores, hac in cura sanãdæ Reip. adhibeatis, quo et huius morbi vis acrior, quam aliorum, & ipsa diuturnitate ægritudinis, debilior est nunc quidem quam vnquam antea fuerit: addo etiam quo ceteræ medicinae minus eam subleuauerunt. Itaq; vos flagitat, vos expectat, in vobis vnus spem salutis omnem contulit atque reposuit suæ, quæ ne destituatur, erit vestræ probitatis vestræq; fidei. Calend. Iunijs. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum Eremitarum Magistro. In Ciminius. 32

MIHI verò & quòd ordinem familiarisq; tuam tantopere commendas, est gratum: Lator enim cum video tibi eos, quibus præces, esse charissimos, & illud ipsum, de quo me adnotes, valde probatur. Itaque faciam, quod te velle intelligo. Nam id mihi satis est, scire me, scilicet velle te à me aliquid impetrare, qui omnino nihil potes iam aut velle ipse, quod pulchrum & honestum non sit, aut ab altero petere, quod non sit petendum. Sed de eo etiam loquemur inter nos, cum vnà erimus. Erimus autem antequam dies postulati tui veniat. Quòd autem cupis non inuideri tibi illos tuos exoptatissimos dies latebrasq; istas, equidem illud præstabo, vt te non interpellem: vt tibi non inuideam, facere non possum, tantis præsertim caloribus vrbanis,

qui iam incubuerunt. An tu, cum hoc aestu in syluam illam densam atq; horridam te abideris, in qua frigus opacissimum, vel meridianis horis sentias, putas fieri posse, vt tibi non inuideatur? Ego autem subinuideo cum multa, tum illud quod ais, tua te ad studia, tuasq; literulas auidiſſimè reuertentem, mirabiliter iuuari ista loci atque ſyluae taciturnitate & ſolitudine, in qua nihil, quod nolis, videas, nihil tuis auribus obſtrepet, præter auicularum cantus, qui te etiam magnopere delectent. Quod cum ita ſit, effice vt extet fructus ocij tui, ſcribe aliquid te dignum: quod profectò facis, Remq; publ. quam mehercule tot annos ſermone quidem plurimum concionibusq; iuuiſti tuis, etiam ſcriptis iuua, ſociosq; tuos quibus domũ iſtam cum phano, tua impenſa exædificasti, quam ſylua maxima circumſuſa vndique quaſi tuetur, ne adiri temerè poſſit, ſic tuis præceptis inſtitue, vt quemadmodum tu optime omnium feciſti, ſic illi ſua ſtudia in communem vtilitatem, aliquando conſerāt. Quod tamen iam multi multis in locis faciunt, quos audio etiam Egidianos vocari, de quo tibi gratulor. Sed hæc haſtenus. Tu velim, quod commodo tuo fiat, dum iſthic eris, ſcribas ad me quam ſapiffimè. Nam cum me omnes tue literæ magnopere ſemper delectent, omnino ijs Ciminienſibus ita detineor, nihil vt mihi videatur fieri poſſe delectabilius. Itaq; admirabilis tua illa ſuauiſſa orationis incredibilisq; ſcundia, ad me iſthinc etiam amabilior proficiſcatur, vt loco ipſo augeti videatur. Dat. Non. Iun. Anno quinto. Roma.

Epifcopo Curienſi Heluetio. 33

DELIBERATVM nobis eſt, certum peditũ numerum ab Heluetijs ſocijs noſtris accerſitũ, cum noſtra manu coniungere-

coniungere, quo facilius reip. hoſtis audacter nimium intemperateq; in eius ditionem debacchantes, repellere propulſareq; poſſimus. Ea de re & illis proximè ſcripſimus, et nunc Gaſparem Silinum peditum Heluetiorum cohortis noſtræ præfectum, & Ioannem Dieſpachium eiufdem nationis homines ad eos mittimus, qui negociũ proturent. Verum quoniam ſatis mihi cognitum eſt, qua ſis ipſe apud tuos homines, omnemq; iſtam fortiſſimam præſantiſſimamq; nationem autoritate & gratia, quantumq; me omni tẽpore obſeruaueris, colueris: te hortor, vt petitionẽ meam remq; hanc totam, cura, opera diligentiaq; tua iuues, efficiasq; vt celebritas in primis, & delectu habendo & militibus mittendis adhibeatur, quemadmodum de Silmo & Dieſpachio cognoſces, quibus mandavi, vt tibi ſalutem dicerent meis verbis. Datis Nonis Iunijs. Anno quinto. Roma.

Sebaſtiano Ferrerio Regio Quæſtori Gallicæ Ciſalpinae. 34

QVOD tam officioſè tamq; amanter omnes tuas opes, fortunæ, omne ſtudium, operam, diligentiamq; tuam mihi & reipublicæ polliceris ijs in literis, quas nuper ad Epiſcopum Hipporeginum filium tuum dediſti, nõ ſolum valde te amo (nam id quidem per diũ eſt, cum tibi à me tribuitur, vt ſummo te amore, beneuolentia, neceſſitudine proſequar) ſed etiam tibi gratias ago, eas quidem, quas debeo, magnas ſcilicet. Sentio enim planèq; video, quo in me animo ſis, quantamq; tibi mei labores moleſtiã ægritudinemq; aſſerant. Sed hæc breui ſpero ſanabuntur, eiufmodiq; curis & difficultatibus liber, quibus nunc valde mehercule conficior, & vſui & voluptati eſſe tibi atque tuis facile pote-

ro, vt tibi gratias non solum agam, sed planè etiam referam, quemadmodum quidè cupio. Interea verò vt aliqua ex parte vtar citam tuis officijs tuaq; diligentia, quoniam ab Heluetijs petij vt ad me certam manum suorum militum mittirent, quibus hoc in bello audacissimorum hostium uti possim, tu velim rem hanc modis omnibus apud illos tuas, cum vt rectè, tum etiam atq; etiam vt celerrimè conficiatur. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Octauo Idib. Iun. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum
Emitarum Magistro. 35

CUM mihi Cornelius Benignus tuus, quem ego valde diligo, scio enim & te ab illo mirabiliter amari, & illum abs te, etsi iure id quidem: est enim optimis & perelegantibus & moribus & literis: eius etiam sermo & grauis & prudens & planè Romanus, me mirificè delectat. Sed cum is mihi dixisset, velle se ad te proficisci, petereq; si quid vellem, hanc epistolam conscripsit, non tam quidem ociosus (nam id per rarò accidit) quàm cupidus legendi tuas literas, easq; præfertim, quæ isthinc veniunt. Olere enim mihi propemodum videntur syluam illam tuam, & esculorum umbram, qua scribens te geris, & amœnitatem loci. His autem literis pro meo in te amore hoc intelliges, cogitare me Senatam cogere, vt illum ordinem augeam, asciscamq; eo in collegio aliquot, qui mihi valde probantur, aliquod etiam, quos reipub. necessitas postulat. Puto autè te cognoscere cuiusmodi ea necessitas sit. De eo velim cogites, rescribasq; mihi, quid sentias. Non dū enim statui quo die. Quod cum erit, faciam te de eo meis literis certiozem. Tertio decimo Calen. Quint. Anno quinto. Roma.

Raimun-

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 36

CERTIOR factus sum inberi te per Regias literas, vt cum ijs copijs omnibus, quas isthinc habes, te ad Regni terminos, qui ad Picenum sunt, conferas, vt mihi esse vsui atq; præsidio possis. Id cum ita sit, peto abs te, diligentiam omnem adhibeas tuam, vt quanto citius fieri potest, te itineri atq; via des, vt mihi & reip. suorum hostium audacia atque perfidia laboranti, præsto in tempore sis. Ageremus tecum pluribus, nisi & ipse per te cognosceres, quantum momenti positum in celeritate sit rerum bellicarum, & perspecta nobis plurimis maximisq; in rebus esset tua in nos obseruantia: de quibus cum bene sepe antea merueris, certè hac in re rectè atq; celeriter confecta, propter periculorum, quæ impendere videntur, timorem, omnia propè merebere. Tertio decimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Nicolao Scombergio Augustiniano. 37

DVDVM est, cum nobiscum agitur, vt affinitatem cum Bisiniani Principe optime spei adolescente, nobis esse ineundam statuamus, & Magdalene sororis meae filiam, ei despondèamus. Ego verò cum intellexissem à Principis patre aliquot ante annis, dum is puer esset, nescio quid de ducenda Raimundi Cardonæ vxoris sorore, cum adoleuisset, nam ea quoq; infans erat, actum tractatumq; fuisse, ei reu adhibere aures nolui, ne Proregis bene de me meriti animus offenderetur. Nunc autem quoniam renunciatū nobis est, principem omnino adduci non posse, vt velit eam vxorè ducere, Regemq; Carolum intellecta ea re, remisisse ipsi, vt in eo liber suisq; iuris esset: inclinare etiam Principis ani-

mum ad sororis meae filiã, mando tibi, vt Regi narres hæc, quæ dixi, omnia. Quæ si vera, quod ad ipsum attinet, sunt, eum hortabere non solum vt velit, sed etiam Principi ad se in presentia venienti, ostendat sibi placere, vt propinquitas eiusmodi inter nos atque illum constituatur, idq; se ratum & probatum habiturum. Duodecimo Calen. Quint. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum
Eremitarum Magistro. 33

SCRIPSERAM ad te proximis literis, cogitare me Senatum vocare Cardinalium creatorum causa: neq; tamen statutum mihi esse quo die, sed cum statuissem, tibi significaturum. Eas ad literas tantummodo mihi rescripsisti, probare te consilium meum. Scire enim, nihil me, nisi quod è repub. sit, esse facturum. Ego verò scripseram, vt elicere abs te, cupere sine ipse in Cardinalium collegium cooptari. Id quoniã reticuisisti, vel pudore tuo atque modestia, qua semper magnopere abundas, vel quod eius rei nulla te cupiditas teneat, vtrumlibet letor, vel pudentem esse te, vel ambitione carere, præsertim earum rerum, quarum adipiscendum desiderio plerique ita ducuntur, vt etiam insaniant. Itaq; confirmasti etiam tu quidem mihi tuo silentio consilium meum. Per diu enim est, cum te legere in Cardinalium ordinem cogito, cum vt tuorum laborum magna cum reipub. utilitate, triginta totos annos susceptorum, hanc tibi quasi mercedem persoluam, quam possum maximam atque amplissimam: tibi vt te respub. sic vtatur, vt ex te fructus vberimos capere possit. Puto autem reipub. maiori & vsui et honori fore dignitatem tuam quam tibi ipsi, maior enim atq; illustrior iam est.

est virtus tua, quam quæ magistratu illo egeat. Ordo verò ipse talibus viris, vt tu es, egere mihi quidem magnopere videtur. Quare plus tu ordini, quam tibi ordo, ornamentum afferes. Efficiam igitur id nunc, quod dudum, vt dixi, meditator, teq; cum reliquis, qui à me creandi sunt, Cardinalem nominabo. Id erit Cal. Quintilibus. Quæ ad diem mando tibi Romæ vt sis, vt te statim videre atq; amplecti possim. Datis octauo Calend. Quintiles. Anno quinto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum
Principi. 39

ET amor vetus erga te Senatumq; istum grauissimum & sapientissimum meus, plurimis vestris atq; maximis & antiquis & recentibus auctus & confirmatus officijs, & vrbis tuæ claritas, amplitudoq; reipub. me impulere, vt quod tibi et vsui et dignitati fore magnopere intelligebam, quodque te vehementer cupere, Marcus Minius Legatus tuus, sæpe mihi significauerat, id tibi hoc tempore tribuerem, vt aliquem ex tuis ciuibus in Cardinalium collegium cooptarem. Itaque hodie de fratrum meorum E. R. Cardinalium consilio, Franciscum Pisanum ciuem tuum Cardinalem creauit, cum ipsum optimis moribus, singulari pietate adolescentem, tum Aloisij Pisani filium magni & clari viri, vt cum duos eius ordinis ciues tuos haberes, quorum alter senex iam esset, & præter hoc fractis & exiguis aduersa valetudine corporis viribus vteretur, alter plena ætate virum ageret, iste adolescens illis ipsis quasi submissus atque sublectus, magis etiam vestros animos confirmaret, non de fore multorum annorum spatio, ex tua ciuitate, qui eum magistra-

tum gereret. Quod eo libentius feci, quod volebam omnes homines intelligere, te à me fieri plurimum. Reliquum est, ut et ego & tu DEVM Opt. Max. precemur, ut declarationem hanc susceptam à me tuà causa, & tibi & mihi & reipub. fortunet. Datis Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Ioanni Iacobo Triultio. 40

CVM animo repeteremus, quanta cura, quantoq; studio nobiscum sepe egeris, ut Augustinum Triultium propinquum tuum in Cardinalium ordinem legere atq; adsciscere vellemus, cum tuis precibus impulsus, tum ipsius alicui virtutibus, religione, optimis praestantissimisque moribus, demum etiam vestrae familiae cum nostra familia consuetudine, officiorumq; prope omnium coniunctione suadente, hodie de fratrum meorum E. R. Cardinalium consensu, Augustinum Triultium Cardinalem nominavi, atq; in amplissimum eius ordinis collegium cooptavi. Spem autem in Domino habeamus, fore is ut honor, qui quidem longè maximus ex ijs, qui à Romano Pontifice, atq; ab hac reipub. dari possunt, summoq; proximus est, & ipsi & vestrae familiae, & DEI Ecclesiae, nobisq; omnibus & vsui & voluptati esset futurus. Cuius rei asserre tibi ego quoq; nuncium volui, ut non solum de necessarij tui ad eum dignitatis gradum prorecti, incremento & amplitudine, sed etiam de mea in te gentemq; tuam, optima cupidissimaq; voluntate, quam tamen perspicere potuisti, meis etiam literis fieres certior. Vndecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Prolegato Perusiae. 41

RECTE abs te factum est, quod me de Ioannis Tadei Balionis hereditate, quid fieri vellem, consuluisti, quidq; ipse
ca in

ea in re egeris, mihi tuis literis significauisti. Quibus literis ita tibi respondeo: primum quidem laudare me curam diligentiamq; tuam, qua vsus es, ne inter patrem & filium lites vlla & disceptatio existeret, praesertim in tuorum edictorum contumeliam: deinde velle me, ut omnium primum atque potissimum, ex interfecti hereditate nomina, si qua sunt, dissoluantur. Quibus dissolutis, quae supererunt, siue nummi, siue praedia, siue quid aliud sint, ea Horatio Balioni omnia eorumq; possessionem dari atque tradi volo: nam ei dono dedimus. Haec verò ipsa, quae tibi mando singula, Ioanni Paulo Balioni declarabis meis verbis, hominemq; hortaberis, ne donationi ei meae, vlla ex parte auersum se atque difficilem praebat, in filij praesertim sui utilitatem rebus cedentibus: deq; eo, quid egeris, facies me tuis literis certiorum. Tertio Non. Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetijs. 42

PENSIONVM vestrarum numos, quarum dies praeterierunt ad diem sextum Nonarum Quintilium, ad vos missi, non tam quidem commode, pro meis maximis impensis, & praesenti reipub. statu, quam libenter. Meus enim in vos animus is est nunc (etsi premor teneorq; rerum omnium difficultatibus) qui erat antea, quiq; semper est futurus. Quod cum ita se habeat, illud mihi magis mirum accidit, de quo proximè certior factus sum, adhiberi à quibusdam vestrorum ciuium difficultatis & moras in eo delectu habendo, militibusq; cogendis, ad nosq; mittendis, quos petieram, quicquam iam per meos homines permissu vestro contraherentur, praesertim cum huius opportunitas omnis atq; utilitas vestri auxilij, ita posita in celeritate sit, ut si haec vna desiderabitur, & labor meus frustra susceptus & impensa omnis

incassum facta esse profectò videatur. Quod ne accidat, nō iam minus curare vos oportet, qui semel iuuandæ reip. curam atq; prouinciã suscepistis, ne prohibiti fideiq; vestræ, nota hæc atq; calumnia tribuatur, quã me à vobis petere, vt cuius reip. libertatē tutati adhuc quidem semper fuistis, cuiusq; libertatis defensores & habemini & vocamini, eidem nunc inimicorum suorum audacia laboranti, vosq; sibi, vt solita est, aduocanti, opem vestrã esse præstãdam statuatis. Quod rectissimè fiet, si celeriter eam vestrã manum ad nos proficisci mandaueritis. Id vt curetis, morasq; omnes & impedimenta reiiciatis, etiam atq; etiam à vobis peto. Nonis Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimūdo Cardonæ Proregi Neapolis. 43

È A, quæ Siciliæ Prorex cum Hispanorū militum Præfæctis, qui cum Francisco Maria sunt, tractauerit, egerit, de Legatis regijs intelliges. Nunc peto abs te, & quidem vehementer, vt quanto celerius fieri potest, cum ea quam habes manu, Piceno appropinques, vt & autoritate tua, quæ magna est, iuuare negotium, & quæ inchoata modò ab illo sunt, perficere tua virtute possis. Quod ipsum non mihi solum rei q; pub. sed tuo Regi etiam, cuius autoritas, dignitas, honor, hæc in re vnã cum nostro versatur, esse gratissimum debet, quemadmodum ipsis ab Legatis tibi perscribetur, quorum ad literas te reiicio. Pridie Idus Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetijs.

44

ETSI non dubitabamus vos ijs literis, quas Nonis dedimus, quantum mihi celeritate vestra opus esset, admonitos, quæ postulabamus de mittendis ad nos vestris militibus,

bus, iam curauisse: nostrum tamen erga vos paternū amantissimūq; animum repetentibus, visum nobis est hæc etiam ad vos esse literas dandas, quibus vos diligentius commonesceremus, vt cum antea vel in leuissimis huius reipub. causis, nunquam ei opem vestram atq; subsidia recusauissetis, velletis nunc grauissimis eius in difficultatibus, durissimoq; tempore nō deesse: præsertim cum vester honor vestræq; fidei existimatio, in eo maxime agi versariq; videatur. Nam si Francisco Mariæ contra nos remq; pub. arma capienti vestri aliquot milites adhæserunt, illoq; omnia medijs in reipub. viscibus miscente atq; turbante, eos vestros milites non reuocauistis, nunc autem nobis milites vestros postulantibus, vt nos remq; pub. tueri atq; defendere possimus, nihil omnino conceditis, neq; vestris vti posse militibus permittitis: hæc cum intellecta erūt, cum audientur, quid de vobis homines existimaturi sint, per vos ipsi facile perspicere potestis. Quod si nō recordamini esse vos illos ipsos, qui huius reipub. dignitatis propugnatores & haberi & dici vultis: eos tamen esse vos, obliuioni ne mandetis, qui pusilli quidem primò atq; infantes, baptismatis conspersi vnda, Christianos fore vos admurmurauistis, quiq; deinde pueri, CHRISTVM DEVM Dominūq; nostrum consalutauistis: posteaq; semper CHRISTI Ecclesiam, moremque nostrum sacròrum, & Romanos Pontifices, remq; pub. hanc eandem, quæ nunc premitur, tot magnorū hominum præclaris rebus gestis, sanguineq; sanctam atq; coalitã coluistis, verendum vobis vt sit, ne, si reipub. ipsi tantopere nunc quidem laboranti, opemq; vestrã flagitanti nō succurreritis, succurreritis dico: imò etiam si ei succurrere cupientibus impedimento estis, ne facere id possint, nō minus ipsi, quam

qui bellum contra nos gerunt, in eam admississe videamini. Itaq; vestra illa tam præclara nomina, tum Christianorum, tum reipub. defensorum, cõtempssisse etiam & abiicisse redarguamini. Quare si vestra vobis dignitas, si gloria, si tituli magnis vestris parti laboribus, si existimatio fortitudinis & fidei (quarum duarum virtutum quenam in vobis maior atq; spectatior adhuc quidem fuerit, non est facile dicere) si religio, si cætera quæ hominibus honestatem pariunt, vobis chara & iucunda sunt, defendite hoc imperiũ, quod semper estis tutati: permittite vestris militibus, vt se ad nos conferre possint, quod nunquam antea prohibuistis, occasionemq; hanc bene gerendæ reipub. ne prætermittite, quæ quidem breuissimã est, vt sepe ad vos scripsi. Sed non committam, vt dum plurã, quàm necesse est, ea de re in hanc epistolam cõijcio, minus confidere videar vestræ vel fidei vel pietati, quàm oportet. Itaq; finem faciam scribendi. Vnum dicam, quod tamen sepe iam dixi, sed dicã etiam atq; etiam, neq; enim nimium dici potest id, quod magnopere interest fieri: celeritate opus est, atq; ita opus est, vt in vna ea planè sint omnia: quam vrgebitis, & valebitis. Septimo Id. Quintil. Anno quinto. Roma.

Præfeto militum Hispanorum. 45

EX tuis literis cognoui, quo in me animo esses, quantaq; voluntate tenereris, operam, studiumq; tuum, magna aliqua in re mihi nauandi, quem quidem libentissimè accipio. Itaq; mandavi Roberto Boschetto vt te ea de re conueniret, cõsiliũq; meum, quod illi notum feceram, tibi exponeret. Te verò magnopere hortor, vt quod is abs te meis verbis petet, id celeriter explices. Tibi autem polliceor, fidemq; meam his obstringo literis, quicquid is tibi recipiet se curaturum

turum, si rem confeceris, id nos omne ratum & probatum habituros. Sed etiam præter id sperare te omnia volumus, quæcumq; tibi & vsui & honori futura sint, de me facile impetraturum. Idib. Quintil. Anno quinto. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 46

BELTRAMVS Episcopus Adriæ, Legatus tuus, mihi dixit, cupere te vt Heluctij, qui accepto reipub. stipendio traiecturi sunt in Vmbriam & Picenum per ditionem tuam, non vno agmine iter faciant, sed pluribus, atq; ijs cuiusmodi, nullum vt agmen plus ter mille pedites habeat: cum vt loca tua minus conterantur, possintq; facilius non maximum numerum alere, tum vt ipsi etiam cõmodius excipiantur. Quod cum mihi æquisimum sit visum, scripsi ilico ijs, quos Heluctijs duces itinerũ dedi, vt in plures discreti partes iter facerēt, neq; omnes tuos fines ingrederentur eodem die, ne vel vna continensq; multitudo, eodem loco, vel eodem tempore pluribus in locis excipienda, molestiam & sumptum tuis hominibus grauiorẽ exhiberet, quàm tu velles, quàmq; oportet. Itaq; curarēt, vt tibi oneri quàm minimum essent. In quo cum tibi ego satisfecerim, æquum erit animaduerti abs te, vt quæ militibus in via dari solent, illis in tempore parentur. Tum & illud, vt cum separatim ituri sint, tutò per tuam ditionem iter faciant. Idibus Quintil. Anno quinto. Roma.

Francisco Pisano Veneto Cardinali. 47

CVM te ad rempub. gerendam amplissimo in loco atq; ordine, animo libentissimo admiserimus, magnopere te cõuenit earum rerum, quibus in rebus dignitas libertasq; rei-

pub. versatur, curam nobiscum procuracionemq; suscipere. Quare cum in fructibus monasterij Arbensis, ratione Salinarum prouenientibus, qui quidem Petro Bembo familiari ab Epistolis meo, & cui tuo, satis iniuste retinentur, ipsius iura optima, reliq; pub. dignitas offendantur: Antonio Marcello Franciscinorum societatis & familie Magistro istuc reuertenti mandavi, ut tibi mente mea ea in re, quidq; te vellent facere, ostenderet. Hortor itaq; te, ut hac in causa, in qua quidem te ad partem curarum publicarum, nunc primum aduoco, cum aequitati & iustitiae, tum mihi & reip. satisfacias, patremq; tuum uirum egregium, & reliquos quos oportebit, adhibeas, rogesq; efficiant, ut quod volumus, vel potius quod ipsa aequitas postulat, aliquando tandem consequamur. Erit id quidem nobis abs te cum per se ipsum, tum quod esse illud quasi virtutis tuae specimen experimentumq; putabimus, plane gratissimum. Duodecimo Cal. Sextiles. Anno quinto. Roma.

Familiae Rodulphorum. Florentiam. 48

QVAS mihi Iulianus Rodulphus gratias egit vestris, verbis, quod in vestram familiam Cardinalatum intulisset, Nicolai Rodulphum sororis meae filium in Cardinalium collegium asciscendo, & mihi gratiae atq; iucundae fuerunt, vestrumq; id officium atq; ea animorum declaratio, quam tamen multo antea perspectam habebamus (magna enim & praecleara documenta vestri erga nos amoris & pietatis summiq; obseruantiae saepe dedistis) iucundiorē mihi eam ipsam meam nominationem atq; iudicium fecit, quem admodum ab ipso Iuliano intelligitis, qui cum sum prolixius his de rebus loquutus. Undecimo Calend. Sextiles. Anno quinto. Roma.

Bernardo

Bernardo Bibienae Cardinali. 49

CVM Gasp. ar Silinus Heluetiorum cohortis praetoriae Praefectus, in perducendis ad nos Heluetijs pedibus, & fide & diligentia egregie nobis satisfecerit, petatq; a nobis per literas, ut quod ardentius ij milites officio fungantur suo, mandemus, ut eis stipendium tum in tempore Quaestores nostri dent, ut diem laxam velle facere non videantur: tum etiam quia secum aliquot milites habet & virtute & militari disciplina magnopere praestantes, operam adhibeamus, ijs ut ipse paulo uberius stipendium dare possit eo stipendio, quod vulgo atq; passim meretur: deniq; quonia multi praeter delectos non mali quidem milites, sponte ad se confluxerunt, putatq; ipse ex reipub. vel vsu vel dignitate non posse se illos pedites missos facere, iubeamus eis etiam a Quaestoribus subministrari. Haec cum is a me contendat expetatq; omnia, mado tibi, ut omnibus ijs de rebus, postulatisq; Silinianis id constituas, quod tibi ex vsu & ex dignitate nostra videatur esse. Sexto Id. Sextilis. Anno quinto. Roma.

Ioanni Francisco Pico Mirandulae
domino. 50

TVRPEM sane rem, teq; patre ac vestra familia indignam, fecisse filium tuum, literae mihi venerunt: qui armatorum hominum manu in villam, quae in Carpenfi agro est Ecclesiae Bononiensis, cui quidem Ecclesiae Achilles Cardinalis Transiberinus praest, impetu facto, magnum frumenti numerum perfractis horreis asportauit, nulla boni & aequi, nulla Cardinalis, magni & clari viri, nulla reipub. ratione habita, legum, iudiciorum, nulla mei, quem vereri quidem certe pro meo in te amore propē singulari saltem debuerat. Ea de re filijq; tui latrocinia & scelere, cum

Bb 4

apud me Cardinalis grauiter quæstus esset, dixi ei me tecum acturū, vt ipsi ablatū quod erat, restitueres. Ceterū ignoscere puero non nimium pudenti, propter patrem, summa virtute præstantiq; religione hominē. Quod quidem nunc facio, teq; non horror solum, sed tibi etiam mando, cures vt Cardinali integrum, sine mora, sineq; tergiversatione, vel restitatur, vel dependatur. Quod si facere neglexeris, scire te volo, cum me Cardinali bene de me deq; rep. merito non defuturum, tum reip. dignitatis libertatisq;, quibus modis potero, rationem habiturum, eisq; satisfacturum. Sexto Cal. Septemb. Anno quinto. Roma.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM LEONIS DECIMI
PONT. MAX. NOMINE
scriptarum,
LIBER SEXTVSDECIMVS.

Carolo Hispaniæ Regi.

RATISSIMVS mihi nuncius is fuit, qui te Morinorum è littoribus in Hispaniam transmittentem, idonea tempestate soluisse, me certiore fecit. Cōfido enim te iam traiecisse, atq; in tua illa Regna, quæ te diu videre concupiuerunt, saluum sospitemq; peruenisse. Quibus à Regnis multa tibi, multa reipub. Christianæ vtilia, spero fore. Itaq; ea de nauigatione tua, si modo rectè confecta est, valde lætor, quemadmodum de Legatis meis cognosces, qui tibi meis vrbis plurimam salutem dicent. Il tibi etiam significabunt, me bellum id, quod Franciscus Maria mihi rei; pub. intulerat, sedauisse.

fuisse. Quod eo libentius feci, vt sumendo in Turcas bello, dare operam aliquando mihi liceat. Quam ad rem te hortor, cogitationes omnes conuertas tuas, vt cōmuni consilio & cura, agere iuuareq; reimp. possimus. Non. Nouemb. Anno quinto. Roma.

Francisco Pisano Cardinali. 2

AB exemplo literarum, quas ad Leonardum Lauredanum Ducē Venetiarum dederam, quibus quidem illi rei; isti pub. Hieronymum Lazarum Patavinum exulem, maiorem in modum cōmendabam, quo studio tenear, vt ei à Senatu isto ignoscatur, facile intelliges. Quia in re quoniam perspecta mihi est tua patrisq; tui clari viri apud istam reimpub. autoritas, velim vt tu atq; ille, ita cum tuendum fouendumq; mea causa suscipiatis, vt existimetis gratissimum mihi fore, si is vestra ope adiutus, istius vrbis Senatusq; grauisissimi clementiam, se non frustra implorasse me commendante cognoscat. Tertio Id. Nouemb. Anno V. Roma.

Senatui Mediolanensi. 3

VESTRAS ad literas, quibus Parmæ Magistratus, quòd cum armatis hominibus in Brixellensem agrū incursionem fecerit, factum excusatis, ita vobis respondeo: non debuisse illum, propterea quòd Brixellenses eius postulatio nibus satisfacere noluerint, ferro eos aggredi, velleq; ius de nostris hominibus sibi ipsum, vi atq; iniuria constituerre. Apud me queri de eorum intemperantia debebat, atq; à me petere, vt stare eos meis de ea salis quæstione, qua de agebatur, literis iusionibusq; compellerem. Itaq; cum suarum in Brixellenses iniuriarum, tum Brixellensium in Parmenses, si quæ tamē fuere illorum iniuriæ, turbarumq; omnium unus ipse autor atq; caput fuit. Quare eius crimi-

nis vniuersi culpa remitti quidem illi facile potest, excusari eluiq; non potest. Quod ad salis tamen questionem attinet, mando Mutinæ Regijq; Magistratui, curet vt Brixellenses intræ eam consuetudinem, qua sub Atyslinis Ducibus utebantur, nunc etiam se contineant: iubeatq; illos, vel cogat etiam, si opus erit, vt earum mearum literarum, quas allegatis, scripto audientes sint, neque mihi ea de re permittat negatiuū & molestiam adhiberi. Octauo id. Decembris. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 4

QUOD mea consilij tui comprobatio & collaudatio de partitione Episcopatus Toletani grata tibi magnopere fuerit, sanè letor. Equidem in eo mihi visus sum merito tuoque te laudauisse, cum ea, quæ ipse tuis Hispaniæ Regnis conducere ad quietem & ocium perspiciebam, te cognoscere diligenter considerauisse, atque à nobis, vt ita statuere vellemus, per Legatos tuos perq; literas petiuisse. Non enim quæ tuarum rerum, & populorū vsum dignitatemq; continent, ea nobis minus curæ sunt, propter meum in te amorē, quam quæ ad me ipsum pertinent. Itaq; primo Senatus die, rem ex tua sententia libentissimè conficiam. Quod autem ad eas tuas literas attinet, quibus scribis, magnam tibi admirationem eas meas literas attulisse, quas ad Episcopū Cæsaraugustanum dederam, si causas eius rei omnes seriemq; cognouisses, quas illi dixeram, cui eas literas dedi, mandauiq; vt te de ijs certiozem faceret, nihil te profectò commouisses. Accidit autem perimcomode, quòd is, qui literas à me cum mandatis acceperat, antequam se ad te conferret, mortem obiens officio fungi non potuit. Itaque ea, quæ te scire magnopere volebam, ad te non sunt perlata, quæ tu si intellexisses,

xisses, meam illam veterem in te beneuolentiam, illis ipsis in rebus, quæ tibi molestiā attulerunt, facile agnouisses. Quamquam quidem vtunque te reliqua omnia latuerint, ea vna conditio, quæ erat in meis literis, vt te libente fierent quæ mandabam, sin autem tu nolles, non fierent: satis te certum facere debuit, nos nisi quod tu probares, nihil statuere voluisse. Itaq; minus necesse erat te à me petere, ne posthac aliquid, quamobrem vlla animi mei erga te alienatio facta videri posset, cuiuspiam concederem, cum illud ipsum, quod te nunc mouet, constantis meæ in te beneuolentiæ perpetuæq; voluntatis, magnum tibi & luculentum indicium præbeat, si rectè sit consideratum. Necesse autem fortasse erit propter id ipsum, me abs te petere, ne ipse cuiuspiam de nostro in te animo non rectè interpretanti aures præbeas. Nam si de me nihil, nisi ex tua voluntate sanciente non optime iudicas, quid porro fiet, cum aliquid tantummodo ex huius Reipub. dignitate statuemus? Peto igitur abs te mi fili, ne quid ipse de mea in te voluntate, nisi ex tuo in me animo iudices, neue alijs temerè iudicantibus fide habcas, tandiu saltem, dum id verum sit, nec ne, scire possis: scies autem illico, si à me petendum existimabis: nihil enim te celabimus. Tum illud perperface, vt mentem & cogitationem tuam, ad ea, quæ presenti consilio magnopere indigent, in propulsandis Christianæ reipubl. periculis, nobiscum intendas, teq; ad bellum in Turcas communi consilio suscipiendum para. De nobis quidem certè omnia, quæ à patre amantiissimo sunt expectanda, tibi ipse poteris omni tempore rectissimè polliceri.

Datis nono Cal. Ian. M.D.XVII. Anno
quinto. Roma.

Episcopo Ouetensi.

§

ALTERIS meis ad te literis scripsi, quo in loco Franciscum Peualosam cantorem meum haberem, quamq; eo non sris in sacris & ceremoniarum celebritate familiariter ac propè quotidie vterer. Itaq; non erimus nunc quidem ea in re tibi ostendenda longiores. Veram cum is magnopere cupiat, vt Archidiaconatus Chermonæus, quem obtines in Ecclesia Hispalensi, sibi mandes vt conferatur, tibiq; ipse reponere fructus Archidiaconatus velit alijs in sacerdotijs, quæ tantidem æstimentur, petantq; idem abs te alij persamiliaribus tui, velim des ei te facilem ea in re, hortatus meo, hominiq; planè industrio, & mihi grato commodos. Omnino cur ipse tantopere id cupiat, non video. Sed si ei satisfeceris, erit mihi valde gratum. Septimo Calend. Ian. Anno quinto. Roma.

Odoni Lutrechæ.

¶

QVOD pro meo in te amore, tuaq; in me benevolentia & pietate, proq; nostris vtriusque rebus atq; causis, antea factum oportuit, vt haberem apud te aliquem probum virum, qui mea & reipub. negotia procuraret, id nunc tandem vt fieret, curavi. Mitto igitur ad te Aloisium Alemannum ciuem Florentinum, & integritate & virtute præditum iuuenem, qui apud te sit meo & reipub. nomine. Prid. Cal. Ian. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Ludouico Regi Pannoniæ.

7

LEGI tuas literas, quarum in extremo erat, te Franciscum Marsupinum mihi legauisse, quod quidem ego libèrissimè cognoui. Nam & cupiebam esse aliquè apud me interpretem tuum, qui cum agere singulis horis possem, cum
alia

alia sanè permulta, tum ea certè atq; in primis, quæ ad bellum Byzatinum pertinerent: & Marsupinus ipse, qui mecum propè quadricennium, in rerum Pannonicarum procuracione familiariter est versatus, & fidei mihi suam, & diligentiam, addo etiam & prudentiam & probitatem, magnopere probauit. Cui quidem, vt iam ipso vti eo nomine inciperem, quædam senatusconsulta communicauit, quibus habendis Regum Legati interfuerunt, in communis belli vsum agitata, quorum ille seriem se ad te perscripturum recepit. Quæ tu sic accipies, vt si quid ipse vel addere vel demere eis voles, scribas ad nos quam celeriter animi tui sensum, atq; sententiã. Sin tibi omnia probabuntur, des operam vt quæ curare te ijs in rebus oportebit, ita curentur, vt te appareat, quanto ipse hosti propinquus magis expositusq; es alijs Regibus, tanto etiam vegetiorem & paratiorem ad tua obeunda munera partemq; belli profiluisse. Priori tuarum literarum paginæ, reliquisq; partibus, nihil attinet me rescribere: nam ijs ad superiores meas ad te literas respondi. Vale igitur mi Rex, teq; ad remp. obeundam magno & inuicto animo para. Septimo Id. Ian. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolîs. §

SCRIBIMVS Francisco Priori Barensi, & Michaeli Gelindo Canonico Tirafonensi, mandamusq; ijs, vt in ius Romam vocent Romanorum iudicum verbis, Aloisium Carrassam equitem societatis Hierosolymitanorum, Ioannis Francisci Rogerij. Item eius societatis equitis nomine: quem admodum ex iudicum scripto, quod est in meis literis, oportere fieri latius intelligent. Qui quidem Rogerius cum in meis familiaribus eo loco sit, vt à latere curaq; mea nun-

quam discedat, valde cupio, ne ab aduersario eludatur cauit-
latione litis aliqua & effugio iudicij: quibus ille rebus mul-
tiam videtur considerare. Quapropter peto abs te, vt Francis-
co & Michaeli des ex tuis aliquem, cuius autoritas contem-
ni non possit, qui vnà cum ijs tandiu sit, dum illum sisti iu-
beant, quo quo loco sit. Id erit mihi abs te etiam atque etiam
gratum. Quinto Id. Ian. M.D.XVIII. Anno quin-
to. Roma.

Episcopo Burgenfi.

NON vnus ex tuis & Curtadi literis optimum tuum in-
nos animum & voluntatem cognoui, quæq; tu fraterq; tuus
mihi pollicebamini, in communem belli gerendi vtilitatem,
ea omnia libentissimè percepi. Quibus de rebus vtrunq; ve-
strum satis collaudare vix mihi videtur posse, vel potius pla-
nè non possum. Quid enim vel opportunius ad ea, quæ im-
pendent Christianæ reipub. pericula sustinenda, vel esse per
se laudabilius potest, quàm vestri similes existere, qui non
solum aut velint reip. causa omnia, aut nihil recusent, quod
ex usu belli sit, sed etiam opes suas omnes, operam, studium,
diligentiam, laborem, vitam ipsam in commune proferant,
sponteq; mihi tam liberaliter tamq; amanter polliceantur?
Quare vt dixi, vobis laudandis satis mihi esse nulla oratio
potest: sed tamen & piè quidem, maximeq; ex rei Christianæ
dignitate facere te atq; illum statuo, qui iam nunc parat-
tos esse vos ad mandata reipub. capeffenda profiteamini, &
ipse cum erit tempus, virtutem vestram magni, vt debeo, &
sumans, quid factò opus sit, reddam vos meis literis certio-
res. Prid. Id. Ianuarias. M.D.XVIII.

Anno quinto. Roma.

Francisco

Francisco Gallorum Regi.

QVOD mcorum cogitationes, amorem erga te suum
veteremq; necessitudinem, nudo etiam firmiore vincendi li-
bentissimè cognoueris, valde lætor. Nihil est enim quod ma-
gis cupiam, quàm cum te ipse tantum diligam, quantum tu
intelligere potuisti, me perspicere meos etiam omnes tecum
esse quam coniunctissimos. Itaque Laurentij Medicis fra-
tris mei filij nuptiarum causam leto te animo & lubenti sus-
cepisse, & ipsi iam gratulor, & tibi gratias ago. Non enim
dubito, quin, quod tu semel curandum sumpseris, rectè id at-
que celeriter conficiatur. Quare nihil tibi quidem nunc eo-
nomine separatiim mando, nihil præcipio. Totam tibi rem
tuæq; tum fidei tum liberalitati permitto & trado. Agas tu,
cogites, stituas, vt lubet: & stitues quidem puto ex nostra
dignitate. Illud te rogo, vt quam nobis ipsis animorum no-
strorum conglutinationem, & vsui & voluptati putamus
fore, eam perinde nobis esse suscipiendam statuamus, vt quo
ipsi coniunctiores erimus inter nos, eo plus opis atq; præ-
sidij in communem Christianæ reipub. vtilitatem vtriq; si-
mus allaturi. Decimosextio Calen. Februarias. Anno quin-
to. Roma.

Ioanni Albanix populorum Duci.

LÆGI tuas literas ad Petrum Cardinalem Anconita-
num datas, quæ mihi voluptatem attulerunt: cognoui e-
nim ex ijs id, quod antea sermone multorum afferebatur,
te scilicet & prudentem virum esse, & temperantem, &
pietate ac religione præditum, atque huius in primis reip.
magno opere obseruantem: quas quidem te virtutes habere,
quo maior es, & quo pluribus imperas, eo lætor equidè ve-

hementius. Erunt enim cum illustriores ipse per se, tum etiam fructuosiores: neque solum re, sed exemplo etiam iuuantur, cum te ultimis in terris positum, et gentibus horridiusculis prepositum, abundare tamen maximis plurimisque virtutibus nostri delicatorios Reges intelligent. Quare velim scias et amari te à me, et magni etiam fieri: tum me cupere ductum istum tuum et Regnum, bene tibi atque feliciter euenire. Quod autem ad postulationes tuas attinet, quas mihi quidem studiosè ac diligenter idem Cardinalis commendauit, volo te existimare, quantum reipublice rationes patientur tibi me omnia libenti propensoque animo concessurum, et vel tuæ dignitatis, vel gentium et populorum tuorum ocio et tranquillitati amantissimè consulturum: quos tibi populos tuosque fidei atque iustitiæ magnopere commendo. Decimoquinto Cal. Febr. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ regi. 12

ADRIANVM Episcopum Dertusensem in Cardinalium collegium libenter cooptauimus, cum propter ipsius singularem sacrarum literarum doctrinam, probatissimosque mores, et virtutum plurimarum præstantiam, tum ut tibi morem gereremus, remque omnium gratissimam faceremus, cum probum virum, et doctum ac prudentem hominem, Magistrum etiam et præceptorem tuum, in amplissimum huius reipublice dignitatis gradum adscisceremus. Quæ quidem de re magis magisque in dies letor. Spero enim fore, ut ea hominis dignitas et tibi et mihi et reipublice usui et voluptati sit futura. Sed cum ego iam, quæ meæ erant partes, in ornando illo eas amantissimè impleuerim, tuum erit deinceps dare operam, ut homo optimè de te meritis magnus nunc vir, et in Magistratu eminenti positus, fortunarum suarum tenuitati,

tati, vel potius, ut iam id quod est dicatur, paupertati, quæ tot annos eius vitæ sociæ, nec bella, nec placabilis fuit, possit nuncium remittere, atque aliquando tandem, perinde ut illa dignitas postulat, quam tueri debet, laxè ac liberaliter viuere. Quæ in re sic tibi illum commendo, quasi res mea, non ipsius agatur. Nam quas tu in eum commoditates liberalitatesque contuleris, de ijs ego tibi me spondeo libentissimè debiturum. Sed velim id, quemadmodum te quidem facere tantum Regem tamque fortunatum deceat, et celeriter et liberalissimè facias. Octauo Cal. Febr. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 13

IOANNEM Iordanum Vrsinum virum et rectum et alti animi, et in sua gente atque familia facile principem, et propinquum meum, amavi, uti debui, plurimum, eiusque causa volui semper omnia. Is ægrotus cum esset, liberos aliquot quos habebat, sibi hæredes instituit, pauloque post vita functus est. Quos ego omnes perinde mihi tuendos et fouendos suscepi, non ut propinquos et necessarios meos, sed potius ut filios mihi esse illos existimarem. Itaque cum ij nescio quid oppidulorum in tuo Neapolitano regno habeant: peto à te, ut eos mea causa recipias in fidem et clientelam tuam, putesque, quicquid ij abs te suis in rebus utilitatis ornamentisque consequentur, id te mihi omne tribuisse, in meque contulisse. Tantundem enim vel eo etiam amplius, tibi me debere profitebor. Quarto Id. Martias. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internuncio. 14

SCRIPSI Superioribus mensibus ad Leonardum Laudanum, vellet Hieronymo Lazare civi Patavino eas scri-

tunas restituere, quæ ablatæ illi proximo bello ab ista rep. fuerunt, atq; ipsum ab exilio reuocare, patrieq; reddere rogatu meo. Eam restitutionem quoniam differo audio, mando tibi, ut omnem tuam curam, operam, diligentiam adhibeas, in Hieronymo meis verbis iterum Duci rei; isti pub. cõmendando: nihilq; prætermittas, quod prodesse illi, tum ad eas fortunæ, tum verò etiam ad gratiam istius ciuitatis recuperandam possit, affirmesq; Senatui istum in eo mihi rem apprimè magnopereq; gratam esse facturum. XV. Cal. April. M. D. XXVIII. Anno quinto. Roma.

Magistratui Bononiæ. 15

LEONARDVS Lauredanus Venetiarum Princeps petijt à me, ut sibi emere ex agro isto atq; educere per suos procuratores liceret, lini Spartici seminis ad rudentes faciendos idonei, modios ducentos. Mando igitur tibi, ut ei in re cõmodus, procuratoribusq; eius facultatem des emendi educendique id seminis quod postulat, nullo portorio, nullo vectigali. Quod tamen publicani, si volent, mihi solum in rationibus ponunto. Quinto Id. Martias. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 16

MIROR cur te difficilem præbeas in possessione monasterij Leonardini, quod in tuo Neapolitano Regno est, Egidio Cardinali tradenda, cui monasterium contulimus, cum latere te non debeat, sacerdotia omnia, quorum Præfecti apud Romanos Pont. mortem obierint, eosdem Pontifices sine vlla Regum aut Principum recusatione, quibus voluerint, semper dedisse, semper illa sui iuris habuisse. Quamquam quidem ipsius Egidij ea dignitas atq; nomen est, ut se sacerdo-

sacerdotium illud tuo non dicam in Regno, sed in patria vel etiam in domo ipsa adibusq; tuis esset, pœnitere te minime debuerit, hominem omnium propè benarum artium & disciplinarum doctrina præditum, optimè de re Christiana per triginta annos meritum, magna ipsum autoritate singulari dignitate virum, ei sacerdotio esse præpositum, propter quod is te familiaritate atque necessitudine quàm maximè contingeret. Quare vel reipub. cui tu plurimum debes: vel Cardinalis causa, cui omnes homines debent: vel omnino mea, cuius autoritas hac in re magnopere versatur, peto abs te, mandes, ut statim Cardinalis procuratores in monasterij possessionem admittantur, ne te ipse minus in me rectum & iustum esse intelligam, quàm priores Romani Pontifices, maiores tuos in sese largos atq; beneficos habuerint, præsertim cum tu me nulla in re adhuc quidem, nõ tui amanti simũ, tibiq; indulgentissimum, in teq; liberalissimum sis expertus. Idib. Martijs, M. D. XXVIII. Anno quinto. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorũ
Eremitarum Promagistro. 17

POSTEA QVAM proxima æstate Viterbiensem Egidiũ ex Augustinianorũ Eremitarum societate, cuius ipse Magister aliquot annos fuit, in fratrum meorum E. R. Cardinalium ordinẽ & collegium adsciuimus, ea nos in primis hos ipsos totos menses cogitatio tenuit, eequemũ dignum haberemus, quem in Egidij locum eius societatis Promagistrum sublegeremus, quoad præsitutum lege tempus ferendorum suffragiorum veniret, quo tempore ordo ipse omnis atq; societas, cum de more legere & creare Magistratũ ritè

posset. Nam & ipsa Societas maxima atq; amplissima, quæ quidem in prouincias duodeviginti discreta, domos mille trecentum nonaginta tres, & præclara Collegia permulta habet, suo hercle iure poscere à nobis publicè magnam curam videbatur, deligendi ex tanto grauissimorū & doctiss. hominū cœtu atq; numero eius vnus, qui ei Societati rectè atq; vtiliter præficeretur: & amor certè meus atq; beneuolentia, qua semper eum ordinem colui, meaq; vetus cum illo necessitudo quædam atq; cõiunctio, me priuatim submonebat, vt nihil prætermittirem eo in homine perquirendo vel diligentie vel laboris, dum id quod volebam maximeq; cupiebam, efficerem, vt qui & probior sanctiorq; cæteris, & prudentior & planè doctior esset, cum sublegerem, & Magistri loco esse iuberem. Is cum tu vnus præter cæteros & ipsius Egidij prædicatione, & multorum prudentiū viro- rum testimonio, longis habitis disputationibus, eo dignus munere videare, Promagistrum te Societatis Augustinianorū vsq; ad suffragiorū tempus, in Egidij locū sublego: immunitatesq; omnes, antelationes, dignitates, pensiones omnes, stipendia, commoda, Magistrorum reliquorum ad te deferri volo. Qua in re, cum faciliè videas ipse quanti te fecerim, erit tuæ prudentiæ dare operam, vt quam de te apud omnes homines expectationem, hoc meo tam illustri iudicio excitaui, eam tu iustitia, continentia diligentiaq; tua, non solum tueare, sed etiam augeas. Et quoniam ex multorum sermonibus admoneor, id quod mihi pergratū fuit intellexisse: est enim probitatis, innocentie, optimi pacatiq; animi, & sedatæ atq; compositæ mentis indicium, tui te ordinis & Societatis Magistratus, dignitates, munera non modo nunquam appetiuisse, sed etiam post actam semel multa cum

tuta

tua laude & dignitate eius Collegij, quod Venetijs est, tua scilicet in patria Præfecturam, publicè tibi non petenti delatam, omnes reliquas Præfecturas obstinatè reiecisse, omnibus muneribus renunciauisse, vixisse autem tuis in optimarum artium & sacrarum literarum studijs innocenter atq; tranquillè, cognitioni magis quàm actionibus deditū: itaq; faciliè factu esse hunc ipsum etiam honoris & dignitatis gradum, qui vestrorum omnium est summus, abs te reiectum iri: scire te planè volo, nullam me tibi huius muneris reiciendi facultatem permissurum. Itaq; excita te, expergiscere, quamq; tibi sponte defero, tuæ Societatis latè quidem patenti, atq; in omnes mundi sese plagas extendenti, tuendæ regendæq; curam atq; prouinciam, ad eam te & ineundam lato atque alacri, & obeundam forti ac præstanti animo para. Dat. decimo Cal. Februarias, M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum Eremitarum Promagistro. 18

LITERAE tuæ & grauius & prudenter scriptæ, quibus mihi de munere tibi spontè à me delato gratias maximas agens excusas te, affersq; causas, quamobrem adire Magistratum non possis, petisq; in eo dari à me veniam vel naturæ tuæ, ocio magis & quieti, quàm negotio & laborib. assuetæ, vel ingenio perpussillo perq; tenui tuo, qui magna omnia & grandia reformidas, vel infirmæ valetudini qua vteris, vt tibi verè scribam quod sentio, magna me voluptate affecerunt. Nam & te non esserri vlla regendi alios cupiditate, quod omnes plerique homines faciunt, valde lætor: & vires tuas sedatæ atq; compositè perpendentem, eas te in

becillis putare, si non est perfectæ virtutis, est certè cum magna probitatis, tum verò etiam non mediocri prudentiæ: quas in te facultates esse tametsi intelligebam sermonibus & prædicatione omnium, tamen tuis etiam ex literis eas me præclare agnouisse vehementer gaudeo. Nam quòd scribis infirmo te corpore esse, tum incommoda valetudine creberrimè vexari, de eo, cum animo vsquequaque valeas, minimus laboro: spero enim Dominū vires tibi atq; nervos subministraturum, quibus maximè suum, quod modò tibi iugum imposuit, dante eo, & alligante me, ferre fortiter atque vtiliter possis. Itaq; tua ista tam diligens excusatio illud perficit, vt te multò etiam plus amare, plarisq; facerem, quàm antea, vt tibi veniam darem, non est consequuta. Quin etiam, credas mihi velim, confirmauit illa quidem certè, auxilijq; meam ea in re voluntatem atq; sententiam, simulunq; addidit, vt quoniam per hæc tempora nemo est auditus (de vestris hominibus loquor) qui hoc imperium spreuerit, plerimi qui ardentè appetuerint, magis magisque cuperem tuo te ordini societatiq; præesse. Neq; enim vereor, ne vel qui parui totam rem feceris, auaritia, vel qui te ipse non respexeris, amore aut odio aliorum ducare in dandis honoribus magistratibusq; deferendis, vel iniuste quid facias in iurisdictione atque animaduersionibus, qui nihil facere possules, nihil appetas, nihil cupias. Etenim qui rectè sibi ipse moderatur atque imperat, hic iam non in alios æquissimus iustissimusq; esse propè non potest: huic credenda imperia sunt, hunc præesse cæteris maximè omnium cõuenit. Quare mando tibi ea lege, quæ de spreto imperio est, vt Magistratū statim in eas, ne quid tibi posthac de venia sperandum putes. Atq; vt iam tibi aliquid præcipiam, in quo multò ma-

ximat

xima atque amplissima tui muneris pars iam nunc exercetur, volo te eam curā suscipere, vt Martinum Lutherū tuæ societatis sacerdotem, quem scire te existimo in Germania nouas res moliri, noua dogmata nostris populis tradere, quibus vtantur, ab incepto, si potes, reuoces autoritate eam, quam tibi præfectura dat, cum scriptis ad eum literis, tum per doctos & probos internuncios, quos te illic habiturum multos puto, qui placare hominem conentur. Id si celeriter feceris, non erit puto difficile modò natam flammam extinguere. Parua enim omnia atque surgentia paulum, magnos vehementesq; impetus non sustinent. Sin differes, & malum virus sumpserit, vereor ne cum velimus adhibere incendio remedia, non possimus. Gliscit enim indies labes, fortiorq; fit atq; robustior, nihil vt magis esse nobis timendum videatur, quàm mora. Sed singula tibi me mandare hac in re, non necesse esse arbitror. Tua te virtus, tua religio, tua pietas, tua singularis doctrina, quid te facere oporteat, facile adiuuerint. Totum hoc mando, vt omnè tuam mentem, cogitationem, studium, operam, omnè aeniq; cum diligentia, tum Laborem adhibeas tuum, vt quod volumus, consequamur. Id iurè abs te postulatur, vel quia imperium in illum iam habes: vel quia ipse cæteris & prudentior es, & doctior: vel quoniam reip. maximè interest, cuius tu Magistratū geris: vel etiã propterea, quia ego in primis fieri cupio, qui quidem tam te amo, & tibi tantum tribuo, vt nihil planè sit, quod mihi non vel priuatim debeas. Datis tertio Non. Febr. M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

19

ET literæ tuæ pridie Cal. Februarias datæ, quibus ad scripsisti, id quod tamen antea intellexeram, DEVM

Optimum Maximum prolem tibi masculam concessisse, & Antonij Coxæ e ad me mihi sermo periucundus, lætitiæ voluptatēq; mirificam meam superioribus perceptam diebus conduplicauerunt. Egi igitur Domino iterum atque sepius gratias, qui tui populorumq; tuorum istiusq; Regni maximi atque amplissimi rationem habuerit, hæredemq; illis ex te natū dederit. Quod etsi existimo alijs etiam de causis, quæ fortasse nos lateant, ita illum statuisse: puto tamen ei magnopere patrem te fieri propterea placuisse, ut liberiori animo & solutiori ad rem suā pub. & tuendam & amplificandam, & bellum suis hostibus inferendum, dare te totū posses. Quod ut facias iam te ipse libertinū atq; lætius cohortabor. Sed quoniā ad te hac ipsa de re promissæ litteras dederam, Antonium quidem ipsum libertinū vidi, eiq; ad te reuerenti mandavi, ut tecum & cum Claudio Regina vxore tua, eo de partu atq; puero amabiliter gratularetur meis verbis. Cui quidem puero & quia ex vobis genitus est, & quod ei tantum Regnorū est iam propositū ad imperandum, & hos ipsos decem dies bene precatus sum, & precari posthac non desinam. Valet parentes optimi atq; maximi, cum vestro bene suscepto filiolo, vestra spe, vestris amoribus. Datis decimoquarto Cal. Mart. M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Regij Lepidi Magistratui. 20

IVLIA Strotia virgo pudore amabili moribusq; lætissimis, Herculis Strotij magni & clari viri filia, patre mortuo, in Philibertæ Sabaudicæ fratris mei vxoris familiaritate, eius viro viuente, probè ac diligenter fuit: eamq; ob rem & illam tuor, et bene ei euenire admodū cupio. Quam cum Barbara Taurella eius mater, in ista ciuitate dare nuptui

ptui cogitet, quod tu ab eius Internuncio latius intelliges, volo ut ei faueas ea in re, autoritateq; mea, omnem tuam operam apud Albertum Gazoium ciuem Regiensē interponas, ut mater in filia eius nato despondenda, id quod optat, consequatur. Erit id mihi ab ipso Alberto planè gratissimum, quod quidem sum ei omnibus eius in rebus non libenter solum, sed etiam liberaliter ostensurus. Datis quinto Id. Septemb. M. D. XVIII. Anno sexto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 21

DE Paulo Victorio reip. classis Præfecto, quem piratæ Pœni captiuū fecerāt, ex Aphrica redeunte cognoui, quam amāter, quamq; cum liberaliter Petrus Michael istius reip. longarum nauium ad ea loca comparatarū item Præfectus magno pretio redemerit, quamq; nonnulli alij ciues tui, quos una cum ipso ad me venientes libenter vidi, eam ad rem conficiendam studiose ac diligenter suam operam adhibuerint. Quæ sane omnia cum ab illo primum, deinde etiam ab reliquis omnibus grata mihi et iucunda ceciderunt, quippe qui longinquis in regionibus positi, mercaturamq; exercentes, in alieno homine recuperando, tantum pecuniæ tamq; celeriter erogarunt: tum verò eo etiam iucundiora fuerūt, quod quæ ab homine vestro publicè missa in meos profecta sunt, ea mihi quidem ab vniuersa certè Rep. in me ipsum collata propè videntur. Itaq; quo te vrbemq; istam præclaram magis diligo, eo gratius mihi accidit, à vestris hominibus in alieno orbe, mei atq; huius reip. habitū fuisse rationem. Quare has ad te litteras dedi, nō solum ut tibi id significarem, nihil mihi accidere gratius ea liberatione potuisse, sed etiam il

Iud, ciuitatem istam in eo de me bene meritam fuisse, idq; me omni tempore libentissimè & confessione testaturum & officijs repositurum. Dat. Septimo Calen. Ian. M.D.XIX. Anno septimo. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorū
Eremitarum Magistro. 22

EXPECTABAM suffragiorum tuorum euentum: dies enim preterierat, cum ecce tuas literas, in quibus multa incunabula, aliud alio lætius. Primum, Egidium Cardinalem è legatione Hispaniensis reuertentem Venetijs appulisse, cui obuiam ab vniuerso Senatu sititum, strato atque tranquillo maritipsum exceptum publicè adibus apparatusis. Sed id nō miror. Nam & ista vrbs in claros viros perhospitalis, & is ab ea magno in honore semper est habitus. Illud mirū, tam in tempore longinquis è regionibus illum venisse, vt tuis suffragijs interesset. O' aduentum peropportunū. Dein de plus vndecies centum tui ordinis viros, ad ea ferenda suffragia conuenisse. Postremò horum ipsorum nutriendorum tibi sumptum publicè subministratum. Hec omnia mihi iucunda: non enim assolent fieri: neq; nos tam frequentes Augustinianos alibi conuenisse, neq; tam multos dies vnā fuisse, neq; tantos eius publicè sumptus vnquā meminimus subministratos. Quòd verò tu horū omnium suffragijs renunciatus sis totius ordinis Magister, vt ne vnum quidem omnino suffragium te reiecerit, id sanè mihi propè miraculo fuit, neq; solum mihi, sed ijs etiam qui mecum aderant, cum tuas legi literas, in primisq; Ruffo Cardinali amantiissimo tui, qui cōtinere se nō potuit, quin exclamaret, eius generis nihil simile his temporibus accidisse. Quā in re cum tibi gratulor,

NON

non tam quidem, quòd is tibi magistratus obuenerit (nam tu illum semper cōtempstisti) quàm quòd tam honorificè delatus, tantoq; consensu ordinis, vt nemo repertus sit ex tanto hominum numero, qui te dignum eo munere non existimaret: tum mihi etiam gaudeo, cuius de te preiudicium ordo omnis atq; societas sic probarit, atque ita sit sequuta, vt quam de te opinionem ipse habueram, eam omnes homines habuisse viderentur. Quòd cum ita sit, magna tibi adhibenda cura est, vt in obcūda Præfectura eum te socij tui esse omnes intelligant, què ante Præfecturā fore, tam constanter crediderunt. Magnum tibi onus ista tam illustris tamq; mirifica tuorum sociorum significatio imposuit: magnū etiam testimonium de te meum, vt nō tam gloriæ tibi futurum sit, si rectè feceris, quàm turpitudini, si secus. Nam quem homines esse bonum virum & rectum putant, is si bene aut iustè quid egerit, nihil admirantur: plurimi etiā tanquam iure suo ab eo id expetunt. Si prauitate aut iniusticia ducatur, tum verò non tam quidem illos, in quos iniquè aggressus est face re, quàm se ipsi esse lusos & deceptos putant. Sed hoc non tam ideo scribo, quòd verear, ne expectationi hominum responsurus sis, quàm quòd accendare, vt pulcherrimè atq; amplissimè respondeas. Ceterum quòd me ordo rogat, vt quæ ipse in te præficiendo iusserit, statuerit, ea probem, ita feci, verbaq; ipsa meæ huic epistolæ in si adscribi. Tu valebis, & DEVM timebis, & iusticiam diliges.

CVM Gabriel Venetus, ordinis Augustinianorū Eremitarum Promagister conuentū sociorū Venetijs habuerit, cumq; ad conuentū vndecies centum eius ordinis viri omnibus è regionibus accesserint: cumq; Gabriel Venetus ob virtutem et probitatem suffragiorū die, omnibus ad vnū suffra

gijs vndecies centum hominum sociorū declaratus fuerit eius ordinis Magister: Leoni Decimo Pontifici Maximo eam declarationē ratam & probatam esse, placereq; vt is Magistratū ineat. Dat. Non. Iunijs. M. D. XIX. Anno o. 7. Roma. **Isabellæ Mediolanensium Duci viduæ. 23**

CV M exploratum haberemus Acnā Pium Gonzagam iuuenem industrium & familiarcm mecum, esse tibi iam pridem magnopere deditum, voluimus vt is tibi Romam atq; ad nos venienti obuiam proficisceretur, salutaretq; te meis verbis, comitareturq; quandiu in nostris reipub. locis esses. Cui etiam mandavi, vt de meo in te paterno amore veterēq; benevolentia, à meis maioribus tuorum maiorum amantiſſimis, mihi quasi per manus tradita, te certioreni faceret. Tibi quidem comitatuiq; tuo hoc in itinere prospera omnia euenire valde cupio, teq; ipsam maximè expecto. Datis septimo Id. Octob. M. D. XX. Anno octauo Roma.

Adriano Cardinali Dertusensi. 24

INTELLEXI ex Legati mei literis, quā sollicitudine esses propter vehementem istorum populorum motum, cum tibi neq; decedere Hispania, vt statueras, neq; manere, quemadmodum voluisses, planè licuerit: verſeris autem in maximarum turbarum & molestiarum fluctibus, videasq; quotidie aliquid eorum, quæ te magnopere angunt, propterea quòd plurimarū & clarissimarum vrbiū & populorum statum, quietemq; multorum annorum spacio confirmatam sic labefactant, vt nisi Dominus prohibuerit, maior earum meliorq; pars videatur esse celeriter ruitura. Equidem pro meo in te amore valde doleo, mereoq; tuam vicē. Vellem autem, vt erat quidem æquius, & vt tua virtus boni-

tasq;

tasq; postulabant, te in tuto esse hoc sanè tempore tam misero tamq; turbulento, neq; tangi cōmoueriq; ipsum propter aliorum temeritatem atq; insanias. Sed quoniam ea conditione nati sumus, omnibus vt casibus atque periculis propōita sit vita nostra, ferre debes moderatē, quæ euenerunt, quorum nihil contractum sit tua culpa, præsertim cum ipse ita vitam institueris tuam, ita aliquot iam annos te exercueris magnis tractandis rebus populisq; iuuandis, nullum vt laborem fugere, per quem illorum ocio consulas, nullum cui tate periculum, in quo salus populorū continetur, honestè iam possis. Hortor igitur te, vt quemadmodū in tempestate nauium ductores boni atq; industrii faciūt, qui tametsi vim ventorū ferre non valent, à clauo tamen non recedunt, non tam quidem vt eum cursum teneāt, quem voluit, quàm ne omnino ventis furentibus se permittāt, citoq; pereant: itaq; fluctūt illi quidem nauim saepe vel dextrorsum vel sinistrorsum, cum tamen rectā ire cupiant. Sic tu, nunc remittas censeo multū de tuo iure populis furore percitis, laxesq; de seueritate illa tua, quā ipse retinere iam non potes, de iusticia, quam illi non verentur: de moderatione tua, addo etiam de tuis moribus. Sed nequaquā te ab illorū gubernaculo amoueas, propterea, quòd ij se regi non sinant: sinent enim paulo post cum resipuerint, id quod plerunq; fert dies, regesq; tu illos, & planè duces, quò voles: quòd non faceres, si desperauisses, puppimq; Hispaniæ, in qua nunc es, reliquisses. Quanquam, vt cunq; se isti nunc tumultus habent, magnam tu certe atq; veram & solidam laudem probitatis, prudentiæ, continentiæ, apud istas nationes consequere, quæ te vnum ex tot millibus, alienū sanè hominē, in tanta rerū mutatione, tanto ardore animorū & dissensione voluntatū, nō

solum esse isthuc patiuntur, sed etiam precibus omnibus retinet, neque recedere permittunt, ita te unum obseruare, ita prorsus colere amareq; videntur. Mihi quidem optatissimū accideret, si te tanto ex labore furentibus hominibus seruiēdi (non enim possum dicere imperandi) tam graui onere leuare, vel meo aliquo magno incommodo & labore possem. Id ego quoniā hoc tēpore quemadmodū fiat non perspicio, sperare debes tu, DEVM Optimum Maximum, cui quidem bene agendo beneq; sentiendo hosti. tam maximam facis, tibi certē in istis arumnis versanti non defuturum. Quod verò ad me attinet, si quid in nobis tibi esse opis & presidij cognosces, id omne reliquaq; omnia peccati tue atque virtuti vno verbo pollicemur. Duodecimo Calen. Nouemb. M. D. XX. Anno octauo. Roma.

N.

25

NON potuit gratior afferi nobis nuncius Damiano cui ue vestro, quem ad me magna celeritate misistis: is enim mihi vestris verbis renunciauit, Selymū Turcarū Regem mortem obiisse. Eum igitur multa mihi & ordine & prudenter exponentem libentissimē audiui: egiq; DEO Optimo Maximo gratus, qui suis populis nobisq; omnibus imminētē formidabili potentia, audacia, crudelitate, hostē submouit. Amaui autē ea de re amorē erga me vestrum & diligentiam, quæ quidem cum sepe aliās mihi gratissima fuit, tum certē hoc tēpore accessit sanē etiā iucundissima, quo maximē Regem illum acrem & vegetum pertimescebam, cum nihil adhuc quidem nostri Reges, in communem vtilitatem, præter spem pollicitationesq; contulissent. Sed hæc hætenus. Hortor autem vos, vt si qua alia isthuc vel Byzantio vel omnino ex Asia perferentur, quæ scire me oportere vobis videri possit,

possit statim ad me omnia perscribatis. Ea enim vera, vt solico, existimabo, quæ de vobis accepero. Reliqua ex Damiano cognoscetis, quem vobis lubentem remitto. Sexto Id. Decemb. M. D. XX. Anno octauo. Roma.

Francisco Regi Gallorum.

26

CVM Bernardus Bibiena Cardinalis aliquot iam dies ex stomacho laboret, magisq; timore quodā suo, quāre morbi vi urgente, breui se existimet moriturum, scribit ad te, mittitq; Ioannem Franciscum Valerium familiarem suum magnis itineribus, petitq; abs te multis precibus, vt qua liberalitate in se viuentem fuisi, ea in morientem sis, desq; illi, vt Ecclesiam Constantinensē, quam abs te habet, tradere sororis suæ filio possit. Ea sunt enim fortunarum eius & domus & familie rationes, vt si id abs te non impetret, maiorem suorum chariorēq; sibi partem in egestate sit atq; in discrimine relicturus: ipse verò nec æquo nec pacato animo è vita migraturus, qui hoc moriens videat. Id est ipsū per se, pro sua in te mirifica singulariq; obseruantia, cuius ipsi testes optimi sumus, proq; tuo in se amore, naturæq; tuæ indefessa liberalitate magnoq; animo, esse facile impetraturū existimem, volui tamen ipse quoq; idem abs te petere & requirere. Quamquam enim nihil dum sanē vidēo quod quidem de illius vita sit omnino magnopere timendum, hortor tamen te nō sanē vel mediocriter, vel vsitato genere hortandi, sed quodam singulari, planēq; accuratissimo, velis vt, si id accidat quod ipse suspicatur, tua in illum munificentia tuamq; præclarū munus nō statim neq; vnā cum ipsius vita extingatur, præsertim cū ei tam breue tēporis spatiū, illo ipso tuo munere frui licuerit, vt antē amissum videri possit, quā quale quantumue fuerit, percipi ab ipso cognoscitq;

potuerit. Multæ quidem sunt causæ quamobrem inducor id summopere vt cupiã, quemadmodũ ipse optat, confici: primũ, quia Cardinalis ipse, propterea quod est alti profusiq; animi, multum æris alieni contraxit, vt si id dissoluedum sit, fratru sororumq; eius filij, & puellæ quædam virgines, quas ipse dare nuptui parabat, magnam ex eo iacturam faciant, magnum detrimentũ patiantur, necesse sit, vel potius etiam maximũ: quibus omnibus abunde cõsultum erit, si sororis eius filio, ea in re per te cõsuletur. deinde, quod Cardinalis familia, quam quidem ipse ex humili certè loco traxerat ad satis altum & spectabilem gradum, si eum Episcopatum retinebit, multum quidem splendoris & gratiæ illo etiam mortuo retinebit. ad hæc accedunt adolescentis ipsius, quæ honestare ecclesia ista vult, optimi elegantissimiq; mores, egregia bonarum artium doctrina, summa virtus, mirificum ingenium, vt ipse iam per sese satis dignus omni quidem tuo munere et liberalitate videatur, quæ Cardinalis ita diligit, vt in eo vno omnem propè prosteritatis suæ spem posuerit, atq; ipse iam nunc in eius pietate atque virtute libentissimè conquiescat. postremò illud me uehementer mouit, quo moneri te etiam arbitror, vt ipse, si moriendum ei sit, hanc secum lætitiã, hoc mortis solatiũ ferat, decedatq; animo quam æquissimo, & quam pacatissimo. Quæ quidem omnia non tam propterea colligo, quod nõ illud vnu existimem apud te plurimũ valiturum, amorẽ scilicet erga illum tuũ, itemq; incredibilem ipsius in te cultũ, quod initio dixi, sed vt mihi ipse, qui id magnopere cupio, satisfaciã, ne persũmiliari ac pernecessario meo, mihiq; charissimo & suauissimo, atq; in omni vitæ munere probatissimo, mea beneuolentia meusq; amor, hoc extremo eius vitæ tẽpore, si hoc extre-

mum

mum erit, planè defuisse videatur. Reliqua ex ipso Valerio cognoscet. Quarto Id. Octob. M.D.XX. Anno 8. Roma.

Ludouicæ Regis matri.

27

EX meis ad Franciscum Regem filium tuum literis, & ex Valerij sermone, qui à Bernardo Bibiena Cardinali magna celeritate ad illum atq; ad te missus, has tibi literas reddidit, quid ab illo utriq; magnopere petamus, intelliges. Quod tametsi Cardinalis pro summa sua in illum beneuolentia, atq; illius in se voluntate facillè se impetraturum confidit, optat tamen illud ipsum per te consequi. Ego verò, qui vt Cardinali hoc præcipuè tempore satisfiat, quod ipse omnium vltimum sibi fore tempus arbitratur, æquè atque ille propemodum laboro, omni meo studio, omni animi mei cura et diligentia te hortor, petitionẽ eius iuues, tam iusta præsertim in re, tam plena pietatis, tam digna, quæ à tam magno tamq; alti animi Rege, tam ab illo culto impetretur. Id si tu, quemadmodũ spero cõfeceris, erit mihi abs te nõ solum gratissimum, sed etiam in hoc mœrore quo sum, propter vitæ hominis omnium mihi charissimi periculum, certè iucundissimum. Quarto Id. Octob. M.D.XX. Anno 8. Roma.

Philibertæ Sabaudiæ.

28

QVOD singulari studio pristinaq; tua illa mirifica pietate, & colas vsquequaq; nos & obserues, quemadmodum ex tuis literis & ex Internuncij tui sermone facere te cognoui, sanè gaudeo: lætorq; & religione tua, & firmitate animi atq; cõstantia. Itaq; exploratum tibi esse volo, me nunc quidem eandem illam meã verè paternã in te beneuolentiã exercere, quam iam pridem perspicere potuisti: idq; ita se habere, omnibus tuis in rebus, omni tempore, omnes homines

D d

vt intelligant, libenter atq; amanter curabo. Quarto Non.
Octob. M. D. XX. Anno octauo. Roma.

Senatui Regio Mediolanensi. 29

VENIENTI ad vos missu meo Latino Iuuenali, qui
est ex meis intimis maximeq; familiaribus, ijs de causis, quas
ab ipso cognoscetis, magnis quidem certè, sed apertis et ex-
plicatis, has dare literas volui, quibus vos magnopere hor-
tarer, vt ijs in rebus, quas à vobis requiret, beneuolentiam
erga me vestram præstetis, atq; ipsum ita libenter audiat,
vt appareat eum, qui mihi propter suas egregias explora-
tasq; virtutes, atq; in Rom. temp. studium, est sanè multò
charissimus, à vobis etiam fieri plurimi. Sexto Cal. April.
M. D. XXI. Anno nono. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 30

CHRISTOPHORVS Longolius homo Gallus, &
cùm tibi notus, tum verò etiam deditissimus, optimarum ar-
tium studijs, quibus à puero in Gallia incubuerat, egregiè
eruditus, Græcarum literarum facilius adipiscendarū causa,
Romam aliquot antè annis venit. Quibus quidè literis mi-
rificam operam triennium cum dedisset, suiq; interea inge-
nij & doctrinæ & planè virtutis nomine, ac morum probi-
tate, in nostram familiaritatem cum venisset, nobis nò solum
volentibus, sed eius etiam studia stipe annua fouentibus, Pa-
tanium se cõtulit, vt ea quoq; in vrbe, celeberrimoq; doctri-
narum omnium ludo sese coleret. Quà in vrbe atq; ludo ita
nunc quidem proficit, omnes vt homines quibus est ipse no-
tus atq; cognitus (est autè propè vniuersè iam Italia) ma-
gna sui spe expectationeq; impleuerit, cogatq; credere, si vi-
ta ei suppetat, in maximum clarissimūq; virum, ac nostris
tem-

temporibus satis quidem eruditus, longè præstantem breui
illum faculè euasurū, vel potius iam euasisse. Quæ cùm ita
sint, ego autem intelligam tam docto & claro iuueni, nullas
opes esse, quibus se alere, suaq; studia & virtutes nò solum
illustrare, quod erat profectò æquissimum, verum ne sustin-
tare quidem ipse per se possit: si vnquam aliàs, nunc quidem
plane diligentissimè te hortor, velis pro tua liberalitate ve-
re regia, & propenso in claros excellentesq; viros insigniq;
doctrina præditos animo, mādare atq; efficere, vt ex primo
quoq; tēpore Præfectos amissuris in dilicentiā tua sacerdotijs,
aliquid eius tam singulari virtute dignum, illi sacerdotium
tribuatur: quo is munere tibi deuinctus, cōfectis suis studijs,
quæ iam iamq; vt audio, conficiet, & ad te reuertri, id quod
ipse in primis cupit, & tibi præclaram aliquam nauare o-
peram cōmodè & pacato animo possit. Quanquam ne nos
quidem interea, aut vllò etiam tempore, eius hominis cōmo-
da, cum se occasio dederit, sumus mehercule neglecturi, neq;
sanè curam quā de illo semel suscepimus abiecturi. Id si tu,
vt confidimus, curaueris, apud ipsū præclarissimè posue-
ris. Polliceor enim tibi ac plane recipio, te magnos ex tuo
beneficio vberrimosq; fructus, sempiternæ scilicet laudis at-
que memorie, cui te ille scriptis commendabit sui, breui tē-
pore præcepturum. Mihi autem, qui excellenti doctrina vi-
ros præsertim cum probitate coniuncta, in primis colere &
diligere consueui, tam gratū feceris, vt ipse abs tē in eo, be-
neficiū me accepisse sim existimaturus, quemadmodum ab

Legatis tuis, quibus cum ea de re loquutus sum, latius
intelliges. Datis Octauo Idus April.

M. D. XXI. Anno no-
no. Roma.

PETRI BEMBI EPI
STOLARVM LEONIS DE
CIMI PONT. MAX. NO-
MINE SCRIPTARVM,
FINIS.

PETRI BEMBI EPI
STOLARVM FAMILI-
LIARIVM

LIBER PRIMVS.

AD FVNDVM SALETIANVM.

Petrus Bembus Ioan. Alexandro Vrticio
præceptori S. P. D.

PTABAM equidem, vt semper multū, nūc
verò maxime, te videre & colloqui: vt de ad-
discendis Græcorū literis, quod tu sæpe mihi
suasti, deq; profectiois meæ consilio, quod
adhuc te laet, & prudentiam, & amorem in me tuum, vt
debebam, consulerem. Erat enim æquissimum, vt quem ego
vnum, secundum Bembum patrem meum, omnium hominum
colui maxime, & cuius cum propè in sinu altus, tum consti-
lijs & præceptis semper vsus sum, ab eodem etiam sententiã
peterem ijs in rebus, quæ magnoperè ad totius meæ vite ra-
tiones pertinerent. Sed cum existimarem fore, vt antequam
quicquam statuerem, ad te veniendi tempus mihi non dees-
set, repente omnia ita sunt immutata, vt & consilium pro-
fectiois capere, & profectioem maturare coactus sim, sic
profecto, te vt conuenire non potuerim. Huius festinationis
causam Carolus frater meus ad te defret: itaq; nihil de ea
nunc quidem. De meo autè consilio volui ad te ipse perscri-
bere ex Noniani bibliotheca, in qua erã cum has ad te li-
teras dabam: ad quod quidem consilium capiendum, eo so-
lutor fui, quod id abs te probatū iri non dubitavi ex ijs ser-
monibus, quos tu mecum proxime, cum vnã fuimus, habui-
sti: eos te memoria tenere arbitror. Sed venio ad consilium

meum. Est in Sicilia Messane Constantinus Lascaris, vir nō modo Græcus, sed etiā Byzantius: quæ quidem vrbs sola ex vniuersa Græcia retinere probitatem illam Atticam antiqui sermonis, si qua residet adhuc quidem eius linguæ probitas, planè dicitur. Eaq; in vrbe ludum aperuit, exercuitq; multos iam annos, & castè, nec sine dignitate. Is valde omnium hominum sermone laudatur. Scripsit de primis Grammatices elementis librum ad instituendos pueros, qui habetur & legitur. Hunc ego illum esse statueram, qui me doceret, si tu annuisses, vel propterea quòd esset ipse in eiusmodi doctrina facile princeps (est autem ab optimis doctoribus ars omnis haurienda) vel quia in Sicilia eam artem exerceret, vbi non domesticis curis, non publicis, non amicorū officijs, non paternis vllis muneribus à discendi studio interpellaret, eò si me contulisset. Quod cum mihi placuisset, essetq; de eo cū Angelo Gabriele meo loquutus, sic ab eo discessi, vt se mecum ad idem muneris venturum esse diceret: ego aut illi etiam gratias agerem, quòd se mihi comitè profiteretur. His ita constitutis rebus, dies aliquot iam abierant, cum mihi esset persuasissimum nihil aggredi, nisi tu meum consilium probauisses. Nunc autè cum planè cogar te non salutato proficisci, ferè animo æquiore, propterea quòd non vereor, ne tu id nō solum probes, sed etiā gaudeas, ausum me esse tantum viæ capessere, vt aliquando eum sermonem addiscerem, quo tu cavendum mihi esse nō putasti, qui me Latinas literas docuisses. Habes consiliū professionis meæ, de quo vtinā tibi antea scripsissem, pacatiore animo in viam me darem. Nunc is me scrupulus tenet, & puto tenebit quoad abs te literas accipiam: quod tamen tardè video fore. Nam Bambus quidem pater, posteaquā meum cognouit ea in re animum, me etiā

collau-

collaudauit: neq; vllum boni patris officium præterniisit, vt nihil mihi deesset cum ad professionē, tum multò magis etiā ad mansionem, quam minus annuam futuram non dubitabat: ego verò etiam bimam puto fore, sed nolui eius molestiam augere, vt existimaret se tam longo in desiderio mei futurum. Itaq; cras naui ad Fossam Clodiam, quod velim dii approbent: reliquū iter in equis conficiemus. Vale. Quarto Cal. April. M. CCCC. LXXXII. De Noniano.

PATAVIUM.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori S. P. D.

GRATIAE mihi tuæ literæ fuerūt, quibus mihi de reditu è Sicilia meo gratularis. Video etiam quam gaudeas, quòd statuerim istic esse ad rationes studiorū meorum persequendas: quæ tamen mihi multò certè iucundiora futura sunt, si te (quod spero) ducem habuero non ipsorum modò studiorum, quorum mihi & dux & moderator semper fuisti, verum etiā reliquæ meæ vitæ. Quòd verò scribis te nouū viuendi consilium cogitare, intelligo quorsum euadas. Te autem pro tuo in me amore, proq; mea erga te obseruantia & pietate, oro obsecroq; ne quid deliberes antequam te videam: quod ipsum tamen breui futurum puto. Multum porrò interest vtriusq; nostrum, vt te alloquar antequam aliquid noui aggrediare. Vale. Sexto decimo Calend. Sept. M. CCCC. LXXXV. Venetijs.

PATAVIUM.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori S. P. D.

CAESARIS Commentarios, quos petisti, dedi Lye-

D d 4

meo ad te perferendos. Liber de Gallia, quem requiris, est is quidem apud Bembum patrem, ferè cum reliquis meis libris omnibus. Scripsi autem, ut illum mihi mitterent. Ad colles Euganeos quod me inuitas, est mihi gratum. Nunquam ad id propensiore animo fui, quam nunc sum: sed nollem te tuosque comites demorari. Tantum habeto, me ad te, cum primum poterò, esse venturum. De Aurelio quod queris, is Taurisum nudius tertius est profectus. Vale. Septimo Calendas Septemb. M. CCCC. LXXXV. De Noniano.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri S. P. D.

MESSANAM venimus ad quartum Nonas Maias, navigatione vti perincommoda: quod via, cum discedens à te, pedibus me facturum putarè, mutavi consilium cum essem Neapoli, propter hospitiorum infrequentiam, tum ipsa hospitia ab omnibus rebus imparatissima. Itaque, nauiculam nacti, decimo die Sicilia tetigimus nausæantes: sed absterfit nobis omnem molestiam Constantini Lascaris humanissima congressio, qui nos excepit libentissimè, et liberaliter est pollicitus: idque re præstat. Erudimur enim mira ipsius diligentia, tum amore propè paterno. Omnino nihil illo senè humanius, nihil sanctius: reliqua etiam omnia satis ex sententia. Vrbs præclaro loco posita ad mare, portu amplo atque tutissimo: aëris mira temperies: annonæ rerum ad victum omnium, cum vilis, tum luculenta: quæ tibi nota esse volui, ut confideres, nos hic etiam cum voluptate futuros. Helenæ matri meæ multam salutem, et Carolo fratri, et Antoniaæ sorori. Vale mi pater optime atque optatissime. Tertio Cal. Iunias, M. CCCC. LXXXII. Messana.

Venetias.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri & Paulo Pifano Trinumviris S. P. D.

BAPTISTAE Barzizij medici atque philosophi, hominis et omni virtutum genere perornati, et mihi amicissimi causam, vel salutem potius et fortunas omneis commendo vobis maiorem in modum. Huius rem totam, vos, si iam (ut arbitror) ex ipso cognouistis, puto cum mea commendatione non egere: satis enim vobis illum, uel causæ genus, vel ipsius sanctitas, et summa virtus commendauit. Sin autem non cognouistis, date operam (obsecro) ut virum egregium et innocentem, maleuolorum hominum calumnia et dolomalo ereptum è sinu coniugis, ex amplexu suorum, errantem tot annos, et iam senem, patriæ tandem et ciuibus, et domui suæ restituatis. Ego cum eius causa vehementer laboro, tum vestræ dignitatis et fidei interesse plurimum existimo, ne is vestram opem frustra imploret. Quid enim iniustius, quam si à doctis et sanctis viris, homo innocentissimus, philosophus præstantissimus deseratur? Quod si is aliquando per vos restitutus redierit ad suos, pulcherrimè vos confido, in meque recipio, operam vestram et officium potuisse, existimatuos. Valete. Tertio Cal. Maias, M. CCCC. LXXXV. Patauio.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri S. P. D.

DOLOREM meum, quem quidem incredibilem ex Helenæ matris meæ, sceminæ innocentissimæ mihique charissimæ morte percepi, illæ ipsæ tuæ literæ quæ attulerunt, magna ex parte etiam lenierunt, mirabiliterque temperauit.

D d 5

rant. Eodem enim tempore, & illam extinctā esse, & te hanc fortunæ iniuriā fortiter ac prudenter ferre cognoui. Quod quidem mihi, si in tanto mœrore iucunditati locus aliquis dari potuit, iucundissimum: si nō potuit, opportunissimum certe fuit. Nam cum duæ essent causæ, quibus maximè commoueri debui ad luctū: vna, quod me parente optima meiq; amantissima orbatū viderem: altera, quod te priuari lectissima prudentissimāq; coniuge, cum qua duodequingenta annos sine vlla querela concordissimè vixisses, tibi patri meo acerbissimum atq; luctuosissimū putarem futurum. Harum duarum causarum altera, me abs te leuari sentiebam, cum ipsis in literis tuis, quas mihi eius rei nuncias miserarum, plurimas rationes colligeres, quibus me consolareris, admoneresq; vt ea prudentia, quam (vt ipse aiebas) prae me ferre cæteris in rebus soleo, etiam hoc tempore vterer. Non enim video quī me cōsolari potueris, nisi te prius ipse fuisses consolatus. Itaq; vna causa doloris (vt dixi) abs te leuatum puto: non quod te, tam profundo accepto vulnere, nihil omnino dolere, nihil lamentari existimem (carere enim sensibus non possumus, vt ea quæ nobis in vita cum charissima, tum iucundissima fuerunt, amisisse nō moleste feramus) sed in ipsa molestia tenere quendam modum, & adhibere quasi dominam & magistrā sensibus rationem planè possumus. Id qui sunt assequuti, magnū eos à dijs immortalibus beneficium consequutos puto: aduersa enim atque acerba omnia moderatè ac temperanter ferunt. Quod quoniam te praestare video, liberor eo dolore, qui, si tuas literas non legissem, planè me confecisset. Restat altera causa doloris, eius mulieris (quæ quidem mihi, secundum te, rerum omnium quæ sub cælo sunt, charissima iucundissimaq; semper fuit) ipsa priuatio,

uatio atq; amissio: quo dolore me nulla temporis longinquitas liberabit. Quandiu enim me meus memoriæ sensus non relinquet, tandiu doleam necesse est illius morte, maximum mihi meæ vitæ praesidium atq; solatiū esse sublatum. Quæ enim res mihi vnquam accidere potuit tam acerba, tamq; dura, cuius ego non in illa viuam, cum mœrori consolatione, tum iacturæ compensatione inuenerim? Quos euentus rerū secundos, quas honestas voluptates, quas dignitates, quem honorem mea mihi studia, curæ, vigiliæ pepererunt, quibus in omnibus assequendis rebus, non illius planè, vel industria, vel labor, vel consilium & pietas mihi praesto fuerit? Illa me praesentem fouebat, absentem tuebatur: hilari, mœrenti, ociofo, laborioso, opportuna mihi aequè atque suauissima semper fuit. Quam ob rem illius morte quin angar, & dolore afficiar donec viuam, atq; illi superero, nunquam profectò erit. Quoniā verò tu, cum quidem vel easdem ipsas dolendi atque mœrendi causas habeas, quas ego habeo, vel etiam aliquanto plures atq; iustiores, adhibes tamen dolori tuo modū: vt ar equidem tuo exemplo, cum hac de causa, tum propterea, quia me multum tuarum literarum cohortatio, ad molestiam cohibendam, & ad luctus compescendos commouit: neq; committam vt qui te patrem meum superstitem habeam, aliquid putem contigisse mihi posse, non moderatè ferendum. Itaq; cum dolebo (dolebo autem, vt dixi, semper) temperatè id faciam, quemadmodum te facere video, nisi me decipis, idq; falso te ostendis facere, quod me facilius consolere. Qua in re si mihi persuadere possem, dissimulatione te vti doloris tui, agerē tecū multis verbis, conarerq; ostendere nihil tibi accidisse, quod agrè, aut etiam non tranquille tibi ferendū existimares. Quid enim tu non tranquilla-

le seras, vxorē tuam optimā, prudentissimāq; foeminā, ex qua liberos susceperis, qui tibi etiam nepotes iucundissimos procreauerunt, clarissimi nominis, summāq; dignitatis mulierem, septuaginta propē annos natam, integris semper vram sensibus, inter tuas & suorum manus, pacato ac tranquillo animo decepsisse? Ecquae tu maiora, atq; vberiora, vt tibi ex illa contingerēt, cum eam vxorē ducebas, poscere, atq; optare munera à dijs immortalibus potuisses, quam ea que comemoro, tibiq; contigerunt? Non est tuae prudentiae mi pater, aut etiam patientiae, qua quidam virtute, mihi vnus omnes philosophos superasse semper es visus, quibus de rebus maximas etiam dijs immortalibus agere gratias debeas, quod ijs longissimo tempore fueris potitus, eas res cum a te tandem reposcant ij qui dederunt, te inuitum restituere, & tanquam noua atq; inopinata perpesum lamentari. Sed quoniam omnino, quae mihi à te scripta sunt, ea plene omnia puto ex animi tui sententia esse profecta, teq; ita sentire quemadmodum scribis existimo: non faciam, cum impudenter, vt in quo ipse tibi optime omnium consuluisi, ego quoque in eo tibi meum consiliū explicem quasi praestantius tuo: tum inepte, vt qui me vberime prudentissimeq; consolaris, egere consolatione existimem: itaq; ipse etiam mittendis literis ad te lenandum & consolandum accedam. Redeo igitur ad illud, vt tibi affirmem, etiam in altera illa causa doloris mei minuenda atq; lenienda, illam ipsam consolationem tuam, multum & profecisse iam, & esse in dies profuturam. Quanto enim eam saepius lego, aut mecum ea que scribis considero, tanto me magis colligo atque confirmo, venioq; in eam sententiam, vt & istud mali quod nobis nunc contigit, & quicquid alicui potest contingere

gere aduersi atq; duri, à quo quidem absit culpa, id omne existimem non immoderate esse ferendum. Itaq; quam opportuna mihi, quamq; fructuosa tua remedia fuerint, vides: quae quidem alteram moeroris mei causam abstulerunt, alteram lenierunt. Quae cum ita se habeant, te tuo pacato & sedato animo, me meis, non nimium fractis luctu & lamentatione sensibus, cogitare decet, qua ratione illius vita functae mihi optimos atq; sanctissimos, deq; nobis optime meritos, charissimāq; memoriam, praestantius atq; laudabilius prosequamur. In quo quidem, quoniam multa iam te contri praclare intelligo, dabo ipse operam, vt quicquid in me amoris illa, dum viueret, quicquid studij, officij, pietatis contulit, nō frustra, neq; temere videatur contulisse. Vale. Decimo Cal. Decemb. M. D. IX. Urbino.

FLORENTIAM.

P. B. Angelo Politiano S. P. D.

REDDIDERE mihi Siciliēses negotiatores codicillos tuos, quibus petebas vt Constantinū conuenirēt atq; ab eo tibi Claudiani Gigantomachia, quam habere illum audieras, impetrarent: meq; hic si reperissent, salute plurima impertirent tuis verbis, rogarentq; ea in re vt sibi adessem: quod me certo esse facturum confidebas. Sanē eas literas libenter legi: erant enim tua manu scriptae. Feci etiā, quod volebas facere me. Nemo est enim doctorū hominū, quos ego omnes sanctissime mehercule omnium & purissime colo, cui gratificari porro tam cupiā, quam tibi. Verum quā habet Constantinus Claudiani Gigantomachia, ea potius Blatto-machia est. Etenim annis superioribus, dum inter vetustos quosdā, ac iam propē defictos libros, quos ei nō doctus ho-

mo quidam dono dederat, singula ipse (vt sui moris est) diligenter inspiceret, cum Hesiodi fragmentis in charta extreme pagine proxima, Claudiani Gigantomachie titulum reperit, & pauculos tantummodo hexametros: tum alter à iterum chartam, in qua Opus desinebat: cætera tunc depulauerat ita, vt legi nō possent: hæc quoq; ipsa corrupta et infida satis, vt quæ ab indoctis librarijs describuntur. At poterant fortasse corrigi, dices, quæ te offenderūt. Sanè sic est, neque ego id non cogitavi: sed sum veritus ne si emendare tibi librum voluisssem, Phormionem Philosophū imitarc, ausum imperatori Hannibali præcipere, quibus artibus optime res ipsa procederet militaris. Igitur quæ habui, ita vt erant, huic epistolæ subtexui. Quanquam in illis ipsis quæ desiderantur, non valde multum auisimus. Nam ex versu numero, quem eo in libro cuiq; Operi librarius supputauit, Gigantomachiam omnem carminibus CXXXXV constare tutemet videbis: vt credibile planè sit, Claudianum eo in poemate conscribendo, luisse potius, quam vllum poetæ sibi nomen quæsiuisse. Constantinus te saluere plurimum iubet: is te sic admiratur vt amet: sic amat, vt in quo tibi vsui esse vel cura eius, vel studium, vel etiam labor possit, nihil sis ab eo frustra postulaturus. Ego & Angelus Gabrieles meus, idem in te amando mihi, qui etiam in studijs literarū socius, Ioanni Mirandulæ Pico tuo, imò verius Phœnici hominū (vt ipse ais) plurimā salutem dicimus. Vale. Quarto-decimo Cal. Decēb. M. CCCC.LXXXXII. Messana.

AD FORVM IVLII.

P. B. Hieronyno Saorniano S. P. D.

ACCÉPI cum tuis literis puerum quem ad me missi mihi iam propterea gratum, quod abs te venit. Eius indo-

les

les satis ingenua est & libero digna. Animus (vt mihi visus est) cum mei studiosus, tum ad discendum multò promptissimus. In quo alterū diligo: alterū curabo, vt si quam ille de me spem coeperit, ea ne frustratur. Magdalene tue velim dicas, subratū ei me esse, quod tibi semper filias pariat. Opto Hieronymum paruulum dari mihi, qui cum ludam. Vale. Quarto Calen. Ian. M. CCCC.LXXXXIIII. Venetijs.

MESSANAM.

P. B. Joanni Baptiste Stato, Iuliani Cardinalis Sancti Petri ad vincula familiaris,
S. P. D.

VELLEM ita fortuna tulisset, vt aut tecū ego & Angelus meus in Sicilia mansissemus, aut tu nobiscum Venetias traiecisses. Certè neq; in vllō nostri desiderio esses nunc quidem, nam esse in aliquo sanè puto: neq; nos in tanto tui, non dicam desiderio, sed planè etiā mœrore versarēmur: sumus autem in maximo, tum quia post discessum nostrum literas abs te nō modò nullas accepimus, sed ne vocem quidem: tum quia scimus, & quàm te iam pertasum sit eorum negotiorū quibus detinere, & quàm cupias Italiam nō iam modò prospectare, sed etiam tangerè. Quod ad nos attinet, reuerti sumus sospites ad nostros lares, qui nos hilare susceperunt: salui parentes, salui nostri omnes, & apud vtrosq; rectè. Angelus ex sorore nouam prolem: ego Bernardū patrem meum, in amplissimo magistratu triumuiratus constitutum: sororem iuueni egregio nuptui collocatam, atque eam pregnantem reperi. Aduentus noster quo insperator, eo etiam gratior fuit: neque enim expectabamur, nisi cum tremibus Hispaniensibus. Nam Britannenses, in quibus scripsere

mus nos venturos, istinc (vt scis) etiam sine nostris literis soluerunt, atque huc appulerunt octauo ante nos die. Post primos dies quos totos dedimus salutationibus congressibusq; amicorū, ego Patavium concessi, inde in Nonianum: ibi confeci integrum triduum, quod mihi visus sum non rusticari, sed viuere. Ceterum ne quid desideres de ratione studiorum nostrorum, statuimus uterq; Patavium secedere, & philosophiæ nos tradere, sic tamen, vt ne omnino poetici nuncium remittamus, quæ me quidem mirabiliter delectat. Interea in comparanda Græcorum librorū bibliotheca detinemur. De Gallorum in Italia aduentu, puto te audiuisse. Vox hic erat, Alpes Regem traiecisse, & consedisse aliquot dies Susæ oppido Cisalpino, tum in Salasibus iam esse: quæ res aliquantum hominum mentes comouit, aures sanè impleuit magnis rumoribus. Cum Neapolitanus, tum Mediolanensis exercitus, castra in Flaminia posuere: nec absunt longius XVI. mil. passuum. Signa nondum contulere, nec creditur collaturi. Classes quid conentur, quo in mari sint, quod minus longè abes, puto te omnia temporius, quàm nos intellexisse. Quod si vera sunt quæ nunciantur, & Rex Gallorū is erit, qui esse debebit, magna iam fundamenta iecit victoriæ suæ. Sed vt ad te redeam, & ad quercū illam tuam, quæ quidem excidere nec Hispanæ secures potuerunt, neq; poterunt ullæ, non queo dicere quanta in expectatione sit omnium planè iam hominum. Itaque breui puto fore, sub eius umbra tu vtranq; in aurè faciliè vt dormias. Ferrando Acunio Siciliæ Proregi, cuius ego virtutem, temperatiam, grauitatem, humanitatem, nec admirari vnquam desino, nec laudare satis possum, plurimā salutem dicito meis & Angeli mei verbis: Pruinæ nostro etiam. Politiani poemata habebis cum his literis.

teris. Colam puerū, cum veneris, tecum adducito, aut si non venies, ad nos mittito: mihi enim gratius facere nihil potes. Ille si erit mecum, facultatis ad discendum tantum habebit, quantum volet: neq; sibi quicquam deerit, non præceptorum copia, non librorum supellex, non ocium. Id quid sit, ipse puto cognoscet. Nos te vehementer expectamus. Vale. XXII. Calen. Octobris. M. CCCC. LXXXVIII. Venetijs.

MESSANAM.

P. B. Ioanni Baptistæ Stato S. P. D.

SCRIPSI ad te proximis diebus plenam epistolam rerum omnium, quas te scire velle arbitrabar: nunc autem valde coniector, te iam è Sicilia decessisse: quanquam quidem in scribendo mihi coniectura tecum vt non licet: nam de te, post nostrum discessum, nihil dum etiam audiebamus. Quod si hæc te nostræ literæ nõ offendent, in tam parua iactura nihil querar. Mallem etiam (quod spero) frustra scripsisse me, teq; iam impositum nostris triremibus aduentare, quæ in nostro mari vel sunt iam, vel diu abesse non poterunt. Ego tamen neque nihil prorsus, neq; singula persequar, sed vtar breuitate. Itaque Bembi, & Gabriele tui omnes valèt. Bembi pater meus valde te amat, valde tibi omnia vult, quæ optas, euenire. Nos Pataviū secessimus, quod tibi antea scripseram facturos esse nos, ad otia literarum, præsertimq; philosophiæ. Res Gallicæ, quando iam hyems est, refrixerunt. Tu vale, ac veni: sed quid, quid aliud volest dicere? Etiam. Caue ne Colam puerum nobis defraudes. Nihil ei deerit ad bonas literas perdiscendas, quod cupere ipse mihi maxime videbatur, sibi si ipse non deerit. Vale. Cæ

lend. Octobris, M. CCCC. LXXXIII. Ex Suburbano Patavino.

VENETIAS.

P. B. Marco Sanuto, Prætorii Bergomatium designato S. P. D.

QVIA nesciebam, an convenire te possem antequam proficiscerere, statui per literas ea petere abs te, quamobrè te maxime conuentu cupiebam. Cum Davide Brembate longam mihi necessitudo est, & hospitium vetus. Eum ego, cetera propter spectatam vitæ integritatē, virtutem, mores liberalissimos, tum quia me ipse vnum omnium impensius diligit, ita amo, vt neminem magis ex omnibus hospitibus meis. Is me etiam compatrem sibi appellavit, in imitando filio suo Coriolano. In summa, nihil est, quod me ei debere non putē, ea me ille benevolentia profecquitur, atq; illum ego. Est præterea Vincentius Brissanus, huic Davidi, quæ dicitur, longa vitæ consuetudine vnicè charus mihi etiā, cum ea ipsa de causa, tum certè propter morum suavitatē, & studiorum similitudinē, quibus vtriq; delectamur, iucundissimus. Hos ego vnos ex omni Bergomatium ciuitate, cuius tibi Prætor gerendus est, magnopere amo, & vtor familiarissimè, iam inde à Bernardi Bembi patris mei Bergomensis Prætura, quod cognoueram & bonos, & probos viros, & gratos homines, & planè dignos, quos mihi & amandos, & tuendos susciperem. Peto igitur à te maiorem in modum, vt cum illò veneris, amplectare eos mea causa, suscipias in fidem tuam, ornes etiam, quibus rebus honestè possis: putesq; te mihi ipsi dare, quicquid in illos conferes vel officij, vel liberalitatis. Spondeo autem tibi, bene te officium positurum: homines enim cognosces tua amicitia, tuasq; familiaritate dignissimos.

gnissimos. Vale. Non. Nouem. M. CCCC. LXXXIIII. Ex Suburbano Patavino.

VENETIAS.

P. B. Nicolao Domineo S. P. D.

ACCEPI cum epistola mel & placentas abs te, vel potius cum placentis mellitā epistolam tuā. Rides? sic profectò erat: nihil assentatione vtor. Quæris, quid? Belle sanè. Epistola enim in mel ceciderat, credo quia puer in manibus eam habuerit, dum liguriret, atque ita ceciderit. Iam mihi videtur placentas tibi persoluisse, hoc enigmatè soluto. Mel ipsæ tuæ literæ com biberunt. Itaque nihil tibi debeo, nisi epistolam. Eam tibi nunc dependo his literis. Vides vt tecum iocor? Quod ais de Ruzerio, ego ad illum scripsi statim, vt mihi tuæ literæ sunt redditæ. Epistolam reliqui Angelo Gabrieli meo huc proficiscens, Cypriano dandam ad eius fratrem. Ille statim dedit. Quare Cyprianus in culpa est, si redditæ meæ literæ non sunt. Vale. Non. Nouemb. M. CCCC. LXXXIII. Patavio.

VENETIAS.

P. B. Paulo Pisano Equiti, Sextumuiro, & Triumuiro designato S. P. D.

GRATVLARI quidem me per hanc epistolam oportet, atq; vnum id planè mihi esse faciendum scio: cui autem gratuler potissimum, id mihi dubium facit, vel virtus, vel etiam felicitas tua. Nam quod Romana legatione defunctus sis, laboriosa illa quidem & graui, quod sospes redieris ad tuos, de eo tibi esse statuo gratulandum, idq; me tecum rectè facere puto. Quod autem nondum etiam reuersum in pa-

triam, illa te amplissimis magistratibus honestavit, de qua te optime meritum omnes homines prædicant, in eo mihi videtur, non tam tui, quam etiam reipub. habitam fuisse rationem. Illa enim, ex quo te uti cœpit, vberes semper fructus ex te voluptatesq; percepit: tu verò et in ijs legationibus, quas antea gessisti, passus es permagnos fluctus laborum, & ex his muneribus quæ nunc geris, maximas es, ut mihi quidem videtur, negotiorum vndas tempestatesq; perpeffurus. Tum etiam illud accedit, quòd eæ munerum accessiones, ut ego semper existimaui, quæ in optimos ciues sunt, non tam ad eorum pertinent dignitatem (quæ quidem aucta esse semper debet ipsa satis ex sese) quam ad reip. gloriam sempiternam: cui quid potest esse gloriosius, quam à viris sapientibus regi & gubernari? Quòd si tui similes, in nostra vrbe multos ciues haberemus, fortasse hæc illa esset respub. quam beata esse dicere verè liceret. Itaq; ut ad me redeam, quo genere gratulationis utar, non satis explicatum habeo: vel habeo potius, ac planè iam scio. Nam quod in tua felicitate positum est, de eo tibi esse gratulandum puto: quod in virtute, Reip. nisi me malis tu hac epistola philosophari, ut ea vna quæ in animo sita sunt, tua denuum ipsius ducam, deq; ijs tibi gratuler potissimum: quæ autem fortunæ subiecta sunt, de ijs cum rep. bene actum putem, in qua & casus, & fortuna plerunq; dominantur. Sed vides quòd labor? Iam mihi est de utroq; scilicet, & tibi et reipub. gratulandum. Neq; enim vereor, ne quis me reprehendat, si nouerit mihi cum sapientissimo philosopho, & Senatore præstantissimo, esse sermonem. Sit itaq; sanè hoc Paule, sit inquam, & nobis eueniat sepius, ut tibi & reip. gratulemur. Cupimus enim, quod etiam optare debent omnes boni, ut & tu illam exornes sent-

per, &

per, & illa te: ita enim & sese illustrabit illa maxime, & ipse sempiternam facies bene agendo beneq; consulendo memoriã nominis tui. Et verò enim semper optimi cuiusq; ciuis gloria cum reip. gloria coniuncta est: neq; clara esse vltre resp. potest, sine suorum ciuium splendore ac dignitate. Cæterum quod superest, gaudeo etiam plurimum mihi, qui te in Triumuiratu video collegam Benbi patris mei fore, quem quidem ille vnum sibi maxime omnium optauerit contigisse, postquam ei Marcum Sanutum collegam alterum Prætura Bergomensis eripuit. Vale Decimo Calend. Maias, M. CCCC. LXXXV. Patauio.

BERGOMVM.

P. B. Paulo Pisano Equiti, Prætori Bergomatum, S.P.D.

QVIA non est obscurum quam me aues, neque ipse possum facere, quin tibi commendem eos, qui cum optimi viri sint, & mihi aliqua necessitudine coniuncti, putant se abs te suum ius, me petente, assequi posse facilius: neq; tu debes recusare, quo minus multos tibi obliges honestos homines, pro quibus veteres tui familiares te rogant, præsertim ijs in rebus, in quibus (quæ tua est humanitas) nõ tu illis quidem deesses, etiam si te nemo rogaret. Itaque Petrum Franciscum Manzoniũ, patre orbatum optimo sanè viro, commendo tibi diligentissime. Is contra patruos agit, qui in petitione summæ quam ei debent, Bergomatum cuiusdam legis auxilio, satis imbecillæ quidem ac leuis, rem iniuste impediunt, contra Patauinorum leges grauissimas, quorum ille municeps est. Peto igitur à te, ut rem cognoscas, & cum primum poteris iudices, nec patiaris probum hominem & mihi

in ea necessitudine, quam cum Patavinis habeo, coniunctissimi-
mum, eludi, & frustrari ab iniquis viris. Non dicā plura, ne
aut amici cause videar, aut amori erga me tuo diffidere. V-
num addam: quantū tue operæ Manzonio prestiteris hac
in re, tantum me amari abs te posthac existimaturū. Vale.
Septimo Cal. August. M. I. D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Marco Sanuto, & Paulo Pisano Equi-
tī, Quintumviris S. P. D.

BARTHOLOMÆI fratris causam & dignitatem,
cuius tuendæ atq; augendæ occasionem, fortuna maximam
posuit in vestri Collegij potestate, cōmendo vobis maiorem
in modum. Quia quidem in re nihil mehercule nunc scribe-
rem, cum & sciam Bembum patrem meum id fecisse diligen-
tissimè, & ipse satis existimem vos pro nostra necessitudine
libenter omnia quæcunq; ad nostrā dignitatem pertineant,
vestra sponte suscepturos. Sed movit me, cum summus erga
me amor, summaq; charitas fratris mei, cui ego parē meam
charitatem & amorem prestare semper cupio: tum opinio
ipsa de vobis mea. Quia enim utrunq; vestrum eo loco pro-
pè habeo, quo patrem ipsum meum, putavi ad illam vestrā
veterē in nos, & in omni tempore per se propensam volun-
tatem, & nunc patris mei postulationibus excitatā, si acce-
deret stimulus aliquis fidei & observantiæ erga vos meæ, fo-
re ut in eam curam animo citatiore incumberetis. Sed quo-
niā vel ex patris literis, vel de Marcello fororis meæ viro,
aut etiā de ipso fratre meo, quibus ille in rebus vestro auxi-
lio egeat cognovistis, nolo agere vobiscū multis verbis, pre-
sertim hominibus occupatissimis. Itaq; à vobis breviter &
familia-

familiariter etiam atq; etiam peto, ut quicquid in me, quic-
quid in patrem meum, vniuersamq; nostrā familiam, de stu-
dio vestro, de gratia, de autoritate, de opera, estis vllō vn-
quā tempore collaturū, id omne nunc in fratris mei causam
conferatis. Nihil erit aliud, quod à vobis petere nostrā fami-
lia tanta contentione debeat, quanta hoc petit: nihil ferē,
quod illi à vobis æquè magnū tribui possit. Quamquā qui-
dem nō tam est id magnū ipsum sua mole ac pondere, quā
nostra ipsorū existimatione & voluntate: neque minus cum
reip. utilitate, quā cum fratris mei dignitate coniunctum.
In quo si tantum valebimus apud vos, quantum sanè de-
bemus, dabo ipse operam pro mea portione, ut vos vestri fa-
cti nunquam poeniteat: quos quidem etiam confido reipub.
causa, magnos ex ea re fructus percepturos: resp. ipsa certē
percipiet. Valete. Tertio Cal. Iunias, M. I. D. Ferraria.

AD FORVM IVLII.

P. B. Ioannī Cynthio S. P. D.

A C C E P I post discessum tuum binas literas abs te,
quarum alteræ me delectariūt, quod cum ijs erant Philonou-
si, docti hominis literæ ad me, cui ego statim rescripsi. In al-
teris nihil erat novi, nisi quod tibi non probabatur consiliū
profectionis meæ. Ego verò quid de me alij existiment mi-
nus laboro, modò ipse mihi conscius sim, rectè facere me. Il-
lud mihi esse nō molestum nō potest, quod proficisci me ad-
huc quidem nō sinit pater. Ille enim, nisi compositis animis
potentissimorum populorum, mihi proficiscendum esse nō
putat, quod si prescisssem, aut te non dimisssem, aut multò
antè, quā de pace Italiæ armis decerneretur, discessisssem.
Nunc aut cum eò perducta res sit, ut planè, quod velim, bre-

ui quietura esse omnia videantur, spero me propediem profecturum: quod cum erit, tum quid tibi faciendum sit, poteris cognoscere. Parentes tuos, & Petrum auunculum iube saluere. Hieronymo Saorniano dic meis verbis, valeat cum sua tam festina digressionem. Vix horam cum Bembo: de qua etiam nihil ei debeo, neque enim verbum vllum: quod si discessum non maturauisset, scio quibus illum beassem modis. Hunc homini scrupulum si inieceris, dabis illi offam, quam mordeat. Vale. Septimo Id. Aug. M. V. D. Venetijs.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

EGO in Noniano adhuc quidem sum: expecto autem quid egerit pater de domo, ut quid mihi agendum sit, primum sciam: de eo cum me certiore feceris. Patauii reuertar, domum curabo, parata ut sit, ut cum veneris, quae in mea diligentia posita sunt, eorum abs te nihil desideretur. Tu velim interea quae tibi mandavi perficias, ut mecum esse quamprimum & quamcommodissime possis. Olei quantum videbitur tecum adducito. Sude τὰ ποσειδωνία, valde opto ut describi mandes ex eo libro, quae scis. Fratrem tuum nollem istic esse sine te. Iam aetas ad discendum idonea, & ipse ingenio peracri, et quod ego maximi facio φιλομαθῆς ἡγεῖ μνημονεύς. Proinde tu etiam atque etiam vide, quam aequum sit tam bonum ingenium inter foeminas delitescere. Tibi hoc in primis curandum censeo. Vale. Sexto Cal. Octob. M. CCCC. LXXXXV. De Noniano.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

NON fuit tanti comitijs & foro interesse, ut ludis nostris

stris careres. Nam ut scias quibus te voluptatibus defraudaueris, tres fabulae actae sunt per hos dies, Plautinae duae, Trinummi & Penulus: & vna Terentij, Eunuchus: quae quidem ita placuit, ut etiam secundo & tertio sit relata. Itaque quinq; dies habuimus pulcherrimorum ludorum, ad quos cum magnus numerus confluxisset nostrorum civium (nossti enim morem ciuitatis) & ego singulos de te percunctarer, omnes mihi respondebant, magnam ciuem te esse factum. O praeclearam reuersionem tuam. Sed heus tu, vide ne te homines magnum ciuem appellent, propterea quod parui aestimes amicos tuos: valde enim vereor, ne tu caeteros perinde tractes, ut me soles: qui cum mihi pollicitus esses te huc venturum, nihil minus cogitauisti. Quod si te reliqui talem experiuntur, qualem ego expertus sum, debes credere magnum ciuem non esse illum, qui parui suos ciues facit: sin autem ego vnus deludor abs te, minus id doleo, cum tu particeps non fueris mearum voluptatum. Sed haec more nostro. Ego te vehementer expecto: qui si veneris, quanquam theatra fileant, erit tamen quod rideamus. De Antonio nihil plane audio iamdiu. Tu si me amas, cura ut quid de illo factum sit, scire possim. Matrem tuam, & sororem, & sororis virum saluta meis verbis. Vale. Cal. Martijs. M. I. D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

SVBANTEA quam tibi has literas scriberem, ex commentario rerum urbanarum misso à Marcello mihi, cognoui non sine magna mea quidem voluptate, ijs comitijs quae proximè habita sunt, aduocationem rerum publicarum, tibi omnibus suffragijs esse delatam. Quod munus, etsi neque

nouum tibi, & mihi iam multò antè, quasi ea quæ oculis cernimus, ita cogitatione præceptum contigerit, tamen quia sciebam, quantum tua interesset hoc tempore, habere te aliquid publicæ curationis, ubi posses tuum ingenium exercere, & te ostendere reip. præsertim, in quo esset nõ paruum propositum præmium gloriæ laboribus tuis, coniunctum cum magna spe augendæ rei tuæ familiaris, primum gratulor tibi, ut debeo, vehementer, DEO Siquero, rogo, ut tibi istum magistratum fortunent: quasque tibi difficultates & labores proposituerant in sacerdotij petitione, cui tu quidem ferè triennium constanter magis quam feliciter impendisti, eos & nunc tibi isto in obeundo munere, & posthac in reliquis assequendis, suo longo fauore, perpetuamque liberalitate sarciant. Deinde te planè rogo, ut, quoniam alteram aduocationem, quam pene puer assequutus es, non gessisti, nunc cum gerere incipies munus tuum, memineris quo in theatro, quamque tu personam sis acturus: neque tantum ad ea spectes, quæ tibi erunt ante oculos, quam etiam ea cogites, quæ sunt è longinquo futura, hoc est, ut quam expectationem hominum excitasti ipse de te, tua humanitate, gratia, facilitate, morum elegantia, studijs denique nostris communibus, eam tu suscipias, aut etiam augcas: putesque te nunc quidem fundamenta iacere nõ huius ætatis modò, sed planè etiam senectutis. Multum enim interest ad omnes annos, ipsi qui ad Rempublicam capeffendam accedunt, quales ipsi primas operas patriæ dederint, & ciuibus suis. Quod si tu in eam cogitationem incubueris, in quam incumbere sanè debes, & profectò incumbes, nisi es oblitus tui, ut cures, ut quantum de te polliceri sibi impostum homines possint, id omne spectetur nunc, tanquam è primis arborum pomis, sic ex isto munere tuo, spondeo tibi iam te semper

per facillimè omnia, quæcumque optabis, consequuturum. Neque hæc ideo scribo, quia non mehercule tu ea multò melius dispicias, quam ego: sed quia te valde amo, non possum facere quin ad ea, ad quæ te scio satis esse incitatum per te, addam ipse quoque tibi stimulum amoris & beneuolentiæ meæ. Vale. Quarto Calen. April. M. I D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

MAGNAM in disputationem me tuæ literæ vocauissent, si ocio abundarem, ut tu existimas: sed non abundo. Mater enim meæ peraduersa & perdifficilis valetudo, quam misella consuetatur, Patauij multos me dies tenuit, & cum hæc scriberem tenebat: quæ me femina quantum amet, quanti faciat, multi sciunt: quantum ego illam amare debeam, quanti ti facere, tu es optimus testis. Itaque non modò non sum ruri, atque in libris & literis, quæ mihi abs te hoc tempore obijciuntur, verum in magnis etiam curis versor noctes & dies, quæ mihi rationem omnem & sensum cripiunt scribendi. Sed tamen si se mater subleuarit, quod dijs approbantibus spero propediem futurum, & mihi licuerit esse in meo Noniano, ut possim veram causam habere ad tuas literas respondendi, faciam id quod mihi videris velle facere me: & ne fugere iudicium videar, pangam ostendamque tibi (si poterò) villaticum nostrum ocium & agræ literarum, quod abs te accusatur, non esse posterius, aut minus præclarum vestro illo negotio forensi & urbano, quod tanto pere laudas: quanquam quidem id ipsum ocium, non tam sæpe assequor, quam vellem. Nam abduco equidem me interdum ab omni cura rerum, cum familiarium, tum etiam publicarum, quan

tum possum, dedoq; literis: sed mehercule nescio quo pacto in eo consequendo, nunquam tam secundo vento vsus sum, quin is mihi statim restarit, & tanquam in Euripo, si in ea ratione vitæ vix incepi currere, cum reducor. Sed hæc in aliud tempus rejiciamus. Quod ais de nuptijs nostrorū Gabriellium, valde gaudeo. Quod te ad me venturum recepisti, nihil mihi poterit esse iucundius. Itaq; te, & Petrum Pasalicum philosophum, & Oratorē Ruzerium collegam tuū, cum primū meam rura tetigero, vehementer expectabo: sed vellem etiā Harmoniū poetā, sum enim nō minus induxeros, vt nosti, quam φιλοσόφου. Nam Philosophū me non audeo dicere. Tu fac interim valeas, & laboranti reipub. ad sis angustissimis temporibus: quam nos non deseruimus, quemadmodum scribis, neq; vnquam deferemus: sed tamen eius numeribus, quæ vobis magnis viris deferuntur, planè æquo animo caremus. Vale. Prid. Id. Sept. M.D. Patavio.

PATAVIUM.

P.B. Angelo Gabrieli S.P.D.

TRIBVS tuis literis breui respondebo. Quod non veneris eo consilio, vt te isthic cures, mihi gratū est. De re tua habes literas à matre tua, fœmina prudentissīma, quam sum hodie alloqutus. Antoniū expecto cum ijs rebus, quas scribis cum adducturum. Vestem tuam habebis, quam primū erit cui dem. De tabellis barbaris sic habeto, me in magna spe esse conficiendi negocij, ita vt volumus. Te hic esse ea de causa, necesse nihil est: si erit, faciam te certio rem. Ego quod efficere hac in re possum, cura, diligentia, studio, autoritate, precibus, pollicitationibus, neq; desisti agere, neq; desistam, Omnino tu bono animo es: & ἀγαθῶς, sic tamen, vt si asse-

quar,

quar, quod cupimus, non erit id præter spem. Si nō assequar ita me defendam, ἀδύνη δὲ δὲ δὲ ἀδύνη. Vale Decimo Cal. Decemb. M.D. Venetijs.

PETRI BEMBI EPISTO

LARVM FAMILIARIVM

LIBER SECUNDVS.

VENETIAS.

P.B. Antonio Bolduo S.P.D.

VM nuper de Scythia homine doctissimo intellexissem, à vestro Decemvirum Collegio scribas publicos recenseri, vosq; in ea re, magna cura id agere, vt indoctus quisq; præterea tur, subrogenturq; ex omni ciuitate maximè literati viri: cōstitueram cum mea, tum reip. causa te conuenire: vt si nos quoq; hanc ad rem aliquid afferre adiumenti potuissemus ciuibus nostris, id per te fieret, cum virum præstantissimū, tum quem ego vnū ex nostris hominibus & obseruo summo pere, & colo. Sed cum improvisis amicorum literis, quibus Pataviū arcessebar, impulsus, statuissem discedere, neq; tu esses domi, hæc scripsi in nauī, putans, pro mea in te bene uolentia & pietate, tantū apud te ponderis habitura, quantum si præsens es: ipsa tecū egissem. Ioannē Baptistam Scytham, rhetorem, virum & poeticis in studijs illustrem, atq; omnium virtutum genere perornatum, cōmendo tibi maiorem in modum. De huius hominis ingenio, doctrina, probitate, humanitate plura scriberē ad te, præsertim hoc tempore, quo quidem cupio tibi esse illum quamnotissimum: nisi

tu eum satis, ut audio, multò antea cognouisses. Is igitur valde cupit sibi esse inter scribas publicos aliqua cum dignitate locum: qua quidem in re, si te patronum habuerit, facillè existimat se, quod optat, consequiturum. Nihil autem non modestè cupit, nihil non verecundè. Sed indigent honestæ etiam & iustæ postulationes, auctoris cuiusdam omnino & ducis. Ego itaque te etiam atq; etiam rogo, ut hominem audias, suscipias eius rem omnem, eiq; auctor & adiutor velis esse. Quid est enim magis proprium civis optimi & prestantissimi, quàm causam suscipere doctissimi & sanctissimi viri, præsertim cum reipub. dignitate coniunctam? Nam quod postulat, ut in scribarum adolescentium Collegio doctorem & magistrū ludi esse ipsum iubeatis, in eo mihi quidem videtur non tam sui, quàm etiam reipub. habere rationem. Quamquam scio non defuturos, qui ut multa sæpe alia huiusmodi, sic etiam superuacaneam esse hanc ipsam operam putent: quibus tamen interdum vereor, ne superuacanea videantur etiam ipsa studia literarum. Quòd si tui similes in nostra reipub. multos ciues haberemus, neq; posceret ipse Scythæ vos quicquam potius, quàm postularetur à vobis: neq; plus in restituendis vrbis pontibus & uijs: quod quidem nunc fit, quàm in instituendis nostris ciuibus honestandisq; laboraremus. Nunc autem quia minus multi sunt, qui literatos viros tueantur, scias in te vnum, tanquàm è theatro, omnium oculos esse coniectos: quibus certè ita optimè satisfeceris, si nunc Collegium Scribarū, iam propè collapsum, vnius Scythæ subrogatione confirmabis. Ego sanè, quia noui vires ingenij tui, satis scio esse id in tua manu. Peto igitur à te, tanto scilicet studio, quanto putas debere me pro homine doctissimo, & mihi summa familiaritate coniuncto: ut

eum

eum ita ornas hac in re tua auctoritate & gratia, ut intelligat & meam commendationem magnum apud te pondus habuisse, & te libentissimè fauere hominibus doctis. Denicquid ita tibi persuade, te cum mihi rem gratissimam esse facturum, si id feceris, tum hominem tibi deuincturum, & tua & reipub. familiaritate dignissimum. Vale. Nono Cal. Iulij. M. IIID. De Naui.

PATAVIUM.

P. B. Androni Artusino S.P.D.

MANE accepi literas abs te, quibus mihi commendas Verlatum Vicetinum. Egi cum Bembo patre ut res postulabat. Nam quod de Siciliensibus nostris commendationibus scribis, probè te intellexi. Albulam tuam conualuisse, sanè gaudeo. Itaq; saluere illam iube meis verbis. De Antoniano negotio nihil habeo quod scribam, nisi vnū, totam rem mihi non probari. Quid queris. Ita me dii ament, ego cum illo nostro bene actum puto. Trypho nobiscum est quotidie. Accepi alteras abs te literas vesperi. De conducenda domo non est quod fistines. Pater enim quando ad nos venturus sit, ne ipse quidem coniectari potest: cui tamen quo impediemento sis futurus cum venerit, non video. Ego de meipso deliberare nihil possum. Vale. Decimo Cal. Mar. Venetijs. M. CCCC. LXXXVI.

RAVENNAM.

P. B. Androni Artusino S.P.D.

QUOD prospera nauigatione vsus sis, valde letor: eoq; magis, quòd nihil abs te nunciabatur. Cum enim piratarum insidias, tum Austri venti vim, importunitatemq; me-

tuebam. Nunc quoniã tam bellè nauigasti, statui ipse quoq; mari me potius committere, quàm Padi fluminis prolixitatem enetiri. Itaq; biduo erimus in nauì. Sed omnino Ariminum cogito, non ad te, modò me non destituant Aquilones tui. Parentes mei tibi salutem adscribunt. Ego Albule tuæ, & fratri, & Ariminensi Gentili. Vale. Venetijs, IX. Cal. Mart. M.D. IXX.

TAVRISVM.

P. B. Bartholomæo Agolanti S.P.D.

QUAM vellem nunquam statuisses Romam hoc tempore inuisere, præsertim mecum: cui quidem nihil optabilius contingere, nihil iucundius potuisset, quàm te habere, nõ solum itineris ac viæ, sed etiam studiorum, consiliorum, cogitationum deniq; mearum omnium socium. Nam quoniã, quædammodum cupiebamus, in Bernardi patris mei comitatu, locum tibi esse nullum video, angor noctes ac dies, neq; mehercule mihi esse ea paterna legatio iam suavis potest: quid dico suavis? imò non ingrata, vel non laboriosa potius. Quamquam quidem adhuc pendeo animi, neq; planè statutum habeo de profectioe hac quid sim facturus: ita perturbari mihi omnia video, peruertiq; vniuersum comitatus ordinè ab impudentissimis hominibus, qui negari sibi nihil volunt, neq; tutum est. Itaq; instant, clamitât, cõqueruntur præteriri se amicos, ledi vetustã beneuolentiã, deum atq; hominum implorant fidẽ, si nõ ea feceris, quæ postulant. Quamobrè necesse nobis fuit, vt satisficeret ijs, quos dico, vt etiam ex domesticis planeq; familiaribus nonnullos, & quidem huius profectioe nis cupientissimos, inuiti reijceremus: quorum est vnus Aurelius Superchius Iureconsultus cum doctus & probus vir,

tum

tum Bembo patri meo, cui assessor in Veronensi prætura fuerat per familiaris, mihi verò etiam plurimis tum magnis tum veteribus necessitudinis causis planè coniunctissimus. Quæ cum ita sint, peto à te, vt si tibi ea probabuntur quæ dico, æquo animo accipias, nõ tam quidem excusationem meam, quàm etiam dolorem quo afficior, occasionem tam bellam fruendi tui, mihi tam importunè surripiti: ignoscatq; rerum & locorum angustie, desq; id temporis necessitati. Si non probabuntur, accingis te itineri, tanquam extraordinarium comitem. Nam vt tibi satisfaciam: ac tuis, vllorum hominum reprehensioni me obijcere nõ verebor. Ioannem Aur. præceptorem tuum, & Galeacium Facinum, & Castellum, velim plurima salute impertis meis verbis. Vale.

P I S A S.

P. B. Antonio Rontionio S.P.D.

ET ab Oratore vestro, homine humanissimo, & ab omnibus ijs qui te amari à me, meq; abs te diligere sciunt, quotidie salutor ex te. Ego verò cum illis magnas gratias habeo, qui tam officiosi sunt, tum eos semper rogo, vt te itidem saluere iubeant meis verbis, rogentq; si quid est, in quo aut te viuare, aut tibi gratificari possimus, des operam id vt sciamus: eam esse inter nos beneuolentiam, eam necessitudinem amoris, vt nihil tam sit tuum, quàm ego ipse, meaq; omnia. Id si illi faciunt ita vt pollicentur, non vereor ne nos beneuolentie nostræ oblitos putes: si non faciunt, hæc scripsi tibi, vt nos scires tales esse erga te, quales summus erga me amor tuus, & studia nostra rationesq; postulât. Vale. XII. Cal. Septemb. M. CCCC. LXXXVII.

Venetijs.

E f

P. B. Hieronymo Donato Prætori
Brixiaë S. P. D.

ALEXANDRVM Aphrodisæum, cuius de Anima li-
bros abs te Latinos factos miseras mihi de mēse Octobri, le-
gi magna cum voluptate, cum eius philosophi causa, tum
tua. Nam neq; ille cōverti à quoquam, meo quidem iudicio,
aut elegātius potuisset, aut maiori cum fide: neq; tu parua
laudem in eo explicando mihi assequutus videbare. Nunc
autem, cum me absente, mei libellum quem de Aetna scripsē-
ram, edidissent, ne nihil omnino ipse ad te darem præter li-
teras, cum tibi librum mitto, ut habeas illius meæ profectio-
nis interpretem. Vale. Octauo Calend. Iun. M. CCCC.
LXXXVI. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Hieronymo Donato Legato
S. P. D.

CVM essem in Noniano, ex literis Marcelli sororis meæ
viri certior factus sum, Prodominatum Ferrariensem tibi
omnibus suffragijs esse delatum: itaq; te Bernardo Bembo
patri meo successurum. Quæ quidem res, quanquam serè ni-
hil mihi nouæ voluptatis attulit: nam ita futurum existima-
bam, non cōiectura modo ductus, sed certa quadam opinio-
ne animi ac iudicio, maximis tuis atq; amplissimis in rem-
meritis confirmato: tamen ista declaratio omnium ordinum
voluntatis erga te, cum summa tuæ dignitatis illustratione,
atque amplificatione gloriæ, mihi iucundissima sanè fuit.
Quare primū tibi, ut debeo, gratulor, non tam quòd munus
es honorificentissimum adeptus (quanquā est id quiddā certè
magnum

magnum ipsum per sese) quàm quòd multis petentibus ma-
gnis & claris viris, longè tu vnus dignior habitus es, qui ad
assequerere: optoq; , ut quā tu semper reip. gratiā accepto-
rum ab illa muncrum, bene agendo beneq; consulendo retu-
listi, eam illa reponat tibi sua perpetua tui honestandi & au-
gendi voluntate. Sed mihi crede, his vnis Comitijs nostra ci-
uitas magnum dedit et tuorum in se meritorum testimoniū,
& charitatis erga te suæ. Deinde Lætor Bembo patris causa,
qui ut iam illud prætermittā, quantam is voluptatē capiat,
semperq; ceperit ex omni acceptione dignitatis tuæ; certè
coniunctiori homini tradere magistratum nō poterat, quē-
admodum neq; tu accipere à magis amante tui. Ego autem,
quoniam fortasse ad Ferrariense nostrum philosophiæ stu-
dium, propter angustias temporis aliquid erit addendum de
tua præfectura, neq; patrem decepsisse mihi persuasero cum
tu aderis, & magnum insuper magistrum sum habiturus.
Non enim arbitror eo in loco temp. agere solummodo uelle
te, sed etiam interdum philosophari. Vale. Nono Calen-
Septemb. M. II D. Ex Noniano.

R O M A M.

P. B. Hieronymo Donato S. P. D.

HIS diebus cum essem Venetijs, & mihi Trypho Ga-
briel meus nunciasset quæ acta essent à se de Sacerdotio, in
quo proximè sibi erat cessum, ostendissetq; quoniam ad te
proficiscebatur, quemadmodum ipse velles, ita esse eam rem
vel moras, vel etiam exitum habiuram, gratulatus sum illi
hac ex parte multum, quòd ei contigerit hoc tempore te ha-
bere propè fortunarum suarum, nominis, dignitatis esse patro-
num. Nam serè, neq; res ipsa maioris ponderis esse poterat,

quàm est: neq; qui eam conficcret, sanctior aut fortior vir, aut doctorum & bonorum hominum, quorū in primis est vnus Trypho, certè amantior. Ego autem, quinquā scirent his de causis negotium cōmendatione non egere, cui etiam si eguisset, vel Tryphonis ipsius fratres honestissimi & grauissimi ciues, & in nostra vrbe clari: vel familiæ splendor & gratia, satis mihi videbantur suffragari per se: tamen quia Tryphonem ita diligo, vt neminem magis, non possum facere, quin tibi significem, non te solum Gabrielium tibi familiam obligaturū, si tua opera id assequantur quod cupiunt, sed etiam meam, à qua ille vniuersa tam amatur vehementer quàm à me: quanquam sanè obligasti tu quidem nos sepe aliàs plurimum. Sed nulla est omnino tanta debitiō, cui amoris & beneuolentiæ posse addi semper aliquid ferè non videatur: animus enim qui debet, non circumscribitur. Itaq; vt ad eas causas, quibus antea ad rem conuincendam mouebare, adiungas etiam cōmendationē meam, pro eo quanti me facis, te etiam atq; etiam rogo. Vale. Nonis Decemb. M. IID. Venetijs.

ROMA M.

P. B. Dominico Grimano Cardinali
S. P. D.

AQVILEGIENSE sacerdotiū, magna Senatus frequentia, magno fauore ciuitatis, magno hominū & deorum studio tibi delatum esse gratulor. Neq; tibi solum gratulor, qui vitæ tuæ instituto, præter animi bona, debes existimare nihil esse præcipuè tuū: sed & patriæ gratulor & tuis. Hæc enim in te augēdo, longè plus ornamēti accepisse mihi quidem videtur, quàm dedisse: & ij certè, quia minus sese extra fortunæ

fortunæ aleam receperunt, maiorem omnino ex tuâ gloria quàm tu & fructum sunt & voluptatem percepturi: in quibus cum sit Angelus Gabriel meus, quem ipse quantum amem, & tu, & omnes intelligūt. Vide vel hac vna ex parte, quàm veram habeam causam, quamq; solidam gratulandi. Reliquum est, vt DEO S orem, cum fauere tibi omnes ocoeperint, vt semper hanc ipsam insistant viam, ita vt cum ad summam prudentiam, summam doctrinam, summasq; tuas virtutes, summa etiam felicitas adiungatur. Porro de nostra familia, ita tibi persuadeas velim, vt si quid ipsa in te, siquid in patrem tuum virum amplissimum, si quid in fratres operæ officij, studij, gratiæ, dignitatis conferre vnquam poterit, nihil sis desideraturus. Vale. Septimo Idus Septemb. M. IID. Venetijs.

V T I N V M.

P. B. Dominico Grimano Cardinali S. P. D.

SVMMO gaudio affectus sum ex ijs literis, quas ab Angelo meo proxime accepi: quibus mihi significabat, quàm insigne tu nuper in eum beneficiū, quamq; humaniter & liberaliter cōtulisses. Nam etsi ego semper ita existimauim, eius te adolescentis, vel probitatē, optimosq; mores, vel certè doctrinam, & mirificū ingenium iacere, & tanquā in obscuro esse diutius non passurū: tamen vehementer letor hominis mihi cōiunctissimi, & quē ego semper in germani fratris habui loco, fouendi atq; ornandi abs te initiū factum. Nunc aut quoniā illi mecum omnia semper cōmunia fuere, hæc scripsi tibi, vt scires, nō te vni tantum egenti ciui opem & auxiliū prestuisse, aut omnino vni familiæ, qui Angelo Gabrieli præstit eris, sed & mihi etiā, & familiæ meæ. Neq; enim est

dicendum, quorum hominū animi sententiā & voluntate cōiuncti copulatiq; sunt, quibus animis fortunæ imperatur, eos etiā suas ipsorum fortunas non easdem putare. Itaq; ago tibi gratias pro mea portione quā possum maximas, petoq; duas res à te: vnam, vt quantū tibi debere ipsum Angeliū sentis, pro eo in quo tu illum erigis iacentē ac subleuas, tantū me quoq; ipsum certē tibi semper obligatū putes: alterā, vt si te, clienti tuo viro innocenti ac frugi, deq; te benemerito, dedisse operam existimas, pergas ei te beneficiū, ac liberalem prestare. Omnino mihi quidem ita videtur, nec esse quicquā tam propriū magnorū virorū, quā beneficere quamplurimis: neq; te habere quenquam ex omni familia tua, à quo vel magis memorem animum, & gratum acceptorū à te munerum, vel vberiores fructus operæ, ingenij, studiorum tibi ipse polliceri possis. Vale. Id. Sept. M. IID. Ferraria.

MONOPOLI M.

P. B. Ioannī Baptistæ Portensī S. P. D.

DIVERSIS temporibus binas literas dedi ad te, pro negotijs Monopolitanensibus Antonij Tinti mei. Nunc scribo tertio, eadem ipsa illa negocia commendans tibi maiorē in modum. Sed quibus verbis agam tecum, nunc demum plane non reperio. Vereor enim, ne si iterum patrociniū tuum plurima contentione depoposero, diffidere tibi uidear: si leui, ne parum nunc etiam profuturus sim homini mihi amicissimo, & cui prodesse plurimū cupio: hoc presertim tempore, quo eius multum interest esse illum tibi quam cōmendatissimum, tuamq; illi autoritatem, officium, studium, gratiam, postremō etiam diligentiam non deesse. Pudet me, uel reipub. causa uirum honestissimum, in re tam plana, tanta

contu-

contumelia à perditis hominibus affici. Quid, si ciuem Venetum addidero? quid, si etiam optimē de rep. meritum? Sed ego planē *ἀναπαύω*, qui hæc tecum, cui quidem omnia non minus nota sunt, quā mihi. Itaq; agam tam paucis. Procuratorem suum Ioannē Andream, probum virum, ad te tantū ad patronū mittit Antonius. Huic tu, si tantum operæ tuæ presiteris, quantum satis erit ad Antonij pecunias exigendas, causamq; consiciendam, cum ego sanē non minus tibi debebo, quā ipse Antonius, tum efficiam profectō, vt te homini & optimo & grato dedisse beneficium cognoscas, qui præsto fueris amico meo. Sin autem nō presiteris, ego tamen id ipsum non prestaturum esse te, antequam accidat, posse fieri non existimabo. Vale. XIII. Calend. Decemb. M. IID. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Tryphonī Gabrieli S. P. D.

MANE conscribenti mihi Asulanos meos, in quibus matutine operæ multum insumo, & ferē omnes horas antelucanas, reddite sunt abs te literæ, quibus sum magno opere delectatus. Nam cum ex ijs, & recte tibi esse, & mandata te mea confecisse omnia cognoui, tum ex vbertate orationis tuæ atq; facundia, magnā acceptionem abs te factam esse video in studijs literarum, & stilo instituendo: quo vno, quid mihi esse potest iucundius? Nosti enim quanti faciam mores illos suauissimos tuos: quib. cum doctrinā adiunxeris (quod quidem ipsum iam facis) nihil erit prorsus à me postea cum hac voluptate cōferendum. Itaq; perge mi Trypho, animiq; tui lenissimum temperamentum, acutissimumq; illud ingenij tui acumen exorna quantum potes, literarū et doctrinæ

Ff 4

spendoribus: quæ res te non amicis modò tuis chariorem
facere, sed etiam illustrare apud omnes gentes poterit. Sed
hæc tu fortasse melius intelligis, quàm ego. Itaque venio ad re-
liquas partes epistolæ tuæ. Gratum est mihi, quòd scribis a-
mantissimum esse mei Ludouicum Capellum tuum: qui qui-
dem in tam perditis moribus nostræ iuuentutis, elegantem
adolecentem et probum, penè pro miraculo duco. Itaque ama-
tur iam is à me profectò, non minus quàm ab illo ego. Quòd
consulis, vt dolori meo adhibeam modum, et valetudini ani-
miq; tranquillitati seruiam, facerem equidè, si possem, præ-
serim hortante et monente te: sed profectò nò possum: re-
uoluo enim eòdem singulis horarum punctis, et quid ami-
serim cogito. Nosti autè certè ipse vulnus meum quàm ada-
ctum sit, vt vix mihi videatur coire unquam, et sanari pos-
se. An ignoras, maximorù dolorum vnam esse sanationem,
in mora? quàm quidem ad rem, si quid afferre axilij vlla res
alia potest, ij sunt conuictus, et quotidianæ consuetudines
amicorum. Nos autem posteaquam discessimus abs te, nemi-
nem vnù habuimus, quo paulò familiarius vteremur. Quòd
si tu affuisses, nò vereor ne abs te magnopere fuissimus adiu-
ti, multumq; detractum iam esset de nostri doloris magnitu-
dine. Quare si me amas, aduola: aut si id facere non potes,
veni: Item ad nos. De Quæstura Veronensi fratris tui, quàm
inuiturum esse illum propediem existimo, ex designationis
coniectura. Vale. Tertio Idus Decemb. M. III D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Tryphoni Gabrieli S. P. D.

ETSI incredibilem cepi voluptatem, ex eo quod mihi
significasti de cõsfectione sacerdotij tui, quod quidem vel ex
ijs literis,

ijs literis, quibus ad tuas respondebam cognoscere potuisti,
vel certè facilius ex amoris mei erga te magnitudine metiri,
tamè illud meum gaudium valde imminuit intermissio lite-
rarum tuarum, quæ post eum diem est subsequuta. Nam cùm
me nò tam præsentia mouerent, quàm ea quæ putabam fo-
re: hoc est, cùm mihi non maiorem lætitiã attulisset ipsa rei
absolutio, quàm capere ex eo quod cogitabam, qualis post-
hac tuæ vitæ ratio esset futura, quod tuum ociũ, quæ studia,
qui dies: neque solùm gauderem tua causa, sed (vt verum fa-
tear) etiam mea: sperabam enim me aliquando totos dies te-
cum victurũ, itaq; in partem me tuorum bonorum cõiicie-
bam: de ijs rebus omnibus, cùm tu ad me nihil postea scri-
pseris, quasi mare ventis cessantibus, sic illa redundantia vo-
luptatis meæ paulatim resedit. In quo quanta tua culpa sit,
ipse videris: quanquam quidem, nò tam tibi excitanda mea
lætitiã fuerat, quàm planè etiam sustinenda. Illud autem te
rogo, ne patiaris in hac ignoratione tui diutius me esse: et
siue habes aliquid noui, quod me velle scire intelligis, siue
nò habes, id ipsum scribito, nihil esse quod scribas. Demum
quid agas, vbi sis, quid cogites, si me amas, et te amari scis,
fac me quamprimum certiorè. Ego de meis cogitationibus,
quas tibi tam semper esse notas volui, quàm essent mihi, ni-
hil statutum habeo, præter ea quæ scis: puto autem te scire,
me maxime cupere, atq; in ea cura esse noctes et dies, vt ali-
quando liberũ tempus nanciscar in nostra studia incumbẽ-
di. Asulani mei planè dormiunt: quod ferrem facilius, si mi-
nus abs te probarentur. Nam nunc quidem partim me sibi
negotia domestica deposcunt, partim detinent studia diale-
cticæ disciplinæ, vt tempus, quo me ad tertia conuertã, non
superet. De Aurelio quid sit, vehementer auco scire. Vale.

P. B. Marco Antonio Sabellico
S. P. D.

OPERAM quã à me exigebas, procuratori tuo præstandi locus non fuit: is enim antequam mihi tuas literas redderet, Herculem Ducẽ alloquutus, rem confecerat. Ego autem cum illũ iuuissem libenter nunc tuo rogatu, si me præmonuisset, tum omnia quæ ad tuam dignitatem pertineant, in quibus tibi esse vsui possit, cura, studiũ, diligentiaq; mea, facturus omni tempore sum multò libentissimè, etiam si me nõ roges. Nam in quo operam meam melius positurum me confidam, quam in hominis doctissimi, eloquentissimi, optimè de rep. meriti, mihi certè amantissimi dignitate, & tuenda, & augenda? Itaq; sic existimes velim, te neminem habere, de quo tibi omnia polliceri possis æquè, ac de me. Reliquum est, vt de septem Historiarum enicadibus quas nupen edidisti, tibi gratuler & laboribus tuis, quibus vberimum fructum propositum video laudis & gloriæ sempiternæ. Vale. Sedecimo Calen. Martias. M. II D. Ferraria.

PATAVIUM.

Bernardus Bembus Petro Barotio Episcopo Patauino S. P. D.

PETO à te, ne me putes obliuione tui rariùs ad te scribere, quam sum solitus. Quò enim fieri potest, vt (qui etiam illorum bene memini, quibus paulum debeo) tui, cui omnia debeo, mihi memoriã subripiat, aut tẽpus vllum, aut vllus casus? Sed (ita me dii amèt) tam multa me negotia vndiq; tam crebra vndæ rerum, hoc in Prodominatu, propter eum qui nondũ

nondum efferbuit tumultum bellorum, circumsepiũt, vt place mihi neq; punctum quidem vllum temporis vacuum à reip. muneribus concedatur. Caterum quoniam mea multum interest, habere me rerum Patauinarum historias, te etiam atq; etiam rogo, vt si tu eas habes, des Vanotio meo mihi mittendas: si non habes, & scis vbi sint, mandes alicui tuorum, vt mihi eas quærat tantisper, quoad perlegam. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale. Quarto Non. Februar. M. II D. Ferraria.

PATAVIUM.

Bernardus Bembus Petro Barotio Episcopo Patauino S. P. D.

ACCEPI epistolam abs te tua manu scriptam, in qua mihi humanissimè respondes, & (qua es pietate in tuos) etiã diligentissimè, ad ea quæ scripsi tibi de rerum Patauinarũ historijs. Itaq; tibi gratias ago ea de re: video enim te maiore curam adhibuisse vt mihi satisfaceret, quam quẽ ego ad te hac de re miseram, Vanotium meũ. Sed quoniã quoad domum, expectare me nimis longum est, statui petere, & à Musfatis, & à Galeatijs eos Annales, quos tu mihi esse apud illos scribis. Spero fore, vt mihi eos neutri recusent dare: in quo, si assequar quod cupio, abs te accepisse me eos libros existimabo: si non assequar, ego tamen nihilo tibi minus debebo. Quod ais de Leoniceno, scito eum habere in manibus opus, idq; tibi explicatum ac perfectum propediem missurum, ne que quicquam aliud interea conscripturum. Vale. Decimotercio Cal. Martias, M. II D. Ferraria.

FERRARIAM.
P. B. Alberto Pio S. P. D.

QVIA tibi non est obscurum, quantæ me occupatio-
nes distinuerint per hos dies, peto à te, ne me accuses, si cum
respirandi causa, tum ut ad Aristotelem meum me recipe-
rem (à quo me meæ sollicitudines abstraxerunt) & te, & ur-
boni reliqui. Nam cum istic mihi, ut seiscitei enim sum que-
stus) impendere hoc tempore meis studijs quantum vellem
operam, non liceret, statui tandiu hic esse, quantum suffice-
ret ad præteritorum dierum iacturam sarcendam. Itaque
abero quo ad tu voles, modò non hanc etiã mihi quietem in-
terpellet noster Dux, quem audio hic propediem assuturũ.
Vale. Quarto Non. August. M. IID. De pulchri sive vici
villa Herculeiana.

FERRARIAM.
P. B. Alberto Pio Carpi domino S. P. D.

VENI in Nonianum postridie eius dici, quo istinc pro-
fectus sum: quæ mihi villa sanè visa est expectare aduentum
meũ, ita me suscepit hilariter. Ego autè qui hoc diversorio-
lo diu caruerã, nix possum dicere, quàm eo sum delectatus.
Primus accursus in hortulos est factus, deinde ad Pluvici ri-
pam, populorumq; umbras illas Bembi patris mei, quas mi-
hi dixisti velle inuisere etc. Is me angulus semper magnopere
delectat: sed omnino nescio quo pacto, & fortasse nostra cul-
pa, qui absumus (nam villici nolo dicere: ij enim homines
umbrarũ elegantia nõ fruunt) multum decoris amissi, mul-
tum venustatis, ut quasi me pigeat in eo libro què de Act-
na conscripsi, tam multa verba fecisse de illo loco. Sed tu si
veneris, unã ei & dialogo consulemus. Nam quia eo in sta-
tu res

tres est, ut si murus iaciatur, magna amoenitas arboribus
& ripæ videatur accessura, deliberare nihil audeo sine te,
qui non solum villas, sed etiam castella ædificas. Contuli de-
mũ me ad Bibliothecã: in qua cum essem heri, venit in ma-
nus mihi vernaculum carmen meum quod feceram hoc ip-
so in loco, antequã in Siciliam proficiscerer, ut me ipsum,
atq; amicum quendam meum, ad bene viuendi officia, & ca-
pessendarum virtutum studium, quasi dormientes excitare.
Id ego cum avidiusculè percurrissem, uti fit in eorũ scripto-
rum recensione, quæ diu, quasi ab eorum memoria recesseri-
mus, neglecta iacere, cepi ex ea lectione plus etiam volu-
ptatis quàm putaram. Itaq; cum mihi nõ displicuissent, sta-
tui eos versus ad te mittere: cum ut haberes quasi primitias
huius fundi, tum ut scires, non solum amatoria nos huiusce-
modi carminibus, sed etiam, quod ad mores & philosophiã
tuam illam faciat, solere concinere. Ceterum pluvie nos in-
tra villam tenent, quibus tamen puto Nonianũ iocum velle
meis studijs suffragari: nam omnino præter scribendi aut le-
gendi nulli mihi negotio reliquit locum: quod quidem non
molestè ferrem, nisi mihi etiam amceniores meas omnes am-
bulatiunculas sustulisset. Tu vale: & iam ad nos, ut pollici-
tus es, cogita. Ego te vehementer expecto. XII. Cal. Sept.
M. IID. Ex Noniano.

BONONIAM.
P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

QV ANQVAM nihil mihi potuit accidere minus
expectatum, quàm id quod proximè intellexi, mei videndi
causa te Ferrariæ fuisse ijs diebus, tamen ea res mihi summã
voluptatè attulisset, si affuisset. Non enim vereor, ne te vel

excipiendo, vel audiendo, vel percunctando, mihi ipse satis fecissem. Nunc autem cum tantum itineris abs te sit frustra susceptum ut me conuenires, non possum non dolere vehementer, ea me ab vrbe in qua totum annū confeci, hoc tempore absuisse, quo me maximè adesse oportebat. Sed me duæ res consolantur: vna, quòd te audio Bembum patrem meum salutauisse humanissimis verbis: itaq; nò omnino tu caruisse me potes, qui illum habueris: altera, quòd breui te (ut spero) videbo. Neq; enim tam sum frigesens in te amando, ut quod abs te factum esse video ut mecum esses, me idem facere pigeat, propter eam ipsam causam, cum te videndi & amplectendi, tum ut parem tibi gratiam referā, huius tui tam insignis vel officij erga me, vel laboris. Vale. prid. id. Sep. M. IID. Patauii.

R O M A M.

P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

MAGNO gaudio affectus sum, ex eo quod nobis hodie allatum est bene manè, Iulianum Cardinalem tuum dijs hominibusq; approbantibus, Pontificem Maximum esse creatum. Quid enim mihi cõtingere optabilius potuisset, quam eum virum quem plurimis maximisq; de causis, nostra quidem semper ciuitis miro studio est prosequuta, Bembus vero pater meus viginti iam annos coluit obseruantissimè, domi ac foris: ego autem in eo amando, quasi quandam legem mihi à parente traditā, sanctissimè semper veneratus sum, summo rerum imperio esse potitum: itaque mihi hoc credas velim, eo nuncio audito mirificè sum letatus: visumq; mihi est, hac vna postulatione à dijs immortalibus impetrata, de ipsorum voluntate erga nos, quam ab alienatam sumus per decenni-

decennium experti, bene in posterū esse sperandum. Igitur primū tibi, uti debeo, gratulor. Nam quòd illi ab ineunte etate charissimus semper fuisti, propterea quòd cum plurimis tuis uirtutibus, atq; illustri morum elegantia, summū tuum in illum studium, summa officia coniuncta extiterunt, spero fore, ut breui tēpore uberes atq; amplissimos fructus percipias fidei & charitatis tuæ. Deinde ciuibus rei q; meæ publicæ gratulor, quæ profectò nunquam hunc diem uidere tanto ardore animorū cupiisset, nisi existimauisset hunc ipsum diem cum suis, tum Italiæ labentibus rebus, quieti & uoluptati futurum. Postremò (ut de me ipso loquar) mihi etiam atq; etiam gaudeo: non enim uercor, ne id quod mihi maximum erat in uotis, urbs ipsa Roma, quæ propè omnem iam ueteris dignitatis succum atq; colorem amiserat, illo uiro ad eam regendam admissò, breui tempore sit ornamenta sua omnia, splendoremq; pristinum recuperatura. In quo illud me delectat, quòd hæc quidem omnia, multò antequam fierent, quasi ex aliqua specula præuiderim futura, etiā carminibus inserui, quorū exemplum habebis cum his literis. Nunc quot quantasq; causas gratulandi habuerim, uides. Sed quoniam pro eo quantum debeo, non satis mihi uideor posse ullis literis testatam tibi facere magnitudinem letitiæ meæ, dabo operā, ut te uidere atq; amplecti quamprimū possim. Interim te etiam atque etiam rogo, ut sanctissimis tui Pontificis maximi pedibus, meo & Bernardi patris mei nomine, dare osculum ne grauere. De quo nihil scribam longius, spero enim ipsum non solum suam, sed etiam reip. uoluptatem ex ista declaratione perceptam, presenti illi propediem allaturum. Cippicum Episcopum Famaugustinum, & Petrum Paulum equitem Hierosolymitanum

plurima salute velim impertias meis verbis. Quirinus te meus salutatur, tibiq; gratulatur. Vale. Tertio Nonas Decemb. M. D. III. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

CV M Episcopatum Vrbiniatum tuis prioribus dignitatibus accessisse gaudeo, tum illud in primis letor, te ab epistolis Pontifici Maximo esse factum, vel à cōsilijs potius, atq; ab animo ipso. Nam qui istinc veniunt, ita propè omnes loquantur, unum te esse, quem ille mirifice diligit, & cui omnia summa maxime deserat, quemq; appellet familiarissimè summaq; cū dignitate. Itaq; tibi vt debeo, hoc est, vehementer, gratulor, neque iam minus propter ea, quæ euentura sunt, quàm propter illa, quæ acciderunt. Ita enim diuino ac vaticinor breui fore, cum te longè in altiori, longeq; illustriori dignitatis gradu quàm nunc es positum constitutūq; videbo. Quamquam quidem eo in genere nihil iam potest tibi, vel tam amplum contingere, quod non tuis virtutibus angustius, vel tam citò, quod non expectatione mea serius sit futurum. Quirinus meus multa te salute impertit, optatq; tibi omnia prosperè, faustè, feliciter euenire. Angelus Gabriel affinis tuus, per multos iam dies abest in oppidulis aruenissimis suis, Auiano, Pauliano, Georgiano. Apud nos omnia rectè. Pater etiam tibi gratulatur. Vale. XII. Cal. Maias, M. II D. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Gabrieli Episcopo, Vrbiniatum Cardinali designato S. P. D.

ETSI mihi nunquam dubium fuit, quin te Pont. Maximus,

scimus, pro tuis innumerabilibus in se meritis, ac totius vite ratione, Cardinalem esset facturus: omnibus tamen nuncijs, qui afferri nobis hoc tempore potuissent, longè gratior & iucundior is fuit, qui est heri ea de re ad senatū perlatas, incredibilisq; letitia sum affectus, cum id mihi nunciatum est. Nam quoniā pro mea in te obseruantia ac pietate, tuorumq; in me officiorū magnitudine, summopere optabā videre illum diem, cum tibi esset tua cōtinentia, tua doctrina, tuis studijs, tuis laboribus, tua virtute dignus locus constitutus: planè quiescere animo non poterā, vsquedū tibi is contigisset. Qui quidem quia contigit, tibi ego id quod verè facere possum, etiam libentissimè gratulor: deq; hac tam illustri tuæ dignitatis accessione tantam voluptatē capio, quam tam profectò vel nullus, vel omnino pauci. Caue enim putes, ex meò memoriæ sensu excidisse, qua me semper humanitate sis complexus: quo etiam vultu Romæ ante hoc triennium susceperis, quibus officijs, quamq; illustri amoris erga me tui significatione fueris prosequutus. Nam quæ hac æstate fecisti, qua patrē meū charitate, quo studio, qua liberalitate me, qua Paulum Decanalem meum tractaueris, tanta sunt recentia, vt ne recordatione quidem putē egere. Itaque vt mediocriter dicā quod sentio, sum planè vnus ex ijs, quibus tuæ res secundæ omnes iucundissimæ sunt, atque ita, vt nulli magis. Accedit ad hoc, vt etiam tum populi Rom. tum Collegij vestri causa gaudeam, quibus cum præclarissimè actum puto, quod te virum ea scientia, ijs moribus præditū, alteri habere suarum rerum propè defensorem contigerit, alteri sensibus in repub. socium. Quamobrem deos oro, vt tibi istam dignitatem ita fortunent, vt ad illam ipsam, quæ omnium dignitatū longè amplissima est, ad eundem tibi sit grā

dius: quod quidem nō modò aliquando, sed etiam planè bre-
ni confido fore. Bemus etiam pater, tibi de eo magnopere
gratulatur: qui quoniã est ipse Decemuir (nosli autem morè
nostræ reip.) idcirco ad te non scribit. Sed habes hominem,
prosperis rerum tuarum euentis omnibus hilarem, non so-
lùm quia te mirificè diligit, sed etiam quia tibi multum de-
bet. Vale. Id. Decemb. M. D. V. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Gabrieli Cardinali Vrbinatium
Episcopo S. P. D.

LITERAS tuas humanissimè prudentissimèque scri-
ptas ad eas meas literas quibus te Cardinalem factum salu-
tabam, tibiq; gratulabar, mihi ab Hieronymo Lippomano
redditas, Leonardus Lauredanus reip. nostræ princeps le-
git, non illas quidem per interpretem, aut ea tantum parte,
qua tu de illo agis, sed planè totas, miraq; cum voluptate.
Nam cum illum heri factis comitijs, deductum domum tuis
verbis salutauissem, dixissemq; ei me habere literas abs te,
poposcit eas ipse literas, singulaq; verba clara voce pronun-
tians, cum stili elegantia plurimum, tum multò etiam magis
sententiarum grauitate delectatus, te quidem in cœlum mul-
tis laudibus extulit: rem verò pub. Romanam etiam bea-
tissimam dixit sibi visum iri, si tui similes ea dignitate, ha-
bere illi cæteros contigisset. Quid? quæris: nihil potuit ad
tuam dignitatem accumulatiùs, nihil illustrius. Itaque il-
le cum iam omnes qui aderant, in tui admirationem conuer-
tisset, postremò ad me respiciens: Tu verò, inquit, quàm liben-
ter impertitã mihi abs te, Cardinalis tui salutationē accepe-
rim, literasq; ipsas legerim, illi denunciato, deq; mea in illã
propen-

propensissimã voluntate scribito, quæ vidisti. Hoc ego illius
sermone vehementer sum delectatus. Nam quæ ipse de te
sentio, quæq; mihi de tuis virtutibus perfectissima sunt, et
summo opere gaudeo esse etiam cæteris omnibus, atq; in pri-
mis maximo & clarissimo cuiq; cognitissima. Quòd ais ex-
pectare te consilium meum, debetisne ad illum scribere: ego
verò non cõmittam vt mihi tritam illud obijciatur, Sus Mi-
neruam. Nihil est enim quod nō tu multò melius, pro tua sa-
pientia, discicias, quàm ego: sed si scripseris, non vereor,
quin illi gratissimæ tuæ literæ sint futuræ. Quòd autem
ista dignitate vitam tibi difficiliorem factam putas, sentio
mehercule ita vt scribis esse, modò quid planè deceat expe-
datur: eaq; vehementer probò quæ tu in hanc sententiam
multa prudentissimè sapientissimèq; collegisti. Placet mihi
Pythagoras mirũ in modũ, *de laudibus totũ hæpas ἀπὸ τοῦ ἀβιλι-
ου ἰδεῖσθαι*. Quamquam scio multò plures inueniri, quibus
illud magis probatur, *αἰετὸ ἀγροσθῆναι, ἢ ἡγεῖσθαι ἀποχρῆναι*
ἐκείνου. Sed de eo tu videris. Mihi autem illud inuendissi-
mum fuit quod ais, nescire te de ista tuæ dignitatis accessio-
ne, tibi ne ipse gratulari debeam, an tu mihi: qui quidem &
caream illis difficultatibus, quas secum ea dignitas affert, &
te habeam mihi amicissimum, quique auctus sis, non multò
mehercule tibi ipsi plus, quàm mihi. In quo quidem video
te ab humanitate illa tua pristina non discedere: quod pla-
nè letor, eoq; magis, quo minus multi sunt, qui secundis re-
rum suarũ successibus non efferantur. Idq; cum vehementer
gaudeo, tum tibi ingentes gratias ago, quòd me nō modò de
tua memoria tanto nomine & dignitate auctus non abieceris,
sed etiã tam insigni tui erga me amoris, et beneuolentiæ
significatione profequare: quamquam tu id quidem semper

fecisti: sed profectò omnia officia & studia in nos, quo ab illustriori loco proficiscuntur, eo gratiora nobis sunt & iucundiora. Quamobrem magna letitia sum affectus ex tuis literis. Angelum Gabrielem affinem tuum, propter soceri sui mortem, in Pauliano detentū, scito à nobis tres iam menses desiderari. Vale. XI. Cal. Feb. M. D. V. Veretij.

A S T A M.

P. B. Placidio Amerino S. P. D.

BREVES tuas quidem, sed suaves accipio literas. Itaq; valde te amo quòd in tam magnis occupationibus tuis, amoris erga te mei, & nostræ necessitudinis memoriæ des locū. Quanquam sanè facio istud crebrò ipse quoq; de te, neq; tibi concedo: mihi enim quotidie ante oculos, satis tu quidem propriè familiariterq; versaris. Sed quia minus multos habeo qui istuc proficiscantur, minus sæpe ad te scribo, quàm planè scriberem si haberem. Quod ais te memorem esse libertatis per me tibi restitutæ, facis mi Placidi nihil nouum, qui mihi animi magni tui studium erga me, liberalitatemq; pronuncias. Sed omnino mirificè letor, tantū tibi videri factum meum, quantum profectò nunquam esset, nisi tu illud mallet ex tua humanitate, quàm ex mea opera metiri. Salue bis à patre meo, & matre, & fratre, & tuo Cola, quibus de singulis egisti mecum per literas diligenter, vt illis salutem nunciarem. Tu verò iam nimis ocio abundas, quem tamen scio amore in primis solere abundare, maximeq; in me & meos. Ego abs te peto, vt si quando in Cippicū incidēs, vete rem pernecessarium patris mei, aut si ad eum scribes (quod te sæpe facere existimo) dicas illi multam salutem meis verbis. Vale. Id. April. M. D. Ferraria.

IN

IN ALLOBROGAS.

Cola Siculus, Placidio Amerino S. P. D.

EGO verò Placidi, maximas tibi gratias ago, quòd in tuis ad Bembum literis, semper aliquid de me. In quo quidem, me etiam relaturū existimaui, si tibi homini Romano, & nihil ferè inter istas gentes nisi barbararum audienti, ipse aliquid Latinū misero. Habebis igitur cum his literis, versus quosdam nostrates, satis doctos illos quidem, sed lasciuia ple nos, atq; etiam in ipsa pagina prurientes: quos non mitterè, nisi tu Gallis præesses, qui si nondum Latium exuisti, non feres à Gallis iniuriā in bene masculos fieri. Eos putant quidam esse veteres. Sed tu id iudicabis, & mihi rescribes. Vale. Id. April. M. D. Ferraria.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM FAMILIARIVM

LIBER TERTIVS,

PATAVIVM.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

IRIFICE delectatus sum ea tua oratione quam ad me miseras, de laudibus Astronomiæ: quam quidem etsi sciebam mihi summo pere placiturā, quia tu eam confeceras, cuius è manibus nihil potest effluere non egregium, aut etiā non præclarum: tamen ita existimes velim, hoc vno tuo opere eam ipsam meam de te eximiam expectationem fuisse superatam. Quid? quæris. Nihil legi vnquam libentius: omnia mihi, maxima, minima, probantur maiore in modum. Non

Gg 3

puto te expectare, ut de singulis huius libri partibus tibi significem quid sentiam, cum & ipse de toto sic existimē, nullam esse sententiam, aut etiā nullum verbum non ex arte positum, non decenter, non suo loco: & tute ipse sis conscius, quanto in vnoquoq; membro atq; articulo huius tui quasi signi celando & percutiendo, vel ingenij posueris, vel laboris, ut nō modō supervacaneum videatur expectare te à me, sed etiam me tibi scribere iudicium meum. Nam hoc ipsum quod nunc scribo de toto corpore, probari à me omnia vehementer, nō me hercule tam facio testificandæ tibi meæ sententiæ causa, quàm planè etiam voluptatis. Quia enim valde te amo, omnia tua & facta & scripta quæ tuâ dignitatē exaugent, tam mihi sunt iucunda ferè, quàm si amplificarent meam. Itaq; cum tua probo, præsertim tibi videor me ipsum mihi meum gaudiū, non tibi meum iudiciū denunciare. Leoniceus & Fauentius, quibus quidem statim detuli tuo nomine librū tuum, tibi apud me gratias egerunt, quod volueris sibi esse cognitā istam præstantiā ingenij tui. Quorum alter tibi etiam per literas gratulatur. Vale. Decimo Cal. Iun. M. I. D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

VERSICVLItui me magnopere delectarūt, quos de Pauli Danduli morte confecisti: in quibus quidem bellè omnia, sed illud in primis, quod cum egregij poetæ partes cōplexus sis, à medicorū præceptis non recedis. Itaq; te planè video vnīs scriptis duas Apollinis artes assequutum, vel potius treis: siquidem ad eos versus conficiendos Lyram etiam adhibuisti, quod mihi quidem fit verisimile: nihil est enim
ad com-

ad cōmouendos animos aptius. Te verò præclare fidibus canere solitū, vel ipsi parietes loquūtur. Quā ob rem rectè tu quidem illos dies consumpsisti, quibus tibi per magistratum ædibus exire nō licuit. Nobis verò, quos istinc certiores nostri fecerant, propter morbi contagionem ita te contineri, dii boni, quàm permolestum id tempus fuit, quàm acerbum, quàm propè anno longius? Quàm nos etiā leuiter Danduli fatum cōmouit, dum animi de tua salute penderemus. Postea verò quàm cognouimus nihil tibi ex contagione mali accidisse, tum demum optimi ac clarissimi adolescentis mortem animo repuiantes, eo dolore affecti fuimus, ut vix lachrymis inueniremus modum. Itā ne in florentissima orbis terrarum vrbe atque patria, perillustri familia, optimis parentibus genitum, omnibus bonis artibus eruditū, suauissimis moribus præditum adolescentem, summo ingenio tum cum florere inciperet, carere omnino rebus humanis acquē atq; decens fuit? Sed quid agas? Deorū hæc æstimatione gubernantur, quæ quoniam nullum in eo nostrum pccatum est, æquo nobis animo sunt ferenda, ne tanquam mali & imbecilles Philosophi, à fortibus atq; cōstantibus irrideamur. Vale. XIII. Cal. Mart. M. D. XI. Urbino.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

LITERIS suauissimis tuis mihi Patavij redditis, cum illuc ad Bembum patrem meum, ex carbunculo laborantem venissem, ideo breuiter respondebo, quod ex Nicolao Tempolo et Paulo Decanali vtriusq; nostram amantissimis, qui mecum vnum diem fuerunt, puto te intellexisse, quo in statu res nostræ essent: quibus de rebus te valde sollicitū vi-

deo: quod quidem non miror: scio enim tu quantum me ames, quantæq; tibi curæ sit, ne mea hæc peregrinatio, quam tu neq; probare ausus fuisti, neque planè improbare, nostris hominibus parum consultè suscepta fuisse videatur; in quo scito, non modò non pœnitere me mei consilij atq; facti, sed planè etiam gaudere, atq; ex ea re maiorem in dies voluptatè capere. Itaq; volo te cum de me bonam spem alere, tum putare cum me audis in literarum studijs magno ac pingui ocio fruï, nò esse oblitum quid tu mihi potissimū hoc tempore cogitandum esse duxisti. Sed hæc hæctenus. De tuo in patris mei curanda valetudine studio, quid tibi agam gratias? quas neque tu exigis, neq; ego satis idoneas habeo pro tuis maximis officijs, quæ voluntatè in eo meam exæquare vlllo modo possunt. Sed tamen ago, eoq; maiores atque iustiores, quòd te intellexi ex illius valetudine æquè suspensum fuisse ac quenquã meorū. De Patauinis medicis nihil est sanè desideratum: omnia enim propè diuine curationis officia diligentissimè præstiterunt. Itaq; cum patri adfuissem octo còtinuos dies, eo iam conualescente Patauii discessi, e quidem nò sine lachrymis. Dij mihi illum seruent, patrem optimum & suauissimum, & mihi mea vita chariorem. Puto nunc ei rectè esse. Nostris Principes te salutant. Vale. VI. Calen. Decembris. M.D.VI. Urbino.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

D V A B V S epistolis tuis propè eodem exemplo datis, ne mea manu, nèue longioribus codicillis respondeam, punita impediòr, non illa quidem tam molesta, vt scribendi mihi cripiat facultatè, sed vt or vestris legibus, qui ægritudinibus

nibus res contrarias adhibetis. Nam quoniã ex assidua cum lectione, tum scriptione, lacepsitam mihi illam certò scio, à calamo atq; libris quiescendum mihi esse duxi, vt valerem. Itaq; omnem profusus, & scribendi & legendi operam abieceram. Venio igitur ad tuas literas. Quòd gaudes meã spem ea consequendi, quæ me vt vos relinquerem adduxerunt, maiorem in dies fieri, est mihi quidem gratum. Sed tum vllam gaudere te, cum planè aliquid crimus consequuti. Quia in re mihi quidem sapere Quirinus noster videtur, qui nihil mihi gratulatur de spe. Nouit enim homo mirus, & cum antea domi philosophus, tum peregrè nuper multarum rerum scientiam adeptus, quàm nos sepe tenerè illa detineat, quamq; fallax atq; incertus sit Dea. Quòd absentiam meam tam molestè fors, in eo tibi nihil concedo, vt tu plus eam obrem molestia capias, quàm ego angor, quia te careo, qui mihi vnus semper fuisti iucundissimus. Quanquam etiam eo deteriore sum còditione quàm tu, atq; fatis, quòd vobis omnibus vno tempore careo, te, Quirino, Gabrielibus, Teupolis, Iustiniano, Saorniano, Decanali meo, quibus singulis nihil mihi est in vita charius, nihil iucundius. Tu autem me vno cum careas, potes istam molestiam, si qua est, reliquorū tuorum omnium præsentia facillimè consolari. Quòd autem me ad negocia hortaris, video te cum amantissimè, tum etiã prudentissimè facere: itaq; vtar consilijs tuis, daboq; operam, vt mihi ipse non desim. Tuas literas misi Romam per tabellarium nostrū, scripsitq; ipse, vt volebas. Sed tempora quæ sint, vides. De Lippo, ecquæ tu hominem ineptiorem vnquam vidisti? ecquæ etiam improbiorem? Sed abeat modò ille de quo tantū confidit, vt putet etiam noceri sibi non posse. Dabit certè pœnas stulticie suæ. Rescripsi ad omnia. Dux Elisa

beta valde tuis literis delectata, te mirifice diligit: itemq; Aemilia: quarum tibi verbis impertio multā salutem. Vale cum meo Aurelio, & mea Commatre, & puellulis lepiatissimis tuis. III. Non. Decemb. M. D. VI. Urbino.

TAVRISVM.

P. B. Ioanni Aurelio S. P. D.

HERI cum Frācisus Lignaminius homo multae philosophiae, atq; idem amantissimus tui mihi nunciasset, se istuc ad suos perendie reuersurum, atq; interea in tui sermonem incidissemus, dixi ei velle me aliquid ad te literarum dare. Is à me postea sic discersit, vt diceret se postridie rediturū. Itaq; hodie cum redisset, haec dictavi properans ipso praesente. Quanquam sanè nihil ferè habebam nunc potissimū, quod quidem scriberem ad te, nisi illud quod semper habeo, auctore me scilicet vel tuas literas legere, vel omnino scire quid agas, quid cogites, vt te oblectes in tuis studijs, hoc est, Musarum & philosophiae: quarū rerum omnium ignoratio diu me tenuit, nō sine tua magna mehercule culpa, vt mihi quidem videtur. Qui cum mihi recepisset te iam de prima initione Prodominatus patris mei nos inuisurum, non modò adhuc nō inuiseris (quanquā is quidem iam omne tempus iusti muneris praetergressus, nunc tanquā alterum Prodominatū gerit) sed neq; abs te quidem literas acceperim hoc biennio toto plures quàm vnas aut alteras, aut summum: sed quid dico aut certe plures non fuere. Quòd si me accusabis eodem crimine, ita tibi respondebo, ideo me scripsisse rarius, quia te putabam ad nos venturum. Sed de literis haecenus. Nosra studia satis ex sententia, modò nobis oclij tantum esset quantum vellemus: sed profectò erit cum pater decesserit, quod

quod quidem video propediem futurū. Nam hic annū etiam cogito esse. Si quid voles amplius cognoscere, petes ab ipso Lignamino: cui nisi hanc epistolam esset daturus, haec ipsa scriberem longioribus verbis: sed vereor à nunc: itaq; non tenebo hominē diutius. Vale. XII. Cal. Iul. M. I. D. Ferraria.

P. B. Vincentio Quirino S. P. D.

VEHEMENTER comouit me is nuncijs qui mihi mortem Antonij Quirini patris tui pertulit, magnamq; ex ea remolestā dolentēq; percepi. Videbam enim mihi non id solū esse dolendum, quod erat omnibus nobis commune qui hāc urbem incolimus, optimū ciuem, & magni ac praestantis animi virum creptū esse reip. hoc tempore, cum quidem maxime addi aliquid in tanta paucitate ad bonorū hominum numerū oportebat. Sed quia is fuit adhuc vitae meae cursus, ea ratio tua, vt etiā antequam tu me vidisses, & ego te, valde nos quidem vtriq; amauerimus inter nos: postea vero quā vnā fuimus, ego te in germani fratris habuerim loco: tu me quā eodem loco haberes, nunquam sanè dubitarem: ad eum dolorē quem cum ceteris sentiebā, facere non potui quo minus illum adderem, quo afficerer, quia te angipraeter ceteros existimabā, qui quidem tuus dolor nō dubito quā sit maximus atq; acerbissimus. Eum enim hominē amisiisti, qui tibi esse deuinctior vna tantū conditione potuisset, si te genuisset: tui amantior neq; illa quidē cōditione esse potuisset. Ad haec illud etiam accedebat, quo mihi augeri videbatur mæror tuus, quòd verebatur magnā partē oclij tui, quod tu hortante patris philosophiae studijs impendebas, tibi cum illo esse sublatā. Itaq; plures causae mihi ante oculos versabantur, quae cum te quidē primò pro tam duri casus acerbitate, in luctū atq; in lachrymas compulissent, me tanē

etiam pro nostra necessitudine socium adderent doloris & mœroris tui. Verum posteaquam in eam cogitationē veni, nos ut homines esse natos recordarer, nihil esse in vltā firmitate, nihil certi, nihil ab homine alieni: tum illa ipsa quæ tam immoderatē feruntur, auferri puerum è sinu matris acerbo interitu, auelli ex amplexu coniugis iuuenem, virum florentem annis, florentem opibus, præripi surgenti familiæ, præripi suis: tum illa quæ minus iniusta ducimus, hominem miserum, egentem occumbere, ciuem defunctum reip. muneribus, suorum humeris efferrī senem: hæc atq; huius generis omnia nullum habere naturæ discrimen inter sese: etiam oppida atq; vrbes interire: denique in illo ipso quem lugemus, decem aut quindecim annorū spatium esse id quod tan to opere nos moneret, quos ille, si vixisset, ad id vitæ spatium peruenisset, in quo mori quempiam nō est dolendum: collegi paulisper me, atq; sustinui in ipso cursu doloris, iam non tam quidem mea sponte, quàm amoris erga te mei stimulis incitatū. Itaq; cœpi ipse mecum sic cogitare: Quid est quod magnopere commouere debeat amici tui animum patrum interitus ægritudo? Porrò nullius hominis deplenda mors est doctis atq; philosophis viris, ne sua ipsorū quidem: sed neq; illis profectō qui docti atq; philosophi non sunt. Nam siue sciunt ipsi quæ hominum conditio sit, sanè non est mors gra uiter ferenda illorum, qui ea lege nati sunt, ut mori omnibus horis possent: siue ignorāt, tamē id ipsum interire nō est dolendum, quod quale sit nesciatur. At dices, sua ipse causa tangitur, suarum rerum iactura perturbatur, videt enim homo literarum cupientissimus, ex morte patrum magnam factam diminutionem ocij & studiorum suorum. Primum iam hoc quidem iniustum est, propinquorū atq; amicorum interi-

interitum nostris commodis metiri, neq; tam quo suo, quàm quo nostro tempore mortem obierint, querere. Deinde videris tu quidem mihi hac in re, non tam amici tui resistentem auram conqueri, quàm etiam virtuti diffidere, qui non illa potius computas, quæ verissimè dicuntur, fortē & præstantem virum præcipere fortunæ, non parere: quæ aduersa casus intulerit, ijs consilio atq; prudentia occurrere: nisi quis obfit DEVS, qui si obest, tanquam Herculi, ducendum se il li comparat, non trahendum: ex rerum necessitate suam sibi voluntatem facit. An tu hæc oblitus fueras, atq; huiusmodi multa quæ à doctissimis viris tradita, sæpenumero perlegisti? aut ignorare Vincentium Quirinam putas, hominem planè philosophum ac percruditū? Vide ne æquè illi molestum sit, sua te causa frangi doloribus, qui ipse non frangatur, ac tibi turpe te hæc non perspicere. Quod si te iam non tam ea tangunt, quæ tu amici tui causa grauiter ferenda exci stimabas, quàm ea quæ reipub. hoc quidem ipsum boni ciuis est: sed tamen est videndum, quæ singulis horis accidunt in rep. ea ferre grauiter, quàm honestū sit, nō dicam forti, sed tamen viro. Hæc cum animo percurrissē, crede mihi Quirine, ijs cogitationibus magnopere sum confirmatus. Itaque perscribere tibi eas volui, ut quatenus tibi opus esset, ipse etiā vterere. Quanquā quidem non illud vereor, ne tu ea omnia multo melius discutias quàm ego, sed tamen cōmittere nolui, quin ea remedia quibus ego ad meum dolorem leniendum sum usus, tibi quoq; nota facerem, si tibi videretur, ad leniendum tuum. Quod reliquū est, si me certior feceris, vbi tunc eras cum tibi hæc literæ sunt redditæ, quandiu tibi te futurum putes, dabo operā, ut de ijs, deq; alijs rebus possimus vnà colloqui: quod si tu eris Venetijs,

facilius futurum. Vale. Calen. Maijs, Anno millesimo quingentesimo. De Noniano.

VENETIAS.

P. B. Vincentio Quirino, & Angelo Gabrieli S. P. D.

VENI rectè in Strotianum, quemadmodum vobis dixeram me facturum, vbi nihil offendi quod non me magnopere delectaret. Primum, ædes magnificæ ac sumptuose, quæ etiam si quod vnquã vitium fecerunt, demoliuntur, restituntur, poliuntur, vt habitò cultius. Deinde, mira familiarium sedulitas, mirus omnium erga me amor, studium, obseruantia: Satrapes si essem, non equidem colerer diligentius. Præter hæc, loci opportunitas magna: itaq; vilitas rerum omnium eadem, quæ in Vrbe. Piscium quidem incredibilis copia, Cymacliiani portus, piscinarumq; illarum celeberrimorum vicinitate: quæ res etiam amoenitatem facit: nam earum vnde prope fundum magno ambitu diffunduntur, vt ea ex parte de villa, tanquam in mari prospiciatur. Quod si me harum rerum voluptas caperet, mirum quantas strages piscium, quantas maritimarum auium darem. Sed ego vnde cum libenter aspicio, tum audio multò libentius: vti illis neq; multum delector, & si paulum commouentur, planè non fero. Quid tu igitur inquitis: Ad alia scilicet me transfero genero voluptatum. Nam ad venatium, his quidem locis nihil est aptius. Itaque quoniam matutinis horas omnes aut legendo, aut scribendo consumimus, pomeridiani temporis partem aliquam non sepe quidem, sed tamen cum ardor ille studiorum meorum assiduitate fractus clanguescere incipit, huc libenter cōfero: in quo nihil est quod expectem meos, præstò mihi sunt, hortantur me exercere. Lycus quidem etiam monet, debilitari

debilitari diuturna cogitatione corpus: ocio laborem interponendum, nec marcescendum in literis: ita etiam in illis plus agi. Quid? queritis: philosophantur vt me venatum euocent. Ego vero illis assentior, atque eo libentius, quod dicit ipsi vulpeculas vel lepulos consecretantur, ego me ijs surripio & quidem sepius, quàm ille ipse quas venantur, seræ didici enim inter venandum etiã versiculos meditari. Cum ad villam reditum est, ego statim ad lucernam: inde ferè tertia ad cenam, non illam quidem refertam ijs sermonibus quibus vestre, qui magni philosophi estis, magni patroni causarum, solent abundare: neque enim vos puto existimare Lycum querere, quanto sit terra sol amplior, aut quem hesternis iudicijs XL virum sententiæ condemnarint: sed tamen garritur aliquid quod interdum rideamus. Quod si me meus Hercules inuiserit, quem quidem nondum etiam vidi, in maximum enim quasi concursum occupationum meus aduentus incidit, quibus adhuc explicare se non potuit: quanquã qui illinc veniunt, aiunt eum singulis horis assuturum, & ipse etiam mihi scripsit: sed si nos ille aliquando inuiset, quis me erit fortunatior? vos ne, qui togati in foro deambulatis? Cum hæc scriberem, puer ad me de bibliotheca venit, nuncians mures ex Aristotelis libris, fibulas indicesq; abroffisse ijs, quos ille *ἠπὶ φύσιν* scripsit. Quæstui num aliorum negavit ille. Nunc ego te appello Quirine, qui tot millia *ἠπὸ βιβλιοθηκῶν* Romæ, qui omnibus poscentibus, nota cætera, vt mihi respondeas, ecquid sit quod minus ab illo rectè de animalibus traditum, nunc ij mures tanquam vindicatori, ad librum accesserint: dicunt enim, valde quidem multa dispicere quoddam eorum genus. Sed mehercule extra iociam, quoniã mures mirificè me infestant, alterum mihi de tuis festi-

bus Aegyptiacis velim mittas: modò ne illi tam amentur à tuis mulieribus, ut neutro carere æquo animo possint: nihil enim illis inuitis, aut etiã nõ libentibus postulo. Noni quã multa eiuscomodi esse in delicijs interdum etiã virorum soleant, nedum sint mulierum. Fratribus vestris, & matribus, & Valerio physico salutem dicit meis verbis, ad meq; literas mittite quamsepissimè. Valcte. Prid. Calend. Nouemb. M. D. II. De Strotiano.

ROMAM.

P. B. Bartholomæo Comino S. P. D.

MIHI verò Comine, primùm quidem est gratum, quòd de Bembo patre meo, deq; vniuersa nostra familia, tam honestè, tamq; honorificè & loquaris, & sentias. Nam quòd te scribis in me colendo, vehementer esse incitatum propter meas ipsius virtutes, easq; extollis summis laudibus, equidem faciliè patior laudari me abs te: video enim in tuis verbis faciem honestissimam voluntatis erga me tuæ. Deinde quòd me rogas, ut in scribæ demortui subrogatione promulganda per decemuiros, cõmendem te patri meo, quia eram in Noniano, scripsi ei hac de re quàm potui diligentissimè, misiq; illi tuam epistolam cum meis literis. Nam quòd erat eleganter scripta, sperabam illum cum eam legisset, tuam causam multò libentius suscepturum. Quãquam tu quidem certè mea commendatione non egebas, si modò te illi (ut scribis) antea per literas commendauerat Stella tuus: quem virum quantum amet pater, eris iam tu quidem optimus testis: nam quicquid is egerit tua in re, caue putes, id Stellæ causa minus illum fecisse, quàm mea. Sed tamen quoquo modo se res habet, si ita cadent ista, quemadmodum volumus, aliquid

aliquid me assequutū existimabo, cum te videro ea quæ postulas consequutum: sin aliter euenerit, tu tamen ita te assequutum esse aliquid poteris existimare (si modò id erit aliud) ut si tibi vnquam in postum conferre quicquam poterit nostra familia, vel cõmodi vel dignitatis, nihil sis amplius vel à patre meo per interuncios, vel à me tam multis verbis petiturus magis, ac si tibi ego essem familiarissimus, & tu mihi: quia quidem in re, tibi omnem meam operam, studium laborem, eo etiã libentius spondeo, quòd me ita intelligo Antonio Tinto agnato tuo, qui mihi tuas literas reddidit, plurimum satisfacturum. Vale. Quinto Calen. Iun. M. D. De Noniano.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

ROGARVNT me quidam mei, qui scirent me abs te amari, & quidem multis precibus, ut peterem abs te, ut mihi canem aliquem istinc mitteres ad aues capiendâ idoneû, & bonarum narium, & dignum qui à te proficisceretur. Ego autem qui negare illis nihil possum magis, quàm tibi possem, si me rogares, peto abs te ut eis satisfacias meo rogatu, mittasq; mihi de tuo canum grege aliquem quamoptimum, & quamprimùm potes. Erit id mihi sanè gratissimû. Patri tuo viro amplissimo, & fratribus salutem plurimam dicito meis verbis, & nostro Leoniccno. Vale. Prid. Non. Iul. M. D. Venetijs.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

VENI in Recanum tuum quartò Idus Octobris, vbi
Hh

cum postridie eius diei quicuissem, & mihi nunciatum esset, te in illis piscinis tuis, inter melicertas Cymacianos, piscatoriã exercere, traieci pridie Idus in Strotianum. Itaq; tuo villico Ferrariã proficiscenti, meisq; pueris qui cum libris nauicula circumuehebantur, nihil ad te literarũ dedi: quod Pol non fecissem, si te istic esse intellexissem. Nunc autem etsi tui existiment, te quin hodie nos inuisas, non commissurum: hæc scripsi tibi, ut si non venires, tamen scires te à me quam primum (quod tuo cõmodo fiat) vehementer expectari: interea verò me ita tractari à tuis, ut nihil mihi desit præter te, si venires, quoniam lutoſa via libenter ædibus me contineo, epistola tibi obuiam fieret. Cæterum Quirinus, & Ga- brielles mei te salutant, compaterq; noster Valerius. Reliqua cum vnà erimus. Vale. Sextodecimo Calend. Nouemb. M. D. II. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

COENANTI mihi heri cum fratre tuo, redditæ sunt abs te literæ, perbreues illæ quidem, vti cum hominis occupatissimi, tum cui nihil esset, ferè quod scriberes, præter salutem. Scripsisti tamen, atq; ita scripsisti, ut amore erga me tuo, tuãq; beneuolentia pagella ipsa etiã redundaret. Itaque valde te amo, quòd des operam, ut esse me tibi quàm charissimum, non factis tantum omnibus atq; dictis tuis, sed etiam singulis codicillis intelligam. Quòd scribis, expectatũ me ad prouidũ à Neæreis, valde miror, qui neq; ad coenam quidem cogitarim: nam statui nihil mihi cum vrbanis: volo enim, & quidẽ magna persuerantia, rusticari. De Brandini carcere, Lycus, esse te autore factum, nihil mihi retulit scisse

scisse se, & ipse nunquam existimauiſsem. Sed nihil te putos fecisse temere. Ego cum tibi istinc euolare per negotia tua licuerit, te expecto. Vale. XIII. Cal. Nouemb. M. D. II. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

CYMACLIENSES tui, qui heri, quo die omnino nauigatio non fuit, perincommodè redierunt ad nos, nunc ad te proficiscuntur nimis citò quidem. Quamquam tu in culpa es qui illos vr̄ges coenis tuis: quibus quoniã tibi receperant se interfuturos, adduci non possunt ut nobiscum maneat hoc biduum: quod tamen erat ferendum, si Lucretiã, quæ pullata coenis non intererit, ipsa mansisset: & ego illæ omnes delicias fecissem. quis enim non faceret tam bellæ femine, tam elegantis, tam nihil superstitiosæ: sed me omnia fefellerunt. Et quoniã erat discessura, eos illi versiculos dedi, quos tibi recitaueram: eos tu Pistophilo, si videbitur, ostendes: qui mihi velim orationem suam mittat, quam pollicitus est se missurum. Herculem Arestinum valde amo: nihil vidi vnquam illo iuvene probius, nihil humanius. Quid queris, mirifice sum eo delectatus. Cupiebam plura: sed lusciscit, vr̄get turba, lecticarij appropierant. Ripæ igitur & Tesciræ salutem, Vale. XVI. Cal. Decemb. M. D. II. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

VERSICVLOS, quos idco tibi scripseram dedisse me Lucretiæ venienti ad te, quia cum illis ipsis literis erant daturus, quas heri ad te conscripseram, quoniam mihi non

probabantur, discepsſi antequā darē inter illius manus, cum à me auferre pagellā mira pertinaciā conaretur. Et tamen ei epistolam dedi discedenti iā, vt adscribi nihil potuerit. Nunc tibi eos mitto immutatos quidē duobus locis, quā aptē, ipsi viderint: ego, dummodo illi planē non displiceant, nihil laboro. eos tu dabis mulieri per tete, vel si id malueris, per internuncium. nolo postea me incuses, id à me tibi negotij datum quod inuitus facias. Sed omnino extra iocum, saluere illā iubco multū vnā cum Clymene sua. Tu, si quid erit mulieribus opportunum, è mea domo sumāt facito: nihil mihi esse poterit gratius. Audio enim illas esse Venetijs plures dies comoraturas. Ego adhuc pendeo animi, de illo cum ad nos, tum à nobis, tam præcipiti tamq; incommodo itinere tuo. Sed vt se res habet, per fortunas caue, ne itiones illiusmodi crebrò suscipias, neue te ita temerè ne terræ quidem cōmittas, nedū cœlo ac mari. Itaq; si me amas, fac vt quamprimum sciam, quā idonea tempestate fueris vsus: tum si id (quod spero) ita est, vt volumus, de coenis tuis scribe aliquid ad me, vel potius manda vt scribatur: neque enim temerè in illis hilaritatibus tuis & iocis, & festiuissimis comorationibus, vt te ad chartam & atramentum referas, est petendum, nec mehercule peterem etiam si non esses occupatus: habes enim tu quidem semper quibus in rebus calāmo vtare, multo maiore scœnore, quā cum nobis tuis familiaribus scriptitas: Apollinem videlicet, atq; Musas tuas. Sed si quid erit eiusmodi, vt id non sit librario committendum (quanquam quidem quid potest accidere tam mysticum, quod tu committere non audeas tuis?) sed si quid fortè erit tale, de eo ipse ad me vt scribas, postulo. Ego diebus singulis quicquid egero, quicquid scripsero, cogitatio-

nes

nes etiam ipsas meas ad te mittam. Nicolaum Leonicensem doctorem mecum plurima salute velim impertias. Vale. XV. Cal. Decemb. M. D. II. De Strotiano.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

SCRIPSERAM heri ad te perueſſeri, cum mihi in atrium descendenti literæ abs te perferuntur, illæ ipsæ Lucretianæ, de quibus tecum agebā ijs in literis, quas dico me scripsisse. At istis dii malefaciant, qui tam negligenter literas perferunt. Hui tam bella epistola me caruisse tam diu? Nolo enim existimes latuisse me titulum literarum esse, Lucretiæ manu. Sed heus tu, cur mihi ea de re nihil scribis? an te aliqua pupugit *ἄλογοις*? Voluisti scilicet efficere, homo mirus, silentio & taciturnitate, ne nos tantum gaudium gauderemus. Sed quis tibi ego videor? Mihi enim statim suboluit id quod erat. O mi Stroti, tibi ne etiam illam literas inscribere? Itaque quin tibi subinuideam, facere non possum; iamq; illa ipsa tangor *ἄλογοις*, qua te criminor. Tuum autē conspectum sepe ante oculos mihi propono, teq; Herculem videor quasi Iolæ adsidentem videre. Quæ cum cogito, hæc demum quibus abundo, quæq; tibi sepe numero extuli miris laudibus, vilia videri mihi omnia ingrataq; incipiūt, ocium, rus, villa, literæ ipse nostræ, atq; Musæ. Quid multa? mihi ipse displiceo, qui non ad sim: atq; ita displiceo, vt tu nunc demum mihi sapere videre, qui ea neglexeris quæ tantummodo ignauiam præ se ferunt: illa cures, quibus assequendis, animi corporisq; acies & robur exercentur. Nam quanti illud est, quod scribis te de Veneris puero talos iacere didicisse? perream ni id malim, quā Ho-

Hh 3

mericam scientiam, vel si vis etiam Aristotelicam. Luderem pluribus, nisi me interpellarent ij, quibus ego has literas eram daturus, qui iam, ut audio, sunt in equis. Vale. Octavo Cal. Maias, M. D. III. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

ELEGOS ad Borgiam meos, quibus in locis Thebaldeo non probabantur, immutatos tibi remitto. Tu illi atque Testire ostendes. Equidem in his concludendis feci idem quod nautae solent, qui tempestate coacti, non eum portum capiunt quem petunt, sed ad illum qui proximus est, sepius deferuntur: sic ego indigentia sententiarum compellente, qui mihi exitus sese obtulit prior, ad eum delatus, finem versiculis dedi. Peto a te, ut si ne nunc quidem erit cur placeant, vel perpolias ipse, atque aliquid de tua odoramentorum theca promas, quod oleant, ut placere possint: vel igni des, ne sepius vobis inepte negotium exhibeat. Omnino de tota re quid sentiat, cupio scire: idque ut sciam, si me diligis, curabis. Vale. Quinto Calend. Septemb. M. D. III. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

AVIAS ambas meas, effectas deploratasque feminas, et iam prope centum annorum mulieres, mihi fata reliquerunt: unicum fratrem meum, iuvenem ac florentem abstulerunt, spem et solatia mea. Quamobrem quo in maerore sum, ipse facile potes existimare. Reliqua ex meis intelliges.

Heu me miserum. Vale. Id. Ian. M. D. IIII.

Venetijs.

ROMAM.

ROMAM.

P. B. Marino Georgio Legato S. P. D.

DIV est, cum tibi ego debere plurimum cupio: debeo autem multum, vel quia tibi patria debet ipsa, cui omnes debemus: vel quod ea tua doctrina est, ij mores, ut tibi quis non debeat. Sed tibi ego praeter haec debere cupio plurimum. Itaque commendo tibi Gregorium sacerdotem, doctum hominem, et plane frugi, qui tibi a me has literas reddidit. Is si egerit auxilio tuo, et tu illi faueris, erit mihi pergratum, et tibi eo nomine plurimum, ut dixi, debebo. Vale. Quarto Cal. Decemb. M. D. Venetijs.

VENETIAS.

P. B. Io. Francisco Benedicto S. P. D.

INDICEM librorum quem petieram, et epistolam perlegentem tuam, qua nihil te onerabam, eodem tempore accipi. Itaque valde te amo, quod officium mihi tuum esse meae petitione cumulatus voluisti. Quod scribis, patrem meum auctor em exitisse, ut in senatum accerseris, agisque propterea et mihi et illi gratias, est id quidem utriusque nostrum gratum. Vale. Quarto Calend. Martias, M. D. I. e Noniano.

ROMAM.

P. B. Phaedrae Volaterrano S. P. D.

TERENTIANVM librum, quem tibi pollicitus fueram me missurum, Petro bibliopola necessario tuo, ad te perferendum dedi cum his literis, ex illo perantiquo meo descriptum mehercule diligenter. Equidem statueram, cum primum domum venissem, dare operam ut describeretur, tibi-

Hh 4

mitteretur. Sed quia is cum reliqua mea bibliotheca erat in Noniano, dum ipse illuc quotidie cogito, partim amicis me, partim negotijs remorantibus, ferè tres menses abiire. Quare si in eo mittendo lentior tibi visus sum, quàm tua maxima in me suavissimaq; officia postulabant, caue tu id languenti, & quasi refrigescenti voluntati meae tribuas, quàm Mediusfidius nihil est ardentius, postquam flagrare semel cœpit, tuis plurimis maximisq; virtutibus inflammata. Nos item abs te Plautinum librum expectamus, in quo quidem, si tibi videbimur foenerari, tanquam *χρὸς ἐκ αἰετι χαλαρώω*, illud mi Phædra cogitabis, decere te plura dare in literis, quàm exigere, vel Romanum hominem, vel rei litæriæ planè principem. Sed hæc hæctenus. Nos quidem de te, deq; alumnis illis lepidissimis tuis, de vestra omnium erga nos humanitate, liberalitate, comitate, neque desistimus predicare multa, neq; desistemus. Itaq; nemo in hac vrbe bonas literas amat, qui te atq; illos non amet, quiq; nesciat quibus studijs nos, quòue honoris genere, estis abeuntes prosequuti. Reliquum est vt te orem, des aliquando aliquid ad nos literarum, & cum Iacobum Gallum *τὸν μούσαις φίλον ἀνδρα*, deq; nobis optinè meritum, tum Camillum Portium, & Magdalenum, & Laurentium, reliquosq; quos me velle scis, saluere iubeas meis & Quirini mei, & Valerij Physici verbis, atq; in primis Iacobum Sadoletum Mutinensem: cui etiam dices auere me eius literas legere. Ego tibi Aldi Romani negotia ita cōmendo, vt maiore studio diligentiaq; non possim. Huic homini & Græcæ, & Latine literæ plurimum debent: quod te scire existimo. Est præter literas etiam frugi, & mihi amicus, tuiq; cupidissimus. Vale. XVII. Cal. Octob. M. D. II. Venetijs.

FER-

FERRARIAM.

P. B. Ludouico Tefsiræ S. P. D.

DE EO quod constitueramus inter nos, nihil est mi Tefsira, quod labores. Pituita enim me peratrox inuasit: & nunc quidem hæc ipsa vix, ægreq; ad te scribo, nedum acris malignitatem, & vie lutosissimæ inconmoda ferre sine detrimento possim. Itaq; me non expectabis: nam statui adibus ne pedem quidem efferre, quoad me confirmem. Tu, si rectè tibi est, & tuâ & meam vicem sustine, & cum maximam voluptatem perceperis ex illis cœnis, scribe aliquid ad me: neq; enim puto Letius atq; hilarius illud conuiuium fuisse, quod in Ulyssis aduentu, ait Homerus, ab Alcinoos rege fuisse celebratum, quàm istud erit. Græcum librum quem cum his literis accepisti, Nicolao Leonicensi curabis perferendum. Vale. V. Id. Ian. M. D. III. è Strotiano.

ROMAM.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

E GO verò perlectis literis tuis, quibus tu desiderium vel potius aviditatem meam legendi, iam aliquid abs te cumulatè atq; amantissimè lenijsti, etiam effigiem amoris erga me tui, omnibus prorsus officij, benevolentia, humanitatis, pietatis luminibus expressam ac perpolitam, in illis agnoscens, non sum admiratus. Nihil enim mihi magis exploratum est, quàm me abs te amari, vel antiquam illam nostrâ consuetudinè, ac penè conuictum, cum Ferrariæ Leonicenum audiebamus, vel postremò cum Romam venissem, recens tuum in me atq; meis ornandis studium diligentiaq; repetenti, quod quidè ipsum sedulo facio: itaq; si mihi vnquam eius rei occasio dabitur (quæ profectò dabitur) effi-

Hh 5

ciam sanè, vt quoniam quanti ego semper fecerim perspicacissimum illud ingenij tui acumen, ad omnes bonas artes capessendas, quibus te à puero tradidisti, cum per sese, tum vsu atq; exercitatione incitatissimum, coniunctum cum suauissimis moribus, admirabiliq; lenitate vitæ, ipse perspicere potuisti, etiam quantum tibi debere me existimem aliquando cognoscas, vel potius vt omnes homines vtrunque, & te mihi esse charissimum propter egregias virtutes tuas, & propter ea quæ dixi officia, me tibi esse deuinctissimum intelligant. Nunc venio ad reliquas partes epistolæ tuæ. De valetudine tua gratulor conualuisse te, diuturna præsertim ac graui: sic enim existimabam coniectura vtens, te, nisi tibi rectè esset, tam bellam epistolam conscribere nõ potuisse. Nam tu quidem nobis, præter discrimen in quod te ais, vixatim diebus circiter nonaginta, penè extremum perductum, nihil scribis. Caue autem existimes quenquam te habere cui tua salus charior sit quàm mihi: quibus æquè chara sit, fortasse habes non multos, atq; illos quidem vel fratres, vel parentes tuos; cæteros omnes si à me in te amando planè vinci superariq; dixerò, fortasse non mentiar. Quod epistolam meam missam ad Phædrum laudas, teq; ipsum inopem nuncupas ab argumentis epistolarum, facis tu quidem in altero amoris abundantia, in altero humanitatis. Sed omnino neq; clam me est, quàm tu abundans, quàm fluës, quàm elegans in scribendo sis: neq; si quid interdum nos fortasse non ineptè scribimus, id qualecunque est (si modò est aliud) ignorare te existimo. Phædrus autem ad meas ad se literas, adhuc nihil mihi rescripsit: quod si propterea differt, quia illi potior cura videatur esse, Plautinas nobis fabulas quas ab illo ipsè literis petebamus, ex perantiquo illo suo, quem

quem vidi, libro describendi & corrigendi, equidem minus laboro. Sed illi volo te meis verbis dicere, in eo nihil agat suo incommodo, nihil festinet: scisse me cum peterem, ab homine occupatissimo petere rem multæ curæ, multiq; temporis. Sin autè alia causa est, tu mihi velim perscribas. Et quoniam statui æstatem hanc omnem in Herculis mei Strotiano conficere, quò veni vt solitudine, quæ nec interdum summo pære delectat, solutiore animo fruerer, omneq; hoc communibus nostris studijs tempus impenderè, te rogo, vt quotiens literas domum mittes ad tuos, des etiam illis ad me semper aliquid perferendum literarum: sic enim mihi rectius perferretur: nam ab illis minus longè absum quàm à meis. Quod si feceris, profectò nunquam mihi vnas literas miseris, quin tibi alteras remittam. Iacobum Gallum plurima salute imperties meis verbis, eiq; dices, vt quam mihi fidem præsentati dederit, quæ ipse carmina ex Asulanis meis descripserat apud se retinendi, eam præstet etiam absenti: valde enim immutata sunt post id tēpus, quo illi eos libros dedimus, te quidem internuncio perlegendos. Quam ob rem maior tibi etiã adhibenda cura est, ne exeant, qui mihi pro illo spondidisti. Vicentio Quirino, & Angelo Gabrieli, & Valerio physico mittam tuarum literarum exemplum, quibus quidem ipsis tardè ad nos (vt vides) propter nostrum discessum perlatis, tardè respōdimus. Cura vt valeas. VI. Cal. Apr. M. D. III. è Strotiano.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

PRIMUM quidem Iacobum Gallum mortem obiisse, quòd scribis, doleo, probum hominem, & doctorem virorum

cupidissimum, & amantissimum tui, & cui ego multum debebam. Itaq; tuæ mihi literæ lachrymas excusserunt, neque solum lachrymas, sed elegiolam etiam. Non enim potui continere me, ne quid mandarem carminibus in tanto mœrore. Quam quidē ad te mitto. Tu si videbitur, & quibus videbitur ostendes. Deinde tuum de tribus meis Asulanarū questionum sermone vernaculo conscriptis libris iudicium, mihi valde gratum est, modò ne tu ad indulgentiā pronior fueris amore, qui multum sæpe fallit, quo me semper es prosequutus. Sed omnino Sadolete, siue tu amanter, hoc est, indulgenter nostra iudicas, siue ut alia soles, diligenter, tua ista de illis libris sententiæ significatio mihi gratissima est. Postremò autem quod petijsti, ut memoriā vestræ coniunctionis apud Valeriū physicum reuocare, ea re nihil opus fuit, ipse enim valde te diligit, honorificeq; de te & sentit, & loquitur. Querit etiam crebrò de me, ecquid abs te habeam literarum: mirificè enim delectatur tuis literis. Ab eo igitur tibi multam salutē. Rescripsi epistolæ tuæ septimo Cal. Octob. datæ. Sed heus tu, cur mihi adhuc eos tuos versiculos non misisti, quos pollicitus es te missurum? An quia sponso rem eius rei non habeo, nihil pensi tuam fidē facis? Vide quid agas. Nam si te in ius vocauiero, duplum petam. Domus te tota nostra salutatur, in primisq; Bembus pater, cui quidem valde es in oculis. Vale. Calend. Octob. M. D. V. Venetijs.

ROMA M.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

ACCIPIO excusationem tuam de intermissione literarum, non tam quidem necessariam, quam & prudenter amicissimeq; scriptam, & mihi magnopere iucundam
& grā-

& gratam. Nam neque ego erā nescius, in vera & rectè ab initio constituta, & plurimis maximisq; officijs confirmata, ac iam inueterata beneuolentiā (qualem esse nostram ferè possumus dicere) non multum requiri, quantum quisq; calamo & papyro utatur: neq; tu is eras a quo creberrimæ literarum missiones expectarentur: cum quia ipse ocio non abundas, quem quidem scio omne tuum tempus in optimarum artium studijs infumere, etiam non sine incommodo valetudinis tuæ: tum propterea quòd ij qui te amant, propter morum tuorum elegantiam, præstantissimasq; virtutes atq; doctrinam, satis vberem se ex te capere fructum debent existimare, abs te si amantur, eosq; tu item grata atque mutua animi charitate prosequare. Itaque tibi quidē necesse non multum fuit plurimas te afferre causas, cur ad me nō sæpius scripseris. Sed quoniam dum eas colligis, de tuo erga me amore, omnibus reliquis officiorum generibus culto à te semper diligentissime, multa & grauitè, & amanter disputas, non modò non molestè tuli, in quo te nihil reprehendebam ipse, tamen excusari abs te factum tuum, sed planè etiam ea commemoratione tuæ in nos voluntatis, tam altè abs te, tamq; religiosè repetita, vehementer sum delectatus. Nā cum in omnium hominum, præsertimq; literatorum beneuolentiā libentissime conquiesco: tum certè in tua (ita me dii ament) sic viuo, ut quasi aère ad respirādum, sic eius memoria quotidie utar. Quare scito illa ipsa parte tuarum literarum (dicendum est enim sæpius) nihil mihi esse potuisse iucundius. Nam quod attinet ad eam partem, in qua me miris laudibus ad cælum fers, video te tanquam Zeusim, qui in depingenda Crotoniatis Helena, multarum virginum pulchritudinem in illam suam imaginem tran-

stulit, sic innumeras virtutes, quas fortasse singulas in aliquibus agnoscis viris, vnde cumq; mutuatum mihi vni tribuisse, vt me ornares. Quam in rem vimam vel te, tuus erga me amor summus non fefellisset, vel ceteri omnes ita se decipi facile snerent, vt tu es deceptus: in altero nihil tibi sustinendum esset, in altero nihil mihi. Nunc autē tibi quidem vel iudicij, vel etiam constantiæ tuæ causa, vt me perpetuò exornes, videndum curandumq; est: mihi verò dignitatis meæ, vt facere id possis, elaborandum. Vtrum prestare maius difficiliusq; sit, nemo facile dixerit: ego tamen, quod erit facillimum, si quispiam tuo testimonio deceptus me appellabit, ad te reijciam: tu, si tibi abiurare satius nō fuerit, pro me dependes. De Galli tumulto quod ais, hui, an non tibi satis ineptiarum in elegiola illa nostra, qui me etiam ad epitaphium vocas? Sed omnino tibi morem gessimus. Itaque rem hexametris quinque confeci: qui si tibi fortasse plures etiā quam opus erit videbuntur, refecare eos poteris nullo negotio, duobus reiectis prioribus: si mali, pagellam cōcepito. Camillo Portio, quem de me scribis publicè verba in illa sua funebri laudatione fecisse, multa cum mea laude ac dignitate, quibus verbis gratias agam, non reperio: ita me illi plus debere sentio, quam quod declarare sermone vlllo possim. Tu qui omnem dicendi artem mirabiliter tenes, promito, si me amas, de tua illa vberri ma suauissimaq; facundia, aliquod genus verborum ad hanc rem idoneum, eiq; pro me gratias quam potes maximas, & quam amplissimas agito. Quòd si etiam eius orationis exemplum ad nos miseris, tibi omnia secundum illum debebo. De Laocoonte, legi centies carnē tuam. O te poctam mirificū, ita non modò eius signi nobis quasi aliud simulachrum effuxisti, sed planè etiam signum ipsum prorsus in animo insculpsisti.

psisti meo. Quid? quæris. Equidem cum Heroaldo valde sentio: non iam enim Romanam cogito, vt Laocoontem videam, cum habeam tuos versus. Sed heus tu, parū tibi videbaris effecisse, qui oratoriam nobis omnibus, quasi de manu eripueris, teq; eius disciplinæ principem feceris, nisi etiam poetam eripias, præ teq; vnum feras? ò profundam ingluuientiam gloriae. Sed nichercules, omisis iocis, nō possum dicere, quā iura me illa carmina delectarint. Nolo me tibi assentari existimes, si vtar verbis tuis: sed profectò sic est: eo te carmine spem atque expectationem eorum omnium, qui te in oculis fuerunt, vicisse, longeq; reliquisse: puto etiā quemadmodum à Cicerone Græcos homines, scriptis cōmentariolis eius consulatus, sic poetas reliquos à scribendo eo de signo deterritos, istis hexametris tuis. Salutaui tuas verbas quos iussisti. Tu item & ipsorum, et meis salutem dices eis omnibus, quos me velle atque illos scis, tibiq; in primis. Quāquam quidem et tibi, & Cetrario etiam insonuisse aures debuerunt, ita vterq; nuper, singulis ferè horis in sermone Phrisij & nostro: qui planè Phrisius, quando esset ad vos venturus, cum ab eo discessi, satis exploratum nō habebat, sed sperabat propediè. Ego verò scripsit ad tuas literas respondi, quoniam in Gallia Cisalpina absui viginti totos dies. Vale Tertio Nonas Maias, M. D. VI. Venetijs.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoieto S. P. D.

CUM Venetias ad Binum tuum scripsissem, vt si quid haberet abs te literarū, me certiorē faceret de omni statu tuo, expectaremq; iam aliquid ab illo, & quidem auidè: perdis

enim erat, cum nihil omnino de te ad nos perfereretur: ecce mihi ab illo, tuas ad me ipsum literas, quas prope sum deosculatus, ita mihi opportune visae sunt. Nam iucundae tuae, mihi quidem semper sunt literae, eoq; nunc magis, quo, ut scribis, rarius id vterq; nostrum iam facit: ut videamur literas scribere prope intermississe. Sed cum tu esses Romae in maximarum rerum occupationibus, ipse vero interpellandum esse te meis literis non putarem, ego & tu silentio usi sumus diuturniore fortasse, quam par erat: sed id temporibus tribuendum fuit. Nunc vero cum & tu ocio abundes: quod tamen otium non tu quidem plus optasti ut tibi contingeret, quam ego: & ipse me huc contulerim, ut mihi liceret meo iam arbitrato vivere, erit nostrae benevolentiae, ab adolescentia quidem mea, a tua vero etiam pueritia constitutae, ab utroq; autem cultae semper diligentissime, id curare atq; efficere, ut si minus comode ego ad te, tuq; ad me venire, propter locorum longinquitatem, possumus, desiderium oculorum atq; aurium utriusq; nostrum, literis dandis, consilijsq; communicandis leniatur. Quod quoniam tu iam facis, non committam, ut quod recte ab utroq; nostrum requiritur, a me vno praetermittatur. Sed venio ad tuas literas. Quod mihi gratias agis, propterea quia Vinum tuum & libenter viderim, & ei liberaliter sim pollicitus, video te humanitate tua uti, qui mihi laudem eam rem vertis, quae a me negligens sine magna culpa non poterat. An ego tuum hominem, clausum ex auarissimorum & crudelissimorum hostium manibus, fortunis omnibus spoliatum, probum ipsum iuuenem, ad me venientem, non amanter exciperem? non etiam meis opibus tuerer? Utinam apud me esse voluisset: non plus ei desuissem, quam Colae meo. Idq; tu velim ei scribas, mihi cum rem

gratissi-

gratissimam facturum, si meum ad conuictum se contulerit, meisq; rebus omnibus sic usus fuerit, ut tuis. Quamquam nunc quidem mihi etiam gratior tuo testimonio est futurus, qui mihi illum utroq; in genere scribendi laudas. Sed de Bino haec tenus. De tua vitae ratione quae scribis, deq; oppido isto a bellis omnibus vacuo, ea mihi valde grata sunt, speroq; te cum tuo pacato animo, optimisq; artibus dedito, tum loci securitate perfruente, praeterita multorum annorum tempora aliorum traducta arbitrio, breui & legendo & scribendo sarciturum: quaeq; iam insituta habes scripta, commentationesq; eas, vel cum secore absoluturum: Hortensiumq; in primis tuum, qui mihi liber quantum opere probaretur, ipse ex me cognoscere potuisti tum, cum Romae postremo essem. Eum valde cupio confectum & perpolitum habere: idemq; cupiunt multi, quos incensos audio priorum eius libri partium lectione, ad reliqua cognoscenda magnopere flagrare. Nam quod ostendis, vehementer perturbatum esse te, atque angere, cum tuis ipsis incommodis, quae plurima atq; grauius es perpessus, tum multo maxime reip. Romanae calamitate, multorumq; amicorum tuorum interitu, neq; posse adhuc quidem istum tibi dolorem exauriri vllis doctrinae praecipis, quae abs te adhibeantur ad leuationem & consolationem: haud tu in eo multo durior es conditione, quam nos sumus: amisi enim ipse quoq; multa: atq; in communi reipub. naufragio eam iacturam feci, quam mihi, Mediusfidius, repensum iri nunquam puto: idq; cum doleo, tum nullum fore tempus existimo, quo mihi finem faciam, multorum mihi charissimorum acerbissimos casus, & pulcherrimam atq; sanctissimam omnium nostrum, vel potius omnium hominum altricem urbem atq; patriam elugendi: cuius solitudinem, vastitatem, inte-

ritum, quis tam ferus est, tamq; ferreus, qui non desinat? Sed sunt omnino eiusmodi, vel luctus, vel meroris sua quotidie tempora: quæ cum ei cogitationi dedi (neque enim possum, quemadmodum neq; tu potes, aliter facere) me tamen à legendo vel scribendo non multum abducunt. Quinetiam credas mihi velim, in eo plus nunc quidem aliquanto sum, quam antea, propierea, quòd ea in re animus occupatior, minus à dolore cõficiuntur. Itaq; à quibus antea voluptatẽ tantummodo capere solebã studijs, literisq; nostris, ab ijs nunc etiam fructum capio maximum, doloris videlicet mei persequium & auocationem. Quare etsi tu is es, qui & propter prudentiam tuam, consilijs aliorum non egas: & propter doctrinam, & philosophiæ studia, alijs præcipere omnibus facile possis: tamen vide, an ea tibi quoq; res aliquid opis afferat, vt cum te in literas abdideris, ad scribendumq; transuleris, dupliciter tibi prodesse tuum studium sentias, & quia te à lamentationibus, atq; angore animi auocet, & quòd ea cõmentere, quibus pulcherrimè nomen æternitati commendatur, & illustretur tuum. Sed de ijs etiam hæcenus. Quòd scribis, si qui fructus ocij tui extabunt, de ijs omnibus meum iudicium fore: amo equidem amorem tuum, neq; quicquam mihi accidere poterit gratius, quam te mihi lucubrationes tuas mittere, non tam quidem vt earum iudex sim (quid enim tu iudicio cuiusquã vtare?) quam vt ea voluptate quam celerimè perfruar, legendi tua. Ego autem ad te mittere eum librum cogitabam, quem de Urbini ducibus conscripseram, in quo vt tuas agis partes (nosti enim morem dialogorum) vt eum legeres, et si qua tibi nõ probarentur, vel emendares corrigeresq; ipse, vel mihi scriberes iudiciũ tuum. Sed quã fieri possit, in tanta Galliæ perturbatione, tam suspen-

ctis

dis itineribus, cum omnia multis in locis excutiantur, tutò vt liber ad te perferatur, planè non video. Sed si erit opportunitas, mittetur. Nauigerius noster est apud Carolum Imperatorem iam propè triennium, publicè illò missus. Teupoli fratres bene rem suam gerunt: quorum alter etiam publicam administrat, multa cum dignitate atq; gratia. De Nigro habebis à Bino tuo. Vale. XIX. Calend. Ian. M. D. XXVII. Patauio. Etiam, quod penè præterieram, Egidius Cardinalis mihi diligenter mandauit, vt tibi salutem adscriberem. Is cum se Patauium hac æstate contulisset, ex vehementi pituita in febrem incidit permolestam: quã expellere, vt adhuc se res habet, nõ potuit. Itaq; sextum iam mensẽ illam fert, ægrè sanè: sed est spes eum conualiturum.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto, Episcopo Carpentoractis S. P. D.

NON queo scribere, quantæ mihi voluptati fuerint huius manifestissimæ tuæ suauissimæq; literæ, quibus ad eas meas literas respondisti, quas ad te cum meis miseram libris Patauio: multa enim in epistolam cõiecasti, quæ me singula mirum in modum delectarunt. Primum, voluptatem quam te ais capere ex meis scriptis, non Latinis modò, sed vernaculis etiam: quorum quidem ego scriptorum rationem omnem existimabam tibi penitus non probari: deinde memoriam, quam te uideo non abieçisse, nostrorum studiorum, cum adolescentis, & amore bonarum artium, & ætatis ardore incensis, nihil non aggrediebamur. deinde tui erga me amoris summi, atq; incredibilis cõmemorationem, coniunctam cum gra-

uissimo atq; constanti de me testimonio iudicij tui, quæ nihil mihi esse potuit optatius: postremò Pauli fratris tui filij, cum mirificè in me colendo studiū, tum magnos iam accessus ad bonas artes, atq; ad omnem imitationem tui, cuius etiam erant ad meipsum literæ (quæ tuæ quidem orationis suauitatem elegantiamq; redolerent) vnâ cum tuis literis. O aureum adolescentē, teq; qui tam celeriter tuorum in eo erudiendo laborum susceptorum, fructus vberes iucundissimosq; percipis, planè felicem. De quo tibi equidem gratulor, eoq; magis, quod ipse in Carolo fratris mei filio, quem alueram educaueramq; pro meo, sacerdotio etiam auixeram honestissimi proventus, afflictior desperatorq; sum. Sed vt ad tuas redeam literas, illud mihi etiam & quidem omnium iucundissimum fuit quod scribis, consilio profectiois tuæ te in dies singulos magis magisq; delectari, capereq; ex ocio Gallico fructum. Cuius rei testem locupletissimū mihi misisti librum tuum, quem auidè sanè legi, videoq; te in sacris etiam literis excellere, quibus quidem literis, propter Romanos labores tuos multorum annorū, satis impendere temporis nequiuisti: sed omnino tum præstans & eximium, atque ad omnes capeffendas bonas artes & disciplinas mirificum ingenium, quod alij longinquo vitæ spatio vix consequuntur, vt ferendi sint, ipse in eo, breui vt emineas, efficit. Itaque nihil est tam egregium atq; summum, quò te non posse progredi existimem, si perges eius generis res tractare ac scribere. Sed te malim priore in palestra, tua illa scilicet, robustiore hilariorēque versari: ex qua minore cum labore tuo, vt mihi quidem videtur, plus in te laudis & gloriæ redundabit. Quanquam quid te ad vllum genus horter studiorum atq; scriptorum, cum videam eorum magnam partem non

tam

tam nostra ipsorū voluntate atq; consilio, quàm casu etiam & fortuna regi atq; administrari? Ego enim qui profectò ad scribendam historiam nunquam animum induxi meum, neq; putabam posse accidere vt in eam cogitationem me darem, nunc quidem nihil propè aliud cogito noctes ac dies vt reipub. satisfaciam, quæ me his proximis mensibus, propter Naugerij nostri mortem, qui confecti nihil reliquit, X. virum decreto, ad eam scriptionē sibi aduocauit. Ei ego negare non sum ausus. Itaq; totus in eo nunc quidem sum, non vt conscribā iam aliquid mandemq; literis, quod in manus hominū veniat: sed vt in rerum gestarū veritate indaganda, & cum temporum, tum locorū, cæterarumq; eius muneris partitū rationibus colligendis, meus omnis labor versetur. Id cum erimus consequuti, tunc ad scribendum me conferā. Quod eo mihi erit difficilius, quòd ad ocium iam & requiem me conuerterā, annis animisq; consenscentibus. Quæ scripsi pluribus, vt nihil mearum, non modò rerum, sed etiam cogitationū te lateret. Cæterum quod postulas vt perspiciam quorum fide & opera nostræ literæ cōmeare commodè possint: id optimè fiet, si tu, quas ad me literas deinceps dabis, eas ad Lazarum Baysum oratorem Regis Gallorum, Venetias mittes, hominem & doctum, & perhumanum, & vtriq; nostrum amicum, etiam si tibi minus fortasse est adhuc quidem cognitus. Hoc iam ipsum quoniam modo facere aptè possis, non est mecum tibi præscribere. Puto tamen te Lugduni habere amicum aliquem vel hospitem, qui tuas ad Oratorē literas accipiat, in quibus sit fasciculus tuarum ad meipsum literarum. Is obseruabit tabellarios regios huc venientes, est enim in ipsa via Lugdunum, eisq; dabit. Ita bellè negotium procedet. Peto autem abs te

id, de quo tu me amantissimè hortaris, vt in hac literarum colloquutione quæ nobis reliqua est, ne cessemus inter nos, amoremq; illum nostrum, de quo suauissimè commemoras, & beneuolentiam, qua coniuñcti ab adolescentia fuimus, silentio delitescere ne sinamus. In quo, si tibi fortè hoc tempore negligētior sum visus, non committam posthac vt me reprehendere iurè possis. Flaminius Tomarotius quem saluere iussisti, cum Romam explicandæ rei familiaris suæ causa reuertisset, magistratum, nescio què, à populo Romano extra urbem adeptus, in eo se exercet. Credo tamen illum ad nos cogitare, vt in philosophiæ bonarumq; artium studijs, quibus se totum tradiderat, confirmare sese possit. Valet ingenio multum. Est etiam, vt adolescens, & prudens & grauis, & planè bonus. Itaq; patrem omnibus numeris antecisse mihi quidem videtur, amaturq; à nobis in maiorem modū. Cola meus, vel potius noster, tibi gratias agit, quòd de se tam honorificè sentias. Ego quidem eo sic vtor, tanquam oculis aut manibus: sic hominè diligo, vt nihil mihi sit in vita neq; charius neq; iucundius. Itaq; vidæor mihi rex esse, qui illum habeam, cum eius fidem atq; in me amando cōstantiam, cum tuendis rebus meis diligentiam, cum uirtutem, ingenium, iudicium, studia, literasq; ipsas castiores mundioresq; intueor. Ab eo te saluere iubeo plurimum, itemq; à Marco Antonio Michaele, qui te vnum pluris facit quàm omnes homines. Is est nunc quidem paterfamiliās: habet enim & uxorem elegantissimè formā, & liberos, remq; ipsam familiarem satis amplam, atq; commodam. De Hortensio tuo si quid conficisti, fac vt sciam. Vale. Quartode-

cimo Calend. Febr. M. D. XXXI,

Venetijs.

Carpen-

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto, episcopo Carpentoractis S.P.D.

CVM Franciscus Audrius Auinionensis ad me venisset, dixissetq; se domum proficisci: mādaturū autem sibi abs te fuisse, vt antequā Patauiū discederet, me adiret, & si quid ei vellem ad te literarum dare, se rediturum polliceretur: sumpsi statim calamum, vt ad tuas epistolas rescriberè, quæ quidem erant duæ. Nam ad priorem illam, qua tu vnīs meis literis vernaculo sermone scriptis respondisti, quod rescriberem, nihil erat præter vnum, amore illo tuo mirifico erga me, qui omnibus in epistolis tuis suauissimè se ostendit, me magno pere delectari. De quo tibi gratias agere, nisi mallem referre te amando: aut si tu non idem ferè de meo in te amore ad me ipsum scriberes. Quinquā est & illud quod te scire in primis volo, Federicum episcopum Salernitanorū aduentū ad nos suum, de quo ad te scripserā, in annum proximum reiecisse: quod equidem valde dolui. Respondebo igitur ad illas nouissimas duas tuarum epistolarū, atq; ad antiquiorè quidem prius. Accipio excusationè tuā & causas, quibus te in illum hominè acerbius in oratione tua inuectiū ostendis fuisse: quæ mihi quidem probantur. Quare quod addis, te in meā sententiā tamè venisse, agnosco in eo humanitatè & facilitatè tuam. Liber quidem tuus què ad me Cardinalis Montuanus misit, adhuc apud me est, neq; remittam nisi te ita velle intellexero (ille enim nō reposcit) vt tibi integrum sit demere de eo si volueris. Marcum Antonium Michaelem, post eas tuas literas nō vidi: audio aut̄ ei rectè esse. Quin etiam ædificat: parat enim sibi villam ameno & salubri loco. Breui, vt vis, salutem ei dicam tuis verbis: Vene-

tias enim cogito, quò illum venturum arbitror antequàm ego inde abeam. De Auila meo, gratissimū mihi quidem est, eum tibi illum visum esse quem dicis: amo enim hominem, & facio, uti debeo, plurimi. Ille verò domum reuersus fratrem, fratrisq; vxorē, de qua nihil dum etiā eiusmodi audierat, in angusta reperit vitæ spe versari, morbo implicitis, cuius curatio nulla est. illis mortuis, ad nos redire quem admodum statuerat, minus poterit vir planè bonus, & suorum amatissimus. Respondi ad priorem epistolam tuam, nunc ad posteriolem venio. Capellus apud me maximas tibi gratias egit, non tam quidem quòd tua opera suis in rebus vsus sit: sibi enim opus nō fuisse: quàm quòd ei liberaliter fueris pollicitus, quodq; te ipsum tuosq; omnes mea commendatione cum beneuolos in sese, tum singulari humanitate atque officio præditos & perornatos cognorit. Quod quanquàm mihi antiquissimū est rerum omnium: quid enim tam notum atq; perspectū habeo, quàm tuam in me meosq; omnes voluntatem, constantiam, fidem? tamen ea quæ ipse de te propè à puero sentio, cum amare inter nos cupimus, prædicari etiā ab alijs incredibiliter me delectat. Es enim tu vnus propè modum à fortuna mihi relictus, his miseris perditissimisq; temporibus: in cuius amore atq; beneuolentia libentissimè cōquiesco, cum quo in ocio, in negotio, cōplures annos coniunctissimè concordissimèq; vixi: cuius penè semper eadem studia, quæ mihi ipsi fuerunt, ijdem mores, idem animus, idem aut non multū differens vitæ cursus. Sed hæc & aliàs vtriq; sepe iam diximus, & ut arbitror, dicemus: neq; enim sunt poenitenda. Amaui te de celeritate eius ipsius epistolæ, quæ mihi Capellus reddidit manu tua scripta, in quam tamen nihilo tu minus tuorum studiorum rationē coniecisti: te scilicet,

scilicet in Pauli priore declaranda Epistola occupatū nunc esse: de quo tibi etiam gratulor, propterea quòd multi docti homines ei rei operā dant, ut librum illum interpretentur. Puto autem te præsiturum, ut extet laboris tui fructus cum yberrimus cæterorum omnium, tū multo etiam suauissimus. Concurtus quidem certè atq; celebritas ea legentium, cum e-runt edita, tibi non deerit. Arripui autem libentissimè quòd adscripsisti, eo Opere cōfecto, te ad Hortensium tuum reuer-surum. Quod ut facias, neq; te sinas alijs insituentis operibus ab isto consilio auocari, etiam atq; etiam abs te peto. Incredibile est, quanta me cupiditas eum legendi librū teneat. Quòd si tanto locorū intervallo non disiungeremur, dudum est cum ad te venissem, ut quicquid eius confectū est, inspicerem. Itaq; si me amas, vel te ipsum potius, effice ne eius abs te scriptionis absolutio diutius protrahatur. Tibi nullam aliā voluptatem reliquam esse, præter literarū, studiorumq; nostrorum, quòd me certiolem facis nihil miror. Ego enim qui nonnullis alijs voluptatibus, quibus plerunq; humanus animus capitur, non omnino carco, quemadmodum neq; te carere arbitrarer, si tu eas esse recipiendas putares; tamē nihil habeo, quòd sit cum illis vlla ex parte cōferendum. Reliqua enim omnia sepe ingrata nobis sunt, illæ nunquā: aliarumq; rerum voluptatibus interdum quidem dolor, sepius autem labor cōiunctus est, sepe ipse frustra conquiruntur, sepe earum satietas nos tenet. Legendi autem & scribendi delectatio, semper innocua, semper præstò est: nulla vnquā satietas eam sequitur. Itaq; te vel propterea beatū existimo, quòd nulla alia voluptas tua studia interpellat: in quibus quidem, cum propria tui nominis gloria & vitæ dignitate splendoreq; versaris. Quod superest, ego menses aliquot à

mea scribenda historia me cōtinui, alijs seuocatur et impedi-
tus curis. Sed iam ad eam me retuli, non ut omne meum tem-
pus ei dem, distrahor enim, sed ut quicquid ocij suppetit, im-
partiam tamen. Habes ad omnia. Nos hic magna in expecta-
tione rerum Germanicarū eramus cūm hæc scriberem: qua
mehercule angebamur: ambigui enim rumores asserēban-
tur, nequedum hostes appropinquauerant. Si congrederen-
tur, magna erit strages. Nostri esse ab omnibus rebus para-
tissimi dicebantur, quod ut euentus comprobaret, optabant
equidem magis, quam futurum confidebam. Cola meus tibi
plurimam salutem dicit, ego item Paulo tuo. Vale V. Id. Au-
gusti. M. D. XXXII. Patavio.

CAPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo
S. P. D.

LIBRUM de recte instituendis liberis tuū, à Reginal-
do Polo mihi Venetijs redditum, legi magna cum voluptate.
Cognoui enim te in eo perscribendo, sanè omnia præstitisse
summi & doctoris, & oratoris, & philosophi hominis offi-
cia, atq; partes. Nam & in tenuibus præceptis, ut sunt mul-
ta etatis primæ temporis consentanea, amabilitatem, & in
puerilibus diligentiam, in reliquis cum doctrinam, tū digni-
tatem, ita tuis scriptis aspersisti, easq; virtutes omnibus artis
& ingenij coloribus atq; luminibus perpolitus reddidisti, ni-
hil ut illis fieri possit splendidius, probatius, consideratius.
Multa tum quidem de Græcis scriptoribus sumpstisti, quæ
percomode in tuum migrauerunt: sed ea omnia tanto inter-
uallo fecisti meliora, ut iam non minus tua esse, quam illorū
videantur. De Latinis per pauca. Neq; enim erit præclarum
quip-

quippiam ferè quod sumeres, præter illa Terentiana, de qui-
bus quidem apertissime meministi. Nam Petrum Paulum Ver-
gerium, qui eadem propè, qua tu, de re librum conscripsit,
posthac qui legat, nem incm futurum esse arbitror. Est enim
nullo ordine, nulla propositione, nullis partibus, doctrina
nō multa, eloquentia, quam illa ætas tulit. Tuus verò ordo,
tua rerum, quibus de rebus dicendum erat, capita, tum eorū
partes, ac sua facta loco repetitio, quàm prudenter, quàm
doctè singula? quanta monitorum & sententiarum, quanta
orationis cum dignitate? Quàm multa deniq; in humili, ac
propè ieiuno scriptionis argumento, atq; persona, copiose
subtiliterq; tractas: eaq; complecteris, quæ maximam secum
asserunt cum vbertatem & varietatem, tum verò etiam atq;
in primis quidem, grauitatem, atq; constantiam. Quid etiam
perpetua tua illa & cōtinens, cum Paulo fratris tui filio, te-
cumq; illius colloquutio, quàm apposita, quàm suavis? Itaq;
gratulor lucubratiūcula isti tuæ: sic enim malo dicere, quàm
labori. Scio enim quàm sic te quàmq; celeriter soleas con-
scribere: sed tamen quàm nullus aliorum hominum in scri-
bendo, vel labor, vel mora consequi, & æquare possit. Eoq;
magis etiam gratulor, quòd quemadmodum ipse tuo in li-
bro suavissime scripsisti, non sine Deorum immortalium for-
tasse numine, hunc te librum ante Hortensium confecisse:
erit hoc illius ædificationis quoddam quasi atriolum, in quo
se apparent ij, qui ad intimos philosophiæ thalamos atque
adyta erunt admittendi. Quare quòd scribis, in eo à me le-
gendo libro opem te expectare, nō laudem: eaq; te causa an-
tequã ederes, ad me misisse, ut sublatis erroribus, liber splen-
didior & limatior prodeat: agnosco in eo & amorè summū
erga me, & iudicium honestissimum de me tuum: quorum in

altero, me nō decipi ego cerō scio: in altero, ipse ne decipiatur, tua cautio est. Quamquam quæ dico, summa fide constantiter dico, librum istum tuum eiusmodi esse, singularem vt tibi cum doctrinæ, tum integritatis laudem apud omnes homines, omnemq; posteritatem, planè allaturus videatur. Feci tamen quod petijsti, notauiq; aliqua, quæ quanti faciendæ sint, statues ipse. Nam ego non tam quidem quod necesse esse ducerem, quam vt scires tuum me librū diligenter perlegisse, ea in pagellam cōtuli, quæ crit cum his literis. Quod aut scribis vt tuum librum mittam cum Herculi Gonzagæ, tum etiam Ioanni Francisco Pico, si petierint, aut etiam alijs dem, si videbitur, describendum: ego verò exire illum in vulgus non patiar, quo ad tu mihi rescripseris, vel isne quid eius immutari propter eos locos, de quibus in pagella scripsi ad te quid sentirem. Neque tamen non interea de eo doctorum iudicia exquirā, vt postulas, daboq; Lampridio legendum: cuius ego sensum atque iudicium facio mehercule plurimum: est enim cum oratorijs in studijs sanè frequens, tum in philosophia etiam frequentior, acri ipse præstantiq; ingenio, et doctrina propè singulari, cui rectè permittas tua. Lazarus quidem noster librum etiam legit præbente me, dum Venetijs non bona valetudine vterer: quæ res fecit, vt tibi tardius rescriberem quam volebam. Sed de tuo libro finem faciam scribendi, si vnū prius addidero: me cum singulæ eius partes libentissimè tenuerunt (valde enim mihi probabantur) tum verò sum proœmio illo tuo, libriq; ad Bellaiū missione incredibiliter delectatus. Est enim rei toti ita coniuncta, ita de cens, ita verbis illustribus declarata, ita etiam, quod caput est & prudens & grauis, vt omnino nihil supra. Redeo igitur ad illud quod superius dixi, vt tibi de eo etiam atq; etiā gratu-

gratuler. Confido enim ex illo non parum laudis & gloriæ, tuæ pristinæ dignitati, hominūq; de tua doctrina, tuoq; iudicio, atque in primis probitate opinioni, quæ quidē certè maxima iam pridem amplissimaq; est, accessurum. Quod reliquū est, multa mecū Polus de te, de tuis scriptis, quæ habes nunc quidem in manibus, de Hortensio etiā tuo: de quo, deq; Pauli epistolis interpretandis cū sermo esset inter nos, vt aiebat, institutus, quod tibi ille quærenti, in vitro potissimum scriptiois genere tuam tibi operam esse ponendam existimaret, in Paulo responderit, sanè non probo. Confici enim illum abs te dialogum quamprimum, tua interesse valde puto. Nam quod magnā eis de libris priore confecto libro hominum expectationem excitasti, tot iam illam annos cum differas neque expleas, magnum præsertim nactus oeciū, vide ne hoc aliquanto tibi minus concedatur, quam si nihil dum eius confecisses, nihil abs te homines expectarent. Sed de eo tu videris. Polus quidem ipse Venetijs hyemem conficiet. Patauium deinde cogitat. Quò si veniet, erit mihi gratū, complectarq; hominem omnibus officijs. Marcus Antonius Michael tibi salutem plurimam dicit. Tu mi optime optatissimeq; Sadolete, etiam atq; etiam vale. Septimo Cal. Nouemb. M. D. XXXII. Pataui.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoleto Episcopo S. P. D.

REVERTENTI ad suos Antonio Damascio, quem mihi per literas commendaueras, mandauī vti te de meo statu, si quid peteres, erudiret. Mecum enim fuit sanè frequens, cum meis etiam frequentior: adolescens ingenio feruido, & ad omnia quibus se det, addiscenda, sanè peracri, humano

præterea & comi, planeq; amabili: vt tibi gratias agam, qui mihi illum tradidisti, atq; vt in familiaritatem meam suscipere, auctor fuisti. Is mihi oneri nulla in re fuit. Vtinam scilicet, vt clarius meam erga te voluntatem perspicere potuisset. Sed perspexit tamen. Multi enim de te habili, summa cum mea voluptate, inter nos sermones: & ego quàm te amem, illi, & quàm tu omnibus ab hominibus & coloris, & æneris ipsas in locis, fidem mihi iucundissimam fecerunt. Tamen si testibus quidem ea in re nihil indigebam, qui te moresq; suauissimos tuos, & vitæ integritatem, ac propè sanctitatem ab incunte tua ætate agnouerim, dilexerim, expetuerim. Iuuenis enim admodum cum essem, te adolescentem incredibili benevolentia complexus sum, annis aliquot me ipso minorem. neq; tu me non adamauisti. Qui quidem certè amor propensioq; mutua voluntatum, non solum postea nunquam est colli desita ab utroq; nostru, sed aucta etiam officijs innumera bilibus, necessitudinēq; vitæ, collegio demum in Leonis decimi pontificatu clari numeris, ac propè quotidiano conuietui, tum studijs planè communibus, literisq; nostris ita creuit, vt nihil possit esse nobis duobus coniunctius. Quod cum ita se habeat, atq; in hoc nostro peruerteris amicitie instituto ego iam senex factus sim, tu non multum ab sis à senectute: vnum, vt video, nobis deest ad plenam ex eo suauitatem percipiendam, locorum scilicet, vt animorū coniunctio. Nimis enim semoti atq; discreti regionibus sumus, vt neq; mihi ad te veniendi, quod sepe posse facere concupiui, spes vlla iam sit reliqua: neq; tibi in Italiā reuertendi causa posse dari satis apta videatur, quod Pontifices maximi, doctrina & moribus præstantissimos viros, clarissimosq; omnibus virtutibus homines, nō tanti omnino quanti oporteret, faciunt. Sed quoniam

niam hoc quoq; desiderium, quod commune tibi mecum esse non dubito, visendi alterum congregiendiq; vnā, vt tu cum ad me in quadā epistola suauissimè scripsisti, literis mittendis leniri multū potest, fruamur sedulo scriptiois munere, ad hanc molestiam minuendam, & crebritate nos literarum fulciamus. Quod & te facturum confido, & de me futurū polliceor, vt nullo scribendi genere tam libenter sim vsurus, quàm ad te. Sed nescio quo pacto ad hæc cōmemoranda, de Antonio sermo nobis insitutus, defluxit, amoris abundantia potius, quàm temporis, quod mihi planè non superest, occupor enim, vt scis. Conscripti autem tres iam propè libros rerū Venetiarū. Neq; tamen nō impediō domesticis etiam rebus, quæ me à scribendo sepe reuocant. Sed quid agas? Sic vinitur: Quod libet, quodq; non libet etiam facias. Audio te alium fratris filium isthic habere, quem in philosophicæ studijs item insituas, miro ingenio ac acritateq; discendi. O te magistrum planè felicem, & illum alterum iam discipulum, quem dii respexerunt. Vale. Septimo Cal. Maias, M. D. XXXIII. Patauio.

Scriptis iam literis, Antonius huius vrbis Iureconsultis mirificum se Iureconsultum præstitit, summamq; laudem est, adeptus. Egit enim apud illos causam suam ita memoriter, ita doctè, vt magna collegij approbatione sit magister lecturæ. Qua de re patri eius, tibiq; planè gratulor. Ei ego pro mea in te benevolentia non desui.

MASSILIAM.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo
S. P. D.

Q SVAVES tuas literas XII. Calen. Augusti datas:

in quibus cum multa iucunda, tum illud iucundissimum, quod te scribis delectatū Damascij sermonib. de me ipso. De quo etsi libenter audis quæ vis, tibi tamen non concedo ut ea iucundiora tibi sint, quam mihi item illa quæ de tuis optimis studijs, moribus, doctrina, comitate, integritate, continentia, vitæ denique totius atque victus ratione, quotidie iam ad nos quidem afferuntur nuncijs sermonibusq; omnium. Caue enim putes quenquã esse vestri ordinis, quo de homines tam honorificè cum sentiant, tum etiã loquantur, quam de te. Polus quidem noster, homo haud paulo plus omnibus bonis artibus clarus, quam nobilitate, qua est à Britanniæ regibus, nunquam me conuenit, aut se à me conueniri sinit, quod quidem iam crebrò accidit (conduxit enim domum in hac vicinia) quin te in ore habeat, tuarumq; virtutum recordatione, tuq; memoria sermones Mediusfidius omnes condiat atq; conficiat suos. Quem sanè virum eo pluris facio, quod mihi visus est te diligere mirandum in modum. Ex illius igitur, & cæterorum sæpe multorum eiusmodi prædicationibus afficior incredibili voluptate. Nam quoniam nihil esse potest nobis duobus coniunctius, magna tuarum laudum pars in meipsum quasi redundare mihi videtur: atq; illis sic triumpho, ut planè meis. Qua ego vna re maxime quidem leuor ea molestia, qua te quoq; angere video, locorū scilicet intercapedine, quæ nos voluntate conglutinatos, magno corporum interuallo separauit. Sed eam etiam mittendis literis, & fide pietateq; mutua, ut tu amantissimè præcipis, quoad possumus, leniamus. De Alciati literis, quas ad me misisti, valde te amo. De Hortensio tuo, ad què te primo quoque tempore cõfirmas reuersurum, nihil est quod te malim facere, ut tibi sæpe antea significauit. Hæc scribenti mihi literæ Mas-

re Masilia venerunt, quibus certior factus sum te Masiliã venisse Clementè Pont. max. salutatum, valetudine sanè & vultu bellis. Vtrunq; gaudeo, & valere te, eoq; magis, quod adscriperas tibi non satis firmo ætatem effluxisse (idq; vnũ tuis in literis me pupugerat) & illo accessisse: modò Pontifex is sit, qui esse debet. Te enim secum Romam reducturum esse illum, valde mihi persuadeo. Quod si sit, celerius te quidem fortasse visuri sumus quam putaramus, non quod ego ad Urbem cogitè: nihil enim profectò minus. Sed hæc DEVS aliquis gubernabit, modò te Italia teneat, neque nobis aut transmittendæ Alpes sint, aut mare superũ percurrendum, ut te videre atq; alloqui possimus. Hoc idem utiq; optat Nigger tuus, qui ambitione tandè reiecta, ex Urbis se laboribus in literas abdidit, ocioq; Patauino fruatur planè liber. Damascio cum vellet domũ redire, neq; aliter, ut aiebat, explicare sese posset, equosq; ad profectiõem coemere, nũmos aureos Gallicos XXXV petèti dedi: quos mihi pollicitus est cum primum solum patrium attigisset, se euestigiò curaturum. Omnino adhuc ab illo non modò nummorũ nihil habeo, sed ne literarum quidem. Peto à te hominè moneas, ut mihi fidem præstet suam. Cola meus multam tibi salutem dicit, itemq; Paulo tuo, quem quidem ego & valere & saluere iubeo plurimum, illumq; alterum sororis tuæ filium: qui, quod ita est quemadmodũ vis, ut scribis, & tibi eum voluptati futurum putas, valde iam à me diligitur. Vale. Quarto Calend. Octobris, M. D. XXXIII. Patauio.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto, Carpentoractis
Episcopo S. P. D.

CVM gratissimæ mihi fuerunt literæ tuæ nono Calen.

Kk

Decembris data: quanquam quidem hoc nunquam. Non accidit cum abs te literas accipio, ea tua est humanitas, suauitas, amor erga me: tum Renerij familiaris tui sermo accessit planè iucundissimus, à quo multa cognoui de tuis studijs, maximeq; de tua in scribendo mirifica diligentia, de fundo suburbano, de reliquis villis quas habes peropacas, & quibus nihil sit alius: quò te per astatem confers ad turbas & calores euitandos, valetudinemq; firmandam equitationibus. Quanquam is magnum te Peripateticum dixit esse, qui milia passuum quatuor sepe ambules vna itione indefessus. O hominem mirum. Subinuideo tibi cum multa, tum istud maxime. Sessor enim iam ex ambulatore factus sum, vt plus mille meis pedibus conficere non saepe audeam. Sed hæc, vt ætas & temperatio fert, ita sunt instituenda. Illo etiam sum magnopere gauisus, quod & tu scribis, & mihi Renerius cõfirmavit, citò fore vt Hortensium tuum explices, ad Cal. Februarias scilicet: hoc enim adscribis. Quod si erit, peto abs te maiorem in modum, vt quamprimùm eius legendi mihi facultas sit. Non possum dicere, quantopere istum habere librum cupiam: tametsi eadem cupiditate nostri homines planè omnes tenentur, quibus sit vllam cum literis & philosophia contubernium & consuetudo. Scriberem in hanc sententiam plura, nisi te in primis considerem hoc, quod dico, ipsum ex te cognoscere, qui meam historiam aues legere, vt scribis. Quod tamen non tu plus optas, quam ego, vt tibi eam dem legendam. Sed nondum ad tertiam totius Operis partem perueni. Neq; enim ocio abundo, qui sepe interpellor vitæ, vt sit, molestijs & perturbationibus. Quòd si volumen, aut totum, aut saltem iustum confecero, mittã ad aliquem ex meis cum libro, vt tu, qui mihi es pro multis illibus

bus illum perlegas, & iudiciũ adhibeas tuũ, quid rectè putes esse confectum, quid improbes, quid immutari velis. Sed hæc tunc considerabuntur. Interea valetudinẽ curabis tuã, quemadmodum quidem iubes facere me. Neq; enim mihi te quisquam est charior, neq; hercule dignior, qui à quoquam diligatur. Renerius mihi valde gratus fuit, adolescens frugi & permodestus, vt te patronum imitari videatur velle. Paulo tuo & Flõrebello multam salutem. Vale. Quinto Id. Ianuarias, M. D. XXXV. Patavio.

CARPENTORACTE,

P. B. Iacobo Sadoleto Episcopo S. P. D.

OMNINO nihil abs te officij prætermittitur. Vt nuper, quas raptim Petro Gallo ad me dedisti literas, quam plene sunt illius tuæ perpetuæ erga me officiosissimæ voluntatis. Petrus quidem ipse multam mihi abs te salutem attulit, adolescens eiusmodi, qui per se & gratus esse possit & optatus. De literis quas Rencio familiari tuo, primis anni diebus ad te dederam, neq; sunt perlatae, dolerem si aliquid in illis fuisset, quod vel tua, vel mea interfuisset scire te, quentadmodum quidem scribis. Cum verò eiusmodi fuerint, vt nostræ pleræq; sunt, argumento propè nullo: nihil enim serè habebant nisi memoriã mutuæ nostræ necessitudinis: mitto tamen earum ad te exemplum, quoniam de eo me requiris. Te Hortensium tuũ confecisti, valde lætor. Expectabo eius libri exemplum; quo scribis tempore. Contarenum salutari tuis verbis peropportune, cum illi gratulatum me Venetias contulisset, quòd cum Paulus Pont. max. in Cardinaliũ collegium cooptauerit: gratissima illi missa abs te salus fuit. Nilgrum item nostrum (de quo id te scire volo) eum ab epistolis

apud Contarenū futurum: qui quidem Contarenus se accingit, ut Romam his astitiis diebus properet, à Pontifice miro studio accersitus. Tum & Polum, qui Venetijs est apud Cōtarenū frequens: & Lazarū, qui nobiscū. Cum his erunt literis Superantij literæ ad te, & Contarenū de nostra rep. libri quinque, quos tibi is describi iussit. Valetudinem tuam cura diligenter, quæ te non comoda vii video. Id mihi vnum in tuis literis molestum admodum fuit. Sed confido, quæ prudentiam in reliquis omnibus adhibes rebus, ea etiam in teipso custodiendo te vsurum. Vale. Decimo Cal. Quintiles, M. D. XXXV. Patauius.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

ACCEPIT tuas literas quas è vico Sandonino dedisti, fideliter mihi ab illo, qui tibi casu sese obtulit, perlatas. Quibus literis me certiolem facis, te iter flectere, ut ad me Patauium accederes, propter festinationem tuam nō potuisse. In quo etsi dolui hoc quidem tempore mea me spe videndi tui lapsū & deiectum fuisse, tamen gaudeo quod ineunte Vere tibi non defuturum confirmas, quin me visurus sis quoquo modo. Ego verò tametsi te ita facturum puto (non enim dubito quin me ames, & videre cupias) tamen etiā atque etiam abs te peto, primū quidem, ut antequam in Galliam Transalpinam reuertare, huc te conferas, ut vnā esse commodius possimus. Deinde, si tibi id erit difficilius, scribas ad me cum Roma proficisci cogitabis, quem ad locū, qui quidem sit in via, quamque ante diem ipse ad te veniam. Statutū enim mihi est tecum biduum aut triduum, antequā omnino abeas cōficere. De Paulo tuo quæ adscribis, ea mihi gratissima iucundissimaque sunt. Non enim ego illum minus diligo, quam ille me. Multo etiā iustius meus in illi amor proficiscitur,

tur, quā in me illius: qui planè adolescens & doctrina & virtutibus excellit. Rescripsi ferè ad tuas literas. Nunc venio ad id, quod antè etiam quā illas dares, ipse te scire magnopere cupiebam. Librum epistolarum, quas Leonis Decimi Pont. max. nomine scripserā, cum in eo munere collega meus esses, edidi proximis diebus. Is tibi Romæ à procuratore meo offeretur. De eo scire auco quid sentias, nihilo sane minus, quā si editus non esset. Nam iterū & sæpius cudi poterit. Etiam alijs in scriptis hoc idem feci. Tu modò ne grauerè, quæ tibi displicebunt, quæ nō probabuntur, aperte ad me omnia fraterneque perscribere. Ceterum Federicum Archiepiscopum Salernitanorū te iam vidisse sanè puto. O festiuos congressus vestros. Omnino facere nō possum, quin tibi tantā voluptatē inuidcā. Cuius meæ Mediusfidius ægritudinis vna tantū sanatio est, si te videro. Vale mi frater. Vale & saluc. VII. Cal. Nouemb. M. D. XXXVI. Patauius.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali S. P. D.

QVANTA me lætitia is nūcius affecerit, qui te à Paulo Pont. max. in Cardinalium collegium fuisse cooptatū, his diebus ad nos attulit, profectò intelligis ipse etiam tacente me: qui quidem quā te ab ineunte tua ætate cōstanter, atque vnice amaueim, quantūque semper fecerim, nullo nō tempore cognouisti. Sed nostra necessitudo tam illustre cursum habuit, ut nō te modò ipsum, sed omnes etiam homines existimatos putem, nihil mihi accidere optatius potuisse conuncio. Gratulor igitur tibi mi Sadolete, non tam quidem quod sis nullo ambitu, nulla postulatione, tam egregiū dignitatis amplitudinisque gradum cōsequutus: nam eo tu quidem

multò antè te dignissimum præstitisti, quàm quòd campum es nactus eiusmodi, in quo tuæ se plurimæ excellentesq; virtutes, exercere aptius atq; còmodius poterunt, & ad cæterorum hominum vtilitatē, & ad tui nominis famā, gloriantiq; sempiternā. Equidem amabam antea Paulum plurimis maximisq; de causis, atq; vt ei omnia in Pontificatu faustè atq; feliciter euenirent, à DEO opt. max. summis precibus expectebam. Hoc verò nomine tantum accessit ad meum veterē erga illum cultum, vt flagrare atq; ardere amore illius & pietate, mihi ipse nunc demum videar, antea caluisse. Ex Hieronymi Nigri, qui nos utrosq; diligit, literis cognoui, ei tibi meo nomine gratulanti te dixisse, nihil tibi de peruetere benevolentia nostra nouam istam dignitatē detraxisse, nihil noni addidisse: eundem te mecum deinceps futurū, qui antea semper fueris, germanum scilicet fratrem, aut si quid eo fieri potest artius atq; coniunctius. Que tua sanè vox meam voluptatem magnopere auxit, non quòd aliter futurū existi marim (noui enim constantiā in tuendis amicitijs tuam) sed quia nihil libentius iam pridem audio, quàm me abs te amari. Tibi magistratū dii furtument. De quo etiam Paulo tuo, atq; adeò maiore in modum gratulor. Vale. Quarto Cal. Ian. M. D. XXXVI. Patauo.

ROMAM.

P. B. Iacobo Sadoleto Cardinali S. P. D.

EGO verò amo probitatem tuam, vel potius verecundiam, qua te perturbari video, verentem ne non rectè feceris, qui amplissimum à Paulo Pont. Max. delatum tibi munus non respueris. Ostendis enim in eo, te ijs honoris & dignitatis insignibus non magnopere còmoueri, à quibus ple-

riq;

riq; clari & præstantes viri ita ducuntur, ut etiā insaniant. Tui autè magni antea & erecti animi noua ista còtractio ac debilitas, vt verè dicam quod sentio, mihi non probatur. An qui omni tempore nullum laborem recusaueris, vt prodesse hominibus posses, cum exemplo & institutione eorū (quos te regere oportuit) populorū, tum lucubrationibus & scriptis, quæ plurima longeq; præstantissima consecisti: nunc cum te DEVS Opt. max. ad rem suā vnā cū reliquis principibus procurandaum euocarit, quid te deccat facere ignorabis aut ambiges? neq; Letus atq; alacer in còmune bonum, hoc quod tibi oneris imponitur, sustinebis & perferes? Omnino tanquam fabule, sic vitæ, posteriorem quenq; actum esse optimum atq; luculentissimū oportet. Itaq; qui adolescens, qui vir semper te laudabiliter gessisti, nunc cum etas ingrauescat iam tua, profectò omnes veræ gloriæ partes tibi sunt cumuliq; colligendi, vt non hominū modò expectationi, quā de te rectè agendo recteq; sentiendo excitasti, sed tibi ipsi quoq; decenter atq; magnificè respondeas. Etiam times, ne quid de mea pristina æstimatione tui, opinioneq; amiseris? Amisijssis, si oblatam dignitatem reiecesses: suscepta, multò te prudentissimū fuisse, & rectissimè iudico, & agnosco libentissimè. Illud quidem quod ais, ipse si te defendendū suscepero, purgatum te omnibus hominibus fore confidere, nihil fuit necesse te adscribere. Tua te antea acta vita, mores, probitas, doctrina, munus ipsum episcopale, quo multos iam annos fungeris, te tuentur, atq; ita quidem tuentur, vt aliter statuisse salua constantia nō potueris. Me abs te indies magis magisq; diligi, valde Mediusfidius gaudeo: teq; videre atq; amplecti incredibiliter cupio, vt etiā hac ætate, qua sum, Romā cogitè. Cardinali Capuano si plurimā salutē di-

Kk 4

seris meis verbis, erit mihi gratum. Vale. prid. Non. Ian.
M. D. XXXVII. Patauio.

ROMAM.

P. B. Iacobo Sadoleto Cardinali S. P. D.

TE confirmatum esse in ea vitæ ratione, quam tibi Pauli Pont. max. erga te benevolentia, vel potius de tuis maximis virtutibus iudicium, nuper vt susciperes, coegit, illustrē illam quidem, & in ipso orbis terrarū theatro positā, valde gaudeo. Neq; vereor quin vberimā ea de re voluptatē, atq; fructum & capias ipse, & amicis tuis ac reip. des afferasq; prudentia & sapiētia tua. Sed maturitate opus est. Itaque iter tibi patefactum esse video ad summā laudem, summamq; gloriam. Reliqua pariet atq; accumulabit dies. Cures modō ipse valetudinem tuam, in qua vna sunt omnia: tēq; ad tuorum publicamq; vtilitatem conserua & tuere. Quod amorē erga me tuum vnā cum vita tibi retinendum statuisti, facis vt te dignum est, & probitate illa tua, qua nulla cuiusq; maior, nulla candidior. Id mihi quidem certē æquē maximum atq; iucundissimū abs te proficiscitur. Neque tamē vinci me in eo, si potero, patiar: amaboq; te deinceps nutuō, vt semper quidem feci, sed aliquanto etiam ardentius, vt quo tu maior dignitate es, eo tibi ego quoq; non sanē plus amoris, qui enim fieri potest? sed plus vel curæ, vel diligentie ad te amandum imparitiā. De Vbaldino quæ in extrema epistolæ pagella tua manu adscripsisti, ea mihi grata acciderunt. Valde enim cupio, vt is non minus innocentia & bonitate, quàm doctrina & literarum elegantia excellat. Equidem habeo eius rei, de qua illum purgas, locupletissimū testem, quod te scire video. Sed nemo mihi est te ipso

ipso locupletior. Faciam igitur quod vis, exuamq; omnem illam quam indueram, de hominis in me maledictis opinio-nem: neq; vlli maiorem habebō fidem, quàm tibi: benevolentia & etiam amore, si iusseris, prosequar. Nihil enim facio libentius. Vale. V. Id. Feb. M. D. XXXVII. Patauio,

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoleto Cardinali S. P. D.

EPISTOLAE tuæ VI. Idus Septembris datæ, quam mihi Romæ appropinquanti Carolus noster reddidit, nunc demum respondeo: serius omnino quàm debueram, propter eas occupationes, quas quidē nostri ordinis hominib. primò ad Urbem venientibus consuetudo ipsa ingerit. Tametsi pri-mis diebus vernaculo sermone scriptas literas ad te dederā, quæ me negligentiorē fecerunt. Quòd te excusas, non statim, vt dignitate auctus sum, te ad me scripsisse: quid verò mihi opus fuit ea de re tuis literis, cum scirem te ad Paulum ipsum Pont. max. tum, cum à nonnullis magnis viris honos meus oppugnabatur, honorificentissimè de me scripsisse, meamq; illi dignitatē diligentissimè commendauisse? Quòd mihi gratulandum esse nō existimas, agnosco in eo naturæ morem & probitatem tuæ, qui cum illo ipso ferè die quo es Cardinalis creatus, me de ea re literis manu tua scriptis certiore faceres, subdubitare te ostendisti, ne improbarem iudicium tuum, quòd in eum te ordinem cooptari permiseras, qui quidem ordo, tuis illis iucundissimis & suauissimis prioris vitæ studijs, impedimento potius quàm vlli vsui esset futurus. Idem si de me nunc sentis, gaudeo. Sic enim se res habet, vt sæpius peccasse me existimē, qui meum pristinū viuendi morem libertatemq; abiecerim, quàm læter hæc me hono-

ris & dignitatis insignia suscepisse, præsertim cum qua maxime te me gauisum iri putabam, quod Romam venissem, ce desituar, facultate scilicet te videndi atq; amplectēdi, & abfentiam multorū annorū, vtriusq; nostrum consuetudine, ac conuictu propè quotidiano sarcienti. Nā tu quidē, vt video, nihil minus quā ad Urbem cogitas, quod eo isthic ocio ad scribendum, ijs ad victum commoditatibus abundes, vt te Carpentoracti esse non pœniteat: quibus sanè rebus aut omnibus, aut certè plurimis careres, si hîc esses. Ea te à sententia & consilio abducere conarer: incredibile est enim quā te videre cupiam, quāq; me omnibus ab hominibus esse desitutum putem, qui te vno carco, nisi te summa prudentia statuere, quæcunq; statuis, existimarem. Sed omnino nullus esse locus potest nostro ordini nec honestior, nec aptior, hoc theatro, in quo maxime omnium actiones virtutesq; recitandæ, ac cōcelebrandæ essent tuæ. Itaq; si mihi hoc cōcedis, vt te rogare possim: etiam atq; etiam te rogo, ne te à tuis, qui Romæ sumus, desiderari diutius sinas, eoq; maxime, quod collega noster Polus heri ad Urbem redijt: quem virum non tu quidē plus tuis in literis laudas, atq; in cœlum fers, quā ille tulerit te in eo sermone, quem cum apud Contarenū cœnarem, mecum & cum illo multum de te habuit. Qua in cœna si affuisses, quis me esset fortunatior? Sed hæc quanti faciendæ tibi sint, tu pro tua sapientia iudicabis. Interea si ad me interdum scripseris, leuabo ea re plurimum ægritudinem meā. Caue enim putes suauiores, amantiore vllas esse literas epistolis tuis, ita in illis aliqua semper est, vel meæ in te benevolentie iucunda cōmemoratio, vel declaratio grauis & constans amoris erga me tui. Florebellum tuum valde mehercule amo. Egregiam enim doctrinam, & scriptio-

cando.

candorem sanè mirificū, cum optimis mitissimisq; moribus, & naturæ probitate coniunxit. Illum proficiscens domi reliqui, vnā cum cola meo studiosissimo & obseruantissimo tui. Procurator tuus crebrò me inuisit, officiosus sanè vir & modestus & prudens. Paulo fratris tui filio, quem quidem in oculis fero, multam salutem. Sacrato etiam & Renerio. Vale mi optime optatissimeq; Sadolete. Tertio. Non. Decemb. M.D.XXXIX, Roma.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Pio S.

ET Calmetæ nostri sermo, & tuæ ad me perhumaniter scriptæ literæ effecerunt, vt non iam solum cupiam benevolentiam vtriusq; nostrum surgentem & nouam, cuius tu fundamenta prior iecisti, officijs & consuetudine conglutinari, quod à me ipse amantissimis verbis postulas: sed etiam doleā, tui cognoscendi atque amandi occasionem nō fuisse mihi iā pridem datam. Nō enim vereor, ne, si te antea cognouissem, non magnum iam fructum & voluptatem percepissem ex illa morum tuorum comitate, quam audio, plenissima vrbantatis & suauitatis, adiuncta cum ijs studijs literarum, quibus ipsi magnopore delectamur. Quamobrem dabimus operā, vt te quamprimū videamus, atque hanc tarditatem incundæ nostræ benevolentie, mitæ iam & cōstitutæ amore ac studio sarciamus, eoq; libentius, quod sororem tuam Aemiliam, foeminā lectissimā, ac summi ingenij, summāq; elegantie mulierē, iam diu amo & colo: apud quam eram, cum mihi tuas

Calmetæ literas reddidit. Vale. Quarto Idus Sept

M. D. III. De Strotiano.

P. B. Leandro Alesio Iureconf. S. P. D.

CVM tuum officium quod in meo grauisimo casu adhi-
buiſti conſolandi mei mihi gratiſſimū fuit: perſpexi enim ex
tuis literis, & doloris quem ex mea ægitudine capiebas ſi-
gna illuſtria, & amoris erga me tui: tum ea quæ ſcribis, quo-
niam ad meū vulnus ſanandum inueniri nulla remedia poſ-
ſunt, ad molliendum eius vulneris dolorē certē quidem plu-
rimū valuerunt. Nam neq; vt ipſe nō angar, doleamq; Ca-
rolum fratrem meum, optimū lectiſſimūq; adoleſcentem
& mei amantiſſimum (quē quidem erat æquius, vt poſt me
introierat in vitam, ſic poſt etiam exire de vita) ereptum mi-
hi eſſe in primo iuuentutis ſuæ limine, vlla vnquam efficiet
dies. Et tu ea collegiſti, cum facta, tum dicta ſapientū viro-
rum, quibus interdum cogar aliquātum acquieſcere, admo-
nearq; vt ſeram moderatiſſe ſolitudinem & ærumnā meam.
Itaq; tibi eas habeo gratias, quas habere poteſt is qui fortu-
næ acerbiffima iniuria, magna de ſpe deq; omni ſuæ vitæ dul-
cedine atq; ſolatio delectus, in maximo mœrore luctuq; ver-
ſatur. Vale XIII. Cal. Febr. M. D. IIII. Venetijs.

P. B. Marco Cornelio Cardinali S. P. D.

NON poſſum dicere, quanto me gaudio extulerit nun-
cius, qui ad nos de recuperata valetudine tua, populo qui-
dem primū, deinde tuis fratribus autoribus, eſt perlatus.
Nam quoniam pro mea in te obſeruantia & pietate, vehe-
menter dolebam te iuuenem florentiſſimū, nobiliſſimū, in al-
tiſſimo dignitatis ſaſtigio poſitū, magna pedum imbecillita-
te iā bienniū laborare, atq; ita laborare, vt ex eo morbo tibi
aliquando rectē fore, ſpem perexiguam haberemus, nunc
quidem repente conualuiſſe te cum intellexerim, ſanē mirifi-
cē atq;

cē atq; ſummopere ſum letatus: tibiq; verē ac perſanctē af-
firmo, nihil mihi potuiſſe cōtingere tua iſta ſanatione iucū-
dius. Itaq; cum tibi omni ſenſu animi gratulor, tum illud
in primis peto, vt mihi DEVS Opt. max. perpetuam eius
rei letitiam & voluptatem faciat. Quanquam quidem hac
mea cum voluptate eſt etiā totiſſe reip. voluptas coniuncta:
quæ proſectō in te vno plurimū ſibi & ornamenti, & præ-
ſidij poſitum & conſtitutum putat. Reliquum eſt, vt quod
præſens tibi pollicitus fueram, me ad te de prima æſtate ven-
turum, idem nunc abſens multō etiam libentius recipiam,
cum videam te firmo atq; incolumi, quā mihi ea proſectio
hilaris & iucunda ſit ſutura: maximeq; ſi etiam Agatho-
pædis quartana ſe remiſerit. Vale. X. Calend. April. M.
D. IIII. Venetijs

PETRI BEMBI EPISTO

LARVM FAMILIARIVM

LIBER QVARTVS.

P. B. Ioanni Aurelio Augurello

S. P. D.

CCPEI literas tuas, quæ quidem nobis tuo-
rum carminum expectationē, quorum te ſcri-
bis rudem maſſam verſare, magnā mehercule
iniecerunt. Itaq; te meis & Quirini mei ver-
bis etiam atq; etiam rogo, vt cum primū opus confece-
ris, des operam ad nos vt perferatur. Leuſippo tuo, cuius mihi
negotium nimis multis verbis cōmendaueras, recepi me om-
nia quæ velleſ facturum, tibiq; idem recipio. Pater te meus,
& domus tota noſtra ſalutat. Tu velim Antonium compa-

trem tuum, doctum & probum virum, & Hieronymum Bononium poetam, & reliquos, quos me velle scis, plurima salute impertias meis verbis. Vale. Non. Iul. M. D. I V. Venetij. s.

P. B. Hieronymo Bononio S. P. D.

PERLECTIS tuis literis, quibus mihi negocii commendas collegij tui, Leonardo Pentarino recepi me ea quæ velles esse facturum: is enim mihi literas tuas reddiderat. Itaque ad patrem meum detuli omnem rem, rogaviq; illum, ne te collegasq; tuos sineret à malis hominibus iniuste vexari, tuerturq; tuas partes, neq; permetteret quicquam de vestris iuribus minui: tum etiam ne audirentur ij, quibuscum vobis res est, nisi præstitutis diebus, intra quos istinc accersiri possent ij, quos vestræ causæ patronos legistis, quosq; vobis circumducere difficile est. Quamobrem spero fore, ut te spes, quam de me, deq; patre meo habes, nihil fallat: qui quidem tuo illo epigrammate proposito vehementer est delectatus. Vale. Prid. Id. Octob. M. D. I I I I. Venetij. s.

R O M A M.

P. B. Philippo Beroaldo minori S. P. D.

CVM per se gratissime mihi tuæ literæ fuerunt, per-elegantes enim sunt, & amoris erga me tui benevolentiaq; plenissima: tum mehercule propterea, quod ferre diutius nō poteram silentium tuum, etiam peropportuna accesserunt. Nam præterquam quod tu mihi Romæ pollicitus fueras te ad me literas crebro daturum, dolebam etiam quod ad eas literas, quas tibi & Hadriano Card. Roma rediens de itinere dederam, adhuc nihil rescripseratis. Quamquam quidem eis de literis verbum vllum ne nunc quidem facis: quod valde miror. Nisi tu id propterea fecisti, quod excusabilius esse duxeris

duxeris nihil omnino te rescribere, quàm ita serò: & quem admodum messes atq; vindemias, sic etiam literarum missic-nes existimaveris fieri non nisi in tempore oportere. Sed recedo ad tuas literas. Beroaldum gentilem tuum præclarum sane virum, & optimarum artium studijs pereruditum, mortem obijisse valde dolui, hoc præsertim tempore, quo doctorum, vereq; literatorum hominum non nimis magna vbertas est. Recordari enim debes paucorum annorum spatio quot & quales viros amiserimus, Picum, Politianum, Pontanum, Pomponium, Hermolaum, qui quidem omnes vno tempore flourerunt. Nunc autem si vnum aut alterum excipies, quotus erit quisq; iam in Italia reliquus, quem cum ijs cōferre possimus? Itaque quo nunc quidem minus multi sunt, qui iuare re Latinā possint, hoc magis dolendum nobis est illum interijisse qui ei mirificā operam nauabat institucendis adolescentibus, cum ingenio & doctrina, tum multò etiam magis, ut audiebam, labore ac diligentia propè singulari. Quæ quidem planè interitū, si modò sensus aliquis remanet in ijs qui moriuntur, minus ei esse acerbū puto, propter te: videt enim sese nobis reliquisse verisimū exemplum atq; simulacrū sui, qui te superstitem reliquerit: cui quidem non eruditionē modò, & doctrinā, & probitatem, sed planè nomen etiam ipsum dederit suum: ut mihi quidem in eo videatur homo mirus, diuturnitati suæ cōsuluisse. Nam quoniam semel ei moriendū fuerat, te habere voluit, in quo quasi reuiuisceret, nobiscūq; propè auro altero frueretur: quod ei cōtigisse planè lætor. Itaque cum dolore quem de tanti viri morte perceptimus, sic solamur, ut existimemus, quicquid in illo amissimus, id omne nobis te sospite atq; saluo esse vberimè ac præclarissimè restitutum. Quam quidem expectationē nostrā tu pro tua digni-

tate adhibere curam debes, non ut confirmes modò, sed planè etiam ut augeas. Ea enim es ætate, in qua cum tantum iam in literarum studijs profeceris, existimare te oportet, nihil esse tam arduum, nihil tam eximium, aut extra usum horum temporũ positum, quod non in posterum homines vel expectare à te audeant, vel etiam flagitare. Quamobrem si Bononienses ciues tui, te per literas publicè missas hortantur ut ad sese venias, demortuũq; tibi locum pollicentur, non est iam mirandum. Qua in re quòd te dicis pendere animi, neque planè statuisse quid sis factururus, velim quæ tibi v-sui futura sint, ea constituas. Sed tamen nescio quo pacto Roma te discedere, ex re tua esse planè non puto. De Phædri laudatione quod ais, nihil miror. Quid est enim eius ingenio vberius? quid oratione facundius? quid splendidius toto illo genere verborum ac stilo? nisi putas existimare me illum, quemadmodum corpore, ut scribis, sic etiam animo habitioem factũ. Quod si esset, eius discipulo Camillo Portio gratularer, què tu de hortatione illa tantopere laudas. Non enim vereor ne dicas, isti etiam illa & ceruices pinguescere. Sed quemadmodum se res habet, illum certè possumus heroum more ἄνθρωπος μὲν λέγειν, ἀλλὰ μαχητὴς. Quòd mihi Brutũ Ricciũ Ticianensem commendas, valde te amo, qui doctũ & probum hominem mihi notum esse voluisti: iamq; illum in benevolentiam & familiaritatem meam suscepi, quem quidem esse video in tua. Dabo etiam operam ut ei per me, quoad fieri poterit, satisfiat. Sed scire te planè volo, præter eos qui publicè bonas artes profitentur, qui nec multi quidem sunt, & admitti nisi senatusconsulto non possunt, huiusmodi hominibus in nostra Vrbe non nimis amplas conditiones

ditiones patere. Priuatis enim in fortunis viuimus, intraq; mediocritatem, ut scis, more maiorum. Sed si apparebit aliquid, faciam te continuo certiore. De meo ad Urbem aduentu, quem quidem cum Romanæ Academiæ, tum in primis Ioanni Medici Cardinali gratissimum dicis futurum, ferè tu iam ea quæ velles audires, si paulò minus ipse aliunde penderem, quàm soleo. Non enim sentio cum Bruto tuo, cui hoc quàm illud solum magis placet. Mihi quidem maius tibi munus nullum potest, quàm posse me isto coelo, meo nutu frui: libenterq; omnem hanc Venetiæ oram, cum vno vestro in Quirinali hortulo commutarè. Sed hæc aliàs, & fortasse coram. Illud autè sic habeto, me siue hic, siue (quod malim) istis in terris vitam duxero, Ioanni Cardinali tuo, qui me Romæ hac æstate perhumaniter est complexus, semper plurimum debiturum. Phædro & Augusto multam salutè. Sed quid ago? penè oblitus sum dicere. Tua me Carmina summo opere delectarunt, neque me solum, sed etiam omnes meos, in primisq; Lascarem nostrum: cuncta Mediusfidius, lenia, dulcia, numerosa, erudita, præsertimq; illa Triulciana. Quid? queris: etiam plusculum te nunc amo, quàm prius. Itaq; si mihi, si doctis omnibus rem gratissimã facere vis, sic quam sepius facito. Mittèrem etiam tibi aliquid non de myrothecijs, ut ipse appellas, nostris, temerè enim nobiscumq; Cancœnæ, si modò id aliquando agunt, diuersantur: sed potius de arcula saligna quidem ac obsoleta, qua vtor, si haberem. Verùm ille ipse subrusticæ Mæxæ nostræ, quæ tepè re quidem raro, calere nunquam videntur, hac planè hyeme penitus refrixerunt. Vale.

Idibus Ianuar. M. D. V.

Venetijs.

P. B. Philippo Beroaldo minori S.P.D.

LITERAS cum vestris carminibus de Laocoontis signo tuas accepi, cum iam in equum me intulissent, ut in Galliam Cisalpinam proficiscerer. Itaque illis tanquam comitibus usus sum iens ac rediens Patavium usque: quod plane iter non modo mihi non molestum fuit, sed id etiam iucundissime consecuta mihi videbar quasi vobiscum esse, quorum versiculos legebam. De quibus quidem non puto te expectare quid sentiam, non solum quia peregrinationis mihi tædium bellissime lenierunt, quod non fecissent, nisi esset in ijs mira suavitas, mirus lepos, sed etiam propterea quod aliorum iudicio non eges, qui abundas tuo: quo etiam si egeres, tamen ab Hadriano posses tu quidem mutuari. Quamquam quod ad Sadoleti hexametros attinet, adscripsisti tu quidem mihi etiam iudicium tuum, in quo tibi vehementer assentior. Reliquorum carmina mihi etiam probabantur, non tam quidem ut illa Sadoletiana, nec omnia eodem modo: sed probabantur tamen. Itaque mirificas tibi gratias ago, qui me hilaraveris iucundissima suavissimaque lectione: quæ quidem tibi res laudatissima et gratiæ apud rempublicam Vicetinorum fuit. Nam cum proximis diebus Vicetini de conducendo publice rhetore cogitarent, egoque ibi forte essem, in Galliam, ut dixi, proficiscens, petierunt à me honesti aliquot et prudentes ex ea ciuitate viri, cum de alijs nonnullis doctis hominibus, tum de te quid sentirem. Ego vero cum eorum petitioni magna tua cum laude satisfecissem, ostendi ijs epistolam tuam et carmen quod de Laocoonte conseceras: et quoniam eram ipse ferè illa hora profecturus, me rogarunt ut sibi et carmen et epistolam relinquere. Feci quod volebant. Itaque

cum

cum è Gallia redeuntem me iterum illi ipsi ciues salutauissent, dixerunt mihi plurimum apud sese testimonium de te meum valuisse: proximis enim eorum comitijs legem latam esse, ut tibi honestissimo stipendio locus decerneretur, missaque iam ad te publice literas Romam, quæ te de tota re certiore facerent, ad seque ut venires hortarentur. Quam rem ideo tibi scripsi, ut scires mihi magnæ curæ esse dignitatem tuam, quam quidem et fieri ampliore in dies cupio, et esse iam sentio amplissimam. Lascarem salutari rediens tuis verbis, cui etiam detuli Vicetinorum Senatusconsultum de te: quod illi plane gratissimum fuit. Ab ipso igitur et à communibus amicis multam salutem, præter Aldum, qui quidem aberrat cum has ad te literas darem, et Sabellicum, qui mortem obierat ad XIII. Calend. Maias. Eum Egnatius laudauit oratione Mediusfidius iuculenta, magno desiderio elatum ab vniuersa ciuitate, honestissimoque funere. Vale. Tertio Non. Maias, M.D.VI. Venetijs.

ROMAM.

P. B. Philippo Beroaldo minori S.P.D.

ACCIPIO excusationem tuam, cur Bononia Romam rediens, nos, quemadmodum pollicitus fueras, non inuiseris, perque Hetruriam profectus sis. Quamquam quidem pro eo quanti te facio, tu mallem eius rei nullam potius causam attulisses, quam istam ipsam quam commemoras infirmi animi atque omnia pertimescentis iudicij plenam. Quid enim censes nobilissimas lectissimasque feminas, Ducem ipsam, Acmilianam, Constantiam, Margaritam etiam tuam dixisse, ubi te intellexerat, decem aut viginti nostrorum militum iritione per Flaminiam viam, timuisse iter facere, tutissima celeberrimaque

Italiæ via? Me quidem valde poenitet te scripsisse, ita magnos risus excitasti, ita ista tua imbecillitas illis contemptui propè ac ludibrio fuit. Quòd si mulieres te derident, quid tu facere existimas Octavianum, Iulianum, Castilionem, Cæsarem, strenuos atq; fortissimos viros, qui quidem tuas literas perlegerunt? Non possum dicere quantum apud illos dignitatis, quantum nominis auferis. Me verò qui causam defendebam tuam, atebamq; prudenter fecisse te, propè conuictijs obruerunt. Sed de hoc tu videris. Mihi illud permolestum, quod de pugillaribus & gladiolo scribis. Etiam ne me tuis tam bellis, tamq; lepidis munusculis manum iniicere esse ausum, in animo induxisti tuo? Quanquam hercule utrunq; poteram ex æquo & bono. Quid enim tibi vel cum pugillaribus, qui tam longas epistolas cōscribis, vt nulla eas tabella capere possit: vel cum gladio, qui arma tantopere perhorrescis, vt ne sonitum quidem eorum perferre possis? Sed omisis iocis, Gladiolum quidem misi tibi: eum Terpanther afferebat. De pugillaribus adhuc nihil est ad me allatū. Si mittentur, eos statim habebis. Versiculi de Nape tui, mihi valde probantur. Salutavi etiam tuis verbis, quos volebas. Tu item meis Phædrum, Sadoletum, Camillum. Bibienæ item multam salutem, qui planè vnus sapere præter omnes homines mihi videtur, si tecum dormire nō vult, quem admodum scribis. Mihi etiam nunc oculi dolent, ita me Romæ hac æstate insonnem reddideras, cum mecum duas aut tres ad summum noctes dormitum venisses. Quid dixi dormitum? qui non modò somnum oculis ipse non recipis, sed ne pati quidem dormire illos qui tecum sunt, aut omnino quiescere semihoram potes. O hominem planè vigilantem. Vale. XVI. Cal. Ian. M.D.VII. Urbino.

BRI-

P. B. Francisco Bragadeno Brixianorum Prætori S. P. D.

DOMINICVS Bonominius Brixianus, vir cum optimus, tum Græcis & Latinis literis pereruditus, multis ac veteribus necessitudinis causis, atq; in primis similitudine vsuq; longo studiorum, ita mihi coniunctus est, vt pro eius salute, incolumitate, fortunis omnibus tuendis augendisq; non laborem minus, quam si laborarem pro meis. Is cōtrouersiam habet cum quibusdam, nolo dicere malis hominibus, sunt enim ciues Brixiani, quorum tu Prætorum geris, sed omnino non iustissimis viris, qui illum iam pridem litibus implicant vexantq; neq; patiuntur hominem probissimum, innoctissimum, Musis ac philosophiæ natum, nullius rei præter literas cupidum, omne suum tempus in bonarum artium studijs insumentem, frui ocio suo. Ob eamq; controuersiam nunc istuc proficiscitur non sine magna quidem iactura, non modò studiorum ac propositi sui, sed rei etiam familiæ, quæ illi tenuis & per angusta est, sperans, quæ tua est prudentia, fore vt cum planè rem cognoueris, eius laboribus vel ærumnis potius imponas modum. Istam autè perfectionem hoc tempore suscepit maxime, suadente atq; hortante me. Putavi enim, si esset is quidem vnquam quicquam à Brixia magistratibus petiturus, tuū tempus non esse prætermittendum. Quem enim possunt suis litibus cognoscendis finiendisq; nancisci æquiorum iudicem probi ac docti viri, quam eum in quo cum summa prudentia, iustitia, vitæ sanctitate, insit etiam summa rerum urbanarum, cæterarumq; optimarum artium scientia, maximeq; philosophiæ? Patiare autem à me ista prædicari de te, quæ sunt quidem pro-

Li 3

priè tua. Nemo est enim ferè in nostra vrbe, cui ea quæ com memorauit, tam omnes homines tribuant, quàm vni tibi. Itaque etsi sciam te in Domini controuersia, ea quæ fieri æquum est, tua sponte esse facturum, tamen quia magnopere eius causa omnia cupio, pro eo quanti apud te sum, à te etiam atque etiam peto sic, vt maiore cura, maiore contentione animi petere nihil possim: primùm, vt ipse causam omnem cognoscas non per vicarios tuos, sed per tete: ita enim & ipse de tota re facilius iudicabis, & illi gratissimum feceris. Deinde, ne permittas rem ab aduersarijs differri captiuiculis tricusq; iudicarijs, quo illi vno adminiculo inniuntur: confidunt enim se id quod iure assequi posse non sentiunt, mora dilationibusq; consequuturos: utpote qui cum aduersario inopi ac imbecillo, minimeq; contentioso rem gerunt. Demùm, vt cum quibuscunq; rebus honestè ac pro tua dignitate possis, ita tractes, tanquam alterum me, officiasq;, vt is intelligat & se à me, & me abs te amari, meamq; apud te cõmendationem tantum ponderis habuisse, quantum & ipse confidit, sibiq; iam pollicitus est, & meus in te amor potulat. Quod si feceris, spondeo tibi, in meq; recipio, ex ipsius gratissimis atq; probissimis moribus, liberaliq; animo, de tuis in cum officijs maximam te voluptatem, qui est fructus uberrimus, esse capturum. Erit id mihi præterea vehementissimè gratum. Reliquum est, vt assessores tuos viros optimos plurima salute impertias meis verbis. Vale. Cal. Martijs, M. D. V. Venetijs.

P. B. Guido Vbaldo Feretrio Vrbinatium
Duci S. P. D.

QUANQUAM ea tua humanitas est, ea pietas, earum

verum fortunæq; variorum euentorum experientia, vt non dubitem quin in tuendis bonis viris, propter inuidorum improbitatem aliqua affectis illustri iniuria, qui tuam opem, tuum auxilium implorant, satis per te ipse incitatus, inclinatusq; sis: tamen cum Marcus Polionius, cui iustissima causa, tuo patrocinio magnopere opus est, vir cum perhumanus & prudens, tum mihi ab illa celebri Quirini mei Rõmanensi disputatore, quàm familiaris, ita sibi persuadcat, si tibi sese ipse cõmendauero, fore, vt ad illam tuam propensionem quam dico, magnus in se tuendo cumulus voluntatis accedat: petenti amico deesse nolui, ne viderer vel benignitati tuae, quæ me dum hic esses, perhumantiter es cõplexus, vel meo erga te studio, obseruantie, cultui, quibus te semper sum prosequutus, diffidere. Itaq; te breuiter etiam atque etiam rogo, vt ipsius Marci causam, dignitatem, fortunas omnes sic tuendas suscipias, vt planè meas, existimesq; me abs te mihi ipsi petere, quod illi peto. Ab eius procuratoribus intelliges, quàm malignè, quàm improbè, quàm impudenter fecerint, qui illum, quæ in causa semel fuerat ipsi iudicantibus absolutus, in eadem nunc condemnarint, non solùm non presentè (erat enim tunc in Gallia Cispina domi suæ) nec se per procuratores defendentem, sed planè etiam non vocatum: quo me hercule vno nihil potest esse iniustius, nihil inuisitatus, nihil à Romani fori dignitate magis alienum. Quæ cum ita se habeant, peto abs te, vt illi fautor adiutorq; sis, vt ea ipsa causa iterum in iudicium deferatur, eiq; integrũ sit pro innocentia, pro dignitate, pro fortunis suis, pro capite, ea omnia agere quæ iure ac lege ijs, quibus crimen aliquod obiectum est, conceduntur. Quæ in re nõ possum dicere, quàm multis nostris ciuibus, magnis ac bonis

viris et obseruantissimis tui, qui ægerrimè istam iudicij indignitatem perferunt, satisfeceris, vel potius vniuersæ civitati, quæ quidem etiam literas his de rebus ad Legatum suum Romam publicè misit. Quamobrem non agam tecum pluribus: ex eo enim qui has tibi literas reddidit, omnia quæ te scire opus est, facillè intelliges. Sed ad illud quod initio dixi rediens, scire te planè volo, quæcumq; in Polionium contuleris, ea abs te omnia in me fuisse collata me existimaturum. Quàm bene autem officium tuum sis positurus, si illum innocentem subleuabis, multa te docere poterunt, quæ malore, quàm verbis, te cognoscere. Vale Non. Martijs, M. D. V. Venetijs.

P. B. Iacobo Syncero Sanazaro
S. P. D.

ET te amabam antea plurimùm: nam sæpe in tua scripta incidi cum vernacula, tum Latina, quibus in omnibus felicitatem illam ingenij tui ad poetices facultatem sum vehementer admiratus: et nunc quidem Egidius Monachus Viterbiensis, et Antonius Agnellus effecerunt, ut nihil me vno sit in te amando, obseruando, colendo planè ardentius. Ex ipsorum enim oratione cognoui, præter ea quæ dixi, vtriusq; linguæ studia literarum, delatumq; iam pridem in illis tibi à Musis atq; ab Apolline principatum: quàm sis etiam in ipso vsu vitæ cum humanitate et suauitate, tum hercle omni virtutum genere, atque illa in primis, vel probitate, vel morum animiq; si Latine satis possum dicere, sinceritate, quæ quidem virtus tibi etiam agnomen dedit, politissimus. Itaq; hæc ad te volui scribere: primùm, ut tibi notum facerem hunc ipsum animi mei sensum in te ac voluntatem,

tatem, iaceremq; tanquam fundamenta beneuolentiæ, futuræq; nostræ necessitudini, quasi quoddam vinculum adhiberem, amorè summum erga te meum: in quo quidem pergratum mihi erit, si me sic amandum susceperis, ut vtare: sic fueris vsus, ut planè tuo. Deinde ut scires me videndi tui desiderio magnopere teneri: nam fruendi quidem non audeo dicere, qui neq; saluari te permisseris, cum nuper è Gallia rediens, ut audio, de itinere Venetias inuisisses. Quod si tua culpa effectum est, ut cum fieri vtriusq; commodo potuerit, ut te viderem, me tamen latueris, dabo ipse operam, ut id aliquando fiat, etiam si nõ poterit sine magno incommodo meo. Interea tamen etiam atq; etiam à te peto, ut quoniã hoc tempore in secessu isto Neapolitano tuo, puto te ocio mirificè abundare, mittas aliquid ad nos de tuarum Musarum penu, quo minus à nobis molestè videndi tui desiderium perferatur. Quod ut libentius facias, hoc te genere officij etiam pro uocabo. Asulanos enim meos habebis cū his literis. Qui quidem quanquã libri amicorum meorū assiduis postulationibus, ac propè etiam impulsu, exire iam in vulgus atq; haberi coeperint, ad te tamen veniunt nõ minus ut eos emendes, si qua tibi non probabuntur, quàm si, quod mallè, placuerint, ut probes. Vale. Idib. April. M. D. V. Venetijs.

AD FOSSAM CLODIAM.
P. B. Petro Francisco Flaminio
S. P. D.

DE suauissimis literis tuis, quibus me istuc prætoris tui nomine in ius vocas, valde mi Flaminii te amo. Video enim te, quo mihi esse iucundius nihil potest, nostri memoriam non abiecisse, præsertim in illa nuptiarum festiuitate ac

iocis, inter quos propè desipere ac sui quenq; obliuisci, aut, non modò dulce esse, sed planè etiam decere. Verùm heus tu quam technam excogitasti? an tibi ego idoneus videor, què deludas? Ante prætorem vxorium contra nouam nuptiam me dicturum causam putas? Aliam insistas viam oportet, ut nos hinc auoces vbi magni ciues sumus, vbi honestas legationes Senatam deposcimus candidati: neq; me fucus ille vestrae luculente littorales sua dulcedine allegerint, ad quas me inuitas, quasq; tam cupidè soles esse, ut cõmittam, ut mihi aliquando possis obijcere, me non tam pedibus quam palato duci. Sed tamen extra iocum, cum priuam Hispaniensis legationis comitia erunt cõfecta, quæ quidem iam in proximum quenq; Senatam reiecta sunt, ad vos me conferam cum Philomuso: modò me aliæ non impediunt tricæ comitiarum. Nam Bembo patri meo vel Patavinam vel Cremonensem præturam deferri valde cupio, quarum vtrarumq; comitia fient, ut quidem audio, propediem. Interea gratias ego prætori tuo clarissimo viro, quemq; ego propter eius plurimas maximasq; virtutes, vnicè diligo, quòd dici mihi diem iusserit abs te, potius apud centum Clodianas fucus, quàm apud nostrorum Quadraginta virum subfellia, vel ipsam etiam Decemviratum. Vale, meq; mutuò dilige. Tertio Calen. Sept. M. D. V. Venetijs.

P. B. Vberto Gambaræ
S. P. D.

LITERAE quas te scribis dedisse ad me, mihi non sunt redditæ: eas si accepissem, tibi respondissem: nemo est enim tã in scribendo impiger, quàm ego. Quòd si essem pigerrimus, quæ tamen literæ me excitaissent. Amo enim te, haud paulò plus, quàm tu tuos fratres. Itaq; lætor tuis me literis lacessitum

situm ad scribendum. Sed volo ne defatigare vnis epistolis, scribasq; ad me etiam crebriusculè cum de te aliquid, tum de parentibus tuis, atq; in primis de sorore tua: suauissima, lepidissimaq; virgine Berenice, amoribus & delitijs meis. Nam quas ad me dedisti literas, eæ nimis ieiunæ sunt. Vide quàm te vrgeo. Vale. Id. Sept. M. D. V. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Nicolao Prendilaquæ S. P. D.

TARDITATEM in scribendo vel ad te, vel de te meã tibi molestam esse gaudeo: video enim me amari abs te, cum vel meas literas expectis, vel esse in meis scriptis memoriam aliquam de te nostram cupis. Itaque tua ista exoptulatione, quasi præteritæ à me nostræ necessitudinis, nihil mihi esse potuit iucundius. Ego verò post discessum istinc meum reditoremq; donum, in multis occupationibus ferè semper sum versatus, ut scribendi ad te, nullis præsertim de rebus, mihi ocium non fuerit. Quam planè excusationem meam si recipis, dabo sanè operam, ne me isto nomine accusare posthac possis. Sin aliter sentis, ne cum homine iniusto mihi controversia sit, silentio me continebo. Sanatum nostrum adhuc nõ vidi: itaq; de descriptione illa Terentiana nihil est actum. Tu si membranas illi miseris, omnia, ut postulas, transigentur. Sed velim si tibi incommodum non est, ut festines: habeo enim hæc eum librum & alios aliquot in manibus, quos quidem hoc hyeme deponere satis pacato animo non queo. Veruntamen faciam ut iusseris. Cum valetudine tua tibi nõdum belle esse valde doleo: sed est ferendum. Augusto & amicis reliquis multam salutem. Vale. Cal. Decemb.

M. D. V. Venetijs.

P. B. Danti Tertio Aligero S. P. D.

ELEGOS tibi meos placuisse, planè gaudeo: quid enim mihi potest esse iucundius, quàm ei mea carmina probari, qui quidem sit in conscribendis carminibus summam ipse laudem consequutus? Sed vellem tantisperdum de meis scriptis iudicas, me non tam, ut facis, amares: vereor enim me tanquam in libra lanæ, adiecto pondere, sic animi tui iudicium, amore addito, facilè vergat in gratiam sublata veritate. Sed de eo tu videris. Ego sanè interea falso fortasse, aliquo tamen gaudio certè fruor. De cōducendo rhetore quod ais, gratulor reip. tuæ, quæ in eam curam incumbat, ut vestri iuvenes in optimarum artium studijs exercentur. Quod autem postulas ut vobis adiumento sim, quò res commodius conficiatur, egerunt idem mecum Legati vestri tuo et reip. tue nomine, clari et diligentes viri, qui mihi tuas literas red diderunt: quibus perlectis statim ijs respondi, cum magnam esse penuriam doctorum hominũ, tum eorum multò maximam, qui quidem et abundarent bonarum artium disciplinis, et florent optimis moribus, vitæq; illustri ac perspecta probitate, qualem esse illum oporteret quem et ipsi peterent, et tu præclare in tuis literis effinxisti. Quamobrem cum multa essemus inter nos ea de re colloquuti, sermonèq; de ijs omnibus, qui et docti et probi essent, habuissimus, in primisq; de Ioanne Francisco Philomuso Pisauensi, dixi Legatis, mihi illius et vitam et eruditionem satis probari, tum et etatem et dignitatem, quodq; faciebam plurimi, in formandis instituendisq; ad literarum studia adolescentium animis, usum et exercitationem. Sed nihil agerent temerè, inuestigarentq; omnia diligenter antequàm aliquid statueret. Itaq; sic ab illis tunc discessi, ut me pollicerer omnem meam

cogitatio-

cogitationem in eo positurum, ut spem quam de meo iudicio concepissent, eam fide ac diligentia confirmarem. Quæ post eum diem acta sunt, sermonesq; singulos nostros (summus enim vnà sæpius) puto tibi illos perscripsisse: quamobrem non agam tecum pluribus. Summa est, ut intelligas me in eam sententiã quotidie magis adduci, ut putem ex ijs qui conditione ista moueantur, qui quidem idonei sint, neminem esse cum Philomuso comparandum. Nam de Tribachone scio quo illo Mutinensi, quem audio istic circumire singulos, vos videritis. Ego quidem isto nomine doctum esse aliquem nesciebam vsquam gentium. Reliqua Legati vestri. Tu vale, meq; mutuo dilige. XIII. Calen. Apr. M. D. VI. Venetijs.

P. B. Ioanni Francisco Buranæ
S. P. D.

PRAELECTIONES tuas, sic enim appellas, tuis multo studio diligentiaq; conscriptas libentissimè perlegi, missas ab Alexandro Physico mihi de mense Decembris. In ijs enim ea, quæ antea de ingenio ac doctrina tua perceperã cognoui, quæ me quidè summopere delectarunt, magnamq; voluptatem cepi, quod vnum ex ijs libris mihi potissimum misisses, idq; epistola esses testatus ei libro adscripta, summa cum mea laude ac dignitate. Nam quo tu quidem es in studijs literarum præstantior, eo me apud omnes homines gratiosorem futurum existimabam tua beneuolentia. Itaq; maximas tibi gratias ago, cum quia mihi tantum tribuis, ut etiam tuas lucubrationes dicas, tum quod me amas ignotam tibi hominem, quodq; ad inuendam constituendamq; nostram beneuolentiam accedis prior: quam etiam videris fecisse pla-

rini, cum eam tam magno precio sis mercatus. Quamobrem
 sic existimes velim, amari te à me: & quoniam tu iam tua hu-
 manitate ac liberalitate, ut tibi multum deberemus effecisti,
 dabo ipse operari, ut si mihi unquam se facultas obtulerit or-
 nandi tui, te intelligas non omnino ingratum hominem tibi
 deuinxisse, qui me ornaveris officio tuo. De imprimendis
 tuis libris quod scribis, puto tibi Alexandrum Physicum re-
 scripisse quid egerimus: sic enim mihi pollicitus est se factu-
 rum: quæ etiã communicavi omnia fratri tuo, is ad te ea de-
 ferret. Quæ quidem quoniam in dies posse confici speraba-
 mus quoquo modo, serius quam debebanus, tuis literis re-
 spondimus. Dantem à magno illo tertium, de quo scribis, si
 saluere iusseris ex me, mihi gratum feceris, idq; ut facias abs
 te peto. Vale. Nono. Calen. Mai. is. M. D. VI.

P. B. Alexandro Cribello
 S. P. D.

EGO verò de tuis ad me tam humaniter scriptis literis
 valde te amo, quibus me de tota navigatione tua certiore[m]
 facis: quanquam vellem eam te vento secundiore confecisse. Id
 fuisset, si Aquilones nostri, qui flare cœperant solvente te,
 à sua consuetudine non recessissent: plures enim continentes
 dies ferè semper flant, quam vlli alij venti, præter Etesias,
 qui tamen suo tempore atque eodem propè quotannis, le-
 niter spirare consueverunt. Aduentum ad nos tuum Sabelli-
 ci doctoris tui causa non est cur festines: is enim mortè obiit,
 clarus mehercule vir, & planè bonus, neq; tuo certè tempo-
 re. Sed si veneris, non deerunt à quibus bonas literas queas
 discere. Itaque te expecto. Vasculo illo fictili perantiquo,
 quod mihi dono misisti, sum delectatus. Itaque te hortor, ut
 si quid eiusmodi posthac in manus tuas venerit, mihi emas.
 Cæsa-

Cæsarem Lupium Iureconsultū multa salute imperties meis
 verbis. Ego illum valde diligo, ut & præceptorem tuum, &
 doctum ac creditum hominem, & studiosum mei. Vale. O-
 ctavo Calen. Mai. is. M. D. VI. Venetijs.

P. B. Cardinali sanctæ Crucis S. P. D.

ET SI tuam amplitudinem semper colui plurimum:
 nam & ante hoc triennium te cognoui, eo tempore quo Vin-
 centius Quirinus meus innumeris illis in omni ferè discipli-
 narum genere propositis questionibus, Romam disputatu-
 rus accesserat, cum te quidem maximis difficillimisq; de re-
 bus, magno vestri collegij consessu, magna totius Urbis co-
 rona differrentem, atq; ab alijs disceptata finicentem, & sen-
 tentiam ferentem audire: & postea anno superiori cum Ber-
 nardus Bembus pater meus unà cum septē collegis, à nostra
 Rep. Roman missus, apud Iuliu[m] Pont. maximū legati mune-
 re fungeretur, multa populariter accepi de tuis optimis gra-
 uissimisq; moribus, digna verè Christiano principe, digna
 Cardinali, digna tertamen his proximis mensibus, siue ita
 casus tulerit, siue quia ego diligentius hoc quidem tempore
 quam antea, quæ de te ferebantur hauriebam, cum ab alijs
 plurimis optimisq; hominib. tum in primis à Nicolao Phry-
 sio familiari tuo, viro peracuto, ea de ingenio, de doctrina,
 de prudentia, de gravitate, de religione, de sanctitate deniq;
 intellexit tua, ut nemo me uno iam sit in te observando, colen-
 do, animiq; omni studio, omni reuerentia prosequendo pla-
 nè ardentior. Quã ad rem etiã illud accedit, quod à explora-
 tum habeo ab Alberto Pio Carpi Domino, viro cum doctis-
 simo, tum planè bono, & mihi antiqua necessitudine mul-
 tisq; de causis cõiunctissimo, ex vestro Cardinaliū collegio,
 neminem amari, neminem magnifici, neminem existimari

dignum pontificatu illo maximo, & Petri clauibus æque ac te: qui quidem certè cum est homo reliquis in rebus mirus, tum accerrimum in iudicando sensum habet. Quanquã quidem poteram maxumè ad te obseruandum suspiciendumq; ob hoc vni duci, quod nulla est vrbs, nullũ oppidum, nullus mehercules in tota Venetiæ ora, aut in Cisalpina Gallia vicus, in quo quidem fuerim ipse (sui autem & quidem proxime in multis) vbi non inuenerim aliquos, qui te miris laudibus in coelum ferrent, & tanquam Herculem ad sustinenda sidera, sic te ad rem illam publicam Romanam labentem iam & fatiscentem subleuandam, coelo nobis demissum dicerent. Quod cum ita se haberet, statuissemq; ipse nihil mihi esse debere antiquius ea cogitatione, in qua omnè meam curam omnem industriam ponerè, vt te deinceps quibuscumq; possem officijs colerem optimi verissimiq; clientis, hoc mihi primum sumpsi (vtinam non tam temerè, quam amanter) vt his literis tibi notam atq; testatam facerè hanc ipsam meam erga te cultus & obseruantie voluntatem, iam dudum quidem susceptam, vt dixi, ac institutam, sed ita nunc adauctam. vt interdum mirer tantam eius accessionem in homine potuisse fieri, tibi non planè familiari. Eoq; feci libentius, quod videbam quo diutius tacuissem, eo fieri longius id tempus, quod ego maxime adesse cupiebam, cum me in aere tuo reciperes: cumq; si tuæ amplitudini vlla mea cura, studium, diligentia, sedulitas, labor, cogitatio, animi deniq; mei, meæq; mentis in te colendum alacritas esse vsui posset, me vterere. Cuius quidem mei voti, cum me illud à spe deterreret, quod sciebam non deesse tibi vel qui te colerent, vel quibus ipse vterere: nam cum illis quidem non tota modò Italia, Germania, Gallie, Hispanie referta repletaq; sunt, sed etiã apud

vtimas

vtimas gentes, in alienissimis à nostro orbe regionibus, nõ vnus regibus es charissimus: tum autem multò plures ac maiores clientelas habes ipse, summorum in omni genere artium ac disciplinarum hominum ex te pendentium, expectantiumq; tuos nutus, quàm tibi etiam necesse sit: ita me confirmabam, quod ij qui te laudabant, ita laudabant, vt inter tuas innumerabiles prestantissimasq; virtutes vnã ponerent humanitatem, in qua quidem mirabiliter excelleres, tum summa cum grauitate tibi à natura datam, tum etiam cultam à te diligentissime, cõiunctamq; cum suauissimis moribus, vitæq; dulci ac iucunda comitate. Quamobrem non committam vt pudore meo, & tibi promouendæ & mihi experiundæ, tuæ humanitatis impediam occasionem. Itaque illam ipsam humanitatis, quam iam sæpius appello, ac suauitatis tuæ vim atq; magnitudinem oro obsecroq; sic existimet, me quidem esse tui amplissimi clarissimiq; nominis bona obseruantem, quam qui maxime, aut propè citam quibus is cui nihil supra: neq; esse ferè quenquam ex tuis intimo familiaribus, cui omnia, minima, maxima imperare magis sidenter possis, quàm vni mihi: quod quoniam te ne latèret, puto me his literis effecisse: spondeo tibi me aliquando etiã, vt omnes homines idem intelligant, studiosissime curaturũ. Atque vtinam mihi contingat ea, quæ nunc quidem (vt se res habet) de te Cardinali cogito, breui de eodem Pont. max. liceat, vt spero, cogitare: quem ego diem si videro, omnia me consequutum putabo. Vale Princeps in Christiana repub. omnium doctissime atq; religiosissime. Nonis Iun. M. D. VI. Venetijs.

P. B. Cardinali sanctæ Crucis S. P. D.

CVM primum mihi renunciatum est id, quod maxime

Mm

intelligere cupiebam, te ex illa tua laboriosa legatione Germanica, Romam multa cum laude atq; gloria, saluum fositumq; rediisse: cum meum officium esse duxi, ut tibi gratularer, qui quasi ex tempestate in portum, ita ex magnis laboribus, & longo itinerum errore incolumis redieris ad tuos: tum mihi statui gaudendum, quod te, quo ego vno patrono optimo atq; humanissimo vtor, non iam inter ultimas efferasq; gentes versari, sed apud Iulium Pont. Max. in vestro Cardinalium Collegio esse Romæ, hoc est, in orbis terrarum theatro maximo atq; pulcherrimo, audierim. Itaq; hæc ad te scripsi, ut scires me & tui memoriam absentis diligentissimè semper coluisse, & nunc reuersti amplitudine atq; gloria vehementer letari. Quod si mihi per negocia licebit, præsens te in vrbe propediem salutabo. Vale. XVII. Cal. Febr. M. D. VIII. Urbino.

P. B. Paulo de Canali S. P. D.

SV MMA molestia me affecerunt literæ tuæ, quibus mortem obiisse Maurum sacerdotem tuum, me certiore facis. Sed quid agas? an nesciebas ipsum etiam ea lege natum, ut esset qui omnibus horis posset mori? Te ista nõ ferre fortiter eo turpius tibi erit, quo te magis philosophia iam erudiuit. Scribam longius cum ero aliquid nactus ocij, nunc impedior maximis curis. Tuum negotium mihi curæ erit, faciãq; ut postulas. Vale. XXVI. Sept. M. D. VI. Urbino.

P. B. Ioanni Gozadino, summi Pontificis à libellis dandis S. P. D.

BELLVM Bononiense ita ut voleatis confectum esse, pro tuis in me liberalibus officijs, meaq; in te singulari obseruantia, vehementer gaudeo: cum propterea quod eos homines

homines, qui te summis iniurijs affecerant, victos ac profligatos vides: tum quia maxime ad tuam dignitatem pertinere arbitror, heri tui summi Pontificis, & gloriam & imperium augeri. Qui quidem quoniam ijs cogitationibus, quarum tu particeps fuisti, magnas opes, maximamq; laudem est consequutus, non comittet quin te quoq; earum rerum participem faciat, præsertim cum nullus honorum aut amplitudinis cumulus, tantus futurus sit, ut non is, tuæ doctrine, tuæ probitati, tuis plurimis præclarissimisq; virtutibus plane debitus fuisse videatur. Itaq; de hac Romani Pontificis veltoria, tecum dupliciter letor. Nam & ea quæ acciderunt, tibi magnæ voluptati esse certò scio: & quæ euentura sunt, maximo tui nominis & familie ornamento ac splendori video fore. Quæ quidem omnia tam mihi esse debent iucunda, quam quæ iucundissima. Tu enim cum te proximis diebus neci tibi negotia commendaturus, apud Forum Liniuum salutauissem, ita me humaniter complexus es, ignotum tibi hominem, ita in tuam fidem amicè honorificeq; suscepisti, ope etiam diligentiaq; iuuisti tua, ut nisi & te maximum atque amplissimum fieri cupiam, & factum magnopere gaudeam, verendum mihi sit, ne non satis dignus tuis officijs fuisse videar, tuaq; benevolentia. Maxime autem me delectat, quod hoc meum initium colendi tui, letæ hilarisq; tuæ res statim sunt subsequutæ. Spero enim nihil mihi ex te non iucundum futurum, ad quem colendum, tanta cum voluptate, tamq; feliciter accesserim. Elisabetha Urbini Dux, & Aemilia Pia, optimæ lectissimæq; femine, atq; in primis amantissime tui, apud quas eram cum hæc scriberem, ijsdem tuis de rebus euentisq; prosperrimis, tibi gratulantur maiorem in modum. Vale, meq; esse in ære tuo existima;

quasi numum si non magni pretij, at certè materiæ probæ.
Sexto Id. Nouembr. M. D. VI. Urbino.

P. B. Ioanini Baptistæ Pio S. P. D.

LITERAS tuas Calend. Septemb. scriptas, ad octauâ Idus Decembris accepi: in quibus erat exemplum earum literarû, quas ad me dederas multò antea, neq; mihi redditæ fuerant. Ita fit vt mihi tuæ literæ vel omnino nunquam reddantur, vel planè serò: quod est quidem eorum negligentiae tribuendum qui à te accipiunt. Nam mei nihil prætermittunt, vt ad me cum tutò, tum celeriter dent, si quid habent literarum. Itaq; videbis posthac, si me amas, cum erit aliquid dandum, cui des: impediri enim voluptatem meam, quam ex tuis literis capio, ferre æquo animo non possum. Sed hæc hæc tennus. Versiculi super myrto tui me delectarunt. Sunt autem in illam ipsam sententiam, quam tibi dixeram me, de Herone sumptam, in illum meum librum coniecisse, quem ad Herculem Strotiû conscribo. Quod ais cupere te scriptis meis inseri nomen tuum, est mihi quidem gratum, qui tuis scriptis immortalitatem alijs afferas, ipsum tibi locum in meis querere. Sed te video Ciceronem imitari, qui ea facundia cum esset, qua nemo, Luceium tamen rogat, vt de se scribat. Maxime autem vellem tantum adesse mihi facultatis, vt abs te rogandus essem, quantum affuit Luceio, vt eum Cicero rogauerit. Sed de eo tu videris, cuius fabula agitur. Mihi quidè curæ erit, ne quid ipse à me frustra petiisse videare. Aloisio Georgio Prætori vestro, viro cum docto, tum planè bono, quæ auctû filiolo audio, mihi gratissimum feceris, si meis verbis salutem dixeris, erisq; gratulatus. Vale. Sexto Id. Decemb.

M. D. VI. Ex Vrbinatum finibus apud

Metaurum.

P. B. Iulio

P. B. Iulio Tomarotio S. P. D.

MITTO ad te eos meos versiculos, quos ad Urbem cum essem, abs teq; tuos illos politissimos elegos accepi, tibi receperam me missurum. Quod quoniã aliquanto serius fit, quam tibi sum pollicitus, habebis tu quidem eos, non solum cum vsura, sed etiam cum anatocismo. Nos hic cum Iuliano, Castilione, Casare, amantissimis tui, quibus quidem nihil est humanius, nihil comius, dum Romam repetendi, vosq; inuisendi tempus idoneum fieret, libentissimè cõmorabamur: non sine creberrima recordatione, cum Phedræ & Portiorum, & Magdalenæ, maximeq; Sadoleti, cuius quidem Curtius valde est hic in hominum oculis, tum in primis tui. Be-roaldus cum itineris incõmoda, et anni æstus nobis leuio-re fecisset sua comitate, triduum nobiscum commoratus, rectâ Bononiam abiit. Terpander ab hilaritate sua non discedit, nisi quod in Petrarchæ Poemata mirabiliter incubuit. Quæ in re præter quod sæpe me consulit, etiam adiutore vititur Cola meo, sic tamen, vt illi iam propè non concedat. Quid? quæris. Nihil sibi amplius esse vult cum Romanis scriptoribus. Hetruscè posthac & loqui & scribere cogitat, sibiq; pollicitus est, si eò neruos intenderit suos, magnum se poetâ illorum lingua breui futurum. Quoniã ex pollicis offensione laborabam, hæc scriptæ literæ non erant mea manu. Vale, meq; mutuo dilige. IIII. Cal. Sept. M. D. VII. Urbino.

P. B. Ioanni Baduario, Legatum Romæ agenti S. P. D.

ARMINENSEM Præturam tibi proximis suffragijs, magno ciuitatis cõsensu fuisse delatam, ipsi, an recip. gratuler, nescio. Quamquam enim hac significatione comitorû voluntatis, nihil possit esse optabilius, bono præsertim vi-

Mm 3

ro. gloriæq; splendorem, qua suorum ciuium iudicio profectitur, recte æstimanti, & amanti suos: ea tamen tua virtus est, ea prudentia, vitæq; ratio, vt quotiens aliquod munus in te confert nostra ciuitas, confert autem iam ferè semper, cum potest, sibi ipsa magis quam tibi propè confiduisse videatur: Sed faciam vtrunq;. Nam cum tibi ex animo, vereq; gratulor: vtq; voluptati dignitatq; is tibi magistratus sit, vehementer opto: tum reip. letor, quam quidem planè confido magnum ex tua prudentia in illo obscuro fructum & voluptatem esse capturam. Mihi verò, qui profectò quantà te obseruantia vsque à puero coluerim, ipse optimè scis, hæ tuæ honorum accessiones tam iucundæ sunt, tam grate, quam cuius tuorum: cui etiã illud gratissimum, quod ea de causa celerius te, quam putaram, uidebo. Comitii Purlitarum, Scrib. eiq; tuo Paulo, si multam salutem dixeris meis verbis, mihi pergratum feceris. Vale. Nono Calend. Ianuar. M.D.VII. Urbino.

P. B. Petro Flamínio S. P. D.

IVCVNDISSIMAE mihi tuæ literæ fuerunt, quibus me longo intervallo, quasi veterem hospitem inuisis. Itaq; valde te amo quod mei memoriam, biennium iam absentis, retinueris. Nam quod inuita nuper à me institutamq; rationem uitæ laudas, meq; semitam ingressum procul ab illa nostra forensi, comitiorumq; ambitione positam, gratularis, est id mihi vehementissimè gratum. Cum enim mecum factum omnibus hominibus probari semper cupio, tum ijs maxime persuasum esse volo recte facere me, qui sunt ipsi maxime laudandi, quiq; nullam uitæ suæ partem, nisi & optimo consilio susceperunt, & fortiter constanterq; administrauerunt. Quorum omnium vel princeps ipse, mea quidem sententia, semper

semper fuisi. Neq; enim doctrina te solummodo & scriptorum optimorum lectione, sed etiam moribus, & vitæ sanctitate philosophum nobis præstitisti, ex illa Socratis veteri atq; Platonica disciplina. Ceteri qua ratione viuendi sibi formam atq; legem statuunt, non intelligo. Puto tamen omnes homines, quod optimū ducunt esse, id amplecti & consequi cupere, quantum queunt. Ego sanè quam meis moribus, animoq; meo ingentis à natura voluptatibus, quas ex doctrinæ studijs capio, aptissimam existimam conditionem vitæ esse, eam sequor. Qua in re scio equidem mihi neque vituperatores vquam, neq; laudatores defuturos. Quis enim quisque artes atq; studia coluit maxime, ea laudat: damnat autem improbatq; facillimè quæ neglexit, quod rectè ipse sensisse videtur. Sed si plures bonos viros nostrum consilium delectabit quam offendet, feremus æquo animo, esse nonnullos, quibus sua vitæ ratio, quam nostra, magis probetur. Quod me de tuis item studijs certiore facis, gaudeo: quod autem te ais cupere his in locis aliquando atq; patrio in solo nobiscū viuere, tantum tibi respondere possum, id iam nihil me minus cupere, quam tu cupias. Quod si Guidus Vbaldus Dux viuere, efficere profectò vt esse hic optima conditione, quantum velles, tibi liceret. Nunc hic dies aliam uitam, alios mores postulat. Veruntamen quoniam ijs de rebus te scribis literas ad Odaxium dedisse, cum is Patavio redierit, rem cum illo communicabimus, tibiq; certi aliquid perscribemus. Vale. XVI. Cal. Decemb. Apud Mettaureses.

BONONIAM.

P. B. Federico Fregosio, Archiepiscopo
Salern. S. P. D.

AD XIII. Calend. Ianuarias Urbinum uenimus

Mm 4

integro, sed planè seffo comitatu, cum vsi effemus cœlo interdum bene pluuio, ac nunquã non luto sissima via. Suscepti sanè frigide fuimus. Parum letitiã in ædibus, parum hilaritatis. Urbis etiã propè idē, qui semper vultus. Noster autē Fortunatulus omnino *ἄχρηστος*. Sed est spes posse illū calefcere, si ad ignem accesserit, quē illi nostræ Promethides de sole furatæ, attulerūt. Nam, vt nunc quidem se res habet, adhuc flammam è longinquo speculatur. Octauiano fratri tuo præter quartanã omnia rectè, & cã quidem non permolestam. Itaq; Romã cogita ante Cal. Ian. Bibienã hodie aut ad summum cras expectabimus. Anni mihi dies singuli fiunt dum illum vidcã, dum eius hominis suauissimis cõgressibus, amantissimis sermonibus, salibus, iocis, vultu, amore deniq; totos dies, magnã etiã noctium partem fruam. Mihi quidem agrè est quòd te socium eius meæ voluptatis nō habeo, cui omnino nihil deesset, tu si adesses. Sed homo mirus isthic esse meus, ubi te homines magno cum imperio esse vidēt, quam hic, ubi tu alios videres rerum omnium dominos, itaq; etiã earum. Paleotto multam salutem, in quo amando neq; tibi, neq; vlli omnino cōcedo, cum optimarum artium magnæq; doctrinæ viro, tum candoris, fidei, suauitatis miræ. Ei etiam velim referas, de primis decennialibus quod petebat, ludos fuisse ita dictos, propterea quòd decimo quoq; anno fierēt, quemadmodum seculares, qui confecto seculo celebrabantur. Ii cum primùm instituti sunt, primi Decennales vocati, in illius Imperatoris titulos, qui eos instituit, accesserunt, renummis æreis inscripta. Eos celebrasse alterum ex Gallienis, Pollio autor est, qui tamen non Decennales eos appellat, sed Decennia: quàm appositè, ipse viderit, mihi certè non probatur. Nam etiam Quinquennales apud Tranquillum

quillum ij ludi dicti, quos ad Actium Augustus instituit. Nō enim ita dicimus Decennia, vt Floralia, Cerealia, Rubigalia: quòd Decennia proprium vocabulum est alterius rei: Floralia verò & Rubigalia nullius, præter ludorum. Sed in Pollione multa ineptè. Itaq; redeo ad Camillum: cui etiã dicto, Blanchinum nostrum saluere iubcat meis verbis, hominem sanè perelegantem, & quē ego plus diligo, quàm quòd vnã congressione posse confici existimauiſsem. Orationem meam Græcè scriptam, & quidem manu meã, habebis cum his literis. Vale. X. Cal. Ian. M. D. IX. Urbino.

P. B. Federico Fregosio, Archiepiscopo Salern. S. P. D.

P V T O te existimare iucundissimas mihi fuisse tuas literas, tam bellè tamq; amanter scriptas. Hui tam citò magnus epistolarum scriptor es factus, magnus etiam orator. Efficis enim in ijs literis, vt valde mihi ipse displiceam, quòd Bonna mane discedens, in illa tui atq; nostri comitatus digressio me, te non sum colloquutus, cum tamen totam noctem vnã fuiffemus, vno in cubiculo, atq; etiam vno in lectulo, neque aliquid videretur esse reliquum quo de sermo habendus esset. Cum autem meum librum de Urbini Ducibus laudas, perficis sanè, vt quas mihi non adesse planè sentio partes egregij scriptoris, ijs abundare me tamen putem. Itaq; falso gaudio tãquam verò fruor, qua in re cum respisco, bis peccare mihi videor, & quòd te decipi atq; labi amore non video, & quòd me ipse decipio, tibiq; habeo fidem. Sed profectò quoquo modo se res habet, magnopere letor te in hoc scribendi genere tantum, tanq; breui profecisse: tum id gaudeo, me abs te esse prouocatum. Leonoram nouam nuptam

Vrbini Ducē salutavi tuis verbis. Multus de te sermo inter nos fuit magna cum tua laude, cum mihi illa etiā tuas ad se litteras ostendisset. Credas hoc mihi velim, venustiore, festiuiorem, suauiore puellam nunquā sum colloquutus: quæ cum ingenio est amabili, tum mehercule prudentiæ notam omnibus in rebus præ se fert in ea etatula, vix credendam. Quid? quæris: eius omnia mirabiliter me delectant, neque me solum, sed planè omnes, & præcipuè, quod maxime optabamus, eius virum. Itaque quod ad te scripseram frigere hic omnia, ita sanè tum per illos dies fuit. Sed postquam cum illa tandem puer eius cōsuetudine moribusq; delinitus concubuit, nihil illo amantiùs, nihil ardentius. Nam illa nocte nuptiali, quæ nox ante diem octauū Cal. Ianuarias fuit, quam in eius complexu primam consecit, ita exultauit gaudio, vt cum mane ad eos mater accederet, ipse è lecto occurreret propè sine veste, matremq; complexus deoscularetur penè letitia desipiens. Neq; reliqui deinceps dies minus hilaritatis habuerunt. Ipse etiam se Dux beatior in dies, fortunatioremq; nuncupat, qui quidem hanc puellam coniugem habeat. Sed hæc atq; alia ex tuis, qui cum his ad te litteris veniunt, melius intelliges. Tullianos codices, quos tibi recepi me missurum, cui darem si habuissim, antea dedissem. Heri cum tuos haberem, quos quidem primum scirem ad te venturos & perferre posse, eis dedi. Quamobrem uelim ne me accuses, si minus celeriter tibi reddentur quam tua expectatio fuit. De Romana profectioe nihil possum tibi certi scribere quo tempore: puto tamen, vt coniectura assequor, propediem. Illud est planè firmum, nos profecturos. Vbi si per Pontificem licebit, tandiu morabimur, dum nos inde æstatis calor extrudat: sin is tam longam

moram

moram non perferet, quo minus Romæ mensem Martium conficiamus, iam se Dux pollicitus est nihil impediturum. Camilli Hexametros adhuc frustra expectamus, & vt vereor, expectabimus. Ei tu, si me amas, hæc de re auriculam pellico, hominèq; admoneto. Vale. Cal. Id. M. D. XX. Vrbino.

P. B. Federico Archiepiscopo Salern.
S. P. D.

GAVDEO te in plurimis maximisq; occupationibus, & rerum cum publicarum, tum domesticarum grauissimis perturbationibus implicatum, studiorum tamen cōmuniū, & literarum nostrarum curam non abiecisse. Valde enim mihi persuadeo, qui difficillimo ac turbulentissimo tempore scriptites omnino aliquid ac commentere, fore vt nunquam quidem abs te, tuus hic & prudenter susceptus, & iam vt video præclare confirmatus scribendi labor intermittatur: quæ res quanta tibi in posterum ornamenta, quot voluptates sit paritura, ipse per te, si ad ea quæ multis his studijs consequuti sunt, animum adhibebis, facile perspicias. Nunc venio ad tuas literas. Quibus in literis quod te ais integro ac forti animo esse in hac euerfione rerum tuarum, id me summo opere delectauit. Quanquam quidem nollem te isto verbo vti: quam enim tu rerum tuarum euerfionem appelles, non video, incolumi Octauiano fratre tuo, qui etiam parum absuit quin res atque fortunas omneis euerteret inimicorum vestrorum. Itaque cupio te cum constanti animo sis, etiam orationem afferre non imbecillam. Sexcenta sunt quæ te in eam spem adducere possunt, vt cogites ea ipsa quæ quidem nunc aliter ac cupiebamus ceciderunt, breui resumptu-

ra esse suas vires, & firmiori quam antea gradu, quo progredi cœperant, peruentura. Sed nolo ea commemorare, ne præripere tibi videar partes prudentiæ tuæ. De discessu tuo quod scribis, doleo impediri te. Puto tamen te id ipsum multo antea prævidisse, itaq; animo etiam occaluiffe ad eam fortunæ iniuriam quam leuiffimè perferendam. Quod moleste fers me ad te cum reliquo comitatu non veniffe, agnosco amorem erga me tuum: qui cum tibi chariffimos eosdemq; tui amantiffimos, vno tempore permultos tecum præter spem habueris, quorum omnium optatiffimis congressibus suauiffimisq; sermonibus fruerere, me tamen etiam adesse cœcupiffi: quod si tibi accidit, quem tu debes exiltimare meum illum dolorè fuisse, qui vobis omnibus caruerim tangens. Sed hæc aliquando sarcientur. Erant cum tuis literis sacerdotis Laure literæ ad me, cui statim rescripsi. Elisabetha Dux cum letitica iter lentiffimè fecisset propter febrim, heri Vrbinum venit peruesperi, posteaq; ei meliusculè fuit. Itaq; spes est ipsam breui conualituram. Vale. V. Id. Aug. M. D. X. Vrbinò.

P. B. Federico Archiepiscopo
Salern. S. P. D.

CUM hæc ad te scriberem, præter onerarias naues, quas quidem milites nostri conscendebant, nullæ omnino apparuerant, quibus uti possẽ ad proficiscendum. Itaq; loco planè incommodo detinemur, litus & mare prospectantes: quam sanè rem si præuidere omnino potuiffem, & Ottavianum fratrem tuum isthic expectauiffem, quæ quidem plurimis maximisq; periculis elapsam, domum redeuntem videre atq; amplecti magnopere cupiebam, & meo in lectulo hæc ipsas noctes confeciffem. quas ut insonnes ducerem, & impor-

importuni culices, & assidui calorum & lixarum clamores effecerunt. Nunc quoniam nihil horum futurum putavi, pœnas persoluo: non quidem desidie atq; meritiæ, vt nostri milites, sed mehercule diligentie ac celeritatis. Itaq; illud relictius ~~opidi~~ ~~opidi~~ ~~opidi~~ cuius sententiæ, quoniam in profectio ne nostra domum nihil meminimus, cum mihi erit redeundum, ea me spero plane vsurum. Sed heus tu, quid mulieres vestræ, quid Dux, quam vos reliqui proceres rem agitis? Quid mea Hippolyte, hæretne illa in Secundianis, an in Triultianis plagis? O me illepidum & plane insipientem, qui meos amores bellicosus hominibus prædæ ac rapinæ relinquens, in littore atq; arena, conchis ipsis ignauior & stupidior sedeo. Ei tu tamen velim multam salutem. Vale. X. Cal. Iul. M. D. XI. De Cefenatico portu.

P. B. Federico Fregosio, Archiepiscopo
Salernitano S. P. D.

VERSICULOS meos, quos quidem dum huc venio in itinere composui, vt via (dum tecum quasi loquerer) minus moleste conficeretur, mitto ad te: eos tu, qui ocio abundas, & Casilio, quem quidem existimo bello castris amiffis excedentem, ad nostras literulas & Musarum studia reuersurum, vel absergita, puluerulenti quin sunt, vel concepitate. Naues longè hoc in loco, quas conscendimus, adhuc quidem nullæ sunt: aut tamen singulis horis affuturas: eas mihi statutum est expectare. Ducibus autibus, & Aquilia, meis verbis multam salutem, & lepiddissima Margaritæ, & multorum amantium Hippolytæ, & Alexandro Triultio riuali meo. Vale. XI. Cal. Iul.

M. D. XI. De Cefenatico
portu.

LIBER
AD LYGDAMVM.

Heu diuersa tuis quam sunt mea Lygdame fata:
Ut nos non vno versat in orbe DEVS.

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

~~Quis est qui te vultu suo in hunc mundum
Et quod tibi sit in hunc mundum~~

PETRI

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM FAMILIARIVM
LIBER QVINTVS.

P. B. Dominico Contareno, Patriarchæ
Veneto S. P. D.

MELLEM profecto & vehementer cuperem,
ut quoniam in ea, quam Bernardus Bembus pa-
ter meus tecum habet, magna & peructeri fa-
miliaritate atq; consuetudine, et mea summa er-
ga te multorum annorum obseruantia, tamen adhuc nullas
ad te literas dedi, scribendi quidem initium letiori à re at-
que causa mihi ficere licuisset, quam id est quod me, ut ad te
scriberem, impulit. Sed si ita casus tulit, ut qua de re verba
fieri mihi semper molestissimum fuit, tibi fore pro tuo erga
nos amore atque benevolentia existimo, ipse in eo nunc quã-
maximè auxilium implorarem tuum, seram animo equi-
re, propterea quòd negocium est eiusmodi, ut neque ego
iustiorẽ causam habere possim supplicandi tibi, neque tu
concedendi mihi. Peto enim abs te, ut Antonie Marcellæ so-
rori meæ fecundæ innocentissimæ, Marcelli eius mariti me-
reticio amore animus turpiter ab alienatus, per te restitua-
tur. Non quoniam apud illum adhuc, neq; honorum homi-
num & gratissimorum autoritas, qui illum monere non de-
sisterunt, neque cum nostris cæterorumq; tum Bembi patris
mei expostulationes iustissimæ, preces etiam propè quotidiana
næ, dolor ipse noster, lachrymæ, pietas, pudor, nihil value-
runt, tu nobis vnus reliquus es, ad quem confugeremus.
Præces enim religionibus sacrissq; nostris: itaque coniu-

giorum leges tibi conseruandæ in primis sunt: semper enim habitæ sunt sanctissimæ. Quas quidem leges, quia temerè non solum negligit, sed planè etiam proterit conculcatq; sororis meæ vit, omnium hominum impudentissimus Marcellus, cum per te debes ipse non ferre eam indignitatem, tum quoniam eò perducta res est, vt nisi abs te aliquid nobis adiumenti proficiat, nihil sit planè reliquum spei: curandū tibi certè est, ne soror mea, ne pater, ne mater, ne vniuersa nostra familia, cum à te vno quasi à sacra anchora huius nostre tempestatis, frustra per fugium petierimus ab illius impura audacia, tanquam ab infami scopulo naufragium passis, securè tandem ac planè liberè irideamur. Nam vt adhuc se res habet, quanquam parui is quidem facere DEVM atque homines videtur, te tamen ac tuum iudicium veretur, cessisse sibi reliqua omnia existimans. Quòd si te etiam peruicerit, conclamatum negotium erit: nos ille atq; se perdat necesse est. Nolo tibi commemorare quot aut quantas indignitates, Antonia soror vniuersum bienniū pertulerit, dum prudens atque optima mulier, humanitate, pudore, continentia, patientia, labore etiam summo suo, quodq; in huiusmodi rebus solet esse difficillimum, taciturnitate, viri improbitatem, perditissimosq; mores placare ac flectere in melius cupit. Pudet me scribere, quæ conuitia, quas offensas, quantum et quam inauditam arrogantiam in nos singulos à Marcello profectam, obliuisci quam vlcersi maluerimus, sperantes fore, vt vel rei familiaris suæ, vel dignitatis iactura (quarum vtrarumq; ab illo magna diminutio facta iam est) vel ipsa etiam die, ætate iam deferuescente admonitus, vel satietate peccati sæpe, vt sit, suboriente, ipse se tandem respiceret atq; expergisceretur, deq; nostra facilitate atq; indulgentia magis

magis etiā nos amaret. Audio autem Bembum patrè meum causam ad te detulisse, teq; rei atrocitate permotum, iudicium facere statuisse pro tua pietate, idq; iam ceptam esse agi. Quòd si te ille omnia edocuit, nihil eget res mea commemoratione: sin te aliqua celatum esse voluit, verècunda puto ipsum id fecisse, molestè ferentè palam fieri, vitæ se filiæ suæ tam impuro homini nuptui tradere voluisse. Quam ob rem non permittā, vt patris mei consiliū reprehendere videar, si quæcunque possim vlcera, nostris animis ab illa labe impressa inustaq; retexero. Satis hercle illum nobis etiam tacentibus ea condemnant, quæ vel ipse à se facta esse non pernegat, vel Marcellorum omnium, pro pinquorumq; eius cæterorum sermonibus prædicantur. Neque tamen eò nunc ad te scribo, quòd tam piā, tam iustā causam, tam apertam, tam per se explicatam, egere existimem patrocínio meo, apud te præsertim, cui quidem pro tua integritate, sanctitate, prudentia, nec monitore opus est, ad ea quæ recta sunt aggredienda, nec hortatore ad conficienda. Sed quoniam Antonia sorore mea nihil mihi propè in vita charius à dijs immortalibus relicū est, nihil iucundius, nō possum facere, etiā si nimis necesse est, quin te rogè atq; orè, te vt vindicè præbeas eius iniuriarū: mulieremq; planè probè subleues iacentē, delusamq; indignissimis modis. Quæ in re videndum tibi in primis est, ne Marcello tibi aliquid recipienti credas, etiā si aram tenens iurauerit. Est enim omnium hominū cum exblandiri et polliceri paratissimus, tum certè multò etiam perfidissimus. Nihil illo mitius videtur, nihil blandius, nihil etiā sanctius, dum à te quæ vult impetret: inpetrata re, neq; te, neq; fidem suam, neq; pium quicquā aut fas omnino, neq; DEQS villos nouit. Injust, urgeas hominē,

concludas, nihil ei des, nihil remittas necesse est, dum vniuersum negotium conficias: quod si feceris, iam tibi hoc prædico, tuis è manibus elabetur, teq; ac tuū iudiciū eluserit: tum ad peccatū redibit promior, deq; nobis quasi de victis hostibus, multò intolerantissimus triumphabit. Quod quoniā ferendum non erit, dabit ille Mediusfidius suorū scelerum poenas alia via. Itaq; redeo ad id quod antea dixeram, nos atq; se Marcellus planè perdat necesse erit, nisi tu negotium pro tua dignitate confeceris. Quamobrè non sua minus interest quàm nostra, nihil abs te se impetrare, sed modis omnibus compelli et cogi, dissidium cum illa peste facere. Quod ad te attinet, profectò quia nobis neq; maius, neq; gratius, neque optabilius accidere quicquam potest, quàm si dederis operam vt hæc ita, vt volumus, æquumq; est, cõficiantur, quantum tibi singuli debebimus, ipse faciliè iudicabis. De Marcello etiam spero fore, vt cum se ille meretricia consuetudine, plena infamie, plena calamitatis, liberatū per te solutumq; sedato animo atq; pacato cognorit, tibi gratias maximas agat, quòd illum belluarum more sine pudore, sine lege, sine vilo officio degentem, ad hominum vitam rationemq; traduxeris. Vale. Non. Iul. M. D. X. Urbino.

P. B. Sigismundo Fulginati S. P. D.

LIBRVM, quem de Guido Vbaldo Urbini Duce, deq; Elisabetha eius vxore nuper à me confectum, ad te his cum literis attulit Iacobus Sadoletus meus, peto abs te vt diligenter perlegas: quæcunq; tibi quacunq; de causa non probabuntur, vel deleas ipse, vel corrigas. Nolo exeat, in lucemq; prodeat, nisi tu eum prius expenderit, adhibuerisq; ei limam iudicij tui. Quem te laborem suscipere propterea erit æquissimum, quòd primas potioresq; parteis eo in libro sustines.

lines. Id autè eò feci, cum vt tuā grauitas atq; persona scriptis afferret nostris autoritatè: tum vel maxime, vt omnibus hominibus testatū facerem, quantū tibi et doctrinæ tuæ tribuam, quantumq; te amè. Ipsum autem librū libentissimè Titio Pont. Max. hero tuò dicauissem: quid enim illi nõ debcā, cuius ea nuper in me liberalitas extitit, vt propterea meis studijs ocium honestissimū comparatū putem, si ea hoc in libro tractarentur, quæ quidem eius viri amplitudinè et maiestatem possent sustinere? Itaq; quoniā mihi leuior sanè atq; ieuuior omnis horū sermonū ratio visa est, quàm cui tantū oneris imponatur, dabo operā, vt illi quasi frugem aliquem aliquando afferā meorū studiorū, si nõ optimā, at certè minus inanè. Vale. VII. Cal. Decem. M. D. X. Apud Metaurenser.

P. B. Sigismundo Fulginati S. P. D.

AVRELIVS Superchius Pisauensis, non solum legum et iuris ciuilibus scientia, sed vniuersæ etiam humanitatis, et optimorum tum studiorum, tum morum elegantia præstantissimus, Bernardo Bembo patri meo multis ex causis vnicè charus, à me nõ minus diligitur, ac si mihi esset frater: itaq; eius rem atq; fortunas omneis ita tibi cõmendando, vt maiore studio, cura, diligentia, contentione animi cõmendare nihil possim. Scit is iampridem ex me ipso, atq; ex meò quidem nuper dialogo de Urbini Ducibus, quantum te amem: pollicitusq; sibi est, nihil se abs te frustra nobis rogantibus petiturum. Ea spes ne ipsum fallat, etiam atq; etiam te rogo. Habet is fratrem Valerium medicinæ artis professione clarum, poeticis etiā et rhetoricis studijs illustrem, omnè lepore, omni suauitate vrbanitæq; perpolitum, cuius et huius Aurelij vna causa est. Homines optimos, honestissimos, sui municipij faciliè principes, alienis etiam hominibus

charissimos, indignissime tractatos intelliges. Eos si tuo beneficio tibi deuinxeris, cum vberem fructum capies ab eorum gratissimis animis, tum ad tua erga me promerita magnus cumulus accedet. Hæc dictui in lecto, cum ex stomacho laborarem. Vale. Idib. Iul. M. D. XI. Urbino.

P. B. Georgio Casiano S. P. D.

DEBEO tibi quidem plurimum Casiane, de ista significatione amoris erga me tui, deq; tuis ad me honorifice humanissimeq; scriptis literis, quæ mihi gratissimæ fuerunt, non tam quidem quod abundant meis laudibus: quæ si veræ sunt, tamen sit verendum, te id susceptæ abs te benevolentia initijs tribuisse: si minus veræ sunt, non debeo ipse falsa lætitia frui: quam propterea, quod cum ignoti mihi hominis, tum planè docti & pereruditi propensam ad me amandum voluntatem, studiumq; præ se ferunt. Quamobrem sic tibi persuadeas velim, quoniã me amas ipse, amari te item à me: quia verò & prior tu ad me amandum accessisti, & vt ego te amarem, curam studiumq; adhibuisti, me etiam daturû operam, vt quod serius quam tu facere incipio, id ipsum amantiùs ardetiusq; perficiam, vt eius mora temporis, quod à me prætermissum est, tu præripuisti, cura mea diligentiaq; satisfiat. Vale. Non. Iun. M. D. XI. Urbino.

P. B. Iohanni Medici Cardinali Legato S. P. D.

MAGNA me lætitia, magna voluptate affectum esse, de tuo, deq; Iuliani fratris tui tam secundo in patriã reditu, de hac in vos tam propensa eorum hominumq; voluntate, etiã tacente me, puto tibi esse perspectissimû. Nam quoniam propter summam meam vsque à puero, erga patrem tuum,

tuum, quo ad ille vixit, primùm, deinde utrunque vestrum obseruantiam, plurimis tuis in me beneficijs auctam, illius etiam longa familiaritate, ac quotidiana multorum annorû consuetudine suauissimoq; conuictu confirmatam, quantæ mihi curæ semper fuerit incolumitas, dignitas, amplitudo vestra, nemo te melius intelligit: existimare te certò scio putare me, non modò non alienos à me homines fortunis suis, patriæ, Laribus, vestro reditu, sed me ipsum meis, quasi ijs caruerim, fuisse restitutum. Id cum ita sit, minus profectò necesse fuit tibi me per literas gratulari: cui quidem scires eum nuncium, aut parem voluptatem vestræ voluptati, aut certè multò proximam, multoq; coniunctissimam attulisse. Quamobrem nunc quidem eius generis ad te literarû nihil dedissem, prorsusq; siluissem. Quid enim verbis opus est, vbi res ipsa, tanquã ea quæ oculis cernuntur, sic animo sensibusq; percipitur? Sed vt verum fatear, capio quandam inscribendo quoq; voluptatem, quæ me mirificè delectat: quod sanè accidere propterea existimo, quia cum magnã aliquam lætitiæ vim, atque cumulum sensibus nostris hauserimus, ea lætitia intus si continetur, obruit quasi animû sua magnitudine: sin eius quidem partem animus intra se continet, partem euagari sinit foris, tamen & quæ remanet nihilominus nos oblectat: habet enim eandem originè, fontem, ex quo deriuatur, speciem scilicet illam ipsam boni, in quã intucns animus voluptate afficitur: & quæ ad alios emanat, eo ipso, quòd cum nobis charissimis hominibus, iisdemq; nostri amantiùs communicatur, pergrata nobis perq; iucunda est: itaq; duplo nos hilariores facit. Id si accidere tuo animo solet, quemadmodum ego existimo: coniecturã enim facio de meo: non vereor ne intempestiuã, minimeq; necessariã hanc

nostram gratulationem putes. Gaudebis enim tu quidem nō solum, quia tibi reditum in patriam aperuisti, pulcherrimā florentissimamq; urbem, cuius ne moenia quidē ē longinquo aspiciere duodeviginti annos tibi licuit: aut quia fratri tuo, optimo ac præstantissimo viro, illustres affinitates, iucundissimas clientelas, auitos atq; paternos lares, opes amplissimas atq; honestissimas, ciuitatē deniq; ipsam, ac principem in ciuitate locū maiorum vestrorum, vobis quasi per manus traditū, restituisi: quæ quidem omnia tibi atq; illi, leuissimi improbissimiq; ciues inimici vestri, per scelus atque perfidiam eripuerunt: sed & propterea, quia magnus, ac propē infinitus numerus eorū hominum est, qui ex hoc euentu rerum vestrarum, incredibilem voluptatē præ se ferunt: quod cum est ipsum iucundum per sese atq; dulce (quid enim dulcius, quā secundis nostris rebus gaudere atq; letari quā plurimos?) tum tuæ tibi voluptatis cum multis cōmunicandæ præbet occasionē: quod, vt dixi, solet esse iucundissimū. Quoquo enim me conféro, sanē præstō sunt, qui non modō tibi apud me gratulentur, sed mehercule etiā mihi: quæ vna mea voluptate, nihil esse potest delectabilius. Itaq; primum tibi vti debeo gratulor, quòd eas res tua prudentia cōfecisti, quæ tibi ocium, dignitatē tuis, vestræ familie splendorē, omnibus propē hominibus cum voluptatē pārent, tum multo maxime securitatē & tranquillitatē. Nemo enim non existimat pacem atq; salutem Italiae plurimum in tua ista domū reditōne cōtineri. Deinde etiā patriæ tuæ gratulor, quæ vt olim vobis vnīs à reipub. gubernaculo reiectis, quos erat quidem verisimile optimā regendi artem à patre vestro viro sapientissimo didicisse, penē obruta fluctibus est ciuiliū bellorum: ita reuocatis nunc & restitutis, recto semper cur-

su, &

su, & secunda nauigatione esse vsuram, sperare atq; confidere debemus. Quæ cum ita sint, deos oro atq; obsecro, vt quæ incōmoda, quos labores, quas deniq; fortunæ iniurias, nulla vestra culpa, domo eiecti, tam longo in exilio patienter constantissimēq; pertulistis, eorū malorum omnium, tot atq; tantorum, memoriam in animis vestris aut nullam residere, aut omnino leuissimā faciant, perpetua vestra in posterum incolumitate ac felicitate. Quod erit, si domi fratri tuo patriam gratiam eius virtuti, tibi Romæ dignitatem tuis plurimis in reip. Christianam meritis non minorem tribuerint. Vale. Idibus Septemb. M. D. XII. Romæ.

P. B. Federico Veterano, bibliothecæ Vrbinatis magistro S. P. D.

LITERAS abs te, quibus quidem literis de remittendis Origenis libris nos admoneres, præter vnas illas, quas Urbino sexto Idus Augusti dederas, planē nullas accepi. Eæ si mihi reddite fuissent, quas scribis dedisse te, cum tibi scripisssem, tum morem etiam, vt debui, gessisssem. Debeo autem & humanitati tuæ plurimum, & liberalitati qua me semper es prosecutus: doctrinæ etiam tuæ studijsq; literarum ita afficio, vt mehercule amore atque benevolentia te mihi esse coniunctissimū putem. Nunc quoniam ita te velle intelligo, scripsi Paulo Monacho daret operam, vt ij quamprimū libri remitterentur. Eas literas dedi Cole meo. Nam propter eos motus qui Florentiæ sunt, Ciuiliū bellorum, istinc, vt arbitror, Camaldulum cum tutius, tum etiam facilius perferentur. Vale, & me, vt facis, ama. Pridie Cal. Septemb. M. D. XII.

Romæ.

Nn 4

P. B. Octauiano Fregosio S. P. D.

SI rarius ad te scribo, quàm mea consuetudo fert, nolo te propterea existimare, me aut voluptate, quam ex Federici fratris tui beneuolentia maximam atq; incredibilem capio, quotidianiq; nostri victus suauitate ac dulcedine delinitum, aut fractum vrbanis delicijs, præsertimq; Vaticanis, (sum enim cum illis fortune filijs sepiusculè) pigerrimū in scribendo esse factum. Nam sum adhuc quidem, vt soleo, in piger, aut etiam aliquanto plusquàm soleo, scribòque ferè semper aliquid: video enim fratri tuo id placere. Sed quoniam te audio à regendis exercitijs, bellicisq; rebus, repente ad ociū literulasq; nostras defluxisse, totosq; dies legendis libris cōsumere, interpretare te nolui, quo minus, quod tuū ingenium est, conficere in nostris studijs aliquid posses eiusmodi, vt id mandare carminibus Sadoletus noster velit, què admodum res tuas Alexandrino bello gestas nuper mandauit: quo in Opere de fratre tuo, deq; eius egregia singulariq; virtute, summa cum laude quædam cecinit, non sine illi fratri testificatione, suæ in vtrunq; vestrām beneuolentiæ atque amoris. Quos ad te versus his cū literis perferendos deit, nō quò illum aut plus amares (id enim fieri posse vix putato) aut pluris faceres, cum te sciam illum tanti semper fecisse, quanti aut paucos, aut omnino neminem doctorū hominum omnium: sed vt cognosceres te ab illo & fieri plurimi, & summo opere amari, tum vt letarere, quemadmodum Hector ille Neuianus, cum intelligeres laudari te à Laudato viro. Quamquam quidem si ea vera sunt, quæ is de vestro inter vos fraterno amore beneuolentiq; commemorat, quæ verissima esse certò scio, non tibi eæ minus erunt gratæ laudes atq; præconia, quæ ab illo fratri tuo, præclara atq; eximia tribuuntur,

tribuuntur, quàm fuerit Castori Pollucis dolor, quem ille iisdem carminibus, apud Iouem multa de fratris morte querentem ac plorantem inducit. Habes rationem silentij mei, quàm si probas, vt ar posthac eodem consilio, coq; libentius, quodam serio scribam nulla sunt. Quid enim scribi serio potest hoc tempore, cum omnia aut temere cadunt, aut vnus libidine vertuntur? Ludere autem et iocari tecum per literas plane nolo. Tibi enim subiratior sum, ex quo meæ te literæ, quas de mense Octobri dederam, frigentem iam calefacere non poterunt. Sed redeo ad fratrem tuum, qui ita iam mores instituit suos, vt nihil profectò vel ad studia literarum ardentius, vel ad sui compositionem sedatius, vel ad aliorum vsum atq; consuetudinem mitius esse atq; suauius illo possit: à quo cum differeris, nihil est ferè letius nobis tribus, Sadoletto, Palcotto, me, qui ei contubernales sumus. Quamquam & Caballus tuus nos se pessimè inuisit, homo & perdoctus, & perhumanus, & tui fratris in primis amantissimus, & Mutius Arellius ferè quotidie, magnæ spei adolescens, vt scis, aut etiam maioris quàm quod scire possis: magis enim magisq; sese in dies comparat, cum ad mores optimos, & ad omnem virtutem, tum ad poetices studia, ad quæ natus præcipuè videtur. Quid queris: fratris tui domus à doctis hominibus mirificè frequentatur, ipse in oculis est omnium, qui modò homines dici possunt. Sed hæc ex alijs poteris cognoscere: illud ex me, hoc in statu rerum atq; fortuna, difficillimisq; temporibus sic illum viuere, nihil sibi deesse vt existimet, si adsit vna restitutio dignitatis tuæ. Quem ego dicm si videro, fatis me vixisse arbitrabor. Vale. Cal. Ian. M.D. XIII. Roma.

P. B. Iulio secundo Pont. Max. S. P. D.

QVOD ad te superioribus diebus liber è Dacia est.

missus, notis perscriptus cum vetustissimis, tum ætate nostra inusitatis atque incognitis, quæq; legi posse nullo plane modo videbantur, perpetuum in eo felicitatis tuæ cursum teneremq; perspexi: quæ cum te maximas administrantem res, & orbis terræ habenas moderantem, supra spem expectationemq; hominum semper fuerit prosequuta, eadem nominis certe tui propagandi curam atq; studium, leuioribus etiam in rebus nunquam remisit. Nam cum mihi eum librum dedisses, ut si illas interpretari notas aliqua ratione possem, id tentarem, tibiq; renunciarem, voluere omnes eius paginas, atq; inspicere diligenter coepi: quod cum facerem, multo tamen plus in tuo iussu spei atque fiducia, inueniendi id quod querebã, quam aut in susceptæ rei facilitate, quæ nulla ostendebatur, aut in mea industria laboreq; ponebam. Ita que cum singula perscrutarer oculis, animaduerti in extrema quadam pagina, nostris literis, exesis tamen & dimidiatis serè, scriptum versiculum, qui ostendebat illum esse libræ notis antiquis perscriptum: quibus qui vsi fuissent, notarij essent appellati. Erat autem is quidem liber, Higini commentariorum de sideribus quædam portio. Eo lecto statim admonitus sum, rationem esse illam Ciceronianã scribendã. Tenebam enim memoria, Plutarchum scribere, eos qui notarij appellarentur, à Cicerone originem habuisse. Inuenisse enim illum notas quasdam, quibus à singulis plures literæ continerentur, illasq; docuisse librariorum suos: ut quorundam breui scripto multa cõprehenderentur, per eos Senatorum sententias orationesq; quas vellet, dum recitarentur, exciperet, atq; habere scriptas posset. Eoq; modo ex Catonis orationibus illam, quam in coniuratos Catilinæ contra Cæsaris sententiam habuit, exceptam, & ad sua vsq; tempora seruatam

uatam, solam extare. Consueuisse autem antiquos uti notarijs ad scripti conficiendi celeritatem, non ille modo, quem dico, Plutarchus, sed Valerius etiam Martialis cõmemorat, cuius celebres extant versiculi ea de re: & maximè omnium Ausonius, qui quidem puerum à notis suum, longos excursus sermonis, punctis pauculis absoluentem, mirificè laudat dimetris versibus. Prudentius verò Casianum Martyrem in ludo literario pueros etiam eas notas docuisse, memoriæ prodidit Epodo carmine, quod de morte eius conscripsit. Quancubrem Higini altero, nostris literis scripto libro, cum Dacico illo collato, significationes varias, multiplicisq; sensus notarum plurimarum percepi: qui quidem sensus, non ipsis tantummodo mutatis notis, sed etiam interpretationibus notarum parumper variatis, commutabantur multis omnino, sed tamen certis & via quadam ac ratione dispositis & presertitis modis, ut in artem redigi, si quis adhibere diligentiam vellet, & redire in usum atque consuetudinem nostrorum hominum posse, mihi non difficillimè viderentur. Qua cum ex re magnam voluptatem caperem, quod tibi me in eo cumulatè satisfacturum arbitrabar, aliquanto etiam maiorem hanc meam voluptatem illud fecit, quod nonnullos sciebam, claros atq; doctissimos ætate nostra viros, quibus cum ipsum librũ dederas cognoscendum, cum per acri diligentia huius rei scientiam tuo iussu inuestigauissent, nihil omnino profecisse. Quam quidem quoniam tibi fortuna occasionem tribuit, quod rei etiam literariæ, hac in parte, futurorum hominum memoriæ clarius nomẽ commendetur & celebretur tuum, incumbere quæso in eam curã, & animi tui qui sua magnitudine capere omnia & complecti potest, partem aliquam huic etiam cogitationi largiã

re, ut & doctis, & probis, si qui sunt, qui profectò sunt, perquisitis impressoribus mandes, ut hoc scribendi genus in lucem reuocent. Quid enim profectò, aut ad tui commemorationem illustrius, aut ad doctorum studia hominum accedere accommodatius potest, quam eiusmodi artè à Cicero inuentam, & in magno honore diu habità, quòd esse percommoda videbatur, amissam autem & ex hominum memoria sublatam penitus, iniuria temporum, annis innumerabilibus, tua nunc demum cura pietatèq; restitui? Ptolemeū quidem Philadelphum Aegypti, atque Attalum Pergami regem laudamus, quòd in comparandis ad eas bibliothecas celeberrimas, quas instituerunt, libris omnem operam adhibuerint: ita pulchrum semper maximis, & in summo imperio constitutis hominibus fuit, iuuisse studia literarum, & ingenijs materiam suppeditauisse optimis se in artibus exercendi. Eam tu curam & diligentiam eorum æmulatus, ad illam egregiam bibliothecā Vaticanam, ab ijs qui fuerunt ante te Pontificibus maximis comparatam, addis adiungisq; alteram, non illam quidem librorū numero, sed cum eorum, quibus est referta, probitate atq; præstantia, tum loci commo- ditate amœnitateq; propter elegantiam marmorum & picturarum, speculasq; bellissimas quas habet, ad usum Pontificum multò etiam amabiliorem. Huic tu bibliothecæ quòd ornamentum, quam venustatem, quam etiam auctoritatem addere atq; tribuere maiorem possis, hoc illius diuini propè hominis inuento in lucem reddito, hac scribendi arte restituta, planè non video. Quòd si is esses, qui nihil vnquam aliud cogitauisses, nihil spectauisses, nisi ea quæ summa constantia, incredibili sumptu, maximis tuis laboribus atq; periculis, conari atq; perficere voluisti, ut Romanā remp. tuæ fidei

fidei creditam, in amplissimo imperio constitueres, tamen esset tuæ prudentiæ tuæq; pietatis, ea quæ ad studia literarum pertinent, non negligere: ijs enim studijs non pauca, neque sanè spernenda vitæ mortalium ornamenta, commoditatesq; continentur. Nunc verò cum ad illa quæ maxima atq; præclarissima sunt, summi principis officia, hanc etiam leuiorè, sed tamen gratam & iucundam, & ad cultum animorum aptissimam partem adiunxeris, ut ocio & literis consulendū putares: cogitare multò diligentius debebis, quo pacto eius quoq; partis explere omnes numeros possis. Non enim tam ea laudare, quæ quis rectè fecerit, quam etiam reprehendere, si quid prætermisum sit, quòd rectè fieri potuerit, omnes propè homines consueuerunt. Atq; ipse quidem profectò Cicero affici lætitia est existimandus, si hæc sentit, cum intelligat ingenij sui egregia monumenta, quæ tot seculis in obliuionis nocte iacuerūt, ad tuam primū notitiam peruenisse, à quo propter rerum gestarum memoriam, eternitatèq; nominis, non minus sanè gratiæ atque splendoris acceptura sunt, si abs te restituentur, quam allatura, quòd eam tibi facultatem præbuerunt. Quæ si rectè usus fueris, redeo ad illud, quòd initio dixi, suo tecum more fortunam esse usam, quòd is vltimis è terris missus, in tuas manus liber venerit, ut perspiceres omnibus in rebus, quæ augere tuam gloriam possent, tibi illam præstò semper fuisse, teq; ornare modis omnibus voluisse. XIII. Calend. Febr. M.D.XIII.

P. B. Locum tenentī Magistrī Rhodiōrū,
& Conuentū S. P. D.

QVAS mihi gratias de mea in legatos vestros opera & studio per literas egissis, eæ neque vobis necessarie, & mihi

iucundæ fuerunt. Vos enim facile perspexi maiores in illis habendis beneuolentiæ partes egisse, quam me officij in promerendis. Itaque ijs vestris literis effectum est, ut plus deberè me vobis, propter hoc ipsum tam liberale genus, tanquam gratum scribendi existimem; quam vos mihi propter eam ipsam causam, quæ vos ad scribendum impulit, cupiam; sum mopere occasionem mihi aliquam aliquando dari, animum meum ab incunte ætate vobis ordinis; vestro decitum, vberius ostendendi. Reliquum est, ut si quid posthac acciderit, in quo studium diligentia; mea esse vobis vsui possit, id omne vestrum esse iure optimo existimetis, atq; à me posse repeti pro mea in vos obseruantia, omni tẽpore statuatis. Quod ut faciatis, à vobis ordine; vestro, mihi quidem persancto; atq; à me culto diligentissimè, etiam atq; etiam peto. Tertio = decimo Calen. Ian. M.D.XIII. Roma.

NEAPOLIM.

P. B. Rutilio Zeno, Episcopo Sancti
Marci S. P. D.

VIDEŌ quam me ames, qui quidem in me laudando à beneuolentiæ erga me tuæ aura, nimium prouehi te atque efferri sinis. Sed eò tibi plus debeo. Itaq; tuæ res mihi semper cure crunt, neq; patiar, quoad poterò, tibi iniuriam à maleuolis hominibus fieri, præsertim seni & aduersa ualitudine laboranti, & Bernardi Bombi patris mei, iam ab incunte ætate amantissimo. Qui tametsi quartum & octuagesimū ætatis suæ annū agit, integra tamè ac prospera senectute utitur, atq; ad omnia reip. munera obcunda, ut adhuc quidem est, planè idonea: quod tibi voluptati fore certò scio, eoq; scribo libentius. Leonardo Anselmo viro frugi & officioso;

cioso, deq; me benemerito, salutem plurimam dicitò meis verbis. Vale, ualitudini; tuæ serui. XIII. Calen. Sept. M.D.XIII. Roma.

P. B. Iacobo Bannifio S. P. D.

ET amaui te omni tempore mi Bannifi: egregia enim doctrina tua mihi dudū perspecta & cognita, studiorūq; similitudo, atq; in primis singularis probitas, moresq; candidissimi tui, tibi me iam pridem deuinxerunt: & proximè omnibus tuis in rebus, quibus esse vsui apud Leonè decimū Pont. Maximum potuit studium & diligentia mea, tibi non defui. Cuius rei, vir tui planè studiosus, Stephanus Rostnus est testis. Vtinā mihi se occasio aliquando det, propensam ad tuam cōmoda dignitatesq; voluntatem, quam præ me fero, tibi aliqua magna in re ostendendi: vincam certè meis studijs expectationem tuam. Tu si eadem es in nos voluntate, nō video in re mea studium item & cōmendationem apud Imperatorem tuam, nō iure petiturus. Ea verò est eiusmodi. Cessit mihi, dum uiueret, Angelus Michael ciuis Venetus sacerdoti, quod is in Veronensi habebat, Monzambanienfium templum. Huius sacerdotij possessionem assequi nunquam potuimus, quanquā id Princeps suo et reip. nomine fieri iusserit. Quā obrem familiariter abs te peto, ut cum Cæsare, qui cum semper es, agas, ut is, cuius quidem liberalitatem omnes homines prædicant, mandet ius mihi meum ea in re non impediri, possessioneq; sacerdotij procuratori meo aliquando tandem dari. Erit id & illius magnitudinis animi proprium, et mihi ab eo magnopere gratum, abs te etiam iucundissimum.

Vale. XX. Nouemb. M.D.XIII.

Roma.

P. B. Episcopo Quinquecclesiensi
S. P. D.

EX Leonis X. Pont. Max. literis, & Ioannis Græci, ipsius ad Pannoniæ Regem Internunciij sermone, quid Pontifex super Auranæ Prioratu ab ipso Rege petat, abudè intelliges. Quæ res cum ad me vniuersa pertineat, tu verò propter eam, qua apud Regem polles autoritate, is certe sis qui fauere ei causæ maximè omnium potes: oro obsecroq; te, velis dare operam, vt res ad exitum perducatur. In quo cum tibi omnia debuero, illud profectò efficiam, vt & tu me beneficiorum tuorum bene memorem cognoscas, & Rex ipse in hominem neq; indiligentem, neq; suæ cum dignitatis, tum utilitatis non studiosissimum se contulisse beneficium sentiat. Sed & hæc, & plura ab ipso Ioanne intelliges, qui te meo nomine alloquitur. Itaq; his in literis non ero longior. Vale. XXII. Septembris. M. D. XVII. Roma.

P. B. Gulielmo Budæo S. P. D.

AMABAM te quidem antea plurimum. Quid enim non te amarem, cum virum optimum, & animi vitæq; probitate, atq; constantia grauissimum, tum de præstantissimarum artium disciplinis, studijsq; nostris mitioribus, & literis vel Latinis vel Græcis optime meritum, atq; in isto doctorum hominum conuentu, & tanquam officina, semper quidem celebri, nunc verò etiam solito vberiore, Parisiorum Libertetia, opinione omnium facile principè? Itaq; anabam te profectò antea sanè plurimum, idq; mea sponte atq; iudicio vitutis & doctrinæ splendore admonitus & excitatus tuæ, tantummodo faciebam. Nunc verò cum ad me perhumaniter honorificeq; scriptis literis me amari abs te, beneuolentijsq;

meam

meam etiã expetere te magnopere ostendas, ad illã pristinam in te amando inductionem animi, voluntatemq; meã, tantum ardoris adiecisti, vt non modò id quod scribis cupere te, & tamen inter nos, sis assequutus, sed illud etiã effeceris, vt ipse magnopere cupiã, me tibi esse eo nomine maximè omnium conuictissimum. Quã sanè ad rē abs te impetrandã, si minus ea, quæ tu amabilis naturæ tuæ abudantia, quia in te sunt mihi tribuis, ipse in me non agnosco, multa & præclara ingenij & naturæ munera attulero, amantissimi certè hominis & beneuolētissimi studia officiaq; omnia cōfido, vel planè etiã tibi recipio me cumulatè præstaturũ. Quod me de Longolij patrociniò Romæ suscepto tantopere laudas: equidè iuuenē incensum bonarũ artium studijs, eaq; causa domo tã longinqua profectũ, ac nihil aliud dies & noctes nō modò agentē, sed ne cogitantē quidē, optimis præterea moribus, excellenti doctrina, summo ingenio, incredibili studio præditũ, ab inuidis, neq; infimis hominibus nefariè circumuentũ, vñã cum viro grauissimo, omnibusq; virtutibus, omni disciplinarũ genere, omni cultu literarũ nostra ætate longè præstanti Iacobo Sadoleto collega meo, eodēq; mihi veterè beneuolentiã, cōsuetudine studijs, sententijs, voluntate, tota deniq; vita consociatissimo, alijsq; permultis libentissimè, atq; etiã multò verius, cupidissimè defendi. Tametsi eo tēpore aduersa valetudine impeditus, voluntatē in eo defendēdo, ardorēq; animi, quantum per erat, adhibere fortassè potui, diligentia, industria, laborēq; non potui. Sed res ipsa et causa eiusmodi fuit, vt nō tã sim laudandus, quod Longolio affuerim, quàm esset improbandus, si defuissem. Valde tamē gaudeo meũ in eo studiu atq; officiu, tibi magno et præclaro viro gratũ, optatũq; accidisse. Quod verò etiã propterea tuã sim beneuolentiã

consequutus, video me a me non multae operae maxime vberimque fructum percepisse. Reliqua puto te cognouisse ex ipso Longolio, cuius aduentus eo nobis gratior fuit, quod nihil de illo ad nos aliquot iam menses afferrebat. Eius ego cum consuetudine et comitatu, tu doctrina et studijs mirabiliter delector. Quid dixi, ego? Est iam in oculis nostrorum civium non modo priuatorum, sed plane etiam Senatus principumque civitatis. Itaque habet quosdam praestanti ingenio, literisque interioribus eruditos viros, quibus cum est ferè quotidie, utiturque ijs valde familiariter, inuisitur à multis, amatur ab omnibus. Huius autem te quod reliquum est hyemis, nobiscum, ut arbitror, conficiet rogatu meo, et simul quod ei potestas facta est à bibliotheca, quam publice magis illa quidem instructa atque vberè, quam proposita et explicata habemus, quos volet libros promedi. Nam cum sit in eo, ut de Catone scribit Cicero, inexhausta auiditas legendi, sitque is quasi librorum helleuo, libri verò ipsi praecelsi atque multi, breui exaturaturum sese illum in legendo non puto. Quinquam de his, deque tota ratione studiorum suorum, non dubito, quin te ipse diligenter faciat suis literis certiorè. Qui et si omnibus in sermonibus colloquutionibusque nostris, me mirifice semper delectat, suavissimeque detinet, nullis tamè de rebus illius sermo tam mihi est iucundus, quam de te, quod quidem sit plane sepius. Sed et haec malo te ab illo. Tu si me tibi amicissimum esse existimabis, quaeque à coniunctissimis expectantur proficisci, solet, ea tibi de me pollicebere: non fallam opinionem tuam. Etenim ut tibi non assentior, ut existimè fieri non posse, ut tu mihi indigenti cuiuspiam rei copia facere possis, in quo tamen verborum tuorum modestia sum delectatus, sic arbitror posse accidere, ut mea benevolentia meaeque opera tibi quoque visum sit futura. Quid si accidet, me in aere tuo esse ut existimes,

mes, te etiam atque etiam rogo. Vale. Prid. Non. Ianuar. M. D. XX. Venetijs.

P. B. Gulielmo Budæo S. P. D.

ET SI existimo nihil necesse esse Christophorum Longolium tibi à me commendatum iri, cum intelligam, vel ex tuis ad me literis, quantum tu illum ames, vel ex eius perpetuo de te sermone, ipse quanti te faciat, quantis doctrinam et virtutes laudibus celebret et prosequatur tuas, tamè faciendum mihi non putavi, ut Leone decimo Pont. max. illum Regi tuo per literas, perque suos et Regios Legatos diligentissimè commendante, ipse nihil ad te literarum dare: non quod te putè ea re intellecta, non per te omnia quae illi esse usui possint, omni cura, studio, labore denique curaturum, quippe cum mihi gratias etiam egeris, quod illius turbulètis temporibus eius salutis propugnator extiterim: aut ut currentè hortarer, qui sciam nullius apud te hortationes tantum habere poteris, quantum in amicis constantiam ipsius tuam, mores, probitatem, fidem: sed ut egregiam atque mirificam in illo ornando Principis mei voluntatem, tibi notam quamprimum facerem, ut si quid initio posses, rem confestim iuuares. Id autem totum cuiusmodi sit, ex ipsius Principis ad Regem tuum literis, quarum exemplum ad te mitto, facile perspicias. Quid te facere expediat, tu pro tua prudentia considerabis. Onicris tibi quidem imponere neque audeo precipue quicquam, nec debeo. Tantum dicam, huius negotij conficiendi multo me maximam spem in te vno posuisse. De ipso Longolio non dubito, quin cum haec illi nunciata fuerint (est enim adhuc quidem harum expers rerum ignarusque omnium) nihil non his commendationibus se ab Rege impetraturum existimet, cum te hominem ea apud illum gratia, eo loci habeat tam, ut cetera sileam;

planè beneuolum & amātem sui. Extremum est, ut scias nihil te mihi gratius, nihil iucundius, nihil sanè optatius facere posse, quàm si & auctoritatem tuam, qua plurimum apud Regem polles, & ingenium, quod quidem iam est omnibus planè gentibus summa cum tua laude atq; gloria cognitū, ad illum fouendum, augendum, ornandum, honestandumq; conferes: quod ut faciās, ut iam tibi nihil non oneris generatim imponam, etiam atq; etiam abs te peto. Vale. VIII. Idus April. M. D. XXI. Roma.

P. B. Christophoro Longolio S. P. D.

CURAVI mandata tua Florentiæ diligenter, idq; amplius, quod Protonotario Bartholino, qui mihi visus est mirifice de te & sentire & loqui, defensionum tuarum librum dedi. Cum Iulio Medice Card. multus de te sermo. Is mihi significauit, quod ad te Iacobus Sadoletus de Florentinorum erga te voluntate scripserit, se autore factum. Roman cum venissem, Pöpeio Columnæ Cardinali defensiones tuas misi. Sadoletū ipsum, Paccium, Adornium, Lælium, reliquosq; de quibus me tuis in literis admones, salutauit. Postremò etiā Leonis decimi Pont. Max. pedibus, cum is è Manliano rediisset, dedi osculum tuis verbis. Nam me in Vrbe, propter infirmitatem valetudinis meæ, Apennini traiectu viæq; tædio & laboribus auctam, decem ipsos dies continueram. Ille verò me, ubi esses, quid ageres, quid cogitares, satis quidem familiariter, atque ut mihi visus est, etiam amanter interrogauit. Aderat Paccius, qui & ipse de te, deq; illo ipso tuo libro, quem iam legerat, multa præclare. Idem cum ego Principi respondissem te Patauium esse profectum eo consilio, ut absolendis istis studijs quibus te totum tradideras, biennium vel certè quantum ad id temporis satis tibi esset impende-

penderes, habere dixit se abs te literas, in quibus esset scriptum, te Florentinorum conditionè velle accipere: quæ quidem ad verba nihil omnino Princeps: cum antea aduentibus illum Romanis consulibus, ut eius sententiam elicerent, num te donatum esse vellet ciuitate, cum alia multa singulari cum tua laude, tum illud etiam dixisset, fouere se tua studia, annuamq; ad id pecuniā tibi curari iussisse, ut quod statueras Patauium secedere, ut ea in vrbe doctissimorumq; hominum conuentu, institutis iam abs te commentationibus aliquot annos dares, eius tibi conficiendi facultas ne deesset; totumq; illud consilium profectiois tuæ sibi vehementer probari significauisset. Quod eò tibi scripsi, ut cognosceres quā iam ille opinionem atq; spem de te, ocioq; tuo isto Patauiuo conceperit. De rumoribus qui hic iactabantur, malè te de Romanis sentire, cum hos montes nihil solidum crepare diceres, planè nihil est quod labores. Primum, incerto autore: deinde, parū habetur fidei: postremò, quicquid est, id omne nostro aduētū iā euanescit. Amicos quidē habes omnes vel doctos, vel bonos, præter vnum Simonē illum tuum, quē tamē doctum esse nunquā iudicauit, bonum credebā: in quo, quàm me fefellerit, vides. Itaq; oderit, diligit, æquè habendum: nisi tibi etiam iucundum esse debet te ab illo non diligere, quem tua causa nemo bonus diligit. De Bombini catelli marore suscepto ex discessu meo quod scribis, vide quid egeris. Auxiliū tu quidem desiderium, vel etiam dolorem meum. Valde me poenitet illum domi reliquisse tam fidum, tam nullius oneris comitē, tantæ sedulitatis, festiuitatis, ioci: ut omnibus delitijs carere mihi videar, qui eius blanditijs careo. Nummos Principis sex mensium nomine tibi curauimus. Eos habebis cum his literis. Protonotario Saulio & Lazaro &

Flaminio plurimā salutem dicitō meis verbis . Vale . IIII .
Cal. Iunias, M. D. XX. Roma.

P. B. Christophoro Longolio S. P. D.

RESPONDEO ad tres tuas suavissimas literas, di-
uersis temporibus datas, & quidē breuiter. Teneor enim sa-
tietate quadam, vel potius tædio scribendi, vt nihil omni-
no difficilius, nihil morosius faciam, quā cū calamum
sumo: nihil libentius, quā cū depono. Cur? inquires. Quia
quoniam multos iam annos ea cogor scribere, quæ ad sto-
machum meum non faciunt, etiam illa quæ mihi grata so-
lent esse nunc displicent, cū sunt scribenda. Ita scriptio i-
psa omnis permolesta. Nisi fortē diuturnus morbus segnem
me atq; ignauum ad omnia reddidit. Quod si est, spero me
breui ad pristinam meam in scribendo alacritatem reuer-
surum. Satis enim bellē, vt nunc quidem est, me habeo, om-
nesq; iam propē morbi reliquias abieci. Sin altera illa cau-
sa est, hinc euolem oportet, abdamq; me aliquō, in studia
scilicet, atq; in literulas nostras, quemadmodū tu quidem fe-
cisti, dum illa dedisco, quæ inuito mihi adhæserunt, vt à me
pagellam accipias libenti animo, ne dicam in pigro scriptā.
Sed venio ad tuas literas. Bolducus noster quōd tam in te of-
ficiosus fuerit, gaudeo, eoq; magis, quōd nihil eorū quæ cō-
memoras, meo rogati: egi tamen illi per literas gratis cū
tuo nomine, tum meo: qui quidem quasi Pollux, omnia quæ
in te honoris causa, tanquā in Castorem conferuntur, in me
etiam conferri puto. De Naugerio meo quæ scribis, mihi
grata sunt. Ille verō nō modō in literarum studijs, sed etiam
in amicis colendis mirificus, qui quōd æstatem in suis Mura-
nianis hortis confecerit, valde letor: neq; enim vereor quin
illi consiterit fructus ocij tam iucundi: ad quē quidem oble-
tandum

standum, ab æstuq; tuendum, vt audio, etiā è Benaco multæ
Citriorum arbores suas vmbas adduxerint. Respondi ferē
ad tuas priores literas. In secundis literis quōd de Ioanne Pi-
no Gallorum Regis Legato me admones, id erit mihi curæ.
Semel illum cōueni cū esset domi suæ, ea de causa, vt con-
stitueremus inter nos aliquid, quod tibi esse vsui et ornāmē-
to posset. Multus quidem de te sermo, sed quoniā erat ei cœ-
næ tempus, ita ab illo discessi, vt inchoata tantummodo esset
effigies negotij tui: reliqua posita sunt non solū in diligen-
tia, sed valde mehercule etiam in casu. Diligentia ne adhuc
quidem adhiberē, cū Principis in molem Hadrianam se-
cessio, quō ventitare propter imbecillitatē corporis minus
sepe possum, ille verō ferē quotidie, tum maximi calores
effecerunt, quibus etiā qui valentissimi sunt, à labore defati-
gationeq; absterrentur. Casus cū vnerit, eum quantum
potero complectar, neq; dimittam, nisi depicta omnibus co-
loribus imagine, atq; ita confecta, vt ne quid desit. Sed om-
nino totum hoc sic habeto, nihil vt mihi antiquius futurum
existimes ijs rebus, quæ ad cōmodum dignitatēq; tuā per-
tinebunt. Itaq; si erit opus, etiam collegam meum, vt suades,
aduocabo: sed nunc, vt videtur, non est. De tuis obrecta-
toribus quod ad me, quod ad Marcum Antonium Michae-
lem tam multis verbis scripsisti, planē nō probo, te ne nunc
quidem, eorū causa animo tranquillo esse, quorum rumores
& maledicta, non solū refrixerūt tuis responsonibus edi-
tis, sed planē iam omnis illa factio propē obmutuit. Itaq; tu
si me audies, nullum omnino posthac de illis verbum facies,
atq; etiam si fieri poterit, ne cogitabis quidem. Neque enim
digni sunt, qui tuum istud tam honestum ocium, tam præ-
clara studia vel momentū temporis interpellent. Quamob-

rem magis miror id, quod erat in postremis tuis literis, te scilicet ab illis, in tanta gladiatorum licentia tibi interdum timere. Tu verò qui Romæ, populum Romanum stantem in te, ac propè armatum contempseris, sustinueris, frigeris, neque interea timoris signum vllum edideris, aut vocem emisseris, ab illo nunc non solum fracto, sed etiam ad tuas partes traducto, in vrbe minime turbulenta Patauiio tibi esse timendum accersit. At qui etiam scribis, Lirinã te propterea cogitare. Cur non velim istud verbum tuo ex ore ne excidisset. Sed nolo tibi molestus esse. Quamobrem abduc animum ab istis cogitationibus quamlongissimè, teq; tutò esse posse existima, vbiq; erunt vel boni vel docti viri. Quamquam te iã omnes propè homines diligunt. Habes autè Italiam maxime cupidissimam tui, propterea quòd iam est tui fama nominis clarior atq; illustrius peruagata. Dedi tamen ad Marinum Georgium Patauinorum Prætozem literas hac de re, quem admodum tibi placere ostendisti: quem quidem existimo nulla in re tibi salutiq; tuæ defuturum. De eo me velim facias tuis literis certiozem. Prior pars earundem literarum quas ad me postremas dedisti, tuorum studiorum vitæq; rationem cõtinebat, quæ me summopere delectauit, cepiq; ex eo maximam voluptatem, quòd te video ita literis (quarum es multò auidissimus) incumbere, vt valetudini etiam seruias. Pile ludus, quo te ante cibum exeres, mihi valde probatur. Deambulationumculis nerò illas vestras, sermones, concursationes, de quibus scribis, peream, si omnibus Romanis præfecturis magistratibusq; non præfero. Consuetudinem autem istã quam ingressus es, vt scilicet antequam somno te des, reputes tecum ipse atq; recolligas, quicquid dignum eo die memoria scientiaq; comprehenderis, quis nõ magnopere laudandam

dam & completèdam putet? Pythagoreo præcepto illi ferè germanam atque simillimam, *ἡδὴ καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν*. Nosti reliqua. Sed illa in doctrinæ studijs, hæc in rerum actione versatur. Itaq; ea tibi perpetuò vtendum censeo. Altera fuit epistola tuæ pars minime quidem necessaria, qua mea in te beneficia commemoras: quod quidem ipsum in secundis etiã literis fecisti multis atq; honorificentissimis verbis. Ea si naturæ tuæ benignitate amorisq; in me tui abundantia impulsus collegisti, te ijs esse moribus, beniuolentia, comitate, plane gaudeo: nihil enim potest esse tam suauis liberaliq; natura amabilius: sin propterea, vt vel te gratum ostenderes, vel me in te amando confirmares, neutrum eorum te adducere debuit in eam commemorationem. Nam neq; tu esse ingratus iam vllò pacto potes, qui si nihil aliud agas, tamen ea de nobis dixisti, scripsisti, nota esse omnibus hominibus voluisti, vt me tibi etiam perpetuò deuinctum putem: neq; ego is sum, qui à te amando reuocare animum atq; mentem possim, nisi tu is esse destinas, qui profectò es, moresq; tuos atq; doctrinã dediscas. Itaq; si me amas, ne tu posthac ad me quidem quicquam eiusmodi. Heri cum in ea vrbis parte casu essem, quã tu incolebas, & Mariani Castellani hospitis tui domus mihi à meis pueris ostenderetur, vocari hominem iussi, eumq; salutavi tuis verbis: quam quidem ille salutationem mihi visus est libentissimè atq; hilariter accepisse. Dixi ei de te cupide sanè atque amanter: quærenti, quæ proximè habueram: à quo cum discederem, petij nunquid vellet ad te literarum dare: dixit se daturum, veruntamen non dedit. Sed omnino sui longior, quàm initio putaram. Collega meus Roma pedem non extulit: Princeps cum reuimet, & vt puto, retinebit. Exemplum tuarum ad me literarum, quod requiris, erit

cum his literis. Saulio, Lazaro, Flaninio, multam salutem. Tu si me amas, ad nos crebro, ut facis, omnibus de rebus scribito: incredibiliter enim me tuæ literæ delectant: in quibus illud etiam video, quod mihi est planè iucundissimū, addere te quotidie aliud scriptioni & stilo. Itaq; τὸν τὸν ἡμετέριον suadeo teneas. Cūm hæc scriberem, Princeps in Vaticanum se referebat. Sed valebis, valetudiniq; seruias. XIII. Calen. Septemb. M. D. XX. Roma.

P. B. Christophoro Longolio S. P. D.

ACCEPI tuas literas Non. Ianuarij datas ad XV I. Calen. Martias heri, cūm exercendi mei causa extra Urbem equo vectus, claro & placidissimo die aprica via domum peruerseri rediissem, ab adolescente illo quē mihi ipse illæ tuæ literæ commendabant, redditus meis pueris, cūm eis, si quid vellem, se ad te postridie reuersurum dixisset, atque ubi se interea conuenirent, ostendisset. Itaque cūm ipsum non vidissem, has ad te literas dedi ante lucē, qua me quidē somnus hora singulis propè noctibus deserit: adhuc enim vigilia nos exercet, qua vna si relinqueremur, essemus planè restituti. Sed venio ad tuas literas. Quod mecum de tuorum studiorum ratione iudiciū tam diligenter exquiris, in eo & amoris erga te meo multum, & auctoritati nonnihil sanè tribuere te ostendis: quorum in altero, quā rectè facias, tu videris, cuius planè interest, si deceptus sis: ab altero ne te vquam deceptū possis dicere, cumulatē ipse diligentissimēq; prestabo. Ad eam autem partē, in qua scribis, quid tibi causæ fuerit, ut aueres scire quid sentire, ut scilicet intelligeres, rectēne operam posuisses, an secus, ut vel pergeres ut cœpisses, vel, aut aliam ingrediueris viam, aut in ea ipsa quam es ingressus, cursu corrigeres tarditatem, existimabam satis me

tis me quidem superioribus literis respondisse, quibus te literis profecisse quidem multum scripseram, superesse autem aliquantum etiam: quò progredere. Itaque te hortabar, ut quod reliquū, erat, conficeres: quòd mehercule etiam nunc te hortor: hoc est, ut Ciceronem ipsum, quem tibi vnum scribendi magistrum me autore proposuisti, eundem vniuersum non solum vores, sed etiam concoquas, atque in succum et sanguinem conuertas tuum. Id autem spero te assequi posse, si diutius hoc idem feceris, quod adhuc facis: assequutum omnino esse, quemadmodum tibi antea scripseram, non existimo. Neq; hoc ideo dico, quasi tu parū profeceris, annua propè ad id cogitatione laboreq; adhibito. Multum est enim, ad id etiam si vis, maximum quidem illud quod iam actum abs te est, ut mihi quidem videri solet, cūm tuas literas lego: me: atq; de eo expectationem atq; spem non æquatam modò abs te, sed longè etiam superatā, tibi verè atq; persanctè affirmo ac denuncio. Sed quia nollem eo te maximo esse cōtentum, & tanquam ad metam perueneris, curriculo confecto conuiescere, propterea dico. Nam quoniam ea est ingenij tui vis atque præstantia, nihil omnino ut sit tam arduum tamq; difficile, quò si animum intenderis, nō te id posse completi atq; conficere breui & luculenter putem, nulla te quidem in laudis mediocritate consistere faciliè patior. Itaque quanquam minus fortasse viæ superest, ut ad excellens illud atq; summum scribendi genus atq; formam peruenias, quò te voco, quā est id quò perrexisti: tamen nisi tu etiam totum id quod restat confeceris, non tam mihi gratum futurum est, præclare sanè ac splendide id te muneri inchoauisse, quā molestum nō absoluisse: quod abs te commissum iri minimè puto. Recordor enim quid tibi ad eam absolutionē

tu temporis sumperis: atq; hoc cum recordor, magis miror quicquam nunc te cum de commutanda studiorum tuorum ratione, qui rectissima es ingressus, tum vero num tibi sit quasi tardè adhuc ambulanti, democops festinandum sciscitari. Festines autem? ut quid? ut incidis in aliquem morbum? Ego verò te mi Longoli malo tranquilla nauigatione utentes in, aliquanto ferius eum adipisci eloquentia quasi portum, quem petis, quam propter nimiam vëtorum vim iactura facta celerissime nauigare. Quamobrem si meum consilium sequi volueris (quanquam est hæc quidem mentis potius sensusq; nostri, quam vilius consilij significatio) neq; hunc tu cursum commutabis. Cur autem neq; remio plus vtere, valedudiniq; in primis ferues. Sed iam satis, aut etiam nimis multa de ijs. De Ioanne Pino erit mihi curæ, cum ut omnia mandata tua exhauriã, tum illud maxime, ut quicumq; percipi ex hominis te amantis beneuolentia potest fructus atq; utilitas, percipiatur. Id totum quale sit, quoniam satis exploratum non habeo, non committam, ut eius te rei expectatione sepius excite. Extremũ est, quod erat primum in tuis literis, eius ad nos epistolæ tuæ exemplum, quæ perlata non est, quod scribis mihi te mittere, scito nullum fuisse cum tuis literis. Id velim describi mandes mihiq; mittas, ne vlla tua lucubratiuncula nobis perierit. Habes ad omnia. Nunc quæ præterea scire te non nolle arbitror, hæc sunt. Apud Sadoletum reliquosq; amicos rectè est. Thebaldeus & Beatiannus etiam fortunis aucti, tibi hilarius salutè adscribunt. Ego domum cogito. Quid? quid est aliud? Intellexi de Alexandro Capella viro sanè bono & docto, & ut mihi visus est, etiam amantissimo tui, te cum Nicolao Leonico homine vere philosopho singulari beneuolentia coniunctum, cum eo fami-

familiariter sepe esse vel propterea, quòd nõ longè ab illius ædibus incolis. O præclaram viciniam, teq; hominem nificum ad præstantium & clarorum virorum amicitia conciliandam. Ne ego horum principum prænsationes appellationesq; honorificas omnium, vna cum vestra deamulatiuncula & sermone libenter cõmutauerim. Nunc ei, quod possum, multam salutem volo impertias meis verbis. Etiam Marinum Georgium Patavinorum Prætozem, quem scis à me vnice diligere, si saluere iusseris, mihi gratissimum feceris, idq; ut facias planè te rogo: tum & Saulium & Flaminium. Tu valebis, nosq; diliges. M. D. XXI. Roma.

P. B. Gabrieli Veneto, ordinis Augustinianorum Magistro S. P. D.

PETIERVNT à me Hispaniæ Regis Legati, ut tibi eos commendarem, quibus has ad te literas dedì, tui ordinis sacerdotes, probos, ut aiunt, viros, alterũ Tarracomensem, Lusitanum alterum: vtrunq; autem incensum bonarum artium studijs, versatumq; in ijs, quemadmodũ ab ipsis intelleges. Si augeri se abs te, optariq; in collegium Doctorũ cupiunt, quos Magistros appellatis: afferuntq; causas, quamobrem id facere iure possis. Ego verò qui planè noui, quam diligens in eo sis, ne quis temerè te autore in collegium admittatur, commendo tibi quidem eos sanè multum. Valde enim cupio Legatis, qui sunt ipsi magni et clari viri, et bene de repub. meriti, quosq; ego magno pere amo. Sed ita commendo, si tibi videbuntur idonei esse, quos ornes. Peto autem abs te, ut eos idoneos iudices etiam si plene idonei nõ erunt: dum sint ex illis, quos satis idoneos queas dicere, ut omnino aliquid dignitati Legatorũ tribuatur. Reliquũ est, ut

valetudinem tuam cures: audio enim tibi non rectè esse. Est autem indecens, qui mihi ægro salutis fueris, nõ potione vlla & pharmaco, vel arte aliq̃ue medicorũ, sed planè congressibus colloctionibusq̃ suavisimis & prudentissimis tuis, tibi ipsum mederi nõ posse, qui te semper audias, semperq̃ tecum sis. Quod si ab occupationibus tam solutus essem, vt triduum consumere meo arbitrato mihi liceret, euolare ad te tam libenter nunc quidem, quàm tu me soles inuisere, cuncte Roma continet. Spero tamen Leonem Pont. Vrbe propediem exiturum, Hetruriamq̃ partem istam quam tu incolis, suasq̃ villas & municipia obituru. Quod si erit, excurrans ad te cum primũ Ciminium lacum video. Interim fac te custodias. Vale. Idib. Sept. M. D. XX. Romas

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo S. P. D.

MAGNA me voluptate tuæ literæ affecterunt, quibus me ad benevolentiam inter nos constituendam humanissimè prouocas, causasq̃ affers, quibus adductus id facis. Nam cum beantea diligerem, cum primũ intellexissem te planè adolefcentem, clarissimis atq̃ ad eò regib. ortum maioribus, bonarum artium ardore succensum, ex vltimis orbis terrarum finibus Patavium venisse, vt ea in vrbe, doctissimorumq̃ hominum conuentu, operam illis dares, tenererq̃ iam vehementi quodam studio cognoscendi & alloquendi tui: quanta me tunc demum esse affectum letitia existimas, cum ad id quod sponte ipse cupiebam, inuitari me abs te per literas videam tam officiose, tam etiam eleganter scriptas, vt ista ipsa inuitatio tua, non humanitatis modò genere, sed etiam doctrinæ nomine te cum esse facile ostenderit, vt longè magis tua mihi qui-

hi quidem benevolentia exoptanda & expetenda, quàm adhuc ipse statuerim, planè fuisse videatur? Quod cum ita sit, accesserit autem ad id nunc etiam Longolij nostri, qui mihi tuas literas reddidit, honorificentissimus de te tuisq̃ virtutibus, longit̃ quidè sepeq̃ repetitus huius bidui sermo (quem ego virũ propter eius excellens ingenium, singularemq̃ doctrinam facio plurimi, propter mores viteq̃ probitatem fraternè amo) complector te quidem Pole atque excipio, vt amanter meam benevolentiam expetentem certè amantissimè, vt etiã humaniter me ad id prouocantem. Hic verò iam non habeo, in quo tibi æquè mihi ipse videat responsurus. Nam vt parem me tibi omni reliqua ex parte eius virtutis, quæ humanitas dicitur, referendis officijs præbeam, certè prior iam ad te appellandũ, cum id ipse tua diligentia præriperis, esse nullo pacto possum. Quod quidem non humanitatis modò indicium magnæ cuiusdè ac eximie, sed humanitas mihi esse ipsa omnis, suo cum robore atque radicibus videtur. Itaque cum in eo tibi concedam necesse sit, præsertim cum ipse ijs opibus, ijs propinquis, ea deniq̃ sis fortuna, vt etiam si te ipse prior appellassem, quia tamen nihil afferre potuissem eiusmodi, multò sanè minus in meæ humanitatis factò lumen eluceret, quàm eluceat in tuæ: efficiam profectò vt in reliquis præstandis amicitie muneribus atque præstibus, id, in quo à fortuna vincor tua, recti ac propensi erga te animi mei studijs, officijs, diligentia, planè farciam. Scriberem plura, responderemq̃ ad reliquas epistolæ tuæ partes, nisi festinaret Longolius equumq̃ posceret, vt potè iam sine meis ad te literis reuersurus. Quamobrem in aliam epistolam reliqua. Vnum hoc sic habeto, nihil mihi hoc in genere omni, præclara egregiaq̃ istius animi tui erga me de-

claratione, aut accidisse, aut accidere potuisse incundius. Ex
villa Noniana. Quinto Idus Iul. M. D. XXI.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo S.P.D.

BINAS à te vno tempore accepi literas amantissime
quidem scriptas: vnas, quas ad diem VI. Cal. Febr. dederas,
alteras, quas pridie Calen. Ad primas igitur prius. Meum de
imitatione librum tibi placuisse, valde gaudeo. Probari au-
tem abs te sententiam meam homine cum docto, tum in eo
scribendi genere, quo de disputo, studio atq; exercitatione
iam erudito, etiam vehementer letor. Quòd si eo te libro ad
id ipsum, ad quod quidè tua te sponte accensum esse video,
aliquanto etiam acrius atque ardentius inflammaro, omnia
me consequutum putabo. Cave enim existimes vnquam me
aliàs vilius de hominis adolescentis ingenio atque industriis
tantã in spem venisse, vt aliquando tandem his temporibus
doctrinã cum eloquentia more maiorum coniunctam aspi-
cere possimus, quam nunc quidem iam venio, id per te vnum
maximè omnium vt consequamur, modò tibi annos vita sub-
ministrat: cui tu planè rei parum mihi videris velle consule-
re, ita dum omnia omnium doctorum hominum scripta, om-
nium doctrinarum ac disciplinarum omnes libros exhaurias,
nullam salutis tuæ curam adhibes, nihil valetudini inseruis:
quam quidem ego pro eo, quanti te facio, proq; nostra be-
nevolentia & necessitudine, uellem tibi prosperrimam per-
diuturnãq; consistere. Sed de eo tu pro tua prudentia iudi-
cabis. Venio ad secundã epistolam tuam, cum qua erãt obli-
gnata duæ. Giberto vna, Sadoletto altera scriptæ abs te epi-
stole: quas quidem statim reddidi. Sed in ea, quam mihi scri-
pseras,

pseras, nihil erat ferè nisi duo illa quasi capita: alterum, quo
mihi acceptum refers, quòd Gibertus tuas illas priores lite-
ras, quas ad me dederas, tam cupidè, tamq; amanter legerit,
tantis laudibus extulerit. Quo in genere si scias quàm ille
tuis istis postremis ad sese literis sit delectatus, tum id dice-
res non à nostra commendatione, quanquam ea certè suis
quidem parteis semper adhibet, sed ab elegantia tuarum li-
terarum, suauitate, amabilitate esse profectum. Ita eas & do-
ctis viris multis audientibus clara ipse voce recitauit, cum
paulo antè solus legisset: & ab ijs quæstuit, num idem ipsis,
quod sibi videretur: nihil esse candidius, nihil omnino pru-
dentius tuis literis. Cui cum annuissent, in tuas se laudes
prorsus effudit, tanta cum declaratione benevolentia, vt e-
go ipse, qui tibi omnia cum cupio, tum Mediusfidius tribui
meritò existimo, nihil sanè desiderarim. Quod tibi eo liben-
tius scribo, quo idem illud de te iudicium suum aut detulisse
ipsum iam Clementi Pont. Max. aut propèdiem ab eo dela-
tum iri puto, cum in tui sermonè incidere, in quem quidem
breui non semel incidat necesse est. Nam de Britannicis cum
rebus tum literis est ei Princeps propè quotidie cõsulendus:
vt ex ijs oratio in te fluere quasi sua sponte videatur. Quar-
quã est ea tua quidem dignitas atq; persona, vt abs te sermo
apte possit incipere: tuq; vnus cuilibet satis magnũ ad dicen-
dum argumentũ esse possis. Sed vt ad tuas Sadoletto scriptas
litteras redeã, ijs & ipse mirificè delectatus, se tibi rescriptu-
rum cum primũ sibi per occupationes suas liceret, amanter
sanè recepit. Alterum erat caput illud in tuis literis, vt quo-
niam aliquã te in spem adduxissem, fore vt Sadoletus suũ mi-
hi librũ ad te perferendum traderet, cum essem discessurus,
darem operã, vt id ita fieret, eum te librum legere magno-

perre auere. Ad ea nihil tibi respondebo, nisi vnum, tu.e me voluntati & studio in tempore nō defuturum, modō se ipse flecti exorariq; patiatur. Sed nequedum librum perpoliuit, & est nunc quidem occupatissimus. Tum illud de Germano pupugit eius animum, vt omnia pertimescat. Verim, vt dixi, non deerimus, vt tibi mos geri possit. Habes ad omnia, & valebis. Roma.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo Britanno S. P. D.

QV AS mihi Patauij ad Ioannē Mattheum Gibertum literas Romam proficiscenti dedisti, quoniam is paucis antē diebus, quā ipse ad Urbem venissem, ad Transpadanos exercitus à Pontifice missus aberat, & iamiamq; affuturus putabatur, eas literas apud me esse facile passus sum, quoad ipse reuerteretur. Itaq; quinto Idus Decembres cū redisset, hominēq; salutauissem, reddidi ei tuas literas, quas quidē mihi visus est libentissimē accepisse. Iis perlectis multa me percontatus est de tuis studijs, longumq; sermonē habuit, summa cum tua laude, illustriq; attestacione sui erga te amoris, cū diceret, genus orationis tuæ sibi vehementer probari, teq; sibi esse charissimum singulis propē verbis ostenderet. Quid queris. Habes hominem planē cupidissimū tui, cuius certē beneuolentiā, quoniā maximi potentissimiq; Reges expetunt, sibiq; vt concilient operam dant, officiaq; in illum omnia certatim conferūt, eam te nullo negotio assequutum, sanē non mediocriter laetor, presertim cū is ad eam, qua nunc quidem apud Pontificem est, autoritatem & gratiam (quæ profectō quantæ sint, omnes iam homines intelligunt) summam vitæ integritatem, humanitatem, comi-

tatem

tatem, moresq; optimos & suauissimos adiunxerit: quodq; tibi iucundissimum debet esse, cū literarum & bonarum artium studia, quantum fieri ab homine occupatissimo potest, tum in doctis hominibus fouendis, iuandis, honestandis, egregiā & mirificam voluntatē. Quod ad Iacobum Sadoletū attinet, quæ duo impetrari tibi ab illo me interuencio cupiebas, eorum alterum, vt consuetudine beneuolentiæ mutiq; inter vos amoris essem autor, sanē cōfeci. Ille enim, vt est homo perhumanius, quiq; te antea ipso Giberto referente cognouisset, literasq; ad illum tuas etiam legisset, & quæ de tuo in illum studio ei narraui, libentissimē accepit, & se amantissimo erga te animo cū propterea, tum pro tua singulari virtute atq; doctrina deinceps futurū cumulatisimē recepit. Alter em conficere non potui, vt eius de Philosophia librum tibi legendi facultas daretur. Nam quoniā eo in libro philosophia tantūmodo vituperabatur, alterius autem libri, quem quidem inchoatū habebat, vt est dialogorum mos, e.e. futuræ erant partes, vt philosophiæ vituperatoribus responderetur, ipsaq; laudaretur, indignū ac propē incongruis omnibus videri posse dixit, si permitteret, vt quam ipse artem, clarissimorum hominum sequucus iudicet, ceteris omnibus artibus præiulisset, ab inculte erate summo studio semper adamauisset, eius artis vituperatio, nulla defensione laudationēue adiuncta, suis è manibus excideret, presertim cū neq; illi ipsi adhuc confecto iam libro, vt timē, vt aiunt, manū imposuerit. Quæ in re cū illum prudenter facere animaduertē, dolui nōnihil tua causa, quod videbam te pulcherrimæ iucundissimæq; lectiōis voluptate, diutius quā vellem, cariturū propter eas occupationes, quas illi magnus in eum Pontificis et Giberti amor atq; au-

toritas afferunt, maximis illas quidem in rebus, & splendoris dignitatisq; plenissimis: sed quæ tamen totos illi dies atq; noctes intercipient, ut philosophiæ studijs & inchoate scriptioni sese reddere, ut nunc quidem se res habet, planè non possit. Nam quid tibi de illo ipso priore dicam libro, quem quidem perlegi iam sepius? Equidem ab illis Augusti temporibus, quæ profecto maxime omnium summis ingenijs & præstantibus scriptoribus claruerunt, nullum legi librũ scriptum, ut mihi quidem videtur, appositius, splendidius, nullum melius, nullum Ciceroniano mori, stilo, facundia deniq; vicinius. Sed de eo coram plura. De Urbanis autè rebus puto te nõ expectare à me longissimas literas. Habemus Pontificem cum egregia in omnes homines voluntate, ac planè bonum: tum & prudentè & grauem, omniaq; circumspectantem & prospicientè: cuius fidei res Christiana publica rectè credita traditaq; videatur. Hæc ad te antea scribere cogitantem, multæ me occupationes, quid dicam impediunt, cum semihora epistola cõscribi possit, interpellauerunt tamen, si minus vsquequaq; certè nonnunquã. Sed cum ad occupationes accedit ea, quæ sepius utor cum sumendus calamus est, interdum etiã delector, negligentia, nihil me vno in scribendo sepius, nihil ignauius est factũ. Nicol.º Leonico & Baptiste Leoni doctoribus tuis, viris optimis, præstantissimisq; hominibus, plurimã salutè velim impertias meis verbis, Marmaduco etiã. Roma. Nono Cal. Ian. M. D. XXXVI.

PATAVIVM.

P. B. Reginaldo Polo Britanno
S. P. D.

RESPONDEO ad tuas proximè acceptas literas,

☞

& quidem paucis, nam nullis nõ est opus. Gibertus te in oculis planè fert, delectaturq; mirificè tuarũ literarũ lectio- ne, nõ carũ modò quas ad illum scribis, sed etiã quas ad me: quarũ quidem semper omnem paginã perlegit ipse per se, miro cum lepore, tum voluptate neq; me recitatore vult vti. Has autem postremas heri domi suæ cum legisset, etiam aliquot doctis viris, qui aderant, legendas tradidit amicissimis atq; honorificentissimis verbis. Quod cum fecisset, ad me cõuersus mandauit, suis te verbis quam diligentissimè salutarè, ostenderenq; te à se plurimè fieri, maximo pereq; amari: id quod ego libentissimè quidem facio, cum illius, tum tuarum verò etiam mea causa: in quem nonnihil quasi redundare videtur de tuis multis laudibus, vel quia valde te amo (sunt autem amicorum omnia cõmunia) vel quòd tanquam sponsor sum vestræ beneuolentiæ, quo certè nomine is ad me quoque aliqua ex parte fructus iucundissimus pertinet. Itaq; censo des ad illum aliquid literarum, quibus significes quam tibi grata sit hæc illius de te cum significatio, tum voluntas. De Sadoleti libro quod scribis, ille verò pernegat dono eum vlli omnino hominũ se dedisse, ac ne legendum quidem, nisi ea conditione ut ne describeretur. Itaq; subrator est Germano illi, què dicis. Veruntamen non destiti ab eo petere, ut mihi librum cõmodaret: quod tum spero faciet, cum planè erimus discessuri. Tibi tamen sum autor, quoniã ocio plus abundas, ut ad illum etiam scribas aliquid, si tibi videbitur, vel hac ipsa de re, vel de amicitia certè vestra iam instituta, fundamenta iacente me, ut in eo videre aliquid, quod te delectet, consequutus. Is tibi plurimã salutem dicat.

Vale. Decimo Cal. Febr. M. D. XXXV.

Roma.

P. B. Reginaldo Polo Britanno
S. P. D.

NARRO tibi. Mirabar, quòd cum proximè à te meas epistulas Roma scriptas perposcisssem, ipse mihi reliquas quidem misisses: eam, qua binas ad tuas rescripserā, nō misisses. Tu vero ne acceperas quidem illam, quippe qua data nunquā est. Nam cum eam conscripsssem, ob signariq; iussissem, & dari cum primū esset qui perferret: erant autem per eos dies publice tabellarij sanè crebriusculi: neutrū factum est, eam ego utrunque factum esse credidisssem. Id puto accidisse propter morbum, qui me confestim inuasit, quo propè sum confectus. Eo morbo meum librariū perterritum, oblitum esse facere quod mandaucram, coniectura ut credam ducor. Epistola enim ut tunc erat, non complicata, inter Ciceronis epistolarū libros quos mecū habebam, temerè coniecta est. Eos libros heri cum euoluerē, in illam epistolam incidi, quā quidem statui ad te mittere, non tam porrò ea chartula mihi ne perierit, quā ut scires ipse, me tum in rescribendo tuis literis non multò magis, quā solco, negligentem fuisse. In epistola dies adscripta non erat, itaq; non addidi. PAXO & Leonico salutem. Vale. è Noniano. VIII. Cal. Septemb. M. D. XXXV.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo Britanno
S. P. D.

PRANDENTI mihi heri, puer meus tuas literas redidit tertio Calend. datas: quibus ad eas, quas ad te proximè dederam, rescripsisti. His ne continuo responderem, illud me interpella-

interpellauit, quòd statueram eo die Triphonem inuisere: quem tu hominem credo ne nosti quidem, sed te arbitror scire eum mihi amicum esse. Feci autem quod statueram, statim à prandio in festis equis: fuimusq; vnā in villa sua, sanè vsque ad vesperam, ut sublato iam die, caelo pluuio in Notium me receperim. Itaq; heri nihil ad tuas. Nunc autem bene mane expergefactus sumpsi calami, ut ne quid prius, quā hoc ad te literarum darem. Sed ad priores partes epistole tuae, quibus te magna ex meis literis voluptate affectum scribis, effersq; eas multis atque maximis laudibus, quid tibi ego Pole respondeam, qui te humanitate vincere non possum, officijs nō postulo, suauitate autem literarum, & lepore, & mehercules elegantia, ita ne spero quidem, ut etiam omnes homines ijs in rebus breui à te superatum iri vehementer putem. Quamobrem eae partes nunc quidem silentio praetercantur, ad quas rescribi nihil necesse est. Reliqua est illa pars literarū tuarum, qua te purgas mihi, quòd ad Marinū Georgiū in Romuli causa nihil scripseris. Qua in re cum ego planè accipiam excusationē tuam (videris enim mihi rectè fecisse, qui amici tui rationibus, praesertim id ad te magnopere postulantis, obesse nolueris) æquum est item, ut tu quoq; meam excusationem accipias, ut intelligas quae me causa impulerit, id abs te petendū mihi esse ut existimare. Nam quo ad putauisse fieri, ut Baptiste Leonis ratio Venetijs haberetur, nolui cōmittere, ut mea petitio apud te illius cōmodis obesse tantulum posset. Itaq; nihil petij abs te eiusmodi, cum tamen in Romuli causam iam pridem incumberē. Postquam verò amicus quidam summus meus, homo & prudens & grauis, mihi nunciauit scire se, Triumuiros Venetos qui rem literariam Patauinam procurant, de

Baptistæ causa ad senatum non relaturos, coepi optare, ut cum tua vetus postulatio Baptistæ nihil iam esset opis allatura, velles huic alteri amico tuo noua postulatione prodesse. Id mihi à tua benefica liberaliq; natura non alienum est visum, quod vestræ inter vos necessitudini, Romuliq; in te obseruantia atq; officijs tribueretur. Quod si nō ita existimassem futurū, ut ille à Triumuiris præteriretur: profectō non tam fuisset improbus, ut ei te voluisset meo impulsu, vel in susceptio iam negotio parū constantē, vel in amicitia tuenda nimis fluxum & labantem videri. Itaq; redeo ad illud, ut non solum probem, verum etiam laudem consilium tuum, quod meæ petitioni non satisfeceris: modō tu quoq; meum ne improbes, qui non ut cuiquam obesses tuorum, sed ut alicui prodesse, petebam. Vnum est quod me molestia plurimum afficit, quod non antea Baptista scire poterit id, quod ego intellexi fore, ut de se non referatur (quod vtinam quidem inane atq; falsum sit) quod occasio Romulum iuuandi præterierit. Ita fiet, ut neutri eodem tempore profueris. Quod si Romuli rem per literas commendauisses, ei quidem certē profuisses, quod esset mea quidem sententia optabilius, & ut existimo, etiā tua. Sed de eo tu videris. Equidem cum Romulo maximē cupio, tum Baptistæ tam sum amicus, ut tibi nō concedam, ut tu plus illum ames quam ego amo, vel tu plus ei hoc tempore tribuendū putes, quam ego semper tribuerim. Sed iam nimis multa. Pacē adhuc salutem desiderare, molestē fero. Ei dic, non esse æquū in tam salubri cœlo, tam diu aduersa valetudine vti. Itaq; aliquando tandem morbū abijciat, ut possimus illum bene valentē inuisere. Tu si rectissimē valebis, feceris mihi optatissimū, multo optatius, si etiam diutissime. Item Leonicus, quem saluere

iubeo.

iubeo. Vale. Prid. Calend. M.D. XXV. De Noniano.
VENETIAS.

P. B. Reginaldo Polo S. P. D.

CVM statuissem antequam Venetijs proficiscerer te conuenire, tamen multis negocijs impeditus ad te venire nō potui: quod quidem mihi fuit permolestum. Itaque veni Patavinum mihi ipse subiratior, qui te non vidissem. Id cum mea culpa factum sit, quod proximum est agamus censeo per litteras, si vel tibi aliqua in re mea cura meaq; diligentia erit opus, vel mihi humanitate tua, quemamodum ego nunc quidem facere decreui. Mitto enim ad te fasciculum literarum, quibus literis Sadoletto rescripsi, ad eius scilicet literas quas tu mihi ab illo acceptas reddidisti. Petoq; abs te, ut quando id multo facilius tibi erit quā mihi, mandes tuis curent, ut ad illum primo quoque tabellario eō proficiscente perferatur. Erit mihi sanē gratissimum. Vale. Septimo Calen. Nouembres. M.D. XXXII. Patauio.

P. B. Reginaldo Polo Cardinali
S. P. D.

DOLEBAM antea te à nobis discessisse, cum tamen esset spes aliquando reuersurum. Nunc autem cum te Paulus Pont. Max. in amplissimum Cardinaliū ordinē legerit, neq; posthac his in locis te videndi facultatem mihi datū iri ullam putem, lator tamen tuā virtutem ea dignitate auctam et honestatam fuisse, quam te posse consequi, incredibili Pauli prudentia iudicioq; freti, sperabamus. Qua de re tibi verē atq; magnopere gratulor, utq; perpetuæ solidæq; voluptati tibi sit iste magistratus, quæso & opto. Ac meum quidem tui absentis desiderium nostræ necessitudinis memoria faciliē

Pp 5

solabe. Tu verò longè ornatior atq; illustrior factus, nò Italicam modò, sed Britanniam etiam tuam, atq; ipsum cœli verticem tuarum laudum splendore fac impleas. Vale. Tertio Calen. Ianuarias. M.D. XXXVI. Patavio.

P. B. Reginaldo Polo Cardinali
S. P. D.

QVAM iucundæ mihi fuerint literæ tuæ humanissimè amantissimèq; scriptæ, quibus mihi de mea dignitate gratularis, puto te intelligere etiam tacente me. Qui quanto per te amauerim propter tuam quidem primam nobilitatem, moresq; sanè regios: deinde propter studiorum vtriusq; nostrum similitudinè, cum te optimis deditum pulcherrimisq; artibus, atq; in ijs magnos progressus facientem quotidie viderem, facile profectò cognovisti. Accessit ad hæc usus inter nos non sanè infrequens, et necessitudo per familiaris, quæ nos iam coniunctos atq; amantes inter nos magnopere deuinxit. Mitto voluptatè illam meam, quam quidem cepi maximam atq; optatissimam, cum te Cardinalem esse factum cognoui, quemadmodum ex meis ad te datis literis scire non obscure potuisti. Sed omnino ut et ipse, quod sentio, etiam profitear, nihil mihi gratius potuit affèri tua gratulatione, tuisq; literis. Ego verò Pole te magnopere lætatum esse isto de Cardinalatu meo nuncio, ut scribis, sanè puto. Hæc enim posthac tu quidem me, non laudatorem modò tuarum virtutum longinquis in locis, ut adhuc post tuam ad Urbem profectiorem habuisti, sed in collegio et factorum pulcherrimorum testem, et optimorum consiliorum socium: à quo ea omnia erga te officia et studia expectanda tibi sint, quæ à germano fratre tuo, si is collega tibi esset, confideres profectura. Neq; enim committam, ut à quoquā in te amado vincar.

vincar. Reliquis in rebus fortasse vinci potero ab ijs, in quibus plus inerit ad eas res cõficiendas facultatis. Voluntas erga te quidem mea erit eiusmodi, ut ab vno Sadoleio se æquare patiat, superari, ne ab illo quidem sit passura, qui cum te Carpenteracte nunc esse, valde gaudeo: neq; vereor quin et itinerum suspectissimorum, et curarum maximarum recentes labores tui, isto in ocio doctissimi amantissimiq; hominis conuictus compensatione suauissimè leniantur. Quod scribis, non audere te adhortari me senem ad ea, ad quæ ego te iuuenem sum hortatus, ut scilicet ita te gereres, ut dignus eo munere, quod tibi tunc deferebatur, viderere: tu verò et hortari me, et monere, et obiurgare etiã liberrimè semper potes, cum præsertim hominem, quem iam ætas in plerisq; segniorem et obliuio sirem fortasse fecerit. Sed miratus sum me tibi eiusmodi quicquam scripsisse. Itaq; ut verum fatear, concidi animo tuas literas legens. Quid enim ineptius facere, aut etiam impudencius potuissim, quàm si te virum maximum atq; amplissimum, omnibus bonis artibus excultum, omnibus virtutibus perornatum, magna prudentia, magna verum experientia præditum monuissim? Quare sumpsim mearum literarum exemplum: quod cum legissim, recreatus sum. Nihil enim in eo erat eiusmodi, ut monitoris personam egisse videri tibi debuerim. Affèram verba ipsa, quæ suspecta tibi esse potuerunt, sunt autem in extrema pagella hæc: Tu verò longè ornatior atq; illustrior factus, non Italicam modò, sed Britanniam etiam tuam atq; ipsum cœli verticem tuarum laudum splendore fac impleas. Hic profectò est, nò tam hortandi, aut monendi, quàm laudandi orationis quidam color lususq; magna atq; præclara de eo, ad quem scribimus, sperantis atq; pollicentis. Itaq; laudavi te verius, nò monui,

vt mihi sanè videor: volui quidem certè. Idem si tibi quoq; deinceps videbitur, erit mihi gratū. Sed de his haestenus. Ego hic aetatem conficiā: ita enim mihi Pontifex vti facerem permisit. Autumni primis mensibus Romam, si valebo, proficiſcar, eoq; libentius, quòd te & Sadoletum idem facturos puto, quos videre atq; complecti, & cogitationes meas conferre discupio. Valete bin.e meae animae, optimae omnium & suauiſſimae. Priolo tuo, vel nostro potius, Paulo Sadoleto certè nostro, Ludouico Bononiensi, multam salutem. Vndecimo Cal. Iunias. M.D.XXXIX. Patauiō.

PETRI BEMBI EP^I
STOLARVM FAMILIARIVM

LIBER SEXTVS.
VENETIAS.

Petrus Bembus Petro Briffoni
S.P.D.

RATISSIMAE mihi tuae literae acciderūt: video enim in ijs, id quod maximi quidē facio, me abs te amari. Nam quòd me tantopere laudas, non tam mihi gratum id quidem est quam iucundum, propterea quòd in eo illam ipsam, quam tu laudibus in caelum fers, humanitatem, in te summam singularēq; esse planè cognoui. Consilium studiorum tuorum, quod scribis, mihi valde probatur. Spero enim fore, vt si in eo operā impendes tuam, maximos ex ea re vberimosq; sis breui tempore fructus voluptatesq; percepturus. Ceterum de Carpi Regulo quod scribis, quanquam me in Noniano tuae literae

offen-

offenderunt, fecissem tamen quod volebas, Patauiumq; esse profectus. Veruntamen ex re tua esse arbitratus sum, vt dares operam, vt te antea conuenire & colloqui possem. Erit id & tibi opportunum, & mihi gratum. Itaq; te expecto. Feci autem quod volebas, vt tibi quamprimum rescriberem: quod eò dico, ne me putes negligentem in eo fuisse, si fortè tuae literae serius ad me perlatæ sunt: dies enim adscripta nō erat. Vale Idibus Octobris. M. D. XXXII. Ex Noniano.

VENETIAS.

P. B. Francisco Victorio Phifico
S.P.D.

TV verò etiam si nihil tuis in literis ea de re disputauisſes, valde me pupugisſes, qui ad te hominem non solum philosophum, & optimis clarisimisque artibus praeditum, sed nostris etiam in studijs maioribus egregium ac praclarum virum, vernaculo sermone scriptas literas dederim, ad eas tantummodo Latine si rescripsisſes. Quid enim mea illa negligētia fieri mollius atq; ignauius potest? Nunc verò cum & id feceris, & cur ita factum abs te sit, prudenter tu quidem atque appositè pluribus verbis ostenderis, perfecisti profectò, vt ad eum sermonem, quem quidem propè per biennium cupidè admodum perseueranterq; intermiseram, libenter redirem. Itaque tuo posthac more ad te literas dabimus. Quòd Mercurio Chirurgo, quem tibi alteris literis commendaueram, amorem & studium polliceris tuum, est mihi sanè pergratum: quem tamen ita tibi commendatum esse cupio, sua etiam si se ipse arte commendarit: nam oratione illum sibi apud te planè nō vereor defuisse. Quòd si fortè

te delectant, habes hominem qui non minus lingua, quam manu, tibi se probare facile possit. De Sadoletto meo quod quaeris, is erat Romae proximis mensibus in optimis, ut semper solet, studijs, cum legendo, tum scribendo sane plurimus. Nunc autem neq; quid agat planè intelligo propter pestilentiam, quae cum Urbem deformavit, tum vitia maximè sustulit, consuetudinemq; scribendi. Itaq; quod aures scire, num is dialogum de Philosophia suam confecerit, de eo nihil dum ad nos est perlatum: cum erit faciam ut scias. Faciam etiam, quod item scribis, vel te, ut cum primam literas ad illum dabimus, multam ei salutem impertiam tuis verbis. Ignoscas brevitati mearum literarum, erant enim cum has ad te literas dabam, planè occupatissimus: et valebis. Tertiodecimo Calen. Ianua. M.D.XXII. Patavio.

V E N E T I A S.

P. B. Francisco Victorio Physico
S. P. D.

M E A S ad te literas tibi serò esse redditas, quòd me certiozem facis, non magno pere mibi molestum fuit: nihil enim erat opus celeritate. Sadoletus meus, vel potius noster, de quo quaeris, Carpentoracte (cuius urbis Episcopum gerit) profecturus propediem est, Romanarum, credo, salutationum, concursationum, turbarum captus satietate: praesertim cum videat bonis artibus atq; studijs locum propè nullum esse. De amore erga me tuo, quae iuculenter admodum, ac prorsus amabiliter in epistolam coniecisti, ea valde mibi iucunda acciderunt. Video enim non id solum, quam me diligis, quod mibi quidem certè gratissimum est: sed illud etiam, quam tu dignus es qui diligare: quo mehercule vno ad te diligendum

ligendum atq; amandum maximopere cōcitor. Quòd à me longiores epistolas expetis, tutò id tu quidè, eloquentia quae abundas. Ego verò quem planè verba sepe deserunt, malim à te vel tacens intelligi. Itaque ille Areopagitarum iudicium mos mihi vehementer probatur, qui accusantium, qui reorum orationes sine proœmio, sine epilogo, sine vllis facis, ac propè nudas audiebant. Marini Brocardi doctissimi humanissimiq; hominis, deq; me benemeriti salutationem tuis ad me verbis profectam, tam libenter accipio, ut te in eo maximè adhibere operam velim, ut is intelligat esse me planè amatissimum sui. Vale. V. Cal. Apr. M.D. XXIII. Patavio.

C I T A D E L L A M.

P. B. Francisco Bonae fidei Physico
S. P. D.

G R A T A E mihi tuae literae fuerunt, non tam quidè propterea quòd me in ijs summo pere laudas: video enim in eo te ingenij facilitate, ac planè benevolentia duci: quam quòd te meo cupidissimum, amantissimumq; praedicas. Quid enim mihi esse gratius aut iucundius potest, quam à doctissimo viro diligi, praesertim in quo, cum optimis praestantissimisq; artibus, summa probitas, summa humanitas sit coniunctae. Quamobrem ut tibi breuiter respondeam, non fallam vel expectationem tuam, si quam habes ipse de me, vel amorem erga me tuum, vel planè officium ac studium. Ceterum legi tua carmina perlibenter: sunt enim eiusmodi, ut cuilibet iucunditatem afferre possint. Quòd autem postulas, ut cum rus me contulero, te illuc vocem, ut vna esse possimus: ita faciant.

Vale. Decimo Cal. Decemb. M. D. XXIII,

Patavio.

BONONIAM.
 Petrus Bembus Lazaro Bonamico
 S. P. D.

IOANNIS Antonij Marostici optimi viri, qui mortē obijt, fratris filium Baptistam eius heredem quodā mihi magnopere commendas, est sanè gratum. Video enim amorem erga te meum aliquanti apud te esse, cum te aliquid à me petere intelligo. Itaq; hominem libenti animo sum complexus eousque, ut qua in causa nihil ei debere me existimem, statutumq; mihi propterea fuerit, ut ne quid is à me eo nomine consequeretur, idq; nonnullis hominibus mihi pernecessarijs idem petentibus antea responderim, eam causam integrā illi esse passus sum, spemq; ei dederim, me, id quod postulat, cum hoc tempore minus commodè facere possim, certè aliquando esse facturum. Quamobrem sic à me discessit, ut diceret satis se à me impetrauisse. Sanè virum præterquam quòd literatus mihi visus est, etiam frugi modestumq; cognoui. Rodulphus tibi Pius multam salutē, ego plurimam. Vale. Pridie Calen. Decembr. M.D.XXIII. Patauio.

BONONIAM.

P. B. Lazaro Bonamico S. P. D.

ACCEPI heri tuas literas Idibus Decembris datas, cū prudentes illas quidem & graues, tum ornato in primis ac perpolitato filo scriptas, tui verò erga me amoris & benevolentie non plenas modò, sed mehercule etiam profuenter. Quibus cum quid à me postules cognouerim, curabo sanè quo ad fieri poterit, ne aut operam, aut studium, aut diligentiam, aut certè amorem erga te meum, aut etiam prudentiam, de qua scribis (si modò est vlla in me prudentia) in comolendo

moliendo, tractando, conficiendo desideres. Longiorem epistolam ne faciam, multæ me occupationes impediunt. Ignosces igitur breuitati literarum, & valebis. Nono Cal. Ian. M.D. XXIV. Romæ.

PATAVIUM.

Petrus Bembus Colæ suo S. P. D.

NOS iter ita diuissimum, ut cras domi simus cœnaturi. Itaq; coquum meum iussi præcurrere, ut hoc tibi nunciaret, simul ut præstò esset, si quid eius indigeres. Tu fac omnia parata sint ad nos recipiendos. Etiam bibliothecā sigillis reliquoq; ornata concinnabis, ut possim eius aspectu (quo, ut scis, mirifice delector) statim adueniens exhilarari. Fœminis dices, Ceciliam inuitent ut cœnet apud nos: cupio enim illam quamprimum videre. Lucilio filiolo meo, quem amabilem & festiuum esse audio, tibi certè iucundissimum scio esse, basiolum dabis. Morosine & Marcellis salutem. Hæc scripsit pransus in Padi ripa, cum me somnus interpellaret, ad quem tota propè nocte Ferrariæ, apud antiquum hospitem meum Guidum Strotian cum essem, non accesserat. Vale mi optime & suavissime Colæ. Decimo Cal. Maias, M.D. XXX.

Petrus Bembus Colæ suo S. P. D.

HERI cum ad me Patauio venisses, meq; in hortis deambulantem sub meis illis hederarum umbraculis, quæ te tantopere oblectant, comperisses, post eum sermonem quem de rebus domesticis mecum habueras, magnam te voluptatem capere dixisti ex ea lectione, quam habebas in manibus, epistolarum ad Atticum Ciceronis nostri, probè planèq; familiariter conscriptarum: quibus in epistolis questus es, multa videri tibi perperam inuersa esse ab ijs, qui descripse-

tunt, quemadmodum verba illa, quæ sunt octavo in libro: Ego verò vehiculo, si navis non erit, eripiam me ex istorum parricidio: quæ quidem lectio tibi planè non probabatur. Quid enim cum navigatione atq; omnino maris traiectione vehiculum? De eo cum tibi annuisssem, sermonè deambulationemq; confecimus: atq; ipse in cubiculum meum perrexi mihi planè subirator, qui quidem nihil certi, quod tibi afferrem illis de verbis, habuisssem. Tu verò pransus paulo post Patavium redijsti. Confecito autem ad vesperum die, cum me dormitum recepisssem, intempesta nocte expergestito, verbaq; illa Ciceronis cupidè repetenti, statim mihi vera eorum lectio sese obtulit, ut mihi quidem videtur, & puto tibi etiam videbitur. Nam si ita legas: Ego verò vel lintriculo, si navis nò erit, eripiam me ex istorum parricidio: nihil porrò ambiges, nihil hæsitabis. Vale. XIII. Cal. Sex. tillis, M. D. XXXVII. De Noniano.

B O N O N I A M.

Petrus Bembus Romulo Amasæo
S. P. D.

ETSI & mihi & Bolduco nondum erat constitutum, quid de nostris pueris nobis esset potissimū faciendū, quos etiā si statuisssemus ad te mittere, te tamè antè ea de re per literas non admonito, nihil egisssemus: per tamen gratū mihi fecijsti, quòd de cōsilio profectiois tuæ, tuis ad me amātissimè scriptis literis duxijsti esse nos cōmonofaciendos, ne quid interea, dum tu abes, eorum missionè festinaremus. Ostendijsti enim in eo, nò solū, eam tibi adest facultas, operam diligenter iamq; tuam mihi nauandi, esse te mandatorū meorum bene memorem, sed planè etiam cum non adest. Quorum

in al-

in altero, amorem erga me tuum facilè agnosco: in altero, etiam prudentiam. Nam quòd mihi omnes causas huius tui consilij familiariter exponis, id abs te non tam iudicio meo, quod tu omnibus te iudicij anteferre scribis, quàm ei quæ mihi tecum est necessitudini, tribui existimo. Quo sanè officio humanissimo ac suavissimo tuo cum letor, propter eam quam mihi præ te fers benevolentiam: tum interdum vereor, ne tibi parum in ea videar respondere, propterea quòd ad te miras sepe do literas, quæ te item erudiant non de meis modo rebus, sed multò etiam magis de tuis: quæ tamen mihi curæ sunt æquè, ac si essent meæ. Quo profectò in silentio tandiu non permansisssem, neq; cōmitterem ut me hoc nomine accusare meritis posses, si omnino quicquam haberem, quòd vel mea, vel tua interesset scire te. Nihil autem cum habeam, nullas esse meas literas, quàm tibi videri, satius duco: idq; te magnopere confido, qui ocio nò abundas, probaturū. Sed redeo ad tuas literas: & tibi, ut debeo, gratulor de ea, quam quidem iam video cum iuvene nobilissimo eodemq; liberalissimo, omnibusq; bonis artibus dedito, Hercule Gonzaga, tibi esse benevolentiam constitutā: letorq; inuitatum ab eo esse te, ut apud sese esses. Quid enim tu, hoc præsertim æstatis tempore, vacuisq; à publico tuo isto docendi munere mensibus, facere melius, aut certè delectabilius poteris? Tametsi erit tibi habenda ratio, cum eorum discipulorum quos habes domi, tum multò magis etiā suavissimi pueri Pompeij filij tui, cuius amabile ingenium nunc potissimum institutis & præceptis erudiri atq; augeri debet tuis. Quod quidem & fecijsti adhuc diligentissimè, & si tecum illum ducēs, facere tum quoq; poteris fortasse etiam diligentius, quàm si esses domi. Discipulis autem tuis te consu-

lere difficilius tibi erit. Sed puto te pro tua prudentia satis ei quoq; rei occursum. Itaq; probo consilium tuum, deq; eo ac de professione ista tua, volo tibi prosperè atq; feliciter euenire. Ad Bolducum, quoniam is Venetijs erat apud suos, dederam literas, quibus cum ijs de rebus tuisq; literis feceram certiore. Ego me in Noniano post meum reditum omne ferè tempus continui, vt cum nostris literis in gratiam redirem. Id me spero assequutum: nam neq; illæ me reiciunt iam, vt solebant Romæ cum essem, & ipse Mediusfidius sine illis vitam esse ipsam aut omnino, aut magna ex parte nullam puto. Hæc adicci, non quo sciri abs te, vel mea, vel tua causa opus esset, sed vt ego quoq; ad te de meipso aliquid scriberem. Benacum meum quem flagitas, habebis cum his literis. Omnes mei, quibus quidem tuis verbis salutem dixi, domusq; tota nostra te salutat. Tu meis verbis Herculi tuo, quem ego vnum omnium facio plurimi, dicito multam salutem. Vale. Ad XV. Cal. Sextilis. M. D. XXV. De Noniano.

Petrus Bembus Herculi Gonzagæ
S. P. D.

CVM proximè Patauium rediissem, rure enim omne hoc æstatis tempus propè cõtriueram, venit ad me Franciscus Belinus familiaris meus, optimis moribus, optimis etiam studijs præditus adolescens, quem quidem ego vnice diligo, ostenditq; mihi Elegos versus à se de Petri Mantuani præceptoris tui morte ad te conscriptos, sanè perelegantels. Qui cum mihi valde probarentur, statui eos ad te mittere, cum vt pueri (libet enim mihi illum sic appellare qui pubes vix dum sit) tui quidem iam sponte sua studiosissimi atq; aman-

tissimi

tissimi clarum ingenij lumen, & ad poëtices studia mirificum, vt mihi quidem videtur, ~~ut sciam quæ~~ agnosceres: tum vt videres, quid de te optima iam ingenia iudicent, quò te ipse acrius etiam & vehementius incitares ad id ipsum quod facis, vt quam de te iam quidem apud omnes homines spem expectationeq; excitasti, eam sustinere ac tueri possis. Quod non eò dico, quò te id non diligentissimè facturum existimè, quid enim mihi esse tua virtute, tuo in omnes bonas arteis amore, vel ardore potius animi certius, ac exploratius potest: sed quoniam valde te amo, aut etiam quia ea ipsa quæ de te sibi alij pollicetur, mihi ipse plenius atq; vberius spondeo, aucto etiam quamprimum, quamq; consummatissima cum à meipso, tum ab omnibus maxime cognosci ac perspicui. Furio & Romulo, quos tecum esse audio, salutem velim dicas meis verbis. Vale. Calend. Aprilis, M. D. XXXVI. E Noniano.

Petrus Bembus Herculi Gonzagæ
S. P. D.

FRANCISCVS Belinus is, cuius Elegos de te scriptos versus in alteris ad te meis literis misi, adolescens cum eius ingenij, quod ipsa facillè carmina præ se ferunt, tum morum optimorū, fidei, modestiæ, probitatis eximie, quemq; ego vel his de causis, vel propterea quòd me in primis colit, ita diligo, vt plus diligere non possim, accensus virtutū tuarum splendore, ardet cupiditate incredibili, vt se in familiaritate tuam suscipias, apud teq; velis esse: vt quod illi, propter rei familiaris angustias, facere diutius non licet, te auctore, tuisq; in laribus, optimarū artium studia, quarum est ille quidem vnus omnium propè cupidissimus, quæq; domi

Q 9 3

tue præcipue vigent, tibi astans teq; intuens prosequi, atq; in ips, quod te libente fiat, proficere ac planè progredi possit. Se verò id quod optat, mea commendatione consequuturum magnopere confidit. Præclarè enim scit, ego quantum te amem, tibiq; quantum tribuam: vt ex eo cõiecturam faciat amoris erga me tui, mutueq; nostræ beneuolentiæ. Quod cum ita sit, non potui vel illi hoc à me summopere petenti negare, cui prodesse plurimum cuperem: vel abs te non petere, apud quem valere me multum ille ipse sibi persuasisset, cui porro esset petendum, præsertim cum bonis artibus deditos homines fouendi, & fortuna tua facultatem tibi magnam dederit, & natura voluntatem: alterum familiaritatis, quæ quidem maxima atq; amplissima semper fuit, commune est: alterum, germanum atque proprium tuum. quo maiorem etiam adhibere curam debes, vt quoniam domestice gloriæ familiarisq; amplitudinis Diu tantum tibi, quantum poposcisti, pollicentur: quæ tua sunt, ea non minus ornas ipse, quam hominum bene de te sentientium spes ac expectatio postulat. Quamobrem maiore in modum abs te peto, vt adolescenti optimo amantissimoq; tui, & nostris in literis tam vel erudito iam atque exculto, vel certè surgenti adhuc & planè ita crescenti, vt expectari ab eo præclara omnia atq; summa possint, ne desis, hominemq; dignum tua familiaritate suscipias in clientelam tuam, tuoq; conuictu, opibus, humanitate, amore denique, quod caput est, tuo foueas, erigas, amplectare. In quo cum id egeris, vt ego maximum abs te beneficii accepisse me in eo sibi existimaturus, illud etiam assequere, vt ipse magnam sis voluptatem percipiat: vtus ex ipsius adolescentis ingenio, quod quidem tibi semper aliquid promittit, quo delectere, semper excudet pangen-

getq; aliquid, quo gaudeas illum esse apud te, perq; gratum ac tui muneris bene memorè iudices. Quanquã quidem est omnino vnum illud magnum per sese atq; amplum, perfecteq; virtutis sanè proprium, in quo acquiescere virorum excellentiam clarorumq; hominũ mens atq; animus in primis solet, iuuare permultos, benefacere ac prodesse quam plurimis, suas opes atque potentiam ad aliorum vtilitatem quammaximè paratas esse atque propositas existimare: quo mihi certè homines ad Deorum naturam propius, quam vlla re alia, videntur accedere. Sed non committam vt te ad philosophiam tuam vocem, vt mihi tritum illud possis dicere, Noctuus Athenas. Equidem & illud vereor, ne tam multis verbis vsus diffidere videar vel humanitati tuæ, vel liberalitati, vel etiam erga me beneuolentiæ: quarum altera omnibus iam hominibus notæ perspectaq; sunt, altera ipsi mihi. Sed certè erit notior atq; perspectior, si hoc à te impetrauero. Cuius rei petitionisq; nostræ monitores non inuerecundos (nam flagitatores planè non sunt, quippe qui ab adolescente pudentissimo proficiscuntur) pauculos Belini versiculos ad te nunc quoque mitto cum his literis. Furnio tuo multã salutem. Vale. Tertio Idus Maias, M.D. XXXVI, è Noniano.

Petrus Bembus Catherinæ Landæ
S. P. D.

VALDE me tuæ literæ delectarunt, eoq; magis, quod mihi præter spem accidit abs te puella tantulæ ætatis Latino sermone & quidem probo & eleganti, scriptas literas accepisse. Itaq; ad reliquas causas quæ te mihi charissimas faciunt, plurimas illas quidem atque maximas, hac etiam

addita, quòd te optimis artibus dedit. am video: nihil iam est, quòd ad meum erga te amorem addi posse videatur. Quamobrem erit mihi planè gratissimum, si vnà cum tuis parentibus ad me Vere into veneris, vt te videre & colloqui possim, cuius rei non minimam mihi spem tu. e ipse liter. e attulerunt. Augustinum fratrem tuum quòd mihi commendas, facis ex amore fraterno vestro. Sed nihil ei erat tua commendatione opus, quem ipse filij loco habeo. Patri tuo & matri plurimam salutē dicitō. Sed patri velim etiam suauium des. Quod si grauari facere, illum meo nomine rogabis, vt tibi det. Vale. VII. Cal. Decemb. M. D. XXVI. Patauio.

Catherina Landa Petro Bembo
S. P. D.

AUGUSTINVS frater meus ad te proficiscitur, vt bonarum artium studijs incumbat. Ego autem nullam aliam ob causam illum sequi non possum, vt & ipsa operam literis dem, veluti meus fert animus, nisi quia fecmina sum: scio enim fratrem, apud te virum literis moribusq; ornatissimū, ita profecturum, vt parentum desiderio satisficiat: quamobrem nihil doleo, illi verò non inuideo: sed tamen non despero fore vt mater post hyemem ad te se conferat, tunc ego illam sequens, à te doctior discedam. Interim fratrem tibi commendo. Vale.

Petrus Bembo Herculi Gonzagæ
S. P. D.

CREDO te memoria tenere ea, quæ inuente astate de Francisco Belino ad te scripserim. Tu ad illa quàm humaniter mihi responderis, quàm liberaliter, ego memoria tenco, idq; mihi planè fuit gratissimum. Nunc Belino ad te proficiscenti

scenti, tardius quidem quàm vellem (sunt enim domi plusculos dies apud suos) has ad te literas dedi, quibus tibi eum quæ si de manu traderem, adolescentem & pudentem & probum, & optimis artibus deditum, atq; in primis tui amatissimum, eiusq; rei cupidissimum, vt tibi studium & operam nauare aliquam possit. In quo ipso, si quid erit eiusmodi quòd tibi vsui possit esse, quòd planè erit, tu facile perspicias, idq; pro tua prudentia constitues & ex tua voluntate. Ego cum tibi eum ita commendo, vt & ipsius virtus postulat, et amor summus erga illum meus, etsi non vereor ne breui tibi se ipse reddat suis moribus suisq; virtute commēdatissimum: tum tibi illud promitto & spōdeo, quibuscumq; in rebus eius operari voles, & ingenij tibi illam fructum, & laboris & diligentie, fidei quidem certè, pietatis, obseruantie, cumulatif sinè prestaturum. Vale. Tertio Id. Nouemb. M. D. XXVI. Patauio.

P. B. Antonio Bernerio Parmensi Iuriconsulto S. P. D.

ETSI ex multorum sermonibus te & bonarum artium doctrinam præditum, & optimis moribus, singulariq; humanitate esse ornatū intelligebam, tamen lectis literis tuis quas Bernardino Sandrio ad me dedisti, plenas non officijs solum & beneuolentie, sed planè etiā pietatis, multò id clarius atque apertius cognoui. Nihil enim prætermisisti vel in me laudando, quòd à liberalis ingenij viro, vel in mihi pollicendo, quòd ab homine amicissimo coniunctissimoq; expectari potuisset, cum neq; me vnquā videris, neq; vllum meū in te studium extare potuerit, homo & nullius opis indigens, & optimarū artium studijs fultus ipse per tete, quo mihi maior

atq; spectatior humanitas liberalitasq; ipsa accideret tua, Itaq; cum legi tuas literas libentissimè, tum multò libentius atque alacrius amorem erga me tuum, quem illis ipsis in literis præ te fers, ad me tam liberaliter venientè complexus ac propè suaviatus sum. Cui quidem amori, cæteris in rebus si fortasse minus potero, neq; enim tanti me esse adhuc quidem agnoui ipse, quanti me abs te fieri video, amore quidem certè & benevolentia facile respondebo. Nihil enim impedire voluntatis animiq; nostri cursum potest. His non vereor ne tibi homini ardenti (vt mihi quidem videris) in amicitia constituenda, ipse frigescere videar in retinenda mutuoq; faciendo, præsertim cum te ipse antea sponte atq; tacitè ama uerim. Nicolao Leonico plurimam salutem dixi tuis verbis, legi enim ei tuas literas. Is iam te planè diligit, seq; abs te diligi letatur. Reliqua Sandrius tibi significabit, mirificus amicitiarum conglutinator, amantissimusq; tui, atq; vtriusq; nostrum erga te voluntates studiq; deferet. Vale. XIII. Calen. Decemb. M. D. XXVI. Patauio.

Petrus Bembus Herculi Gonzagæ
S. P. D.

COMMENDAVI tibi æstate proxima Franciscum Belinum ea de causa, vt quoniam ipse propter rei familiaris angustias literarum bonarumq; artium studia, quibus erat iam nec leuiter imbutus et maxime deditus, persequi diutius nõ poterat, tua in domo, tuisq; opibus et munere, quod optabat consequeretur. Idq; meministi tibi me scribere ijs literis, quas ad te primam ea de re dedi. Que mea commendatio cum tantum apud te, quantum speraueram, valuisset, miniq; ipse liberalissimè amantissimèq; rescripisses, Belinus aliquot

aliquot menses apud te ita fuit, vt cum te antea diligeret commotus tuarum virtutum fama & sermonibus hominum qui de te ferebantur, postea cum eadem illa præsens ipse multò etiam maiora atq; illustriora cognouisset, amorem erga te suum tantopere auxerit, nihil vt illo tui vel amantius possit esse vel ardentius. Quibus de rebus omnibus mecum est (cum Patium venisset eo tempore quo tu Venetias te contulisti) sic loquutus, vt me etiam qui te planè nossem, ingenij, diligentie, operèq; in addiscendo tuæ prudentiæ, temperantiæ, reliquarumq; virtutum & morum tuorum suauissimorum commemoratione & prædicatione, ad te amandum aliquanto acrius incenderet. Verum cum tu nihil illi opis adhuc quidem dari, præter escam & potum iusseris (credo quòd id tibi in mentem non venit) numulos nescio quot, domo quos attulit, eum audio defecisse. Quare feceris ex liberalitate tua, si iuueni perpudenti, qui dura omnia perpeti potius quàm verbum apud te facere ijs de rebus audebit, tantum ijs curari facies, quantum ei satis sit ad necessitatem. Quòd si cum etiam honore mensæ tuæ conuictusq; affeceris, quod, vt verum fatear, cum illum ad te mitterem, sperabam te futurum, & ipsius animum fractum propè ac mœrentem exhilarabis atque eriges, & mihi facies gratissimum. Denique vt multa complectar paucis, quicquid ei commodaueris, id omne te in me ipsum contulisse putabo. Neque vereor, quin tu id bene posuisse sis existimaturus. Nam nisi me amor fallit (quanquam quid ego amore in eo falli possim, ad quem amandum non casu aut temerè, sed consilio atq; iudicio sum profectus?) spero fore, si ei vita suppetet, neq; deerunt quæ homini dedito bonis artibus tua in domo deesse vix possunt, clarum vt ille celebrèq; sibi nomè, magnamq; laudem

brevi tempore apud omnes homines, nostris in studijs præsertinâq; poetices pariat: cuius quidē laudis pars atq; portio est ad te, qui illum foueris, alueris, multò maxima multoq; iustissima peruentura. Sed quamquam tua etiam causa tibi hominem videor commendare, cum tibi illum commendo, volo tamen te existimare me tibi vnum omnia, quæ illi comminò de honorificeq; feceris, libentissimè debiturum. Vale. VI. Cal. Maias, M. D. XXVII. Patauii.

P. B. Gabrieli Veneto Augustinianorum
Eremitarum Magistro S. P. D.

CVM Venetiis proximis diebus me contulissem, quæ quidem ab vrbe propè biennium absueram, veni ad Stephanum ascendiq; ad tuum cubiculum vt te salutarem, frustra. Aheras enim Taurisum profectus. Quæquam nec frustra quidem: nam cum descendere in templum vellem, vt assistrem sacris, tui me pueri per tuam ædificationem deduxerunt, quam quidem auidè inspexi. Erat enim non mirò solùm iudicio confecta, vt socij tui qui ante te in templum descendebant longa & populari via, nunc multo breuiore eadēq; secretiore vterentur: pertingit enim à sociorū cubiculis ad phanum, sed impensa propè Regia & artificio luculento. Scalæ primùm occultæ, atq; ab alia parte adium lapide Illyrico perfaciles perq; cōmodæ: deinde riui transmissio ponte lapideo atq; tecto, vt itio reditio perspici nō possit. Deinde non sanè magna, vel pusilla potius, sed tamen cōcinna atque hilarula porticus, quam columnæ sustinent cum arcola & puteo, cui lauacrum est adiunctum ad sacerdotum ministeria, affabre quidem factum, vt nihil possit esse politius, nihil venustius. Sacrarium postremò concameratum duplex, magnum

magnum quidem ipsum, altum, luminosum, à fundamentis positum, vt reliqua omnia, mira incredibiliq; dignitate. Fenestræ atque ostia opere egregio ac pereleganti. Pavimentum candido purpureoq; lapide tessellatum. Sacrarum vestium & argenti armarium, atq; sedilia, pulcherrimo ex ligno, & quidem aduecto Germania, arte diligentiaq; mira. In quo ipso sacrario etiam ars peruenusta cum sepulchro, quod tibi ipse posuisti. Quibus in singulis ita nihil passim vel materis, vel operis, vt si ciuitas ipsa publicè id efficere voluisset, non te modo superare atq; vincere, sed ne æquare quidē certe potuisset. Itaq; nō miror id quod mihi tui significauerunt, tibi in ea ædificatione ter mille nummum aureorū sumptum factum. Quæ cum nec parū diligenter, & magna cum voluptate essem contemplatus, valde mihi Leo Pont. Max. visus est tuæ societati atq; familie prospexisse, cum te Magistrum ordinis iussit esse, qui eas pensiones atq; prouentus, quos tibi præfectura ministrat, non in ambitiosas sacerdotiorum acquisitiones, nō in tuorum propinquorum commodat, non in tuas ipsius aliquas voluptates, vt pleriq; faciunt, profudisti, sed in ornamenta sacrarum adium, in tuorum sociorum vsum, in splendorē vrbis, tua in patria & natali solo amantiissimè magnificentissimeq; contulisti. Itaq; vt ad illud redeam quod initio dixi, non iam modo non frustra te quæsiui, sed etiā valde gaudeo id me viæ suscepisse, vt illa ingenij & liberalitatis tuæ præclara munera inspectarem. Tibi verò pro meo in te amore ac pietate etiā gratulor de tam mirifica ædificatione tua, ex qua non dubito quin & magnam voluptatem capias, capturusq; sis quandiu vixeris: & multū claritatis atq; benivolentiæ, non apud tuos solium socios, vel apud nostros qui nunc sunt homines, sed

apud posteros quoq; tibi pepereris: qui, cum illa intuebun-
tur, te ament, multisq; laudibus offerant necesse est, si modò
erunt ipsi digni, qui homines appellari possint. Vale. XIII.
Cal. Iun. Natali meo ipso die. M.D. XXVII. Patauio.

Petrus Bembus Bernardino Sandrio
S. P. D.

Et salutem abs te Cornelij fratres proximis diebus mi-
hi nunciauerunt, & tu.e me liter.e plurimū delectauerunt.
Ex ijs enim intellexi nihil te magnopere cupere, præter o-
cium ad studia bonarum artium, quibus te dedisti, persequen-
da. Sed pupugit me id, quod scribis, vereri te ne Romam ra-
piaris. Nam si te illò conferes, nihil erit postea quod existi-
mes te minus posse consequi, quàm non modò philosophiam
optimasq; artes, verùm etiam lenioris doctrin.e studia, lite-
rasq; paulò politiores, quas quidem puer admauisti. Sed de
eo tu videris. Leonici nostri optimi doctissimiq; viri suauitatem
meritò tu quidem expetis: nihil est enim sene illo san-
ctius, nihil amabilius. Quòd verò addis, te totum humanita-
ti me.e innocentiaq; permittere, potes tu quidem id tuo pro-
pè iure omni tempore: verùm in quo tibi esse vsui amor in te
magnopere possit, non ferè video. Ita enim premor hoc
biennio toto cum publicis erogationibus pecuni.e, tum Ita-
lici belli vastitate atq; incendio, vt me meosq; vix egrèq; su-
stentem. Itaq; spem quam habes in vtroq; nostrum, vt in ex-
tremo est tuarum literarum, quod ad me attinet, metiri te vo-
lo & rerū difficultate, & temporū atrocitate. Sed tibi Deus
aliquis non deerit studiorum tuorum & consiliorum mode-
rator, quem quidem tibi aduoccs, & cui pareas censeo. Vale.
Cal. Sept. M.D. XXVII. De Noniano.

P. B.

P. B. Erasmo Roterodamo S. P. D.

INCREDIBILI voluptate cum tu.e me liter.e affe-
cerunt, tua præsertim manu script.e: cognoui enim ex ijs mi-
nimè verum esse id quod ad nos incertis rumoribus affere-
batur, vexari te morbo nescio quo, nò sine maximo vit.e di-
scrimine: tum Caroli tui, quem mihi cõmendas, sermo pru-
dens ille quidem & suavis auxit voluptatem meam, qui &
valere te, & præter cõmunem illam locorū istorum tempe-
statem quam cõmemoras, nihil tibi mali proprium accidisse
scire se dixit. Quamobrè nihil mihi potuit afferri vel tuis li-
teris, vel illius sermone iucundius. Quo enim minus multi
sunt, qui nostrā etiam scriptis illustrarint & locupletarint
suis, eo mihi grauius accidebat, te qui optimè omnium id & fe-
cisti iam, & nunc etiam impensius facis, eripi cum Germani.e
Galli.eq; quarum es præcipuè in oculis, tum Itali.e, quæ te
vna quantū faciat, illi ipsa tua scripta facillè testantur: quæ
quidem planè iam omnium nostrorum hominum, non so-
lùm oculos atq; animos oblectauerunt, sed etiam bibliothec-
as referferunt. Itaque redeo ad id, iucundissimas mihi fuisse
tuas literas. In quo parem me tecum habuisse conditionē sa-
nè video: quem suspensum de meo statu (putabas enim for-
tasse me Rom.e fuisse miseris illis turbulentissimisq; tempo-
ribus, cum direpta vastataq; est) Sadoleti mei liter.e, quem
admodum quidem scribis, molestia liberauerunt, quibus li-
teris me Patauium multò antè accessisse cognouisti. Quam
quidem me ad urbem ex multis laboribus tanquã in portum
ex tempestate contuli, vbi quiescerè. Ea in sententia vtinam
ipse quoque Sadoletus permansisset, vt cum semel Prouin-
ciam petiisset, vt ocio frueretur, resorberi se Romanis flucti-
bus non fuisset: fortuna in illum minus ha.buisset. Sed

homo omnium innocentissimus frustra se à Pont. Max. peti vocariq; passus non est. Itaq; iussus illuc redijt, vbi iactur. m. fecisse vnà cum multis magnis atq; claris viris non tam reprehendendus est, quàm quòd antequam Roma caperetur, sese vnus explicuerit indeq; discesserit, laudandus. In illo humaniter lapsus, vel etiã cum ratione progressus est: hoc extremum magni constantisq; animi; ac propè diuini consilij fuit. Sed de his hactenus. Perturbari tua studia tumultu propè bellico, conuelliq; vt audio, vestrum omnium veterem in DEVM Opt. Max. cultum, ceremoniasq; sacrorum nobis à maioribus nostris per manus traditas, moleste tuli: doluiq; tuam vicè deuexa iam aetate hominis, inq; tuis optimis confirmatisq; iudicio & longinquitate vitæ moribus & virtutis actione quiescentis. Quæquam quis est, qui hoc tempore plures cum fortuna exposulandi causas argumentaq; nõ habeat? Tibi si rectè cum valetudine tua erit, reliqua vel si nabuntur aliquando, vel erunt ferenda: humana enim sunt prudentibus præsertim viris, quibus viuus animi cursus & voluntas impediri pietasq; non potest. Carolus Vtenhouius erit mihi eo loci quo apud te est. Vna enim comendatio tua omnium mihi necessitudinum instar est, vt non modò nullo meo incommòdo, quod adscribis ipse, illi comòdem, si quid erit in quo ei vsui esse possim, sed etiam vt nihil plane habeã cum illo non commune, non amicos, non domum, non pecuniam ipsam, quam excipis, si ea volet vti. Omnino nihil tantum esse, quàm mea omnia meq; ipsum si excipiam, non fallam opinionem tuam. Id cum virtuti tue atq; doctrinæ, tum tuo de me iudicio debeo. Vale. Prædic

Non. April. M. D. XXIX.

Patuio.

Petrus

Petrus Bembris Carolo Vtenhouio
S. P. D.

UIS in literis mittendis, quibus ad Erasmum rescripsi, nulla celeritate te vti volo. Quicumq; primus te adierit, qui Basileam cogitet, is erit aptissimus cui eas literas des. Nihil enim continent, præter id vnum, eius de te comendationem, magnam apud me pondus habuisse, idq; me tibi rebus omnibus ostensurum. Amari me abs te valde gaudeo. Cæterum quòd petis, vt te destitutum omni auxilio tuear, ego verò id non libenter modò, sed etiam cum voluptate sum facturus, si quid illud sit, in quo mea vel ope vel beneuolentia indigeas, quodq; me velis facere, abs te cognoro. Vale. XVII. Cal. Maius, M. D. XXIX. Patuio.

VENETIAS.

P. B. Victori Fauſto S. P. D.

QVOD & in ædificanda quinqueremi nauis fidem tuam recip. præstitisti, & in concitanda omnium spem expectationemq; vicisti, letor. atq; ad tuas pristinas facultates, literarumq; ornamenta plurima atq; maxima, hoc etiam accèssisse, vt tua virtute rem maritimam auxeris, tibi valde, vt debeo, gratulor. Nõ enim id solummodo effecisti, vt quod olim nauium longarum genus apud Romanos aliasq; nationes maxime viguit, nostrum seculum multaq; supra ætatem nostrã secula non viderunt, nostris hominibus restitueres (quod erat tamen magnũ atq; amplum per sese) sed illud etiã es assequutus, vt quas omnino naues vastitate corporis materiaq; omni esse triremibus longè ponderosiores constabat, itaq; existimabant plurimi etiam cursu tardiores futurã, eas easdem ipse multò velociores ostenderes, victa plu-

Rr

blico in certamine triremi, cum qua cursum, ut eius rei periculum faceres, instituisti: ut omnes homines sponte iam praedicent, nihil esse posse bellis mari administrandis magis idoneum, nihil explicatius, comodi, utilius ea navi, quemadmodum à Bembo sororis meae filio viro, certior sum per litteras factus, qui te summis laudibus in caelis fert, adscribitque vocem eam unam esse civium hominumque omnium, opus istud tuum, virtutemque laudantium: praesertim cum veteres etiam, quotquot sunt nostra in urbe eius artis magistri, quique omnem suam aetatem in rei publicae navalibus consumpserunt, se à te, qui nihil unquam antea eiusmodi attigeris, nunquam te ad naues fabricandas applicueris, victos atque superatos non solum fateantur, sed etiam profiteantur, palamque dicitent. Itaque video maximum iam te fructum capere ingenij diligentiaeque tuae, laudem praedicationemque senatus, civitatisque uniuersae atque populi: quod quidem necesse est illud etiam consequatur, ut tibi praemium aliquod dignum tribuant, tam inexpectato tamque preclare à te gesto munere, quod etiam ad praestantiora, si qua sunt, aggredienda atque nauanda, esse autem multa arbitror, accendare, maximoque usus rei publicae his temporibus perditis atque miseris: quae si nobis sunt acerba, illud tibi facile praestiterint, ut virtus ipsa magis eluceat tua, quando illa quotidie suorum civium operibus atque industriae magis magisque indiget. Haec ad te ut scriberem, animique mei letitia suscepta ex tuae gloriae incremento tibi declararem, amor in te meus vetustaque nostra necessitudo me impulit, passaque non est, in tam communi nostrorum civium gratulatione, mei muneris partes abs te desiderari. Quod si hoc experimento senatus excitatus, plures quin quereles te magistro exaedificari quamprimū quamque cele-

rites

riter iusserit, spero me breui de rep. classibus bene gesta, tibi etiam gratulaturū, cui eos euentus referre acceptos debebitus. Vale. Octauo Cal. Iun. M. D. XXIX. De Noniano.

Petrus Bembo Bernardino Sandrio
S. P. D.

QUOD hodie mane querenti tibi à me de illis Cicero nis ad Trebatium verbis, Treuiros vites censeo: audio capitales esse: malle auro, argento, aereque essent: respondi iocis esse & multiplicem & festiuum: qui quidem iocus in antiquis & nummis & scriptoribus deprehenderetur. Itaque quonia eramus in via, ut neque libros neque nummos habemus, reieci te in alium diem. Id ne te diutius torqueat, est eiusmodi, ut ioci causa (quod quidem Cicero ad illum scribens more suo fere semper facit) verba illa, et Treuiros, & capitales, in ambigui genere sint posita. Nam cum videatur monere illum, ut vitet Treuiros Galliae populos, qui capitales bellicosique sint, ludit cum in Treuiros, tum in capitalium verbo. Erat enim Romae magistratus Triumviri Capitales, qui etiam Treuiros dicebantur. Sed quonia hoc ipsum Triumvirum nomen iterum in ambiguo poni poterat, cum essent etiam apud Romanos Triumviri pecuniae cudendae, quos ita inscribebant, A. A. A. F. F. hoc est, auro, argento, aere, stando, feruendo: iocatur iterum hoc in verbo, luditque Cicero, ut mihi quidem videtur, bellissime: addas, malle Treuiros istos esse pecuniosos, quam bellicosos, ut Cesare eos vincente tu ditesceres. Itaque infert, Malle esse Treuiros auro, argento, aere, quum scilicet capitales. Triumviros autem etiam Treuiros solitos dici, vnus Lilius satis locuples esse testis potest, cuius sunt haec in libro quartae Decadis decimo: Colonia Grauiscae eo anno deducta est in agrum Etruscum,

Rr 2

de Tarquinienſibus quondam captum : Quina iugera agri data: Treuiri deduxerunt C. Calphurnius Piſo, P. Claudius Pulcher, C. Terentius Hiſtr. Quòd verò Triumuiſi pecunie cudendæ, ſic vt dixi inſcriberentur, eſt apud me nummus æreus perantiquus ita ſcriptus, C. PLOTIVS III VIR A.A.A. F.F. Sunt & alij nummi aliorum nominum, eiufdem tamen tituli, quos inſpicias cum voles. Hæc ad te ſcripſi, cum domum rediſſem, & nummos ac librũ ſumpſiſſem, amore tui admonitus. Vale. Prid. Idus Iunias, M.D. XXIX. Patauij.

CASTRVM FRANCVM.

P. B. Sebastiano Corrado S. P. D.

ACCEPI elegos tuos vnos & item alteros, atque hos multò prioribus vberiores, quibuſcum erat epiſtola. Iis cum omnibus delectatus, cepiſq; voluptatem, quòd te multum laboraſſe perſpexi vt me ornareſ. De eo tibi quantum debeam, ſtatuo ipſe, qui ea in re neruos atq; ingeniũ intendiſti tuũ. Ego quantum voles, tantundem ſtipulabor. De tuis rebus reſpondere tibi nihil poſſum, cum ignorẽ omnia: neq; meum ſit, amicorum facta perperam eſſe facta interpretari. Tu, ſi vir eſ, tua te virtute fulcies, neq; tibi poſthac in me laudando Latinas Muſas, ſi me audieſ, aduocabiſ. Iratæ enim mihi ſunt propterea, quòd ſe à me deſertas putant. Vale. Idib. Iunij, M.D. XXIX. Patauij.

BONONIAM.

P. B. Federico Fregoſio Archiepiſcopo Salernitano S. P. D.

QUANQUAM mihi moleſta matris tuæ mors fuerat, quæ plurima quondam in me, cum in fratris ſui regno eſſem,

eſſem, præſtantis ſceminæ officia materno animo contuliſſe, te tamen è Gallia ea morte reuocatũ, ad Italiam aduenta re gaudebam: magnaſq; me voluptate affecerũt Sadoleti noſtri literæ de menſe Iunij ſcriptæ, quæ me de eo certiores faciebant. Quibus in literis quoniã erat, tibi ſe dediſſe commentariam quoddam ſuum, quod vellet Venetijs imprimi, eamq; rem vt iuuarẽ, ſi opus eſſet, à me petebat, expectabant tuas literas commentariumq; ipſum. Itaq; nihil ad te dabam literarum, cum maxime cuperem & ſcribere ad te, & tuas literas legere, præſertim in tam longo vtriuſq; noſtrum ſilentio, cuius me quidem iam magnopere pœnitebat. Nunc autem, cum meorum literis intelligam te vnã cum reliquis Romanæ reipub. Principibus, Bononiæ conſediſſe, gauiſus admodum ſum, propterea quòd breui confido fore, vt te videam. Statui enim & ipſe Bononiam me conferre ad Clementẽ Pont. Max. ſalutandum. Dediſſemq; me iam in viam, niſi meam, quam Bononiæ habeo, domum, Regis Luſitani Legatus occupauiffet. Quã ſi mei recuperabunt, nihil profectò erit, quòd me diem vnum hic retineat. Aueo enim te amplecti & colloqui. Interea valebiſ, noſq; diliges, ſi te & amari & coli à nobis magnopere intelligiſ. Idib. Nouemb. M.D. XXIX. Patauij.

PATAVIUM.

P. B. Andrea Truiſano S. P. D.

QUOMINUS expectabam tuas hoc tẽpore literas, eo mihi hæc quas ad me Patauij dediſti, plenæ officij amabileſq; literæ, & iucundiores & ſuauioreſ fuerunt. Valde enim cupio & amari me ab te, & mei memoriam apud te vigere: quòd quidem vtrumq; procedere præclare oſtendiſti. Itaque

velim existimes, nihil mihi optatius accidere potuisse tuis literis, præsertim cum ocio non abundes. Scio enim quantis occupationibus implicere, propter Præturam viri amplissimi patris tui, citius magnam partem ipse sustines. Quod scribis mulieres nostras valere, aduentumq; meum ab ijs mirabiliter expectari, mihi est gratum. Ego verò ad vos etiam libentius redibo sedatis sublatisq; nō solum bellis, quæ quidem diutius, quam oportebat, vigerunt: sed etiam bellorum suspitionibus, quibus torquebamur, pace ista, de qua commemoras, confecta, fœdereq; inuito multa cum auctorum sociorumq; fœderis voluptate. Sed de his cum vna erimus, quod breui futurum puto. Reliquis de rebus scio te literas à me non expectare. Patri tuo & matri multam salutem, itemq; Cecilie & Morosine. Vale. Idibus Ianuarijs, M.D.XXX. Bononia.

VENETIAS.

P. B. Lazaro Baifio Oratori Regis
Gallorum S. P. D.

MITTO ad te dialogos aliquot meos nuper quidem editos, verum à me partim inuene, partim etiam adolescente confectos, vt quantum te amem, ex hoc possis cognoscere, quòd eos ad te venire volui propè nudos, qui de re vestiaria tam luculenter conscripsisti. Mitto etiam eosdem alios, quos pater à te, vt per tuos tabellarios perferri mandes Lugdunum, desq; negotijum alicui tuorum vel amicorum vel hospiti, qui Lugduni sunt, vt eos mittant Carpentoracte Iacobo Sadoleto reddendos. Erit id mihi abs te supra quàm dici possit, gratum. Vale. III. Id. Iunias, M. D.

XXX. Patauio.

Venetias.

VENETIAS.

P. B. Lazaro Baifio Oratori Regis
Gallorum S. P. D.

MANDATVM meū te curasse diligenter, valde gaudeo. Quid dico, diligenter? qui non solum libros meos, quòd vnū abs te petierim, measq; literas Carpentoracte ad Sadoletum miseris, sed illius etiam liber, quo me is remuneratur, optatissimæq; literæ ad me vt perferrentur, curam atq; operam adhibuisti: addito huic quidem fœnori, quod mihi gratissimum est, etiam anatocismo, tuis scilicet ad me ipsum literis, quibus omnino nihil esse potuit elegantius, nihil amabilius. Itaq; de eo maximas tibi gratias habeo. Nam quòd ais hoc te nomine scriptisq; nostris legendis, quæ vterq; nostrum ad te misit, nationis barbaræ scriptioisq; nubeculam sensim exuere, agnosco humanitatē & lenitudinē tuam, qui cum sis veteres illos optimos Latinitatis magistros præclare iam in scribendo assequutus, dicas tamen te de nostris lucubrationibus capere, quo iuue. Sed de hoc, deq; reliquis tuarum literarum suauissimis partibus, cum unā erimus, quod erit propè diē. Rescripsi serò, plurimis post eam febrem, qua propè interij, domesticis implicitus atq; impeditus curis, quæ mihi penè memoriā ademerunt tuis literis respondendi. Quamquā nouissimè respub. amorq; in illam perpetuus & singularis meus, patriæq; charitas, me in maximas cogitationes iniecerunt: Decemviri enim honorificentissimo collegij decreto, XLV. annorum rerum publicè gestarum historiam à me, vt conscriberē, petiuerunt: quam ego eorum voluntatem aspernari non sum ausus. Vale.

Pridie Calend. Octob. M. D. XXX.

Patauio.

Rr 4

LIBER
ROMAN.
Petrus Bembus Egidio Cardinali
S. P. D.

ETSI mihi multi Roma venientes de te, quæ optabam, nunciaverunt, literis etiã meorum tibi rectè esse quotidie factus sum certior: multò id tamen clarius atque apertius mihi significavit his diebus proximis Franciscus Belinus, qui istinc domum rediens cum ad me Patavium venisset, non te modò firmum esse, valetudinemq; illam tuam, quæ es apud nos annò totum vexatus, à te discessisse, sed vires etiã pristinas tuas corporisq; habitudinè, addo etiã sermonis hilaritatè, quam quidem planè amiseras, te narranti recupe-
ravisse. Qui mihi nuncius quàm iucundus fuerit, pro tuo peruenire in me amore, meaq; perpetua erga te observantia & cultu, malo te existimare, quàm me scribere. Sed omnino nihil mihi potuit affèri optatius, quàm salus tua: quæ in salute non tam tua vnius, quàm honorù virorum, & doctorum hominum vita contineri mihi quidem videtur, spesq; ipsa omnis, si qua reliqua est, nostrorum temporum. Hæc ego de Belino cum intellexissem, nolui prætermittere, quin tibi per literas gratularer, eoq; magis, quòd post tuum discessum nullas ad te literas dederam. Quod eo consilio feci, ne te interpellarem. Audiebam enim apud Ciminius esse te in sylva illa tua cum argenti atque horrida, tum studiis tuis peropportuna, perq; còmoda vel suo silentio, quo nihil est profundius, vel auicularum cantu, quæ tibi dictati amabiliter succiunt. Mihi certè, quod facillè recordor, cum illò ad te salutandum Leone Decimo Pont. Max. venissem, è ramis opacissimarum arborum visæ sunt quasi tibi salutem dicere, ita ad te voculas inflectebant suas, umbram frigusq; captan-

captantem. Ea in sylva nunc si esses, nihil te puto pœniteret, præsertim his solstitij caloribus, qui me in Noniano propè conficiunt. Sed, vt audio, Vrbs te continet, Vaticanumq; sacrarium, quò ad te venit, at homo grauissimus, mihiq; veterè benevolentia coniunctissimus Federicus Archiepiscopus Salernitanorum, sacrarum literarum & studiorum causa, cui planè subinuideo, præsertim cum Gabrielem tuum, sollicitatis veliræ magistrum non habeam, quo, vt scis, vti soleo plurimum. Eum hoc tempore Venetæ domus ædificatio impedit, egregia illa quidem & præclara, sed cui se totum ad-dixit, vt eius consuetudine, suavisimjs sermonibus, amantissimis cõsilijs perfrui nihil possim. Itaq; post Belini discessum abidi me in villam planè deuiam, solitudinèq; delector. Scribo autem ferè semper aliquid, aut lego, quàm vtiliter, si me roges, nescire me dicam, sed scribo tamen: atque vt adhuc se res habet, mei me consilij non multum pœnitet. Vivo enim, & hos ingrauescentis iam senectæ annos nò sedatè modò & temperanter, sed etiã iucundè fero. Hæc scripsi pluribus, non solum vt me cognosceres de tuo statu maximam voluptatem capere, sed etiã vt te certiore facerem de meo. Superest vt tibi gratias agam, quòd in tuis ad Gabrielem literis, salutem mihi sepe numero adscripsisti amantissimis honorificentissimisque verbis. Tu verò es non tam dignitate amplitudinèq; tua magnus, quàm humanitate, amabilitate, benevolentia. DE OS quæso, te tuis sospitem diu seruent, tuos tibi. Ad si fecerint, spero fore vt & nos de tuis plurimis maximisque virtutibus, vberimos optimosq; fructus propediem percipiamus, & tu de nostris officijs aliquas iucunditates aliquando sentias, Victorem Superantiu Cubiculariu Clementis, qui tibi has literas reddidit, valde amo: est enim

et eruditus, optimisq; artibus deditus, et bonus plane iuuenis, ac summa probitate summaq; modestia. Eum velim tua facilitate sic complectare, vt mihi gratias agat, quod se in tua familiaritatem insinuarim. Id enim cupit maximè. Gratium adolescentem, et officiosum, et tua beneuolentia dignum cognosces. Vale. Quarto decimo Cal. Quintiles, M. D. XXX E Noniano.

BITVRIGES.

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto
S. P. D.

PVTO non necesse esse me hominem nulla necessitudine tibi coniunctum, te hortari, vt magna cum tua dignitate accersitus Patauium, ad Ius ciuile declarandum, venias. Vel enim vrbs hæc præclara, conuentusq; illustris cum doctorum hominum, tum doceri cupientium, qui te incredibiliter expetit, vel ipsa ciuitas Veneta, cuius iussu hac de re tui ad te scribunt, satis te ad iter posse hortari atque impellere videntur: præsertim cum tu te ostenderit hoc ipsum cupere, dederisq; ad tuos interpretes literas, quib. ex literis sponsores pro te essent, si ressp. tibi, quod petebas, stipis nomine pollice retur, te venturum. Quod si propterea, quia cum tu numos aureos solares petieris, illa tibi tantum aureos est pollicita, hortatore eges, qui te cunctantem et dubitantem incitet: primum quantulum id est, propter quod ad petitionis tue summam non peruenitur: deinde spondeo tibi ipse, in meq; recipio, te si ueneris, breui tempore non modo ea quæ poposcisti, sed multo etiam plura multoq; ampliora nullo negotio consequuturum. Itaq; vir clarissime Alciate, pro eo, quo tuam dignitatem maximè quidem semper, sed his etiam præcipue diebus, defendi atq;

di atque adiuui studio, conditionem, quæ proponitur, te respucere minimè omnium velim. Quare non tantum te hortor, sed plane etiam atque etiam rogo, vt ad nos, quod tuo comodo fiat, sine mora te conferas. Erit id et matri tuæ iucundissimum, quæ, vt audio, te abesse tam longinquis in locis molosse fert: et tibi in primis honorificum, addo etiam multis de causis perutile. Quanquam quidem cum Iuris ciuilis scientiam sis complexus, ab honesto magis duci moueriq; te, tui est officij atque muneris. Hæc amor summus in te meus, scriptis excitatus et confirmatus tuis, me vt ad te scriberem impulit. Vale. Idibus Iulij. M. D. XXXII. Patauio.

MEDIOLANVM.

Petrus Bembus Andreae Alciato
S. P. D.

ACCIPIO excusationem tuam, qua te ostendis venire ad nos, vt pollicitus fueras, anno superiore non potuisse. Neq; enim quicquam libentius facio, quam cum te, quem in primis diligo, facioq; vti debeo, plurimi, culpa omni et crimine non seruata fidei libero. Utinam tam æqui in te iudices præfecti ludi Patauini essent, neq; sibi persuasissimum haberent, te propterea profitendi Ius ciuile hac in vrbe locum postulauisse, vt eo tradito apud Ducem istum tuum uterere, ad largius atq; vberius ab eo stipendium promerendum. Quæ mihi etiam obijciunt, se à me deceptos, quod te venturum affirmauerim, dum tibi vni præstolantur, temporis angustijs exclusos, quæ ex usu ludi fuerant, procurare ipsos et præstare non potuisse. Illud quidem diluere non possum, te ad meas de ipsorum decreto literas sponsonem, apud illos de aduentu tuo fixam noluisse, respicientem scilicet iam ad ea quæ sunt

subsequuta. Sed acta ne agamus. Te Ticini esse animo nō plānē lato, ut scribis, sanē doleo, eoq; magis, quōd omnino ad nos rumores non belli de Rege Galliarum afferuntur. Qui nisi quieuerit, video te multo minus etiam posthac, illa ipsa quæ commemoras, ex usu tuo istuc habiturum. De scrupulo, quōd scribis, totūq; illud, vereri te ne sim tibi subirator, luisse te existimo. Quid enim tibi obsit mea vel officij, vel beneuolentiæ ab alienatio, hominis profectō nihil aliud, quā de ocio, ut ait ille, ignobili dies atq; noctes cogitantis? Deinde, qui te amare nō Ecdius fidius Patauinae ciuitatis commodorum, sed tuæ plurimæ excellentisq; doctrinæ causa instituerim, possumne te eundem illum optimarum artium scientia & præclaris scriptis florentem, amore prosequi desinere? Quōd si ea tamen scribō fortasse tu quidem scripsisti, puto te propterea, quōd nullas ad te literas dederim, id in animū induxisse, ut me tibi succensere existimaueris. Ego autem illis de rebus ad te scribere planē nolebam: erat enim sub odiosum. Noui, quōd scriberem, non habebam: itaq; silentio me continui. Habes excusationem meam haud paulō tua iustiorē, quam tamen, ut in initio dixeram, libentissimē admisi, ut tibi morem gererem, quem summopere diligo. Tu si de mea idem feceris, erit mihi gratum. Vale. Vndecimo Cal. Maias. M.D.XXXIII. Patauio.

T I C I N V M.

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto
S. P. D.

EPISTOLA tua cum munere versiculorum abs te adolescentę conscriptorum, quos Emblemata appellas, mihi missa magnopere sum delectatus. Cognota enim ex ea, tametsi

etsi tui iussu principis istuc detinere, mecum tamen cogitatione te sæpissimē versari, quo nihil mihi potuit accidere iucundius. Nam qui te propter excellentem doctrinam tuam complures iam annos summopere diligo, utq; à te diligerer, cōcupiui, valde gaudeo nulla locorum intercapidine, quōd ad te attinet, amoris nostri cursum interpellari. Tu si de me idem tibi persaueris, & rectissimē senties ipse, neq; ego opinionem fallam tuam. Quinetiam, credas mihi velim, creberimē à me cū doctis hominibus sermo de te instituitur, quorum neminem adhuc vidi, qui non te efferrer summis laudibus. Sed hæc tu quotidie intelligis. Neq; enim paullisper modo versatus quisquam est in literarū studijs vel humaniorū, ut sunt eæ, quibus nos dediti sumus, vel Iureconsultorum & veterum quæ de te honorificentissimē cūm sentiat, tunc vobis etiam loquatur: ut eiusmodi voces singulis propè honoris ad te perferri existimem. De tuis carminibus quōd tibi noui afferam homini percrudito & singularis iudicij viro, nihil sanē est. Tantū opto, ut tibi laudi sint, aliorumq; tuorum soluta oratione scriptorū titulos atq; gloriā augeant. Vale. Duodecimo Calen. Aprilis. M.D.XXXV. Patauio.

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto
S. P. D.

TV AE literæ, quas Calend. Septemb. dedidisti, ita multos dies Patauij, quo ab oppido aberam peregrè profectus, me operientes moram traxerunt, ut antequam eas legissem, tempus omne præterierit ea de re, qua de me admones, agendi. Itaque cū nihil me profecturum viderem, ne verbum quidem facere sum ausus. Quāquam, ut verè dicam quōd sentio, etiam si tempus non defuisset, quæ natura est homi-

num illorum à quibus impetrari oportet, non magnopere cōfiderem, illos mihi eā rem cōcessuros fuisse. Sed postea quān hoc quidem tempore nihil potest confici, occasione aliqua, cū videbitur, sumam apte eorum voluntates animosq; sci scitandi. Adolescentem, quem mihi commendatus, non vidi, neque quando illum aut quomodo visurus sim, scire possum. Non enim nomen adscribis: sed si ad me veniet, te non frustra mihi de se scripsisse sentiet. Vale. Sexto Id. Nouembris. M.D.XXXV. Putaui.

BONONIAM.

Petrus Bembus Andreae Alciato Iure-
consulto S. P. D.

GRATVLATIO de Cardinalatu meo tua, valde mihi grata & iucunda accidit. Tametsi tu in recensendis tuæ letitiæ causis, longius proucheris, quā à me agnoscī possit te non decipi. Sed est eiusmodi lapsus nō perferendus modō, verū etiam amplectendus: amoris enim abundantia prouenit: quæ quo maior est, eo minus recte iudicat. Amore autem nihil est homini datum suauius, nihil fructuosius. Itaq; de officio isto tuo, elegantissimisque tuis atq; humanissimis literis, valde mehercule te amo. Nec verò hæc de qua letaris dignitas, erit mihi etiā iucundior, si in te ornando afferre aliquid poterit, quo meus erga te amor cū tibi, tum reliquis hominibus esse notior atq; testator possit. Quāquā ea tua excellens præclarāq; doctrina, eæ sunt tuæ plurimæ præstantissimæq; virtutes, vt alienæ opis minimè omnium egeas. Vale.

Decimo Calend. Maias. M.D.XXXIX.

Venetijs.

Romanæ

ROMAM.

Petrus Bembus Hieronymo Nigro
S. P. D.

QVAS scribis alteras te ad me dedisse literas, eæ mihi nō sunt redditæ, quem admodum te cognosse video: id enim adscribis. Itaq; carui delectatione eius partis, quā te dicis eas in literas cōtēcisse, quā in parte tui ad Urbem aduentus, urbanarumq; rerum significatio cōtinebatur. Non enim vereor, ne quid esset eius generis desideraturus, si tuas literas accepissem. Altera erat pars earum literarum gratulationis tuæ de imposto mihi onere ab senatu: (sic enim malo dicere quā munere) urbis nostræ res gestas conscribendi. Eam tu partem alteris tuis recentibus in literis non tam reponis, quā etiam auges, vt conijcio, exornasq; honorificentissimo de me ipso testimonio iudicij tui, accēdisq; me ad eam scriptionem grauisimis amantissimisq; verbis. Ego verò Niger quod tu de me optimè sentias, plurimum letor: quem enim valde amo, quemq; & doctrina & prudentia excellere existimo, eundem mihi multum tribuere vehementer gaudeo. Quod ceteri, si est ita, facile angor, duramq; mihi conditio nem esse propositam video, non solum amicis hominibus, vt tu es, sed etiā alienis atq; inuidis satisfaciendi. Quod quidē quā difficile sit, præsertim in magna expectatione hominum, te letere minimè puto. Quid, quod ex summo ocio in laborem plurimū atq; maximū incidimus ea etate, quæ, quæ sapiunt, portū potius & requietē petunt? Sed dabimus certè operā, ne vel nobis ipsis, si erit in eo aliqua laus, vel omnino patriæ defuisse videamur. Nam quod Naugerium extollis maximis verissimisq; laudibus, facis cū ex tuo iudicio, tum ex tuis etiā moribus. Quāquā quis est qui nō idem sentiat?

quis, qui non eius mortem eluxerit? qui non in eo clarissimū horum temporum lumen extinctum esse atq; sublatum putet? Sed hæc aliàs. Tu quod facis, nos ama, & te à nobis amari maximiq; fieri existimā. Breuitas mearum literarum indicio tibi esse poterit, me in maximis occupationibus versari. Thebaldeo & Colotio multam salutem. Vale. Tertio Id. Ianuar. M. D. XXXI. Venetijs.

AD ARSICANVM RV S.

P. B. Victori Superantio Clementis Papæ
à cubiculo S. P. D.

QVOD me conualuisse gaudes, facis ex more tuo benevolentiaq; nostra. Ego verò malam certè valetudinem expuli, sine febrī enim sum; sed adhuc vires desidero, quas si recuperaro, in Nonianum me conferam, vt te tuosq; videre facilius possim in Arsicano sororis tuæ, cum qua quidem valde aueo colloqui, præsertim si mater tua lectissima foemina cum illa erit, quod quidem vt sperem facis, scribis enim omnes tuos tecum esse. Te verò si antè ad nos veneris, libentissimè videbo. Sororis tuæ viro tuisq; mulieribus multam salutem. Vale. XIII. Cal. Septemb. M. D. XXXI. Patauio.

VENETIAS.

P. B. Constantio Syluio Tolentinati Franciscino S. P. D.

ACCEPI epistolam tuam carmenq;, quo patriam exornas meam, venustum sanè & facetum: quod me mirificè delectauit. Res tua mihi cordi est, neq; de ea cogitandi curam & studium remittam, quo ad perfecero. DEVS Opt. Max. tibi nauigationem istam fortunet. Vale. Id. Septemb. M. D. XXXI. Patauio.

Venetias

VENETIAS.

P. B. Ioanni Baptistæ Fidei
S. P. D.

QVOD ad me bellam epistolam & pereruditam dedisti, gaudeo, eoq; magis, quòd horum temporum iureconsulti bonas, hoc est, Latinas literas ne attingunt quidem. Itaq; tu qui sermonis elegantiam cum sapientia coniunxisti, pluris vnus existimandus es, quàm alij sexcenti. Quòd verò etiam ostrea mihi misisti, de eo tibi multis nominibus gratias ago: primùm, quòd suburbana (neq; enim sunt cum nostri maris ostreis cibi saporisq; præstantia, vilius maris ostrea conferenda) deinde quòd tanto numero, vt non meas modò cœnas, sed amicorum etiam meorum conuiuia locupletarint fecerintq; letior: deinde, quòd succo tam recenti, vt nihil potuerit esse suauius: postremò autem, quod quidem omnium maximum atq; opportunissimum fuit, ea ipsa ante alios deuorata cibos, tanto mihi vsui tanquam præsentī fuerunt, vt pituita, qua magnopere vexabar, me reliquerit, ac somno, quem penitus amiseram, restituerit. O te medicum mihi quidem præclarum atq; mirificum. Non enim vereor, ne te piget medicinæ artem ad pristinam tuam legum peritiã addidisse, cum Valerius Superchus medendi disciplinæ, in qua excellit, iuris ciuili sciẽtiã adiūxerit, collegio Medicorū à tributi collatiõe in senatu defenso, ipso fratre tuo reliquisq; fisci & reip. aduocatis reclamantibus. Vnum mallen, sociū me tuum in illa piscatione de qua commemoras, habuisses: ea voluptate, quæ tua tantum fuit, non caruissẽm. Quanquam quidem eius etiam voluptatis me participem, eadem illæ tuæ literæ fecerunt, ita ipsam mihi ante oculos rem styli tui coloribus depinxisti. Sed de his hæctenus. Altera fuit tuarum

literarum pars, & quidem prior, qua me in caelum fers miris laudibus, cum te maxime delectatum fuisse meo adventu significes ad Prioli nostri villam, qua in villa bidui vna iucundissime fuimus. Istud tu quidem more vestro, qui magni causarū patroni, paruulas saepe res oratione facere maximas cōsueuisti. Ego verò qui nullam omnino rem exornare atq; comere, quiq; ad veritatem verbis addere nihil didici, si me dicam tuo lepidissimo sermone, iocis, serijs, omni deniq; consuetudine maximo opere tunc oblectatū, planè non mentiar. Quod mehercule totiens dico, quotiens in cum sermone ingredior, vt illo de nostro eius bidui cōiūctū, aut certè de te ipso sit dicendū. Sed hæc malo te ex alijs cognoscere, quàm ex me. Priolum, Nangeriū, Leonē, si saluere iusseris, erit mihi gratum. XI. Cal. Feb. M. D. XXXII. Patauio:

VENETIAS:

Petrus Bembus Bartholomæo Riccio
S. P. D.

EPISTOLA tua ita me delectauit, vt agrè admodum tulerim, quanquam tu Venetijs complures annos proxime vixeris, ego frequens fuerim, tamen nullum mihi tecum vsū adhuc quidem intercessisse, tuaq; me interea consuetudine, tuis congressibus atq; sermonibus caruisse. Caue enim putes mihi quicquam ijs accidere potuisse iucundius. Quod quoniam tua culpa magis, quàm mea, factum puto, qui ad me nunquā accefferis, nunquā te mihi dederis intuendum; feram æquiore animo, propterea quòd vno eodemq; breui tempore totū te vt cognoscere effecisti, tuamq; in studijs nostris mitioribus doctrinam & diligentiam vt perspicere moluisti, misis ad me scriptis tuis, quibus facillè quàm sis ea in re

in re mirificus, ac planè summus, cognoui. Itaq; quòd me rogas vt videam, tibiq; significem, an edenda ea sint: illa verò maxime omnium sunt comunicanda. Quid enim facere possumus laudabilius, quàm dare operā, vt nostro vel labore vel industria, alijs prodesse hominibus, pro virili nostra, queamus? Tu autem multa in ijs vel à pluribus nō animaduersa, vel perperā recepta, vel etiam neglecta & reiecta, qualia sint, quémue vsū præstent, palam facis: affersq; tanquam sylvam, ita modos ordinesq; certos atq; innumera biles scribendi, quibus cum locupletare se sermo Latinus potest, tum firmare atq; cōsistere, ne sit lapsui aut errori locus. Quamobrè si vnum statues, cætera mihi magnopere probabuntur: vt demas ex ea sylua atq; congerie illa, quæ cognita perspectaq; sunt, non solum doctis omnibus, sed ijs etiam qui modò paulum Latinam linguā attigerūt. Nolo enim in eo te laborem sumere, vt omnia quæ dici possunt colligas: nam quid esse magis superuacaneum potest, in tanta præsertim eorum qui de Latine loquendi ratione, quæ sciebant lapsi conscripserūt, vel recentium vel antiquorum copia? sed vt ea in quibus vel aliquid homines doceas, quod ignorent, vel sint ipsa per se illustriora, venustiora, commodiora, in tuum conseras librum, disponasq; tanquam in quicuncem, sic suos in locos atq; formas & imagines dicendi. Ea re & satietatem legentibus nō afferes & multum addes libro tuo dignitatis, splendoris, gratiæ. Ceterum de tuo in me animo & fide, quæ amantissime scribis, ea per mihi grata sunt: quæ de me ipso, tu videris. In amore autè & benevolentia posthac mutuo tecum faciam. Vale. Duo decimo Calend.

Augusti, M. D. XXXII.

Patauio.

P. B. Bartholomæo Castellano, Diacono
Avinionensi S. P. D.

ET tuæ literæ quas mihi reddidit Reginaldus Polus, quibus in literis amari me abs te suavissimè ostendis, petisq; à me ut te in meam necessitudinem recipiam, me magnopere delectarunt: sunt enim refertæ illustribus notis ingenij, doctrinæ, humanitatis, benevolentia: et Poli ipsius de te tuisq; virtutibus & morum elegantia sermo, plurimus ille quidem ac repetitus, cum summa testificatione tuæ in me voluntatis, mihi multò iucundissimus fuit. Nam cum semper duxerim, nihil esse in vita homini pudenti suavius, nihil delectabilius eo fructu qui ex amicitia cultu atq; officijs rectè percipitur: quid est, cur nõ magna voluptate sim affectus, te tali viro, cum præter spem expectationemq; meã vltro ad me amandum incitato, tum verò meam benevolentiam per internuncios perq; literas cupide atq; amanter expetente ac requirente? Itaq; quòd rogas ut te amem, facio iam id quidem primũ iustissimè, reddo enim planè tibi id quod debeo, animum scilicet voluntatemq; in te amando mutuam: deinde etiam libentissimè, quòd sum natura in amicis amplectendis atq; colendis, paulò etiam quàm satis est, ardentior. Ago autem Sadoletò nostro gratias, qui eius rei, quem admodum quidem scribis, autor fuerit, ut quoniam ego ab illo plurimum diligor, ille abs te, tum ego illum vnicè amo, teq; ille item maxime, optimum factu esse iudicaueris, dare operam te ut cognoscerem, qua ex re illud existeret, ut omnes inter nos amaremus. Quòd quidem mihi esse faciendum sanctissimè puto, neq; vinci me abs te in eo patiar, etiamsi tu prior ad me amandũ accesseris. Tametsi omnino perdifficili-

lem mihi rem esse propositam video, hominis humanissimè atq; officiosissimè, tuam erga me multò quidem prius tanquam è carceribus emissam ac præcurrentè, velle consequi & æquare benevolentiam. Sed enitar tamen. Quòd si nobis vel locorum interuallo, quo distingimur, vel annis ingrauescentibus, qui me quidem ad ocium & quietè hortantur, esse vna minus licebit, leniri tamè poterit desiderium vtriusq; nostrum crebritate literarũ. Quòd & faciam equidem sedulò, scribamq; ad te quoties erit, cui dem: & tu idem vi facias, abs te peto. De antiquorum numis qui apud te sunt, quòd mihi eos offers, agnosco liberalitatem tuam. Gaudeo autem te delectari ea re, quæ me mirificè oblectat. Intueor enim in illis imagines & tanquam vultus ipsos maximorũ & clarorum hominum, vel Græcorum vel Romanorum, quos etiã mihi notos atq; cognitos assuetudo ipsa reddidit, fruorq; eorum quasi consuetudine atq; conuictu, nuto illo quidè sincè, vllò sensu, sed tamè & amabili & grato. Quamquam est etiam altera causa in plerisq; quàm obrem oculi hominum eius rei iudicio præditorũ, magna cum voluptate retinentur: egregia scilicet atq; elegans in illis cudendis & effingendis eorum temporum artificum industria, quã quidem emulari nostri temporis artifices fortasse possunt, imitari atq; assequi non possunt. Ea me item res mirum in modum semper allicit, afficitq; sanè plurimum. Sed ut ad tuas literas redeam, indicè ad me tuorum si miseris, quòd te facturum polliceris, erit mihi gratum.

Vale. Pridie Nonas Octobres,

M. D. XXXII.

Venetijs.

P. B. Bartholomæo Castellano, Diacono
Avinionensi S. P. D.

ET mihi officiose tuas literas reddidit Thomas Poli no-
stri familiaris, & ea quæ scribis, suo ipse sermone subsequen-
tus est & apposto, & ut mihi visus est, erudito, nõ sine te-
stificatione tuæ in me amantissimæ voluntatis. Itaq; duplici-
ter detectatus sum. Cum enim cepi magnâ voluntatē ex tua
epistola, qua me de Lauræ perquisito nuper & reperto se-
pulchro certiorē facis, addisq; tuū ea de re carmen elegans
mehercule & luculentum: qua quidem in re non minorem
mihi videtur laudem Nicolaus ille Perusinus apud vos con-
sequutus, quàm olim Marcus Cicero apud Siculos fuerit,
inuento à se Archimedis mathematici clarissimi hominis se-
pulchro, cuius illi memoriã amiserant: tum Thomæ singu-
lis de rebus, deq; tua erga me benevolentia sermo vberior
aliquanto ac plenior mihi multò iucundissimus fuit. Quam-
obrem sic habeto, vtraq; vel potius pluribus de causis opta-
tissimas mihi eas tuas literas fuisse. Nam quod scribis statuis-
se te literas ad me mittere, quoties habebis cui des, id si non
amē faciãtq; plurimi, homo planè mihi ipse non videar. Pe-
to autē abs te, ne meæ voluptati ea in re plus quàm quod eō
modo tuo facere possis, seruias. Quod quæris ex me de ver-
siculis illis vernaculis plumbea in pyxide in sepulchro in-
uentis, an Petrarchæ sint: illa verò nõ modò ab illius mirifi-
co ac propè diuino ingenio absunt lögissimè, scã ne medio-
cris quidem vllius poetæ aut stylum aut eruditionē sapiunt.
Quinetiã non vno in loco Herruscorum linguæ leges, quas
ne rustici quidem negligunt, prætermisse ab illo scriptore
sunt erratis non concedendis. Vale, meq; vt facias, amantis-
sime,

tamen, si te amari à me mi Castellano intelligis. Sept. Cal.
Matias, M.D. XXXIII. Patauio.

RAVENNAM.

P. B. Ioanni Chrysoftomo monacho
S. P. D.

EXCVSATIONE tua qua vsus es, quod me profi-
ciscentes tu fraterq; tuus Basilius non inuiseritis, opus ni-
hil fuit. Quid est enim mihi aut clarius, aut omnino proba-
tius vestro in me amore, charitate, benevolentia? quam non
solum pietate atq; constantia ab incunte vestra etate semper
aluisisti, sed plurimis etiam atq; illustribus officijs auxiliisti,
& testatorem sanctioremq; fecistis: quæ sanè officia meo
quidem ex animo nunquam effluent. Itaque sic existimes ve-
lim, notam te potius apud me subijisse imbecilli in amicitia
tuendis legibus animi, quod ne vobis subirascerer pertinue-
ris, quàm necesse fuerit, vos apud me purgatum iri tam leui
relinatq; de causa, quam ego, vt verissime dicã, ad cogitatio-
nes meas ne admiseram quidem. Sed de his hactenus. Libros
de sermone vernaculo meos fratri tuo reddendos, itemq;
Nazianzeni tragediam, de qua curaueram vt tibi describe-
retur, ei iussi dari, cui voluisti. De ioco in Rhannusiu quod
petis vt te certiore faciam, habuit ille quidem omnes par-
teis vrbansissimi festinissimiq; salis, vigitq; non intermissus
complures dies. Quid? quæris: nihil potuit fieri comius, ama-
bilius, letius. Nunquã risus hilariores vllius fabulæ exitum
sunt consecuti. Fratri tuo multam salutem, quam tu ei per
literas deseres. Vale. Nonis Septembris, M.D.

XXXIII. De No-
niano.

P. B. Ioachimo Principi Brandeburgensium. S. P. D.

LEGI ad Italos literas de Georgio Sabino tuas, aliquāto post, quā eius ingenium in bonarum artium atq; poetices studijs egregium ac præstans adamauissem. Itaq; qui mihi erat per se ipse planè iam per familiaris, quēq; pro eius eximia excellentiq; virtute magnopere diligebam (valde enim mihi eius carmina probabantur) factus est mihi tua cōmendatione etiam charior, gratulatusq; Sabino sum, qui te tantum hominē eo splendore, eaq; dignitate habeat, cui sua studia curæ sint, cuiusque in patrocinio degere securus & beatus possit. Caue enim putes claros illos poematibus conscribendis viros, quorum nunc libros tam libenter in manibus habemus, quiq; Romæ Octauiani Augusti tēpore floruerunt, ad illud artis culmen euasisse, nisi magni principes extitissent, qui studia eorum coluissent, ingenia fouissent, industriam, diligentiam, laborem maximis propositis præmijs adauxissent. Quod quidem de Sabino tuis auspicijs futurum planè video. Est enim iam eò cum ingenio, tum studio prouectus, ut si perrexerit, neq; se aliò flecti ac propelli sinet, clarum sit poetā nostra se ætate præstaturus, tuumq; nomen atq; memoriam, vnā cum suis scriptis, magna cum tua laude & gloria immortalitati cōmendaturus. Hæc ad te scribenda mihi esse duxi, non eò quidem, ut qualis quantusq; sit Sabinus tibi ostenderē: quis enim id te vno melius intelligit, qui adolescentem in tuis habes familiaribus, testimonioq; tuo apud exteros ornas homines, commendasq; nobis omnibus? sed ut illud assequerer, ut quā libenter morē in eo tibi geramus, Sabinumq; tuū beneuolentia, & omnibus officijs cōplectamur, ex me ipso cognosceres: simul ut tuam

à me

à me amplitudinem præter cæteras tuas virtutes, ob id etiā plurimi maximiq; fieri, quod doctis hominibus fauces, meq; tui esse studiosissimum, scire posses. Vale. Quinto Calend. Martias, M. D. XXXIII. Pat. auio.

P. B. Alberto Cardinali Brandeburgensi S. P. D.

GEORGIVM Sabinum Germanum, Iuris ciuilibus addiscendi causa istinc ad nos profectum, in meam beneuolentiam & fidem libentissimè recepi, cum mirificum adolescentis ingenium, & in literis humanioribus, præsertimq; in poetices studijs singularem industriā, & præclara studia cognouissem, eiusq; cōsuetudine, perlegendisq; carminibus magnopere sum delectatus, charissimūq; illum habui. Neq; vlla quidem in re tam egregia & præstati iam poeta, cuius artis nomē apud omnes gentes celebre sanctissimumq; semper fuit, si meis uti fortunis voluisset, Sabino defuissem. Vbi verò is in sermonibus colloquutionibusq; nostris, tuas mihi literas ostendit de se se amantissimè scriptas, quibus eum Italis hominibus cōmendatis, non maiore quidem illum beneuolentia (vix enim mihi ad pristinum meum erga illum amorem quicquā addi posse videbatur) sed multò libentius multoq; diligentius sum complexus, cum viderem illum abs te tanto viro, eo splendore, ea dignitate, tot oppidorum & populorum principe honestari ac diligi. In quo vno rem te maxime omnium dignam facis. Nihil est enim præclarius magnis principibus ac regibus, quā fouere ingenia quæ ad magnam sint frugem, si excolantur, peruentura, quæq; memoriam eorum multa sua cum laude, in omnem posteritatē proferant. Quod quidem iam video in te atq; in tuos, Sabin-

num ipsum splendidis ac duraturis carminibus, poematibusq; fecisse. Hæc cum ita se habcant, etsi existimè nihil illi apud te mea cõmendatione opus esse, qui iam tibi per se ipse et optatus sit et gratus, ego autè in tuam familiaritatè nulla ex parte adhuc quidem venerim: tamen vt meo in illum amori, qui me planè vrget, satisfaciã, tibi cum non tam sanè commendo (quanquam commendo quidem diligentissimè) quam vobis his literis testatum apud te facere, me de Sabino ita sentire, vt si eum à poetices studijs fortuna, quæ plurimum in humanis rebus potest, non abducat, magnum sis hominem atq; antiquis illis, qui tantopere laudantur, propemodum æquandum habiturus. Neque enim cognoui vllum pangendis carminibus eruditù his temporibus hominem, quibus omnino temporibus. Latine literæ propè reuixerūt, aut etiã vilius scripta legi, qui mihi videretur styli facilitate ac genere, ad Ovidianã scriptiõnè atq; facundiã tam proximè accedere. Sed tenenda illi eadem orbita est, stylusq; ipse assiduitate diligentiq; munendus neq; tam quantum viã fecerit, quam quò progredi potest, et verò etiam debet, singulis propè horis cogitadum. Neq; enim si aut in Batrachomyomachia Hæmerus, aut in culice Virgilius à scribendo se cõtinuissent, eorum nomen seculis omnibus clarum celebreq; viguisset. De re autem sic existimes velim, tuam à me dignitatè, quæ quidem apud omnes homines amplissima clarissimãq; est, et pluris fieri, quòd optimorum artium studia, quæq; ijs se ingeniã cum prouentu dederunt, tibi amanda fruendãq; duxisti. Vale. Quinto Cal.

Martias, M.D. XXXIIII.

Putatio.

P. B.

P. B. Bernardo Cardinali Tridentino, Regis Romanorũ summo scribæ S. P. D.

CVM Prioratus Auraniæ causam, cuius quidem sacerdotij ius mihi vni competit, vetusto nostræ beneuolentiæ nomine Petro Paulo Vergerio, Clemençis Pont. Max. apud Regem tuum internuncio, per literas commendauissem, is mihi rescripsit, sese tecum ea de re colloquantum, propensam erga me voluntatem tuam cognouisse, cõfidereq; si ea regni Paronici pars Regi istic cesserit, te curaturum, vt mihi id quod iure competit etiam tribuatur, libenterq; causam ipsam pro tua humanitate suscepturum. Quæ intelligens statui ad te scribere, vt et tibi gratias agerem, quòd mihi homini nulla tecum necessitudine coniuncto, cuius neq; faciem vnquã vidisses in re tanta, tam optata, tam etiã propter temporum iniquitatem propè desperata, tuam operam patrociniumq; spondidisses: et me tibi esse iam pro ea beneficij tui spe, immortaliter deuinctũ significarẽ. Volo enim te scire, si eius sacerdotij possessionè tua procuratiõne assequutus fuero, omnes meas fortunas fore per te cõstitutas, dignitatẽq; meã suum locum, quã ei temerè subripitur, recepturam: meq; tibi æquè ac Leoni Pont. Max. debiturum. Ille enim in me ius tantammodo eius sacerdotij contulit (neq; enim potuit tunc amplius tu ei iuri succum omnem atq; neruos addes, plusq; mihi fructuũ et prouentuum vno nomine attribues, quam ille tribuerit omnibus, cui per tot annos summa fide ac labore magno studij et inferuiui meo. Hæc collegi, vt cum tibi tui beneficij magnitudinẽ proposuissẽ, et ipse te ad id vehementius incitarem, qui esses vnus omnis meæ dignitatis et honestatis autor et propagator futurus: et tu magis cõfideres, fore me tuorum in me officiorum et promerito-

rum bene memorem, qui tibi summam eius rationis antea confecissem, atq; hanc ad te epistolam, quasi tui eris tabulas & syngrapham misissem. Vale. Sept. id. Aprilis, M. D. XXXIV. Patauio.

BASILEAM.

P. B. Hieronymo Frobenio, officinae librariae Magistro S. P. D.

QVOD à me per literas viglij Iureconsulti suafu petisisti, vt libros priores sex Luiane tertiae Decadis manu scriptos perquirerem, & si haberi possent, ad te mitterem, fuit mihi gratum. Per diu enim est, cum te diligo, facioq; plurimi: diligentiaq; tua, quã adhibes in iuuantis bonis artibus librorũ probè incussorũ supellectili, vehementer mihi quidem probatur. Itaq; quoniam eos ego libros non habebam, quos estui à nonnullis, ac demum repertos librario dedi meo describendos. Eorũ ille complures iam paginas cum descripsisset, collatis codicibus deprehendi nihil boni illis inesse, quod non haberent ij libri, qui ex Aldi officina quindecim ab hinc annis parua sub forma exiere: mali verò ac errati sane plurimum. Quamobrem ne tibi mea diligentia laborem superuacancum adiungerem, librarium continui. Equidem doleo, hac in re, quam à me vnam expetiueris, me tibi satisfacere non potuisse. Tu verò si me amas Frobeni, propterea ne destiteris: si quid posthac erit, in quo mea tibi opera opus sit, à me omnia expectare amici hominis officia. Non fallam expectationem tuam. Viglio multã salutem. Vale.

Cal. Iul. M. D. XXXIII.

Patauio.

Veng.

VENETIAS.

P. B. Egnatio S. P. D.

TE Frobeniorum nomine in perquirendo Liuiano isto libro de quome admones, laborè sumere nõ oportet. Nam cum è Marcia Bibliotheca eos ipsos libros, quos abs te quaesui, manu scriptos habuissem, describiq; iussissem, comperi nihil in illis esse probè scripti, quod non in Aldinis reperiretur libris, quos tu ab isto libro deductos fuisse me certorem facis. Ea de re Frobenijs rescripsi, antequam in Nonianum venissem. Puto me illis satisfacisse: quorum causa, pro eorum in imprimendis libris industria, quam abs te plurimi fieri ex tuis literis intellexi, volo me hercule omnia. Sed de Frobenijs hactenus. Quod scribis meas virtutes nominisq; mei gloriam tibi olim gratissima, nunc verò esse etiam incundissima, tamen si quæ me gloria sequatur, aut quàm pusillus omni vitæ statu sim, non ignorè, de eo tamen magnam voluptatem accepi. Nam cum tuam excellentem atque illustrem plurimarum artium doctrinam, iam ab ineunte etate magnopere ad amauissem, teq; mihi esse omni necessitudine coniunctũ summo studio semper expetissem, mearum rerum cursus quidã propè fatalis me ab Vrbe distraxit. Itaq; te complures annos ne videre quidem potui. Postea verò, quàm domum atq; ad meos me recepi, Patauium est à me delectum, quo in oppido à laboribus, tanquam in portu à fluctibus acquiescerem. Eò factum est, vt non sæpe vnã fuimus, cum tu ab Vrbe, nisi cum te zelarinũ tuũ requirit, ne pede quidem longius abesse consueueris: ego si aliquando istuc veni, ne meum studium atq; officium te offenderet, per timuerim. Nunc quoniam & amari me abs te, vt existimarè, effecisti, & proximã hyemem totam me ad Vrbe[m] confectu

rum puto, dabo operam ut tecum esse, & tua consuetudine perfui aliquando possim. Dominicū Triuisanū, edis Marcie procuratorem, affinem meum, quem ego unum virtutis priscæ hominem omni pietate semper colui, clarissimū civitatis lumen, si saluere iusseris, erit mihi gratum. Vale. Nono Calen. Sextiles. M.D.XXXIII. De Noniano.

CARPENTORACTE.

Petrus Bembus Antonis Florebello

S. P. D.

EGO verò te in eorum, quos valde amo charosq; habeo, numerū libentissime recipio: vel quòd id admodum cupere te ostendis: vel eius doctrinæ, quæ mihi se tuis in literis patefecit, nomine: vel etiā propter eam, quæ es ingressus cum Sadoletto meo, familiaritatem et consuetudinem. A quo qui amantur & probantur, eos à me non diligere nefas puto. Quæ de me predicās, de ijs eo magis tibi debeo, quo minus à me ipso agnoscuntur. Sed facis tu quidem amabiliter, si quem diligere instituisti, cum dignū esse ostendis, qui diligatur. Reliquū est, ut quæ proficisci ab amicissimo tui debent, ea de me tibi ipse polliceari. Dabo operam, ne te frustra iudicium suscepisse intelligas. Sadoletis multā salutem. Vale. Quarto Idus Sextilis. M.D.XXXIII. De Noniano.

Petrus Bembus Fulvio Peregrino

S. P. D.

LITERAE versiculiq; tui me magnopere delectarūt, non ea mehercule de causa, quòd me laudibus in cœlum ferunt (scio enim te in eo amoris erga me tui simulis magis, quam iudicio incitatum ad scribendum accessisse) sed quia ingenium mihi sese tuum ostendit utroq; in genere scribēdi
face-

factum & elegans, magnam ex eo cepi voluptatem. Itaq; quòd videris cupere ad amicitia admitti meam, tu verò ipse aditum tibi ad eam iustissimis inijs aperuisti, ut ferreus plane sim, nisi te valde amem. Vale. Prid. Id. Sextilis. M.D. XXXIII. Patauio.

VENETIAS.

Petrus Bembus Presbytero Albino

S. P. D.

MEAS ad Ioannem Pisanum virum clarissimum literas tibi vsui fuisse, teq; ex ijs ea quæ magnopere cōcupieris: assequitū, valde letor. Ea omnino de re mihi te gratias agere nō oportuit. Tuus tamē gratus animus mihi multo iucundissimus fuit. Quòd si ea quæ in extrema pagella tuarum literarum te facturum polliceris, etiam præstiteris, & tu, quæ te digna erunt præsentia, facile consequere, & ego satis magnum mei de te iudicij fructū me cepisse arbitrabor. Vale. Calen. Septembirbus. M.D. XXXIII. Patauio.

VENETIAS.

P. B. Georgio Seluæ, Episcopo Taurenfi,
Legato Regis Galliæ S. P. D.

TE Patauio venisse dum ego essem ruri, valde mehercule dolui. Mirifico enim desiderio tenebar tui: quòd quidem certè mihi primū tu excitauisti, qui me, quem nunquā vidisses, saluere tamen per amicos humanissime iussisti: dein de multorum hominum & prudentiū & mihi familiarium sermones magnopere auxerūt, cum nihil esse te vno doctius grauius, humanius, nihil omnino amabilius dicerent. Itaq; urgeor cupiditate te videndi atque amplectendi: quam plane dabo operam ut exhauriā, Venetiasq; me conferam, cum

primum per ea, quibus adhuc distincor, negotia mihi licebit. Nunc autem literas ad te mitto eas, quas ad Franciscum Belinum scripsi, iuuenem satis eruditum è Cardinalis Turnonij familia, cumq; literis vnà pyxidem, in qua est formula cestuum, quos antiquos domi habeo. Eam ille me per literas magno studio flagitat patroni sua causa, adscribitq; vt tibi formam & literas curem dandas: eas te ad se missurum. Danestum tuum plurimā salute velim impertias meis verbis. Vale. Sexto Id. Sept. M. D. XXXIIII. Patauio.

IN GALLIAM TRANSALPINAM.
 Petrus Bembus Francisco Belino
 S. P. D.

RARO mihi vllæ tuæ literæ iucūdiore s fuerunt, quàm eæ quas Lutetia Parisiorum dedisti. Perdiu enim est cum de te omnino nihil audio. Itaq; angebar animo, neq; quàm com modè te haberes, neque planè vbi esses, intelligebam. Rumor tantum ad me iam pridem attulerat, te cum Francisco Turnonio, qui esset è Cardinalium Collegio, in vltiorem Galliam traicisse. Quare gratissimum mihi fecisti, quòd ea me non modò cura, sed etiam ægritudine liberaisti. Quòd quereris eos, qui Romæ meas res procurabant, te ad earum administrationē nō admisisse, de eo nihil possum dicere, nisi me putare illos tibi onere esse noluisse, cum præsertim villo in munere tu quidem non esses, ex quo iniuri tua vel opera, vel studio, vel omnino labore ac diligentia potuissent. Nam te mihi esse charissimum, omnes planè intelligebant. Quòd postulas vt cestuum eorum, quos in antiquo marmore sculptos habeo, tibi formam mittam, ita statim feci, eamq; formam vnà cum his literis Georgio Seluæ Legato regio, quem ad-

quem admodum vis, iussi dari. Id si tardius est factū quàm voluisti, tuæ literæ eam morā attulerunt, quæ mihi reddite sunt pridie Cal. Septemb. ipsæ ad quintum Cal. Quintiles datæ: quod tamen ipsum non ex tuis literis, nam in illis dies adscripta non erat, sed ex ijs quas ad Colam meum dedisti, à me cum ille abesset resignatis ac perlectis, cognoui. De ipso Georgio quæ scribis, ea omnia multorū ad me sermonibus perferuntur: estq; is Mediusfidius iam in oculis meorum ciuium planè omnium. Adhuc quidem illum non vidi: auct̄ autē & videre & colloqui idq; fiet per breui. Versiculos, quos requiris, tuos habebis cum his literis. Te autē, quòd ais, magno desiderio teneri meam rerum Venetarum historiam legendi, est mihi sanè gratū. Agnosco enim in eo magis amorē erga me tuum quo incitaris, quàm iudiciū. Ego autem eius Historiæ quinq; tantum libros conscripsi: quibus quidem libris res gestas annorum ferè quatuordecim sum complexus, vt non planè tertiam totius Operis partem confectam habeam. Hoc ideo scripsi, quòd me ad calcē mei muneris peruenisse iam existimas. Cardinalem tuum valde amo, cum scilicet virū, hysq; virtutibus præditum, quas cōmemoras. Vale. VII. Idus Septemb. M. D. XXXIIII. Patauio.

ROMAM.

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio
 S. P. D.

CUM proximis diebus Franciscus Belinus Roma domum rediens, ad me de via Patauium diuertisset, cepi ex eius sermone mirificam voluptatem, cum diceret se in tuam familiaritatē liberaliter esse receptum: eaq; in re plurimum sibi profuisse, quòd scires diligere à me, longoq; mecum habitio

atq; necessitudine esse cōiunctum. Nam illud quidem, meam apud te auctoritatem valere multum, teq; de me amanti-
 sime honorificentissimēq; sentire, singulis propē in colloca-
 tionibus tuis se cognouisse affirmavit, multaq; signa cum in
 verbis, tum in vultu ipso tuo præclara atq; illustria vidisse
 tue in me propensissimæ voluntatis. Hæc eius oratio, vt di-
 xi, magnopere delectauit. Nam etsi mihi minimè nouum est
 amari me abs te, qui nō solūm testimonio nre tuo, quod ego
 maximi semper feci, omni tempore libentissimè ornasses, sed
 etiam Leone X. Pont. maximo, honestissimum sacerdotiū in
 ecclesia Lateranensi amico mihi homini, quem tibi commen-
 daueram, contulisses: valde tamen Letor, temporis longin-
 quitatem decenniumq; hoc, quod propē vniuersim ab Vr-
 be absumus, atq; his in locis planè delitimus, de tuo vete-
 re in nos amore nihil omnino detraxisse: recensq; tua ista de
 me prædicatio beneuolentiæq; significatio, mihi maximæ
 iucunditati fuit. Itaq; quod ad Belinum attinet, quanquā is
 quidem adolescēs ijs moribus est, ea probitate, fide, humani-
 tate, eo ingenio, ea bonarum artium & studiorū, quibus te
 summo pere delectatū esse cognoui, ego propē semper vixi,
 præstantia, vt satis tibi ipse per se cōmendatus esse posse vi-
 deatur: tibi tamen illum probatiore fuisse propterea, quia
 mihi charus & probatus fuerit, dupliciter gaudeo: Sic enim
 & mihi plurimum abs te tribui video, & ei quem summo-
 pere amo, meam in illum beneuolentiam & honori & vsui
 sentio fuisse. Caue enim existimes quicquam illi hoc tempore
 accidere optatus potuisse, quam & esse se in tuis familiarit-
 atibus, & ea tui erga se animi habere iam indicia, tuæq; pietas-
 tis, vt suum in te colendo studiū atq; industriā optimè se col-
 locaturū putet. Quibus ego de rebus omnibus immortalis
 tibi

tibi gratias habeo. Nam & quod adhuc in illum liberalitatis
 contulisti, non minori mihi iucunditati scito fuisse, quam
 illi fuerit: & si quid in posterum conferes, quod quidem de
 tua virtute animiq; magnitudine admonitus confido breui
 futurum, in eo certè ipse me accepisse abs te beneficium sum
 existimaturus, idq; omne in meis, quas tecum habeo, ratio-
 nibus libenter tibi acceptum relaturus. Reliquū est: vt quod
 minimè necesse esse existimo facere me, tamen faciam, vel a-
 moris erga Belinum mei exuberantia, vel tuorū in me bene-
 ficiorum recordatione incitatus, vt tibi illum, quo maiore
 possum studio, etiā atq; etiam commēdem. Si ei benefeceris,
 tua liberalitate illum dignum, & bene memorem atq; gra-
 tum cognoscēs. Est præterea eiusmodi, vt etiam referre gra-
 tiam possit, eo scilicet remunerandi genere, quo magni &
 clari viri plurimum delectantur, quodq; est, vt ego semper
 existimavi, omnium optimum atq; maximum, laudis & glō-
 riæ scriptura. Vale. X. Calenū, Quintiles, M. D. XXX;
 De Noniano.

P. B. Paulo tertio Pontifici Maximo
 S. P. D.

RENUNCIO illis Octobribus allato, incredibili Car-
 dinalium consensu te Pontificem Max. esse factum, magna
 me læticia perdidit, cum videri, quem quidem ego propter sin-
 gularum optimarū artium doctrinā, maximas innumerabi-
 lesq; virtutes cum amplissima familiæ dignitate coniunctas,
 viginti annos ipse summo studio coluissē, liberalomq; in
 me atq; beneficiū esse expertus, tam latam atque in omnes
 terras patentem ditionem, tam amplum imperium delatum
 intelligerem. Egiq; DEO opt. max. gratias, quod & mi-

hi ceterisq; qui easdem bonas artes & præclara colunt studia, cum principem ac rerum dominū dederit, à quo sit magna nobilissimarum disciplinarū seges & prouentus expectandus: & Christianæ reip. procellis temporum turbulentiſſimorum iactatæ, gubernaculo cuiusmodi magistrum adhibuerit, quo regente, nemo non modo naufragium expauescat, sed ne ullam quidem aberrationem à recto cursu, aut omnino declinationē timeat. Quæ cum ita sint, de regno ac maiestate ista, quæ nulla vnquã maior inter homines extitit, cum tibi ex animo atq; verisimè gratulor, eòq; magis quiddam ad te ornandum, multò maxime aduersarū partium hominum, inter seq; dissidentium, par tamen & propensio & alacritas, atq; idem planè studiū acceſſit, vt ista declaratio, deorum immortalium voluntate potius, quàm humanis cõsilijs suscepta fuisse videatur: tum eiusdem reip. causa vehementer gaudeo, atq; in primis Romæ ipsius, patriæ atq; altricis tue: in cuius vr̄bis ciuitatē pontificatum max. quo quidem illa iam annos plus centum caruerat, tui fama nominis & virtutū claritate reuocasti, & Romanos ciues tuos fortunæ cõtumelia diu grauiterq; conflctatos, prima regni die portorij acerbioribus sublatis, tua liberalitate recreasti: vt sperandū planè sit, Vr̄bis vulneta his accepta tēporibus, quæ quidem valde multā sunt atq; adacta penitus, te vnum breui sanaturum, damnæque omnia & detrimenta sarturum. Quamquam quidem multò plus est totum illud, quod de te sperant homines, quodq; iam sibi ipsi pollicentur. Nam quæ tua est prudentia, constantia, grauitas, animi magnitudo, celeriter te intestinā Christianæ societatis bella compositurū, atque incendia restincturum putant: cuius rei plura iam signa atq; indicia tuis in actionibus publicè habitis conspexerunt.

v̄t. Atq; est hoc ipsum Mediusfidius tam amplum, tam exitium, tam laudabile, vt in hoc vno cuncta inesse diuini Pontificis munera, omnes partes, sit existimandum. Sed mihi tamen antiquorum regum & clarorum Imperatorum res pacè gestas consideranti, illa pulcherrima atq; humano generi & naturæ propria maximeq; salutaris semper est visa, quæ illi suum studium ad bonas artes fouendas atq; ornandas transtulerunt. Quo ex fonte quantæ, quamq; illustres in hominū conuentus utilitates & incunditates permanarint, nemo te melius intelligit, cuius præstans & excellens in Latinorum & Græcorū literis eruditio, omnes qui huic se rei dederunt, in eam spem adduxit, vt per te celeriter magnū incrementū sumptura bonæ studia existiment. Ea spes ne quenquam destituat, non postrema tibi cura est adhibenda, atq; vt facili cõiector, præclare adhibebitur. Noui enim animi tui sensum, ad omnem optimarum actionum laudem, & veræ gloriæ cumulum vndiq; colligendum. Sed non committam, vt qui ad hanc scribendam epistolam, vt tibi gratularer, initio me contuli, nunc te hominem omnium sapientissimū ad ea hortor, ad quæ & vitæ summa cum dignitate actæ institutio, & naturæ, & mores omni elegantia & suauitate præditi ac perpolitū tuī, & humanitas ipsa te incendunt. Vnum addam, si per valetudinem mihi licuerit, dabo operam, vt cõmuni ac gentium & seculi nostri letitia præfens fruatur, pedesq; tuos deosculer. Vale. Quartodecimo Cal. Nouemb. M. D. XXXIII. Patariō.

P. B. Cardinalis, Paulo Pont. Max.
S. P. D.

QVOD me in amplissimum Rom. reip. Cardinalium
Tt 3

collegiū, nihil eiusmodi petentē, nihil omnino cogitantem, sponte tua cooptaueris: quodq; Octavianū Zenum familiarē à cubiculo tuum, eius rei nunciū tuis cum literis humanissimē honorificentissimēq; scriptis, cumq; priore capitis tegamento purpureo sacroq; magnis illicribus ad me miseris, immortales tibi gratias habeo, habedōque dum viuam. Quid enim aut ad hominū de me opinione honestius, aut ad memoriā mei nominis clarius, aut ad bene de humano genere merendum aptius atq; accommodatius magistratu isto dari mihi potuerit, sanē nō video. Tuū verō hominē supra fortem hominum positi, tam honorificū de me iudiciū, pluris esse, quā magnorum regum opes & fortunās omnes puto. Nam si laudari à laudato viro docti hominē in optabilium & honoratarum esse rerum genere statuerūt, tibi certē omnium hominū longē maximo, summi DEI vicariū in terris gerenti, probari me, tantoq; ac tam præclaro munere dignum videri, cum quo tandem erit laudis glorięq; ornamento comparandum? Itaq; cum tuos pedes absens nō possem, eas sum literas verecundē osculatus, DEVMq; opt. max. precatus, ea ut res mihi & reip. prospicere atq; feliciter eueniret. Tametsi paulo post sedatiore animo imbecillas vires meas cum ingenij ob nature tarditatem, qua impediōr, tuū verō etiam corporis propter senectutem mecum reputans, valde timui ne tu mihi plus eo iudicio tribueris, quā sustinere ipse vlla meā diligentia & studio, vllis planē opibus possem, præsertim perdifficili hoc & perincommodo Christiane reip. tempore, cum & seditionibus nostrorū hominum, & bellis exterarū nationum. arāre orbem terrarū flagrareq; videmus. Tranquillo enim mari facile quilibet venerationē suam cursumq; moderatur. In tempestate autem

turba-

turbulenta ventisq; seuicentibus, vectore opus est magnopere industria artēq; callente: quem me esse porrō nō sentio. Hic me timor cum non mediocriter suspensum tenuisset, in eam tandem cogitationē veni, ut considerem, si tibi quantum maxime tenuitas mea fert, & fidem meam & studium cultumq; prestuiffem, satis tibi me fecisse, te pro tua incredibili prudentia & pietate atq; in tuos beneuolentia libenter estimaturum. Ea recreatus spe, ut ad tuam erga me profusam liberalitatem tuasq; literas redcam, hoc vnum tibi respondeo, me omnē operam daturum, ac pro virili mea, cum diuine bonitatis auxilio, quę quidem preces hominum sibi ritē supplicantiū non respuit, omni tempore diligentissimē curaturum, ut te de me tam amanter iudicauisse, tantumq; mihi dignitatis tribuisse non pœniteat. De meo ad te aduentu, quem scribis ut mature, deq; reliquis rebus quas ad me Zenus tuo nomine detulit, ita faciam, ut te velle video. Vale. Pridie Cal. Aprilis, M.D. XXIX. Venetijs.

P. B. Cardinalis, Paulo tertio Pont. Max.
S. P. D.

FRANCISCO Belino familiari tuo ad te reuertenti mandauit, ut meo nomine pedes tuos osculetur, gratiasq; tibi ageret, quod me domi hos æstatis menses manere permisisset. Equidem verē possum dicere, nihil me maluisse quā ad Urbem quamprimum accedere, ut te præsentem intueri & venerari, tibiq; omnia mea studia præstare ac dedicare celerius possem. Quid est enim quod tibi à me non debeatur, qui omnino plus in me dignitatis, quā optare ausus sum, cōtulisti? Sed propterea quod si via me dedissem, in magnos calores atq; in illud ipsum ferē diserimen, quo Ro-

Tt 4

ma reliqui abeunt, aduentus incidebat meus, Letor te senectuti mee temperatius atq; comodius ad hoc iter capeffendum anni tempus tribuisse, praesertim cum non firmissimam sim corpore, aliquotq; annos nihil ferè itimeris longiusculi confecerim. Domus etiam et rei familiaris meae rationibus, moram eam tu quidem humanitate tua dederis sanè peropportuna: quibus interca constitutis, libriori animo ac solutiore potero abesse, quemadmodum à Belino ipso intelliges, quem quid em tuae pietati commendarem. Est enim bonus mehercule vir, et moribus castissimis, ac praestanti in primis et constanti erga te fide: doctrina praeterea et poëtices studijs eiusmodi, ut de illo possis dicere, *ἄλλοι μὲν ἄλλοι, ἡ δὲ ἀρετὴ ὡς ἄλλοι ἀδός.* Sed nolo committere, ut egere familiares tuos aliorum apud te commendationibus videar existinauisse. Omnino quia illum valde amo, facere non possum, quin hoc saltem, tua tibi cum sponte et commendatum et probatum esse cupiam. Vale III. Idus Maias. M. D. XXXIX. Patavio.

C R A C O V I A M.

Petrus Bembus Francisco Bonero
S. P. D.

PRIORIBVS tuis ad me perhumaniter scriptis literis nihil omnino responderam, propterea quod praepostere admodum agi abs te mihi quidem videbatur, cum velles, ut de Valentini Polydami historia quam ad me impressam misisses, iudicium tibi afferrem meum, et quae in ea probarem quaeve improbarem, accuratè diligenterq; perscriberem. Quid enim fieri intemptius potest, quam si aliqua reprehendenda sint, tum id facere, cum nihil sanè prosis: illum
verò

verò etiam offendas qui scripserit? Quod si antequam Polydamus librum suum edidisset, tibi hoc à me petenti satisfacissim, poterat id quidem ratione à me factum videri: scilicet ut is admoneretur, si quid ab eo perperam esset scriptum, id ut corrigeret, historiamq; purgaret ac perpoliret suam. Nunc autem cum sibi ipse, tradito in vulgus libro, omnem eius rei facultatem eripuerit, tu verò alteris etiam literis à me idè postules, laudarem tibi quidem illius scripta prorsus libentissimè, si rectè facere id posse. Bonum enim virum esse illum puto, pro quo tantopere laboras. Reliquis verò de rebus, et scriptorum eius rationibus et partibus, velim mihi ignoscas morem tibi non gerenti, praesertim cum Caesaris, Salustij, Livij tibi praesto esse possint libri: ad quos si Polydami historiam comparaveris, quam is proximè ad optimum scribendi genus accedat, quam ab eo distat, per te ipse facile perspicias. Etiam illud vereor, ne subodiosum sit, me (qui Historiam conscribo) de aliquo Historiae scriptore non nimium praestante, pronunciare quid sentiam, ut si malum probem librum, ineptus: si culpam, invidus videri possim. De meipso multa cum mea laude quae in tuas epistolas coniecisti, ea si agnoscerem, tibi tamen deberem praecleara de me praedicanti. Cum verò abs te vel amoris erga me tui, quo te affici magnopere ostendis, vel humanitatis abundantia, qua te prestare ac excellere existimo, illa ipsa collecta esse videam, dabo hercule operam, ut et ego te mutuo diligam, et tu me tui erga me amantissimi animi planè memorem atq; gratum cognoscas.

Vale. Calen. Martijs. M. D. XXXV.

Patavio.

P. B. Petro Paulo Vergerio Pōtificis Max,
apud Regem Romanorum inter-
nuncio S. P. D.

PETRI Pauli Vergerij maioris tui de ingenuis mo-
ribus librum ad pueros regios erudiendos, Vbertino Carr-
rio missum nuper legi. Cuius oratio grauis & digna Philo-
sopho, atq; (vt in illo seculo) p̄ erudita me magnopere de-
lectauit. Admonitusq; sum, te domi habuisse vnde disceres,
animumq; tuū bonis artibus excoleres, quibus informatus
atq; instructus magnū & excellentem virum, & cū Ro-
manis Pontificibus charum, tam Christiane resp. tā duro
eius tēpore peropportuniū maximēq; vtilen te prestares.
Quod quidem abundē iam facis, addisq; ad clarū gentis &
familie tuæ splendorē, illud quod in virtute positum est, or-
namentum animi proprium ac verē tuum. Quoniā autem
audio regem istum admirabili ac diuino propē ingenio &
singulari prudentia p̄ editum, non illos modō, quibus im-
perat, Germaniæ Pannoniæq; populos summa incredibiliq;
moderatione atque iustitia continere, sed suos etiam liberos,
quos illis reges relicturus est, ita educare atque instituire, vt
digni habeantur, qui suo tempore tantorum regnorum hæ-
reditatem adeant: erit tui muneris atq; officij cum librum il-
li tradere legendū, vt quibus rudimentis, quibus moribus at-
que artibus eos imbuat, de gētili tuo scire possit. Caue enim
p̄tes aut Carolum Romanorum Imperatorē eius fratrem,
qui ei Germaniæ regnum tradidit, aut fortunam, quæ tant
ample ditioni magnam Pannoniæ partem adiunxit, ad eius
filiorum futuram gloriam æternitatemq; nominum plus cō-
tulisse, quā est virtus ipsa collatura, p̄sertim optimarū
artium doctrina & philosophiæ monitis p̄ceptisq; per-
polita.

posita. Neq; enim Iulius minus scriptis, quā gestis à se re-
tus, est laudandus: neq; Alexander, si Homeri libros nun-
quam legisset, & Aristotelem magistrum non habuisset, tan-
tam sibi nomen atq; gloriam comparare apud omnes homi-
nes omniaq; secula potuisset. Quanquam habebunt Ferdi-
nandi quidem certē liberi patris virtutes, quas imitari stu-
deāt, quibusq; ad p̄claras res gerendas accendantur. Sed
si eos magister aliquis Vergerij tui monitis erudierit, & fā-
cilis emulari eas poterunt, & ipse se ad actiones immor-
talitati commendandas diligentius & constantius horta-
buntur. Quis est enim in aliquo timere, qui cū sciat quā
se flectere debeat, not. m̄q; habeat omnem regionem, non
celerius perueniat quō vult: quā ille qui locorum atq; via
ignarus casu regitur, & interdum errat, laboremq; suū sæ-
pe irritum & inanem facit: Quare & illi tibi, cū adoleue-
rant, multum se debere fātebuntur, & illorum pater amoris
erga te sui, quem quidem magnum esse intelligo, gratiam sibi
abs te relatam putabit, ea filiorū suorum rectē instituen-
dorum cura cogitationeq; adhibita. Vale, nosq; vt facis,
dilige. Quarto Idus Nouemb. M. D. XXXIII. Patauio.

V E N E T I A S.

Petrus Bembus Michaeli Barotio
S. P. D.

ORATIUNCVLAM de Philosophiæ laudibus, quā
ad m̄ misisti tuā, his diebus cū legissem, ea verissima esse
cognoui, quæ de te paulo antē mihi narrauerat Cosmus Ep̄i-
scopus Fani, fortunæ amatissimus tuæ: à quo etiā saluere abs-
te sum iussus. Nam & ingenij tui mirifica quædam, vt ipse
aciebat, in doles, & in literarum & bonarum artium studia

ingressus, vel progressus potius ille ardens atque vehemens tuus, mihi se suavissimè legenti ostenderunt. Amoris autem erga me tui, de quo idem Cosmus me certiozem fecerat, omnem significationem cum oratio ipsa non caperet (in qua tam multa cum laude verba de me feceras) magnam eius partem in epistolam, quam ad me orationi coniunctam dederas, humanissimè coniecisti. Vtrunq; igitur letor, & te eiusmodi esse, ut in isto adolescentiæ initio, virtus iam se proferat & luceat tua: & me abs te amari, qui tantam de te spem excites in nostra civitate. Quam ut sustinere planè possis, eo maior tibi erit cura cogitatioq; adhibenda, quo difficilius profectò est præstantibus in rebus media & postrema consequi, quàm priora tenuisse. Vale. Tertio Id. Mart. M. D. XXXV. Patauio.

BRANDEBURGIUM.

P. B. Georgio Sabino Brandeburgensi
S. P. D.

ELEGOS tuos missos abs te mihi, legi non solum libètissimè, sed etiam cupidissimè pluries, magnamq; ex ijs voluptatem cepi, cum quia & docti summopere sunt & culti, & omnino eiusmodi, ut delectari mirum in modum ingenia eruditorum hominum possint: tum propterea, quòd te mei esse memorem ostendunt, testesq; sunt & tanquam prædes nostræ necessitudinis, quo mihi nihil potest accidere optatius. De uxore, quã duxisse te scribis Philippi Melanchthonis doctissimi viri filiam, letor. Dij tibi matrimonium fortunent. Socerum quidem habes eum, qui tibi etiam præceptor in bonarum artium disciplinis fuit. Ita te mihi dicere solitum videor recordari, ut tibi eo etiam nominè esse chari

us & optatus debeat. Reliquum est ut intelligas id, quòd te scire etiam tacente me puto: mihi te charissimum iucundissimumq; esse, atq; à me propter poetices, in qua excellis, studia reliquisq; tuas virtutes fieri sanè plurimi. Quibus à studijs te te distulisti permittas, valde te rogo. Vale. Septimo Calen. Quintiles. M. D. XXXV. Patauio.

ROMAM.

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio
S. P. D.

EX Caroli necessarij mei non vnis literis, quo me studio & diligentia Paulo Tertio Pont. Max. auo tuo cõmendaueris, magna cum voluptate cognoui. Qua ex cõmendatione factum est, ut alterũ eorum, quæ impetrari mihi per te ab illius liberalitate cupiebam, hoc sim tempore cõsequutus. De altero, propterea quòd permagnos meis postulatis aduersarios fortuna mihi obiecit, si nihil impetratum, est minus doleo. Non enim auũ tuum tibi in eo gratificari noluisset, sed amplissimis illis viris, qui me oppugnabãt, negare nõ potuisse ipsum puto. Quare spem habeo, cum probari amplius pontifici mea causa poterit, libenter illum omnia tibi pro me petenti & laboranti concessurum. Interim autem maximas tibi gratias habeo: primum, quòd me autoritatis patrocinijsq; tui magnopere indigentẽ fouendum & tuendum suscepisti, neque notum tibi hominem, neque vllò in te officio antea functum, ut ista tui erga me animi propensio atque alacritas mihi præsto diuinitus fuisse videatur: deinde, quòd tantum in me beneficium contulisti, ut posteritati nunc demum sit prospectum meæ, quæ quidem annos aliquot iacuit omnibus propè fortunæ iniurijs proposita: postremo,

illud mihi etiam atq; etiam gratulor, quod in tuam familiaritatem his tractandis rebus sum ingressus, quam certè mihi omni tempore magno & vsui & ornamento futuram puto, quemadmodum quidem nuper fuit: præsertim cum te eiusdem aui tui pietas, eo dignitatis iam atque amplitudinis euekerit, ut vno ipso excepto, Romæ te adolescente atque impubere, nemo vel senex maior ferè aut opulentior haberetur. Quas ad res cum accesserit egregia literarum & optimarum artium disciplina, quibus te totum formandum & erudiendum tradidisti, quis te vno, quis inquam te vno erit beatior? Quare te hortor, ne fortunæ illecebris abduci te aliorum sinas, studiaq; literarum quarum es præsidio amplissima ornamenta, ingentes utilitates, vberimosq; in tota vita fructus proventusq; animi iucundissimos percepturus, deseras. Quin quo maior opulentiorq; es, eo te magis erigas excitesq; ad virtutem bonasq; artes ediscendas & consequendas: quæ in te splendidiore erunt ipse propter hoc, quod ad magnas opes dignitatemq; peregre iam se adiungent. Caue enim putes vlla omnino bona tanti esse, quæ in virtute posita sunt, atq; ad animorum cultum pertinent. Neq; te homines, cum eris planè vir, tam libenter intuebuntur propterea, quod opes maximas possidere te intellegant, atq; in amplissimo dignitatis gradu esse, quam quod probus sis vir, quod ingenio præstans, quod doctrina omnibusq; bonis artibus præditus. Hæc laudantur, hæc amantur, hæc sunt maximi. Ad quæ quidè consequenda nō externis tibi exemplis opus est, quibus instamneris: domi atq; est, quod imitare, auus ipse tuus scilicet, quo ab vno abundè sum re omnium exempla virtutum potes. Illum inspicere, a quo eius te doctrinam atq; mores forma. Profecto nihil tibi deerit, si ad illius

illius vite signum ingenij aciem diriges & intendes tui. Sed nescio quo pacto ab ea scribendi ratione, quæ tibi gratias ageret, ad hortationem defluxit epistola, nō tam quidè meâ sponte, aut consilio (neq; enim puto monitore te egere) quam amoris impulsu, quo te prosequor tuis incensus officijs tuaq; liberalitate. Itaq; finem faciam scribendi. Tu modò, si me bonum virum, si gratum, si beneficiorum esse memorem existimas, quam semel curam tuendi mei amplexus es, eam vti ne remittas, pro meâ in te obseruantia & cultu, etiam atq; etiam abs te pcto. Octauo Calen. Sept. M. D. XXXV. Pataui.

R O M A M.

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio
S. P. D.

SCRIPTIS iam & obsignatis, quas ad te dederat literis, certior factus sum prioribus tuis erga me promeritis, nouū beneficiū accessisse: quod quam pecuniâ in re mea impendi sacerdotalibus libellis à Pontifice habendis, more institutoq; veteri oportebat, eam tu mihi vniuersam remitti & dono dari ab auo tuo impetrauisti. O Alexander, quantum iam est illud, quod tibi à me deberi sentio, qui plura in me, quam ego abs te petieram, contulisti, qui omnibus liberalitatis tuæ cumulis me ornatum esse voluisti. Equidem fateor pro meâ tenuitate opportuniâ mihi maxime tuam istâ munificentiam accidisse. Sed omnino vnū illud multò mihi iucundissimū fuit, te ea dignitate atq; amplitudine adolescentem, ad istam etiam petitionem apud Pontificem, ut omnibus numeris mihi esses vsui, descendisse. Non horum morum, non horum temporum tua ista largitas atq; benignitas fuit. Tamen si alia etiam in re, quanti me faceres ostendisti, qui

maximorum et clarissimorum hominum auctoritatem me apud te impugnantium neglexisti, prudentiaque tua eorum consilium represisti. Quae quidem singula ita erunt semper fixa in animo atque memoria mea, ut mihi viuo eripi abolerique non possint. Agerem tibi gratias, quemadmodum quidem debeo, de his omnino omnibus, si orationis genus ad eam rem idoneum haberem. Quod quoniam nullum suppetit, credo propterea, quod superasti tu quidem tuis officijs omnem expectationem de te meam, itaque praeteritis re, a verbis quoque orationeque destitutor: quod reliquum est atque primum, agam, ut DEVM Opt. Max. rogem, ut quando tu innocentis hominis patrocinium suscepisti, ita te ille sua cura et pietate situm atque ornatum iri statuatur, ut nemo ei ex omni cœtu hominum aequè ac tu, charus esse ac probatus videatur. Quod quidem iam sit. Vale. Quarto Cal. Sept. M. D. XXXV. Patavio.

ROMAM.

P. B. Alexandro Farnesio Cardinali
S. P. D.

LEGATIONEM Hispaniensem maximis anni caloribus mutatis te iumentis obijisse, neque solum vegeto corpore ac firmo Romam ad tuos, sed etiam hilariori vultu atque habitudine quam discesseris, redijisse, valde letor. Magnam enim de tua bona valetudine, et membrorum plane robore periculum abs te factum esse video, praescripta in tam tenera aetate, tam longo itinere ac difficili, tam celeriter per tinaciterque confecto. Itaque ut de eo certior factus sum, exilium gaudio. Nam ut verè tecum loquar, valde Mediusfidius tibi timueram, valde suspensus animo fui, quod verebar te plus

oneris

oneris subire voluisse, quam adolescentia ferre ac sustinere posset tua. Sed profecto magnitudo animi tui omnes difficultates superavit, corpusque ipsum ad eas obeundas et perferendas supra vires supraque annos, tanquam manu sustinens, assecit, ut nihil in postremum ferè obuenire tibi muneris tam magni et laboriosi possit, quod non facile ac sine molestia peragere te posse sit sperandum. Ceterum gratissimum etiam et iucundissimum mihi fuit, ex Caroli mei literis intellexisse te curaturum, ut mihi de Campegiana domo in Vaticanis adibus, quam annos aliquot Leonis Decimi tempore incolui, quaeque commodior multo quam erat, mea impensa uti esset curavi, aut tui liberalitas accomodet. Non possum dicere, quantum accessionis ad id, quod iam tibi omnibus numeris debeo, ea refect. Fiet quidem certè plurimum. Sic enim multis me curis difficultatibusque liberabis, quas tibi cogitas scio esse. Vale. IIII. Cal. Augusti, M. D. XXXIX. Ex agro Veronensi.

BONONIAM.

P. B. Cosmo Gherio, Fani fortunæ
Episcopo S. P. D.

EX tuis literis, quae me de tua apud Fanum mansionem reliquisque tuis rebus erudierunt, magnam cepi voluptatè, propterea quod et elegantes ipsae sunt, neque tantum Latine, sed etiam politè atque subtiliter scriptae, et tuam erga me benivolentiam, quam ego semper feci plurimi, magnoperè praesentent. Itaque nihil mihi potuit optatius accidere, quam tuum et in bonarum artium studia literasque nostras progressum, et in me amorem te scribente agnouisse. Delectatus etiam sum, quod addis, Academiae tuae desiderio, sic enim appellas,

VU

quam hinc propè vnus cōstitueras, incredibiliter teneri. Cōfido enim si id ita sit, te ad nos aliquando reuersurū. Quamquam quòd postea Bononiam profectus es, vereor ne te Romanæ reipub. tibi proposita magna cum spe actiones & munera intercipient. Sed hæc DEVS aliquis gubernabit. Recordor enim quæ mecum discedens amantissimè his ipsis de rebus es loquutus (neq; tibi ea puto excidisse) de quibus ego tunc tua captus amabilitate, humanitate, tuisq; virtutibus incensus, te de me quid sentirem sedulo querentem, amicè atq; fideliter monui. Reliquum est, vt cum tibi persuaferis me amantissimū tui esse, hoc etiam mihi des, vt in te expectando, & tibi prospera omnia feliciq; optando, concedam nemini. Cola meus plurimā salutē impertit Ludouico tuo, item ego. Tu salue & vale. VII. Calend. Februarias, M. D. XXXIII. Patauiο.

BONONIAM.

P. B. Cosino Gherio, Fani fortunæ Episcopo S. P. D.

ETSIĀ Lampridio primū, deinde à Ludouico tuo coram eā quæ volebam, de te, deq; pueris tuis cognouissem, tamen non tam mihi sermo illorum gratus, quam tuae ipsius ad me literæ suauis & iucundæ fuerunt. Credo quòd in ijs non solum narratio increat carum rerum, de quibus scire cupiebam, sed etiam testimonium illustre atq; mirificum se ostendebat & tuæ in me voluntatis, & mei erga te amoris nostræq; necessitudinis: quo quidem vno magnopere sum delectatus. Nam cum te propter adolescentiam tuam in filij apud me loco iam pridem habeo (nam propter sacerdotij dignitatē longè es mihi ipsi antefrēdus) tum ætas mea planè ingrauescens adminiculi indiget, quo se sustentet. Id autem

in sur-

in surgenti ac florenti ætate ac virtute tua & ingenio illo amabili, quo excellis, & omnino in tua erga me beneuolentia singulari, mihi positum & constitutum puto. Itaque etiam tuas literas lego, aut de te cogito, valde mens conquestus & exhilaratur mea. Spero enim fore, vt neq; à me viuō amorem tuum vlla res abstrahat, neq; mortui memoriā vllā temporis longinquitas in te sit deletura. Sed hæc malo ab vtroque nostrum re, quam oratione declarari. Tuorum studiorum ratio, de qua me certiore facis, valde mihi grata accidit: præsertim cum te dicas in eo curam habere valetudinibus tuæ, quod mihi magnopere probatur. Villa quidem ista quæ incolis, & mons & sylua viridissima in qua te oblectas, vtriusq; rei habere videtur rationem, tibiq; consulere, vt & doctior & certè valētior ad nos reuerti possis. De Ludouico tuo nihil attinet me ad te nunc quidem scribere. Is meum sermonem, quem cum illo habui, ad te rediens perferet, cui has literas dedi. Priolo dij prudētiorē mentem velim dent. Amare quidem erga te videbantur dedisse. Vtinā ea res Ludouico ipsi emolumentum aliquid pariat. Nam curæ & laboris quantum allatura sit, satis adhuc perspicere non possumus. Id ipsa patefaciet dies. Bonus est vir, prudens, viget ingenio, optimis est artibus præditus, amicus verò eiusmodi, qui cum in tenebris, vt aiunt. Quære confido nouum hoc eius consiliū, quod non sponte iniit, & ipsi & tibi voluptati fore. Omnibus meis gratissima fuit salus missa abs te illis, quibus singulis nemo meorum necessariorum te est vno ebarior, nemo iucundior. Itaq; tibi plurimam salutem dicunt, Torquatusq; in primis, cuius mater planè conualuit: à qua saluebis & valebis. Vale vale. Quarto Non. Quintil. M. D. XXXV. Patauiο.

P. B. Cosmo Episcopo Fani fortunæ
S. P. D.

POST discessum tuum nullas abs te literas habebamus: quod quidem nobis molestissimum sanè fuit, qui desiderium tui ferre propè non possumus, nedum etiam silentium feramus. Quare scribe aliquid ad nos, quod absentis tui ægritudinem nostram leniat, ne tecum ipsam etiam amorem tuum, quem nobis mutuo dederas, abstulisse videare. Tum quid Ludouico tuo factum sit, fac ut sciamus: tecumne adhuc quidem sit, an Romam remigrarit. Quod nos quidem feremus: cauiore animo, ne de Vrbe hoc sanè nomine ipsi vini conqueramur, quæ à nobis Polium & Priolum abstraxit. Sed de his haftenus. Ego Torquatulum meum ad Lampridium mittere propediem cogito, ut ab illo erudiat. Ipse enim mihi se humanissimè atque amantiissimè obtulit, cum aliorum liberos omnium respicere vsquequaque statuisset: quo nihil mihi potuit ab illo accidere iucundius, addo etiã opportunius. Valde enim me ea cogitatio torquebat, quem puero Græcarum literarum magistrum darem, cum doctorum simul & bonorum hominum magna paucitas sit, ut te non latet. Itaque illi plurimum debeo, qui tam tempore suam mihi operam est pollicitus. Nos valemus, & te amamus, & tibi omnia feliciter cuenire, quæ tractas quæq; cogitas, optamus. Vale, Salue. Septimo Cal. Nouembreis, M. D. XXXVI. Pataui.

F A N V M.

P. B. Cosmo Gherio, Fani fortunæ Episcopo S. P. D.

PERGRATVM mihi est, quòd me per literas de tuis rebus

rebus crebrò certiorè facis, præsertim cum apud te, ut scribis, rectè sint omnia: valetudo primùm tua, quam auget oportunitas loci & cæli temperies brumalibus etiam diebus: deinde animus in dies ad philosophiæ studia paratior: postremò tuorū pueroꝝ mirifica educatio & doctoris probitas tibi planè iam perspecta & cognita. Quæ cum ita se habeant, purpuratos illos amicos nostros, qui nuper Romanorum principum collegiū auxerunt, te beatiores esse sanè non puto. Innocentium Pisaurensem suis tibi officijs satisfacere, valde gaudeo. Bonus est vir, rectus, amicitiarum non solum appetens, sed etiã, quod est probitatis indicium, valde mehercule retinens, vitæ ac victus elegantia in re familiari non magna, propè insignis. Quare hominè in familiaribus tuis habere as censeo. Torquatulum meū adhuc quidem apud me volui esse, ne hyemalibus itineribus, insuetum labori puerū, ad doctorè mitterem. Sed mittam propediem, cum viæ minus lutose esse incipient: nam conglaciare desierunt. Eius soror Helena, de qua scire vis, in literarū rudimentis progressus miros facit, ut etiam fratrem adæquarit, qui est natu tribus propè annis illa maior. Formæ autem, nam hoc quoq; ad rem pertinet, ea in dies incrementa puella blandula venustulaq; præ se fert, ut cum adoleuerit, egregiæ pulchritudinis multas partes habitura videatur. Mater quidem eius Morosina id ætatis, qua filia nunc est, longè tenuiorem eius rei spem suis dabat: quæ tamen quò euaserit, non puto te oblitum, tamenst tu illam forma iam deflorescente paulo antè quam è vita decederet, aliquoties vidisti. Annum enim agens octauum & trigesimum est mortua. Sed ut ad pueros redeam, uterq; multam tibi salutem dicit. Idem Cola meus, vel potius noster, & Federicus Delphinus uti faciam, & te sal-

uere iubeam, me admonent. Ego te valde amo, meq; abs te magnopere amari cum opto, tum sentio. Vale. Nonis Februarijs, M.D.XXXVII. Patauio.

OENIPONTEM.

Petrus Bembus Georgio Loxano

S. P. D.

NVM I argentei ponderis bene magni decem, quos tuo & uxoris tuae vultu insculptos ad me dono misisti, me mirifice delectarunt. Nam cum te propter eum amorem, quo tuas plurimas excellentesq; virtutes prosequor, videre valde Mediusfidius cuperem, neq; antea unquam vidissem: numero eorum aspectu, qualis non tu modo esses, sed vxor etiam tua, intueri posse me, mihi sane optatissimum iucundissimumq; accidit. Itaq; de eo valde te amo, debeoq; sane plurimum. Sed haec ipsa tunc, quod eram Venetijs, vt propinquo tuo, qui eos numos mihi reddendos curauerat, significarentur, mandaui. Nunc vero cum opere pretium mihi magnopere sit, duos libros in Germania impressos habere, qui apud nos non habentur, Marsilium scilicet Patauinum, qui de autoritate Pont. Max. conscripsit, itemq; Ocani dialogum eadem de re: peto abs te, & quidem diligentissime, vt eos libros mihi perquiri emiq; iubeas, ad meq; transmitti. Erit id mihi tam gratum, vt nihil possit esse gratius: nisi si tu mihi quoq; aliquid mandaueris, in quo tibi esse vsui possim. Vale, meq; vt facis, dilige. IIII. Cal. Iun. M.D.XXXVII. Patauio.

OENIPONTEM.

Petrus Bembus Georgio Loxano

S. P. D.

ET amabam te antea. Nam & Brasicanus, cum is Car-

men

men ad te suum mihi recitauisset, alio se abs te hoc in ludo bonorum artium Patauino mihi dixerat, quo nihil potest esse praestanti ciue dignius: & Petrus Bechinius amantissimus tui quem ego vnice diligo, multa mihi narrare solitus est de liberalitate summa tua, de probitate, de elegantia, de tuis reliquis maximisq; virtutibus: & nunc acceptis abs te literis, quibus te in aere prope meo scribis esse, magnus beneuolentiae cumulus ad amorem illum pristinum in te meum sane accessit, vt nihil sit omnino iam, quod tibi eo nomine non debeam. Itaq; quod postulas, vt te in meorum ponam numero: ego vero tenere te inter illos, qui mihi probati sunt, principem locum vt existimes, maiorem in modum velim. Quod autem petis, vt tibi aliquid iubeam: equidem scio te amplissimis opibus et autoritate magna praeditum iuuandis hominibus pollere. Sed quid est, quod ego fieri abs te pro me, nisi vt me mutuo ames, postulem? Id si feceris, omnia me abs te impetrasse existimabo. Brasicanum impensus etiam deinceps diligam commendatione incensus tua. Est sane adolescens & magno in optimarum artium studijs ingenio, & incredibili diligentia, & eruditione iam plane constituta: quas ad res addidit poeices hilaritatem, qua ego quidem magnopere delector, sperandum vt sit, magnum illum in virum breui euasurum, vel potius iam euasisse. Vale. VI. Cal. Sextiles, M.D.XXXVI. Patauio.

P. B. Antonio Perrenoto, Protonotario
Apostolico S.P.D.

OPTIMI clarissimiq; viri patris tui, opem atque patrocinium, in mearum fortunaru naufragio magnopere expectens, scripsi ad illum ea de re, petijq; vt pro sua probi-

tate atq; hominibus iuuandis consuetudine, causam meâ Carolo Imperatori cōmendaret: cuius causæ statû scriemq; omnem, Georgius Palleanus ei notam atq; planam faciet. Quē quidem patrem tuum, tametsi existimē vel Pauli Pont. Max. vel Senatus nostri propensa voluntate, quam scriptis ad eos (quos istic habent) legatos literis vtriq; præ se ferunt, vel fortasse etiam sui erga me animi inductione permotum, vt est homo se amantium nō negligens, ea quæ opto, esse facturum: putauit tamen, si ad reliquas cōmendationes atq; causas tua etiam diligens apud illum cōmendatio accederet, omnia me ab eo esse multo vberius explicatiuq; consequenturum. Quare peto abs te, pro eo quo te sum quandiu Patruij fuisi, amore atq; beneuolentia prosequutus, proq; tuis plurimis beneuoli erga me sensus iudicijs, non id solum, ut ipse quoq; idem facias, sed, nisi impudens planē sum qui tantum tibi oneris imponam, hoc etiam mi Antoni, ut ipse in eo tuas parteis priores atq; potiores uelis esse: itaq; apud illum agas, vt à te laborante rogari se intelligat, vt res ad eum quem volumus, exitum perducatur. Si enim paulò amantius te ab eo cupere ostendes, vt me tuendum suscipiat, negare tibi ille nihil poterit cū sit pater, atq; is omnino pater, cui te præses ipse optatissimum iucundissimumq; filium, in quo etiam posuerit principem spem honorum & dignitatum familie suæ. Hæc à te non peterem, nisi leges, nisi boni mores, nisi religio, nisi æquitas iustitiaq; ipsa meam petitionem tuerentur. Caue enim putes, quicquam cuiusquam indignus detineri, quàm ea sacerdotij possessio, quam mihi tradi postulo. Quo iustus atq; audacius vterq; nostrum scilicet, & ipse te rogare potui, & tu rem suscipere debebis. Vale. V. Cal. Decemb. M. D. XXXVIII.

P. B.

P. B. Cardinalis, Antonio Perrenoto, Episcopo Atrebatensi S. P. D.

IOANNES Ioacchimus Vaulxi dominus, per antiquus est amicus meus, & quidem maxime intimus. Eius ego virtutem & ingenium excellens, atq; in omni vitæ genere singulariorem industriam feci semper, facioq; sanè plurimi. Qui etiam clarissimi illustrissimiq; viri patris tui patrocini magnopere indigeat, peto abs te diligentissime, vt Ioacchini causam quam cum Imperatore habet, ei cōmendes, atq; ita commendes, vt quod illi multos iam annos à fisco Mediolanensi debetur, consequi aliquando tandem possit, ne Imperatoris æquitas, quam quidem vnâ eius virtutem omnium maximam omnes homines experiuntur, atque in cælum ferunt, sibi vni semper sit desideranda. Id si feceris, ad tua priora erga me merita magnus cumulus accedet. Vale. Patri tuo multam salutem. Sexto Calend. Octobris. M. D. XXXIX. Patauio.

P. B. Erasmo Roterodamo S. P. D.

AMABAM antea Viglium: erat enim mihi & notus ipse per sese, cū ad me aliquoties venisset, eiusq; mirificam indolem & sermonis suauitatem elegantiamq; perspexissem, & Georgij Logi testimonio, qui mecum est frequēs, gratus mehercule & probatus. Nunc verò tua cōmendatione tuisq; literis, multo mihi charior est factus, magnusq; amoris cumulus ad pristinam meam in illum beneuolentiam accessit. Quod cum scire volui, meq; totum ei obtuli, vt si aliqua in re iuuare eum possem, suo me iure vteretur. Tibi verò etiam gratias habeo, quòd quādo tu me diligis, & ego te summo opere amo, cures, desq; operam, vt cōmunes etiam

V 4 5

inter nos amicos necessariosq; nostros habeamus. De Rodolpho Agricola quod scribis, notum illum nobis esse te existimare: illius verò scripta maximè omnium, qui ætate nostra vixerint, mihi quidem probantur. Si Viglius eiusmodi erit scriptor, omne punctum feret. Eum ego, tametsi in cursu est, tamen ad summam laudem, ut ipse mones, incitare non desinam. Vale. IIII. Cal. Sept. M. D. XXXII. Patavio.

FRIBVRGVM.

Petrus Bembus Erasmo Roterodamo
S. P. D.

BINAS à te literas accepi: vnas iam pridem, quibus mihi Frobeniorum curam & diligentiam, tum verò etiam petitionem Liuianis libris imprimendis commendabas, ad quos cum rescripisssem (ad me enim scripserant) respondere tuis literis distuli, proximè alteras, quarum priore pagina te purgas de illa ipsa Frobeniorum commendatione tua: posteriore me rogas, ut Damiano Lusitano Patavium venienti ad ludum literarium ne desim. Ego verò cum illum libenter vidi, est enim, quemadmodum scribis, atq; ut ex duobus eius congressibus & sermonibus eliciui, optimis moribus & omni elegantia & suavitate sanè præditus: itaq; lucrum mihi videor fecisse ex tuis literis, qui iuuenem mirificum ut cognoscerem effecisti: tum me ei largiter obtuli, petijq; ut meis rebus omnibus meq; ipso suo iure vteretur. Sed adhuc usus nō est homo permodestus. Domum etiam conduxit me ignaro, sed domum planè bonam. De purgatione, quæ altera, ut dixi, erat pars in tuis recentioribus literis, nihil dicā, nisi te nimis parcè nimisq; subtimidè tibi ipsi de me polliceri. Vellem fidentius atq; prolixius à me omnia expectares cōiunctissimi hominis officia, utq; id in animum inducas tuum, magno opere
abs

abs te peto. Frobenijs, ut ad antiquiores tuas literas postremo respondeam, in eo quod petebant, esse vsui non potui. Neque enim Liuianos libros habebamus ullos manu scriptos, qui nō minus probi essent, quàm ab Aldo impressi, qui sunt in omnium manibus. Sed de tota re non dubito, quin te illi certiores fecerint. Hæc scripsi manu mea, ut parte aliqua tibi vicem redderem, qui tuas ad me literas amantissimè tua manu semper conficis. Valetudinem tuam, qua te audio admodum imbecilla uti, curabis diligenter, nosq; diliges. Vale. Tertio Idus Nouemb. M. D. XXXIII. Patavio.

FRIBVRGVM.

P. B. Erasmo Roterodamo S. P. D.

NAE tu homo es mirificus, qui cum velles ut Ludouicum Berum per familiarem tuum Romam proficiscentē cognoscerem, mandasti ei chirographo tuo, ut me de via inuiseret. Ille verò cum istinc discedēs Mediolanum, deinde Romam rectā se contulisset, ut tibi morē gerendi facultas eunti defuerit, in reditu alio itinere suscepto Patavium venit, meq; humanissimè inuisens plurimam abs te salutem attulit. Quæ de re valde te amo. Prudentem enim hominem & grauem & doctum virum, & ut mihi visus est, summa religione præditum & ingenio præstantē cognoui. Porro is percontanti mihi se de statu tuo multa dixit, longumq; de te sermonē habuit: ex quo optimū erga te Pauli Pōt. Max. animum atque mentem perspexi, cuius etiam ad te Berus literas afferebat cum mandatis ad tuam dignitatem perhonorificis. Ego autem vehementer Letor, doctrinā singularē tuam, & probitatem, & continentem atq; perpetuos tot anteriorum labores, quibus te planè cōfecisti, ut nostros homines

scriptis erudires & locupletares tuis, apud illum virum ornatum hominum principem eo loci esse, quo merentur. Itaque modò rectè valeas, neque te imbecillitas impediatur tua, mihi spes est, te ab eo omnia summa honoris et dignitatis insignia breui consequuturum. Quare te mi Erasme hortor, ut valetudini tuæ seruias, conseruesq; te cum nobis amantissimis tui, tum fortunæ, quæ se hilari, ut tibi præstò sit, parat. Vale. Duodecimo Calen. Quint. M. D. XXXV. Patauio.

CARPENTORACTE.

P. B. Paulo Sadoletto S. P. D.

AMABAM equidem te antea Paule: nam & quòd Iacobi Sadoleti fratris filius es, et quòd optimis studijs te tradidisti, putabam me meam tibi beneuolentiam prestare debere. Idq; apprimè facièbã: quòd quidè cognoscere anno superiore potuisti, cum domũ rediisses, literasq; ad me vernaculo sermone scriptas misisses: ad quas tibi statim rescripsi lepore tuo captus. Hoc verò tempore, cum alteras abs te Latinas literas acceperim bellas mehercule & pereleganteis, valde gaudeo, teq; facio, uti debeo, plurimi. Quamquam accendisti tu me quidem ad te omnibus animi mei sensibus amplectendum, etiam ea opera quam te scribis ponere in meis legendis libris. Qui quidem libri si tibi animũ addiderunt, ut affirmas, ad progrediendum in eam scribendi rationem, qua patruũ tuum, quaq; me uti vides, cur te non amem infinitum iam in modum? aut cur non suauier istam ipsam voluntatem tuam? Itaq; sic existimes velim, te mihi esse planè charissimum. Spero autè fore, ut cum te per ætatem confirmaris, nihil sint docti homines in te desideraturi, si se ardor iste tuus (quo es ad bonas artes capeffendas inflammatus) nihil

nihil remiserit, neque tua elanguescet industria. Caue enim putes quicquam esse in literarum studijs, quod adolescentes tam prouehat ad summã laudem gloriamq; promerendam quam assidua & diligens laboris & industriæ perfunctio atque constantia. Sed hæc tu omnia de patruo tuo melius, quam ex me. De reliqua epistole tuæ parte, qua me in cœlum fers, quaq; mihi gratularis, quid tibi ego respondeam? In eo si non falleris, letor iudicio tuo: sin deceptus es, amore beneuolentiãq; delector. Vale. Quartodecimo Calen. Februariis, M. D. XXXI. Venetijs.

CARPENTORACTE.

P. B. Paulo Sadoletto S. P. D.

TVAS ad me humanissimas literas superiore anno datus & tunc eo libentius legi, quo mihi spem maximam attulerunt, fore te in bonarum artium studijs breui eum illum quem volumus, qui iam tum tam ampliter profecisses, quem admodum tibi rescripsi. Et nunc, dum est cui dem, te planè horror, istam ipsam insistas viam, pergasq; eo gressu, quo coepisti, vel potius quo iam magnam itineris partem consecisti, atq; illam quidem, quæ profectò morosior salebrisq; impedita magis est. Nam ea quæ restant, vnà cum fructu & quidem vberrimo, iucunditatis tibi plurimũ sunt allatura. Habes domi vnde omnia, tanquam de pleno fonte haurias, patruum scilicet tuum, hominem antiquis illis, quos tanto opere laudamus, parem. Habes ætatem ad omnè industriam exercendam laboresq; perferendos, aptissimam atq; accommodatissimam. Habes ocium, prestas ingenio, quo maximo prestantissimoq; vteris. Ut nihil ad id, quod summum est, assequendum tibi à dijs immortalibus non abundè atq; lar-

giter subministratū fuisse videatur. Hæc, quia te amo equidem plurimum, nō propterea quod tu monitore egeas, scribo. Valebis igitur, nosq; diliges. Sexto Idus Aprilis, M. D. XXXII. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Paulo Sadoletō S. P. D.

QVOD mihi duos Iacobi Sadoleti patrui tui libros miseris, quorum in altero accusatio, in altero philosophiæ defensio continetur, magnas tibi gratias Paule habeo. Dedit enim mihi eas disputationes cognoscendas, ex quibus tametsi plurimū voluptatis me percepturum confidebam, quid est enim illius viri cum ingenio & eloquētiæ splendore, tum doctrina & facultate in omni optimarum artium & disciplinarum genere præstantius? multò plus tamen quàm putarā, sum earum lectiōe delectatus. Nam & Phædri oratio, à qua Philosophia in magnam invidiam populi adducitur, habuit & copiā mirificam atq; appositam ad persuadendum, & urbanitatē atq; aculeos eiusmodi, vt insitam de illa in hominū mentibus opinionem vehementer eluderet: & Sadoleti defensio tam elegans, tam docta, tam grauis, tam verè deniq; sapiens et plena diuinorum consiliorum fuit, vt non tam hominē quempiam ea hominibus reliquis tradentem, quàm illum ipsum mundi & rerum omnium fontem et effectore DEVM, sub illius persona sese nobis suamq; vim & maiestatem ostendentem, eiq; cælo nos alloquentem mihi planè videar audiuisse. Itaq; quod ad eam partem attinet tuarum literarum, in qua meum de illis iudicium tam diligenter exquiris, hoc tibi vnum verissime respondeo, nihil me vnquam legisse post illa Augusti & Romanorum Imperatorum

ratorum sanè per paucorū tempora prosa oratione conscriptum, quod putem rectè posse cum horum librorum elegantia, splendore, dignitate cōparari. Quamobrem spero fore vt cum in manus hominum venerint, maximum Sadoletus atq; vberimum suarum vigiliarum fructum capiat, non metū atq; gloriam scilicet, quam nulla temporis atq; annorū volubilitas sit deletura. Atq; hic toto de Opere meus quidē est sensus atq; iudicium. Neq; tamen habeo vllā in operis parte non modò quod reprehendam, sed de quo ne suspicer quidem, an possit melius dici: tametsi bis iam eos perlegerim libros. Sed aueo etiā sepius. Id fiet, cum ad me redierint: nisi enim eos Venetias ad Polū legendos, vel, si volet, etiā describendos: scripsisq; ad illum, me id tuo iussu facere, sed ita, ne in vulgus exeant. Tuam verò in patrum pietatem, quā præte fers, dum à me persanctè multisq; precibus postulas, ne quid sileam eorum quæ nō probem, tanti equidem facio, vt te ea de causa etiā aliquanto plus anem. Quam quidem ad postulationem tuam consideratius rescribam, posteaquàm eos libros, quantum oportebit in manibus habuero. Hæc autem scripsi, vt scires et illos mihi redditos fuisse, et incredibiliter placuisse. Quia in voluptatē illud mihi profectò iucundissimum atq; grauissimū fuit, quod de me Sadoletus ijs in libris nō iam semel, sed omnino bis honorificè amantissimeq; loquitur: vt omnes homines intelligant, de nostra vetere beneuolentia fortunam, quæ nos tantopere disiunxit, nihil detraxisse. Venio nunc ad illam partem tuarum literarū, quæ mihi spem facis te ad me venturum, modò in Aprilem mensē tuus in Galliam reditus differatur. Ego verò te mi Paule etiam atque etiam rogo, vt siue Aprili mense rediturus es, siue ante id tempus, Patavium venias, vt ego te, quem

quidem propter tuas, de quibus omnes prædicant, plurimas
suauissimasq; virtutes, nihilo sanè minus quàm si mihi esses
filius, amandum sumpsi, videre atq; alloqui possum, præser-
tim cum te viderim antehac nunquam. Non possum comme-
morare quantumperere id cupiam, quantumq; tibi debere me
sua existimaturus, si te videro. Da hoc amori erga te meo,
cui quantum debeas, ipse verius constituere potes quàm ego
scribere: aliquantum debes certè, est enim propè singularis.
da illi necessitudini, de qua dixi, quæq; sanè inter patruum
tuum atq; me à primis vtriusq; nostrum annis intercessit nò
modò summa, sed etiam propter collegij nostri celebritatem
plurimaq; mutua officia, addo etiam scripta, perillustris.
Omnino vt Bononia flectas ad me, quam ad urbem Roma ti-
bi reuertenti est eundem: iter bidui, aut summum tridui ad
totius via spatium addideris, & mihi gratissimum feceris.
Quæ autem alia te videndi occasio mihi sit præterea expe-
ctanda, si hæc effluxerit, non video, qui sextum & sexagesi-
mum ætatis annū ago. Quare noli committere, vt me in hæc
aduentus tui expectationem temerè videri possis adduxisse,
cum id facillimum factu sit. Non dicam te Patavij plerosque
homines doctissimos visurum, quorum singuli, vt hoc itinere
suscipias, incendere te sanè debent: multa præterea oppi-
da ipsa in via, qua te domum referes, egregia & præclara,
quæ magnam tibi voluptatem suo sint aspectu allatura, ne
videar minus tibi debere velle, si alias etiam causas attulero,
quibus ad id impelli possis. Vnum dicam: si veneris, meum pa-
trui tui desiderium, quo vndecim iam annos penè conficior,
dum illius optatissimo conspectu & cõsuetudine suauissima
careo, magna te ex parte leniturū. Ab Lazaro & Lafridio
multā salutem. Vale. Prid. Cal. Ian. M. D. XXXV. Patavio.

Roman

ROMAM.

P. B. Benedicto Accolto Cardinali
S. P. D.

EUSEBII liber Græcè scriptus *ἡ ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας*
ἡ ἐπιτομὴ, de quo scribis, apud me non est. Est tamen in
Reipub. bibliotheca, cui præsum. Eum, si voles, tibi describē
dum curabo: nam mittendi libros illos extra urbem lege
prohibeor. Erit autem multorum dierum negotium, nam li-
brariorum quidem fidelium præsertim & proborum, ma-
gna penuria est. Sed indicabo tibi viam, qua tu via, breui-
re certè itinere multoq; faciliore, id quod postulas, assequē-
re. Eum ipsum librū ex bibliotheca mihi creditæ libris de-
scriptum, misit his proximis diebus Romā ad Egidium Car-
dinalē Gabriel Venetus, Augustinianorum Eremitarū ma-
gister. Nō vereor, quin Egidius tibi illum, vel ad legendum,
vel ad describendum sit cõmodaturus. Tu tamen si malueris
hic illum describi tibiq; mitti, facies vt sciam: dabo confestim
operam, vt tibi mos geratur. Cæterum quod mutæ nostræ
benivolentiæ, quodq; meo in te quidem summo perq; vete-
ri amori te multum confidere humanissimè scribis, est mihi
gratū, ita sanè, vt nihil possit esse gratius. Ea enim amplitu-
do tua est, claritas, dignitas, vt magni etiam reges tuam ex-
optēt benivolentiam, seseq; amari abs te sibi pulchrum atq;
honestum putent. Volo autē te planè scire, nihil tam esse in
tuo ære, quàm me ipsum. Id cum tuis plurimis maximisq;
virtutibus debeo, tuam voluntate quadā mea propensa atq;
mirifica, ad te colendum atq; amandum trahor, animiq; mei
iudicio iam inde ab ineunte ætate tua constituto, cum te pue-
rum optime artibus deditū, nihil omnino nisi bona studia
bonosq; mores cogitare atq; colere viderem: quod quidem

X x

homines optimi multorum annorum spatio confirmati, vix ægræq; faciunt. Itaque redeo ad illud, ut si quid porro aut est nunc, aut erit vlllo tempore, in quo tibi esse vsui studium, cura, diligentia, labor etiam meus possit, ne graucere de eo me certiore[m] facere. Non Venetæ quidem historię institutio suscepta iam à nobis, quam cōmemoras, non vlla certè res me impediēt, quin mandata omnia exhauriam atque perficiam tua. In quo illud erit iucundissimum, quòd existimabo amari me abs te, si quid mihi oneris imposueris, eoq; magis, quo id procliuius, quòue crebrius feceris. Flauū saluere iubeo. Vale. Tertio Id. Sept. M.D. XXXI. Patauio.

ROMAM.

P.B. Benedicto Cardinali Rauennæ
S. P. D.

LEGATIONEM Piceni tibi delatam esse, vehementer gaudeo. Quotquot enim accessiones dignitatis tuæ sūt, eadē[m] pro meo vetere in te amore, obseruantia, studio, mihi ipsi fieri existimo. Itaq; cum de ea tibi verè atq; ex animo gratulor, tum vt perpetuæ voluptati tibi sit iste magistratus, magno opere à dijs que[er]so & opto. Vale patrone optime atque amplissime. Decimoquarto Calend. Augusti, M.D. XXXII. Patauio.

NEAPOLIM.

P.B. Garfilasso Hispano S. P. D.

EX ijs carminibus quæ ad me pridem scripsisti, & quantum me amares, libentissimè perspexi, qui neque familiarem tibi hominem, neq; de facie cognitū tam honorificè appellauisses, tantisq; ornates laudibus: et quantus ipse esses in lyricis pangendis, quantumq; prestares ingenij luminibus amabilitateq;

utilitateq; scribendi, facile cognoui. Quorū alterum eiusmodi est, et nihil mihi potuerit accidere iucundius. Quid est enim quod possit cum præstantissimi poetæ amore atque beneuolentia comparari? Reliqua enim omnia, quæ honesta & chæra homines habent, vnà cum ijs qui ea possident, breui tempore intereunt: poetæ vni viuūt, longæuiq; ac diuturni sūt, eandēq; vitā ac diuturnitatē, quibus volunt, imparantur. In alio illud perfecisti, vt nō solum Hispanos tuos emittis, qui se Apollini Musisq; dediderunt, longè numeris superes & præcurras tuis, sed Italis etiā hominibus simulū add. s, quo magis magisq; se excitent, si modò volent in hoc abs te certamine atque his in studijs ipsi quoq; non præteriri. Quem quidem meum de te sensum atq; iudicium, alia tua nonnulla eiusdem generis mihi Neapoli nuper missa scripta confirmauerunt. Nihil enim legi ferè hac etate confectum aut elegantius, aut omnino probius & purius, aut certè maiori cum dignitate. Itaq; quòd me amas, mihi verissimè iustissimeq; letor: quòd egregius es vir atq; magnus, cum tibi in primis gratulor, tum verò plurimum terræ Hispaniæ, patrie atque altrici tuæ, cui quidem est hoc nomen amplissimum bonæ laudis atq; gloriæ cumulus accessurus. Tam etsi est etiam aliud, quòd quidem auget magno opere letitiam ex te conceptam meam. Nam cum nuper mecum Honoratus monachus, quem tibi fama notum esse video, in cum sermonem esset ingressus, vt quid de tuis carminibus sentirem, me interrogauisset, ego verò illi meum iudiciū patefecissem, quòd quidem accidit ei par, atque simillimum suo (est autem per æri vir ingenio atque in poeticijs studijs percrudito) ea mihi de tuis plurimis maximisq; virtutibus, de morū suauitate, de integritate vitæ, de humanitate tua dixit, quæ amici

ei sui per literas significauissent, vt hoc adderet, omnium Neapolitanorum qui te nouissent, sermonibus attestacionibusq; confirmari, his temporibus, quibus maxime Italianam vestrae nationes refererunt, quem omnes plane homines te vno ardentius amauerint, cuiq; plus tribuerint, illam ad urbem ex Hispania venisse porro nullum. Quamobrem magnum me fecisse lucrum statuo, qui nullo meo labore in tuam beneuolentiam peruenerim, tuq; ita me complexus sis, vt etiam ornes Musae tuae praecatio tam illustri. Quibus quidem sit rebus, vt nisi te contra ipse quamplurimum et amauero et coluero, hominem profecto esse me nequaquam putem. Sed amoris erga te mei atq; obseruantiae studium, testatum tibi facere hoc ab initio decreui, vt eundem Honoratum, de quo supra comemorauimus, qui te impense diligit, ad teq; in praesentia proficiscitur, summa tibi diligentia commendarem. Vt hinc potissimum cognosceres, quid de me tibi ipse polliceri possis, cum me videas id abs te audere petere, quod mihi esse maximum maximeq; expetendum statuissem. Illius fratrum, hominum innocentium et plane honorum patrimonium, quemadmodum nulla ipsorum culpa in Gallici belli praeda fuerit, scire te arbitror. Itaq; de eo nihil dicam. Nunc autem cum hi ab Carolo Imperatore, omnium, qui unquam nati sunt, regum atq; principum optimo, iniuste amissa repetere statuerint, si te vnus eius rei adiutor habebunt, sperat se, quod honeste cupiunt, etiam facile consequi posse: ea tua est et apud imperatorem ipsum gratia, et apud illos, qui ei charissimi sunt, auctoritas, familiaritas, necessitudo. Quare magnopere te rogo, vt rem suscipias, fratresq; illos atq; familiam in pristinum fortunam statum tua cura procuracioneq; restituas. Homines honestissimos tuiq; studiosissimos tibi in perpetuum deuincias.

cies. Mihi vero tam gratum feceris, vt illo ipso patrimonio me abs te iri auctum et ornatum putem. Honoratum enim tam diligo, quam si meus esset frater: tanti facio, vt aequè perpaucos: tam illi cupio hac in re tuo beneficio et vsui et voluptati esse, vt ipse, cuius fratrum interest, magis idem cupere non possit, aut magis animo laborare, quam ipse plane laboro. Sed hunc laborem mecum tu, qui me tua sponte diligis, dexterritate illa tua, qua excellis, et ingenio, quo te charum et peramabilem apud omnes homines reddis, mihi, vt spero, celementer eripies. Quod vt facias, naturae bonitati ac lenitati confisus tuae, non iam vt nouus tibi amicus pudenter atq; subtimide, sed quemadmodum veteres necessarii solent, etiam atq; etiam abs te peto. Vale. VII. Calend. Septembres, M. D. XXXV. Patauio.

FLORENTIAM.

P. B. Benedicto Varicensi S. P. D.

IOANNEM Baptistam Braccium adolescentem, quem mihi diligenter commendas, et vidi libentissimè, et rogavi vt me tanquam te vteretur, si quid esset, in quo illi vsui esse posset domus, res, studium meum, deniq; etiam diligentia. Omnino tibi tam multis verbis nihil opus fuit, vt me illi beneuolum redderes. Satis erat scire me, tibi cum amicum esse. Benueuentum nostrum morbi sui reliquias abicisse, plane gaudeo. Itaque quando ad me tam amanter venire decreuistis, te atq; illam magnopere expecto. Nihil mihi esse gratius aut iucundius poterit vobis duobus. Versiculos tuos vernaculo sermone conscriptos deosculatus sum, ita mihi visi sunt tuum illum erga me amorem praeseferre, cui te nimis indulgentem esse sanè puto. Sed hoc tu videris. Petro Victorio, a quo

mibi salutem dixisti, à me item plurimam atq; amabiliter dicit. Vale. Non. Ian. M.D. XXXVI. Patavio.

V E N E T I A S.

P. B. Victori Trincauello physico
S. P. D.

DE Stobæo, quem quidem tua cura & diligentia fidelibus pulcherrimisq; formulis impressum, dono mihi misisti unâ cū epistola eius muneris teste, quâ liber ipse præ se fert, valde mehercule te amo. Ea enim re quanti me faceres ostendisti, cum tuam industriâ nomini meo das, qui cum in lucrum atq; in manus hominū prodeat. Itaq; tua ista erga me amoris & benevolentie perhonorifica perq; illustris significatio, mihi magnæ voluptati fuit, deq; ea tibi plurimum debere me profiteor. Quanquam quidem omnes etiam homines, qui bonas literas colunt, eo nomine tibi sanè debituros puto, quòd illis eum librū dederis, qui omnibus in vitæ rationibus, ac penè etiâ sermonibus & vsui & oblectationi esse maiorem in modum possit. Nam vt sunt quidam homines vita & moribus ita suaues, vt nunquam non grata sit eorum consuetudo atque victus, sic Stobæi liber habet ille quidem semper aliquid, quo delectere: neque vllus aliū est omnium horarum & locorum magis. Sed hæc tu optimè intelligis. Reliquarum, de quibus scribis, rerum tibi à me nihil deerit. Vale. Idib. Febr. M.D. XXXVI. Patavio.

M E S S A N A M.

P. B. Francisco Maurolyco Messanenſi
S. P. D.

AMOREM tuum, quo impulsus & iam pridem è Sicilia

cilia Romam videndi mei cupidum te, vt scribis, contulisti, cum ego paulo antè Romam profectus fuisset, & nunc per literas benevolentiam meam diligenter honorificisq; verbis expetis, valde mehercule amo. Nihil enim mihi æquè gratum esse atq; iucundum potest, quàm amari me à doctis hominibus, quorum è numero te excellere, non tam Petri Pharaoni clarissimi viri persuasus literis arbitror (quanquam id quidem maximè) quàm planè sentio & agnosco in tuis. Certe enim putes vllas ad me literas amabiliores ijs hoc anno toto fuisse perlatas. Nam & illius tēporis, quo Messanæ Grecorum ediscendis literis fui, omnibus alijs, quæ deinceps vixi, temporibus, non iucundioris modò, sed certè etiâ fructuosioris, & Constantini Lascaris optimi sanctissimiq; viri, qui me crudijt, memoriam ad meos sensus atq; animum suavissimi commemoratione reuocatâ excitasti: & de tuis in Mathematicis studijs ac scriptis multa narras, quæ & magnam mihi voluptatem attulerunt, & quanto cum fructu nominisq; tui gloria versatus in illis sis, facile vt cognoscere effecerunt. Quid illud autem præterea est, quæ eue earum literarum pars, quàm noua, quàm iucunda, in qua de Aetnæ vestre incendio maximis cum terræmotibus & earum regionum vastitate nuper excitato, cum annos quadraginta continenter siluisset, me certiorẽ facis? An non mihi ipse visus sum, dum tuas literas lego, montem illum fluitos igneos euomentem intueri? vt eodem penè timore unâ cum legendi voluptate afficerer, quo exterritos ob repentinam illuuiem fuisse populos eos omnes dicis. Omnino cum reliqua, de quibus scribis, omnia (sunt enim eiusmodi, vt nihil possit esse doctius) tum verò illa me pars epistolæ meæ, quam dico, mirificè delectauit, credo propterea, quòd

eum adiui montem dum istic moram traherem: neq; vidi vnam quam quicquā in vita, quod me vidisse magis gaudeam. Scripsi etiā de care Dialogum admodum adolefens, qui quidem circumfertur. Itaq; plura sunt, quæ mihi lectionē illam iucundam per sese, multo etiā iucundiorē effecerunt. Quare velim sic existimes, quod pleriq; homines multis annorū spatij & longo vitæ usu consequuntur, vt amicitiam cum eo, quem diligunt, bene sibi esse constitutam putent, te id vni literis tuis perfecisse, vt ipse te tam diligam iam, vel amem potius, quam qui maxime tuq; mihi sis & charus & iucundus & optatus. Sed omnino ad superiorem illam partem epistolæ tuæ, in qua de Mathematicis differis, reuerti paulisper volo. Nam quod scribis dialogos tres de forma, numero & ordine elementorum & cælorum, de Sphære circulis & Planetarum motibus, deq; anno & reliquis temporum spatij te confecisse, eosq; mihi libros dono dare decreuisse, si velim: ego verò istud mi Franciscæ sanè perucolim. Quod enim munus alicui, qui vir sit, charius & optabilius afferri, aut quæ vberioris donationis inter viuos fieri stipulatio potest, quam eius, quæ nostri nominis memoriā in omnem sit posteritatem propagatura? Non enim vereor, quin tua scripta sint eiusmodi, vt te quidem certè ipsum, sed & illos etiam, ad quos scribis, in omne æuū proferant. Itaq; tam præclarum tui erga me amoris testimonium non modò libentissimè, sed etiam cupidissimè, vt verum fatear, expectabo. Quod quæris de librorum ea in disciplina conscriptorum deprauatis & peruersis locis, equidem tecum sentio, nō tam quidem mea cura et diligentia eiusmodi cognitionē assequutus, quam Federici Delphini clari in Mathematicis disciplinis viri iudicio, quæ domi meæ multos iam annos ha-

beo

beo contubernalem vnum omnium suauissimum, & egregia doctrina innocentiq; præstantem, quiq; in ludo Patavino publicè iuuentutem, cæli conuersiones & astrorū cursus & rationes docet. Nam canones super Alfonsiis numeris, quos coinquinos mendis dicis, sunt illi quidem haud magna etiā apud nos fide, quippe quos Ioannes nescio quis è Saxonia conscripsit, homo maiorum suorum moribus nō dissimilis, qui .es pro auro vendiderit. Quod scriptorū tuorum sanè quamplurimorum argumenta mihi esse cognita voluisti. profecto in eo quàm solida quàmq; stabilia nostræ necessitudinis fundamenta ieceris, video. Neque enim vel cæmentis probè coalitis, vel quadratis lapidibus subiectis, vlli parietes surgere firmiores & diuturniores quæunt illa beneuolentia, cuius institutionis est origo & initium, commemoratio doctrinæ atq; virtutis. De patre tuo, quem fuisse mihi notum putas, ego verò sum eius rei prorsus immemor. De mittendis ad te disciplinæ tuæ libris, si qui apud nos sunt, quos te velle legere existimem, sunt quidem Procli libri tres Græcè scripti, quos ille in primū Euclidis librum edidit, valde, vt audio, probati: quos ad te mitterem, nisi te illos contriuisse iam legendo existimarem. Impressi enim aliquot ab hinc annos in Germania vnā cum libris Euclidis vulgò videntur. Quod autem postulas, vt literis mittendis inter nos desideria vterq; nostra leniamus, erit id quidem certè iustissimū, eoq; magis, quod ipse iam septimum & exagesimum annū ago, vt quo minus viæ superest, eo crebrius tanquam in diuersorij, sic nostris in literis vtrinque accipiculis conuiescamus. Vale. Sexto Calen.

Quintiles. M.D.XXXVI.

Patauio.

Xx 5

MESSANAM.

P. B. FRANCISCO MAUROLYCO MESSANENSI
S. P. D.

DIALOGOS tuos, quos de cælo & elementorum atq; astrorum rationibus scripsisti, ad meq; misisti, ut primian cœpi legere, amorem erga me tuum deosculatus sum. Valde enim mihi gratum et iucundum fuit, tam illustre testimonium tuæ erga me benevolentie nostris hominibus te de disse. Deinde cum omnes eos perlegissem, cognoui te præstanti singulariq; doctrina, & perillustri scientia experientiaq; præditum, qui tot res cognitu sanè arduas, explicatu vero multò difficillimas, sermone probo & erudito sis complexus. Nam ut verè tecum loquar, superasti tu quidem expectationem illam de te meam, quam tuis ad me amantissimis literis ante biennium hoc datis excitaueras. Itaq; tota de re deq; libris his tibi, ut debeo, ex animo atq; magnopere gratulor. Eiusmodi enim sunt, ut cum tibi nominiq; tuo magnam apud omnes homines, qui quidem eo cognitionis & doctrine genere delectantur, laudem sint gloriamq; parituri tum verò etiam multum adiuuanti ad illa cognoscenda ijs, qui in futuri & doceri cupiunt, allaturi. Nam & ordine vsus egregio in illis contemendis, & non paruum rerum optimarum sylvam in disputationes tuas attulisti. Stylus autè tuus tametsi Latinum illum antiquorum hominum candorè grauitatemq; omnibus numeris non expresserit, superauit tamen plurimorum eorum, qui his de rebus volumina nostris temporibus confecerunt, dictionem facultatemq; scribendi. Nam ijs quæ ante hos dialogos primis in libelli paginis collegisti, scripsisse iam te, ut studiorum & scriptorum tuorum reliquorum mihi rationem explicares, omnes prorectò par-

tes

tes atq; vniuersi mathematicarum rerum articuli contineri, abs teq; declarari mihi quidem videntur, ut nihil ferè extra ea posset esse, quod sciri opus sit, aut sanè de quo inuestigatione ac disputationibus queratur. Sed ut ad eos ipsos, quos ad me misisti sermones tuos redeam: eæ quidem magnopere legentium animos delectabunt rationes, quibus à te planetarum à terra spatia comprobantur. Delectabiles enim valideq; sunt. Illud vnū fortasse aliquibus præpostè videri posset positum, quod est in primi libri fine, de Solis ad Planetas reliquos cõuenientia disputatum. Continet enim motuum ipsorum cognitionem & scientiam, de quibus in tertij libri fine, qui est vltimus, differis. In secundo sanè libro video te diutius, quam necesse erat, nisi me meus erga te amor fallit, in ventorum & in temporis partibus recensendis sermonem tenuisse. Ipsa verò errantium Canonica nō nimis abundant positionibus figurarum, quæ profectò res difficultatè parit ad eas intelligendas ijs qui docendi sunt. Consideratio quidem illa, quæ te legisse arbitror, Abrachis Rhodij, quæq; hominè de solis apse de, deq; illius à centro remotione admonuit, valde bella est, ut mihi quidè videtur. Eam si tu in Solis theorematibus posuisses, sermonem tuum doctiorè reddere, & verò etiam delectabiliorem potuisses. Vbi autè de ortu occasuq; signorum loqueris, si latius atq; apertius aliquanto ea ipsa, quæ in poetis quæq; in agricolis nobilibus de eo leguntur, aspersisses, nō parum sanè decoris, ut mihi quidem videtur, sermoni illi tuo addidisses: est enim pars cum apta, tum plausibilis, neq; ab illo, quod planè sciam, satis aptè aut dilucidè tractata. Atq; hæc quidè ipsa in hanc epistolam nō tam ut te admoneam cõtenci, quam ut cognosceres tuos me dialogos diligèter perlegisse, quos mehercule pluris facio, quam eam ipsam dignitatè,

qua de mecum amantissimè loqueris. Neq; enim ij mihi minus chari aut iucundi sunt, quàm hæc fortunæ sapius, quàm virtutum insignia. Quibus in rebus tamen si quid erit, quo tibi vsui & dignitati possim esse, velim ita cogites, non minus tibi eam dignitatem esse partam, quàm ipsi mihi. Hoc excellens tua doctrina & virtus; & meus summus erga te amor postulat. Petro Pharaoni viro illustri, amicitia vtriusque nostrum autori, cui hac de causa omnia debeo, plurimam amantissimamq; meo nomine salutem dices. Val. Decimo septimo Calen. Maias. M. D. XL. Roma.

ROMAM.

P. B. Francisco Molsæ S. P. D.

SERIVS tibi respondeo quàm volebam, propter continentes occupationes meas, ad quas accessit pituita, que me diu malè habuit: fuit enim permolesta, nequedum abiit. Sed quia minus vrget, sumpsi calamum vt ad tuas literas rescriberem. Subinuideo tibi mi Molsæ, primum, quod ab Apeninini radicibus Roman vsq; vnâ cum Sadoleto iter, vt scribis, confecisti. O iucundos vestros & festiuos dies. Neq; enim vereor, quin te ille optatissimum eius viæ comitem habuerit æque, atq; illum tu: deinde, quod te ad Romani coeli temperiem hac hyeme contulisti, eaq; fruieris, dum nos hic niuibus obruti penè obriguimus gelu: postremo, quod in luce hominum versaris, quæ aliquanto est nunc, quàm antea fuerit, clarior, propter eorum splendorè, quos ad Urbem Paulus Pont. Max. euocauit, quibuscum te frequenter esse non dubito, Sadoleto ipso meo, Federico Episcopo Salernitanorum, Reginaldo Polo, quo est vno longè Britannia illustrior, Gregorio Cortesio opt. doctissimoq; viro, ciue tuo,

Priolo

Priolo etiam nostro, cuius te consuetudine, literis, moribus delectari maiore in modum cognoui. Quibus cum viris esse tibi quotidie cum liceat, miror te eam ægritudinem, quam Medici tui morte contraxeras, adhuc non abiecisse. Sed de eo in videris. Illud, tot atq; tantis bonis frui te, quis omnino tibi non inuideat? Præsertim cum hoc tempore pauci sint, qui vnâ modum tantulumq; bonum teneant. Venio nunc ad priorem partem tuarum literarum: qua de parte, dum felicitates istas commemoro tuas, silendum mihi putavi. Equidem probari tibi eos Epistolarum libros, quos à me Leonis X. Pont. Max. nomine conscriptos nuper edidi, atq; ad te perferri iussi, valde letor. Fructum enim istum labori meo datum in maximam atq; vberissimam semper duxi, si tu, qui mihi es pro multis millibus, factum meum iudicio laudauisses & confirmauisses tuo. Itaq; nihil mihi afferri gratius aut iucundius potuit tuis literis. Neque me mouent eorum hominum sermones, qui cum nihil scribant ipsi, omnia aliorum scripta, tanquam suæ laudi officiant, carpunt atq; improbant. Nam quod me amantissimè admones, esse nonnullos, qui me in laudando Paulo Pont. Max. longius progressum putet, quin aut mei mores, aut summa in me Leonis X. officia, aut veritas omnino ipsa postularit: ego verò cum probandum esset populo & scenæ meum illud consilium, quo vt illos libros ad Paulum mitterem, persuasus sum, quid potui afferre aptius atq; accommodatius, quàm si eum à mitiorum studiorum elegantia, quorum in genere scriptorum illi ipsi libri sunt, laudauissem, Leoniq; prætulissem? Fuit autem illud quidem in Leone non tam animi, quàm fortunæ culpa, nimis accumulatum & redundans bonum. Quæ cum eum fortuna multis incommodorum generibus diuissimè versa-

rit, fugæ, direptionis, exilij, egestatis, dare sese ille bonarum artium studijs magnopere non potuit. In quibus, si ei Paulus ante posui, non item in prudentiæ aut sapientiæ muneribus, non in tractanda regendaque, rep. non in constanti, temperantia, probitate, liberalitate, quæ sunt veræ solidæque virtutes, quasque omnes homines Paulo magnopere attribuit, ante posui. Non enim meum illud iudicium fuit. Quibus in virtutibus Leonis cum ingenium, tum institutio eiusmodi à me informata illis in libris est, ut non modo memorem illius beneficiorum me fuisse, sed in eo illi amplissime etiam à me relatum esse gratiam putem. Quod qui legent, facile intuebuntur. Itaque mei pristini mores, qui omni tempore ab ingrati animi culpa longissime absesse consueverunt, profecto erga illum exiterunt. Quod autem summa in me Leonis fuisse officia commemorant, omnino illa quidem non tam vilius hominis, quam mea prædicatione eiusmodi sunt habita: tametsi median plus partem earum, quas habeo, fortunarum omnium Iulius secundus Pont. Max. cui nunquam inferuiui, contulit. Ut minus mirari homines debeant, alteram earum partem, assiduis meis nouem annorum diurnis nocturnisque laboribus et exhaustæ fidelitati ab Leone ipso datam, eamque non tam in summorum tradentis officiorum, quam in remunerationis genere pro summis accipientis meritis esse reponendam facile iudicent. Postrema est eorum accusatio, qui me non verè loquentem dicunt. Qui sanè mihi parum videntur cognouisse, quæ Leonis doctrina in eiusmodi literis fuerit, quæ sit Pauli, quem illi prætulit. Id autem non tam est anceps atque ambiguum, ut sermonis egeat mei, præsertim apud te, cuius est et doctrina et iudicium æquè summum. Quare cum ij nihil laborent si vera an falsa pronunciant, ego quoque, quod illi

illi damnent atque improbent, non laboro. Ac si à vobis et doctis viris, et optimis hominibus non reprehendar, facile me tuebor vel vestro ipsorum iudicio, vel natura mea, qua cum nemini malè cupio, tum Leonis clarum atque sanctum omnibus et gentibus et seculis nomè beatissimosque manes ea pietate semper colui, ut cum nonnulli maximas ab illo opes amplissimosque magistratus consequuti, in eius tamen vitæ probis et maledictis nimis sepe inuehantur (ut sunt quorundam hominum praua iniustaque ingenia) nulla unquam tamen mea est vox ab ullo audita, vel meo in illum perpetuo et constanti amore ac fide, vel eius in me liberalitate atque officijs indigna. Vale, nosque, ut facis, dilige, tuisque esse amantiſsimos exilium. Nono Cal. Ianuarias. M. D. XXXVI. Patavio.

VIENNAM.

P. B. Adamo Carolo, Regis Romanorum
à Secretis S. P. D.

AMABAM te antea ex Brasicani sermone, quem is mecum habuerat: idque ut tu aliquo argumento cognosceres, dedi ei librum meum quem ad te mitteret: pusillum sanè munus, sed quod tibi non ingratiū putavi fore, vel propter tui magistratus rationem, persimilem ei magistratui quem ego tum gerebam, cum cum librum conscripsi: vel propter meum in ea re studium querentis aditum ad benevolentiam tuam. Nunc verò lectis literis tuis, quæ me de tuo erga me benevolentissimo amantiſsimoque animo, deque tua eo ex libro percepta voluptate, demum de tuo perhonorifico de meis scriptis iudicio certiorè fecerunt, valde letor, me, quod magno pere cupiebam, fuisse consequutum, ut scilicet diligerer abs te. Nam ut mihi tantopere tribueres, tantisque me ornares

laudibus, sanè non expetebam. Id quoniam præter spem accidit, maiorem in modum auxit voluptatem meam. Illam enim veram esse laudem semper duxi, quæ à doctis hominibus atq; iisdem claris viris proficiscitur. Doctrina mihi tuis in literis se ostendit, quæ quidem literæ magnam rectè scribendi facultatem, magnam styli distinctionisq; splendorem præ se ferunt. Claritatem tuam loci celebritas, quem apud regem tuum obtinens, omnium hominū oculis ita proponit, ut nulla propè esse vel testator, vel peruagator profectò possit. Quare cum tu eadem epistola & benevolentie mihi signa plurima, & iudicii testimonium locupletissimum dedideris, potes iam vel tacente me, quàm grata mihi utraq; ea res fuerit, ipse per te existimare. Quarum in altera vinci nō patiar, ut tu me plus diligas, quàm ego te, qui tam es amandus. In altera si lapsus es, ut à te multò pluris fiam quàm oportet, tamen gaudeo, quòd te ita sensisse vel amoris abundantia, vel naturæ liberalitate, optimis humani animi affectionibus, deceptū puto. Quàm verò existimas libenter me eam epistolæ tuæ partem legisse, in qua scribis magnopere laborasse te, ut meus tibi liber mitteretur? quàm illam, in qua de tui erga me amoris ortu atq; initio cōmemoras? aut in qua de Budæi epistolis, deq; Erasmi erga me sensu mētione facis? Reliqua ne colligam, pudore Mediusfidius impedior. Sed omnia eòdem spectāt, ut tibi me debere plurimum sentiam, idq; libentissimè profitear: simul ut existimè, nihil esse te vno humanius, nihil probius, nihil amabilius. Quare petò abs te, ut non tam ex huius temporis breuitate, cum te cœpi diligere, quantum te diligam asimes, quàm ex eo, quòd tu mihi plurimas maximasq; causas vno tempore das, vel potius ingeris, & tanquam stimulos adhibes incundis-

simos

simos illos quidem suauissimosq; te amandi. Brasicanus, quem mihi cōmendas, quiq; mihi est, vti debet, sanè charissimus, superioribus diebus me salutato, in Germaniam se redire dixit. Te ab illo iam conuentum puto. Si reuertetur ad nos, erit mihi tua cōmendatione multò etiam charior. Stephanum Brodericum Episcopum Quinquecclesiensem, si adhuc apud vos est, saluere velim iubeas meis verbis. Vale, meq; in tuo ære esse valde existima. III. Calend. Febr. M. D. XXXVII. Patauiò.

PATAVIVM.

P. B. Dominico Bonfilio Bononiensi
S. P. D.

LIBRVM de immortalitate animorum tuum ad me amantissimè scriptum, quem mihi frater tuus reddidit, legi magna cum voluptate. Est enim & doctrina tua, & benevolentia nostra dignus, & mihi multò gratissimus, qui nihil omnino aut lego iam pridem, aut audio, ea disputatione sententiæq; libentius. Itaq; de isto tuo labore tibi gratias habeo, quas quidem debeo, immortales scilicet, ut tui operis argumento mea in te voluntas esse par atq; mutua videatur. De tota verò disputatione tua, cum Patauium rediero colloquemur inter nos, ut cōsuetudo nostra, atq; amor in te summus meus postulat. Vale. VIII. Idus Februarias, M. D. XXXVII. Venetijs.

ROMAM.

P. B. Vbaldino Bandinello
S. P. D.

LITERIS tuis, quibus te purgas de eo, quod ad me delatum sciebas, te in meis Pontificalium epistolarum libris

Y 2

nonnulla improbauisse, vitioq; cum cōmunibus amicis vici-
tisse, mihi quidem nihil opus fuit, cum certè vno ipso ea de
re per literas Iacobi Sadoleti Cardinalis testimonio inter-
posito acquiescens, omnē illam quā de tuis reprehensio-
nis opinionē ex Nigri literis in animum induxerā, me abie-
cisse ad illum rescripsissem, amoremq; insuper illi meū erga
te atq; benevolentia obtulissim. Non enim modò id, quod ti-
te cupere ostenderas, vt ipse de te nihil eiusmodi crederem,
confectum erat iam & explicatū: sed illud etiā (quod tamen
quanti tibi faciendum sit, statues profecto ipse) vt me tibi fo-
re amicum atq; beneuolum, si vellet, confirmare. Quæ cum
ita se haberent, gratæ tamen eo nomine mihi tuæ literæ ac-
ciderunt, quod cum ego scripti à te nihil vnquam legissem,
omnino ex ijs, quā in eo genere excellas, præstansq; tuum
de perelegas ingenii quantos progressus in recta scribendi
ratione fecerit, planè cognoui. Ita, qui antea bene de te qui-
dem sentiebam, doctrinæ tuæ impulsus fama, quam multo-
rum hominum sermōnibus auditionibusq; perceperā, non
iam vilius prædicatione, aut Sadoleti iussu, quemadmodum
ad illum scripserā, sed mea ipsius sponte atq; iudicio te deim-
ceps diligam. Respondere me ad singulas epistolæ tuæ par-
tes nō necesse esse duxi. Tu si meorum verborū sensa perin-
de interpretatus fuisses, ac merentur, & quod te decebat (si
tant est, vt scribis, innocens) in primis fecisses, & laborem su-
peruacaneum literarum neq; ipse sumpsisset, neq; mihi de-
disset. Vale. IIII. Cal. Mart. M. D. XXXVII. Patanio,

Herculi Cardinali Mantuano, quem ego virum propter
excelsam eius virtutem, & in optimarū artium studijs sin-
gularem præstantiam, colo summopere iam pridem atq; a-
mo, salutem dicitō.

Vene-

P. B. Antonio Eparcho Corcyrae
S. P. D.

LITERAE tuæ, quas ad me Græcè scriptas misisti, vt
verò dicam quod sentio, me cum voluptate, tum verò etiam
dolore suæ magnopere affecerunt. Nam quod erat carum
sermo purus, suavis, doctus, Athenas ipsas redolens, tum e-
tiam philosophiæ sensu ac præceptis pictus & perpolitus,
maiorē in modum tuarum literarum lectione sum dele-
ctatus, eoq; amplius, quod noua mihi hercle tota ex res ino-
pinatq; acciderat. Neq; enim putabam his quidem tempe-
statibus, cum è Græcia bonarum literarū studia penitus emi-
grauissent, tam egregium tanq; præstantē optimis artibus
ac disciplinis virum, vt te esse video, Corcyram insulam non
nimis elegantem alere ac erudire potuisse. Itaq; eam præ o-
culis pagellam diu tenui, quæ tuæ mihi doctrinæ tuorumq;
morum testis & planè obses fuit. Quæ verò earundem lite-
rarum tuarum pars, illatā tibi proximo bello Thracia à for-
tuna tam insignem iniuriā cōtinuit, vt à solo patrio fugiens
nihil inde tuarum rerum tecum abstuleris, præter nudos li-
beros, ad quos quidem nutriendos & tuendos, tēq; vnā cum
illis sustinendi, coactus fueris ludum literarū Venetijs ape-
ruisse, ea mihi porrò ægritudini ac dolori magno fuit. An-
gi enim te, ac perturbari curis animi atq; laboribus, homi-
nem ad scribendum & ad postritatem natum, tuāq; studia
durissimis vitæ difficultatibus impediri, quis est tam illibe-
rali porrò ingenio, cui non id permolestum esse ac planè mi-
serum debeat? Quare mihi, vt ad illud redeam quod initio
dixi, & hæc virtutū tuarum percepta ex tuis literis cog-
nitio, voluptatis plurimum attulit, & tuarum molestiarum

Y 3

lectio atq; cogitatio plurimum acerbitatis. In qua tamen ea me spes recreat, quod de cōfido in istis mceroribus non diu-
tissimè futurum: vel enim fortuna eadem quæ te preßit, etiã
subleuabit, vel virtus ipsa te restituet tua, multoq; reddet cla-
riorcm atq; illustriorem, quàm si domi tuæ nulla re offensus
permansisses. Quod ad me attinet, si quem hic nactus fuero
ex ijs, quos cōmemoras, eum tibi amicum omni studio com-
parabo. Sed mira paucitas est, omnesq; ferè, non tam vt re-
ctè addiscãt, quàm vt paruo, curare atq; perpendere viden-
tur. Ego, vt spero, propèdiem te videbo. Vale. XVII. Cal.
Ianuarias, M. D. XXXVII. Patauio.

M A N T V A M.

P. B. Herculi Gonzagæ Cardinali
S. P. D.

DIALOGVM de Metaurensum ducibus meum,
quem oblitus fueram ad te mittere, quod quidem tibi osten-
deram facturū cum me domū recepisssem, à Gregorio Cor-
tesio monacho admonitus ad te mitto. Atq; vt obliuionis e-
iusmodi culpa me subleues, alios etiam dialogos meos, quos
vnà edidi, ei dialogo adieci. Formam Iuliani pontis, quam
tibi dixi haberè me rectè confectam, vt mihi quidem vide-
tur, de qua idem me monachus admonuit, quod propter ma-
gnitudinem minus est ei rei habilis, nō mitto. Paruula verò
forma, quæ quidem fabricari potuisset, ad teq; mitti, om-
nes pontis partes nō tam aptè, quàm necesse est, tibi planas
exploratasq; fecisset. Tum nisi ego præsens sim, qui te al-
loquar, ostendamq; ea quæ ostendenda sunt, muta formu-
la erudire te non poterit ita, vt tibi Cæsaris verba singula
explicari impleriq; videantur. Quanquam tametsi de Dia-
logo

logo sum oblitus, illud tamen sanè meminì me tibi recepisse
cum Patauium venisses, eam tibi formam ostensurum, quod
et ad rem erit aptius, et mihi multò iucundius, te videre et
colloqui. Matrem tuam fœminam cum fortunatissimam, tum
verò etiam prudentissimam fœminarum omnium, saluere
velim iubeas meis verbis. Decimo Calend. Sept. M. D.
XXXVII. E Noniano.

M E D I O L A N V M.

P. B. Paulo Petrasanctæ Iurecon-
sulto S. P. D.

ACCEPI tuas literas, ex quibus quàm me amares, fa-
cile cognoui. Cuius tu amoris tui si eam habes causam, quam
prædicas, letor esse in me aliquid, quod impellere doctos vi-
ros ad me amandum non omnino nequeat. Si non habes, ta-
mè gaudeo te in eo decipi, meq; abs te propterea diligi. Cæ-
terum videndi mei desiderio teneri te quod scribis, spero fo-
re, vt vterq; nostrum id quod optat, aliquando consequa-
tur. Volo enim cogites et amari te à me, et me cupere, vt al-
loquendi tui potestas mihi fiat. Vale, meq; in tuis esse re-
bus admodum existima, quando te tuaq; omnia in meo esse
ere vti credam, postulas. Cal. Octobr. M. D. XXXVII.
Patauio.

I N H I S P A N I A M.

P. B. Carolo Quinto Imperatori
S. P. D.

CVM te cum fortuna primū, deinde virtus industriaq;
tua fecerit, à quo vno omnes planè homines, qui iniuste pre-
merentur, vel priuatim, vel publicè suis rebus auxilia com-

muni iure peterent, deesse mihi ipse nolui, quin à te suppliciter postularcm, vt meam causam, quæ tuæ opis magnopere indiget, pro tua pietate atq; iustitia susciperes tuendam. Neq; me ab hoc cõsilio ea res deterruit, quod nulla mihi tecum nõ modò familiaritas & consuetudo, sed ne sermo quidem aliquis aut omnino salutatio intercessit. Nõ enim eiusmodi est aut Imperij tui amplitudo, vt omnes tuo nomini dediti homines, tibi noti & familiares queant esse: aut naturæ animiq; tui vis & temperatio, vt quempiã, cui prodesse possis, respuas, modò is iusta in re atq; causa opem atq; auctoritatem requirat tuam. Illud verò mihi etiam animũ addidit, ne dubitarẽ tuæ bonitati atq; in humano genere iuuando voluntati vel cupiditati potius cõfiderẽ, quòd cum Veneta ciuitas sese tecũ foedere amantissimè cõiunxerit, reliquos Reges, qui eam sociam sibi facere maiorẽ in modum cupiebant, repudiarit: tu ciuem Venetum, qui tuæ pietati ius & dignitatem commendat suam, rejicere non sustinebis, ne qui vniuersi tuam beneuolentiam faciunt sanè plurimi, tu ex illis ne vni quidem te beneuolum videre præstitisse. Causa quæ sit mea, quaq; in re prouehere ac regere me possit fluctuantem atq; in portu sistere aura liberalitatis tuæ, tui tibi familiares explicabunt, ad quos de eo literas dedi. Itaq; non interpellabo te pluribus. Vnum dicam: si meæ hoc tempore fortunæ, quæ vim non bonorum hominum passæ, complures annos alienis dominis seruierunt, per te constituentur, dabo ipse operam, enitar, perficiam deniq; vt me tibi gratum & presentes homines intueantur, & posteritas sentiat. Vale. Quinto Calend. Decembris,

M. D. XXXVIII.

Venetijs.

P. B.

P. B. Nicolao Perennoto, Domino de Granuella, Cæsaris Consiliario
S. P. D.

EGO & ingenium tuum eximium atq; mirificum, omnium maximarum rerũ capax, virtutesq; summas & præstantissimas, vnã cum singulari optimorũ studiorum doctrina coniectas tuas tampridem suspiciens, te intimis animi mei sensibus complures annos tacitus colui, & liberos tuos primarios adolescentes, ac supra ætatem morũ & literarũ elegantia præditos, qui Patavij bonis artibus operã dabãt, amaui, vt debui, sanè plurimum. Itaq; cum hoc tempore patrocinijs apud Carolum Imperatorem tui magnopere indigeam, facile in eam spem veni, vt tu, quæ tua est humanitas, mihi illum sis tua cõmendatione propitium atq; beneficium præstaturus. Georgius Palleanus, quẽ quidem vnice diligo, atq; ab eo diligi me sentio, causam meam remq; totam ad te detret. Oro igitur obsecro que te, vt tantum mihi de tua illa prona ad bene de humano genere merendum probitate hac in causa commodes, vt meam dignitatẽ measq; fortunas, quæ quidem iniustissime diutissimeq; iacuerunt, per te quum aliquando tandem crectas mihiq; restitutas putẽ. Non dubito, quin plurimis magnis viris tuã opem implorantibus auxilio sepe fueris, eorũ causas defenderis, nomen illustraueris, ipsos tibi omnia debentes dimiseris. Neque enim aliter cions de ea, quã habes, hominibus iuuandis facultate, tum de natura nobilissima, mitissimãque tua est existimandum. Sed si nos vnos, qui minus etiam quàm mediocres sumus, illis omnibus adiunxeris, non erimus fortasse in postremo eorum numero, quibus ornamento te fuisse, non dicã letere, sed certè nunquã poeniteat, Carolo quidem ipsi si à me referri gratiõ

Y 2 4

non poterunt, ita tamen habebuntur, ut cōfidam, illi me integratum non fuisse, omnes homines existimatuos. Vale V. Cal. Decemb. M. D. XXXVIII. Venetijs.

P. B. Aloisio Stunicae Abulensi, Cæsaris
Cubiculario S. P. D.

QVONIAM probitas eximia et mores suavissimi amabilissimiq; tui, apud Carolum Imperatorem eum tibi locum aperuerunt, eamq; benevolentiam pepererunt, ut nemo illi sit te vno charior, nemo interioris vite usu atq; omni familiaritate et necessitudine coniunctior, ea sum re magnopere gauisus, quod intelligebam cum reliquis tuis plurimis maximisq; virtutibus, præstantē etiam optimarū literarum doctrinā esse coniunctā. Putabā enim propterea quod ipse quoq; bonas artes usq; à puero coluissem, vitamq; omnem ferē in illis insumpisssem, fore ut studiorum similitudo tuam mihi benevolentiam, cuius hoc tempore maiorem in modum indigeo, non difficulter conciliaret. Fit enim cōmuni vi naturæ, ut quas quisq; artes magnopere adamarit, qui eisdem sese artibus tradiderit, facile diligit, præsertim si is prior suam benevolentiam illi ipsi præ se ferat. Quæ cum ita sint, peto à te quantum possum maximē atq; diligentissimē, primum, ut me in tuā benevolentiam recipias, deq; hoc mihi, ut quod antè fieri oportuit, ut quantum id cuperē, quantiqt; facerem, tibi declararem, tu id quasi factum sit, existimes, concedasq; vel amoris in te mei stimulis, quibus incendor, vel festinationi, qua ducor, mutuum tuum erga me animum promerendi, ut mihi plusculum etiam, quam quod amicitie novitas postulet, de tuis cādidissimis moribus, de tua singulari humanitate liberalitateq; largiare. Deinde, ut quando

meæ

meæ rationes ferunt, ut ab Imperatore operam atq; auxilium meis rebus implorare me oporteat, commendes tu ei meā causam, de qua te Georgius Palleanus alloquetur: atq; ita planē cōmendes, ut quod ius, æquitas, leges, religio ipsa expetit, ut mihi tribuatur, à Rege Ferdinando eius fratre aliquādo tandem cōsequar. Equidem arbitror teneri te quotidie illorum precibus, qui se à te commendari Carolo postulant. Quis enim id non credat, qui nouerit maximam terrarum orbis partem ab illo regi, cui tu sis et supra ceteros familiares intimus, et omnium hominum iucundissimus? qui te apud se usquequaq; velit esse, qui tecū, uti secum, loquatur: quiq; familiaris vite suæ atq; victus participem potius te, quam administrū habeat, ut ab illius animo rectius, quam à cubiculo esse appellandus videare. Veruntamen hoc etiam sic existimo, mea te causa iustiorē causam ei quam probares, nō facile vllō tempore habuisse. Illud etiam perspectum planē habeo, quæ tuā est humanitas, nulli te homini, qui vnum modō cōmendationis ad te aditū habuerit, studia commerciumq; literarum, tuam opem, tuum auxiliū negauisse: plurimis magno adiumento, magno ornamento tuam benevolentiam fuisse. Quæ me omnia in eam spem adducunt, ut meam dignitatem measq; fortunas, quibus iniustissimē per plures annos careo, breui per te mihi restitutum iri putem. Quod si erit, ecquid propterea polliceri tibi et spondere possim, haud sanē habeo, præter hoc vnum, quod tibi aucter spondeo, atq; in me persanctē recipio, me tibi gratum animum, quandiu vixero, præstaturum. De tuo verò Imperatore, si meas preces non erit aspernatus, si mea posthac vita eius erit opera illustrior, illud tibi possum dicere (tu ei si dices, à te rogo dixeris, ne si à me prolatus esse sentiet arro-

TY 5

gans videar, qui porro esse illi quàm probatissimus cupio) plurima eius in plurimos promerita beneficiaq; silcibuntur, cum de eo quod in me contuleris, sermo habebitur. Vale. Quinto Calen. Decemb. M. D. XXXVIII. Venetijs.

P. B. Cardinalis Aloisio Stunicae
S. P. D.

MAGNAS tibi gratias habeo de secundis Caesaris ad Ferdinandum regem in me illi commendando Latine scriptis literis. In quibus video, quanti me noui tibi hominẽ feceris. Nam neque amantiore aut officiosiores scribere pro me ipse potuissem, neque non clarissimum tuæ liberalitatis tuæq; benevolentiae signum illud fuit, te prioribus Gallicæq; scriptis, quarum quidem exemplum mihi valde probabatur, contentum non fuisse. Itaque quantum tibi ea ex re debeam, non dicam. Qui enim possum, cum sanè videam, tui te beneficii magnitudine omnẽ meam expectationẽ, omnem etiam cogitationẽ superauisse? Sed omnino tibi omnia debeo, speroq; fore vt Ferdinandus Caroli fratris tam beneuola commendatione permoueat, detq; operam, vt quod iure multos iam annos mihi debetur, aliquando tandem consequar. Id omne, quantumcunque erit, me abs te accepisse arbitror. Caesari si plurimam salutẽ dixeris, meq; illi gratum semper futurum sponfor fueris, omnes benevolentiae numeros impleueris. Vale. X. Cal. Maias, M. D. XXXIX. Venetijs.

P. B. Alphonso Idiãqui, Caesaris à literis & consiliario S. P. D.

TAMETSI ego adhuc quidem neque benevolentiae, neq; ullius omnino necessitudinis ad te semitam atq; aditum habuerim, tamen cum hoc tempore mea in re, mihi quidem pro

pro fortunis meis maxima maximeq; necessaria, opem atq; auxilium me abs te petere oporteat, nolui mihi deesse, quin ad te de eo scriberem, praesertim cum scirem haud sanè minus in te voluntatis ad iuuandos homines inesse, quàm facultatis certiorq; fierem, cum singulari humanitate nobilissimãq; natura tua mitiores etiam literas, et ea, quæ ipse plurimum semper colui studia, ita te concinnauisse, vt quænam earum reru potiores in te partes habeat, non sit facile discernere. Georgius Palleanus, quem te cognosse arbitror, meam tibi causam proponet, quidq; à te postulem, exponet. Exorandus scilicet est nobis Carolus Imperator herus tuus, vt me apud Ferdinandum regem fratrem suum commendatione sua iuuet, impetretq;, vt is mihi Panmonici sacerdotij, quod Prioratum appellant, possessionem tradi mandet, qua omnino illius nationis ab hominibus non iure capta, sed vi intercepta, contra leges, contra bonos mores, contraq; religionẽ diuissimè sanè carco. Rogo igitur te, & quidem precibus omnibus, vt tantum mihi de tuis virtutibus promas, propter quas Carolo ipsi es omnium sermone probatissimus, vt quod iure peto, etiam consequar. Quod si erit, fortunam omnes meas & dignitatem, omnia vite ornamenta me à te accepisse profitebor: atq; illa ipsa vniuersa, ego & propinqui posteritasq; mea omnis, tibi debebimus. Vale. Quinto Calen. Decemb. M. D. XXXVIII. Venetijs.

P. B. Michæli Maio, Caesaris Vicecancellario S. P. D.

ETSI postquam ab Italia decedens in Hispaniã redijisti, nullas ad te literas dedi, spero tamen te memoria tenere, quanti te, dum nobiscum esses, quanti doctrinã præstantissimam

mam tuam, probitatem, humanitatem, morum suauitatem semper fecerim, quantumq; te eos omnes annos amauerim, obseruauerim, coluerim. Cuius mei erga te animi testem habeo præter ceteros, & quidem locupletissimum Victorem Superantium, qui te mirificè diligit. Sepe enim in nostris te sermonibus habuimus, dum tuas virtutes summis laudibus in coelum tolleremus, faciliusq; initiū de te loquendi, quam finem facere uterq; nostrū posset. Atq; hæc quidem nostri erga te amoris commemoratio eò spectat, vt te quoq; tuum in nos non abiecisse proximè aut æquè etiam existimè. Probo enim homini & pudenti nihil est tam proum atq; proprium, quam semel constitutas à se clientelas & necessitudines nunquā obliuisci. Quæ cum ita sint, id quod hoc tēpore mea magnopere interest, confido me abs te nō difficulter impetraturum: opem scilicet atq; autoritatē in me commendando apud Carolum Imperatorē tuam. Georgius Palleanus meam causam tibi planā faciet, qua quidem causa nihil esse iustius cognosces, nihil æquitate fultū magis, addo etiam dignitate, religione pietate. Oro obsecroq; te, vt rem suscipias. Non dubito, si parumper modò in eo ingenium excitabis & calcacies tuū, quin quod opto, etiam cōsequar. Quod si erit, quantum tibi debiturus sim, & tu facile iudicabis, & ego, vt bene operam posuisse te sentias, omni tempore curabo. A Superantio multam tibi salutem dicimus. Vale. Quinto Calend. Decemb. M. D. XXXVIII. Venetijs.

P. B. Gonsalo Piresio Archidiacon. Vigliana, Cæsaris Sacellario S. P. D.

MAGNAS tibi gratias de eo sermone habeo, quem proximis diebus cum Georgio Palleano meis de rebus Panonicisq;

nonicisq; sacerdotij rationibus habuisti, deq; eo, quod videri tibi tentandam à me conandumq; esse ostendisti, vt causa ipsa ad eum, quem volumus, exitum perducatur. Prudentis enim hominis & me amantis consilium id fuit. Qua in re tibi eo etiam iustius debeo, quo pauciores sunt qui alienū hominem à recta aberrantem via regant, præsertim cum neq; planum neq; non perplexum sit illis iter capeffendum, qui regendi sunt, cuiusmodi esse hanc nostrarum rerum ineundam semitam vides. Omnia quidem feci, quæ tu vt fierent, suasti, quemadmodū ab ipso Georgio cognosces. Quæ quidem certè virū & ego vnice amo, et amari abs te nō mediocriter, quemadmodum cōiectura consequor, valde gaudeo. Quod superest, rogo te mi Gonsale (meum autem iam te dicere rectè sanè possum, qui mihi te amicum præstas, meq; iuas tuo cōsilio plurimum) vt & Georgio autor sis doceasq; quid illum facere mea in re oporteat, & herum tuum maximum clarissimumq; virum ita mihi concilies, & propitium pares, vt extet fructus operæ atq; officij tui. Cuius quidē ipse operæ si referre tibi gratiam non poterō, DEVS opt. max. aliquando certè referet. Ille enim pro ijs, qui soluendo non sunt, sæpe dependit, maximeq; cum bonis liberalibusq; debent viris, qualem te esse planè video. Sed omnino tui studij tueq; in me beneuolentiæ memoria, nunquā meo ex animo effluet. Valè. Quinto Calend. Decembris, M. D. XXXVIII. Venetijs.

P. B. Cardinalis Gonsalo Piresio

S. P. D.

PLVRIMVM tibi sanè debeo, qui curam adhibueris, vt alteræ ab Imperatore literæ ad Ferdinandum fratrem Latine scriberentur, multò etiam diligentius multoq; ac-

ratius, quam priores illæ, quæ Gallicè erant conscriptæ. De ro, uti me admones, scripsi ad Ludonicum Stumican, egiq; ei gratias, quod tam studiosè eam rem egerit. Tibi hoc verè possum dicere, nihil illo vno humanius, nihil officiosius fieri potuissè. Literæ vtræq; ad Ferdinandū eodē in fasciculo sunt missæ. Si quid ab eo impetrauero, statim scies. Interim spes est aliqua, fore uti volumus. Stumicæ multam salutem. Vale. Decimo Calen. Maias. M. D. XXXIX. Venetijs.

P. B. Adamo Carolo, à literis Regis Romanorum S. P. D.

SENATVS reiç; publicæ nostræ ad Regem tuum literas de me illi commendādo diligenter scriptas, aut legissè iam te, aut lecturum puto. Ex ijs, qua in re illius autoritate mihi opus sit, facile intelliges. Rogo te pro eo, quantum me amas (quod quidem esse plurimū non tam pro meis opibus, quæ nullæ sunt, quam pro humanitate tua, qua maxime abundas, existimo) ut rem meam cōmendatione studioq; tuo iuues; desq; operam, si tibi erit cōmodum, ut quod iure peto, etiā cōsequar. Val. Id. Mart. M. D. XXXIX. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Cardinalis August. Truittio Card. S. P. D.

LITERAE tuæ, quibus me Cardinaleni esse factū gratularis, multò mihi gratissimæ multoq; iucundissimæ fuerunt. Nam et te tantum ac tam præclarū in grauissimo senatū virū, de hac mea dignitatis accessione voluptatē cepisse, sanè gaudeo; et nostræ veteris beneuolentiæ memoriā, tibi tot annos in orbis terrarum theatro versanti, maximisq; in reip. rebus occupato, non excidisse, valde letor: nihil enim con-

contingere mihi cum optabilius, tum vero etiam conducibilius poterat, quam te habere non solum amplissimi collegij socium, sed etiā in reliqua mea vita eundem illum mei amatorem meiq; cupidum, quem in Leonis X. pontificatu vniuerso habui. Tametsi te non tam collega, quam magistro et patrono uti cogito. Id enim et pro tua singulari prudentia, et gerendarū rerū vsu præstantiq; doctrina, et pro meā veterē erga te obseruantia, mihi esse faciendū plane puto. Quæ ex re plenior multò atq; vberior Pauli Pont. Max. erga me liberalitas extitit, quòd te, quæm quidem absens summo studio summaq; animi propensione semper colui, deinceps et præsentem intueri, et præsentis consilio iuuari, et tuā consuetudine tuisq; vīrtutibus et amore frui, cum me Romā cōtulero, mihi, ut video, licebit. Valde enim libet eam tuarū literarū partem legi, qua futurū existimas, ut nos vberiores beneuolentiæ nostræ fructus simus, cum vna erimus, percipituri. Nam quòd scribis, dignitati meæ atq; cōmodis, omnē te studio et diligentia obsequaturū: tu verò in eo meas mihi præripis, et tibi sumis partes, qui te colere, tibi obsequi, tuamq; dignitatē atq; amplitudinem omnibus numeris velle auctā maxime omnium debeo. Quare sic velim existimes, et nostro te collegio me vno amantiorem, studiofiorem, obseruantiores tui, habiturum porro neminem: Id ut re possis cognoscere, cum se occasio dederit, libentissimè diligentissimèq; procurabo. Evangelistā tuū si saluere iusseris, erit mihi gratum. Vale. Id. Aprilibus. M. D. XXXIX. Venetijs.

V E N E T I A S.

Petrus Bembo Bartholomæo Ricciò S. P. D.

GRATVS mihi tuarum literarum sermo elegans

et doctrinae plenus fuit, quibus literis gratularis me à Paulo tertio Pont. Max. in Cardinalium collegiū, quos pontifices appellas, fuisse cooptatū, tametsi tu quidem parcius multo continentiorq; debueras in me laudando esse. Sed tuae te eloquentiae flumen, altum profectō atq; latum, ut à ripa soluisi, liberius rapidiusq; vexit, quam oportebat. Qua de re maiores tibi gratias et nunc ago, et referam cum potero. Vale. Nono Calend. Iunias, M. D. XXXIX. Patauiō.

FERRARIAM.

Petrus Bembo Gregorio Gyrardo
S. P. D.

ACCÉPI gratulationem tuam humanitatis et benevolentiae plenissimam. Nihil est enim à te praetermissum earum rerum, quarum commemoratione, probari Pauli Pont. Max. de me iudicium et cooptatio potuerit testimonio tuo. Quo quidem nihil mihi gratius potuit accidere. Sed vereor ne te eum sermonem ingressum longius, quam par erat, promouerit voluntas ipsa in me ornando tua. Quod si est, eo tibi etiam largius debeo, quò tu plura in nos, quam quae agnosci possent, virtutum ornamenta contulisti. Omnino tota de re tuisq; his tam beneuolis literis, valde Mediusfidius te amo, doctrinamq; tuam facio sanè plurimi. Quòd si se mihi occasio aliqua dederit, ut tibi vsui sim, te magnopere et amari à me et probari senties. Vale. Nono Calend. Iunias, M. D. XXXIX. Patauiō.

P. B. Dominò de Frangipanis, Episcopo Agriensi S. P. D.

ACCÉPI tuas literas XIII. Calend. Maij datas Budae, quibus mihi de mea dignitate gratularis. Equidem ut tibi, cum esses Venetijs, meministi me dicere, institutam à Paulo Pont-

lo Pont. Max. cogitationem, de me in Cardinaliū collegiū cooptando, sermonemq; hominum, qui de ea re percubuerat, ad nihilum putavi recasuros, nulla cum mea certè molestia: à quo libertas ipsa viuendi, uti consueuerat, atq; in meis studijs quiescendi voluptas, omnibus honorum et dignitatum insignibus praeferebantur. Nunc verò cum DEO Opt. Max. aliter videā placuisse, primum quidem tibi de tua ista gratulatione plurimum debeo. Est enim mihi planè gratissimum amari me abs te homine optimo, atq; in DEI ecclesia magno ac praeclearo viro. Cuius tamen tui erga me amoris et benevolentiae certa signa atq; indicia non semel habui, quae meo ex animo nunquā effluent. Dabo deinde operam, cum ut expectationi hominū, si qua est de me, DEI munere benignitateq; parem me, uti et debeo, et tu me amantissimè admones, praestent: tum, ut si tibi esse vsui haec mea honoris amplificatio poterit, nulla in re sim ea libentius, quam in te ornando tibiq; gratificando vsurus. Volo enim te existimare, omnia tibi à me fraternae charitatis officia et studia esse profectura. Non fallam existimationem tuam. Ego, quòd te velle cognoui, in eo admoneri me à te nō expectabo. Si qua praeterca erunt eiusmodi, ut mihi nota non possint esse, peto abs te, ut des ad me de ijs literas, mandesq; quid fieri velis. Vale. Decimo Cal. Iun. M. D. XXXIX. Patauiō.

P. B. Paulo Archiepiscopo Strigoniae
S. P. D.

CUM hoc tempore cuperem, ut Rex Romanorum Ferdinandus Auraniae Prioratus locorum, quae in regno eius Panonico sunt, possessionem pleno iure mihi debita tradidit meis procuratoribus imperaret, intelligeremq; te propter

tuam eximiam dignitatē, tuasq; plurimas præstantissimasq; virtutes, apud Regem gratia & autoritate maximè omnium polleat, has ad te literas dare volui, quibus abs te peterem, vt causam meā pro tua humanitate tuaq; iustitia regendam et tuēdam susciperes. Equidem vtrunq; video, et me nouum tibi hominem esse, qui à te id peto, & rem non minimi ponderis visum iri tibi hanc, de qua te rogo. Veruntamen & alterum quidem, cum magnis grauissimisq; rebus non solum interesse, sed etiā præesse quotidie soleas, vsu tibi familiare factum existimo, vt ad te non cogniti antea tibi homines sese conferant, tuam opem atq; auxilium postulatū: & in altero planè cōfido, te æquitate meæ causæ cognita, pro tua bonitate nihil recusaturū, plurisq; apud te iustitiæ partes, quam reliqua omnia futuras puto. Meæ statim causæ Marinus Iustinianus reip. Venetæ Legatus, tibi notam atque claram faciet. Rogo obsecroq; te, vt tuo fauore tuaq; opera mihi ne desis, vt res ad eum, quem cupimus, exitum pro iustitia perducatur. Id si fiet, quid tibi ego polliceri contra possim viro maximo atq; amplissimo, non sanè intelligo. Vnum hoc & polliceri & profiteri & præ me ferre non dubitabo, memo rem me eius tui officij vel potius beneficij omni tempore futurum. Si verò etiam occasio aliqua se dederit, vt tibi vsui et dignitati possim esse, efficiā profectò, vt te grato homini nauasse operam existimes. Vale. Decimo Calend. Iunias, M. D. XXXIX. Patauit.

P. B. M. Hieronymo Vidæ, Albæ Episcopo S. P. D.

AMABILISSIMAS tuas accepi literas Cal. Iulij datas, quibus mihi de mea dignitate gratularis. Quas quidē
liter

literas non libenter modò legi, sed etiam cupidissimè auidissimè meq; perlegi, ipso titulo pellectus, quòd mihi à Vida, hoc est ab homine omnium nostri seculi clarissimo mittebantur. Gaudeo recentem Pauli Pont. Max. cooptationē, qua me in Cardinalium collegium ascium, tibi gratam & iucundam accidisse. Nihil enim malo, quàm à te tuiq; similibus, si qui sunt, diligi. Sed omnino siue sunt, siue nō sunt, à te certè omnium maximè & amari & probari cupio. Quòd autē eam dignitatē meæ vel doctrinæ, vel virtuti fuisse traditam existimas, easq; ornas miris laudibus, non dubito, quin plus in eo duci te à beneuolentia, quam à iudicio permiseris. Veruntamen, vtrunq; se res habet, deo tibi, si minus de altero, de amore quidem certè erga me tuo, sanè plurimū. In eo profectò non falleris, quòd me meo ocio meoq; vitæ genere contentū, nihil de his honorum splendoribus putas cogitauisse, neq; eos appetiisse. Nam, vt verè tecum loquar, sæpius fit vt peccasse me existimem, qui pristinam viuendi rationem protecerim, quàm gaudeā, propterea, quòd maxima clarissimaq; dignitate auctum me atque honestatum sentiam. Quòd verò me hortaris, vt à studijs nostris mitioribus ad Christianam rent tractandam & iuuandam me conuertā, velim sic existimes, me id vnum dies noctesq; meditari. Quid enim aliud agam his insignibus & nominibus susceptis? Sed nequedū Romæ sum, vt possim boni aliquid in medium afferre, & quanta nobis mala impendeant, vides: vt verendum sit, ne qui reip. præsent, sedare vniuersi tempestatem tantā non possint, nedum mea vnus industria hoc tempore sit magnopere profutura. Sed profectò reip. fluctuanti non deero, & ci operam, quam potero, nauabo. Reliquum est, vt me, vt facis, diligas. Quòd si etiam literas ad me, cum ociosus eris dederis, vt

quid agas, quibus in studijs te oblectes, quid omnino scribas, scire possim, erit mihi gratum. Vale. Nonis Augusti, M.D.XXXIX. Patauio.

CRACOVIAM.

P.B. Sigisfundo Regi Poloniae
S. P. D.

LEGI tuas ad Ioannem Vincentium Dulcem literas, quibus ab illo petis, vt me abs te saluere iubeat, mihiq; de mea dignitate gratuletur. Addis etiã, vt te in meã beneuolentiã insinuet. Ego verò mi Rex, quanquã quidem multos iam annos & amari coluiq; te, quòd intelligebam maximis te virtutibus præditũ pulcherrimè iustissimèq; regnare, & tu nostrorum hominũ animos ex illo tempore tibi conciliasti, cum virginem Italiam, Mediolani ducis filiam, Neapolitani regis neptem in matrimoniu duxisti: tamen his literis lectis, quæ mihi facile quanta humanitate atque amabilitate reliquas tuas virtutes Maiestatemq; istam regiã condias, ostenderunt, nõ possum dicere, quam mirifica quamq; ardens ad pristinu meum erga te amorẽ accessio sit facta. Quare peto abs te, vt quoniã vtriq; senes sumus, putes me tuo in ære non modò esse nunc, verum etiam diuissimè fuisse, quodq; multò antea fecisse me oportuit, vt tibi studium & beneuolentiam dicarem meam, ijs ipsiis tanquam antiquitus cõstitutis & veteribus, deinceps & sepius & familiarius vtare, si modò erit aliquid, in quo animus hic meus tibi vsui et voluptati esse possit. Multa quidem mihi iucunda & grata ab ipso Vincentio sepe acciderunt. Est enim & bonus & doctus sanè vir, & prudens. Verum nihil gratius hoc vno, quòd illum video huiusce meæ in te ardentioris obseruantie, tuæq; erga me

ga me propense beneuolentiæ voluntatis, autorem extitisse. Itaq; si tu illum deinceps hoc nomine aliquanto plus amaueris, erit mihi gratum. Ego propterea valde eum plus in posterũ anabo, plurisq; faciam. Vale. Quinto Cal. Octob. M.D. XXXIX. Patauio.

CRACOVIAM.

P.B. Petro Kmythæ Principi Pannoniæ
S. P. D.

DEBEO tibi quidem plurimum, quòd ad me nõ cognitum tibi hominem, perhumaniter scriptas literas dederis, quibus mihi de mea in Cardinalium collegium cooptatione gratularis honorificentissimis amantiissimisq; verbis. Tamen ca, quæ tu de me prædicas, non agnosco, nisi quatenus amorem erga me tuum præ se ferunt, qui sanè amor eo mihi & charior est & iucundior, quo tu in maximis fortunis amplissimaq; dignitate constitutus, prior ad me amandum accessisti. Quamobrẽ sic existimes velim, nihil me hoc tẽpore libentius legisse tuis literis, perq; gratum mihi fecisse Ioannem Vincentiu Dulcem, quem ego virũ propter eius plurimas virtutes magnopere amo, cum mihi tuas literas reddidit. Puto enim illum, vt est magnus amicitiarũ concinnator, autorem tibi fuisse ad me scribendi. Quòd si occasio sese aliqua aliquando dederit, vt tibi vsui possim esse, quanquã porò in tam longinqua regione positus, pro te tanto tamq; illustri homine, quid omnino sperè posse me, nõ video: tamen si acciderit vt mea opera vti velis, efficiã profectò, vt amori erga me tuo satis esse factum existimes. Vale. Quinto Calend. Octobris, M.D. XXXIX.

Patauio.

P. B. Marcello Ceruino Cardinali
S. P. D.

ETSI pro tuis erga me promeritis, putem te etiam sine mearum literarum testificatione existimaturum, magnam me letitiam de tua dignitate cepisse, statui tamē esse mihi faciendum, ut tibi per literas gratularer. Caue enim putes vltimum mihi diem, posteaquam Romæ sum, illo die, quo te Paulus Pont. Max. Cardinalem creauit, gratiorem aut iucundiorē illuxisse. Valde enim confido fore, ut singularis tua eximia probitas, ingenij præstantia, vitæ cōstantia, iudiciū, plurimæ tuæ maximæq; virtutes, magnam sint auctoritatem Christianæ reip. & huic sanctæ sedi allaturæ, magno illis vsui & ornamento futuræ. Quare non tibi vni de eo tantum gratulor, sed & ijs publicis, quas commemorauit, rebus, & nostro in primis ordini, quem tua præsentia honestabis: ac ipsi mihi, qui de tua tam illustri honoris & dignitatis accessione, triumpho & gaudeo. Reliquum est, ut me, ut soles, ames, Alexandrumq; Farnesium Cardinalem & Legatum, patronum & propugnatorem meum, saluere plurimum iubeas meis verbis, curesq; ut vterq; vestrū è peregrinatione ista tam longinqua, bene procuratis rebus, saluus sospesq; ad nos atq; ad Urbem reuertatur. Vale. Nono Calen. Ianuarias, M.D. XXXIX. Roma.

Petrus Bembus Damiano Lusitano
S. P. D.

DELECTATVS magnopere sum literis tuis, quæ me tui cupidissimū de omni statu tuo erudierunt. Itaq; gratulor te vxorē duxisse, atq; ita cōsulare posteritati voluisse. Quam tibi rem, DEVM Opt. Max. fortunare volo. De me quod

quod scire optas, nihil possum dicere, præter hoc vnum, me in Cardinalium collegium à Paulo tertio Pont. Max. nō modo non petentem, sed ne cogitantem quidem ea de re quicquam, fuisse coopatū. Nunc me comparo, ut ad illum proficiscar: id enim me quamprimū facere vult. Te amantissimū mei esse, ut scribis, valde gaudeo. Idem de me tu ut cogites, exploratūq; habeas, à te peto. Resendij literæ si venerint, erunt mihi gratæ. Vale. Non. Apr. M.D. XXXIX. Venetijs.

Petrus Bembus Damiano Lusitano
S. P. D.

HISTORIOLAM de bello apud Diu India oppidum à Thracibus gesto tuam, quā ad me amantissimè scriptam misisti, legi summa cum voluptate. Nam & Lusitanorum virtutē, qua magnopere delectatus sum, & Thracum perfidiam, quam quidem omnibus hominibus esse notā atq; perspectam operæ pretium est, ac varios rerum & impressionum euentus continet, cum illustri nostræ necessitudinis, tuæq; in me singularis beneuolentiæ ostensione, qua nihil mihi potuit esse iucundius. Itaq; de eo valde mehercule amo. Tibi verò, quod re familiari constituta, te ad scribendū cōtuleris, ea præsertim bella et actiones, quæ Regis tui tuorumq; ciuū gloriam sint propagaturæ, multum sanè gratulor. Te enim ipsum vnā cū illis illustrabis, capiesq; studiorū ruorum cum fructum, qui esse maximus potest, hominū laudem beneuolentiāq; omnium, qui Latinis se literis dederūt. Quibus omnino quid esse delectabilius potest, quàm earum rerū, quas in tam longinquis regionibus & populis nostri homines fortiter gesserint, conscriptarum suavis et iucunda lectio? Quare & gratū plurimis feceris, et tibi certè perho-

norificum, si reliqua etiam, quæ vel gesta per Lusitanos illis in locis iam sunt, quæ scio esse plurima atque maxima, vel posthac gerentur, sumes scribenda, quemadmodum te facturum polliceris. Nannio tuo debeo sanè plurimum, qui plus mihi suis in elegis tribuit, quam qui non amoris abundantia ducatur, possit agnoscere. Itaq; erit mihi & sua doctrina & tua cõmendatione planè charissimus. Quòd scribis, vt ei vacationē, horas, vt appellant, sacras singulis diebus recitandi propter valetudinis imbecillitatem & studio forū, quos ille bonas artes docet, vtilitatem, impetrem: scire te volo, nemini homini id eis de causis solere tribui. Quòd ab vxore tua me saluere iubes, est mihi sanè iucundum: quam esse iam prægnantem, vt scribis, lætor. Et diccs, vt se tibi sospitem seruet, & filiolum patri similem edat, cum pariendi tempus venerit. Vale. Prid. Cal. Ian. M. D. XXXIX. Roma.

P. B. Alphonso Cardinali Lusitaniæ
S. P. D.

GRATVLATIO tua de mea dignitate, tuæq; ad me ea de re humanissime amantissimeq; scriptæ literæ, magnam mihi voluptatem attulerunt. Nam cum nihil ferè minus cogitarè, aut omnino crederem, quam notū tibi esse nomen ipsum meum, qui me in Italia quadraginta ipsos annos cõtinuerim, tu verò, quæ quidem id ætatis nondum esse intelligo, tam longinquus ab ea omni tempore fueris, luculentum mihi atq; illustre testimonium dedisti, non modò sciri abs te qui sim, sed etiam amari me, tuâq; in beneuolentia nõ postremum locum obtinere (Caue enim putes vllas me literas tuis his literis aut grauiores aut significantiores hoc in genere accepisse) quare scito me tui amantissimum tuiq; cupidi-
pidi-

pidissimū earum lectione esse factum. Quis est enim qui tanto ac tam præclaro viro, maximi regis fratri, multa doctrina, omnibus virtutibus perornato, amanti præsertim, & eius beneuolentiam cupidè requirenti, non se totum statim tradat dedicetq; animo libentissimo? Atq; vtinam eæ meæ facultates essent, eæ industria, non vt ipse me, quemadmodum quidem scribis, existimare potueris vsui atq; ornamento nostro ordini nullis nominibus futurū, sed vt tibi vni vel vsui vel voluptati possim esse. Verū tu de eo iudicabis, si meæ opera, studio, diligentia, tuis in rebus, quas hic curari voles, tibi esse vtendum statueris. Quod vt facias, mihiq; tantum tribuas, etiam atq; etiam abs te peto. Amorem quidem erga te meum & propensam in te colendo voluntatem, spero me tuæ bonitati, si minus amplitudini, probaturum. Quòd si etiam rogari te à me permittis ea in re, quæ tota tui consilij est tuæq; prudentiæ, oro quæsoq; vt de tuo ad Urbem aduentu atq; ad Pontificem Max. Cardinaliumq; collegium, quorū in ordine viginti iā annos absens fuisti, quiq; mehercule vniuersi videre te atq; amplecti magnopere cupimus, aliquando tandem cogites. Vale mi Alphonse optime atque amplissime. Nonis April. M. D. XL. Roma.

P. B. Basilio Zanco Monacho
S. P. D.

LIBRI tui de Sophiæ horto heroicis versibus duo, quos ad me amantissime scriptos misisti, valde me delectarunt. Vniuersam enim ferè nostrorū hominum theologiam breuius sententijs complexi, ornate grauiterq; (quod erat vnum omnium difficillimū) ijs de rebus loquuntur, quæ profectò soluta oratio posse capere, ita vt legentes delectaret, & se

in dignitate contineret, vix ægræq; mihi quidem videbatur. Itaq; tuorum carminum præstantiã, feci, vt debui, plurimi. Amoris præterea erga me tui locupletissimi testes sunt, veterisq; nostræ benevolentie, vt nihil mihi abs te gratius, nihil omnino iucundius potuerit proficisci. Quare nõ solum plurimas tibi de eo gratias habeo, sed etiam gratulor, quod ad poetices studia (quæ quidem monachorum vitam multis ab hinc ingressus annis, postea nunquã attigisti) atq; ad Musas deliciares illas tuas, tanquam postliminiõ rediens, læto ab illis vultu susceptus fueris, nihilq; tibi, tandiu spectas, se abs te fuisse, succensuerint. Itaq; erit humanitatis tuæ, si te interdum posthac ad suos, vt erant solitæ, numeros inuitabunt, præsto illis esse, quando præsertim magno mehercule cum fœnore tuiq; nominis gloria, tuam illis operã nauare te intelligis. Vale. Quarto Id. Nouem. M. D. XL. De Vaticano.

P. B. Georgio Cœlio Lusitano
S. P. D.

LITERAE tuæ perhumaniter scriptæ, quibus te amantem me esse me certiore facis, eò gratiores mihi fuerunt, quo minus mihi antea notus fuisti, vt eo lem tẽpore et nomẽ audirem tuũ, et mihi te beneuolum atq; amicũ scirem esse. Quam quidem meam voluptatem ea tua scripta, quæ mihi vnã cum epistola misisti, non vnus scilicet generis carmina, et Luciani de Dea Syria historiola abs te Latina facta, magnopere auxerunt. Cognoui enim ex ijs te et illustrẽ poetam, et oratorem magnum esse: quibus de rebus tibi ex animo gratulor. Claræ enim artes sunt, summisq; dignæ laudibus, quibus in vtriusq; doctorum hominum animi libentissimi me conquiescunt, et laborum suorũ in illis addiscendis suscepto-

sceptorum, maximum cum fructum capiunt, se confidere in futurorum hominum et seculorum memoriam, sua nomina, sua studia, suasq; virtutes peruenturas. Reliquum est, vt tu quoq; me tui cupidum esse tibi persuadeas, et si tibi esse vsui potuerit mea eiusmodi erga te voluntas, ea tuis in rebus vtare: promptam tibi et paratã esse senties. Vale. Quinto Id. Aprilis. M. D. XLI. Roma.

P. B. Gregorio Cortesio Cardinali
S. P. D.

HERI te in nostrum Cardinalium Collegium à Paulo tertio Pont. Max. incredibili totius ordinis cõsensu cooptatum fuisse, valde lætor. Quod quidem tametsi serius factum est, quam oportuit, quamq; ipse credideram futurum (nam cum anno superiore apud illum hac ipsa in causa plurimũ de te sermonẽ habuissem, sic ab eo discessi, vt considerẽ cum ijs, qui paucos post dies eundem honorem assequuti sunt, te renunciatum iri) tamen cum sit is vniversi Christiani orbis conciliũ hyeme proxima cõcelebraturus, à Deo Opt. Max. te in hoc tempus reseruatũ fuisse mihi quidem persuadeo, vt tibi ad hoc muneris accersito, statim quasi campus latissimus pateat, in quo se virtus laudabiliter ostendere et exerce re possit tua. Quare de eo nõ tibi solum gratulor, cuius nomen doctrina tua excellens, religio, pietas, incomparabilis prudentia, tam clarum iam apud omnes gentes reddiderunt, vt postrema hæc dignitas, nõ tam priorẽ tuã dignitatem auxisse, quam ad illã accessisse videatur: sed et collegio ipsi nostro, quod mehercule te addito valde erit posthac ornatius, et toti planè reip. quã quidẽ es ab ijs hominibus, qui eam honeste inuadũt, tuo illo propè diuino ingenio et sapientiã,

reliquarum virtutum plurimarum tanquam acie ac robore peropportune defensusus, eiq; magnæ tum gloriæ, tum utilitati futurus. Me quidem habebis eundem in postremum, quem multos ab hinc annos habuisti, amantissimum & cupidissimum tui, & præterea, quoniam in eodem collegio erimus, & in consilijs capiendis, & in sententijs dicendis, & in omni vita tecum in primis coniunctissimū. Vale. Tertio Nonas Iunias. M.D.XLII. Roma.

PATAVIUM.

Petrus Bembus Torquato Bembo filio
S. P. D.

EQVVM quem tibi pollicitus fueram me missurum, Ioanni Caroli nostri familiari ad te Pataviū perducendum dedi. Eo te perbellè vsurum puto. Dedi etiam horologiolum in Gallia Trāsalpina confectum, et quidem eiusmodi, ut vel noctu, & sine luminibus, quota hora sit, possis ab eo summi tactu digiti fieri certior. Moneo autem, ne eo vti incipias, nisi ab eius artis magistris, quo id pacto rectè fiat, prius edoceāre. Parua enim culpa, omnis illa motuum & rotarū temperatio perturbatur. Hocq; à me vnum discas, neruus ut is, cuius vnus vi, reliqua omnia conuoluūtur, suamq; vicem faciunt, bis à te in die intendatur, ante prandium semel, ante quàm dormitū eas, iterum. Quòd te hac hyeme intelligo nauasse operā bonis artibus satis diligēter, valde gaudeo, atq; ut in eo constes, te hortor. Cole, Federico, Bonfadio, doctoribus tuis, multam salutem. In postremis tuis literis dies adscripta non erat. Vale. Pridie Calen.

Februarias. M.D.XLII.

Roma.

Petrus

Petrus Bembus, Torquato Bembo filio
S. P. D.

TE fructum plurimum cepisse ex Picrij optimi & doctissimi viri, & mei amantis, & quem ego vnice diligo, paucorum dierum, quos istic consecit, consuetudine, planè gaudeo. Cognoui enim ex ijs literis, quas ad me octauo Idus Iulias dedisti, te aliquanto eruditiorē in scribendo et diligentiorē eius præceptis factum. Itaque iudicium de illo tuum, quem summis laudibus ad cælum fers, & cui te totum tradidisti, mihi quidem probatur. Quamobrè elabora, enitere, perfice, ut ei cum in scriptorū elegantia, tum in morū suavitate quam simillimus euadas. Nihil neq; tibi aptius in omnem vitam, neq; mihi ad senectutē meam reliquam gratius fieri abs te poterit. Vale. Ioanni Antonio multam salutem. Septimo Calen. Augusti. M.D.XLIII. Roma.

Petrus Bembus Laurentio Maffulo Monacho S. P. D.

LIBER de laudibus historiae tuus, quem mihi Flaminus Tomarotius istinc rediens tuo nomine legendum attulit, summa me voluptate affecit. Nam & gravitate sententiarum, & dicendi copia ita vndiq; refertus est, ut non modo me, qui huiusmodi studijs semper delectatus sum, verum etiam quemlibet ab omni prorsus humanitate alienum, eius lectio maxime allicere possit. Itaq; hortatu meo quidem, illum imprimendum curabis, vel ut publicè studioforū consulas utilitati, cum de modo rationeq; cōscribendæ historiae, nihil apud Latinos extet, quod lectu dignum sit: vel ut eam laborum tuorum mercedem consequare, quam nulla sit vnquam ætas delectura. Vale. Id. Iun. M.D.XLIII. Roma.

Petrus Bembus Torquato Bembo filio
S. P. D.

HOROLOGIO è mea bibliotheca tibi allato, à quo expergefieri, qua hora vales, possis, te libenter vti, non moleste fero, modò te id nò intèperatè à somno auocet. Valetudinis enim tuæ curam te habere in primis volo. De tuorum studiorum ratione, nihil tibi mando nunc quidem, nisi vnũ. Fac, vt in tuis, quas ad me das literis, Ciceronem accuratius exprimas, moremque illius scribendi, verba, numeros, grauitatem, lenitatem diligentius imitere. Hoc si feceris, omnia te assequutum putabo. Præceptorum tuo multam salutem. Tuse to etiam. Vale. Sextodecimo Cal. Februar. M. D. XLIIII. Roma.

P. B. Canonicis & societati Ecclesiæ
Bergom. S. P. D.

VESTRÆ mihi literæ gratissimæ fuerunt, tametsi serò reddita. Sed nulla quidem sera esse amabilis voluntas potest. Itaque in eo, de quo mihi gratulamini, agnoui benevolentiam erga me vestram: officium autem et studium valde amo, tum illud, quòd de meo erga vos vestramque ciuitatem animo optimè sentire vos et cogitare video, repetita usque à Bembo patre meo prætura Bergomensis, qua in prætura cum illo biennium adolescens cum fuisset, apud illum sic à vestra vrbe discessi, vt eius recordatio omni quidem temporum memoria et sensibus grata et iucunda infederit meis. De meo ad vos aduentu, quem optare magnopere ostenditis, quid dicam non habeo: constituere enim de eo nihil possum, homo neque mei iuris, neque propter senectutem satis firmus: sed dabo operam, vt officium meum vobis præstent
etiam

etiam absens haud minus diligenter atque amanter, quam si adessem. Quod vos vsu ipso cognituros breui confido. Valete. Tertio Non. Maias. M. D. XLIIII. Roma.

Petrus Bembus Antianis Bergomi
S. P. D.

QUAS ad me literas dedistis, et mihi et egregiam erga me benevolentiam vestram singulis propè in verbis, et iucundam ciuitatis vestræ in Bembo patrem meum vigere memoriam ostenderunt. Quibus duabus rebus à vobis nihil mihi potuit afferri gratius. Auxit voluptatè meà cuius vester eques Tassus, bonus et prudens vir, qui mecum de vestræ vrbis Episcopatu à Paulo tertio Pont. Max. mihi delato, et amàter gratulatus est vestro nomine, et omnia vestra in me studia officiaque pollicitus, optatissimè vobis fore significauit, si me ad Episcopatū meum contulero. Quod quidem faciam, si potero, nò libenter modò, sed etiam plurima cum voluptate: qui vos inuisere, et urbem istam præclaram, in qua biennium adolescens amabiliter vixi, reuisere valde mehercule cupio. Sed est eius itineris occasio aliqua expectanda, que tamen, vt nunc res se habent, non valde proxima videtur esse. DEVS autem Opt. Max. consilia et actiones nostris reget. Valete. Non. Maij. M. D. XLIIII. Roma.

P. B. Georgio Sabino Germano
S. P. D.

ELEGO stuos, quos postremò ad me misisti, libentissimè me legi, vel potius cupidissimè. Redolent enim, vt non semel tibi me dicere memini, Ouidianū morè et lenitatem illam scribendi. Itaque debeo tibi, quòd ea me voluptate affeceris, addiderisque ad eos elegos alia etià tua carmina, quæ me ap-

primè delectarunt. In quibus illud te præclare assequutum esse video, quòd difficillimis scribendis rebus nõ lumen modò, sed etiam facilitatem & amabilitatem plurimam contulisti. Quas ob res si te Germani tui non maximi faciunt, non in cœlum ferunt laudibus, non in te honestando certatim studia sua conferunt, indigni sunt qui te habeant, à quo laudètur, & quorum benefacta, labore & ingenio æternitati cõmendes tuo. Mea carmina quòd requiris, facis ex tui erga me amoris abundantia. Ego autè ab eiusmodi scriptis nunc quidem absun planè longissimè. Sed iussi, ut aliqua transcriberentur, tibiq; mitterentur, ne à me quicquam frustra petijssè videre. Vale, & te à me amari magno père existima. Sexto Cal. Maias, M. D. XLIII. Roma.

P. B. Adamo Carolo, Regis Ferdinandi à Secretis S. P. D.

SCRIBO Regi tuo optimo principi, de re Augustini Beatiani probi viri & docti mehercule hominis, cuius sacerdotij ex ijs que sunt in societate Hierosolymitanorum, quorum ego protectorem, ut appellant, gero, in Aquileia finibus prædia & fortunas omnis regij ministri cõtra fas, contra bonos mores, contraq; omnia omnibus hominibus probata & sancta sociorum insituta, auarè turpiterq; diripientes sub corona vendiderunt. Quamobrè pro tuo in me amore, proq; mea in te ac virtutes tuas plurimas singulari propensione, abs te peto & queso, ut hominem egregium, & indignum in quem tam insolita exercentur, autoritate tua iuues, incolumenq; velis esse, ne societas egregia & per antiqua, deq; nomine Christiano optimè merita, iniuste le-
datur. Omnem rei feriem ab alijs intelliges: hoc de me. Si fe-
ceris

ceris ea in causa id, quod te facere cùm pietatem atq; officium, tum rectam ac beneficam naturam tuam decet maxime, mihi gratissimum iucundissimumq; feceris, nihilq; erit quod tibi non ex eo libentissimè debeam. Vale. XV. Cal. Septemb. M. D. XLIII. Roma.

Petrus Bembus Danieli Barbaro Philosopho S. P. D.

LIBRVM de vniuersa naturali Philosophia, ab Hermolao Barbaro patruo magno tuo breuissimis propositionibus cõjectum, què tuæ ad me missæ proximis diebus literè elegèter mehercule & prudenter scriptæ secũ habuerũt, legi magna cũ voluptate. Nam & res ipsæ, quibus in rebus omnes nature partes continentur, paruo scriptiois incluse spatio, eo mihi plus delectationis attulerũt, quo minus in perlegendò more, hominem planè occupatũ me insumere oportuit, concinne præsertim et multa cũ dignitate conscriptæ: & patruj tui doctissimi præstantissimiq; omnibus in disciplina viri, sanctissimiq; hominis recordatio, animo meo iucundissima sanè fuit. Qui enim illum è nostris ciuibus aut plus amauerit, quam Bembus pater meus, aut plus coluerit, & ei suis scriptis plus tribuerit quàm ego, haud facìle reperies. Tui etià erga me amoris aitestatione, meq; in te beneuolentiæ cõmemoratione abs te perhumaniter adducta, sum magno père oblectatus. Nam quoniã te adhuc quidem planè puero, ut primũ ingenij tui vim & ardentem in bonarum etiam studijs voluntatem et propensionè cognoui, magis quam in spem veni, clarũ te in vtrum, si tibi vita suppeteret, enagurũ (quam certè meam spem & expectationè non modò iustines probè tu nunc quidem atque imple, sed etiam

prestes: & quemadmodum adhuc quidem planè puer reli-
quorum ætate tibi æqualium ingenia, studia, industriam, la-
borem, spem deniq; quam ipsi suis dant, longo Mediusfidius
interuallo superasti, ita etiam posthac in reliqua vita, cum
bonis artibus omnibus adipiscendis, tum verò in primis re-
ctè agendo recteq; sentiendo, tecum ipse certes, teq; vincas,
& celeriore in dies ad omnè virtutè cursu into quasi præ-
tereas. Vale. Sextodecimo Cal. Ian. M. D. XLV. Roma.
P. B. Iacobo & Joanni Baptistæ Lomelli-
nis fratribus S. P. D.

AMABAM vos quidem antea multis nominibus plu-
rimùm: nunc verò quas ad me literas Patavio dedistis, eæ me
vestri multò etiam amantiorem reddiderunt: sunt enim &
plenè officij, & amabiliter scriptæ, & quæ vestram vos o-
perã in optimis artibus ediscendis bene posuisse adhuc qui-
dem facile ostenderunt. Itaq; vestra ea de re cura & diligen-
tia mihi magnopere probatur, hortorq; vos, vt quod lauda-
biliter incepistis, etiam ad exitum perducatis. Nihil omnino
vobis ipsis ad dignitatem atq; ad omnes vitæ vestre ratio-
nes poterit esse aptius, opportunius, conducibilius: nihil pã-
tri patruoq; vestro, qui vobis istud ocij & facultatis compa-
rauerunt, planè iucundius: quorũ alterum doctum sanè ho-
ninem, et summa prudentia virum, plures iam annos vnicè
diligò, vtorq; eius consuetudine & benivolètia per familia-
riter: alter autè, quoniam vobis pater est, tametsi cum nun-
quam vidi, à me tamen neutiquam diligi qui potest? Me qui-
dem habebitis, cui æquè chari sitis, ac estis patruo, paulò au-
tem minus chari, quam ipsi patri. Quod superest, amabitis
int. r vos amore verè fraterno, & valebitis. Sextodecimo
Octobris, M. D. XLVI. Roma.

Petrus

Petrus Bembus Damiano Goës
Lusitano S. P. D.

TE à Rege tuo è Gallia reuocatum, cum vxore liberisq;
Oliisponem reuertisse, planè gaudeo, tuãq; ista post tot an-
nos domum reditione, nihil puto tibi fuisse iucundius: lauda-
bilis quidem fieri profectò nihil potuit. Quid enim potest
homo prudens, qui multa viderit, multũ terrarum obicrit,
multas fortune varietates temporumq; vicissitudines sit ex-
pertus, agere melius, quam domesticis rebus & familia con-
stituta, sua in patria vnà cũ suis ciuibus pacate atq; honestè
vitam ducere, præsertim optimarũ artium studijs et doctri-
na præditus, & scribendis rerum pulcherrimarũ cõmenta-
rijs assuetus non sine dignitate? Vnus quippe dies itã conse-
ctus, anno tibi erit aliter peracto dulcior. Itaq; pergratum
mihi fecisti, quòd ea vt scirem volueris. Nam te quas scribis
dedisse antea plures ad me literas, earum vnã tantũ meas ad
manus peruenerunt, plenè tuarũ molestiarũ, quibus quidem
mederi non poterã, tam longo abs te locorũ diuisus spatio,
tam incertus qui essent qui te captiuum fecerant. Sed acta
ne agamus: ego mehercule de tuo reditu ad tuos, tibi quidem
valde gratulor, optoq; vt & Regis tui optimi et religiosissi-
mi omnium hominũ principis liberalitas, & tua excellens vir-
tus breui tuos tibi labores & ærumnas resarciat. Resendij
tui poetæ illustri hexametri, quos accepi vnã cum tuis lite-
ris, maiorem in modum me delectauerunt: sunt enim &
probi, et perelegantes, et mirifica cum ipsius in me beneuo-
lentie cõmemoratione suauitateq; conscripti. Ei tu magnas
ages gratias meis verbis, meq; illi omnia debere significabis,
qui tam profuse cũ me amet, tum de me tam honorificè &
loquatur & sentiat. Eum carminibus remunerari non sum

AA 3

ausus. Quis est enim hoc tēpore à Musis me vno alienior? Et quidem hæc dies aliam vitā, alios mores postulat, vt te non fugit. Retinebo autē eorum carminum verba singula meq̄ in animo inscripta, vel insculpta potius, quoad mihi vita supereditabit. Quod mihi eum cōmendas, qui mihi tuas literas reddidit, est omnino gratum: visus est enim mihi aspectu ipso et facie eiusmodi esse, vt scribis, homo scilicet amabilis et ingenio perliberali. Dixi illi, si quid possem, mea opera vteretur, ei me tua causa non defuturum: vtq̄ vteretur, ambitiose etiam ab eo petij. Iacobus Sadoletus Cardinalis legit tuas ad me literas, tibiq̄ gratulatur, et multam salutem dicit. Vale. V. Non. Octobris, M.D. XLVI. Roma.

V E N E T I A S.

P. B. Iouitæ Rapicio viro illustri
S. P. D.

AMAVI te quidem omni tempore, doctrinæ præstantissimæ tuæ incensus splendore ac nomine: quem sanè amorē erga te mecum auxerunt, cum et mores honestissimi tui, et inculpata vitæ sanctitas, tum verò quod sciebam amari me abs te nullius mei erga te officij causa, sed planè bonitate illa tua qua excellis, et propenso bene de humano genere merendi studio et voluntate. Nunc autem cum Ioannis Baptiste Rhamnusij, antiqua mihi necessitudine ac familiaritate coniuncti, literis certior factus sim, quàm lubenti animo pollicitus fueris te omnem operam daturum in erudiendo Caroli Fanensis mei filio Horatio, quæ ad te propterea mittere cupiebam, quæq̄ de re ad Rhamnusium, cuius in domo et conuictu esses, scripsi sanè diligentissimè, nō possum dicere, quantus ad mecum pristinum erga te amorem benevolentie

tiæ cumulus accesserit. Tametsi non id solum (quod erat tamen magnū ipsum per sese, quodq̄ vnum mihi abs te dari expetebam, vt puero bonis artibus instituendo studiū afferre velles tuum) sed illud etiam te meditari intelligo, vt cura tua, ab ijs etiā doctorib. quos Rhamnusius Pauli filij sui gratia conductos domi tecum habet, Græcas literas et Mathematicas disciplinas, quammaxima fieri poterit diligentia, percipiat, et nullam temporis partem, nisi quantum valedudinis ratio postularit, elabi permittat. Quam ob rem scire te planè volo, me non in meorū familiarium numero, quod videris tantum velle, sed in amantissimi mihi hominis et certe coniunctissimi loco te deinceps habiturum. Rhamnusium nostrum post tot egregios doctores, non veterem modò, sed recentem quoq̄ istam et nouam geographiam illis obiter traditurum vehementer letor, eiq̄ propediem etiā hoc ipso nomine quas debeo, gratias agā. Tu velim ijs quos dixi docendi magistris meo quoque nomine denuncies, si suas partes ad instituendum puerū libenter adhibuerint, me eis magnopere debiturum, req̄ ita esse, quum se occasio dederit, diligenter cupideq̄ ostensurum. De Caroli filio hoc tibi possum dicere, illum ad vos optimam indolem et ingenium, vii pueri duodecim annorū, satis quidem aptum ad discendum, et ad pronuntiandum autem et recitandum ea quæ didicerit, etiam suaue et iucundum allaturum. Vale. VII. Idus Aprilis, M.D. XLVI. Roma.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM
Familiarium in Sex libros diuisarum,
finis.

I N D E X

NE QUID lector desiderares, addidimus tibi Indicem e rü, ad quos scriptæ sunt Epistolæ à Petro Bembo, cumq; diuisimus in duas partes: altera cõplexi quas Pontificis Leonis nomine, altera quas familiariter suo, emiserat: vt foret facile vnicuiq; quam desideraret Epistolam, ex nomine eius cui inscribitur, inuenire.

A	
Antonio Cardone 19.21	Aloisie Regis Gallorũ ma- tri 229.264
Antonio Mariæ Palauici- no 31.192	Antonio Sactæ Crucis 247
Altobello Episc. Pole 33	Agnese in Montis Feretria- me 311
Alphonso Atestino 36.54. 63.68.69.121.199.205. 209.272.335.389	Ameto Beno 363
Alberto Societatis Mar. Theuton. magistro 42	B
Altofaxo Helueticorũ duci 224	Bernardino Scuerinati 28
Anselmo Grafenio ibid. (80	Bartholomæo Liuiano 142.
Angelo Cospo 90	Brenscellæ Pago Helueticorũ 149
Antonio Abbati Sancti Bertini 99.272.299	Burghesio Petrutio Senensi 161
Achilli Crasso 108.109	Baldessari Castilionio 162
Antonio Cardinali Bono- niensi 126.131.155	Bernardo Bibienæ Cardina- li 248.319.391
Antonio Volteio 142	Boiorum Duci 303.304
Andrea Burgio 161	Brixellanis 328
Alphonso Cardinali Senen- si 203.354	C
Alberto Cardinali Gallo 210	Conuentui & Societati Ma- rianorũ Theutonicorũ 43
	Ciuiibus & mercatoribus Lu- censibus 45
	Claudie

I N D E X

Claudie Ludonici Regis fi- lie 148	Duci Grauinæ 320
Carolo duci Allobrogum 182.184	Decurionibus Tudertinis.
Comiti Genuensiu 183.184	E
Canonicis & Societati Ec- clesiæ Veronensis 189	Episcopo Efermiæ desig. 11
Classis præfecto. 211	Euangelistæ Tarasconio, & Iacobo Gambaro 46
Cardinalibus absentib. 263	Episcopo Feltrimorum, Ma- gistratui Placentiæ, et Pau- lo Sumontio 113
Carolo Hispaniarum Regi 275.293.300.310.327. 334.342.345.347.348. 358.360.373.392.394. 400.401.402.	Episcopo Ceruiæ 129
Cardinali Toletano 328	Ennio Episcopo Verulano 146.285
Ceurio 340.343	Episcopo Vespriensisium 237.276.291.304
Comiti Potentiæ 364.371	Emerico Pannoniæ Palatino Principi 238
D	Episc. Foroliuensisium 272
Duci & Decurionibus Ge- nuæ 12.226	E.N. 333
Daciæ Regi 38	Episcopo Pacensi 337.348
Dominico Cardinali Gri- mano 106.110	Episcopo Saguntino 356
Decurionib. & Magistratui municipij Asculani 171	Egidio Viterbiensi 377. 380.382
Duci Allobrogum 259.316	Episcopo Curienti 378
Dauidi Regi Abissinorũ 211	Episcopo Ouetensi 396
Dominico Cardinali Iaco- batio 263	Episcopo Burgeni 398
Decurionib. Eugubinis 318	F
	Francisco Gonzage Mar- chioni Mantuæ 7.37. 53.102.203.283.338
	AA 5

EPISTOLARVM.

Ferdinando Hispanie Regi	Francisco Pisano	389.393
27. 104. 132. 159. 177.	Familie Rodulphorū	390
204.252	G	
Francisco Pulicæ	Guidoni Magno Magistro	32
Francisco Marie Urbina-	et Conuentui Rhodio	15.
tium Duci	31.63.64	
34.69.72	Guido Vainæ	52
77.118.129.169.203.213.	Guidelmo Marchioni Mon-	
246.250.256	tisferrati	125.131
Federico et Marco Antonio	Galeatio Palauicino	164.
Columnæ	195.311.	
119	Guido Rangonio	176
Francisco Hernando Aualo	Crauisicis	296
120	Genuensibus	308
Federico Archiepiscopo Sa-	Guidelmo Gallo medico	326
lernitanorū	Gabrieli Veneto	403.405.
133.297.324.	410	
Fabricio Carreta Magno	H	
Rhodi magistro	Henrico Regi Britannie	24.
151.153.	110.198.349	
172.201.222.243.320.	Hippolyto Cardinali Atefti-	
Federico Lando. 188 (340	no	39
Francisco Gherino	Hannibali, et fratribus Ben-	
224.	tiuolis	47
Francisco Regi Gallie	Heluetiorum pagis duode-	
228.	cim	49
250.257.258.260.263.	Heluetijs	61.69.81.114.
271.303.305.322.323.325.	129.208.209.227.253.	
328.339.346.351.361.	254.289.376.385.386.	
364.371.399.407.415.	Herculi Marefcotto	85.90
418	Hanni-	
Franciscæ Triultie		
282		
Faliscis		
296		
Francisco Pittæ.		
ibid.		
Fuggeris mercatoribus Ger-		
manis		
333		

I N D E X

Hannibali Bentiuolo	91	Ioanni Blasie	244
Hannibali Paleotto	187	Ioanni Francisco Pico	281.
Henrico Nole Comiti	254.	391	
Heluetijs foederis Grisij		Isabelle Aragonie	285
270		Iacobo Bannisto	288
Heluetijs pagorū octo	277	Ioanni Georgio Trifino	
Hominiibus Sancti Martini		334	
314		Ioanni Bernæ	363
Hadriano Episcopo Dertu-		Ioanni Iacobo Triultio	384.
senfi	356.413	Ioanni Albanie populorū	
I		duci	399
Ililiano Medici	20.260	Isabelle Mediolanensiu du-	
Ioanni Boiardo	29.103	ci viduæ	412
Ioanni Paulo Balioni	32.	L	
170.287.367.368		Leonardo Lauredano	6.8.
Ioachimo Marchioni Bran-		50.54.109.159.179.	
deburgensi	76	204.237.239.249.323	
Ioanni Saxatello	100.168.	352.353.383.409	
198		Lucretie duci Ferrariensiu	
Ioanni Petro Gonzagæ		84.122.	
126.167		Laurentio Maluitio	90
Internuncio Hispaniensi, E-		Laurentio Medici	114.198.
piscopo Consentino	132	202.245.301.360.	
Iacobo Ciui Bononiensi	171	Laurentio episcopo Feltri-	
Ioanni Lunæ	182	norum	29.138.188.222
Internuncijs apud regem Hi-		Ludouico Gallie Regi	147.
spaniarum nostris	204	183.206.212.	
Iano Parrhasio	210	Liunia magistro	191
Ioanni Neroni	213	Ludouicæ Tornabonie	193
Ioanni Iordano Vrsino	231	Legato Auinionensi	197
		AA	6

EPISTOLARVM.

Ludouico Canossa	215.322	49.52.53.55.64.66.
Laurentio Tuccio	232	78.106.109.116.126.
Latino Iuuenali	241.362.	133.141.153.154.402
401		Marco Martello 45
Ludouico Arcoflo	246	Monachis Neapolitanis 46
Ludouico Comiti Sancti Bonifacij.	267	Magistratibus Parmæ 51.
Ludouico Pannoniæ Bohemiæq; Regi	289.355.396	62.118.163.186.231
Ludouico Firmano, & Hieron. Brancadoriæ	330	Magistratibus Placentiæ 51.117.167.195
Ludouico Tudertino	370	Magistratui Foroliuensiũ 53.93
Ludouicæ Regis matri	417	Magistratui Rauennæ 66
Lutrechæ Præfecto Mediolanensium	286	Maximiliano Romanorum Imperat. desig. 73.89.134.141.158.181.218.232.266.273.307.336.343.
M		Magistratui & XL. Viri Bononiæ 85.200
Marco Antonio Columnæ	17.52.85.256.261.	Marco Musuro Cretenfi 88
Magistratib. R. hegij Lepidi	18.50.103.125.173.408	Magistratui Perusiæ 91
Maximiliano Mariæ, Mediolanensî duci	27.56.59.60.61.67.71.75.77.78.83.87.103.116.124.145.157.160.166.177.193.225.240.	Malatestæ Balioni 92.93
Magistratibus Ariminensîũ	36.180	Municipio Rauennati 108
Magistratui Bononiæ	44.	Marchioni Brandeburgensi 143
		Matthæo Cardinali Gurenensi 119.266.344
		Municipio Norsino 119
		Magistrat. Sinuessano 146
		Magistratibus Senensîũ 185
		Municipi

EPISTOLARVM.

Municipibus Arimini	194	Paulo Capello Veneto 14
Municipio Firmano	207	Paulo Germano 40.160
Matthæo Cardinali Seduno	111.174.209.230.279	Præfectis militum, eorumq; Vicarijs 56
Magno Galliæ Magistro	59	Pontis Curui Magistratibus 130
Magistratui Spoleti	261	Proregis Neapolitani Vicario 144.252
Magistratui Viterbiensî	271	Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano 156.
Matthæo Strozze	319	170
Marchioni Montisferrati	332	N
Nicolao Leoniceno	239	Nicolao Leoniceno 239
N.....	255.414	N..... 255.414
Nicolao Scombergio	381	Nicolao Scombergio 381
O		O
Octauiano Episcopo Laudis Pompeiæ desig.	35	Octauiano Episcopo Laudis Pompeiæ desig. 35
Octauiano Fregosio	110.118.133.212.242.243.317.322	Octauiano Fregosio 105.
Odoni Lutrechæ	284.286.298.326.333.347.396	110.118.133.212.242.243.317.322
Ottouiris Reipub. Florentinorum	338	Odoni Lutrechæ 284.286.298.326.333.347.396
P		Ottouiris Reipub. Florentinorum 338
Petro Bibicæ	7.30.35.50.75.106.134	P
Prospero Columnæ	13.299.361.374	Petro Bibicæ 7.30.35.50.75.106.134
Prolegato Piceni	13	Prospero Columnæ 13.299.361.374
		Prolegato Piceni 13
		Præfecto 315

I N D E X

Procuratori Cardinalis Se-	Sixto Cardinali	94.101
duni	Sigism. Gonzage	100.102
Palauicino Antonij Mariæ	Singulis ijs, qui creandi Im-	
filio	peratore ius habent	137
Præfecto militum Hispano-	Sebastiano Ferrerio	210,
rum		223.363.379
Prolegato Perusiæ	Sigismundo Troito	244
Potentie Comiti	Societati & Canonicis tem-	
371	pli Romani Apostolorum	
Raimundo Cardona	Principis	357
21. 26. 58. 60. 115. 117.	Senensibus	369
127. 143. 150. 162. 242.	Sisse Præfecto Gallorū mi-	
249. 262. 345. 381. 386. 397	litum	372.375
Raphaelo Besulū et socijs	Senatui Mediolan.	393.418
Rufino Regij Lepidi magi-		
stratui	T	
Regij Lepidi & Parmæ ma-	Thomæ Campegio	16
gistratui	Thomæ Episc. Feltrinorum	36.51.140. 158. 232. 302
Recanatensibus	Troilo Rubeo	165
Reip. Florent.	Thomæ Cardinali Strigo-	
Raphaelo Vrbinati	nienfi	218.291.312
Raphaelo Petrutio		
Regi Lusitaniæ	V	
Regi Britannicæ	Vladislao Pannoniæ Bohe-	
Raphaelo Medici	miæq; Regi	22.95.139.
	186.216.236.274	
S	Verruchianæ arcis Præfe-	
Sigismundo Poloniæ Regi	cto	89 (146
8.23.40.190.294	Vni ex primatib. Helueticorū	
Sacris Virginibus Murata-	Vgoni Pepulo	175
rum Florentiæ	Vito Fruſto	225
	Vincen	

E P I S T O L A R V M.

Vincentio Granate	255	Alphonso Idiaqui	714.
Vincentio Martine	267	Augustino Triultio	718
Viterbiensibus	295	Alphonso Card. Lusitaniæ	
Vrbinatibus	308	Antianis Bergomi	735(728
Vicellio Tiphernati	375	B	
		Bernardo Bembo patri	
		424.425	
A		Eidē, & Paulo Pisano	425
Angelo Politiano	429	Barthol. Agolanti	448
Angelo Gabrieli	440.	Bartholomæo Comino	480
441.443.444.		Bernard. Sandrio	622.627
Antonio Bolduo	445	Barthol. Riccio	642.719
Andrici Artusino	447	Barth. Castellan.	644.646
Antonio Rontionio	449	Bernardo Cardinali Triden-	
Alberto Pio	450	tino	652
Alexandro Cribello	542	Benedic. Accolto	689.690
Antonio Bernerio	617	Benedicto Varicensio	693
Andree Triuisano	629	Bassilio Zanco	729
Andree Alciato	634.635.		
636.637.638		C	
Alberto Cardinali Brande-		Cardinali Sanctæ Crucis	
burgensi	649	543.545	
Antonio Florebello	654	Christophoro Lögolio	580.
Alexandro Cardinali Farne-		582.586.	
sio	657.669.671.672	Cole Bruno suo	609
Anton. Perrenoto	679.681	Catherinæ Landæ	615
Adamo Carolo	703.718.	Eadem Petro Bembo	616
736		Carolo Vtenhouio	625
Anton. Eparcho Corecyæo		Constantio Syluio	640
707		Cosmo Gherio	673.674.
Aloisio Stunica	712.714.	676	

I N D E X

Carolo V. Imperatori	709	Francisco Belino	656
Canonicis, & Societati Ec-		Francisco Bonero	664
clesiæ Bergomatum	734	Francisco Maurolyco	694.
	D		698
Dominico Grimano	452.	Francisco Molsæ	700
	453		G
Danti Tertio Aligero	540	Gabrieli Fanensi	461.462.
Dominico Contareno	559		464.466
Dominico Bonfilio	705	Guido Vbaldo Feretrio	
Domino de Frangipanibus			534
	720	Georgio Cassiano	564
Damiano Lusitano	726.	Gulielmo Budæo	576.579
	727.741	Gabrieli Veneto	589.620
Danieli Barbaro	737	Georgio Seluæ	655
	E	Georgio Sabino	668.735
Episcopo Quinquecelesi-		Georgio Loxano	678
si	576	Garfilasso Hispano	690
Erasmo Roterodamo	623.	Gonsalo Piresio	716.717
	681.682.683	Georgio Celio	730
Egidio Cardinali	632	Gregorio Cortesio	731
Egnatio	653	Gregorio Gyraldo	720
	F		H
Francisco Bragadeno	533	Hieronymo Saorniano	
Federico Fregosio	551.553.		430
	555.556.557.623	Hieronymo Donato	450.
Federico Veterano	557		451
Francisco Victorio	605.	Herculi Strotio	481.482.
	606		483.485.486
Francisco Bonæfidei	607	Herculi Pio	523
Fulvio Peregrino	654.	Hieronymo Bononio	526
			Herculi

E P I S T O L A R V M.

Herculi Gonzagæ	612.613.	Ioanni Baptistæ Fideli	641
	616.613.708	Ioanni Chrysofomo Mon-	
Hieronymo Nigro	639	cho	647
Hieronymo Frobenio	652	Ioachimo principi Brande-	
	I	burgensi	648
Ioanni Alexandro Vrticio		Iacobo & Ioanni Baptistæ	
	421.423	Lomellinis	740
Ioanni Baptistæ Stato	432.	Ionitæ Rapitio	742
	433		L
Ioanni Cynthia	439	Ludouico Tessiræ	489
Ioanni Baptistæ Portensi		Leandro Allefio	524
	454	Locū tenenti Magistri Rho-	
Ioanni Aurelio	474.525	diorum	573
Ioanni Francisco Benedicto		Lazaro Bonamico	608
	487	Lazaro Baifio	630.631
Iacobo Sadoletto	489.491.	Laurentio Massulo	733
	492.495.499.503.		M
	506.509.511.513.515.	Marcò Sanuto	434
	516.517.518.520.521	Eidem, & Paulo Pisano	
Iacobo Syncero Sanazaro			438
	536	Marcò Antonio Sabellico	
Ioanni Francisco Buranæ			458
	541	Marino Georgio	487
Ioanni Gozadino	546	Marcò Cornelio	524
Ioanni Baptistæ Pio	548	Michaeli Barotio	667
Iulio Tomarotio	549	Michaeli Maio	715
Ioanni Baduario	ibid.	M. Hieronymo Vidæ	722
Ioanni Medici	564	Marcello Ceruino	726
Iulio Secundo Pontifici	569		N
Iacobo Bannifio	575	Nicolao Domineo	435
			Nicolao

INDEX EPIST.

Nicolao Prendilaque	539	R	
Nicolao Perrenoto	711	Rutilio Zeno	574
O		Reginaldo Polo	590.592.
Octauiano Fregoffo	568	594.596.598.601.602	
P		Romulo Amaseo	619
Paulo Pisano	435.437	Ranutio Farnesio	739
Petro Berotio	458.459	S	
Placidio Amerino	468.	Sebastiano Corrado	628
469		Sigism.Fulginati	562.563
Phædræ Volaterranæ	487	Sigismundo Regi Poloniae	724
Philippo Beroaldo minori	526.530.531.	Scipioni Capicio	738
Petro Francisco Flamini	537	T	
Paulo de Canali	546	Tryphoni Gabrieli	455.
Petro Flamini	550	456	
Petro Briffoni	604	Torquato Bembo	732.733.
Presbytero Albino	655	734	V
Paulo Tertio Pontifici	659.	Valerio Superchio	469.
661.663		470.471.472	
Petro Paulo Vergerio	666	Vincentio Quirino	475
Paulo Sadoleto	684.685.	Eidem, et Angelo Gabrieli	478
686		478	
Paulo Petræ Sanctæ	709	Vberto Gambaræ	538
Paulo Archiepiscopo Stri-		Victori Fausto	625
gonia	721	Victori Superantio	640
Petro Knythæ	723	Victori Trincauello	694
		Vbaldino Bandinello	705

INDICIS EPISTOLARVM

FINIS.

TOMI EPISTOLARVM
SERIES CHARTARVM.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm
nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii
Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss
Tt Vv Xx Yy Zz. AA